

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Hailey Arthur\Hailey Arthur - V nejvyšších sférách.PDB

PDB Name: Hailey A - V nejvyšších sférách
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 5.2.2003
Modification Date: 5.2.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ARTHUR HAILEY

V NEJVYŠŠÍCH SFÉRÁCH

Jak jen ti mocní obvykle vpadnou přímo doprostřed bitvy! Ó, Jonathane, tebe v těch vysokých sférách zabili!
Lamentace Davida

Všechny postavy v této knize jsou vymyšlené a každá podobnost se současnými osobnostmi žijícími či již mrtvými, je čistě náhodná.

Kapitola 1
TŘIADVACÁTÝ PROSINEC

Toho dne během odpoledne a za časného večera došlo ke třem událostem, které spolu zdánlivě nesouvisely a navíc vzdálenost mezi nimi přesáhla tři tisíce mil. Za prvé šlo o telefonický hovor, v němž prezident Spojených států volal po dobře zabezpečených linkách ministerskému předsedovi Kanady. Trval téměř hodinu a byl velmi střízlivý. Druhou událostí byla oficiální recepce, pořádaná v Ottawě v rezidenci generálního guvernéra Jejího Veličenstva. A konečně za třetí ve Vancouveru na kanadském západním pobřeží zakotvila loď.

První byl telefonický rozhovor. Vedl z prezidentovy pracovny v Bílém domě a na druhém konci drátu byl premiér ve své úřadovně ve východním bloku na Parliament Hill.

Pak tu byla ta loď. M. WASTERVIK, výtlak 10 000 tun, s libérijskou registrací. Velel jí kapitán Sigurd Jaabeck, národností Nor. Operace proběhla ve tři hodiny u La Pointe Pier, na jižní příměstské straně přístavu Burrard Inlet a odbyla se dost uspěchaně.

Právě o šedesát minut později v Ottawě, kde díky tříhodinovému časovému rozdílu už byl večer, se začali scházet první hosté do guvernérova paláce. Byla to předvánoční recepce komorního rázu. Jeho Excellence guvernér pozval členy kabinetu a jejich manželky. Jenom dva z účastníků této party - ministerský předseda a jeho ministr zahraničních věcí - už věděli o telefonátu amerického prezidenta. Avšak ani jeden z přítomných nikdy neslyšel o lodi jménem Wastervik, což se dalo předpokládat téměř s jistotou. A přece těmto třem událostem bylo neodvolatelně a neodvratně souzeno se prolínat jako se křížují planety a jejich soupeřníci na oběžných drahách v podivném a záhadném systému, kdy do sebe narážejí a na okamžik se ve chvíli prudkého jiskření zastavují.

Kapitola 2
MINISTERSKÝ PŘEDSEDA

Ottawská noc zábla mrazem. Zamračené nebe slibovalo nový příděl sněhu ještě před příchodem rána. Hlavní město - aspoň podle předpovědi expertů - se tedy těšilo na bílé vánoce. Na zadním sedadle černého Oldsmobilu, který řídil služební šofér, stiskla Margaret Howdenová, manželka kanadského premiéra, ruku svého muže.

"Jamie," řekla, "vypadáš unaveně."

Ctihodný James McCallum Howden, člen státní rady Jejího Veličenstva britské královny, doktor právních věd, korunní obhájce a člen parlamentu, odpočíval se zavřenýma očima v příjemně vytopeném autě. Teď je otevřel.

"To se ti jen zdá." Nikdy si nedovolil přiznat únavu. "Jenom jsem trochu vypnul. Těch posledních čtyřicet osm hodin..."

Ovládl se, narovnal a hleděl na řidičova široká záda. Sklo mezi nimi bylo upevněno až nahoře, ale i tak musel být obezřetný. Světla lamp dopadala zvenku na sklo a on sledoval jejich reflexy, mezi nimiž probleskoval i jeho vlastní obraz: vážná tvář s profilem sokola. Orlí nos a vyčnívající brada. Manželka vedle něho se zatvářila pobaveně.

"Přestaň se na sebe dívat nebo se z tebe stane - jak to říkají psychiatři?"

"Narcista."

Její muž se zasmál, jeho těžká oční víčka zamžikala.

"Ale to přece dělám už léta. Politikové to mají ve zvyku."

Odmlčel se a po chvíli opět zvažněl.

"Něco se stalo, že?" zeptala se tiše Margareta. "Něco důležitého."

Obrátila se k němu, její tvář se zachmuřila, a jakkoli byl zaujat sám sebou, mohl sledovat klasické tahy jejího obličej. Margareta je ještě stále krásná žena, pomyslel si. Všichni se za ní otáčeji, když společně vcházejí do místnosti.

"Ano," přisvědčil. V té chvíli byl odhodlán světit se Margaretě, říci jí vše, co se tak bleskově odehrálo, co začalo tajným telefonátem z Bílého domu. Nejprve náznakem před dvěma dny a potom ten hovor dnes odpoledne. Pak ale rozhodnutí změnil. Tohle nebyla ta pravá chvíle.

Margaret po jeho boku pokračovala:

"Poslední dobou se toho událo tolik, že jsme měli pro sebe jen pár chvilek."

"Já vím."

Natáhl paži a uchopil ji za ruku. Jako by právě tohle gesto uvolnilo stavidla slov, nahromaděných v nitru.

"Stojí to všechno za to? Neudělal jsi snad dost?"

Margaret Howdenová mluvila rychle, věděla, jak krátká je tahle cesta, jen pár minut jízdy mezi jejich domem a sídlem generálního guvernéra. Za minutu nebo dvě tento okamžik vřelého souznění pomine.

"Už jsme spolu dva a čtyřicet let, Jamie. A většinu toho času jen malou část trávíme spolu. Když přitom uvážíš, jak život rychle ubíhá."

"Nebylo to pro tebe jednoduché, vid'?"

Mluvil klidně, opravdově. Margaretina slova ho dojala.

"Ne, ne vždycky."

Byl v tom stín nejistoty, zaviněný načatým námětem, k jakému se dostávali jen zřídka.

"Určitě si najdu čas, slibuji ti to. Jestli ovšem jiné věci ..."

Odmlčel se, uvědomil si, jak nejistá je budoucnost, kterou přinesou události, jež se chystají.

"Jaké jiné věci?"

"Mám před sebou poslání. Patrně největší, jaké jsem kdy měl."

Vytrhla mu ruku.

"Proč to musíš být ty?"

Na to se nedalo odpovědět. Právě Margaretě, která důvěrně znala většinu jeho myšlenek, asi nebude nikdy schopen prozradit své nejvnitřnější podezření: Protože tu není nikdo jiný, nikdo jiný v mém postavení, s mým intelektem a představitivostí, kdo by rozhodnout o tom, co bude brzy následovat.

"Proč ty?" opakovala Margareta znovu svou otázku. Vjeli na pozemek guvernérova sídla. Jemný šterk zachrastil pod pneumatikami. Zeleň parku, potlačená tmou, se míhala po stranách vozu. V tom okamžiku pocítil, jak hluboce se provinil na svém vztahu k Margaretě. Ona vždy přijímala jeho život politika loajálně, i když v něm nikdy nenašla stejné zalíbení jako on. Ale už dlouho věděl, s jakou nadějí čeká, že jednoho dne opustí politickou arénu, aby si zase mohli být tak blízcí, jako v prvních letech. Na druhé straně byl dobrý manžel. V jeho životě se nevyskytovala žádná jiná žena... s výjimkou jediné příležitosti před léty. Ta milostná aféra trvala skoro celý rok, dokud ji sám s rozhodností neukončil, aby neohrozila jeho manželství. Ale občas v něm pocítil viny vyvolával nervozitu, takže Margareta vždy asi vytušila pravdu.

"Promluvíme si v noci," řekl jí smířlivě. "Až se vrátíme."

Vůz se zastavil a blízký postranní vchod se otevřel. Mladý Mountie, policista v šarlatové uniformě, uctivě zasalutoval, když ministerský předseda a jeho manželka vystoupili z automobilu. James Howden odpověděl s úsměvem, potřásl strážníkovi rukou a představil Margaretu. Takhle Howden jednal vždycky, s grácií a bez známky nadutosti. Dělal to zcela bezprostředně, ale současně si dobře uvědomoval, že voják si to bude pamatovat a nenechá si to pro sebe. Bylo až překvapující, jak daleko se dokázal rozšířit ohlas takového prostého gesta.

Když vstoupili do guvernerova paláce, adjutant - mladičský poručík Královského kanadského námořnictva - jim uctivě vykročil vstříc. V uniformě se zlatými třásněmi byl příliš natěsnán. Bylo to asi nepohodlné. Pravděpodobně tráví příliš mnoho hodin v Ottawě u stolu a málo na moři, pomyslel si Howden. Důstojníci si museli vysedět, než na ně vyšla služba na lodích, protože námořnictvo teď bylo více méně už jen prestižním útvarem armády, což jedni přijímali jako operetní žert, druzí jako značnou zátěž pro daňové poplatníky.

Vedli je od vysokých sloupů u vchodu haly vzhůru po mramorovém schodišti, pokrytém silným červeným kobercem, pak širokou chodbou s tapisériemi až do přijímacího prostoru, kde se obyčejně konaly malé recepce jako ta dnešní. Byl to velký podlouhlý sál s vysokými stropy, se štíhlou klenbou zdobenou štukami, intimní jako hotelová hala, avšak daleko komfortnější. Přesto však skupinky křesel a židlí, přímo zvoucí k posezení, čalouněné měkkou látkou v odstínu tyrkysové a narcisové žlutí, byly prázdné, zatímco okolo šedesáti hostů postávalo a rozprávělo v kroužcích. Královna shlížela z portrétu v životní velikosti přes jejich hlavy strnule a bez úsměvu podél celého pokoje na okenní závěsy z bohatě zlaceného brokátu. Na vzdálenějším konci salónu byl ozdobený vánoční stromek, jehož světélka nepravidelně blikala. Hluk zábavy se zřetelně ztišil, když premiér a jeho manželka vstoupili. Margareta měla dlouhé šaty ze světlefialové krajky, s nahými rameny.

Námořní důstojník šel stále před nimi. Vedl je přímo k plápolajícímu krbu, kde generální guvernér přijímal hosty. Voják je ohlásil: "Pan ministerský předseda s chotí."

Jeho Excellence, ctihodný maršál letectva Sheldon Griffiths, nositel vítězného kříže, medaile z leteckých bitev, příslušník RCAF (ve výslužbě), generální guvernér Jejího Veličenstva v kanadském dominiu, mu podal ruku.

"Dobrý večer, pane premiére." Pak dvorně sklonil hlavu: "Margareto."

Margareta Howdenová udělala roztomilou poklonu, obdařila úsměvem i Natalii Griffithsovou, stojící po boku svého manžela.

"Dobrý večer, Vaše Excellence," řekl James Howden. "Vypadáte znamenitě."

Generální guvernér se stříbrnými vlasy, zdravě růžovou tváří, s dokonalým vojenským postojem i přes svá léta, měl bezvadný frak se dvěma dlouhými výraznými řadami medailí a stužek. Důvěrně se naklonil vpřed: "Cítím se, jako by mi hořela zád' letadla." Ukázal na sálající krb.

"Teď, když jste zde, snad můžeme trochu odstoupit z tohoto předpekli."

Společně prošli salonem, generální guvernér jako pozorný a milý hostitel.

"Viděl jsem váš nový portrét od Karshe," řekl Melisse Tayneové, půvabné manželce doktora Bordena Tayne, ministra zdravotnictví. "Podal se a skoro přesně vystihuje vaši krásu."

Její manžel zazářil radostí. (Jusuf Karsh byl přední americký fotograf.) Blízko nich stála Daisy Cawstonová, mateřsky vyhlížející dáma, málo dbalá na etiketu. Mumlala: "Snažila jsem se přesvědčit svého muže, aby také seděl Karshovi, Vaše Excellence, aspoň dokud zbyly Stuartovi ještě nějaké vlasy." Stuart Cawston, ministr financí, mezi přáteli i protivníky známý jako Usmívající se Stu se dobrácky zazubil.

Generální guvernér zkoumavě hodnotil Cawstonův rapidně řidnoucí skalp. "Dejte na svou ženu, starý brachu. Opravdu už nezbyvá moc času, věřte mi." Vlídny ton zbavil slova urážlivého nádechu. Okolí reagovalo hlasitým smíchem, ke kterému se ministr financí bez váhání připojil.

Když se skupinka opět pohnula, James Howden se maličko zdržel. Zachytil pohled Arthura Lexingtona, ministra Zahraničních věcí, který stál se svou ženou Susan nedaleko. Mrkli na sebe nenápadně. Lexington se omluvil a zamířil k němu. Měl malou cherubínskou postavu a věk hodně přes padesátku. Jeho upřímný až strýcovský vzhled skrýval jeden z nejbystřejších mozků v mezinárodní politice.

"Dobrý večer, pane předsedo," řekl Arthur Lexington. Aniž by změnil tón, ztišil trochu hlas: "Všechno je na spadnutí."

"Mluvil jste s Angrym?" zeptal se krátce Howden. Jeho Excellence Philip B. Angrove, pro přátele "Angry", byl americký velvyslanec v Kanadě. (Angry = zlostný. Pozn. překl.) Lexington přikývl. Pak tiše promluvil:

"Vaše schůzka s prezidentem je stanovena na 2. ledna. Přirozeně ve Washingtonu. Máme tedy ještě deset dní."

"Ty budeme moc potřebovat."

"Já vím."

"Mluvili jste už o protokolárních věcech?"

"Ne podrobně. První den pro vás uspořádá prezident státní banket, jak bývá zvykem, druhý den bude následovat soukromá schůzka jen nás čtyř. Myslím, že tam se dostaneme k věci."

"Jak se to oznámí?"

Lexington varovně kývl hlavou a premiér pohlédl tím směrem. Přiblížil se k nim číšník s podnosem plným nápojů. Mezi nimi stála jediná sklenice hroznové šťávy, kterou James Howden - absolutní abstinent - považoval za svůj nutný osobní přiděl. Beze slova si vzal tento drink. Když muž pooděšel, Lexington si smíchal whisky s vodou. Připojil se k nim Aaron Gold, ministr pošt, jediný židovský člen kabinetu.

"Mě už k smrti bolí nohy," svěfoval se. "Mohli byste ztratit slovo u Jeho Excellence, pane premiére, a požádat ho, aby si už, proboha sedl, abychom si i my ostatní mohli odpočinout?"

"Nikdy bych neřekl, že právě vy byste potřeboval odpočinek, Aarone," zazubil se Arthur Lexington. "Při vašich projevech by mě to vůbec nenapadlo."

Stuart Cawston, stojící opodál, to zaslechl.

"Proč máte unavené nohy, Aarone? Roznášel jste osobně vánoční pohlednice?" řekl se smíchem.

"Šípy vašich legráček mě míjejí," mávl rukou ministr pošt, "když potřebuji především laskavé porozumění."

"Domníval jsem se, že to vám nechybí," řekl pobaveně Howden. Idiotský kontrast, pomyslel si. Jako komický dialog ve vedlejší scéně z Macbetha. Ale možná trocha úlevy byla na místě, napadlo mu.

Události, které se tak náhle valily a dotýkaly se přímo další existence Kanady, byly samy o sobě dost vážné. Copak měl v tomhle salónu kromě něho a Lexingtona někdo vůbec tušení... Skupinka se rozešla. Arthur Lexington řekl tiše:

"Mluvil jsem s Angrym ohledně oznámení schůzky. On pak ještě volal Státní Department. Dozvěděl se, že si prezident zatím nepřeje nic zveřejňovat, dokud se toho zatím ví tak málo o ruské nótě, kde mohou být nějaké zřejmé náznaky."

"Nemyslím si, že by to mohlo škodit," řekl Howden. Jeho orlí profil vypadal zamyšleně. "Musí se to oznámit brzy. Ale jestli to tak chce..."

Kolem nich šuměla konverzace a sklenice cinkaly.

"...zhubl jsem o sedm kilo. Ale když jsem objevil tu báječnou cukrárnu...už je mám zase zpátky."

"...vysvětlovala jsem mu, že jsem tu červenou přehlédla, protože jsem spěchala za manželem, který je ministrem kabinetu..."

"...říkal jsem to pro Times, právě tyhle odchylky jsou zajímavé..."

"...opravdu, lidé v Torontu jsou dnes nesnesitelní. Z jejich nekulturnosti se zvedá žaludek..."

"...a tak jsem mu řekl, jestli chceme stupidní prohibiční zákon, je to naše věc. Mimochodem, vždycky když telefonuji s Londýnem..."

"...myslím, že Tibet'ané jsou roztomilí, je to zvláštní sorta jeskynních lidí..."

"...nevšímli jste si, že obchodní domy zasílají účty rychleji? Kdysi jste mohli počítat s dvoutýdenním

prodlením..."

"...měli jsme zastavit Hitlera na Rýnu a Chruščova v Budapešti..."

"...nebudte na omylu, kdyby muži měli rodit, bylo by mnohem méně - děkuji vám, džin s tonikem, prosím..."

"Když dáme sdělení tisku," řekl Lexington ještě tišším hlasem, naznačíme, že se jedná o další obchodní dohody."

"Ano," souhlasil Howden. "To bude asi nejlepší řešení. Kdy to řeknete vládě?"

"Ještě jsem se nerozhodl. Myslím, že první bude na řadě Výbor obrany. Tam bych si rád ověřil reakci."

Howden se usmál.

"Nikdo nemá váš čich na světové události, Arthure."

"Díky, doufám, že mám určitou výhodu," Lexington se odmlčel. Jeho dobrácká tvář byla zamyšlená, ale v očích měl otázku.

"Každopádně, ta myšlenka se bude prosazovat jen pomalu."

"Ano," řekl James Howden. "Také si myslím."

Oba dva se pohnuli z místa a připojili se k hlavní skupině v salónu. Jeho Excellence právě kondolovala tichým hlasem jednomu členovi kabinetu, jemuž minulý týden zemřel otec. O kus dál zase blahopřála jinému muži, jehož dcera získala akademický diplom.

Dělá to dobře, ten starý muž, pomyslel si Howden. Umí najít rovnováhu mezi srdečností a důstojností - nepřehání to ani s jedním, ani s druhým. James Howden se přistihl, jak se ptá, jestli se ještě dlouho v Kanadě udrží kult králů, královen a královských reprezentantů. Nakonec, ovšem, se země odtrhne od Britského království úplně, jako se před lety zbavila vlivu britského parlamentu. Královské zvyklosti, výstřední protokol, pozlacené kočáry, dvorní lokajové, zlaté přebory a servisy - to všechno kontrastovalo s duchem doby, zejména tady v Severní Americe.

Značná část ceremoniálu, spojeného s korunou a trůnem, již vypadala dost legračně, jako dobře podaná šaráda. Až přijde ten den, kdy se lidé začnou smát nahlas, projeví se úpadek naplno. Anebo snad ještě předtím propuknou nějaké zákulisní královské skandály a rozpad přijde bleskově, v Británii stejně jako v Kanadě.

Myšlenka na království mu připomněla otázku, kterou měl v hlavě celý večer. Malá skupinka se rozestoupila a uvolnila mu cestu ke generálnímu guvernérovi. Howden poznamenal: "Myslím, Sire, že příští měsíc pojedete do Anglie."

To "Sire" bylo vyloženo na efekt. V soukromí si ti dva muži říkali už léta křestními jmény.

"Osmého," řekl generální guvernér. "Natalie mě přesvědčila, abych jel lodí z New Yorku. Dost svízelná situace pro bývalého šéfa letectva, ne?"

"Určitě vás přijme Její Veličenstvo," řekl premiér. "Jestli se tak stane, mohl byste naznačit možnost státní návštěvy v Kanadě, kterou jsme navrhovali na březen. Myslím si, že několik vašich slov na tohle téma by mohlo pomoci tu věc rozhodnout."

Pozvání pro královnu přednesl před několika týdny prostřednictvím vysokého komisaře v Londýně. Byla v tom kalkulace - aspoň podle Howdena a jeho starších stranických kolegů - že půjde o správný krok před volbami, které by měly být vypsané na konec jara nebo brzy v létě. Návštěva královny by jistě znamenala značný přínos hlasů pro vládní stranu. Nyní, s ohledem na vývoj v několika minulých dnech a nová jednání, o nichž se země brzy dozví, to bylo dvojnásob důležité.

"Ano, slyšel jsem o tom pozvání." Tón guvernérovy řeči nepostrádal trochu rezervovanosti. "Poněkud krátký termín, řekl bych. Zdá se, že v Buckinghamském paláci jsou rádi varováni nejméně rok předem."

"Jistě." Howden pocítil chvilkové znepokojení, že Griffiths by si mohl myslet, že ho žádá o věc, která mu nepřísluší. "Ale někdy se to dá zařadit. Myslím, že by to prospělo naší zemi, Sire."

Ačkoli opět zdůraznil slůvko "Sire", James Howden jasně naznačil, že to myslí vážně, spíš jako příkaz. Navíc, uvažoval, svým způsobem tak přitlačí na rozhodnutí Londýna. Dvůr si musí uvědomit, že Kanada je nejbohatší a nejvlivnější člen vratkého britského Commonwealthu. A s ohledem na to královna a její manžel jistě přijedou. Ve skutečnosti se odpověď opozdila pravděpodobně jen pro efekt. Nicméně mu bylo jasné, že sám pro to musí vyvinout maximální úsilí.

"Spoléhám na váš cit, pane premiére."

"Děkuji vám."

Rozhovor připomněl Howdenovi, že by měl začít uvažovat o nástupci Sheldona Griffithse. Je v úřadu již třetí volební období, a to skončí v příštím roce.

Přes celý salón se vytvořila fronta k bufetu. Nebylo to ovšem překvapení. Šéf kuchyně guvernéřského paláce Alphonse Goubaux byl proslulý svým kulinářským uměním. Jednou vznikl velký poprask, když manželka amerického prezidenta chtěla přetáhnout Goubaux z Ottawy do Washingtonu. Ačkoli rozruch brzy utichl, měl všechny znaky mezinárodního incidentu.

Howden ucítil, jak mu Margareta stiskla ruku. Přidali se k ostatním.

"Natalie se chlubí krevetou v aspiku. Říká, že to se musí ochutnat, aby člověk uvěřil."

"Řekni mi, až na ni narazím, drahá," zasmál se Howden. Byla to jejich stará soukromá legrárka. James Howden neměl o jídlo velký zájem. Pokud ho Margareta neupozornila, občas vynechával obědy nebo večeře. Jindy zase jedl s hlavou plnou starostí a myšlenka na jídlo byla poslední. Někdy Margareta připravila dokonce speciální lahůdky, ale on je jedl, aniž si uvědomoval co jí. V prvních letech manželství dohánělo Margaretu k slzám, jaký nezáměr projevoval manžel o vaření, její oblíbené hobby. Ale pak si zvykla a přijímala to s rezignací a humorem.

Howden se díval na dobře zásobený bufet, kde pozorný číšník nabízel ze dvou táců chuťovek.

"To vypadá vzhledně. Co je to?"

Číšník se zaradoval, že může posloužit premiérovi a bleskově vychrlil jména pokrmů: kaviár MalossoIské běluhy, jeseter Malpegue, domácí paštika, kreveta v aspihu, winnipegské uzené "zlaté oko", játra Migrtonette, studená rožněná žebírka, kapoun, krocan uzený na javorovém dřevu, virginská šunka.

"Děkuji vám," řekl Howden. "Dejte mi, prosím, malý biftek, dobře propečený a trochu salátu."

Když mužova tvář poklesla zklamáním, šeptla Margareta: Jamie!" A premiér spěšně dodal: "A také něco z toho, co mi vybere manželka."

Když se vrátili od stolu, opět se objevil námořní důstojník.

"Promiňte, pane. Jeho Excellence se omlouvá, volá slečna Freedemanová."

Howden odložil nedotčený talíř.

"Dobrá."

"Musíš jít zrovna teď, Jamie?"

Margaretin hlas naznačoval znepokojení. Přikývl.

"Milly by nevolala, kdyby to mohlo počkat."

"Hovor je přepojen do knihovny, pane."

Důstojník se uklonil Margaretě a šel před Howdenem. O minutu později:

"Milly," řekl do sluchátka. "Předpokládám, že voláte kvůli něčemu důležitému."

Měkký kontraalt jeho sekretářky odpověděl:

"Myslím, že je to důležité."

Někdy s ní rád hovořil jen tak, jenom aby zase slyšel její hlas. Zeptal se:

"Kde jste?"

"V úřadu, vrátila jsem se. Brian je tu se mnou. Proto volám."

Zaplavil ho náhlý iracionální záblesk žárlivosti při myšlence, že Milly Freedemanová je sama s někým jiným...

Milly, se kterou měl před léty milostný poměr, který si s pocitem viny připomněl právě dnes večer. Tenkrát byl plný vášně, ale když to skončilo - a od začátku věděl, že to skončit musí - oba se rozhodli žít dál nezávisle na sobě, jako když se zabouchnou a zamknou dveře dvou sousedních pokojů. Nikdy pak již o téhle době nemluvili, ale příležitostně, jako třeba právě v téhle chvíli, pohled na Milly nebo její hlas dokázal vyvolat napětí, jako by byl znovu mladý. Ale čas letí... Jenže pak ho vždycky přemohla nervozita - nervozita někoho, kdo si - ve veřejném životě - nemůže dovolit trhlinu v hradbách své pevnosti.

"Dobře, Milly," řekl premiér. "Dejte mi Briana."

Následovala pauza, jak šlo sluchátko z ruky do ruky. Pak se jasně ozval silný hlas.

"Ve Washingtonu došlo k úniku informací, šéfe. Jeden kanadský reportér zjistil, že vás tam dole očekávají a máte se setkat s Velkým kormidelníkem. Potřebujeme zprávu z Ottawy. Pokud by přišla první informace z Washingtonu, mohlo by se zdát, že si vás předvolali."

Brian Richardson, energický čtyřicetiletý ředitel - či předseda - a organizátor strany jen zřídka plýtl slovy. Ať už hovořil nebo psal, bylo to jasné a přesné, jako dobrý reklamní slogan. Bylo vidět, že v reklamě začínal jako textař, a pak se dostal až do vedení agentury. V současnosti musel přenechat reklamní texty jiným: Jeho hlavním úkolem bylo radit Jamesovi Howdenovi, jak den co den získávat pro vládu přízeň veřejnosti.

Howden se nervózně zeptal:

"Doufám, že se neprozradil důvod schůzky?"

"Ne," řekl Richardson. "Všechny kohoutky jsou zatím utaženy. Ví se jen o tom, že ke schůzce dojde."

Na tomhle místě začal pracovat záhy poté, co se Howden stal leadrem strany. Od té doby již Brian Richardson mistrovsky připravil dvě vítězné volební kampaně a mohl si připsat k dobru i další úspěchy. Bystrý, plný nápadů, s encyklopedickou pamětí a organizačním talentem, byl jedním ze tří nebo čtyř mužů v zemi, jejichž telefony se premiérovi přepojovaly v kteroukoli hodinu i na soukromou linku. Patřil k nejvlivnějším lidem a žádné významné vládní rozhodnutí nebylo přijato bez jeho vědomí nebo bez jeho rady. Na rozdíl od Howdenových ministrů, kteří ještě o nadcházející schůzce ve Washingtonu nic nevěděli, Richardson byl informován hned. A přitom, mimo úzký a uzavřený okruh, jméno Briana Richardsona zůstávalo téměř neznámé, jen při vzácných příležitostech se jeho snímek objevoval v novinách, a to pouze mezi politiky druhé či třetí kategorie.

"Dohodli jsme se s Bílým domem, že se žádné oznámení v několika nejbližších dnech nevydá," řekl Howden.

"A pak jen naznačíme, že hovory se budou týkat obchodní a hospodářské politiky."

"Zatraceně, šéfe, s touhle variantou dlouho nevydržíte," řekl Richardson. "Oznámení se objeví trochu dříve, mohu-li hádat, tak zítra ráno."

"Jaké tedy máme možnosti?"

"Rozhodně se začne spekulovat s čímkoliv. Včetně toho, o čem bychom tak neradi mluvili. Co jeden čmúchal objevil dnes, to zítra budou znát všichni ostatní." Předseda strany pokračoval: "V tuto chvíli ví o téhle cestě jen jeden reportér. Newton z Toronto Expresu. Je to pěkný vykuk. Nejdřív to zavolal vydavateli a ten zase mně."

James Howden přikývl. Expres vládu hodně podporoval, jeden čas byl dokonce listem téměř stranickým. Již dříve si vzájemně vycházeli vstříc.

"Mohu tu historku pozdržet o nějakých dvanáct, nejvýš čtrnáct hodin," pokračoval Richardson. "Potom už je to risk. Dokáží na ministerstvu zahraničních věcí tak rychle něco podniknout?"

Premiér se volnou rukou poškrábal na svém dlouhém orlím nose. Řekl pak rozhodně: "Zkusím to." Ta slova věštila těžkou noc pro Lexingtona a jeho přední úředníky. Budou se muset spojit s americkým velvyslanectvím a s Washingtonem. Bílý dům může ovšem jít svou cestou. Na druhé straně tam měli se šťouravým tiskem své zkušenosti. Ale pokud se prezident pro něco rozhodl, bylo nutné to respektovat a vytvářet nutné podmínky. Utajení mělo stejný

význam pro prezidenta jako pro Howdena. Pravý důvod jejich schůzky, která se bude konat za deset dní, byl až příliš delikátní, než aby se připustil k hlubokým úvahám v tuto chvíli právě tisk.

"Když už spolu mluvíme," řekl Richardson, "je něco nového s návštěvou královny?"

"Ne, ale mluvil jsem před několika minutami se Shelem Griffithsem. Uvidí, co bude moci v Loňdýně podniknout."

"Doufám, že to funguje." V hlase předsedy strany zazněla pochybnost. "Ten starý lišák je vždycky tak proklatě korektní. Řekl jste mu, aby šel na tu dámu opravdu tvrdě?"

"Ne zrovna těmito slovy," usmál se Howden. "Ale v podstatě jsem mu to doporučil."

"Jen aby přijela. Může nám to v příštím roce píchnout i v jiných věcech."

Howden už chtěl skoro zavěsit, když dostal nápad.

"Briane."

"Ano."

"Zkuste to udržet v zásuvce přes svátky."

"Pokusím se."

"Jak se má manželka?"

Richardson vesele odpověděl:

"Myslím, že na to mi budete muset vytroubit sólo."

"Tak jsem to nemyslel. Nechci vyzvídat."

James Howden zaváhal. Uvědomil si, že Milly aspoň polovinu této konverzace poslouchá.

"Už je to lepší?"

"Žijeme s Eloise ve stavu ozbrojené neutrality," odpověděl Richardson upřímně. "Ale má to své výhody."

Howden mohl hádat, jaké výhody měl Richardson na mysli a znovu ucítil osten žárlivosti, když si představil předsedu strany a Milly pohromadě. Nahlas pak řekl:

"To je mi líto."

"To byste se divil, jak snadno se na takový stav dá zvyknout," řekl Richardson. "Minimálně Elois a já víme, kde právě jsme... Tedy, že každý jinde. Ještě něco, šéfe?"

"Ne," řekl Howden. "To je všechno. Půjdu si teď promluvit s Arthurem."

Vrátil se z knihovny do salonu. Již cestou k němu doléhal ruch společnosti. Atmosféra teď byla uvolněnější, nápoje po večeri, která byla už téměř snědena, přispěly k srdečnějšímu ovzduší. Minul několik skupinek, které se na něho dívaly s mírnou dávkou zvědavosti. Usmál se a pokračoval v chůzi.

Arthur Lexington stál uprostřed hloučku veselých lidí, kteří pozorovali ministra financí, Stuarta Cawstona, jak předvádí malé kouzelnické triky, kratochvíle, kterými někdy bavíval přítomné i o přestávkách při zasedání kabinetu.

"Sledujte tenhle dolar," říkal Cawston. "Teď ho nechám zmizet."

K čertu!" zvolal kdosi věštecky. "To přece není žádný trik, to děláš pořád." Generální guvernér se připojil ke zdvořilému smíchu okolostojících.

Premiér se dotkl Lexingtonovy paže a na chvíli odvedl ministra zahraničních věcí stranou. Vysvětlil mu v kostce, co se dozvěděl od Briana, a co je potřeba udělat, aby se zdrželo oznámení v tisku. Lexington - jako obvykle - nekladl zbytečné otázky. Přikývl na souhlas.

"Zavolám na ambasádu a promluví si s Angrym," řekl. "Pak dám úkoly některému z mých lidí. To mi vždycky dává pocit důležitosti, když mohu někoho vytáhnout z postele," usmál se.

"A teď vy dva! Dnes večer už žádné státní záležitosti!" Byla to Natalie Griffithsová. Lehce je vzala kolem ramen. "Nic neřešte!"

Arthur Lexington se otočil, celý rozzářený.

"Dokonce ani světovou krizi?"

"Ani tu ne. Mimochodem, já jsem teď měla krizi v kuchyni. To je mnohem důležitější," řekla manželka generálního guvernéra, obrátila se ke svému muži a nešťastně zašeptala: "Proboha, Sheldone, došel koňak!"

"To není možné!"

"Je. Nevím, jak se to mohlo stát, ale stalo se. Musíme požádat o výpomoc.. Charles už telefonoval do skladu letectva. Jsou prý už s něčím na cestě."

"Můj Bože!" V hlase Jeho Excellence zavládlo zoufalství. "Což nemůžeme jednou udělat párty, kde by všechno klapalo?"

Arthur Lexington zabručel: "Obávám se, že svou kávu budu muset vypít bez koňaku." Zahleděl se na čerstvou sklenici hroznové šťávy, kterou před několika minutami přinesli Jamesi Howdenovi.

"Vy se ovšem bát nemusíte. Takového pití tam asi mají několik galonů."

Generální guvernér se stále rozčiloval:

"Někoho za tohle stáhnout z kůže."

"Teď Sheldone," hostitel a hostitelka hovořili šeptem uprostřed bavící se společnosti - "teď vidíš, že je zapotřebí být trochu přísnější na personál."

"K čertu se sloužícími!"

Natalie Griffithsová pokračovala trpělivě:

"Jen jsem si myslela, že bys to měl vědět. Ale nech mě jednat, drahý."

"No dobrá," zasmála se Jeho Excellence - s trochou rezignace i vzteku - a oba se společně vrátili na své původní místo u krbu.

"Sic transit gloria. Hlas, který velel tisícům letadel, nesmí teď nic vytknout svému tvrdohlavému děvčeti -"

Bylo to řečeno břitce a až příliš hlasitě. Premiér ztuhl. To promluvil Harvey Warrender, ministr pro přistěhovalectví a pro udělování státního občanství. Stanul teď vedle nich. Vysoká, obtloustlá postava s řidnoucími vlasy a hlasem dunivým jako hrom. Jeho výstup byl už ze zvyku didaktický - jakási profesionální úchylka z minulých let. Než vstoupil do politiky, působil jako vysokoškolský profesor.

"Pomalu, Harveyi," řekl Arthur Lexington. "Uvědomte si, že tohle je královská půda."

"Někdy," odpověděl Warrender tlumeně, někdy se mi zhnusí, když někdo připomíná kovové helmy."

Nastalo tíživé trapné ticho. Narážku všichni pochopili. Warrenderův jediný syn, mladý důstojník letectva, zemřel hrdinskou smrtí při vojenské akci za druhé světové války. Otcova hrdost na syna, ale i jeho zármutek, byly věčné.

Na jeho poznámku o helmách mohl leckdo odpovědět. Generální guvernér statečně bojoval ve dvou válkách a Vítězný kříž se neuděloval zadarmo... Smrt si ve válce nevybírala své oběti ani podle postavení, ani podle věku... Nejlépe bylo mlčet.

"Dobrá, obraťme list," řekl Arthur Lexington jasně. "Promiňte mi, pane premiére, Harveyi." Uklonil se, přešel salonem a připojil se ke své ženě.

"Čím to je," řekl Warrender, "že některé lidi určitá témata přivádějí do rozpaků? Anebo pro vzpomínky už uplynula promlčecí lhůta?"

"Myslím, že je to především otázka místa a času."

James Howden to nehodlal dál rozebírat. Kolikrát si už přál rozloučit se s Harveyem Warrenderem jako členem kabinetu. Ale byly tu závažné důvody, proč to nešlo.

Premiér se snažil změnit téma. Řekl:

"Harveyi, chtěl jsem se zmínit o vašem ministerstvu."

Předpokládal, že Harwey nebude mít v úmyslu na společenském podniku řešit vysloveně pracovní záležitosti. Ale na stole mu ležela spousta problémů, které stále odkládal kvůli důležitějším úkolům. Jedním z nich byla imigrace.

"Chcete mě pochválit nebo obviňovat?"

Otázka Harveye Warrendera měla nádech bojovnosti. Sklenice, kterou svíral, zřejmě nebyla první. Howden si připomněl rozhovor před několika dny, kdy předseda strany mluvil o aktuálních problémech. Brian Richardson řekl: "Imigrační ministerstvo nám začíná dělat potíže. Je to jeden z mála problémů, kterým voliči bohužel rozumějí. S celními tarify a bankovními kursy můžete řídit jak chcete, na hlasech voličů se to nepozná. Ale když noviny uveřejní jediný obrázek, jak jsme vyhostili matku s dítětem - jako se to stalo minulý měsíc - to už strana tvrdě pocítí."

Howden si uvědomil, jak v něm stoupá zlost, když se musí zabývat banalitami - a to byl právě tenhle případ - především teď, kdy se musí zcela soustředit na daleko podstatnější věci. Pak ale pochopil, že míchat všední domácí záležitosti s událostmi na zahraničních křižovatkách dějin patří k údělu politika. Držet klíč k moci ale často znamenalo nezanedbávat malé věci kvůli velkým.

Přistěhovalectví byla oblast, která ho vždycky zneklidňovala. Měla příliš mnoho podob, a každá z nich se mohla stát stejně politickou prohrou jako vítězstvím. Obtížné bylo jen zjistit předem, co která přinese. Kanada stále byla zemí zaslíbenou pro mnoho lidí a pravděpodobně jí měla zůstat. Každá vláda proto musela velmi opežretně zacházet s kohoutkem, regulujícím příliv populace. Příliš mnoho imigrantů z jedné oblasti, příliš málo z jiné - to samo o sobě mohlo ovlivnit rovnováhu sil jedné generace. Takhle uplatňujeme svou vlastní politiku anekce, myslil si premiér, avšak rasové bariéry zůstávají diskrétně schovány za našimi hranicemi, na kanadských velvyslanectvích a konzulátech v zámoří. Doma pak můžeme předstírat, že tyhle problémy u nás neexistují.

Věděl, že někteří lidé v zemi přistěhovalectví přejí, jiní je zamítají. Ti první jsou idealisté, kteří by nejraději otevřeli dveře všem přichozím a zaměstnavatelé, kteří potřebují další nové pracovní síly. Opozice proti přistěhovalectví obvykle pocházela z odborů které halasně vykřikovaly o nezaměstnanosti pokaždé, když přišla řeč na tuto otázku. Očividně přehlížely, že určitý stupeň nezaměstnanosti je pro ekonomiku nezbytný. Na této straně byly také překvapivě početné anglosaské a protestantské sekty - které se ohrazovaly proti příliš "velkému počtu cizinců", zvláště pokud přistěhovanci byli katolíci. Pro vládu bylo zažehnavání sporů asi stejně jednoduché, jako chodit po napjatém laně, nechtěla-li si popudit jednu nebo druhou stranu, případně obě. Rozhodl se, že v této chvíli bude mluvit otevřeně.

"Vaše ministerstvo se dostalo pod tlak, Harveyi a já myslím, že za to do značné míry mohou vaše chyby. Chci, abyste více přitáhl uzdu a nenechával svým úředníkům tolik volnosti. Několik jich nahradte pokud to uznáte za vhodné, třeba i špičky. Nemůžeme vyházet všechny, ale je spousta míst, kde pro ně najdeme práci. A především, proboha, k takovým srdceryvným případům nesmíme pustit noviny. Třeba zrovna před měsícem - ta žena s dítětem."

"Ta žena utekla z bordelu v Hongkongu" řekl Harvey Warrender. "A navíc byla pohlavně nakažena."

"Asi to nebyl dobrý příklad. Ale našly by se spousty jiných. Když vám uniknou takové citlivé případy, způsobí to, že vláda pak vypadá jako nějaký bezcitný lidožrout. To nám moc škodí." Premiér mluvil klidně, ale důrazně, pevným pohledem sledoval muže stojícího proti němu.

"Zřejmě," řekl Warrender, "odpověď na svou otázku jsem dostal. Chválit se dnes nebude."

James Howden řekl ostře:

"To není otázka chvály nebo výtek, ale správného politického citění."

"A váš politický cit byl vždycky lepší než můj, že? Je to tak, Jime?" Pohlédl mu do očí. "Jinak bych třeba mohl být v čele vlády já."

Howden neodpovídal. Muži naproti určitě radil alkohol. Nyní promluvil opět Warrender:

"Co dělají moji úředníci? Postupují podle zákonů tak, jak mají. Uznává se, že odvádějí dobrou práci. Pokud se vám to nelíbí, proč si spolu nesedneme a nezměníme zákon o přistěhovalectví?"

Udělal jsem chybu, pomyslel si premiér, když jsem použil tohle místo a tuhle chvíli k téhle rozmluvě. Aby ji

ukončil, řekl:

"To nemůžeme. Mám teď na programu mnoho jiných věcí."

"Blbost."

Bylo to jako šlehnutí bičem. Pak následovala sekunda ticha. Premiér viděl, jak se generální guvernér zahleděl jejich směrem. Konverzace se sice opět rozběhla, ale Howden vycítil, že je ostatní poslouchali.

"Vy se bojíte imigrace," řekl mu Warrender. "My všichni se jí bojíme. Jako kterákoli jiná vláda. Kde je ale důvod, proč si to čestně nepřiznáme, třeba jen mezi sebou."

Stuart Cawston, který už před chvílí dokončil své kouzelnické triky, se k nim blížil tak, aby to vypadalo co možná nenuceně.

"Harweyi," pravil ministr financí bodře, "děláš ze sebe blázna."

"Vemte si ho na starost, Stu," řekl ministerský předseda důvěrně. Cítil, jak v něm narůstá hněv a pokud by v tomhle duchu pokračoval, bylo nebezpečí, že ztratí rozvahu, kterou si zatím zachovával. To by mohlo situaci ještě zhoršit. Vzdálil se a připojil se k Margaretě a její skupině hostů. Ale stále slyšel Warrendera, který tentokrát oslovil Cawstona: "Pokud jde o imigraci, řeknu ti, že my Kanaďané jsme spolek pokrytců. Naše přistěhovalecká politika, kterou mám na starosti, příteli, navenek něco hlásá a něco jiného si myslí."

"Řekneš mi to později," radil mu Stuart Cawston. Stále se pokoušel o úsměv, ale moc se mu to nedařilo.

"Já ti to řeknu teď!" Harwey Warrender chytil ministra financí pevně za rukáv. "Tahle země potřebuje dvě věci, pokud se má dále vzmáhat - a každý v těchto místnosti to ví. Jedna je velké množství nezaměstnaných, z nichž si může průmysl vybírat a druhá - převaha anglosaské většiny. Ale přiznáme tohle někdy veřejně? Ne!" Ministr pro přistěhovalectví se odmlčel, rozhlédl se kolem sebe a rozjel se znovu: "Obě tyto věci potřebují dokonale vyváženou politiku. Musíme přijímat vystěhovalce, aby se mohl rozšiřovat průmysl. Pracovní síla musí být pohotově a čekat. Ne za týden, ne za měsíc. Teď, ve chvíli, kdy továrna lidí potřebuje. Ale když se brány imigrace otevrou příliš široko nebo moc často - případně obojí - co se stane? Rovnováha obyvatelstva je pryč. A nebude trvat víc než pár generací, budeme-li dál chybovat, a v Dolní sněmovně se bude mluvit italsky a guvernérem se stane Číňan."

Tentokrát odporovalo několik dalších hostů, k nimž doléhal hlučný Warrenderův hlas. Navíc generální guvernér zřetelně zaslechl poslední poznámku a premiér ho viděl, jak pokynul pobočníkovi.

Manželka Harveye Warrendera, bledá a křehká žena, se nejistě přiblížila ke svému muži a uchopila ho za ruku. Nevzal ji však na vědomí.

Dr. Borden Tayne, ministr zdravotnictví a bývalý univerzitní šampión v boxu, se nad nimi vztyčil a zlostně zašeptal:

"Proboha, skonči to!"

Postavil se vedle Cawstona po Warrenderově boku. Nějaký hlas udýchaně zabručel:

"Vyprovodte ho odtud!" Jiný mu odpověděl:

"To nejde. Nikdo nemůže opustit salon, dokud neodejde generální guvernér."

Harvey Warrender si to ani trochu nepřipouštěl a pokračoval:

"Když mluvíte o imigraci," deklamoval hlasitě, "řeknu vám, co chce veřejnost. Sentiment, ne fakta. Fakta překážejí. Lidé rádi slyší o své zemi, jak otvírá brány chudým a trpícím. Dává jim to noblí pocit. Jediné, na čem záleží, aby chudoba a utrpení zůstaly od nich daleko. Prostě z dohledu, aby nezaplavovaly předměstí, nenosily bláto do nových chrámů. Veřejnost si rozhodně nepřeje moc přistěhovalců. A navíc ví, že ani vláda to nikdy nedovolí, takže vlastně nic neriskují. Tak může každý být spravedlivý a současně v bezpečí."

Premiér v koutku duše chápal, že všechno, co Harvey řekl, znělo smysluplně, leč neuskutečnitelně.

"Proč to vlastně všechno začalo?" zeptala se jedna z přítomných dam. Harvey Warrender zaslechl poznámku a odpověděl:

"Začalo to, protože mi řekli, abych řídil své ministerstvo jinak. Ale chtěl bych připomenout, že já jen uplatňuji přistěhovalecký zákon. Zákon tedy právo." Díval se na skupinku mužů okolo sebe. "A já je budu uplatňovat tak dlouho, dokud se, vy bastardi, neodhodláte zákon změnit."

Někdo řekl:

"Možná, že zítra už ministerstvo mít nebudete, příteli."

Jedna z ordonancí - tentokrát poručík leteckého - se objevil po premiérově boku. Klidně oznámil:

"Jeho Excellence mě požádala, abych vám oznámil, že odchází, pane."

James Howden se podíval k hlavnímu východu. Generální guvernér s úsměvem potřásl rukama několika hostům. Premiér se vydal k němu, s Margaretou po boku. Ostatní jim dělali cestu.

"Doufám, že vám nebude vadit, když odejdeme trochu dříve," řekl generální guvernér. "Natálie a já jsme unaveni."

"Já se omlouvám," začal Howden.

"Není třeba, drahý příteli. Nejlepší bude, když už nic neuvidím."

Generální guvernér se mile usmál.

"Přeji vám překrásné vánoce, premiére. A vám také, drahá Margareto."

Jeho Excellence odcházela klidně a důstojně. Pánové se ukláněli, jejich manželky s ženským půvabem rovněž.

Část druhá

Když se auto vracelo z guvernérova paláce, zeptala se Margareta:

"Nebude muset Harvey Warrender rezignovat po tom co se stalo?"

"Já nevím, drahá," odpověděl James Howden zamysleně. "Možná nebude chtít."

"Můžeš ho k tomu přinutit?"

Zajímalo ho, co by Margareta řekla, kdyby popravdě odpověděl: "Ne, já nemohu Harveye Warrendera nutit, aby rezignoval. Ten důvod leží někde tady ve městě - snad v nějakém trezoru - je to kus papíru s mým vlastním rukopisem. A pokud by se stalo, že by ho někdo zveřejnil, byl by to dopis na rozloučenou nebo nekrolog Jamese McCalluma Howdena." Místo toho řekl:

"Harvey má ve straně silnou podporu, však víš."

"Ale jistě mu ani jeho přátelé jen tak neprominou, co se dnes večer stalo."

Neodpověděl. Nikdy neřekl Margaretě o dohodě na stranickém sjezdu, kterou uzavřeli s Harveyem před devíti lety o vedení strany. Jen oni dva docela sami jednali v malé divadelní šatně, zatímco venku, ve velké torontské kongresové hale publikum provolávalo slávu rivalům a očekávalo oznámení výsledků voleb, které se nevysvětlitelně zpozdlilo. Nevysvětlitelně pro všechny s výjimkou obou oponentů, kteří za kulisami vyložili karty na stůl.

Devět let. Myšlenky Jamese Howdena se vrátily zpět... Měli tehdy vyhrát příští volby. Každý ve straně to věděl. Bylo v tom nadšení, pocit vítězství, výraz toho, co mělo přijít. Strana se sešla, aby si zvolila nového vůdce. Byla to pravděpodobnost nebo spíš jistota, že vítězný kandidát se do roka stane předsedou vlády. To byla cenná příležitost, o jaké James McCallum Howden snil celý svůj politický život. Rozhodnutí mělo padnout mezi ním a Harveyem Warrenderem. Warrendera podporovalo intelektuální křídlo strany. Měl však silné zázemí i mezi řadovými členy strany. Jejich naděje byly přibližně stejné. Z nitra haly zazníval hluk velkého shromáždění, volání slávy.

Jsem ochoten ustoupit," řekl Harvey. "Za určitých podmínek."

James Howden se zeptal:

"Za jakých?"

"Za prvé - v kabinetu si vyberu ministerstvo na celou dobu, kdy budeme u moci." "Můžeš mít cokoli kromě zahraničí nebo zdravotnictví."

Howden si nehodlal zanést do hnízda kukaččí vejce. Zahraniční věci mohl dostat jen muž, který se pravidelně objevoval palcovými titulky v novinách. Ministerstvo zdravotnictví se staralo o příspěvky rodinám s dětmi, o podpory. Jeho šéf byl vysoko na žebříčku popularity u voličů.

"To bych bral," řekl Harvey Warrender. "Pokud budeš souhlasit ještě s tím ostatním."

Delegáti začínali být netrpěliví. Zavřenými dveřmi sem doléhalo dupání podrážek. Neklid. Výkřiky.

"Tak tedy druhou podmínku," řekl Howden.

"Když se dostaneme do úřadu," pomalu hovořil Harvey, "nastane spousta změn. Například v televizi. Země roste a bude tu prostor i pro více televizních stanic. Již jsme si řekli, že zreorganizujeme radu pro rozhlas a televizi. Můžeme sem delegovat naše lidi a těch pár ostatních pak bude hlasovat s námi."

Odmíchl se.

"Pokračuj," řekl Howden.

"Chci vysílací licenci pro" - jmenoval město v nejlépe se rozvíjejícím průmyslovém centru země - "pro svého synovce."

James Howden slabě hvízdal. Pokud by k tomu došlo, byla by to prebenda ve velkém stylu. Televizní licence představovala ternu. Fronta zájemců byla dlouhá, mnozí s podporou velkého kapitálu. Šlo o ohromné peníze.

"Licence má cenu dvou miliónů dolarů," řekl Howden.

"Já vím." Harvey Warrender vypadal trochu rozpačitě. "Ale já myslím na své stáří. Universitní profesory moc neplatí a z politiky jsem si nikdy nic neušetřil."

"Kdyby na to někdo přišel..."

"Na to nemůže nikdo přijít," řekl Harvey. "Dohlédnu na to. Moje jméno se nikde neobjeví. Mohou si podezírat koho chtějí, ale nezjistí nic."

Howden pochybovačně potřásl hlavou. Zvenku se ozval další výbuch hluku. Pískali a zpívali jako na hokeji.

"Něco ti slíbím, Jime," řekl Harvey Warrender. "Pokud bych se dostal do maléru - ať už kdykoli - všechnu vinu vezmu na sebe a tebe se to vůbec nebude týkat. Ale pokud bys mě podrazil nebo mi odmítl podporu, půjde-li do tuhého, vezmu tě s sebou."

"To bys nemohl dokázat..."

"Já to chci písemně," řekl Harvey. Ukázal směrem k hale. "Dříve než odtud odejdeme. Nebo necháme lidi hlasovat. Byla to nejistá záležitost. To věděli oba. James Howden už skoro držel palmu vítězství, po které tak toužil a teď unikala bůhví kam."

"Přijímám," řekl. "Dej mi kus papíru."

Harvey mu podal volební program a on nadržápal na jeho zadní stranu pár slov, která ho mohla kdykoliv úplně zničit, kdyby někdy vyšla na světlo Boží.

"Neboj se," řekl Harvey a ukládal složený lístek do kapsy. "Je v bezpečí. A až oba jednou skončíme s politikou, vrátím ti ho."

Pak vyšli ven. Harvey Warrender aby pronesl řeč - jednu z nejlepších ve svém politickém životě - ve které se vzdal kandidatury, a James Howden, aby byl zvolen, oslavován a nesen sálem na ramenou svých příznivců...

Tajnou dohodu obě strany dodržovaly, i přes to, že v průběhu let prestiž Jamese Howdena rostla, zatímco Warrenderova postupně klesala. Kde teď byly časy, kdy Warrender byl vážným kandidátem na vůdce strany? Dnes byl určitě nedokázal vybojovat ani nové ministerstvo v Howdenově kabinetu. Ale takové věci se v politice stávají. Ten, kdo jednou skončil druhý, už nikdy nemusí vystoupit ze stínu. Zmizel i jejich důvěrný vztah.

Jejich auto vyjelo z parkoviště guvernérova paláce a zamířilo k premiérově rezidenci na Sussex Drive 24. Skoro jsem si myslela," řekla Margareta spíš napůl pro sebe, "že Harvey Warrender je tak trochu cvok." To byla právě ta potíž, pomyslel si Howden. Harvey byl přinejmenším trochu cvok. V tom byl důvod jeho nejistoty. Stále musel myslet na to, že ona ukvapená písemná dohoda před devíti lety, by se teď Harveyovým přičiněním mohla prozradit a to by je zničilo oba.

Howden přemýšlel. Jaký asi pocit musel mít z té dávné dohody Harvey? Pokud věděl, Harvey Warrender byl do té doby v politice čestný chlap. Pak jeho synovec získal žádanou televizní licenci a pokud zákulisní zprávy nelhaly, udělal štěstí. Stejně tak Harvey. Pravděpodobně. Jeho životní úroveň teď stoupla vysoko nad příjmy ministra kabinetu. Naštěstí byl střídmý a diskrétní a nezměnil životní styl přes noc. Tehdy, když byla koncese udělena, se vyskytla spousta kritických nárazek. Ale nic se neprokázalo a Howdenova vláda, zvolená v parlamentu velkou většinou, své protivníky převálcovala. A potom, jak premiér sám poznal, lidé se tématem brzy unavili a věc už byla v autu. Ale vzpomínal někdy Harvey? Trpěl aspoň trochu, když se ozvalo špatné svědomí? Pokoušel se snad někdy, třeba oklikou, na tom něco změnit?

Harvey byl poslední dobou trochu zvláštní - téměř ho posedla snaha dělat "správné" věci a přesně dodržovat literu zákona především ve všedních lapáliích. V poslední době, když se v kabinetu rozpoutala debata a o nejrůznějších záležitostech, Harvey namítal, že některé navrhované akce jsou politický oportunismus. Harvey zastával názor, že i ta nejpodružnější klauzule v každém zákoně se musí striktně dodržet. Když prosadil svou, myslel si James Howden o těchto incidentech, že jsou jen projevem Harveyovy výstřednosti. Ale nyní, když si připomněl dnešní Harveyovu alkoholickou neústupnost, že přistěhovalecký zákon se musí do puntíku dodržovat nebo změnit, začal se podívat.

"Jamie, drahý," řekla Margareta "Doufám, že Harvey Warrender tě něčím nedrží v šachu?"

"Ovšemže ne!" Pak se zamyslel, zdali mohla Margareta něco vytušit. "Jde o to, že se nechci nutit do nějakých ukvapených rozhodnutí. Uvidíme, jaká bude reakce zítra. A potom, byli u toho přece jenom naši lidé."

Cítil na sobě Margaretin pohled a nevěděl, jestli poznala, že lhal.

Část třetí

Vstoupili do velkého kamenného domu, kde měl oficiální rezidenci premiér po celou dobu svého funkčního období. Vstupní bránu stínila ozdobná stříška. Uvnitř je přivítal Yarrow, komorník, který jim pomohl z kabátů a odložil je. Oznámil: "Chtěl s vámi mluvit americký velvyslanec. Z jeho úřadu volali už dvakrát a říkali, že to velmi spěchá."

James Howden přikývl. Pravděpodobně se i Washington dozvěděl o úniku informace. Pokud tomu tak bylo, mohl Arthur Lexington mnohem snáze splnit svůj úkol.

"Počkejte pět minut," nařizoval personálu, a pak můžete přepojovat telefony. Už budu doma."

"Vypijeme si kávu v pracovně, Yarrowe" řekla Margareta. "A přineste, prosím, nějaké sendviče pro pana Howdena. Nestihl na recepci bufet."

Zastavila se v hale u zrcadla, aby si upravila vlasy.

James Howden šel sám několika chodbami do třetí haly, odkud vedly na terasu velké francouzské dveře. Odtud se dalo přehlédnout panoráma řeky a pohoří Gatineau, jehož kopce se tyčily nad ní. Ten pohled ho vždycky vzrušoval, zejména v noci, kdy světla jako špendlíkové hlavičky mu pomohla v přesné orientaci. Tam tekla Ottawa, s hladinou zčeřenou větrem; právě ta řeka, kterou dobrodruh Etienne Brule poprvé splul před třistapadesáti lety, po něm pak Champlain, ještě později misionáři a obchodníci na své legendární cestě na Západ k Velkým jezerům a za kožešinami na Sever. Na druhé straně řeky ležela ztemnělá linie pobřeží Quebeckého zálivu, svědek mnoha historických událostí: Tady kdysi dávno vše začalo a zde jednoho dne vše skončí.

V Ottawě James Howden vždycky jen obtížně dokázal zahrnovat ten všudypřítomný dech historie. Zvláště nyní, kdy město, kdysi krásné a pak zdevastované průmyslem a obchodem, se opět začínalo zelenat. Zaplňovaly je stromy a zdobily udržované parky, to vše díky výboru pro hlavní město. Je pravda, že vládním budovám většinou chyběl vlastní výrazný charakter. Nesly spíš známky toho, čemu kritikové říkají "pokleslé byrokratické umění." Ale i tak okolo nich příroda vstávala z mrtvých a postupem času pokud se tento trend udrží - může Ottawa jednoho dne dosáhnout svým vzhledem hlavní město Washington a možná je i předčít.

Vedle staré zdobené skříně dvakrát jemně zazvonil jeden ze dvou pozlacených telefonů. Volal americký velvyslanec.

"Halo, Angry," řekl James Howden. "Slyšel jsem, že vaši lidé vypustili kočku z pytle."

Ctihodný Phillip Angrove odpověděl bostonským nářečím:

"Já vím, pane premiére a proklatě se omlouvám. Avšak naštěstí kouká z té kočky jen hlava, ale tělo držíme pevně v rukou."

To rád slyším," řekl Howden. "Ale musíme najít společné stanovisko. Víte... Arthur už na tom pracuje..."

"Je právě tady u mne," odvětil velvyslanec. "Od chvíle, co jsme se to dozvěděli, pracujeme na tom společně, pane. Chcete prohlášení schválit osobně?"

"Ne," řekl James Howden. "Nechám to na vás a na Arthurovi."

Mluvili pak ještě pár minut a potom premiér odložil pozlacené sluchátko.

Margareta vešla přímo do velkého komfortního obývacího sálu s čalouněnými pohovkami, empírovými křesly a těžkými šedými závěsy. Oheň v krbu plál naplno. Položila na gramofon desku s Kostelanzovým provedením Čajkovského. Tóny se měkce rozezněly pokojem. To byla Howdenova oblíbená hudba. Těžší klasika mu jen zřídka kdy něco říkala. Po několika minutách přinesla děvče kávu a podnos se sendviči. Margareta pokynula směrem k Jamesovi a

děvče nabídlo nejprve jemu. Vzal si zdrženlivě jeden chlebiček. Když služebná odešla, povolil si bílý motýlek, uvolnil těsný límec košile a pak si přisedl k Margaretě ke krbu. Ponořil se do jednoho z hlubokých měkkých křesel, přisunul si malý stoleček a položil na něj obě nohy. S hlubokým povzdechem řekl:

"Tohle je život. Ty, já a nikdo jiný..."

Sklonil hlavu a ze zvyku se poškrábal na špičce nosu. Margareta se uvolněně usmála:

"Měli bychom to zkusit častěji, Jamie."

"Zkusíme to, určitě to zkusíme," odpověděl vážně. Pak změnil tón. "Mám novinky. Pojedeme do Washingtonu, celkem brzy. Myslím, že se ti to bude líbit."

Jeho žena nalévala kávu ze Sheffieldského servisu. Překvapeně zvedla hlavu.

"Přišlo to nějak rychle, že?"

"Ano," odpověděl. "Vyskytlo se pár velmi důležitých věcí. Musím mluvit s prezidentem."

"Dobrá," řekla Margareta. "Naštěstí mám nové šaty." Zamyšleně se odmlčela. "Ale musím si koupit nějaké boty a k nim potřebuji i stejné kabelky a také rukavice." Tvář jí přeběhla známka obav. "Budeme mít na to čas?"

"Samozřejmě," řekl a usmál se. "Ale jen tak tak."

Margareta řekla rozhodně:

"Pojedu hned první den po svátcích do Montrealu a nakoupím všechno najednou. Vždycky tam mají větší výběr než tady v Ottawě. Ale tak mě napadá, co peníze?"

Trochu se zarazil.

"Není to moc dobré, v bance jsme přečerпали. Budeme asi muset vybrat nějaké dlouhodobé úspory."

"Zase?" zeptala se neklidně Margareta. "Moc už toho tam nezbyvá."

"Ne. Ale pokračuj." S pohledem plným obdivu se podíval na svou ženu. "Jedna cesta za nákupem nás snad neporazí."

"Dobře... když myslíš."

"Docela jistě."

Jediná věc, v které měl Howden opravdu jistotu bylo vědomí, že nikdo nebude ministerskému předsedovi vyčítat opožděnou platbu účtů. Nedostatek peněz pro vlastní potřebu býval zdrojem neustálých sporů. Howdenovi neměli vedlejší soukromé prostředky a jen skromné úspory z dob jeho právnické praxe. A co bylo charakteristické pro Kanadu, kde úzkoprstost v mnoha oblastech přetrvávala - země platila své vůdce mizerně. To byla hořká ironie, myslel si často Howden. Fakt, že kanadský ministerský předseda, rozhodující o osudu národa a země, dostává menší plat i s přídavky, než řadový americký kongresman. Navíc neměl většinou ani oficiální služební vůz. Používal svůj a měl na to nepatrný, zcela nedostatečný fond. Dokonce i to, že teď bydlel ve vládní budově, znamenalo příjemnou novinku. Nebylo tomu tak dávno, co premiér Louis St. Laurent musel žít ve dvoupokojovém bytě, tak malém, že jeho manželce, paní Laurentové nezbylo, než uložit část svých věcí pod postel. Kromě toho, po uplynutí volebního období mohl expremiér očekávat jen rentu několik tisíc dolarů ročně - podle penzijního systému země, z pojištění, které si sám platil. To vedlo k tomu, že v minulosti premiéři přijímali tento významný úřad až v pozdním věku. Jinak je v penzi čekala chudoba nebo byli odkázáni na podporu svých přátel. Členové vlády, ministři kabinetů, na tom byli ještě hůř. Howden často uvažoval, jak je vlastně možné, že je mezi nimi tolik skutečně čestných lidí. V určitém smyslu proto chápal Harveyovy názory, ta jeho zadní vrátka s televizní licenci.

"Byla bys udělala lépe, kdyby sis vzala obchodníka," řekl Margaretě. "I druhý náměstek ředitele velké firmy má na útratu více peněz než já."

"Myslím, že jsme si to vynahradili jinak," usmála se Margareta. Díky Bohu za dobré manželství, pomyslel si. Politický život, touha po moci, z člověka může vysát kromě spousty sil i všechno ostatní, cit, iluze. Bez dobré a rozumné ženy by teplo rodinného krbu záhy vyprchalo. Žili v pěkném vztahu. V té chvíli si vzpomněl na Milly Freedemanovou a ovanul ho pocit nervozity, což už zažil nejednou.

"Tuhle jsem vzpomínal," řekl pak nahlas, "na dobu, kdy nás tvůj otec poprvé přistihl spolu. Pamatuješ?"

"Samozřejmě. Ženy si tohle pamatují vždycky. Myslím, že tys tohle naopak snadno zapomínal."

Bylo to před dvaadvaceti lety, v podhorském městečku Medicine Hat na západě, jemu samotnému bylo dvaadvacet, sotva vyšel z fakulty a byl mladý právník bez klientely a s nejistou vyhlídkou do budoucnosti. Margaretě bylo osmnáct. Nejstarší z osmi dcer místního obchodníka s dobyt看em, který, pokud zrovna neřídil dražbu, byl málomluvný a uzavřený muž. Podle měřítek doby patřila Margaretina rodina, na rozdíl od nemajetného Jamese Howdena s čerstvým diplomem, k těm zazobaným.

Jednou v neděli večer, ještě před modlitbou, jakousi náhodou zůstali v salónu jen sami dva. Zrovna se objímali, jejich vzrušení rostlo, když do místnosti vstoupil Margaretin otec a hledal modlitební knížku. Neřekl skoro nic, odpustil si jedovatě poznámky, jen zabručel: "Promiňte." Ale později večer, když seděl v čele rodinného stolu u večeře, dlouze se ze své výšky zadíval na Jamese Howdena a oslovil ho:

"Mladý muži," řekl mu. Jeho rozložitá manželka a ostatní dcery se zájmem poslouchaly. "V mém řemesle, když si chlap sáhne na vemen, znamená to, že má o krávu zájem a neokouní jen tak."

"Pane," řekl tenkrát James Howden přímo, jak to s úspěchem činil i v dalších letech, "chci si vzít vaši nejstarší dceru za ženu."

Ruka, zvyklá odklepávat kladívkem na dražbách, vylétla vysoko nad hlavu.

"A je to!" Pak přehlédl své dcery, rozsazené kolem stolu a s neobvyklou výřečností spokojeně pravil: "Jedna je z domu. Pane Bože! A teď ještě těch sedm dalších."

Několik týdnů na to byli oddáni. A byl to právě její otec - nyní již dávno po smrti - kdo mu pomohl zaříditi advokátní kancelář, když začínal, a později mu usnadnil i vstup do politiky.

Pak přišly děti, které nyní James a Margareta vídali jen zřídka, dvě dcery, již provdané - a navíc do Anglie - a jejich nejmladší James McCallum Howden junior, vedl teď skupinu hledačů nafty na Dálném Východě. Ale jejich pocit soudržnosti trval dále a to bylo důležité.

Oheň začal skomírat a proto přiložil čerstvé březové poleno. Dřevo nejprve zapraskalo a pak vzplanulo jasným plamenem. Seděl vedle Margarety a díval se, jak oheň olizuje poleno kolem dokola. Margareta se tiše zeptala: "O čem budeš mluvit s prezidentem?"

"Zítra ráno vyjde oznámení, že se rozhovory budou týkat obchodu a fiskální politiky."

"Ale opravdu o to půjde?"

"Ne," řekl. "O tohle ne."

"Tak o co?"

V minulosti se Margaretě občas svěřoval se svými starostmi a problémy. Člověk - každý člověk - musí mít někoho, komu může důvěřovat.

"Bude to především o obraně. Jsme na prahu nové světové krize. Než dojde k nejhoršímu, Spojené státy převezmou za nás některé záležitosti, které jsme si zatím zajišťovali sami."

"Vojenské záležitosti?"

Přikývl. Margareta rozvážně řekla:

"To by tedy měly v rukou velení naší armády... a všechno ostatní?"

"Ano, drahá," řekl jí, "vypadá to tak."

Jeho žena se zachmuřeně soustředila.

"Kdyby se to stalo, Kanada by už neměla vlastní zahraniční politiku - nebo snad ano?"

"Obávám se, že ne moc významnou." Vzdychl. "Blížili jsme se k tomu. Pomalu, ale jistě."

Pak nastalo ticho, až se Margaret zeptala:

"Bude to znamenat, že naše vlast jako nezávislá země skončila, Jamie?"

"Dokud jsem premiérem, tak ne," odpověděl pevně. "A dokud mohu prosazovat své plány." Jeho hlas sílil, jak se mu snažil vtisknout přesvědčivost. "Pokud správně povedeme jednání ve Washingtonu, pokud se v příštím roce, či dvou letech budeme správně rozhodovat, pokud sami budeme silní, ale realističtí, pokud obě strany dodrží dohodnutou předvídatost a integritu, pokud tohle všechno zvládneme, pak to může znamenat nový začátek. Na konci pak vyjdeme silnější, ne slabší. Ve světě můžeme znamenat více, ne méně než dosud."

Ucítil Margaretinu ruku na svém rameni a usmál se.

"Promiň, nevypadalo to jako projev?"

"Určitě. Už jsi začínal řečnit. Vezmi si ještě chlebiček, Jamie. Dáš si kávu?"

Přikývl. Zatímco ji nalévala, Margareta klidně řekla:

"Opravdu si myslíš, že se schyluje k válce?"

Než odpověděl, protáhl své dlouhé tělo, zabóřil se ještě pohodlněji do křesla a zkrřížil nohy na stoličce.

"Ano," řekl také klidně. "Určitě k ní dojde. Ale myslím si, že ještě je naděje. Dala by se oddálit o rok, dva, možná dokonce o tři."

"Proč to tak musí být?" Poprvé se v hlase jeho ženy objevila úzkost. "Právě teď, když každý ví, že válka znamená zničení celého světa?"

"Ne," řekl James Howden pomalu. "Nemusi být konec světa. To je pomíjivý klam současnosti." Nastala chvíle ticha. Když tak pokračoval, velmi uvážlivě volil slova: "Rozumíš, drahá, kdyby mi mimo tento pokoj někdo položil stejnou otázku jako ty, moje odpověď by zněla ne. Musel bych říci, že válka není nevyhnutelná, protože pokaždé, když nevyhnutelnost připustíš, je to jako bys přitlačila na odjištěný kohoutek zbraně."

Margareta před něho postavila šálek kávy a řekla:

"Pak je určitě lepší si to nepřipouštět - ani sám pro sebe. Není lepší zachovat si naději?"

"Pokud bych byl normální řadový občan," odpověděl jí manžel, "myslím, že bych dokázal takhle klamat i sám sebe."

Předpokládám, že by to nebylo těžké, kdybych nevěděl všechno, co vím. Ale jako hlava vlády si nemohu dopřát takový luxus jako je sebeklam. Kde by pak byla služba lidem, kteří mi věří, a kterým chci sloužit tak, jak jsem povinen?" Zamíchal si kávu, dlouze se napil a odložil šálek. "Válka je nevyhnutelná. Dříve nebo později," řekl pomalu James Howden. "Protože vždycky byla nevyhnutelná. A právě tak bude, dokud se lidstvo musí hádat a prát, bez ohledu o co. Podívej, každá válka, to je jen malá domácí hádka milionkrát zvětšená. A abychom dokázali zavrhnout války, museli bychom odstranit i poslední zbyteček lidských malicherností, závisti, hrubosti. A to přece nejde."

"Ale jestli je to pravda," protestovala Margareta "pak nic nemá cenu. Vůbec nic."

Její manžel potřásl hlavou.

"Tak to není. Stojí za to žít, a přežít, protože přežití znamená život a život je dobrodružství." Otočil se a zkoumavě si prohlížel tvář své ženy. "I pro nás to bylo dobrodružství. Že bys to nechtěla změnit?"

"Ne," řekla Margareta Howdenová. "Nemyslím si, že bych chtěla něco měnit."

Mluvil teď hlasitěji.

"Já vím, co se říká o atomové válce: že smete všechno z povrchu zemského a zničí veškerý život. Ale když o tom přemýšlíš, podobné předpovědi přece provázely každou novou zbraň - od rychlopalného děla až po letecké pumy. Víš, že když byl vynalezen kulomet, někdo spočítal, že dvě stě těchto zbraní by za tisíc dnů nepřetržitě střelby mohlo zabít obyvatelstvo celé naší planety?" Margareta sklonila hlavu. Howden bez přestávky pokračoval. "Lidská rasa přežila i taková rizika, která logicky přežít neměla. Doba ledová a potopa světa jsou hned dva příklady co známe."

Atomová válka by byla katastrofa, a pokud bych mohl, obětoval bych raději vlastní život, abych jí zabránil. Ale každá válka je katastrofa, protože každý z nás umírá jen jednou. Možná by se dnes odcházelo snáze, než kdysi, když se ještě bojovalo oštěpy a šípy, kdy zajatci končili na kříži. Třeba bychom vrátili civilizaci o tisíc let. Bezpochyby bychom se zase ocitli ve starověku. Ztratila by se spousta toho, co se lidstvo naučilo, včetně schopnosti rozbít atom - což by pro tuto chvíli nemuselo být zase tak špatné. Ale zničit všechno, to snad ne! Nikdy neuvěřím na absolutní konec. Někdo určitě přežije. Co si vyklíčí z trosek a začne nový život. Ale to je ta nejhorší varianta, jaká může nastat, Margareto. Já věřím, že svobodnou polovinu světa čeká lepší osud. Pokud ovšem podnikneme správné kroky a využijeme čas, který nám zbývá."

Při posledních slovech James Howden povstal. Přešel napříč pokojem a obrátil se. Margareta se na něho podívala a tiše promluvila:

"Vid', že ty využiješ čas, který nám ještě zbývá..."

"Ano, chtěl bych," řekl. Jeho výraz ztrácel na tvrdosti. "Možná jsem ti to všechno neměl říkat. Rozrušilo tě to hodně?"

"Ne, jsem z toho jen smutná. Svět, lidstvo - ať tomu říkáš jak chceš - má opravdu hodně a chystá se všechno zničit." Odmlčela se. "Ale ty jsi chtěl něco říci?"

Přikývl.

"Není mnoho lidí, se kterými mohu tak upřímně hovořit."

"Jsem ráda, že se mnou tak mluvíš." Proti svému zvyku odnášela Margareta celý kávový servis najednou. "Už je pozdě. Nemyslíš, že bychom měli jít nahoru?"

Potřásl hlavou.

"Já ještě ne. Ale ty můžeš jít, přijdu později."

Na půli cesty ke dveřím se Margareta zastavila. Na sheratonském hracím stolku byl svazek papírů a novinových výstřižků, který Howdenovi každý den posílali z úřadu. Zvedla útlou knížečku a otočila ji.

"Ty opravdu čteš i tuhle literaturu, Jamie?"

Na obálce byl titul - Hvězdář. Okolo písmen byla astrologická znamení zvěrokruhu.

"Dobrý Bože, ne!" Její manžel se lehce začervenal. "No, příležitostně do toho nahlédnu - jen tak pro zábavu," připustil.

"Ale ta stará paní, která ti tohle obvykle posílala, už přece zemřela, ne?"

"Zdá se, že někdo v posílání pokračuje." Howdenův hlas znejistěl. "Je těžké zbavit se předplatného, když se jim jednou upíšeš."

"Ale tady je kopie objednávky," trvala Margareta na svém. "Podívej, bylo to objednáno znovu - můžeš se přesvědčit podle data na nálepce."

"Opravdu, Margareto. Jak ale mám vědět, kdo a kdy to znovu objednal? Umiš si představit, kolik mi každý den chodí pošty, a všechno na mé jméno? Já ji vůbec nekontroluju. Já všechno třeba ani nevidím. Možná objednávku prodloužil někdo z mého úřadu, aniž mi o tom řekl. Jestli ti to vadí, hned zítra to nechám zrušit."

Margareta řekla klidně:

"Nemusíš se přece rozčilovat, mně to nevadí. Jen jsem byla zvědavá. A i kdybys to četl - proč z toho dělat takový poprask? Třeba by ti hvězdy prozradily, jak naložit s Harveyem Warrenderem." Vrátila papíry na své místo. "Víš určitě, že ještě nepůjdeš do postele?"

"Ano, vím. Musím si rozvrhnout ještě spoustu věcí a mám na to málo času."

To byla jeho stará obehnaná písnička.

"Dobrou noc, drahý," řekla.

Margareta stoupala po širokém obloukovém schodišti a přemýšlela, kolikrát za své manželství strávila noc sama nebo šla spát jako dnes. Také bez něho. To bylo totéž. Snad... raději to nepočítala. Zvláště v posledních letech si James Howden zvykl chodit spát velmi pozdě, stále řešil nějaké politické nebo státní záležitosti. Spala, jen zřídka byla ještě vzhůru. Nechyběl jí sex, přiznávala si to s ženskou upřímností. Ale jeho společnost na sklonku dne, to bylo světlo, které si jako žena přála. Někdy je manželství radost, pomyslela si Margareta, někdy i osamění. Řeč o válce v ní vyvolala pocit nezvyklého smutku.

Neodvratnost války, říkala si, to je něco, co muži dokáží přijmout, ale ženy nikdy. Muži válčili, ne ženy. Proč? Proto, že ženy byly zrozeny k bolesti a utrpení, zatímco muži byli jeho příčinou? Náhle se jí zastesklo po dětech. Ne aby je, jako kdysi, utěšovala, ale aby ony utěšovaly ji. Oči se jí zaleskly slzami a zmocňovalo se jí pokušení vrátit se tam dolů a požádat ho jen o jednu noc. Jen o hodinu, kdy nechtěla být sama.

Pak si však řekla: Jsem hloupá. Jamie by byl laskavý, ale nikdy by to nedokázal pochopit.

Část čtvrtá

Bezprostředně po odchodu své manželky zůstal James Howden u krbu. Žhavá červeň a žluté plameny již téměř pohasly. Myšlenky se mu rozběhly k nezastavení. To, co řekla Margareta, byla pravda. povídání přinášelo úlevu, a něco z toho, co dnes večer říkal, pronesl nahlas vůbec poprvé. Ale teď si musel připravit plán, nejenom pro washingtonské rozhovory, ale také pro další chvíle, až se z nich vrátí do Kanady.

To nejpodstatnější, samozřejmě, bylo udržet si pozici. V tom spatřoval alfu a omegu, svůj osud. Ale uvidí to ostatní stejnýma očima jako on? Doufal, že ano, ale rád by v tom měl jistotu. Právě proto a právě v této době musí nasadit v domácí politice střízlivý a opatrný kurs. Pro dobro země. Vyhledka na volební vítězství jeho strany za několik

málo měsíců se pro něho stala životabudičem.

Téměř s úlevou začal myslet na menší události a vrátil se tak k incidentu na recepci dnes večer, který vyvolal Harvey Warrender. Takové věci se už nesmějí opakovat. Musí si s Harveyem důrazně pohovořit, rozhodl se. Pokud možno hned zítra. Jedno mu bylo naprosto jasné: Vláda nesmí mít s přistěhovaleckým úřadem žádné další problémy.

Hudba dohrála a James přešel k hi-fi soupravě, aby vyměnil desku. Vybral si Mantovaniho kolekci nazvanou "Navždy spolu". Na zpáteční cestě vzal časopis, který vzbudil Margaretinu pozornost a vyvolal její poznámku. Řekl své ženě naprostou pravdu. Pošty, co chodila do jeho úřadu, byla opravdu hromada, a tohle byl jenom její malý zlomek. Samozřejmě, mnoho dopisů a časopisů se k němu vůbec nedostalo, pokud v nich nebylo něco konkrétního o něm nebo jeho fotografie. Již léta Milly Freedemanová poštu předběžně třídila. Snad ji o to nikdy ani nepožádal, ale neměl ani námitky. Také předpokládal, že Milly automaticky obnovovala předplatné.

Přirozeně, je to nesmysl - astrologie, okultismus a s tím spojené hokus pokusy - ale bylo zajímavé sledovat, jak jsou ti druzí důvěřiví. O to se zajímal, o nic jiného. Ale přesto se mu zdálo velmi obtížné vysvětlit to Margaretě.

Začalo to před lety v Medicine Hat, když se začal zařizovat jako právník, a kdy také vstupoval na politickou dráhu. Přijal tehdy případ ex offio, kdy zdarma, jako v mnoha jiných situacích, zastupoval bělovlasou, mateřsky vyhlížející ženu, obviněnou z krádeže v obchodě. Vina byla zcela prokazatelná a navíc měli záznam plný podobných přestupků. Zdálo se, že se nedá nic dělat, než uznat fakta a vsadit na polehčující okolnosti. Ale stará paní, Ada Zeederová, měla jiný názor. Její hlavní snahou bylo odložit soudní líčení o den. Ptal se jí - proč. Řekla mu to.

"Jednoduše proto, že mě pak neodsoudí." Když naléhal dále, vysvětlovala: "Já jsem se narodila ve znamení Střelce, drahý pane. A příští týden bude právě pod velkým vlivem Střelce. Uvidíte."

Doslova zasl, když žena, jejíž případ hájil, přelíčení přestála a později byla dokonce osvobozena. Nevycházel z údivu, proč úřad, normálně přísný, stáhl obvinění, i přes křehké postavení obhajoby. Po tom přelíčení už paní Zeederová nikdy neviděl, ale ještě dlouhá léta - až do své smrti - mu pravidelně psala. Připomínala mu, že může udělat velkou kariéru, protože je také, jak se jí podařilo zjistit - narozen ve znamení Střelce.

Ty dopisy sice četl, ale dával si dobrý pozor, aby je bral vážně. Měl je spíše pro zábavu. Jednou nebo dvakrát však užasl nad předpověďmi, které vypadaly velmi pravděpodobně. Později mu dokonce ta stará žena obstarala předplatné astrologického časopisu na jeho jméno - a když pak dopisy přestaly definitivně chodit, časopis dostával dál.

Náhodně otevřel list na stránce, která nesla titulku: Váš individuální horoskop na 15. až 30. prosince. Každý den z těchto dvou týdnů měl svůj odstavec s doporučením pro jednotlivá znamení. Našel si Střelce. A zítřek, dvacátého čtvrtého. Četl:

"Velmi důležitý den pro rozhodnutí a obrovská příležitost změnit události ve váš prospěch. Vaše schopnost přesvědčit jiné bude vrcholit, a proto můžete dosáhnout pokroku, který by měl pokračovat i později. V čase schůzky se ale mějte na pozoru před malým mráčkem ne větším, než mužská dlaň."

To je absurdní náhoda, řekl si. Když se na to člověk podíval rozumně, ta vágní slova se mohla aplikovat na jakoukoli situaci. Ale on opravdu stál před důležitým rozhodnutím a opravdu ho čekala schůzka v kabinetu Výboru obrany a moc záleželo na tom, aby přesvědčil ostatní. A to všechno už zítra. Spekuloval, co mohlo být miněno mráčkem, ne větším než mužská ruka. Patrně to mělo nějakou souvislost s Harveyem Warrenderem. Pak se zarazil. Bylo to směšné. Složil časopis a odložil jej.

Připomněl si však jednu věc: Výbor obrany. Zítra, přestože je Štědrý večer. Oznámení Washingtonu bude venku a on musí získat podporu kabinetu. Přesvědčit ostatní o správnosti svého názoru. Začal přemýšlet, jak má na výboru mluvit. Myšlenky se mu rozběhly jako o závod.

Než se dostal na lůžko, byly dvě hodiny. Margareta již spala, takže se svlékl, aniž by ji budil a nastavil si malý budíček na 6:00. Nejprve tvrdě usnul, ale k ránu jeho odpočinek rušil podivně se opakující sen. Pronásledoval ho shluk oblaků, které rostly od velikosti dlaně až k děsivým, bouřkovým mračnům.

Kapitola 3 WASTERVIK

Na kanadském západním pobřeží - z Ottawy 2300 mil vzdušnou čarou - přistála 23. prosince v pošmourném ránu motorová loď Wastervik. Ve vancouverském přístavu vál studený a bouřlivý vítr. Lodivod, který vstoupil na palubu před půl hodinou, přikázal spustit tři délky kotevního řetězu a nyní se Wastervik jenom pohupoval na vlnách, jak kotevní hák brázdil bahnitě dno nad skalnatým podložím. Z majáku před přídílí lodě vyšlehlo světlo a rozlilo se po pobřeží. To se v pravidelných intervalech opakovalo. O deset minut později, ve tři hodiny místního času, loď bezpečně přistála a spustila kotvy.

La Pointe Pier, kde loď kotvila, byl jednou z přístavních ramp, podobal se vztyčenému prstu mezi ostatními stavbami na pobřeží.

Okolo vjezdu byly u přístavního mola vyvázány další lodě, které nakládaly nebo vykládaly svůj obsah. Hromady zboží rostly, z jiných zase ubývalo. Skříňové nákladáky se v řadách zvolna posunovaly přístavem, zatímco prázdné vozy se vracely, pohybující se sem a tam mezi skladištěm a lodí.

Z kotviště vyplouvala naložená nákladní loď a mířila na otevřené moře, před sebou lodivodský člun, který ji bezpečně vyváděl z přístavu.

K Wasterviku se blížila skupina tří mužů. Kráčeli rozvážně, zkušeně si prohlíželi náklad i prostor pro posádku. Dva muži byli v uniformách. Jeden byl celní důstojník, druhý patřil ke kanadskému přistěhovaleckému úřadu. Třetí muž

byl v civilu.

"Zatraceně!" řekl celník. "Už zase prší."

"Pojďte na palubu naší lodi," řekl s úsměvem civilista. Byl to agent námořní společnosti. "Tam bude sucho."

"Netvrdil bych to tak jistě," poznamenal úředník imigrace. Měl strnulou tvář a vážný hlas. "V některých z těchto vašich necek je více vody uvnitř než venku. Jak je vůbec udržíte nad hladinou, je pro mne záhada."

Z Wasterviku spustili rezavý železný můstek. Agent společnosti se podíval vzhůru na bok lodi a řekl: "Někdy se sám divím, ale myslím, že tři chlapy navíc ještě unese." Skočil na můstek první a ostatní ho následovali.

Část druhá

Kapitán Sigurd Jaabeck, klidný, podsaditý chlap se silnými kostmi a větrem ošlehanou tváří, měl kajutu přímo pod velitelským můstkem. Dával dohromady papíry, které bude potřebovat pro přístavní správu a pro proclení posádky i nákladu. Předtím se ještě převlékl ze svetru a širokých kalhot, v nichž chodil na lodi, do dvouřadového obleku, ale na nohou měl stále ještě staromódní pantofle, které nosil většinou na palubě.

"Je to dobré," pomyslel si kapitán Jaabeck. Přistáli za světla a večer se budou moci najíst už na břehu. Tak se mu konečně podaří prchnout před zápachem hnojiva. Kapitán znechuceně pokrčil nos. Ten zápach pronikal všude, sugestivní kombinace mokré síry a zkažené slaniny. Celé dny už to stoupalo z holderu číslo tři, táhlo se to po celé lodi. Odporný pach podporoval navíc rozvod teplého vzduchu do kabin. Těšil se, až se toho zbaví. Příští náklad pro Wastervik mělo být kanadské dřevo, čerstvě nařezané na místních pilách.

Nyní, s doklady v rukou, vystoupil na horní palubu.

V prostoru pro posádku procházel Stubby Gates napříč malou čtvercovou jídelnou, kterou na lodi používali i jako odpočívárnu. Připojil se k další postavě, která tiše stála opřena o zeď a dívala se ze dveří. Gates byl londýnský cockney. Měl zjizvenou, zdeformovanou tvář rváče, pevně stavěné dlouhé ruce, které mu dodávaly opičí vzhled. Byl nejsilnějším mužem na palubě, ale také, pokud ho někdo neprovokoval, tím nejmírnějším.

Druhý muž byl mladý, menší postavy. Měl okrouhlou tvář, vpadlé oči a dlouhé černé vlasy. Vypadal spíš jako chlapec. Stubby Gates se zeptal:

"Na co myslíš, Henri?"

Henri nehnul ani brvou a dál se koukal ven, jako by neslyšel. Jeho výraz byl plný jakéhosi roztoužení, oči upřené zíraly na město, kde se za doky zvedaly vysoké, čisté, výškové budovy, na něž bylo dobře vidět. Hluk dopravy, šum zřetelně doléhal z celého přístavu, motory a ječení klaksonů se neslo nad vodou. Pak se mladý muž náhle zarazil a otočil se.

"Nemyslel jsem na nic."

Měl silný hrdelní hlas, ale neznělo to nepříjemně. Jeho angličtina působila poněkud tvrdě.

"Budeme v přístavu celý týden," řekl Stubby Gates. "Už jsi byl někdy předtím ve Vancouveru?"

Mladý muž - jmenoval se Henri Duval - jen zavrtěl hlavou.

"Já už jsem tady byl třikrát," řekl Gates. "Jsou i lepší místa, kde stojí za to vyjít si z lodi. Ale hospody jsou tu dobré, vždycky snadno a rychle klofneš nějakou ženskou." Po očku pozoroval Duvala. "Myslíš, že tě tentokrát nechají vystoupit na břeh, kamaráde?"

Mladý muž rozladěně odpověděl. V jeho hlase byla nejistota. Slovům bylo těžko rozumět, ale Stubby Gates dokázal rozluštit jejich obsah.

"Kdysi," zamumlal Henri Duval, "já myslel, že na břeh nedostat už nikdy."

Část třetí

Kapitán Jaabeck potkal ony tři muže, hned jak vstoupili na palubu jeho lodi. Potřásl si rukou s agentem loďáře, který mu představil celníka a muže zpřístěhovaleckého úřadu. Oba zdvořile sklonili hlavy, ale ruku jim kapitán nepodal.

"Je vaše posádka pohromadě, kapitáne?" ptal se muž z přístěhovaleckého úřadu.

Kapitán Jaabeck přikývl.

"Pojďte za mnou, prosím."

Šlo o celkem rodinnou proceduru a proto nebylo třeba vydávat rozkazy, aby se všichni členové posádky shromáždili do důstojnické jídelny. Mužstvo čekalo venku v řadě, zatímco důstojníci už byli uvnitř.

Stubby Gates strčil do Henriho Duvala, když je mýjela skupinka vedená kapitánem.

"To jsou vládní fousové," zabručel Gates. "Řeknou ti, jestli můžeš jít ven."

Henri Duval se obrátil ke staršímu muži.

"Já zkusit být dobrý," řekl. Přes cizí přízvuk bylo znát chlapecké nadšení, dřívější deprese zmizela. "Zkusit pracovat. Možná nechají zůstat."

"To je pitomost, Henri," řekl slavnostně Stubby Gates. "Ale jen se nevzdávej!"

V jídelně byl pro imigračního úředníka připraven stůl a židle. Usedl na ni a začal kontrolovat strojem psaný seznam, který mu podal kapitán. Na druhé straně místnosti listoval celní důstojník v nákladních listech a deklaracích.

"Třicet mužů posádky, důstojníci a mužstvo a jeden černý pasažér," četl úředník. "Je to správně, kapitáne?"

"Ano," přikývl kapitán Jaabeck.

"Jak jste přišli k tomu černému pasažérovi?"

"V Bejrútu. Jmenuje se Duval," řekl kapitán. "Už je s námi dlouho. Až příliš dlouho."

Výraz na tváři úředníka se nezměnil ani teď.

"Nejprve vezmu důstojníky."

Obrátil se k prvnímu důstojníkovi, který vykročil vpřed a podával mu švédský pas. Potom přišlo na řadu mužstvo. Po jednom vstupovali muži do místnosti. Kontrola šla rychle. Jméno, národnost, místo narození, několik letmých otázek. Potom se každý muž obrátil do druhého rohu, kde čekal celník. Duval byl poslední. On nebral otázky jako formalitu. Odpovídal opatrně, s vážností, i když lámanou angličtinou. Několik námořníků, mezi nimi Stubby Gates, se shlukli okolo a naslouchali. Ano, jmenuje se Henri Duval. Ano, dostal se načerno na loď. Ano, bylo to v Bejrútu, v Libanonu. Né, není libanonský občan. Ne, nemá žádný pas. Nikdy žádný neměl. Ani rodný list. Ani žádný jiný dokument. Ano, ví, kde se narodil. Bylo to ve Francouzském Somálsku. Jeho matka byla Francouzka, otec Angličan. Matka již je po smrti, otce nikdy nepoznal. Ne, nemá nic, čím by dokázal, že mluví pravdu. Ano, zakázali mu vstup do Francouzského Somálska. Ne, tamní úředníci mu neuvěřili. Ano, stejně tak ho odmítli vpustit do mnoha jiných přístavů. Bylo jich opravdu hodně, ani si je všechny nepamatuje. Ano, ví určitě, že nemá žádné doklady. Opravdu žádné. Stejně otázky se několikrát opakovaly. Jak pohovor pokračoval, s každou další otázkou klesala jeho naděje a odpovídající nálada se odrážela na tváři mladého muže. Ale nakonec to zkusil ještě jednou.

"Já pracovat," vyhrkl. Jeho oči hledaly ve tváři úředníka špetku porozumění. "Prosím - já pracovat dobře."

Pracovat v Kanada. Poslední slova pronesl dost nešikovně, jako by se to dlouho učil, ale nezněla moc přesvědčivě. Úředník zavrtěl hlavou:

"Ne, tady ne." Obrátil se ke kapitánu Jaabeckovi. "Napišu vám příkaz k zadržení tohoto muže. Jste odpovědný za to, že se nedostane na pevninu."

"Postaráme se o to, pane," řekl agent společnosti. Můžu s vámi mluvit, pane?" ozval se Stubby Gates.

Úředník pro přístěhovalce byl překvapen, ale souhlasil. Dva muži se zastavili u dveří, ze kterých už málem vyšli.

"Jde tady o mladého Henriho."

"Co s ním má být?"

V úřednickově hlase se ozval údiv.

"Tak když jsou teď ty vánoce a zdržíme se v přístavu pár dní, myslíme, že bychom mohli vzít Henriho ven aspoň na jeden večer."

Úředník řekl úsečně:

"Já jsem skončil. Ten člověk zůstane na lodi."

Hlas Stubbyho Gatese se nepatrně zvýšil.

"Já o tom vím. Ale ani pitomých pět minut nemůžete zapomenout na svou zatracenou, červenou pásku?"

Neměl v úmyslu vybuchnout, ale nedokázal si odpustit námořnické způsoby při jednání s pobřežními úředníky.

"Tak to by snad stačilo!"

Úředník zvedl rozčilením hlas a v očích mu zaplávl vztek. Kapitán Jaabeck postoupil vpřed. Námořníci v místnosti s napětím očekávali, co přijde.

"Vám by to snad stačilo, vy nafoukanče," zvedl Stubby Gates hlas v upřímném rozhorlení. "Ale vždyť ten chlápek nebyl už skoro dva roky venku z loď, a zrovna jsou ty posraný vánoce..."

"Gatesi," řekl kapitán klidně. "To vážně stačí."

Nastalo ticho. Imigrační úředník nadskočil, zrudl a pak zase zvolna klesl do židle. Nevěřicně zíral na Stubbyho Gatese.

"Chcete mi tvrdit," řekl, "že ten Duval nebyl poslední dva roky na pevnině?"

"Nejsou to ještě celé dva roky," klidně doplnil kapitán Jaabeck. Mluvil čistou angličtinou, přestože nezapřel svou norskou mateřštinu. "Od chvíle, kdy se tento mladý muž dostal na palubu mé lodi jako "černoch" už uplynulo dvacet měsíců, a v žádné zemi mu nepovolili vystoupit. V každém přístavu říkají stejná slova: Nemá pas, nemá doklady. Proto nás nemůže opustit. Je prostě náš." Kapitán rozhodil velké námořnické ruce, palci nahoru, v tázavém gestu: "Co mám dělat, nakrmit s ním žraloky jenom proto, že ho žádná země nechce?"

Napětí opadlo. Stubby Gates se stáhl, jako by teď jen mlčky podporoval kapitána. Imigrační úředník - nyní již bez břitkosti - řekl pochybovačně:

"Říká, že je Francouz - narozen ve Francouzském Somálsku."

To je pravda," řekl souhlasně kapitán. "Naneštěstí i Francouzi požadují papíry, a tenhle muž žádné nemá. Přisáhá mi, že nikdy žádné neměl a já mu věřím. Je pravdomluvný a dobrý pracant. To je všechno. Tak jsem ho poznal za těch dvacet měsíců."

Henri Duval sledoval pozorně rozhovor, oči mu s nadějí klouzaly z jedné tváře na druhou. Nyní se zastavily opět na imigračním úředníkovi.

"Je mi líto. V Kanadě přistát nemůže."

Zdálo se, že to i úředníka upřímně mrzí. Ačkoli se tvářil přísně a neoblomně, nebyl ve skutečnosti tak tvrdý a občas si přál, aby pravidla pro výkon jeho povolání nebyla tak striktní. Skoro omluvně dodal:

"Obávám se, kapitáne, že nemůžeme nic dělat."

"Ani jedinou noc na břehu?"

Byl to Stubby Gates, dorážející stále s cocneyovskou vytrvalostí. Ani jednu noc."

Odpověď nepřipouštěla odvolání.

"Teď musím vystavit příkaz k zadržení."

Od chvíle, kdy zakotvili, už uplynula hodina a na loď se začal snášet soumrak.

Část čtvrtá

Pár minut po jedenácté hodině vancouverského času, nějaké dvě hodiny poté, co ministerský předseda ulehł unaven do postele v Ottawě, zastavilo poblíž vjezdu do La Pointe Pier taxi. Stále pršelo. Přístav zaplavený tmou byl liduprázdný. Z auta vystoupili dva muži. Jeden z nich byl reportér, druhý fotograf z listu Vancouver Post. Reportér Dan Orliffe, pohodlný kulatý muž kolem třicítky, měl brunátnou, širokolící tvář a klidný výraz.

Připomínal spíše přátelského farmáře než úspěšného a postupně i slavného novináře. Fotograf Wally de Vere byl naopak štíhlý, šest stop vysoký muž s nervozními, afektovanými pohyby a věčně pesimistickou povahou.

Když taxi odjelo, Dan Orliffe se rozhlédl okolo sebe. Zvedl si límec kabátu, aby se chránil před nárazem větru a deště. Nejprve ho náhlý odraz reflektorů auta skoro oslepil. Obklopovala je tma, jen matné stíny nábřeží se rýsovaly nad lesknoucí se hladinou moře. Tiché, roztroušené budovy se jen stěží daly rozeznat od odrazu na vodě. Potom, jak oči pomalu přivykly tmě, vynořovaly se další stíny. Tak rozeznal i širokou rampu na nakládku cementu, postavenou souběžně s pobřežím. Za ní, na cestě, po níž je přivezlo taxi, se tyčily věže obilních sil a ještě dál dílny suchého doku. Kolem ležely hromady zboží, přikrytého dehtovým papírem. Zaplňovaly rampu, která se větvila v další ramena, zakusující se do moře. Na každé straně přístavního bazénu byly vyvázány lodě. Podle několika matných světel na jejich bocích odhadl, že jich tam kotví pět. Ale nikde nebylo ani stopy po lidech, nikde se nic nehýbalo.

De Vere si přehodil přes rameno brašnu s fotoaparáty a další nezbytnou výbavu. Vydal se s tím k lodím.

"Která to je?" zeptal se.

Dan Orliffe vytáhl kapesní svítilnu, aby si přečetl poznámku, kterou mu nadiktovala noční služba v redakci asi před půl hodinou. Někdě jim dal telefonicky tip.

"Hledáme Wastervik," řekl. "Počítám, že to může být kterákoli z těch lodí."

Obrátil se doprava a fotograf ho následoval. Již dvě minuty poté, co opustili kabinu vozu, měli kabáty promočené deštěm. Dan cítil, jak mu vlhnou kalhoty, a další pramínky vody stékají nepříjemně za zvednutý límec.

"Jediné, co jim tu chybí," stěžoval si De Vere, "je informační budka s nějakou hezkou kočkou." Opatrně si hledali cestu mezi smetištěm z rozlámaných beden a prázdných barelů od nafty. "Co je to za chlápka, kterého hledáme?"

"Jmenuje se Henri Duval," řekl Dan. "Podle monitoru je to muž bez národnosti a nikdo mu nechce dovolit vystoupit z lodi."

Fotograf znalecky přikývl:

"Dojemná historka, že? Už to mám. Štědrý večer a člověk bez přístřeší."

"To je sólokapr," oznámil Dan. "Možná bys to měl napsat."

"Proč já?" řekl De Vere. "Až to tady skončíme, vlezu si rovnou do leštičky k fotkám. Mimochodem, vsadím deset proti pěti, že ten chlápek je zločinec."

Dan pokrčil rameny.

"Co nadělaš. Možná bys i vyhrál."

Byli už asi v polovině pravého mola, pozorně kráčeli podél řady nákladních železničních vagónů. O padesát stop níže, ve tmě, se leskly hřebeny nízkých vln a dešť hlasitě bičoval celou plochu přístavu. U první lodě vzhledli vzhůru, aby přečetli jméno. Byla to ruská loď.

"Pojď dál," řekl Dan. "To není ona."

"Určitě to bude ta poslední," prorokoval fotograf. "Tak to většinou chodí."

Ale byla to hned ta další. Jméno Wastervik stálo na velkém oblouku na zádi vysoko nad hladinou. Pod nápisem byly rezavé, rozpadávající se pláty železa.

"Vážně tyhle necky plavou?" řekl De Vere nevěřicně. "Nebo někdo kecal?"

Stoupali nahoru po nakloněném můstku, až se zastavili na něčem, co vypadalo jako hlavní paluba lodi. Při pohledu zdálky, dole v přístavu vypadal Wastervik jako štíhlá elegantní loď.

Nyní, zblízka, byly známky stáří a zanedbanosti stále zřetelnější. Lak oprýskával, vznikaly velké puchýře na rezavých plochách nade dveřmi a na krytech nákladního prostoru. Jinde se odlupoval poslední nátěr v dlouhých, tenkých pruzích. Jediná nezakrytá žárovka nad můstkem osvětlovala vrstvu špíny na palubě.

Opodál stálo několik otevřených krabic, nejspíše místo košů na odpadky. Kousek vpředu visel zrezivělý ventilátor, který vypadl ze svého závěsu. Pravděpodobně se nedal opravit a vcelku zbytečně tedvlál nad palubou.

Dan nasál ten pach.

"Jejda," řekl fotograf. "Také to cítím."

Zápach hnojiva se linul z nitra lodi.

"Zkusme to tady," řekl Dan.

Otevřel ocelová dvířka přímo před sebou a vstoupil do úzké chodby o schod níž. Po několika krocích se cesta větvila. Napravo byla řada dveří do kabin, nejspíš důstojnických. Dan zabočil doleva, mířil k jednomu dveřím, zpod kterých vycházelo světlo. Ukázalo se, že je to kuchyně.

Stubby Gates měl na sobě zmaštěné montérky, seděl u stolu a koukal do sexy magazínu na pěkné holky.

"Haló, šéfe." Zvedl oči. "Kdo jste?"

"Já jsem z Vancouver Post," odpověděl Dan. "Hledám muže jménem Henri Duval."

Námořník otevřel údivem ústa a odhalil dvě řady zažloutlých zubů.

"Mladý Henri byl původně tady, ale pak si šel odpočinout do svého soukromí."

"Myslíte, že ho můžeme vzbudit?" zeptal se Dan. "Anebo si můžeme promluvit s kapitánem."

Gates zavrtěl hlavou.

"Nejlepší bude, když necháme kapitána na pokoji. Trápí se s nějakými papíry pro přístav a nemá rád, když ho přitom někdo ruší. Ale myslím, že vám mohu Henriho přihrát sám." Podíval se na De Vereho. "Kdo je tenhle maník?"

"Udělá mi pár fotek."

Námočník vstal, stočil magazin a strčil si ho do kapsy kombinézy.

"Oukej, pánové," řekl. "Pojďte se mnou."

Sešli o dvě chodby níže směrem k lodní přídi. V tmavé úzké chodbě blikala jen jediná slabá žárovka. Stubby Gates si vybral jedny dveře, otočil klíčem v zámku a otevřel je. Vstoupil dovnitř a rozsvítil světlo.

"Ukaž se, Henri," oznámil. "Jsou tu dva páni, co tě chtějí vidět."

Ustoupil o krok a zastavil se vedle Dana. Dan nahlédl do otevřených dveří a zahlédl nějakého človíčka, jak vsedě spí v jakési plechové vaně.

"Můj Bože!" pomyslel si. Tady že ten muž bydlí?"

Byla to kovová skříň, krychle tak šest stop dlouhá. Před dávnými časy mohla mít stěny natřené okrovou barvou, ale teď už se většina laku oloupala a převládal rez. Stěny pokrývala vlhkost srážející se sem tam do těžších kapek, které pak stékaly dolů. Bylo tam jednoduché kovové lůžko. Svou délkou a šířkou zaplňovalo téměř celou kajutu. Nad ním visela polička. Byla stopu dlouhá a šest palců široká. Pod lůžkem stál plechový kbelík. To bylo všechno. Kajuta neměla ani okno, ani portál. Jenom několik ventilačních štěrbín na vrchu jedné stěny. Vzduch uvnitř byl zatuchlý.

Henri Duval si protřel oči a zadíval se na skupinu venku. Dan Orliffe byl překvapen, jak mladě černý pasažér vyhlížel. Měl kulatou, ne nepříjemnou tvář, pravidelné rysy a tmavé oči. Měl na sobě nátělník, rozepjatou flanelovou košili a rifle. V tomhle oblečení působil urostle.

"Bon soir, Monsieur Duval," řekl Dan. "Excusez nous ele troubler votre sommeil, mais nous venons de la presse et nous savons que vous avez une histoire intéressante á nous raconter."

Mladík pomalu potřásl hlavou.

"S tím nic nepořídíte, mluvit francouzsky nemá cenu," vpadl mu do řeči Stubby Gates. "Henri tomu nerozumí. Zdá se, jako by se mu řeči pomíchaly, ještě když se počurával. Ale zkuste to s angličtinou, jenom mluvte hodně pomalu."

"Dobrá." Dan se obrátil k černému cestujícímu a pečlivě řekl:

"Já jsem z Vancouver Post. To jsou noviny. Rádi bychom se o tobě něco dozvěděli. Rozumíš?"

Nastalo ticho. Dan to zkusil znovu.

"Chci s tebou mluvit. Potom o tobě napíšu článek."

"Proč vy psát?"

První slova, která Henri Duval vyslovil, skrývala směsici podezření a překvapení. Dan řekl trpělivě.

"Možná ti mohu pomoci. Chceš se dostat z téhle lodi?"

"Vy mně pomůžete dostat z lodě? Najít práce? Žít Kanada?"

Slova zněla směšně, ale byla vyslovena s naprostou vážností. Dan pokrčil rameny.

"Ne, to nemohu. Ale spousta lidí bude číst to, co napíšu. Možná někdo z nich bude schopen pomoci."

Stubby Gates vpadl do jejich rozhovoru.

"Co už můžeš ztratit, Henri? Tohle ti nemůže uškodit, třeba to budeš mít i o chlup lepší."

Zdalo se, že to Henri Duval chápe taky tak. Dan se na něho zadíval zblízka a zjistil, že při bližším pohledu má mladík jakousi skrytou důstojnost. Nyní přikývl.

"Oukej," řekl prostě.

"Víš co, Henri?" zeptal se Stubby Gates. "Půjdeš se teď trochu osprchovat a já s těmi pány na tebe počkáme v jídelně."

Mladý muž souhlasil a začal se zvedat z lůžka.

Když odcházeli, De Vere řekl dojatě:

"Jako opuštěný pes."

"To je takhle zavřený vždycky?" ptal se Dan.

"Jenom v noci, když jsme v přístavu," řekl Stubby Gates. "Kapitánův rozkaz."

"Proč?"

"Pro jistotu, aby se nedostal ven. Kapitán za něho odpovídá, víte?" Námočník se zastavil na posledním schodu. "Tady to pro něho není konec konců tak strašné. Když jsme byli ve Friscu, tak ho připoutali železky k posteli."

Došli k jídelně a vstoupili dovnitř.

"Co takhle šálek čaje?" zeptal se Stubby Gates.

"Díky," řekl Dan.

"Dal bych si."

Námočník sebral tři šálky a uchopil smaltovanou konvici, která stála na horké plotýnce. Nalil všem silnou tmavou tekutinu, v níž už byl i cukr i mléko. Postavil šálky na stůl a pokynul mužům, aby se posadili.

"Předpokládám, že na lodi, jako je tahle, musíte potkat spoustu různých lidí."

"To bych řekl, šéfe." Námočník se zasmál. "Všech tvarů, barev i velikostí. A taky pár podezřelých."

Znalecky se podíval na oba muže.

"Co si vy myslíte o Henrim Duvalovi?" zeptal se Dan. Než Stubby Gates odpověděl, zhluboka se napil ze svého hrnku.

"Je celkem milý mládenec. Většina z nás ho má ráda. Když ho požádáme, tak pracuje, ačkoli jako černý pasažér nemusí. To je zákon moře," dodal zkušeně.

"Byl jste členem posádky, když se dostal na palubu?" zeptal se Dan.

"To bych řek', že jó! Našli jsme ho dva dny po tom, co jsme vypluli z Bejrútu. Byl hubený jako tágo, to tedy byl. Počítám, že ten chudák hladověl už pěkně dlouho před tím, než se dostal na loď."

De Vere ochutnal svůj čaj a zase šálek odložil.

"Zatraceně hnusný, co?" řekl hostitel s účastí. "Chutná to po zinkovém koncentrátu. Nabrali jsme toho svinstva v Chile plný holder. Smrad, co z toho utíká, je všude. Ve vzduchu, v očích, dokonce i v čaji."

"Díky," řekl fotograf. "Aspoň jim v nemocnici budu moci říci, s čím tam vlastně jdu."

Henri Duval přišel do jídelny o deset minut později. Mezitím se osprchoval, učešal a oholil. Přes košili měl modrý námořnický svetr. Všechno oblečení bylo staré, ale čisté. Díry v kalhotách, jak si Dan všiml, byly pečlivě záplatované.

"Pojď si sednout, Henri," řekl Stubby Gates. Naplnil čtvrtý hrnek a položil jej před mladíka, který se vděčně usmál. Bylo to poprvé, co se v přítomnosti obou novinářů usmál. Jeho tvář se rozjasnila, zdál se v tu chvíli ještě chlapečtější, než předtím. Dan začal otázky jednoduše. Tentokrát mu vykal.

"Kolik je vám let?"

Duval na chvíli zaváhal. Pak řekl:

"Já dvacet tři."

"Kde jste se narodil?"

"Na lodi."

"Jak se ta loď jmenovala?"

"Nevím."

"Tak jak víte, že jste se narodil na lodi?"

Další pauza.

"Já nerozumět."

Dan trpělivě opakoval otázku. Tentokrát Duval přikývl, že chápe. Řekl:

"Moje matka pověděla."

"Jaké je národnosti?"

"Ona Francouzka."

"Kde je vaše matka teď?"

"Ona umřít."

"Kdy?"

"Před dlouhý čas - Addis Abbeba."

"Kdo byl váš otec?" zeptal se Dan.

"Já jeho neznat."

"Řekla vám o něm něco vaše matka?"

"On Angličan. Námořník. Já nikdy neviděl."

"Nikdy jste neslyšel jeho jméno?"

Zavrtění hlavou.

"Měl jste nějaké sourozence?"

"Žádný bratr, žádná sestra."

"Kdy zemřela vaše matka?"

"Sorry - nevím."

Dan přeformuloval otázku a zeptal se:

"Víte, kolik bylo let vám, když vaše matka zemřela?"

"Já šest let."

"Kdo se o vás staral potom?"

"Já se starat sám."

"Chodil jste někdy do školy?"

"Žádná škola."

"Umíte číst a psát?"

"Napsat jméno - Henri Duval."

"Nic jiného?"

"Napsat jméno," trval na svém Duval. "Ukážu."

Dan vytrhl z bloku kus papíru a spolu s tužkou jej přesunul na druhý konec stolu. Pomalu a s maximálním soustředěním, ještě dětským písmem napsal černý pasažér své jméno. Bylo to čitelné, ale jen stěží.

Dan rozhodil rukama.

"Proč jste se nalodil právě na tuhle loď?"

Duval pokrčil rameny.

"Zkoušel najít zemi." Pátral v paměti po slovech a pak dodal: "Libanon ne dobrý."

"Proč ne dobrý?" Dan mimovolně použil stejný výraz z lánané angličtiny.

"Já ne občan. Když chytí policie, půjdu do vězení."

"Jak jste se dostal do Libanonu?"

"Lodí."

"Jaká to byla loď?"
"Itálie. Sorry-jméno nepamatoval."
"Byl jste jako cestující na italské lodi?"
"Ne. Načerno. Já na lodi rok. Zkusil dostat ven. Nikdo nechce."
Stubby Gates dodal:
"Pokud mohu odhadnout, dostal se na taliánskej tramp, víte? Jezdili křížem krážem po přístavech Středního východu. Tam utekl z lodě a v Bejrúthu se dostal na tuhle. Bylo to tak?"
"Jo, mám to," řekl Dan. Pak se obrátil k Duvalovi: "Co jste dělal, než jste se dostal na tu italskou loď?"
"Šel s muži, s velbloudy. Dali mi jídlo. I práci. Šli Somálsko, Etiopie, Egypt." Ta jména vyslovoval nešikovně, své úsilí doprovázel rozmáchlými pohyby rukou. "Když byl malý chlapec, šel přes hranici - žádný problém. Když větší - zastavili, nikdo nechtěl."
"A to byl důvod, proč jste pak vlezl na tu italskou loď?" ptal se Dan. "Je to tak?"
Mladý muž mlčky přikývl.
Dan pokračoval:
"Máte nějaký pas, papíry, cokoli, co by mohlo dokázat, odkud byla vaše matka?"
"Žádný dokument."
"Přislušíte do nějaké země?"
"Žádná země."
"Chtěl byste mít svou zem?"
Duval se podíval překvapeně.
"Myslím tím," řekl Dan pomalu, "že chcete opustit tuhle loď, řekl jste mi to."
Mohutné souhlasné přikývnutí.
"Takže chcete mít zem - místo, kde budete žít?"
"Já pracovat," tvrdil Duval. "Já dobře pracovat."
Dan Orliffe ještě jednou zamyšleně pohlédl na mladého muže. Byla pravdivá ta jeho historka o cestách bez domova? Byl opravdu zavrženec, nechtěné dítě, které nikdo nepostrádal? Byl to muž bez vlasti? Nebo je to všechno vykonstruované, umělá síť lží a polopravd, vypočtená na vyvolání sympatií?
Mladý černý pasažér vypadal dostatečně nevinně. Ale byl opravdu tak nevinný? Jeho oči vypadaly prosebně, ale někde uvnitř byl závoj neproniknutelnosti. Byl za ním náznak prohnání nebo podléhal Dan své vlastní představitivosti?
Dan Orliffe váhal. Cokoli napíše, a to dobře věděl, dokonale přežvýká a prověří rivalský večerník Vancouver Colonist. Nebyl v časové tísní, nehrozila blížící se uzávěrka, záleželo na něm, jak dlouho si dovolí přemýšlet o téhle story. Rozhodl se ještě jednou přezkoumat své pochybnosti.
"Henri," zeptal se mladíka "důvěřujete mi?"
Do očí mladého muže se na chvíli vrátil podezřivý výraz. Pak náhle přikývl.
"Důvěřuju," řekl prostě.
"All right," řekl Dan. "Myslím, že vám snad mohu pomoci. Ale chci o vás vědět všechno, úplně od začátku."
Podíval se směrem k De Veremu, který zrovna nasazoval na aparát elektronický blesk.
"Nejprve uděláme pár fotografií a pak si budeme povídat. Nic nepřeskakujte, nemáme kam spěchat, uděláme si na to teď prostě čas."

Část pátá

Henri Duval byl stále vzhůru, i když unaven, v jídelně Wasterviku. Muž od novin měl spoustu všetečných otázek. Chlapec někdy nemohl pochopit, co od něho novinář chce a proč to chce. Dan se ptal hodně a očekával jasnou odpověď. A každou z těch odpovědí zapisoval na listy papíru, které si rozložil na stole před sebe. Bylo to, jako by sám Duval vedl hrot spěchající tužky, jako by až nyní jeho minulý život dostával nějaký řád. Když si vzpomínal na svůj život, nebyl schopen v něm ten řád najít, vždycky to byly jen jednotlivé útržky. Přitom bylo tak obtížné, říkat vše jednoduchými slovy - svými slovy - nebo si dokonce přesně vzpomenout, jak a kdy se věci udály.

Kdyby se byl naučil číst a psát, používat tužku a papír pro osvěžení paměti, jako to dělal tento novinář a mnozí jiní, tak by teď on - Henri Duval - mohl nabídnout uspořádané myšlenky a vzpomínky na minulost. A nemusel by všechno nosit v hlavě jako v příhradce a nemusel by se teď bát, co třeba zapomněl a po čem marně pátrá v mysli. Jeho matka jednou mluvila o škole. Ona sama se v dětství učila číst a psát. Ale to už bylo dávno a matka pak zemřela dříve, než on mohl s nějakým učením vůbec začít. Pak už nebyl nikdo, kdo by se staral, zdali se vůbec něco učí.

Snažil se, jeho mladá tvář se mračila, jak s námahou shledával myšlenky, aby dokázal odpovídat na otázky. Vzpomeň si, vzpomeň si, vzpomeň si...

Nejdřív tam byla ta loď. Vyprávěla mu o tom jeho matka a bylo to opravdu na lodi, když se narodil. Plavili se z Džibuti ve Francouzském Somálsku. Odpluli den předtím, než on se narodil. Jistě mu jeho matka prozradila, kde tenkrát kotvili, ale to už dávno zapomněl. A jestli mu vůbec kdy řekla pod jakou vlajkou ta loď plula, zapomněl to také.

Porod byl prý těžký a nebyl u toho žádný doktor. Matka zeslábla a měla potíže. Kapitán té lodi nechal obrátit a vraceli se do Džibuti. Z přístavu odvezli matku a dítě do nemocnice pro chudé.

Měli tenkrát, stejně jako kdykoli potom, málo peněz. Henri pamatoval, že jeho matka byla hezká a jemná. Měl dojem, že byla vždycky krásná, ale možná to způsobila jeho fantazie, protože vzpomínka na její obraz slábla. Když na ni

myslel nyní, viděl její tvář jakoby v mlze, ztrácela konkrétní rysy. Ale milovala ho, to věděl určitě a pamatoval si to i proto, že tohle byla jediná láska, kterou v životě poznal.

První roky života se mu zachovaly v paměti jako nesourodé zlomky. Věděl, že jeho matka pracovala, kdykoli jí někdo zaměstnal, jen aby jim opatřila jídlo. I tak čas od času nebylo co do úst. Neměl ani tušení, co jeho matka dělala, ale zdá se mu, že jeden čas vystupovala jako tanečnice. Sjezdili pak spolu kus světa - z Francouzského Somálska do Etiopie, nejprve do Addis Abbeby, pak i do Massawy. Dvakrát nebo třikrát společně cestovali na trase Džibuti - Addis Abbeba.

Zpočátku žili, i když velmi skromně, mezi lidmi francouzské národnosti. Později, když ještě více zchudli, byla jeho jediným domovem domorodá čtvrť. Když bylo Henrimu Duvalovi šest let matka mu zemřela. Po její smrti, vzpomínky se mu opět rozběhly.

Nějaký čas, těžko odhadnout jak dlouho, žil na ulici a žebrol o jídlo, přespával v kdekaké díře nebo v koutě, kde se mohl schovat. Nikdy nešel pro pomoc na nějaký úřad. Nikdy ho něco takového ani nenapadlo, protože v kruzích, v nichž se pohyboval, byla policie nepřítelem, nikoli pomocníkem. Potom jeden starší Somálec, který žil o samotě v chatrči v domorodé čtvrti, ho vzal k sobě a poskytl mu aspoň střechu nad hlavou.

To trvalo pět let a potom, když starý muž z nějakého neznámého důvodu odešel, Henri Duval zůstal opět sám. Tentokrát se potloukal z Etiopie do Britského Somálska, hledal práci kde to šlo. Další čtyři roky pomáhal pastevcům ovci a koz, pak byl plavčíkem na člunu, těžce se probíjel životem nádeníka, mzdu dostával jen vzácně, většinou makal za kus jídla a nocleh.

Překračoval jakékoli státní hranice bez problému. Chodilo tam přece tolik rodin s mnoha malými i většími dětmi, že úředníci na hranicích je počítali jen výjimečně. Tehdy mu stačilo připojit se k nějaké rodině a klidně mjel hraniční stráž. I když už byl starší, procházelo mu to díky jeho malé postavě.

Až když mu bylo dvacet, jednou ho zastavili. Putoval právě s arabskými kočovnými a celníci ho vrátili z hranice a do Francouzského Somálska ho nepustili. V tu chvíli poznal Henri Duval dvě pravdy. První, že dny snadného přechodu hranic jsou sečteny. Druhou, že Francouzské Somálsko, na které se až dosud díval jako na svou vlast, bylo teď pro něho zavřeno. Tu první už delší dobu očekával, ta druhá ho šokovala. Neodvratně objevil jeden z osudových základů moderní společnosti: Bez dokladů - círu papíru nejvyšší důležitosti, minimálně bez rodného listu - člověk není ničím, oficiálně neexistuje a nepatří na této zemi, rozdělené státními hranicemi - prostě nikam. Muži a ženy i s minimálním vzděláním našli čas od času trochu přijatelnou práci. Pro Henriho Duvala - jemuž chyběla i základní škola a navíc musel žít od dětství jako nevídaný tulák - byla každá šance ztracena předem. Jako otrěsný sen. Arabští Nomádi táhli dál. Nechali Duvala v Etiopii, kde - to už věděl - neměl vůbec právo pobývat. Ve dne v noci obcházel okolo hraničního přechodu Hadele Guba...

Kde byla řada vybělených a erozí vyhlodaných skal. V kamenných jeskyních přebýval mladý, sotva dvacetiletý chlapec - v mnoha ohledech ještě dítě - stále na jednom místě a sám. Přímou před ním se rozkládaly vyprahlé štěrkopískové pláne Somálska, bledě svítící v paprscích měsíce a za pravého poledne žhoucí jako rozpálený plát. Napříč pláněmi vedla zaprášená silnice s nesčetnými zákrutami do Džibuti - poslední slabá spojnice mezi Henri Duvalem a jeho minulostí, mezi jeho dětstvím a dospělostí, mezi jeho tělem, na něž měl jediný dokument, totiž jeho existenci, a sluncem zalitým pobřežním městem. Jeho úzké uličky s rybím pachem a okolní prosolené skály považoval za své rodiště a svůj jediný domov. Poušť před ním najednou vypadala přátelsky, ten kus země ho zval dál. Jako snad každý živočich se instinktivně toužil dostat tam, kde se narodil, a kde prožil chvíli mateřské lásky. Proto se chtěl vrátit do Džibuti, které pro něho bylo tím vzdálenější, čím více po něm toužil. Když ho pak sužoval stále více hlad i žízeň, rozhodl se cestovat. Už nehleděl toužebně na zakázanou zemi, ale zamířil na sever. Někam přece zamířit musel. Šel do Eritrei a odtud k Rudému moři. Cesta do Eritrei, území na západním pobřeží Etiopie, patřila mezi vzpomínky, které si dokázal jasně vybavit. Pamatoval si také, že právě na této cestě se naučil systematicky krást. Předtím občas sebral někde jídlo, ale jen v případech zoufalství, kdy práce nebyla a žebrota zklamala. Nyní už práci ani nehledal. Žil život osamocené zloděje. Jídlo bral, kde k tomu jen byla příležitost, ale kradl i různé zboží nebo cetky, které pak mohl za pakatel někomu prodat. Ačkoli těch pár drobných vždycky stačil hned utratit, hluboko v hlavě choval myšlenku, že si ušetří větší částku, která by stačila na lodní lístek. Někam, kde by mohl začít nový život, kde by si našel domov. V té době přišel do Massawy, přístavu v korálovém atolu, etiopské brány k Rudému moři. V Massawě si však málem vysloužil trest za krádež. V hustém davu využil příležitost a stáhl z pultu rybu. Ale bdělý prodáváč ho spatřil a vyvolal poplach. Několik cizích lidí v čele s nějakým policistou, se spojil a za pár vteřin Henryho Duvala zaskočilo cosi, co zatím ještě nikdy nepoznal a co pro jeho mladé uši znělo příšerně: zlý řev davu. Zoufale prchal kolem massawských domů z korálů úzkými ulicemi domorodých čtvrtí. Konečně se dostal na hlavní cestu, vedoucí k přístavu, kde se mohl ukrýt mezi balíky zboží, jež čekalo na nalodění.

Malou škvírkou sledoval své pronásledovatele, kteří po dlouhém hledání boj vzdali a odešli po svých. Ale ta zkušenost jím otrásla a rozhodl se opustit Etiopii, jak jen to bude možné. Nedaleko jeho úkrytu byla "pacholata" s lodními lany. Henri po setmění vyšplhal na palubu a ukryl se v temném koutě, kam se spustil z dolní paluby. Loď příští ráno vyplula na moře. O dvě hodiny později ho objevili a přivedli před kapitána.

Byl to starobylý italský parník na uhlí, pendlující mezi Adenským zálivem a východním Středomořím. Italský kapitán si znučeně dloubal špínu zpod nehtů. Henri Duval před ním stál celý rozechvělý. Za několik minut se třásl ještě víc, když na něho kapitán ostře útočil otázkami. Mluvil italsky... Otázky pochopitelně zůstaly bez odpovědí. Pak to zkusil anglicky potom francouzsky, ale bez výsledku. Duval zapomněl i svou chatrnou francouzštinu, kterou se kdysi naučil od matky. Mluvil teď polyglotskou hatmatilkou z arabštiny, somálštiny a amharštiny, promísenou dalšími sporadickými výrazy ze sedmdesáti etiopských jazyků a dvakrát tolika nářečí.

Když kapitán zjistil, že chlapec s ním není schopen komunikovat, nerozhodně pokrčil rameny. Na jeho lodi

nebyli vetřelci žádnou novinkou a kapitán se námořními zákony moc nezatežoval. Přikázal Duvalovi pracovat. Měl v úmyslu vysadit černého pasažéra v příštím přístavu, kam dojedou. Kapitán však nepředpokládal, že Henriho Duvala, muže bez vlasti a bez dokladů, stroze odmítnou imigrační úředníci v každém přístavu, včetně Massawy, kam se loď vrátila o několik měsíců později.

Čím déle byl Duval na palubě, rostl kapitánův vztek k nepříčetnosti. Když uplynulo už deset měsíců, poradil se s četařem a společně ukuli plán, jak znepříjemnit Duvalovi život tak, aby byl natolik nesnesitelný, že dřívě nebo později bude rád, když se mu podaří vrhnout se přes palubu lodi. Po více než dvou měsících tvrdé práce, strádání a bití, to nakonec dopadlo přesně podle kapitánova přání.

Duval si vybavil tu noc do nejmenších podrobností. Vybavil si, jak vyklouzl otvorem kolem kotevního řetězu z té italské lodi. Byli právě v Bejrútu v Libanonu - v té hezké nárazníkové zemi mezi Sýrií a Izraelem, kde podle legendy Svátý Jiří zabil draka. Chlapec opustil loď stejně jako přišel. V temnotě. Odchod byl snadný, protože neměl nic, co by si bral s sebou, kromě vybledlého obleku, který měl na sobě. Když se dostal na břeh, nejprve trochu prošmejdil přístav, aby se zorientoval, kudy se dostat do vlastního města. Uniformy v osvětleném pásmu ho znervózňovaly a tak se stahoval zpět do tmy. Hledal úkryt ve stínu. Blížší průzkum mu ukázal, že přístav je oplocen ostnatým drátem a ti lidé si ho střeží. Cítil se hrozně. Ve svých jednadvaceti letech byl zesláblý hladem, neuvěřitelně osamělý a zoufalý strachy.

Když se chystal vyrazit, objevil se před ním další stín. Byla to loď. Rozhodl se nastoupit. Nejprve si myslel, že se vrací na "svůj" italský parník a chtěl se okamžitě schovat na palubě. Bude to lepší, než mizérie, která by ho čekala ve vězení, kdyby ho dopadla policie. Pak si ale uvědomil, že stín nepatří italské lodi, ale daleko většímu plavidlu. Opět vyšplhal vzhůru jako krysa po laně. Byl to Wastervik, což poznal o dva dny později, kdy již byli dvacet mil na širém moři a hlad a stres ho donutily opustit úkryt. Kapitán Wasterviku Sigurd Jaabeck byl docela jiný, než jeho italský předchůdce. Mluvil pomalu a rozvážně. Byl to Nor s šedými vlasy, pevný a přísný muž, ale spravedlivý. Respektoval jak přikázání bible, tak zákony moře. Kapitán Jaabeck vysvětlil Henri Duvalovi přímo, že jako černý cestující nemusí sice pracovat, ale může dobrovolně a bezplatně pomáhat posádce. V každém případě, ať už bude pracovat nebo ne, dostane stejné dávky jako ostatní námořníci. Duval si vybral práci.

Stejně jako italský kapitán byl i kapitán Jaabeck pevně rozhodnut vysadit "černocha" v prvním přístavu. Ale na rozdíl od Itala, když poznal, že by to zesláblý Duval patrně nevydržel odmítl "léčebnou kúru" utrpením. A tak po dvacet měsíců zůstával Henri Duval na palubě Wasterviku, ať už loď kotvila, vykládala zboží nebo brázdila vlny více než poloviny světových oceánů. Pendlovali s trampskou jednotvárností Středozemním mořem, Atlantikem, Pacifikem. Minuli severní Afriku, Skandinávii, jižní Evropu, Anglii, Jižní Ameriku, Spojené státy a zakotvili v Kanadě. A všude se žádost Henriho Duvala o povolení vystoupit na břeh setkala s kategorickým NE. Důvod, pro který přístavní správy odmítaly udělit vstupní povolení byl stejný: černý pasažér nemá doklady, identitu, ani vlast - a nemá tedy ani práva.

Za čas, kdy na Wasterviku přijali Duvala za vlastního, stal se ten mladý černý pasažér téměř maskotem lodi. Posádku Wasterviku tvořila směsice národností. Byli tu Poláci, Skandinávci, indiští námořníci, Číňan, Armén a několik anglických mořských vlků, kteří Stubbyho Gatese považovali za vůdce. Byli to právě oni, kdo Duvala přijali a vytvořili mu život když ne příjemný, tak aspoň snesitelný, jak jen to podmínky na lodi dovolily. Pomohli mu s angličtinou a nyní, i když jeho přízvuk byl tvrdý a frázování pokulhávalo, při troše trpělivosti na obou stranách se mu dalo porozumět. Byla to jedna z mála opravdových laskavostí, které kdy Henri Duval na vlastní kůži poznal. A on sám reagoval jako psík na souhlas a chválu svého pána. Také teď pomáhal posádce, především stevardovi v důstojnické jídelně, a roznášel vzdušky po celé lodi. Na oplátku mu muži dávali cigarety a sladkosti, které si nosili ze svých výletů na břeh. Kapitán Jaabeck mu příležitostně vyplatil malý obnos, za nějž mu námořníci nakoupili, co si přál. Ale přes to všechno, černý pasažér byl stále na Wasterviku zajatcem. Loď se proměnila pro uprchlíka v žalář. Tak Henri Duval, jehož jediným domovem teď bylo moře, dorazil k hranicím Kanady právě na Štědrý den.

Část šestá

Interview trvalo téměř dvě hodiny. Každou chvíli opakoval Dan Orliffe některou ze svých otázek, jenže ji jinak formuloval, aby si udělal obrázek o cestě mladého muže. Snažil se ho přistihnout při lži.

Ale snaha nacytat mladíka nevycházela. Pokud vyloučil nedorozumění, pramenící z jazykových důvodů - a to se mu podařilo vždy brzy vyjasnit - základní příběh zůstával stále stejný. Téměř nakonec na závádějící otázku, vyslovenou úmyslně nepřesně, Duval neodpověděl. Místo toho obrátil na tazatele tmavé oči:

"Chcete mě oblafnout. Myslíte, že já lhát!" řekl mladík a novinář si znovu uvědomil onu přirozenou důstojnost, které si všiml již dříve. Dan Orliffe se zastyděl, že jeho léčka byla odhalena a srdečně řekl:

"Já jsem tě jen tak zkoušel, už to neudělám."

Pak přešli k něčemu docela jinému.

Když se vrátil ke svému omláčenému stolu v malé zakouřené redakci Vancouver Postu, vytáhl Dan své poznámky a sáhl pro několik archů čistého papíru. Když zakládal kopíraky, zatelefonoval nočnímu vedoucímu vydání Edu Benedictovi: "Ede, je to dobrý příběh. Kolik slov by to mělo mít?" Vedoucí směny chvíli uvažoval a pak řekl do sluchátka: "Rozhodně nepřetáhni tisícovku."

Dan souhlasil, zavěsil telefon a přitáhl židli blíže k psacímu stolu. To půjde. Původně sice myslel, že by to mohlo být i delší, ale když se bude vyjadřovat úsporně, tisíce slovy se dá vypovědět pěkná story. Začal ťukat do stroje.

Kapitola 4 ŠTĚDRÝ VEČER V OTTAWĚ

Na Štědrý den v 6.05 ráno zazvonil v apartmá Milly Freedemanové na ottawské Driveway v moderní Tiffanyho budově neodbytně telefon. Přehodila přes sebe pomačkaný žlutý froté plášť, pod nímž měla hedvábné pyžamo, zašmátrala nohama po starých mokasinech se sešlapanou patou, které před spaním shodila a nemohla je hned najít. Premiérova osobní sekretářka vešla tedy naboso do sousedního pokoje a rozsvítila světlo.

I když bylo brzy a ona nžourala rozespalýma očima, světlem zaplavený pokoj vyhlížel stejně pohodlně a pohostinně jako jindy. Jeho obraz měl však daleko ke snímkům komfortních dívčích budoárů, zobrazovaných v katalogích s lakovanými obálkami. Milly si to uvědomovala, ale přesto tohle místo milovala nad vše, protože sem mohla každý večer přijít a jako obvykle unavená ponořit se do obrovské pohovky s velkými měkkými polštáři.

Vzpomněla si, jak se s ní stěhováci nadřeli, když ji sem převáželi z domu jejich rodičů v Torontu. Pohovku nechala tenkrát znovu potáhnout. Vybrala dekorační tkaninu v oblíbeném odstínu zelené a pak k lenošce na venkovské aukci přikoupila dvě stejná křesla, sice poněkud oněšlá, ale báječně pohodlná. Byla rozhodnuta, že musí co nejdříve nechat potáhnout i tahle křesla, nejlépe nějakým podzimně laděným kretonem, tak aby se přesně hodil ke stěnám a nábytku. Ten měl teplý hnědý odstín. Byt si tenkrát malovala sama, během jednoho víkendu, kdy pozvala pár přátel na malou večeři a pak je přemluvila, aby jí trochu pomohli. Na vzdálenější straně pokoje stálo staré houpací křeslo, ve kterém kdysi spřádala své dětské sny a proto se s ním nedokázala rozloučit. Hned vedle, na malém servírovacím stolečku, s kůží čalouněnými kraji, za který nedávno zaplatila nesmyslně vysokou cenu, stál telefon.

Milly se posadila se zhoupnutím do křesla a zvedla sluchátko. Volal James Howden.

"Dobré ráno, Milly," řekl premiér trochu odměřeně. "Potřeboval bych svolat schůzku se členy výboru obrany. Na jedenáctou hodinu."

Ani slůvkem se nezmínil o tom, proč tak časně volá. Milly to ani neočekávala. Dávno už si zvykla na časně vstávání svého šéfa.

"Dnes v jedenáct hodin?"

Milly si volnou rukou přitáhla plášť. V místnosti byla zima, od okna táhl chlad, protože je přes noc nechala trochu pootevřeně.

"Ano, přesně tak," řekl Howden.

"To bude trochu nepříjemné," poznamenala Milly. "Je totiž Štědrý den."

"Já vím, nezapomněl jsem. Ale je to příliš důležité, než aby to mohlo vydržet přes svátky."

Když zavěsila, mrkla na malé cestovní hodiny, které stály u telefonu a odolávala pokušení vrátit se zpátky do postele. Místo toho zavřela okno, přešla do malé úhledné kuchyně a postavila na kávu. Potom se vrátila do pokoje a pustila tranzistorové radio. Voda na kávu začala vřít, když ve zprávách v 6,30 oznámil oficiálně premiérový nadcházející rozhovory ve Washingtonu.

O hodinu později, stále ještě v pyžamu, ale už obutá, začala obvolávat pět členů Výboru obrany na jejich soukromých linkách. První zvedl sluchátko ministr zahraničních věcí. Arthur Lexington. Odpověděl vesele:

"Jasná zpráva, Milly. Jednal jsem celou noc. Co to je o jednu schůzku více nebo méně? Mimochodem, slyšela jste to oznámení?"

"Ano," řekla Milly. "Měla jsem zapnuté rádio."

"Těšíte se na cestu do Washingtonu?"

"Jediné, co si vždycky dokážu na cestách prohlédnout," řekla Milly, "je klávesnice psacího stroje."

"Musíte jet někdy se mnou," řekl Lexington. "Já psací stroj nepotřebuji. Všechny své projevy si píšu na krabičky od cigaret."

Milly řekla: "Ale poslouchají se daleko lépe, než ty do posledního slova předem připravené."

"To je tím, že nikdy nemám strach," zasmál se ministr zahraničí. "Vycházím z předpokladu, že neřeknu nic, co by mohlo situaci zhoršit."

Milly se zasmála nahlas do sluchátka.

"Musím už jít," řekl Lexington, "mám teď vzácnou příležitost posnídat se svými dětmi. Chtějí porovnat, jak moc jsem se změnil od té doby, co jsem byl naposled doma."

Zasmála se znovu a snažila se představit si, jak asi může vypadat dnešní snídaně v Lexingtonově domě. Asi to bude pěkný blázinec. Susan Lexingtonová, bývalá sekretářka svého nynějšího manžela, byla sice špatná hospodyně, ale rodina zřejmě ráda prožívala ty společné chvíle, kdy byl ministr v Ottawě. Při myšlence na Susan Lexingtonovou si Milly vzpomněla na něco, co jí kdosi řekl. Sekretářky jdou na to různými cestami: Některé se nechají svést a vdají se. Jiné zestárnou a zatrpknou. Tak, pomyslela si, já jsem něco mezi tím. Nejsem ještě ani stará, ani vdaná. Mohla být samozřejmě vdaná už dávno, kdyby její život byl méně spoutaný s životem Jamese McCalluma Howdena...

Před dvanácti lety nebo jak už je to dlouho, dokud byl Howden pouhým kandidátem na úřad premiéra, i když jako silná a ve straně perspektivní osobnost, Milly, jeho mladá sekretářka na poloviční úvazek, se do něho slepě a šťastně zamilovala. Už byli tak daleko, že se těšila na každý nový den, měla upřímnou radost z jeho pouhé fyzické blízkosti. Bylo jí dvacet, dostala se poprvé z domova v Torontu. Ottawa jí ukázala nový a vzrušující svět. Připadal jí ještě krásnější v té vzrušující noci, když James Howden vystihl její pocity a poprvé se s ní pomiloval. I teď, po tolika letech, si přesně pamatovala, jak to byl šťastný večer.

Dolní sněmovna se připravovala na večeři, Milly sama třídila korespondenci v Howdenově kanceláři v parlamentu, když on tiše vešel. Aniž by cokoli řekl, zamkl dveře, jemně ji uchopil za ramena a přitiskl ji k sobě. Oba věděli, že druhý poslanec, jemuž pracovna patřila napůl s Howdenem, byl někde mimo město. Políbil ji a ona políbek

opětovala, bez jakýchkoli zábran, bez falešného studu. Později ji odnesl na kožený gauč. Její náhlé vzplanutí, vášen bez nejmenší zdrženlivosti, překvapila nejvíc ji samotnou.

Byl to začátek životního období, kdy radost a štěstí a spokojenost naplňovaly den po dni, týden po týdnu. Tajné schůzky. Kradli ty minuty i za cenu různých výmluv. Nikdy před tím a nikdy potom nebyla šťastnější. Časem se z jejich vztahu stala hra, na niž si oba postupně zvykli.

Ale byly i okamžiky, kdy jim jejich život i jejich láska připadaly jako z románu.

Milly Howdena zbožňovala celou svou bytostí. Sama si již jeho náklonností byla méně jistá, i když často prohlášoval, že ji také miluje. Nechtěla o tom pochybovat a vděčně přijímala každý z těch okamžiků, tak jak přišly. Potom pochopila, že se brzy musí dostat do místa, odkud není návratu. Buď se Howden rozhodne pro dosavadní manželství nebo pro ni. Ráda by věřila té druhé možnosti, i když věděla, že je to spíše iluze.

A pak, v jednu chvíli - téměř po roce jejich milostného vztahu - se její naděje zdála reálnější.

Bylo to těsně před kongresem, kde se mělo rozhodnout o příštím vedení ve straně. Jednou v noci jí James Howden řekl:

"Přemýšlel jsem o tom, že se vzdám politiky a požádám Margaretu o rozvod."

Byla překvapená. Přišel první nával vzrušení, ale pak se Milly zeptala, co bude s volbami, které rozhodnou, jestli zvítězí Howden nebo Warrender. Věděla, jak oba muži touží po moci.

"Ano," řekl a zamyšleně si poškrábal svůj orlí nos. Tvář mu zvažněla. "I na to jsem myslel. Pokud vyhraje Harvey, půjdu od toho."

Sledovala pak kongres skoro bez dechu, ani se neodvažovala myslet na to co si tak přála: Aby vyhrál Warrender. Protože, když zvítězí on, má o budoucnost postaráno. Ale kdyby Warrender prohrál, Milly cítila, že jejich láska neodvratně skončí. Vůdce strany, který se má brzy stát premiérem, musí vést vzorný osobní život, bez nejmenších skandálů.

Na konci prvního dne zasedání měl větší naděje Warrender. Ale potom, z důvodu, který Milly nikdy nepochopila, Warrender stáhl svou kandidaturu a Howden vyhrál.

O týden později, v parlamentu, ve žlutě vymalované kanceláři, kde to všechno začalo, jejich romance také skončila.

"Musí to být, Milly, miláčku," řekl tenkrát James Howden. "Nejde to jinak."

Milly se chtělo říct, že se nabízela i jiná řešení, ale věděla, že by to byla jen ztráta času a sil. James Howden mířil příliš vysoko. Ještě v něm doznívalo vzrušení volebního vítězství a právě teď, i když jeho city byly jistě opravdové, vytušila náznak jeho netrpělivosti, jako by chtěl zúčtovat s minulostí, aby si uvolnil cestu ke své politické budoucnosti.

"Zůstaneš se mnou, Milly?" zeptal se.

"Ne," řekla. "Myslím, to že bych nemohla." Chápavě pokýval hlavou.

"Nemohu ti to mít za zlé. Ale pokud bys kdykoli změnila své rozhodnutí..."

"Ne. Nezměním," řekla s určitostí.

Ale po šesti měsících to udělala. Po dovolené na Bermudách, ze zaměstnání, které ji nudilo, se sem vrátila a už zůstala. Návrat byl zpočátku velmi těžký. Pocit co všechno mohlo být, se nikdy docela nevytratil. Ale ani smutek a tajně prolité slzy jí nikdy nenechaly zahořknout. Nakonec se láska změnila v oddanost ke svému povolání i šéfovi.

Někdy by byla Milly ráda věděla, jestli Margareta Howdenová přišla na ten téměř roční vztah mezi manželem a jeho sekretářkou. Ženy dovedou takové věci vytušit, což mužům většinou zcela chybí. Ale jestli Margareta na něco přišla, nikdy se nezmínila, ani tenkrát, ani kdykoliv později.

Milly se přinutila myslet opět na přítomnost a vytáčela další číslo. Byl to byt Stuarta Cawstona, jehož manželka jí odpověděla, že muž je právě ve sprše. Milly vyřídila svůj vzkaz, který jeho žena volala hlasitě do koupelny. Pak slyšela, jak se Stu směje a křičí: "Řekni Milly, že tam budu včas."

Další byl na jejím seznamu Adrian Nesbitson, ministr obrany. Musela čekat několik minut, než se starý muž přišoural k telefonu. Když mu řekla o schůzce, pravil rezignovaně:

"Jestli si to šéf přeje, slečno Freedemanová, pak tam musím být. Ale myslím, že je to špatné, když ta věc nemůže počkat až po svátcích."

Milly mu přizvukovala. Obávala se, že přítomnost Adriana Nesbitsona může při jednání způsobit určité potíže. Zejména pak při konečném rozhodnutí, které mělo na dopolední schůzce padnout. Na rozdíl od Nesbitsona Milly věděla, že Howden chystá na začátku nového roku v kabinetu několik změn. Mezi lidmi, kteří by měli odejít, je i současný ministr obrany.

Dnes už je to těžké, pomyslela si Milly, připomínat si, že generál Nesbitson byl kdysi národním hrdinou. Legendou. Mnohokrát významným veteránem druhé světové války s přímo troufalou odvahou. Adrian Nesbitson kdysi vedl obrněný útok proti tankům. Stál na otevřeném džípu a jeho osobní dudák na sedadle vedle něho mu hrál. Pokud se dá u generálů mluvit o lásce, tak Nesbitsona milovali všichni, co pod ním sloužili.

Ale po válce by se Nesbitson-civilista nestal ničím. Jenže James Howden potřeboval velmi populární osobnost, která by se moc nevyznala v administrativě obrany. Howden si umínil, že najde pro tuto funkci oddaného, oblíbeného vojáka, který by mu umožnil, aby ministerstvo obrany řídil téměř sám. Howden vypracoval plán velmi důkladně, snad až moc. Adrian Nesbitson, galantní důstojník, se tak dostal příliš náhle a bez přechodu ze své éry do doby raket a jaderných zbraní. Měl dobrou vůli dělat vše dobře, neuznával kompromisy, zavrhoval protiargumenty. Naneštěstí ne vždy pochopil zprávy, které mu předkládali jeho úředníci, a dokonce se postupně dostal do pozice unaveného a zneuznaného válečníka.

Rozhovor se starým mužem Milly značně rozladil. Hodila do sebe kávu a odešla do koupelny, aby se před

posledními dvěma hovory osvěžila. Než se vrátila do pokoje, zastavila se před vysokým zrcadlem a zadívala se na sebe v jasném světle zářivky. Viděla vysokou, štíhlou, přitažlivou ženu. Pokud přimhouřila trochu oči, stále mladou, s plnými nádry i boky, i když ty snad mohly být hubenější, připustila kriticky. Ale postavu měla pěknou, tvář příjemně tvarovanou, s klasickými lícními kostmi, hustým obočím, které se zavlnilo, když se zamračila. Oči měla velké, jiskrné šedozelené, dost daleko od sebe. Rovný nos se na konci lehce rozšiřoval, pod ním plná smyslná ústa. Tmavé vlasy krátce ostříhané. Milly váhala, jestli s tím kadeřníkem neměla ještě počkat. Ale nemilovala salóny a vlasová studia, dávala přednost svému systému: vlasy umýt, učesat a sama si vytvarovat účes. Ale aby to mohla takhle praktikovat, musela být dobře ostříhána a často vlasy zkracovat. Krátké vlasy totiž mají jednu výhodu a tu Milly často využívala - snadno se prohrábnou i rukou. I James Howden je s oblibou hladil. Stejně tak měl rád ten starý žlutý plášť, který si teď oblékala. Přitom nejméně dvacetkrát se už rozhodla, že se ho musí konečně zbavit.

Vrátila se do obývacího pokoje a zase usedla k telefonu. Teď zavolala Luciena Perraulta, ministra zbrojního průmyslu. Reagoval dost popuzeně, že ho budí příliš časně. Milly odpověděla také poněkud ostřeji, že ona tak také musela vstávat. Potom toho trochu litovala. Vzpomněla si, že kdosi z jejich známých prohlásil, že každý má právo být po ránu nepřijemný. Je to šestá svoboda člověka. Přitom právě Perrault - vůdce kanadských Francouzů - k ní byl obvykle velmi zdvořilý.

Poslední telefon zazvonil u Douglase Marteninga, úředníka Královské rady a vedoucího protokolu všech zasedání kabinetu. Od Marteninga Milly zachovávala větší odstup, než od jiných. Ministři přicházejí a odcházejí, ale šéf Královské rady, který byl nyní v úřadě, zůstal vždy. Byl nejstarším státním úředníkem v Ottawě. Říkalo se o něm, že je to nadutec. Většinou, když s ním Milly mluvila, zdálo se jí, že ji sotva bere na vědomí. Ale dnes měl nezvykle dobrou náladu.

"Soudím, že to bude jednání dlouhé. Možná se protáhne až do rána."

"To by mne nepřekvapilo, pane," řekla Milly. "Ale kdyby se to stalo, vždycky mohu poslat pro krocaní sendviče."

Martening něco zamumlal, ale pak pokračoval:

"Sendviče nejsou to pravé, slečno Freedemanová. Já potřebuji jiný druh zábavy, když si chci užít domova."

Milly napadlo: nemyslí si vlastně totéž? Nemá nakonec také velký pan Martening zaječící úmysly a nechce se připojit k šikům starších úředníků, kteří opouštějí vládní místa, aby se lépe a za větší mzdu uplatnili v průmyslu? Stejnou otázku si kladla sama. Neměla nejvyšší čas odejít, dokud na změnu není příliš pozdě?

Přemýšlela o tom i za čtyři hodiny, když se členové Výboru pro obranu začali scházet v pracovní premiéra na Parlament Hill. Milly je obřadně uváděla. Měla dokonale ušitý šedý kostým s bílou halenkou.

Generál Nesbison přišel poslední. Jeho vysoká, stále vzpřímená postava, byla doslova obalena těžkým kabátem se šálou. Milly mu pomáhala se svlékáním a překvapilo ji, jak špatně starý muž vypadal. Jako by chtěl potvrdit její dojem, začal hlučně kašlat. Milly odlila z karafy trochu studené vody a podala mu ji. Starý válečník ji vypil a s kývnutím poděkoval. Za chvíli po dalším záchvatu kašle byl schopen zasípat: "Promiňte mi, zatracená bronchitida. Vždycky ji dostanu, když musím trávit zimu v Ottawě. Byl jsem zvyklý brát si zimní dovolenou na jihu. Ale teď se odtud nemohu hnout, když je na pořadu tolik důležitých věcí." Možná příští rok, pomyslela si Milly.

"Šťastné vánoce, Adriane." Stuart Cawston se k nim připojil, jeho ošklivé rysy přátelsky zářily jak reklamní neón.

Vedle něho promluvil Lucien Perrault: "A to nám přeje člověk, který nám svými daněmi probodává duše jako by do nich vrážel dýky."

Perrault, hezký muž s kudrnatými černými vlasy a veselými očima uměl stejně dobře francouzsky jako anglicky. Někdy projevoval náznak povýšenosti, dědictví po šlechtických předcích, avšak dnes ne. Bylo mu třicet osm, byl nejmladším členem kabinetu, ale měl podstatně větší vliv, než nasvědčoval relativně menší význam jeho úřadu. Ministerstvo zbrojního průmyslu si ovšem Perrault vybral sám. Bylo jedním z těch tří, které zadávaly velké zakázky. Kromě něho i ministerstvo veřejných prací a ministerstvo dopravy. Tak mohl přidělovat výhodné kontrakty firmám, jež podporovaly stranu. I tady měl proto značný vliv.

"Neměl byste mít duši hned vedle bankovního konta, Luciene," odpověděl ministr financí. "Pokládejte mě za Ježíška, pánové. Vy a Adrian tady nakupujete nejdražší hračky."

"Ale když dělají tak pěkný randál," usmál se Lucien Perrault. "Navíc, příteli, náš obor vám nese na daních víc než ostatní."

"Z toho trčí zakuklená politická ekonomie," pravil Cawston. "Strašná škoda, že jsem ji nikdy nechápal."

Ozval se bzučák intercomu a Milly stiskla přepínač pro hlasitý poslech; kovově znějící hlas Jamese Howdena oznamoval:

"Schůzka bude v kanceláři Královské rady. Už tam jdu."

Milly viděla, jak se obočí ministra financí stáhlo překvapením. V malé sestavě, jako teď - kdy nešlo o celý kabinet - se většinou scházeli docela neformálně v pracovní premiéra. Ale skupina se poslušně přemístila těch několik kroků odtud.

Když Milly zavřela dveře kanceláře za Perraultem, který vycházel poslední, Bourbonský zvon na Peace Tower bil právě jedenáct. Najednou nevěděla, co si počít. Měla ovšem spoustu nahromaděné práce, ale dnes na Štědrý den se ji nechtělo začínat nic nového. Vánoční telegramy královně, premiérovi Commonwealthu a předsedům vlád spřátelených zemí napsala už včera, aby mohly odejít ranní poštou. Rozhodla se, že všechno ostatní může počkat až po svátcích.

Sundala si náušnice, které ji tlačily. Byly perlové, připomínaly malé kulaté knoflíčky. Šperky jí nikdy moc neřekly. A jestli si je má nebo nemá vzít? Poznala jediné - více v nich přitahovala muže, i když sama nechápala proč.

Na stole zazvonil telefon. Milly zvedla sluchátko. Volal Brian Richardson.

"Milly," řekl předseda strany, "ten obranný výbor už začal?"

"Právě šli dovnitř."

"Zatraceně!" Bylo slyšet, že je Richardson udýchaný, jako by právě přiběhl. Pak se zeptal: "Říkal něco šéf o tom maléru včera v noci?"

"O jakém?"

"Takže neřekl. Šlo téměř o boxerskou vložku s generálním guvernérem. Harveyovi Warrenderovi vyletěl špunt - asi se už zase topí v chlastu."

Milly se udiveně zeptala:

"Na té recepci v guvernérově paláci?"

"Aspoň se to tak šíří po celém městě."

"Ale proč právě Mr. Warrender?"

"Také jsem zvědav, co se vlastně stalo," dodal Richardson. "Mám pocit, že by to mohlo souviset s tím, o čem jsem nedávno mluvil."

"O čem?"

"O přistěhovalectví. Warrenderův úřad nás staví před veřejností do špatného světla. Žádal jsem šéfa, aby navrhl změnu některých zákonů."

Milly se zasmála.

"Třeba je začal měnit na místě rukama."

"To není k smíchu, dítě. Rvačky mezi ministry ještě nikdy volby nevyhrály. Raději bych mluvil se šéfem. Ano, hned jak bude mít chvíli, Milly. A můžeš ho varovat ještě před jedním. Když se Harvey Warrender nerozhoupel dost rychle, čekají nás trable s imigrací na západním pobřeží. Víš, že teď toho má dost, ale je to taky důležité."

"Co se tam zase děje?"

"Volal mi dnes ráno můj člověk," řekl Richardson. Zdá se, že Vancouver Post rozmázl historku o ubohém černém lodním pasažérovi, který si stěžuje, že naše přistěhovalecké úřady nejednají fair play. Ten můj chlápek říká, že nějaký zatracený pisálek se rozbířel přes celou první stránku. To je přesně to, před čím jsem varoval."

"A ten nešťastník jedná fair?"

"Pro Kristapána, komu na tom záleží?" Představitel strany div hlasem neprorazil sluchátko. "Jediné, co teď chci, je pacifikovat to. Klidně tomu spratkovi dejme vstupní povolení, jen když to zavře hubu novinám. Já bych to bez váhání udělal."

"Ale!" řekla Milly. "Jsi nějak napružený!"

"Opravdu?" odsekl Richardson. "A když, tak jen proto, že už mě unavuje tahat za někoho kaštan z ohně kvůli politickým chybám. A nejvíc, když jde o takového břídila, jako je Warrender. Ted' abych ten bordel dával dohromady."

"Ale no tak," řekla Milly smířlivě. "Nemáš nějakou lepší metaforu? Nemám ráda tenhle slovník."

Občasné obhroublé výrazy Briana Richardsons ji ve skutečnosti připadaly téměř jako osvědčení v profesionální zdvořilosti a předstírané ušlechtilosti zaběhnutých klišé většiny politiků, s nimiž se setkávala. Možná právě to, pomyslela si, se jí na Richardsonovi poslední dobou líbilo - třeba i víc, než si chtěla připustit. Ten pocit se ohlásil poprvé asi před šesti měsíci, když jí šéf strany požádal o schůzku. Nejprve si Milly nebyla jista, jestli se jí líbí nebo ne a tak přijala spíše ze zvědavosti. Ale postupně v něm nacházela zalíbení a jednoho večera, asi tak před měsícem - se sblížili i fyzicky.

Pokud jde o sex, byla Milly normální ženská, ale ne zrovna náruživá. Sama si myslela, že je to právě tak akorát. Od svého prvního vzplanutí k Jamesovi Howdenovi pak poznala ještě řadu mužů, ale málo vztahů končilo v posteli a vždy byl mezi tím delší odstup. To se podařilo pouze těm mužům, u nichž vycítila Milly opravdovou náklonnost a touhu. Nebyla jako mnoho jiných žen, které pozvání do ložnice považovaly za hru končící zamáváním a poděkováním za hezký večer. Možná právě proto se zdála nedobytná, což přitahovalo muže stejně jako její přirozený půvab a sexappeal. Ale onen večer s Richardsonem, který překvapivě skončil tak jak skončil, jí přinesl jen malé uspokojení. Poznala, že hrubost Briana Richardsons zdaleka nekončí u jeho projevů. Pak vše považovala za omyl...

Od té doby si žádnou schůzku nedali a Milly se zařekla, že už se tak snadno podruhé nezamiluje do ženatého muže.

V telefonu se ozval Richardsonův hlas:

"Pokud by všichni byli tak příjemní jako ty, kočička, můj život by byl hotový sen. Každopádně řekni šéfovi, ať mi hned zavolá, až schůzka skončí, ano? Budu čekat v kanceláři."

"Vyřídím."

"A Milly?"

"Ano?"

"Co bys řekla tomu, kdybychom se večer sešli? Dejme tomu v sedm?"

Chvilí bylo ticho. Pak Milly řekla pochybovačně:

"Nevím."

"Co nevíš?" stručně se zeptal Richardson tónem, který naznačoval, že se hned tak nevzdává. "Měla jsi v plánu něco jiného?"

"Ne," řekla Milly, "ale..." zaváhala "není tradiční, že travíme Štědrý večer doma s rodinou?"

Richardson se zasmál, jeho smích však zněl falešně.

"Jestli se bojíš jen o tohle, tak tím se netrap. Můžu tě ujistit, že Eloise má na dnešek také svůj program a beze

mne. Patrně ti bude vděčná když bude vědět, že vypadnu z domova."

Milly stále váhala, nemohla zapomenout na své rozhodnutí. Ale teď... v duchu si říkala "mám - nemám..." o samotě by to mohlo být dlouhé... Po delší chvíli se zeptala:

"Je to ale moudré? I zdi mají uši."

"Takže jim nesmíme dát moc příležitosti," řekl Richardson chraplavě. "Tedy v sedm?"

Napůl proti své vůli souhlasila.

"Dobře."

A zavěsila.

Pak si opět nasadila náušnice. Ještě chvilku zůstala u stolu, držela ruku na telefonu, jako by spojení trvalo dál. Potom zamyšleně přešla k vysokému obloukovému oknu, odkud se dalo přehlédnout celé průčelí parlamentu. Od chvíle, kdy dnes přišla do práce, nebe potemnělo a určitě se chystalo sněžit. Nyní skutečně začaly padat první velké těžké vločky, sníh pokryl celé město. Z okna viděla jeho střed: Věž míru, osamocenou a štihlou proti olověně šedému nebi, Dům sněmovny a senátu, gotické věže západního bloku se čtvercovým půdorysem a konečně budovu Konfederace, tyčící se jako obrovská pevnost. Na kolonádě stál Rideau Club, na nějž navazovala ambasáda Spojených států. Vpředu byla Wellington Street, jejíž dopravní ruch - jako obvykle - doléhal až sem. Milly si často říkala, že tohle je přímo symbolická scéna -jako obraz kanadského klimatu, charakteru zdejších lidí. Šedí a tvrdí. Teď v zinním hávu ta tvrdost a strohost dostávala měkkí obrysy. Meteorologové se strefili, uvědomila si. Ottawu čekají bílé vánoce.

Náušnice ji tlačily. Už podruhé si je raději sundala.

Část druhá

James Howden s vážnou tváří vstoupil do kanceláře Královské rady. Místnost měla vysoký strop, na podlaze ležel běžový koberec. Ti ostatní - Cawston, Lexington, Nesbitson, Perrault a Martening - již seděli poblíž čela velkého oválného stolu se čtyřladvaceti vyřezávanými židlemi potaženými červenou kůží. Tady padla většina rozhodnutí, jež vytvářela kanadskou historii od začátku Konfederace. V rohu místnosti stál malý stolek, u něhož se posadil stenograf, malý nenápadný mužik se skřípcem na nose. Před sebou měl otevřený blok a hromádku naostřených tužek. Když se objevil premiér, pětice mužů u stolu vstala. Howden jim gestem naznačil, aby zůstali sedět. Zamířil k velkému křeslu s vysokým opěradlem. Stálo v čele a podobalo se trůnu.

"Můžete kouřit, kdo chcete," řekl.

Posunul si židli trochu dozadu, postavil se ke stolu a chvíli se odmlčel. Když promluvil, jeho tón byl věcný jako když jednají obchodníci.

"Svolal jsem tuhle schůzi, pánové, právě do této místnosti proto, aby vám připomínala přísahu mlčenlivosti a tajemství, kterou jste tady skládali jako členové státní rady. Všechno, co bude řečeno, je naprosto tajné. To se samozřejmě vztahuje i na vaše nejbližší kolegy." James Howden se odmlčel a zadíval se na úředního stenografa. "Myslím, že bude nejlepší, když se tentokrát nebude zapisovat."

"Promiňte mi, pane premiére." Byl to Douglas Martening. Měl intelektuální tvář, podobnou sově, která nesměla chybět na začátku velkého představení. Jako vždy nejvyššího úředníka státní rady respektovali. "Podle mého názoru bude lepší, když záznam mít budeme. Vyloučí to jakékoli nedorozumění o tom, co kdo přesně řekl."

Tváře od stolu se obrátily k těsnopisci, který bedlivě zaznamenával diskusi, týkající se jeho vlastní přítomnosti. Martening dodal:

"Záznam bude samozřejmě tajný a pan Mc Quillan, jak víte, stenografoval v minulosti už mnoho tajných materiálů."

"Ano, souhlasím," odpověděl James Howden upřímně. "Pan McQuillan je náš starý přítel."

Ten zvedl zrak z pod brýlí a zachytil premiérův pohled.

"Dobře," pokračoval Howden, "necháme schůzi zaznamenat. Ale vzhledem k závažnosti situace musím i panu stenografovi připomenout zákon o úředním tajemství. Myslím, že jej důvěrně znáte, McQuillane?"

"Ano, pane."

Stenograf ze zvyku zaznamenal otázku i svou vlastní odpověď.

Howden se rozhlédl Po ostatních a soustředil se. Už minulé noci mu bylo jasné, co vše bude muset projednat před washingtonskou schůzkou. A je podstatné, aby získal kabinet pro svůj názor. Právě proto svolal tuhle malou skupinku. Pokud najde souhlas tady, měl by pak solidní podporu, která může ovlivnit ostatní ministry, aby souhlasili s očekávaným vyjednáváním.

James Howden doufal, že pět mužů, před nimiž právě stojí, se s ním ztotožní. Alternativy jsou jasné. Kdyby došlo k náhlému výpadku některých ministrů, mohlo by se všechno protáhnout.

"Nemůžeme už ani chvíli pochybovat, kam Rusko míří. Kdo by snad nějaké pochybnosti měl, stačí si připomenout události několika posledních měsíců. Dohoda mezi Kremlem a Japonskem, komunistické převraty v Indii a v Egyptě, politika satelitních režimů. Osa Moskva - Peking je hrozbou pro australské Tichomoří. Zvýšila se aktivita na raketových základnách, kde jsou střely namířeny na Severní Ameriku. To vše vede k jedinému závěru. Sovětský program světové nadvlády se blíží do finále. Nechystají se k agresi za padesát nebo dvacet let, ale nyní. V této generaci, snad v tomto desetiletí. Přirozeně, Rusko by raději vyhrálo bez války. Ale je to prostě, válku může riskovat, pokud své požadavky nebude moci dosáhnout jinak."

Ozval se tichý šum souhlasu. Premiér pokračoval:

"Ruská strategie si nikdy nelámala hlavu, kolik lidských obětí to bude stát. Historicky je doloženo, že si váží lidského života daleko méně než my. Nemají obavy z následků ani dnes. Mnoho lidí v této zemi i kdekoliv na světě se nevzdává naděje, právě tak jako se jí nevzdávali ti, když věřili, že Hitler prohraje válku a vrátí dobyté části Evropy. Nemám nic proti naději, to je atribut, který si zaslouží uznání. Ale mezi sebou si teď takový luxus nemůžeme dovolit. Musíme bezodkladně vypracovat plány na naši obranu a na přežití naší země."

Když mluvil, vybavil si James Howden svou rozmluvu s Margaretou minulé noci. Jak že jí to řekl? Důležité je přežít, protože přežít znamená žít a život je dobrodružství. Doufal, že tato slova budou platit v budoucnosti jako nyní.

Pokračoval:

"To, co jsem řekl, není samozřejmě žádná novinka. Stejně tak víte, že jsme některé naše jednotky integrovali do společného obranného systému se Spojenými státy. Ale co je nové - v minulých dvou dnech jsme dostali návrh, který mi tlumočil přímo americký prezident: Integrovat dál a to tak dalekosáhle, jak dramatický je dnešní vývoj."

Okolo stolu se zvyšovalo vzrušení.

"Než vás seznámím s filosofií návrhu," řekl Howden s pečlivou artikulací, "je tu ještě něco k vyjasnění."

Obrátil se k ministrovi zahraničí. "Arthure, krátce před tím, než jsme sem přišli, ptal jsem se na váš odhad světových vztahů. Chtěl bych, abyste tady svou odpověď zopakoval."

"Dobře, pane."

Arthur Lexington položil na stůl zapalovač, se kterým si hrál. Jeho cherubínská tvář neobvykle zvažněla.

Podíval se na obě strany stolu a řekl:

"Podle mého názoru je mezinárodní napětí v této chvíli nebezpečnější než kdykoli od roku 1939."

Klid a vyváženost těch slov ještě zvýšila hladinu nervozity.

Lucien Perrault se zeptal:

"Je to opravdu tak špatné?"

"Ano," odpověděl Lexington. Jsem o tom přesvědčen. Těžko se s tím smírujeme, protože jsme tak dlouho balancovali na ostří nože, až jsme začali brát krizi jako každodenní jev. Jenže nakonec jsme došli ještě dál. Teď jsme opravdu blízko střetnutí."

Stuart Cawston řekl truchlivě:

"Před padesáti léty to bylo jednodušší. Aspoň hrozba války měla přijatelnější rozměry."

"Ano," v Lexingtonově hlase se odrážela únava. "Ano, myslím, že je to pravda."

"Pak ta nová válka..."

Perraultova slova vyzněla do ztracena.

"Já sám si myslím," řekl Lexington, "že i přes vypjatou situaci k válce ještě nejméně rok nedorazí. Může to vydržet i déle. Ale udělal jsem předběžná opatření. Upozornil jsem naše velvyslance, aby se připravili spálit důležité dokumenty, když bude třeba."

"Takhle začínala válka dřív," řekl Cawston. "Se všemi diplomatickými nicotnostmi."

Vytáhl balíček s tabákem a začal si nácipávat dýmku. Lexington pokrčil rameny. Pokusil se o úsměv:

"Třeba."

James Howden cítil, že uvolnění už přesáhlo meze. Pokračoval, aby opět přitáhl otěže.

"Moje názory se shodují s Arthurovými do té míry, že jsem i nařídil připravit náhradní sídla pro vládní úřady. Dostanete k tomu speciální směrnice v nejbližších dnech."

Když se ozval mezi přítomnými zřetelný šum, Howden pevně dodal:

"Je lepší udělat více příliš brzy, než méně moc pozdě." Aniž čekal na komentáře, pokračoval: "To, co chci teď říci, vyžaduje, abychom se pro případ, že třetí světová válka opravdu začne, ujistili o svých vlastních postojích."

Hustý oblak dýmu začal naplňovat místnost.

"Jak situace vypadá, Kanada ani nemůže vést sama válku, ani nemůžeme zůstat neutrální. Na to první nemáme výzbroj, na to druhé geografickou polohu. To není můj názor, to je životní fakt."

Oči všech se upínaly na jeho rty. Zatím, všiml si, ty pohledy si neodporovaly.

"Ale to neznamená, že k tomu nedorazí. Naše vlastní obrana," řekl Howden, "tvoří jenom menšinu. Není tajemstvím, že rozpočet Spojených států na obranu Kanady, i když není moc velký, je zatím daleko větší, než náš vlastní."

Poprvé se vyjádřil Adrian Nesbittson.

"Ale to od nich není filantropie," řekl chraptivě starý muž. "Amerika brání Kanadu, protože tím brání sama sebe. Za to od nás nemůže žádat nějakou mimořádnou vděčnost."

"To po nás taky nikdo nechce," odpověděl ostře James Howden. "Ale připusťme, že bychom měli čas od času poděkovat Prozřetelnosti, že na našich hranicích žijí ctihodní přátelé a ne nebezpečný nepřítel."

"Slyšte, slyšte!"

Byl to Lucien Perrault. V zubech svíral doutník, trčel z nich jako hlaveň děla. Vyndal doutník z úst a položil důvěrně ruku na rameno Adriana Nesbittsona, který seděl vedle něho.

"Nevadí, starý příteli, když na to přijde, vyjádřím tu vděčnost za nás oba."

Situace Howdena překvapila. Předpokládal - jak velela tradice - že největší opozice pro jeho bezprostřední plány by mohla přijít z francouzské Kanady, jejímž mluvčím byl právě Lucien Perrault.

Francouzská Kanada se svým letitým pocitem ukřivděnosti měla vždycky hluboce zakořeněnou nedůvěru v cizí vlivy a svazky s kýmkoliv. Že by se mýlil? Na konečné slovo bylo ještě příliš brzy. Ale poprvé se v duchu podivil.

"Dovolte mi připomenout určitá fakta," Howdenův hlas zněl opět pevně a měl velitelský tón. "My všichni dobře známe možné účinky a následky jaderné války. Po takové válce by naše přežití záleželo na produkci potravin."

Země, jejíž zemědělské oblasti by zasáhl radioaktivní spad, by bitvu o přežití předem prohrály."

"Nezničilo by to jenom potraviny," řekl vážně Stuart Cawston. Jeho obvyklý úsměv mu zmizel ze rtů.

"Ale výroba potravin je nejdůležitější." Howden zvýšil hlas.

"Města se mohou zhroutit od základů, mnoho se zničí, s tím musíme počítat, ale zůstane-li čistá, nekontaminovaná země pro pěstování obilí a ostatních potravin, pak každý, kdo přežije, může opustit trosky a začít znovu. Jídlo. A země, na níž se dá vypěstovat, to je skutečná hodnota. Ze zemědělství jsme vyšli, a zase se k němu vrátíme. Je to jediná cesta, jak přežít."

Na stěně sálu Královské rady visela mapa Severní Ameriky. James Howden k ní zamířil. Ostatní za ním otočili hlavy.

"Vláda Spojených států dobře ví, že zemědělské oblasti musí chránit nejdříve," řekl. "Proto má v úmyslu, a to za každou cenu, ochránit především ty svoje."

Jeho ruka putovala napříč mapou.

"Země s mléčným průmyslem, - sever - New York, Wisconsin, Minesota. Smíšené hospodaření v Pensylvánii. Obilní půda Dakota a Montana. V Iowě kukuřice, ve Wyomingu dobytek, rostlinné speciality v Idahu, severním Utahu a na jihu. A pak celý ten zbytek." Howdenova ruka poklesla. "To vše bude v prvním obranném pásmu, města až v druhém sledu."

"A kanadský venkov je jim fuk!" řekl tiše Lucien Perrault.

"Mýlíte se," řekl James Howden. Celý plán zahrnuje i kanadskou krajinu. Jako bitevní pole." Opět se obrátil k mapě. Ukazováčkem pravé ruky objel několik bodů na jihu Kanady, od atlantického pobřeží do vnitrozemí. "Tady mají raketové síly Spojených států odpalovací síla pro obranné a mezikontinentální střely. Těmi bude Amerika chránit své zemědělské oblasti. Znáte je tak dobře jako já a stejně je zná každý seržant ruské špionáže."

Arthur Lexington začal potichu odříkávat: "Buffalo, Plattsburg, Presgue Isle..."

"Správně," řekl Howden. "Tyhle body jsou v čele americké obrany. Zřejmě se stanou prvním důležitým cílem sovětského útoku. A pokud útok ruských raket Američané odrazí, pak se vše odehraje přímo nad Kanadou."

Dramaticky zakryl rukou část mapy. "Tady je to bitevní pole. Právě tady."

Oči všech sledovaly, kam Howden ukazuje. Začal na širokém pásu severně od hranice, dlaní rozdělil na dvě části, obilnářský Západ a Východ průmyslové srdce země. Tady byla města - Winnipeg, Fort William, Hamilton, Toronto, Montreal a mezitím ostatní menší města.

"Nejhorší spad bude tady," ukázal Howden. "V prvních dnech války předpokládají, že města budou neobyvatelná a naše zemědělské oblasti otráveny k nepotřebě."

Venku na věži oznámil malý zvon první čtvrt'. V místnosti nastalo ticho, přerušené jen silným zakašláním Adriana Nesbitsona. Zašustil papír na stenografově stole, jak muž obracel listy v bloku. Howden by rád věděl, na co ten člověk myslí, pokud vůbec na něco myslí. A pokud ano, může vůbec při té činnosti vnímat podstatu toho, co bylo řečeno? Nebo při profesionální rychlosti dokáže předvídat následující větu? Rozumí však opravdu problematice, kterou zapisuje?

Základní vzorec se zdál velmi jednoduchý. Pokud by nedošlo k něčemu výjimečnému, případně k falešnému poplachu, určitě by Rusové vypálili první salvu. Přitom by dráha jejich střel přímo protínala Kanadu. Pokud by se dalo spoolehnout na spolehlivý signální systém, americké velení by mělo po varování několik minut času, aby odpálilo vlastní obranné rakety. První série raket by se měla podle nejlepších odhadů střetnout někde na sever od velkých jezer, v jižním Ontariu a Quebecu. Americké rakety krátkého doletu nebyly vybaveny jadernými hlavicemi, ale sovětské ano, navíc s kontaktní roznětkou. To znamená, že každý úspěšný zásah by způsobil vodíkový výbuch, proti němuž by hirošimská exploze vypadala jako bouchací kulička. A tam, kde by došlo k výbuchu, rozhodně by nezůstalo u prvních dvou, pomyslel si Howden, pět tisíc čtverečních mil zkázy by bylo radioaktivně zamořeno.

Stručně, téměř v holých větách, převedl katastrofický scénář do slov.

"Jak tedy vidíte," uzavřel svou řeč, "naděje na přežití národa nejsou velké."

Opět nastalo ticho. Tentokrát je přerušil Stuart Cawston, když skoro šeptem promluvil.

"Tohle všechno víme už patrně všichni. Ale zatím nikdo z nás neví, jak tomu čelit. Položil jste karty na stůl; ostatní ztrácí teď význam. Snad to tak chceme..."

"Vínu za to neseme všichni," řekl Howden. "Otázka zní: Můžeme se nyní vzepřít skutečnosti?"

"Tvrdil jste, že je to jedno kdyby nebo ne?" vyslovil se tentokrát Lucien Perrault. V očích měl pátravý výraz.

"Ano," přikývl Howden. "Je tam to kdyby." Přejel pohledem členy kabinetu a pak se zadíval na Perraulta. Jeho hlas ještě zesílil. "Všechno, co jsem tu popsal, by nemuselo neodvratně nastat, kdyby... kdybychom se rozhodli a to bez odkladu, spojit svou státnost a suverénitu se Spojenými státy."

Reakce přišla okamžitě.

Adrian Nesbitson přímo vyskočil:

"Nikdy! Nikdy! Nikdy!"

Jeho tvář zrudla, starý muž se očividně rozčilil.

Cawston byl také šokován:

"Celá země by se nás okamžitě zřekla!"

Douglas Martening zíral tupě na Howdena:

"Pane premiére, vy jste vážně..."

Nedokončil větu.

"Ticho!"

Medvědí tlapa Luciena Perraulta bouchla do stolu. Hlasy zmlkly, všichni utichli, Nesbitson se zhroutil.

Perraultova tvář pod tmavými kadeřemi jen hořela. Dobrá, pomyslel si Howden. Teď jsem ztratil i Perraulta. Je pryč naděje na národní jednotu, na niž jsem vždycky sázel. Teď tedy Quebec a celá francouzská Kanada se osamostatní. Jako kdysi v minulosti: Quebec je skála, křemen, ostře nabroušený hrot, který dokáže odolat a na němž již ztroskotala nejedna vláda.

Anglosaská logika ale přesvědčí jistě ostatní. Anglicky mluvící Kanada může být nakonec tou většinou, kterou potřeboval. Ale rozdělení země by bylo hluboké, trpké a po téhle ráně by se jizvy nikdy nezacelily.

Čekal, že Lucien Perrault teď odejde.

Místo toho však Perrault řekl:

"Přál bych si slyšet ten zbytek," temně pak dodal, "bez krákorání starých vran."

James Howden znovu užasl, ale neztrácel už čas.

"Je tu jeden návrh, který v případě války naši situaci může změnit. Ten návrh je docela jednoduchý. Spočívá v přemístění raketových základen Spojených států - jak strategických, tak krátkého doletu - na sever Kanady. Na naše vlastní území. Pokud by se tak stalo, značná část radioaktivního spadu, o kterém jsem mluvil, by se rozptýlila nad neobydlenou zemí."

"Ale pořád je tu ještě vítr!" dodal Cawston.

"Ano," připustil Howden. "Pokud by vanul severní vítr, určitému stupni zamoření neunikneme. Ale uvědomme si, že z nukleární války nevychází žádná země beze ztrát. Takhle můžeme doufat, že toho nejhoršího se vyvarujeme."

Adrian Nesbitson se pokusil protestovat.

"Již jsme vyjádřili dostatek porozumění -"

Howden ministra obrany prudce přerušil:

"Co jsme zatím podnikli, byly jen dílčí kroky. Na půl, na čtvrt... prostě provizória! Pokud by válka začala zítra, naše ubohá vlastní opatření nebudou stačit!" Jeho hlas hřmál. "Jsme přímo nestydatě odkryti, ochromili by nás a převálcovali, stejně jako Hitler Belgii za minulé války v Evropě. V lepším případě by nás nepřítel obsadil, v horším se staneme nukleárním bojištěm, náš národ bude od základu zničen a naše země se na staletí promění v zámořské trosky. Tak daleko to nesmíme nechat dojít. Času moc nezbyvá. Ale když nezaváháme, můžeme přežít, vydržet. A možná se octneme v takovém postavení, o jakém se nám ani nesnilo."

Premiér skončil, stržen a uchvácen vlastními slovy. Byl vyčerpán, zadýchán, ale cítil v duši svou vlastní velikost. Je vůdce a dokáže to v situaci, která co nevidět nastane. Takhle to asi prožíval i Winston Churchill, když strhl ostatní k odporu proti nepříteli, pomyslel si Howden. V tu chvíli cítil s Churchilllem určitou osudovou spojitost. Bylo to zvrhlé? Jiní to možná ještě takhle nevidí, uvažoval. Ale později to budou muset uznat.

"Mluvil jsem, pánové, o tom, co mi před čtyřiceti osmi hodinami navrhl prezident Spojených států," James Howden se odmlčel. Pak pokračoval jasně, zřetelně, uvolněně. "Navrhuje dohodu o spojení našich dvou zemí. Podmínky paktu by zahrnovaly obranu Kanady Spojenými státy, rozpuštění kanadské armády a její okamžité převelení pod společné jednotky, jimž by naši vojáci odpřísáhli věrnost. Pak bychom kanadské území otevřeli jako součást operačního prostoru této armády. A to nejdůležitější: Všechny raketové základny by se přemístily na sever Kanady a to co nejrychleji."

"Můj Bože!" řekl Cawston. "Můj Bože!"

"Moment, prosím," řekl Howden. "To ještě není všechno. Zákon o jednotě, jak si jej představujeme, povede i k vytvoření celní unie a ke společnému řízení zahraniční politiky. Přitom všem ale naše národní identita a nezávislost zůstanou zachovány."

Postoupil dopředu, spustil ruce na stůl a opřel se dlaněmi o jeho desku. Poprvé se mu v hlase objevila špetka citu, když řekl:

"Asi se vám všem na první pohled zdá, že návrh je drastický, snad až děsivý. Ale mohu vám říct, že jsem jej pečlivě zvážil a všechny důsledky promyslel. Podle mého názoru je to jediná možná cesta, chceme-li jako země přežít válku, k níž se schyluje."

"Ale proč právě tahle cesta?"

Hlas Stuarta Cawstona vyjadřoval napětí. Ministr financí nikdy nevypadal tak zaskočeně a tak zkroušeně. Bylo to, jako by se ten starý, dobře zavedený svět kolem nás bortil na kusy. Dobrá, pomyslel si Howden, tohle cítíme asi všichni. Světy lidí se někdy hroutí, i když každý člověk si myslí, že právě ten jeho je pevný a bezpečný.

"Uvažte prosím, že neexistuje jiná cesta, žijeme v jiné době!" Howden to téměř vyštěkl. Slova zněla jako dávka ze samopalů. "Přípravy na druhé straně už začaly. Máme jen nějakých tři sta dnů - snad z Boží vůle o něco málo víc, ale zase ne příliš mnoho. Akce musí začít. Není čas na rozmýšlení. Zatím na každé schůzi Rady pro společnou obranu u nás převládly prvky národní hrdosti. To zmrazilo rozumné rozhodnutí a zmrazil nás všechny, pokud připustíme další kompromisy a provizoria. Ptáte se mě, proč právě tohle řešení? Říkám vám znovu otevřeně, protože žádné jiné neexistuje!"

Arthur Lexington promluvil svým klidným, klasicky řečnickým hlasem:

"Dovedu si představit, co bude nejvíc zajímat většinu lidí, zdali zůstaneme svobodným národem nebo jestli se staneme jen pouhým americkým satelitem. Svým způsobem padesátým prvním neregistrovaným státem. I když se částečně vzdáme samostatné zahraniční politiky - což se patrně stane, ať už to oficiálně vyhlásíme nebo ne - většina našich vzájemných vztahů bude stejně jen otázkou důvěry."

"V případě, že by byl někdy takový dokument ratifikován, což považuji za nepravděpodobné," řekl Lucien Perrault a hleděl svými tmavými očima upřeně na Howdena, "musel by obsahovat dobu platnosti."

"Navrhované období je dvacet pět let," řekl premiér. "Dohoda by nicméně zahrnovala doložku, že smlouva se

může vzájemnou dohodou zrušit. Pokud jde o prostor pro důvěru, nezbyvá nám, než v ní věřit. Otázka zní: Kde tu důvěru hledat? V nejisté naději, že k válce přece jen nedojde nebo v pevném slovu našeho souseda a spojence, jehož názor na etiku jaký zastáváme my sami?"

"Ale co lidi!" řekl Cawston. "Můžete o tom někdy přesvědčit lidi?"

"Ano," odpověděl Howden. "Věřím, že ano."

Začal jim vysvětlovat, jak na to. Kde jsou argumenty. Blízkost obou států. Jejich sousedství, nutnost čelit opozici, která se zaručeně vyskytne. Jsou to opatření, za která se musí bojovat - a zvítězit.

Diskuse pokračovala. Utekla hodina, dvě, dvě a půl. Když přinesl kávu, na nepatrný okamžik řeč umlkla, pak se zase rozproudila. Na papírových ubrouscích pod šálky s kávou byl vánoční motiv, všiml si Howden. Byla to výstraha? Už za pár hodin začíná Štědrý večer. Narození Krista. Jak bylo jeho učení prosté, pomyslel si Howden. Že láska je jediným významným zdrojem života. Učení čisté a logické, pokud věříte v Krista, jako syna Božího nebo v Ježíše, čistého, dobrého člověka - světce. Avšak lidský tvor nikdy nevěřil v čistou lásku a nikdy opravdu věřit nebude. Znehodnotil Kristovo učení svými předsudky a lidské církve je pak málem zatemnily. A teď jsme tu my, přemítal Howden. Ve vánočním čase připravujeme bez mrknutí oka takové rozhodnutí.

Stuart Cawston si opět nacıpal dýmku, asi už po desáté. Perraultovi došly doutníky a tak kouřil cigarety Douglase Marteninga. Arthur Lexington - nekuřák stejně jako premiér otevřel na chvíli okno, k němuž měl nejbliž, ale pak je musel kvůli průvanu zase zavřít. Oblaka kouře visela nad oválným stolem a s nimi - jako ten kouř - jakýsi pocit nejistoty. To, co se stalo, se zdálo být nemožné. Snad to ani nemohla být pravda. James Howden ale přímo cítil, že se sem vrací realita, zmocňovala se mužů kolem stejně jako předtím jeho.

Lexington byl při něm. Pro ministra zahraničních věcí nic z toho nebyla novinka. Cawston váhal. Adrian Nesbitson většinou mlčel, ale se starým mužem se ani moc nepočítalo. Douglas Martening byl zprvu šokován. Ale buď jak buď je státní zaměstnanec a dalo se předpokládat, že nakonec udělá, co mu řeknou. Zůstal Lucien Perrault - s jeho opozicí počítali, ale zatím nebyla vyhlášena.

Úředník státní rady vysvětloval:

"Bylo by v tom několik ústavních problémů, pane premiére."

Z jeho hlasu čísel nesouhlas, ale ne zase tak velký. Jako by měl námitky jen kvůli drobným procedurálním změnám.

"Pak je tedy vyřešíme," řekl Howden rozhodně. "Já například nedovolím věci negovat jen proto, že něco není podrobně popsáno v ústavě."

"Quebek," řekl Cawston. "Co když nezískáme pro svou věc Quebec?"

Okamžik střetu byl tady. James Howden tiše řekl:

"Musím připustit, že mě to také napadlo."

Oči ostatních se zvolna přesunuly na Luciena Perraulta - byl idolem a mluvčím francouzské Kanady. Tak jako ti před ním. Laurier, Lapointe, St. Laurent - on sám v posledních dvou volebních obdobích reprezentoval sílu Quebecu v Howdenově vládě.

A za Perraultem stála i tři století historie: Nová Francie, Champlain, Královská vláda Ludvíka XIV., britské nájezdy a nenávisť francouzských Kanadánů k těmto dobyvatelům. Nenávisť časem pohlavla, ale nedůvěra - oboustranná nedůvěra - nezmizela nikdy. Ve dvacátém století válka dvakrát zasáhla do vývoje Kanady. Spory, o něž šlo, rozděly země. Kompromisy a tolerance pak znamenaly spásnou, i když vratkou jednotu. Ale nyní....

"Nemám, co bych dodal," řekl Perrault. "Zdá se, kolegové, že máte bezdrátové spojení s mým nitrem."

"Nemůžeme ignorovat fakta," řekl Cawston, "ale přehlížet dějiny také nelze."

"Dějiny," řekl Perrault tiše a přitom uhořel rukou do stolu, až se deska otřásla. Jeho hlas zlostně zahřměl:

"Copak vám nikdo neřekl, že historie je živá? Že současnost znamená pokrok a změnu, že rozdělení nemůže trvat na věky? Nebo jste spali a spali, zatímco ti chytřejší dozráli?"

Tato změna působila v místnosti jako blesk. Slova, která pak následovala, zněla jako burácení hromu.

"Za co nás máte - nás z Quebecu?" zuřil Perrault. "Už na věky za blázny, sedláky, nevzdělance? Copak jsme slepí a lhodějní, nevidíme měnící se svět? Ne, přátelé, my se na vše díváme střízlivěji než vy a minulost nás nemůže tolik ovlivnit. Pokud se musí říznout, řízne, i když to bude bolestivé. Bolest není pro francouzskou Kanadu něčím novým a realismus rovněž ne!"

"Ano," zašeptal Stuart Cawston. "Nikdy nevíš, kterým směrem kočka skočí. Kam zakličkuje zajíc."

Na to asi čekali. Napětí jako švihnutím kouzelného proutku roztálo v hlučném smíchu. Zaskřípaly židle, když muži vstávali, Perrault, s kapkami potu stékajícími po tvářích, poplácal Cawstona rázně po plecích. Howden si pomyslel, jsme to ale zvláštní lidi, nevypočitatelná směs průměrnosti a génia, sem tam i se zábleskem velikosti.

"Možná to bude znamenat můj konec," Lucien Perrault pokrčil rameny, bylo to gesto galské nerozhodnosti.

"Ale já chci premiéra podporovat, a snad dokážu přesvědčit i ostatní."

Byl to mistrovský kousek smířlivosti a Howden pocítil rostoucí vděčnost. Adrian Nesbitson jediný při poslední výměně názorů mlčel. Nyní pronesl ministr obrany překvapivě silným hlasem:

"Jestli myslíte, že to jediné je správné, proč zůstat vpůli cesty? Proč se neprodat Spojeným státům se vším všudy?" V té chvíli se k němu otočilo pět hlav. Starý muž se zarazil, ale přesto pokračoval. "Podle mého názoru bychom se neměli vzdávat nezávislosti, ať to stojí co to stojí."

"Třeba až do chvíle, kdy bude bezpochyby nutné čelit jaderné invazi," řekl ledově James Howden. Tím, že Nesbitsonova slova přišla po Perraultovi, působila jako náhlá ledová sprcha. Howden pak ovládl svůj hněv a dodal: "Nebo snad pan ministr obrany zná prostředky, jak se ubránit, o kterých jsme ještě neslyšeli?"

Howden si ne bez hořkosti připomněl, že tohle je právě příklad zbedněné tuposti, se kterou se bude muset v

nejbližších týdnech vypořádat. Představil si, že by přišli ještě další Nesbitsoni, papíroví vojáčkové, barvotiskoví, se splihlými vlajkami na kopích. Karikatury slepě pochodující do zapomnění. Je to ironie, napadlo ho že musí plýtvat vlastním intelektem, aby přesvědčil takové blázny jako je Nesbitson, že se prostě musí zachránit. Pak se rozhostilo tíživé ticho. V kabinetu nebylo tajemství, že v poslední době nebyl předseda vlády se svým ministrem obrany spokojen. Howden s bledou tváří pokračoval, svá slova výrazně adresoval Adrianu Nesbitsonovi.

"Tahle vláda v minulosti udržovala státní nezávislost ze všech sil. Byl to i můj vlastní program." Ozval se souhlasný šum. "Rozhodnutí, k němuž jsem nyní dospěl, nebylo jednoduché. Myslím, že mě stálo pořádnou dávku osobní odvahy. Jednoduché řešení nebývá vždy nejlepší a co někteří mohou považovat za projev statečnosti, se nakonec projeví jako pouhá zbabělost."

Při slově zbabělost generál Nesbitson zrudl, ale premiér pokračoval dál.

"Je tu ještě něco. Ať nás čekají v příštím týdnu jakékoliv diskuse, nerad bych slyšel od členů své vlády politicky laciné fráze jako výprodej Spojeným státům."

Howden vystupoval v kabinetu vždy tvrdě, často udílel slovní políčky ministrům a to ne vždycky mezi čtyřma očima. Ale nikdy předtím nedal najevo svou zlost tak, jako dnes. Všichni se teď dívali na Adriana Nesbitsona nepřívětivě. Na první pohled se zdálo, že se protřelý válečník rozhodl k ústupu. Zvedl se ze židle a strnule srahl tvář, začal pomalu mluvit. Ještě nic neřekl a hned očividně ztratil nit. Jako když se přetrhne hodinové péro poklesl opět do křesla a dál se podobal starému muži, jak znejistěl a začal se topit v problémech, kterým nerozuměl. Ještě něco zamumlal a pak dodal:

"Promiňte, to je asi omyl..., nešťastně zvolená formulace."

Toužebně si přál, aby se pozornost, dosud zaměřená na něho, přenesla někam jinam.

Cawston vystihl situaci a pronesl spěšně:

"Myslím, že jediné, na čem můžeme vydělat, je celní unie." Ostatní se teď zadívali na něho. Ministr financí se odmlčel, jako by v duchu přepočítával všechny ostatní možnosti. Pak pokračoval: "Jakákoli dohoda by měla jít ještě podstatně dále. Nakonec Američané si tím kupují právě tak vlastní obranu, jako tu naši. Musíme dostat záruky pro udržení zdejší výroby, rozšíření našeho průmyslu..."

"Naše požadavky ještě nejsou docela jasné. Právě o tom se chci bavit ve Washingtonu," řekl Howden. "V čase, který nám zbývá, musíme posílit vlastní ekonomiku, abychom z případné války vyšli silnější, než kterýkoli z největších protivníků."

Cawston zdrženlivě řekl:

"Tak by to mohlo dopadnout. Nakonec, proč ne?"

"Je tu ještě něco," řekl Howden, "Další úkol, snad největší, který mám v úmyslu prosadit."

Odmlčel se. Ticho přerušil Lucien Perrault.

"Pozorně posloucháme, pane premiére. Chtěl jste mluvit o dalším úkolu."

Arthur Lexington si hrál s tužkou. Tvář měl zamyšlenou. Howden se však rozhodl, že jim to neřekne. Alespoň ještě teď ne. Ta koncepce byla příliš odvážná a rozhodně absurdní. Vzpomněl si na Lexingtonovu včerejší reakci při jejich soukromém rozhovoru, když premiér odhalil své myšlenky. "Američané s tím nebudou souhlasit. Nikdy." A James Howden na to pomalu odpověděl: "Pokud by se dostali do zoufalé situace, myslím, že by mohli."

Nyní však stál před dalšími muži z kabinetu.

"Nemohu vám zatím nic prozradit," řekl rozhodně. "Jen toto: pokud se náš požadavek podaří prosadit, bude to největší úspěch Kanady v tomto století. Do té doby, až do schůzky v Bílém domě, mi musíte důvěřovat." Zvýšil hlas a dal mu velitelský tón. "Věřili jste mi dosud. Žádám vás, věřte mi dál."

Pomalu obešel stůl a absolvoval několik nezbytných úklon. Howden cítil, že mu nastává nová radost. Věděl, že oni jsou s ním. Přesvědčováním, logikou a silou osobnosti, ale také argumenty, které získaly podporu. To byla první zkouška. A co udělal jednou, může udělat i jindy. Jen Adrian Nesbitson seděl bez pohnutí a beze slova, oči měl sklopené, protáhlou tvář bledou. V tom pohledu, upřeném na desku stolu, cítil Howden, jak jeho zlost bobtná. I když je Nesbitson blázen, jako ministr obrany mu měl taky projevit podporu. Pak napětí opadlo. Toho starého muže přece dokáže rychle nahradit. A v ústraní už nikoho obtěžovat nebude. Přestane být nebezpečný.

Kapitola 5

SENÁTOR RICHARD DEVERAUX

Vancouver Post, noviny odmítající konvenční cesty publicistiky, naplno upoutaly zájem veřejnosti o případ, který Dan Orliffé popsal ve své reportáži o Henrim Duvalovi, potenciálním přistěhovanci. Příběh vyšel na první stránce vlevo nahoře ve všech štedrovečerních vydáních. Bylo to druhé nejvýznamnější místo v listu, hned po den staré sexuální vraždě, která zprávám vévodila. Titulek sliboval:

Osamělé vánoce mořského tuláka bez domova.

Pod tím, v šíři čtyř sloupců a čtyřiceti řádků na výšku, byl snímek mladého černého pasažéra. Stál zády k lodnímu člunu. Kamera zachytila hloubku jeho výrazu, což není v novinách běžné. Ani novinový rastr příliš neubral sílu pohledu, blízkému nevinnosti. Výsledný dojem příběhu s obrázkem byl vynikající. Vedoucí vydání si prohlédl obtaž.

"Dobrá," řekl. "Kujme železo, dokud je žhavé."

S těmito slovy jej vrátil do tiskárny. Vydavatel volal Dana Orliffa domů:

"Zkus najít na čtvrtek pokračování, Dane, a podívej se, jestli něco nevydoluješ z těch lidí na přistěhovaleckém úřadu. Piš i mezi řádky. Zdá se, že tahle věc zvedne čtenáře ze židlí."

Ve městě se zájem udržel opravdu skoro přes celé svátky. Byl to námět hovorů, které se odehrávaly doma, v klubech, barech. Někteří lidé mladého muže litovali, jiní proklínali úřednickou zlostnatost a byrokratickou nelidskost. Do redakce volalo na třicet sedm lidí, první se ozval již hodinu po vydání. Čtenáři chválili Vancouver Post za iniciativní otištění příběhu, který upoutal pozornost veřejnosti. Jako obvykle při takové příležitosti běžel trvale záznamník hovorů, takže později mohl list čtenáře informovat jak velký ohlas ten trháč vyvolal. Byly však i jiné ohlasy. Pět místních diskžokejů Duvalovi věnovalo desku "Tichá noc" v případě, že "naš přítel ze sedmi moří má naladěno na vancouverskou nejposlouchanější stanici." Včínské čtvrti, za velkého potlesku, mu jedna ze striptérek věnovala číslo. Pro "osamělého mladého muže na lodi". V kostele vyslovili věřící nejméně osm žádostí, aby se při poslední vánoční bohoslužbě věnovala modlitba také "cizinci, který marně čeká před branami." Patnáct lidí napsalo okamžitě do redakce dopis. Čtrnáct z nich list otiskl. Patnáct psaní, myšlenkově zmatené, považovalo incident za infiltraci z vesmíru a označilo Duvala za agenta z Marsu.

S výjimkou posledního se téměř všechny shodovaly, že by se mělo něco udělat, ale nikdo nevěděl konkrétně co.

Řada lidí se snažila pomoci. Důstojník Armády spásy a katolický kněz se ohlásili na návštěvu k Henrimu Duvalovi a také zakrátko přišli. Vdova v norkovém kožichu, jejíž muž byl kdysi úspěšným zlatokopem, sama připravila balíček potravin a cigaret a poslala vše na loď po svém řidiči v bílém Cadillacu. Dodatečně se rozhodla, že pošle i láhev whisky, oblíbenou značku svého manžela. Šoféra nejprve napadlo, že ji ukradne, ale cestou si to rozmyslel a láhev znovu zabalil a dovezl adresátovi. Nechtěl se stydět sám před sebou...

Obchodník s elektrospotřebiči, jehož firma měla jen krůček k bankrotu, vzal ze skladu nové rádio a v náhlém návalu štědrosti napsal na karton Duvalovo jméno a osobně je doručil na loď.

Železničář ve výslužbě, který se probíjel životem pod hranicí minima, vložil do obálky dva dolary a poslal je do redakce listu pro černého pasažéra.

Skupina řidičů městských autobusů si před směnou přečetla zprávu ve Vancouver Postu. Jeden z nich je obešel s čepicí služebního stejno kroje a vybral do ní sedm dolarů a třicet centů. Na Štědrý den je předal Duvalovi.

Ve Vancouveru to vřelo. První zpráva se objevila v hlavním vydání Postu 24. 12. v deset nula nula dopoledne. Již v 10,10 Kanadská tisková služba zprávu převzala a stručný výtah poslala dalším novinám a rozhlasu na Západě. Jiný zdroj přenesl obsah článku na východ a Canadian Press v Torontu posunul štafetu dál - do New Yorku pro AP a Reutera. Americké agentury, které jako vždy o vánocích trpěly nedostatkem materiálu, námět vděčně převzaly a vyslaly jej na cestu kolem světa.

Johanesburský STAR věnoval článku palcový titulek, stockholmský Europa Press čtvrt sloupce. Londýnskému Daily Mailu stačily čtyři řádky, zatímco Times of India jich otiskl desetkrát tolik.

+Melbournský Herald dal odstavec, stejně jako La Prensa v Buenos Aires. Moskevská Pravda uvedla incident jako příklad "kapitalistického pokrytectví." Peruánský delegát OSN v New Yorku se dozvěděl o případu a zeptal se generálního tajemníka, zdali se v tom nedá něco podniknout. Britský velvyslanec ve Washingtonu článek přečetl a ztuhl. Zprávy dorazily do Ottawy časně odpoledne a byly připraveny pro oba zdejší večerníky. Citizien (Občan) umístil zprávu kanadské "četky" na první straně s titulkem:

"Muž bez vlasti prosí. - Nechte mne vstoupit."

Journal umístil článek až na třetí straně se slovy:

"Černý pasažér z obchodní lodě žádá o vstup."

Brian Richardson právě přemítal o problému, který má strana před sebou, když se teď čeká washingtonská schůzka. Oba večerníky našel ve své skromně zařízené kanceláři na Spark Street. Šéf strany byl velký muž atletické postavy, s modrými očima, pískovými vlasy a oblými tvářemi. Díval se trochu skepticky, trochu pobaveně, což patřilo k jeho zevnějšku stejně jako to, že se snadno rozčilil. Pak teprve propukla jeho skrytá síla.

V tuto chvíli zabořil svou rozložitou postavu do křesla, nohy položil na stůl mezi hromadu neuspořádaných papírů, v zubech svíral dýmku. Kancelář byla tichá, Brian tu byl úplně sám. Jeho asistent, zástupce, koncipient a ostatní - většinou dobrovolní pracovníci, kteří tvořili osazenstvo stranického sekretariátu, již odešli domů, někteří ověšení mnoha vánočními balíčky.

Brian pozorně přečetl oba listy a pak se vrátil k článku o černém pasažérovi. Richardson měl ze své politické praxe nos na maléry. Bezpečně vytušil, že tohle neskončí jen tak. Na první pohled prkotina ve srovnání s jinými událostmi, ale na druhé straně právě tohle zaujme veřejnost více, než je zdrávo. Někdy si myslel, že už se nikdy nezbaví rozmrzelosti. Od chvíle, kdy telefonoval s Milly, se ještě nemohl domluvit s premiérem. Aparát mlčel. Vstal, odhodil noviny, znovu si nacpal dýmku a opět usedl do křesla. Čekal.

Ani ne čtvrt míle odtud, v Rideau Clubu na Wellington Street, seděl senátor Richard Deveraux. Do odletu letadla do Vancouveru zbývalo ještě dost času a tak četl noviny. Prolistoval oba večerníky, zamáčkl doutník v popelníku a s úsměvem je odložil. Historku o lodi Wastervik přijal, na rozdíl od Richardsona, který toužebně doufal, že zapadne a vládu nepoškodí. Senátor - organizační šéf a čestný předseda opoziční strany - byl přesvědčen o opaku.

Senátor Deveraux sebral noviny v čítárně Rideau Clubu - ve vznešené čtvercové místnosti s rozhledem na Parlament Hill - u jejíhož vchodu stála bronzová socha královny Viktorie. Starý senátor byl jak v čítárně tak v klubu jako doma.

Rideau Club v Ottawě (jak někteří jeho členové pyšně tvrdí) je natolik exkluzivní i diskrétní, že na budově zvenčí není ani jeho jméno. Chodec, který jde kolem netuší, jaký dům má, pokud by mu to někdo náhodou neřekl, kdyby na to byl zvědavý. Snad se dal považovat za soukromý, trochu ošumělý zámček.

V klubu obvykle vládne téměř posvátná atmosféra. Ticho sice není nařízeno zákonem, ale bývá tu po většinu dne, a novější členové mají sklon jenom šeptat. Členstvo v Rideau Clubu tvoří především politická elita Ottawy - ministři vlády, soudci, senátoři, diplomati, vysocí vojenští šéfové, státní úředníci, hrstka novinářů a několik řádných poslanců parlamentu, kteří si mohou vysoké poplatky dovolit. Ačkoli je klub nestranický, odehrává se tu mnoho politických debat; právě tady se zrodila důležitá rozhodnutí, ovlivňující život v Kanadě. Vznikala nad sklenicemi brandy a v kouři doutníků a rodila se mezi starými známými z Rideau Clubu, zvyklými na zdejší hluboká, kožená, tmavě červená křesla. V jednom z nich právě odpočíval senátor Deveraux.

Na svých skoro pětasedmdesát let měl Richard Borden Deveraux impozantní postavu. Byl vysoký, rovný, s jasným pohledem a zdravou robustností. Když přestal pravidelně cvičit, začal se zaoblovat. Jeho břicho bylo teď už pozoruhodné, ale nebudilo posměch. Jeho styl vycházel ze směsi přátelského blufování a jemného zastrašování soupeřů. Měl dobré výsledky, jen zřídkakdy se setkal s protiútokem. Když mluvil, tak ze široka. Když naslouchal, zdálo se, že je úplně mimo, ale ve skutečnosti alespoň většinou - mu nic neuniklo. Měl velkou prestiž, silný vliv a dobrou pověst v celé západní Kanadě. Navazoval tak na dílo svých předků.

Nyní se senátor zvedl z křesla a šel si zatelefonovat. S doutníkem mezi zuby zamířil do zadní části klubu, kde byly dva staromódní aparáty s přímými linkami. Dvakrát vytočil číslo, než dostal spojení s mužem, kterého sháněl. Teprve po druhé mu ve sluchátku odpověděl Bonar Deitz, vedoucí opozice v Parlamentu. Byl právě ve své kanceláři v Centre Block.

"Bonare, příteli," zahlaholil senátor Deveraux. "Jsem potěšen, že jsem tě zastihl v práci, ačkoli jsou vánoce."

"Psal jsem dopisy," řekl stručně Deitz. "Právě jsem chtěl jít domů."

"Výborně!" zaburácel senátor. "Zastavíš se na cestě v klubu? Něco se stalo, a myslím, že bychom se měli setkat."

Na druhém konci drátu se ozývaly jakési protesty.

"Nyní, příteli, nemáme ani trochu času váhat. Naše strana chce přece vyhrát volby. A mohl bys být docela dobře premiérem místo toho větroplacha Jamese Howdena. A ty bys přece chtěl být ministerským předsedou, nebo ne?" Senátorův hlas dostal nový tón. "Dobrá, vždyť jím budeš, příteli, žádné strachy. Teď hlavně honem přijď, já čekám."

Senátor se usmál a vrátil se ke křeslu v hale. Jeho mysl se přímo hemžila nápady, jak využít tenhle novinový článek ve prospěch své strany. Uvažoval nad vším, zahalen do oblaku kouře z drahého doutníku.

Richard Deveraux nikdy nebyl státníkem. Ani v mládí, ani teď. Dokonce nepatřil ani k váženým zákonodárcům. Jeho bitevní pole bylo v politickém zákulisí, tady obratně manipuloval po celý svůj život. Rád manévroval s poloanonýmními silami. Ve straně zastával jen několik volených funkcí, současná pozice organizačního šéfa byla spíš výjimkou, avšak měl autoritu, jako málokdo jiný.

Nebylo složité pochopit proč. Jeho odhady situace vzbuzovaly přirozený respekt a jeho rady neměly daleko k prohnání. Dobré rady doslova vyráběl. A pokud jde o peníze, byl rozumný. Kdysi, zejména v době, kdy byla u moci jeho strana, získal Richard Deveraux nejvyšší odměnu, určenou jen pro nejvěrnější - doživotní členství v kanadském Senátu, jehož členy kdosi výstižně nazval "nejvyšší třídou penzistů v Kanadě."

Jako většina jeho starých kolegů v Senátu, senátor Deveraux se jen vzácně zapojoval do debat, jimiž Horní sněmovna dávala najevo svou existenci. A jen jednou nebo dvakrát vstal, aby pronesl řeč.

Poprvé to bylo, když navrhl rozšířit počet míst rezervovaných na parkovišti pro senátory na Parlament Hill, podruhé si stěžoval, že ventilační systém v Senátu příliš vysušuje vzduch. Obě námítky byly vzaty v úvahu. Senátor pak věcně konstatoval, že "to bylo asi tak vše, co se v poslední době vykonalo užitečného."

Od telefonického hovoru již uplynulo deset minut a vůdce opozice se stále neobjevoval. Ale Deveraux věděl, že Bonar Deitz nakonec přijde. V klidu přivřel víčka, aby si odpočinul. Téměř okamžitě usnul. Stáří a těžká večere si vybralý svou daň.

Část třetí

Střední blok parlamentu byl opuštěný a tichý, když Bonar Deitz zavřel těžké dubové dveře své kanceláře a nechal za zády mosaznou tabulku s číslem místnosti 407. Jeho lehké kroky zněly na mramorové podlaze a jejich zvuk se na dlouhé chodbě vracel ozvěnou mezi gotickými oblouky a stěnami z tyndalského vápence. Deitz si vlastnoručně psal nějaké osobní poznámky a zdržel se déle, než měl v úmyslu. Teď tedy mířil do Rideau Clubu, aby se setkal se senátorem, čímž se sice zpozdí ještě víc, ale předpokládal, že neuškodí dozvědět se, co jeho starý přítel chce. Neztrácel čas čekáním na výtah, sešel po postranním mramorovém schodišti, které vedlo do dolní chodby k hlavnímu vchodu.

Proběhl ta dvě patra velmi rychle. Jeho kostnatá a hranatá postava se pohybovala krátkými trhavými pohyby, připomínajíc mírně poškozeného plechového vojáčka na baterky. Štíhlou delikátní rukou se lehce přidržoval zábradlí.

Nezasvěcený by na první pohled asi považoval Bonara Deitze za vědce - a on jím kdysi skutečně byl - ale rozhodně ne za politického vůdce. Vůdci tradičně mohli rozdávat svou sílu i autoritu. Deitzův zevnějšek však neměl ani jedno ani druhé. Jeho trojúhelníková hubená tvář postrádala fyzickou krásu, která často přitahuje voliče k politikům bez ohledu na to, co říkají nebo dělají. Jeden nepřátelský karikaturista ho jednou nakreslil s hlavou jako mandle a s tělem jako fazole.

A nyní měl možná příležitost stát se překvapivě následníkem svého největšího politického soupeře - Jamese Calluma Howdena. Někteří lidé říkali, že by voliči mohli v Deitzovi objevit jemnější cit a větší hloubku než v Howdenovi. Nicméně při posledních volbách Howden a jeho strana Deitze porazili více než výrazně. Když procházel halou Konfederace a míjel přístěnky s vysokými sloupy z tmavého leštěného sienitu, spatřil uniformovaného zřízence, jak mluví s mladým mužem, vlastně ještě chlapcem. Měl na sobě hnědé volné kalhoty a imitaci vojenské bundy.

Je mi líto," řekl zřízenec. "Já si ta pravidla nevymýšlím, kamaráde."

"Já vím, ale nemohl byste pro jednu udělat výjimku?" Chlapcův přízvuk byl americký. Pokud nepocházel přímo z jihu, tak hodně zblízka odtamtud. "Mám jen dva volné dny, to je všechno. Musíme se vrátit..."

Bonar Deitz se bezděčně zastavil. Sice se ho to netýkalo, ale na tom chlapci něco bylo... Zeptal se:

"Máte nějaký problém?"

"Ten mladík si chce prohlédnout dům, pane Deitzi," řekl zřízenec. "Vysvětlil jsem mu, že to není možné, protože jsou svátky..."

"Já jsem z Chattanoogské univerzity, pane," řekl chlapec. "Z katedry dějin státu a práva. Myslel jsem, že když už jsem tady..."

Byl patrně v rozpacích. Deitz se podíval na hodinky.

"Když si pospíšíme, provedu tě tady. Pojď za mnou." Kývl na zřízence a otočil se čelem vzad na chodbě kudy přišel.

"To je výborný!" Dlouhovlasý adept právní vědy kráčet vedle něho dlouhými kroky. "To je opravdu velký zvíře," říkal si v duchu.

"Pokud studuješ dějiny ústavy," řekl Deitz, "určitě rozeznáš rozdíly mezi naším kanadským a vaším vládním systémem."

Chlapec přikývl.

"Myslím, že je znám skoro všechny. Největší rozdíl je, že my prezidenta volíme, kdežto vy předsedu vlády ne."

"On se sice nevolí jako ministerský předseda," řekl Deitz, "ale aby mohl sedět v Dolní sněmovně, musí být zvolen za člena parlamentu. Stejně jako všichni ostatní. Po volbách se představitel strany, která dostala největší počet hlasů, stává premiérem. On pak sestavuje vládu a ministry vybírá z kandidátů, kteří zůstali za ním."

Šli dál, zatímco Deitz vysvětloval:

"Kanadský systém je parlamentní monarchie, s jednoduchou, nepřerušovanou linií autority zdola. Od jednotlivého hlasujícího voliče, přes vládu až ke Koruně. Váš systém rozděluje úřady a kontroluje je tím, že jiné pravomoci má prezident a jiné Kongres."

"Kontrola a rovnováha," řekl mladík. "Někdy je těch kontrol tolik, že se vlastně nic jiného nedělá."

Bonar Deitz se usmál.

"To raději nebudu komentovat. Mohli bychom narušit mezinárodní vztahy."

Přišli do předsálí dolní sněmovny. Bonar Deitz otevřel jedny z těžkých zdvojených dveří a vedl svého společníka do parlamentního sálu. Tam se v hlubokém tichu zastavili. Atmosféra pronikala už do hloubi duše. Svítlo jen několik orientačních světel a mimo jejich dosah se jen matně rýsovaly okraje galerií. Kanceláře na vnějším obvodu a prostory pro diváky se ztrácely ve tmě.

"Když Sněmovna zasedá, je tady pěkně živo," řekl suše Deitz.

"Jsem rád, že jsem to viděl právě takhle," odpověděl tiše chlapec. "Je v tom určitý druh posvátnosti."

Deitz se usmál.

"Má to tu velmi dávnou tradici." Vydali se dál. Deitz vysvětloval, jak premiér a vůdce opozice což je právě teď on sám - stojí skoro každodenně v tomto domě proti sobě. "Jak vidíš, my se domníváme, že taková přímost má řadu výhod. Při našem způsobu vlády se exekutiva moci bezprostředně zodpovídá parlamentu ze všeho, co udělá."

Chlapec se zvědavě zadíval na svého průvodce.

"Kdyby vaši stranu volilo více lidí, pane, tak byste se stal premiérem vy. To by bylo lepší než vedení opozice."

"Ano, máš pravdu," přitakal Deitz.

S upřímnou bezelstností se chlapec zeptal:

"Myslíte si, že se vám to někdy podaří?"

"Pořád si myslím," řekl Deitz a ušklíbl se, "že docela určitě."

Měl v úmyslu věnovat se chlapci jen několik minut. Ale přistihl se, že se mu mládenec líbí, a čím déle si povídali, tím rychleji utíkal čas. "Opět," pomyslel si Deitz, "jsem si dovolil nechat plavat svůj plán." Stávalo se mu to často. Kolikrát se až divil, jestli tohle nebyl důvod, proč neměl v politice více úspěchů. Ostatní, které znal - a James Howden byl jedním z nich - měli před sebou vytýčenou trasu, od níž se neodchylovali a dodržovali ji naprosto přesně. Deitzovi se to nedařilo nikdy, v politice, ani v normálním životě.

Do Rideau Clubu se dostal ještě o hodinu později, než zamýšlel. Když si pověsil plášť na věšák, provinile si vzpomněl, jak manželce slíbil, že stráví většinu dnešního dne doma. V horním salonku senátor Deveraux stále spal a

chrápal v jemných kadencích.

"Senátore!" řekl tiše Bonar Deitz. "Senátore!"

Starý muž otevřel oči a chvíli mu trvalo, než začal vnímat okolí. Těžce se zvedl z hlubokého křesla.

"Promiň. Mám dojem, že jsem si schrupnul."

"Počítám, že sis připadal jako v senátu," řekl Bonar Deitz. Posadil se do vedlejšího křesla, záda se mu zlomila a ruce se opřely o kolena.

Senátor Deveraux se ušklíbl.

"V tom případě jsi mě měl ovšem vzbudit mnohem uctivěji." Natáhl se, sáhl do kapsy saka a vyndal novinový článek, který předtím vytrhl. "Přečti si to, chlapče."

Deitz si nasadil brýle bez obrouček a pozorně četl. zatím si senátor ořízl nový doutník a zapálil jej. Deitz vzhledl a klidně řekl.

"Dvě otázky, senátore."

"Jen do toho, chlapče."

"Moje první otázka: Když už je mi dvaasedesát, nemyslíš, že by bylo na čase přestat mi říkat chlapče?"

Senátor se opět ušklíbl.

"To je polovička vašeho problému. Vy mladíci se chcete honem stát starými pány. Ale předčasně. Jen se neboj, věk se ohlásí sám, až tě to bude mrzet. A teď, chlapče, ven s tou druhou otázkou."

Bonar Deitz vzdychl. Věděl, že nemá smysl hádat se, navíc se starým mužem, který ho schválně dráždil. Místo toho si zapálil a zeptal se:

"Co je s tím chlápkem ve Vancouveru - Henri Duval se jmenuje, že? Víš o tom něco víc?"

Senátor Deveraux rozhodil rukama. Bylo to gesto plné nejistoty. Špička jeho doutníku přitom opsala velký rudý oblouk.

"Nevím o tom celkem nic. Jenom jsem si přečetl příběh toho nešťastného mladého muže o jeho nesplněném přání vystoupit z lodi na naši půdu. V té chvíli jsem si řekl: Tohle je příležitost, jak pěkně naštvat naše protivníky."

Do místnosti vešlo několik dalších lidí. Když viděli Deitze a senátora Deverauxe, pozdravili je. Senátor konspirativně ztlumil hlas.

"Slyšel jsi, co se stalo včera v noci v guvernéřském paláci? Členové kabinetu si dali do nosu."

Bonar Deitz přikývl.

"A to přímo před očima zmocněnce Koruny."

"Takové věci se stávají," řekl Deitz. "Vzpomínám si, jak se jednou takhle porvali naši lidé."

"Prosím tě!" Senátor Deveraux zůstal šokován. "K jakému politickému nesmyslu jsi dospěl, můj chlapče?"

Vždyť ty se snažíš být poctivý."

"Podívej se," řekl Bonar Deitz. "Slíbil jsem své ženě..."

"Neboj se, budu stručný." Senátor sevřel doutník do levého koutku úst a protáhl si sepjaté prsty rukou, až to zapraštělo. "Za prvé: víme, že naši oponenti se hádali přímo v paláci. Svědků je bezpočet. Za druhé! Podle toho, co říkal můj informátor, jiskra té exploze vzplanula kvůli přistěhovalectví. Týkala se Harveye Warrendera - toho s tou vejčitou hlavou a pomateným mozkiem. Sleduješ mne?"

Bonar Deitz přikývl.

"Ano, poslouchám."

"Výborně. Za třetí: Jednotlivé případy, které poslední dobou pronikly na veřejnost - můžeme je nazvat sentimentální - řešily přistěhovalecké úřady s přímo děsivou bezohledností. Je to hrozné, samozřejmě pro naše oponenty, prostě - nebrali v úvahu, jaký vliv tyto věci mají na veřejné mínění. Přitom nás se to netýká. Souhlasíš se mnou?"

Další kývnutí.

"Ano."

"Fantastické!" Senátor Deveraux se rozzářil. "A nyní přicházíme k bodu čtyři: Zdá se nanejvýš pravděpodobné, že náš milý ministr pro přistěhovalectví bude jednat v případě toho nešťastného mladého Duvala stejně zaslepeně a nejspíše jako v ostatních. Aspoň v to doufám."

Bonar Deitz se usmál.

"Proto," senátorův hlas se opět ztišil, "dejme tomu, že naše strana bude případ toho mladíka obhajovat. Dejme tomu, že se věc dostane na širokou veřejnost, a pořádně to zafouká proti neústupné Howdenově vládě. Dejme tomu..."

"Tenhle bod беру," přerušil ho Bonar Deitz. "Může nám to získat zase pár voličů navíc. Není to špatná myšlenka."

Vůdce opoziční strany sledoval senátora Deverauxe zamyšleně přes skla svých brýlí. "Je to pravda," říkal si, "senátor svým způsobem senilní. Ale na druhé straně, když si odmyslím ty jeho únavné řeči, umí starý pán stále dobře politicky kalkulovat." Nahlas pak Deitz řekl:

"Co mě zajímá ještě víc, je ta schůzka mezi Howdenem a americkým prezidentem, kterou oznámili dnes ráno. Řekli, že půjde o obchodní rozhovory. Ale mám dojem, že je v tom něco většího. Mám v úmyslu žádat podrobnější vysvětlení, o čem vlastně hodlají opravdu jednat."

"Rád bych tě požádal, abys to nedělal." Senátor Deveraux několikrát zavrtil hlavou. "Sympatie veřejnosti ti to zrovna nepřinese a navíc můžeš někomu připadat nedůtklivý. Pročpak závidět Howdenovi tu trochu smetany, kterou asi slízne v Bílém domě? To patří k privilegiím jeho úřadu. Jednou tě to také čeká."

"Kdyby skutečně jeli jednat o obchodech," rozvíjel Bonar Deitz dál svou úvahu, "proč v tomhle podivném čase. Je přece konec roku a obchody tak moc nespěchají. Nevím o ničem, v čem by mohly být rozpory."

"Přesně!" Senátorův hlas se téměř zachvěl triumfem: "Sotva najde příhodnější čas. Politikové si klidně spí, a zatím si Howden vymyslí jeden dva titulky, nechají se vyfotografovat ve společnosti v Bílém domě. Ne, chlapče, to bys neudělal dobře, kdyby ses do toho pustil. Kromě toho, jestli budou skutečně jednat o obchodu, kdo se o to bude zajímat kromě pár dovozních a vývozních společností?"

"Já se budu zajímat," odpověděl Bonar Deitz. "A měl by to udělat každý."

"Ale jdi! Co by lidé měli dělat a co skutečně dělají jsou dvě rozdílné věci. My musíme myslet na průměrného voliče. A průměrní voliči nerozumějí zahraničnímu obchodu. A co víc, ani mu nechtějí rozumět. Starají se o taková jednání, kterým rozumět mohou, o opatření pro něž se mohou vášnivě nadchnout a provolávat slávu, nebo, je naopak zatratit. Něco jako je případ toho ztraceného osamělého mladíka Henriho Duvala, který tak strašně potřebuje přítele. Chceš se stát jeho přítelem, chlapče?"

"Dobrá," řekl zamyšleně Bonar Deitz. "Třeba na tom něco je." Odmlčel se a přemýšlel: Starý pán Deveraux měl pravdu, opozice teď potřebovala nějaký populární problém, s nímž by trochu podráždila vládu. V poslední době takových příležitostí moc neměla. A ještě něco. Bonar Deitz si zatraceně dobře uvědomoval, že v poslední době ho kritizuje skoro každý. Včetně vlastních přívrženců. Říkají, že je příliš mírný, že by jako hlava opozice měl více útočit na vládu. Oukej. Možná, že kritici mají pravdu. Někdy byl opravdu mírný, až skoro měkký. Přičítal to své schopnosti (v politice spíš nectnosti) chápat problémy i z hlediska soupeře. V tvrdém politickém boji byla tato vlastnost handicapem. Ale obecně řečeno, pokud šlo o otázky lidských práv, tam to bylo jiné. Tady uměl tvrdě bojovat. Napadal vládu, zasahoval její nejcitlivější místa. Možná proto byla tohle ta pravá parketa. A navíc takový způsob boje vzrušoval tisk a veřejnost mu nadšeně tleskala. A mohlo to pomoci v příštích volbách jeho straně. To bylo teď, zvláště pro něho, nejdůležitější. Vzpomněl si, jak se ho dnes odpoledne zeptal americký student v budově sněmovny: Myslíte si, že se někdy stanete premiérem? Odpovědět mohl jen činem. A volební kampaň, která měla určit směr, kudy se bude ubírat další vývoj, byla za dveřmi. Buď my nebo oni. Bonar Deitz vedl opozici již v minulých volbách, kdy prohráli. Další porážka by ho určitě smetla z čelní pozice. Ztratil by i šanci stát se premiérem. Opravdu by měl zvolit způsob boje, jaký navrhoval senátor? Ano, rozhodoval se. S největší pravděpodobností ano.

"Díky, senátore," řekl Bonar Deitz. "Myslím si, že tvůj návrh má něco do sebe. Pokud to správně zvládneme, stane se z toho Duvala málem legenda. A kromě toho vytáhneme na světlo Boží i řadu dalších problémů kolem přistěhovalectví. Tam je můžeme snadno napadnout."

"Teď ses pěkně rozjel," zazářil senátor spokojeně. "To se mi líbí."

"Musíme však ověřit, že ten chlápek ve Vancouveru je opravdu to, co o sobě tvrdí. Navíc musí být pro veřejnost dost přitažlivý, a to, zdá se, je."

"Přirozeně, chlapče, přirozeně."

"Jak bychom měli začít, co říkáš?"

"Za prvé musíme pro toho mládence najít dobrého právníka." řekl senátor Deveraux. "Zítra se o to ve Vancouveru osobně postarám. A jak předpokládám, a pevně tomu věřím, přistěhovalecký úřad se zachová jako obvykle s obhroublou bezcitností. A pak... Dobrá, zbytek už bude na tobě."

Vůdce opozice souhlasně přikývl.

"Zní to dobře. Teď už jde tedy jen o toho právníka, ne?"

"Seženu správného muže. Někoho, na koho se můžeme spolehnout, ujišťuji tě."

"Asi by bylo moudré, kdyby ten advokát nebyl člen naší strany." Bonar Deitz mluvil pomalu, spíš jako by přemýšlel nahlas. "Jde o to, až s tím vyjdeme na světlo, aby to nevypadalo jako průhledná konstrukce. Advokát by opravdu neměl patřit k žádné straně."

"Jedna nula pro tebe. Problém to ale bude, protože většina právníků nějakou tu stranu podporuje."

"Všichni ne," odporoval Deitz. "Například především ti noví. Advokáti, kteří teprve začínají s praxí a diplomy z fakulty jim sotva stačily oschnout."

"To je brilantní nápad!" Senátor Deveraux se radostně ušklíbl. "To je ono, můj chlapče! Najdeme si nějaké nevinátka." Tvář mu rozšířil úsměv. "Bude to naše ovečka. A my ji starostlivě povedeme."

Část čtvrtá

Stále sněžilo. Sníh byl ovšem těžký a mokrá. Brian Richardson opustil svou kancelář na Sparks Street a vydal se na malou procházku parlamentní čtvrtí. Kolem krku měl pevně ovázanou šálu, límec kabátu zvednutý, vysoké kotníčkové boty. Konečně mu premiér zatelefonoval a řekl: "Bude lepší, když přijдете ke mně. Máme si toho dost co povídat." Teď se tedy brodil ulicemi, měl početné davy lidí, nakupujících ještě na poslední chvíli vánoční dárky, co chvíli se otřásl zimou. Zdálo se, že s nastávajícím soumrakem přitahuje.

Richardson neměl zimu rád, právě tak jako vánoce. Zimu proto, že vášnivě miloval teplo, svátky zase - protože byl nevěrec. Stejně názory na víru měli i mnozí jiní, ale navenek to nepřiznávali. Jednou řekl Jamesi Howdenovi: "Vánoce jsou desetkrát podezřelejší než jakákoli politická intrika, jakou jsem kdy viděl, ale nikdo se neodvážil říct to nahlas. Všechno, co o nich maximálně řeknou - vánoce jsou překomercializované. Kruci - ten byznys je snad to jediné, co jim dává smysl."

Obchodní stránka svátků štědrosti teď útočila na Richardsona ze všech stran, jak měl intenzivně osvětlené výkladní skříně, vyzdobené vánočními motivy. Ještě se usmíval nápisu, kterého si všiml před chvílí. V okně, vedoucím do výstavní síně, svítil jasně zelený panel s necínovými písmeny: POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE NA CELÉ ZEMI. A pod ním stejně zářil druhý nápis: DOPŘEJTE SI RADOST TEĎ, ZAPLATÍTE POZDĚJI.

Kromě několika málo dárců - včetně toho pro Milly Freedemanovou, které musel obstarat, byl Richardson šťastný, že tím to pro něj končí, že nemusí podléhat slavnostnímu běsnění, jež se stalo pro většinu lidí už jen pouhým zvykem. Například James Howden musel nazítí ráno do kostela, stejně jako chodil každou neděli, i když jeho náboženské citění si v mnohém nezadalo s Richardsonovým přesvědčením. Kdysi, před několika lety, když ještě pracoval jako šéf reklamního týmu, dostal za úkol připravit akci "Chodíme do kostela", kterou mu zadal významný průmyslník. A kontrakt obsahoval i výslovný požadavek, že také Richardson bude podle své reklamní kampaně pravidelně navštěvovat kostel. Podvolil se. Klient byl příliš důležitý, aby cokoli riskoval. Ale později se mu ulevilo, když jeho agentura zakázku skončila a on už nemusel poslouchat svého zvláštního zákazníka.

Proto se mu tak líbila práce, kterou teď dělal. Neměl žádné zákazníky, kterým by musel vyhovět za každou cenu, a pokud se podřizoval nějakým požadavkům, vše co mu osobně nevyhovovalo, přesouval na své podřízené. Ted' se více méně ztratil veřejnosti z dohledu, nemusel na nic brát ohledy. Nemusel si ani dělat starosti se svým vzhledem. Ředitel strany - respektive její předseda, organizátor - prostě šéf, zůstával záměrně v pozadí.

Za touhle oponou si mohl tedy žít, jak se mu líbilo. To byl důvod, proč ho znepokojovala poznámka Milly Freedemanové, že by v jejím bytě mohly být nějaké "stěnice", když si s ní smlouval schůzku. Ale pomyslel si, že přece by přesto měl být opatrnější. Pokud ještě nějaké příště vůbec bude.

V téhle souvislosti si přiznával, že by asi bylo moudré to s Milly skončit. Milovat a opouštět, to už je osud, pomyslel si. Tak jako tak existovala spousta jiných žen, které dokáží - v posteli i jinak, spořádaného člověka potěšit.

Měl ovšem Milly rád. Byla vřelá, měla svou osobnost, hloubka jejího charakteru mu imponovala. Ani jinak nebyla špatná. Zřejmě měla trochu zábrany, když se spolu poprvé milovali. Uvědomoval si však nebezpečí citového vzplanutí, pokud se měli znovu setkat. Z jeho strany byl cit ovšem menší, protože se chtěl známosti na delší čas vyhnout. Ale Milly tím mohl zranit. Ženy často berou vážně to, co muži považují za příležitostný flirt. A to bylo poslední, co by si přál, ublížit té dívce.

Nakrátko ostříhané děvče v uniformě Armády spásy mu zazvonilo malým zvonkem přímo u tváře. Vedle sebe na podstavci měla velkou sklenici s mincemi, většinou penny a drobné stříbrňáky.

"Přispějte taky, pane. Je to vánoční dárek pro chudé."

Hlas dívky byl pronikavý, ochraptělý, osmahlá tvář svítila z chladného šera. Richardson sáhl do kapsy a prsty nahmaty mezi několika mincemi i bankovku. Byla to desetidolarovka a on ji v náhlém záchvatu dobrosrdečnosti vytáhl a vhodil do skleněné nádoby.

"Bůh s vámi, pane. A požehnání pro vaši rodinu," řekla dívka.

Richardson se ušklíbl. Pomyslel si, že vysvětlováním by pokazil dojem. A jak vůbec cizímu děvčeti vyložit, že vlastně nikdy rodinu neměl? Rodinu s dětmi, jakou si kdysi představoval.

Působilo to v něm jako sentimentální odbočka v myšlení. Líp nevysvětlovat, že on a jeho žena Eloise měli spolu jen "pracovní smlouvu". Každý šel svou vlastní cestou a prosazoval své zájmy, chránil si své soukromí, i když obývali společný byt, občas spolu poobědvali a příležitostně se vzájemně uspokojili i sexuálně.

Zdvořile a bez vášnivých vzplanutí. Kromě toho už nebylo nic. Nic nezbylo z původního vztahu, dokonce ani ty ostré hádky, které kdysi bývaly na denním pořádku. Ted' už se vůbec nehádali. Smířili se s tím, že jejich břehy jsou od sebe příliš vzdálené a rozdílů je tolik, že šance na pevný most zcela zmizela. V posledních dnech, kdy oba měli jiné zájmy - u něho to byla práce pro stranu - se vídali stále méně. Někteří lidé by se mohli divit, proč vůbec v manželství pokračovali, protože rozvod v Kanadě (s výjimkou dvou provincií) je relativně jednoduchý. Stačí předložit nějaký věrohodný důvod a soud manželství ukončí. Ovšem Eloise i jemu volnější svazek vyhovoval líp, než kdyby žili každý zvlášť. Takhle oba navazovali známosti, jak se jim líbilo. Ale když se záležitost zkomplikovala, mohli se vymluvit na existující manželství. Byla to pohodlná cesta, jak z každého maléru. Navíc - z vlastní zkušenosti se přesvědčili o tom, že druhé manželství nebývá s největší pravděpodobností lepší než první.

Přidal do kroku. Chtěl co nejrychleji uniknout z dosahu sněhu a zimy. Brzy dorazil do tichého opuštěného East Blocku, vyšel po schodech a zamířil k premiérově pracovně. Milly Freedemanová, oblečená ve vlněném zimníku korálové barvy, v botách na vysokém podpatku, lemovaných kožešinou, se prohlížela v zrcadle, aby si správně nasadila norkový klobouk.

"Řekli mi, abych šla domů," rozhlížela se kolem a usmívala se. "Mohla jsem jít s nimi dovnitř, ale když zasedá Výbor obrany, může se to pěkně protáhnout."

"Nemůže to zase trvat věčně," řekl Richardson. "Mám zanedlouho schůzku."

"Možná bys ji měl zrušit," obrátila se k němu Milly. Klobouk seděl na svém místě. Byla to ta nejjemnější, nejpraktičtější a nejslušivější věcička, jakou si v téhle zimě mohla vzít na hlavu, pomyslel si. Její tvář zářila a ve velkých šedozelených očích se zažihaly jiskřičky.

"To taky krucinál udělám!" řekl Richardson.

Prohlížel si ji s upřímným obdivem. Pak si jen letmo uvědomil své původní rozhodnutí, pokud šlo o dnešní noc.

Část pátá

Když James Howden domluvil, unaveně odsunul židli. Naproti němu, kde sedají návštěvníci, seděl teď před staromódním stolem se čtyřmi masivními nohami, za nímž se již vystřídalo nemálo premiérů. Brian Richardson byl hluboce zamyšlený a patrně analyzoval fakta, která se právě dozvěděl. Musel je nejdříve vstřebat. Ačkoli o návrzích Washingtonu zhruba věděl, tohle byla první podrobná a ucelená informace. Howden mu také vyličil, jak členové

výboru na zprávu reagovali. Richardson v duchu usilovně bilancoval aktiva i pasiva, porovnával všechna pro a proti a vybavoval si dosavadní podobné zkušenosti. Na podrobnosti je čas. Musí se uvážit spousta detailů. Teď potřeboval především vymyslet široký strategický plán. Richardson věděl, že ten je dnes důležitější, než jaké zpracovával kdykoli předtím. Pokud by zklamal, neznamenalo by to pro stranu jen prohru, ale možná katastrofu.

"Je tu ještě jedna věc," řekl James Howden. "Adrian Nesbitson musí odejít."

"Ne!" Richardson důrazně potřásl hlavou. "Možná později, ale teď ne. Když vyhodíte Nesbitsona, bez ohledu na důvod, jaký uvedete, bude to vypadat jako rozpad kabinetu. To by byl nejhorší začátek."

"Bál jsem se, že si to budete myslet," řekl Howden.

"Potíž je v tom, že je naprosto neužitečný. Ale myslím, že to zvládneme, pokud budeme muset, i později," připustil premiér. "Ať tak či onak, udržíte ho v linii?"

"Myslím, že ano."

Premiér si třel svůj dlouhý křivý nos.

"Budu se aspoň snažit."

"Nezapomínejte, že ten starý kámoš má smysl pro přímé jednání."

"Tu radu si budu pamatovat," usmál se Howden. "Máte ještě nějakou?"

"Dobrá," řekl předseda strany zastřeně, "tak se nejdřív podívejme na časový rozvrh. Souhlasím, že pro takovou velkou věc je potřeba získat nejdřív mandát národa." Odmlčel se. "Nejlepší šanci máme asi v podzimních volbách."

"Tak dlouho nemůžeme čekat," řekl Howden rozhodně. "Musí to být ještě na jaře."

"Kdy přesně?"

"Pokud bych rozpustil parlament hned po návštěvě královny, pak by mohly být volby v květnu."

Richardson přikývl.

"To by šlo."

"Musí."

"Co plánujete po washingtonské schůzce?"

Premiér uvažoval.

"Chci to oznámit Sněmovně, řekněme, za tři týdny."

Šéf strany se ušklíbl.

"To tedy bude ohňostroj."

"Ano, očekávám ho." Howden se usmál. "Také bude mít země trochu času, aby si zvykla na myšlenku sjednocení ještě před volbami."

"Určitě hodně pomůže, když přijede královna," řekl Richardson.

"Nejlíp když tu bude mezi tím oznámením a volbami."

"Tak jsem to také myslel," souhlasil Howden. "Ona je symbolem tradice, a to by mělo přesvědčit lidi na obou stranách hranice, že rozhodně nechceme ztratit svou národní identitu."

"Předpokládám, že dohoda se podepíše až po volbách."

"Musíme dát jasně na srozuměnou, že volby opravdu rozhodují. Ale jednání povedeme s předstihem. Nepřipustím po volbách časovou ztrátu. Čas totiž bude hrát největší roli."

"Ten ji hraje vždycky," řekl Richardson. Odmlčel se a pak zamyšleně pokračoval: "Takže zbývají tři týdny, než se celá věc zveřejní, a pak čtrnáct týdnů do voleb. Termín je krátký, může to být pro nás výhoda, když vše zvládneme dřív, než dojde k nějakému rozkolu." Zahlaholil: "All right, to je ono."

Howden se vrátil od okna ke své židli. Zase ji odsunul, sedl si, složil ruce do klína a chystal se poslouchat.

"Všechno," řekl Richardson rozvážně, "a myslím tím opravdu všechno, záleží na jediné věci. Na důvěře. Musí tu být absolutní důvěra v jediného člověka. Ve vás. A to po celé zemi, ve všech vrstvách obyvatel. Bez takové důvěry prohrájeme, jen s ní můžeme vyhrát." Odmlčel se, dlouho přemýšlel a pak pokračoval: "Ten zákon jednoty... mimochodem, musíme pro to vymyslet jiné jméno... ale ten druh spojení, jaký navrhuje, neuráží. Konec konců blížíme se k tomu už půl století, nebo ještě déle a nejsme schopni to prosadit. Ale opozice dnes udělá všechno, aby to vypadalo jako urážka pro naši zemi, těžko jim to můžeme vyčítat. Zas jednou po létech budou mít příležitost vycenit zuby, a Deitz se svými lidmi je doopravdy vycení. Vytasí na nás slova jako: Zaprodání nebo Výprodej a vás nazvou Jidášem."

"Ach, ti mně už dali jmen. A pořád jsem tu, ne?"

"Důležité je, abyste zůstal i dál." Richardson už se neusmíval.

"Musíme uspořádat vaše image tak jasně, aby mu veřejné mínění absolutně věřilo. Lidé musí spoléhat na to, že cokoli vy doporučíte, je pro jejich dobro."

"A není snad?"

"Samolibost nám nepomůže," odpověděl ostře Richardson. Premiér poněkud zrudl, ale nechal to bez poznámky. Předseda strany pokračoval. "Naše poslední soukromé průzkumy ukazují, že vláda klesla na žebříčku popularity o čtyři procenta ve srovnání s loňským rokem, a vy osobně máte největší slabiny na Západě. Naštěstí je to jen malá změna, ale na něco to ukazuje. Tenhle trend můžeme změnit, ale musíme to udělat razantně a rychle."

"Co navrhuje?"

"Návrhů přinesu dlouhý seznam Pozití. Především to bude chtít vypadnout odtud," Richardson se rozmáchl rukou po kanceláři, "a rozjet se po celé zemi. Projevy, získat si tisk, vysílací čas v rozhlasu v televizi, agitovat všude, kde to půjde. A musí to začít včas. Bezprostředně jakmile se vrátíte z Washingtonu."

"Nezapomínejte, že parlament se sejde za necelé dva týdny."

"Nezapomínám na to. Některé dny budete muset stihnout dvě místa najednou." Richardson se ušklíbl.
"Doufám, že stále ovládáte umění spát v letadlech."

"Myslíte, že část kampaně by se měla uskutečnit ještě před oficiálním oznámením ve Sněmovně?"

"Ano. Zařídít se dá všechno, když se pracuje rychle. Musíme v celé zemi vyvolat napětí, co přijde. Záleží na těch projevech. Myslím, že bychom měli najmout nového textaře, spíš několik textařů, opravdu špičkové lidi. Musí je napsat tak, aby projevy měly lesk a zvuk Churchilla, Roosewelta a Billyho Grahama dohromady."

"Dobrá, to je všechno?"

"Pro tuto chvíli ano," řekl Richardson, ale rychle dodal: "S výjimkou jedné věci. Je to nepříjemné téma, obávám se. Máme ve Vancouveru ten přistěhovalecký průšvih."

Howden vzrušeně zvolal:

"Už zase?"

"Je to loď s černým pasažérem bez státní příslušnosti, který chce k nám. Zdá se, že tisk se jeho případu přímo zuřivě chytil. Musíme věc vyřešit velmi rychle."

Vylíčil pak detaily, které se včera dozvěděl z poledníku. Howden se z toho chtěl honem vyvléknout. Všechno má své meze. Premiér se přece nemůže angažovat ve všem. I tak má práce nad hlavu. Pak si vzpomněl na výstup s Harveyem Warrenderem a uvědomil si, že i malé případy mohou občas nabýt mimořádné důležitosti... Ale zatím váhal.

"Včera v noci jsem mluvil s Warrenderem."

"Ano," řekl suše Richardson. "Slyšel jsem o tom."

"Chci být férový," Howden spíše stále mluvil sám se sebou. "Něco z toho, co Harvey říkal, dává smysl. Nepřipustit do země příliš velký příliv lidí. Ale ten zvláštní případ, o kterém jste mi vyprávěl, ta žena, kterou deportovali. Pochopil jsem, že utekla z bordelu v Hongkongu a byla nakažená."

"Ale noviny by to neuvědly, i kdyby o tom věděly. Lidi vidí jen, že jde o matku s dítětem, která dostala červenou od naší vlády. Opozice z toho udělala pěknou paseku. A toho dojetí. Potřeboval byste rybářské boty po pás, abyste přebrodil to jezero slz."

Premiér se usmál.

"Právě proto musíme vyřešit tenhle vancouverský případ pronto," trval na svém předseda strany.

"Ale přece byste nepřipustil něco, co sami nechceme? Třeba přistěhovanec toho typu, jako byla ta ženská?"

"Proč ne?" argumentoval Richardson. "Když tím zneškodníme tisk a uděláme si pověst? Stačí dát v tichosti pokyn, příkaz rady. Konec konců, copak se loni nevyskytlo dvanáct set speciálních povolení, schválených přímo poslanci Sněmovny? Můžete se vsadit, že mezi tím byly i nějaké podrazy. Ale pár kousků přece nehraje roli, ne?"

To číslo - dvanáct set - Howdena překvapilo. Nebylo pro něho novinkou, že se přistěhovalecký zákon často přestupuje, nebo že se udělují výjimky formou patronace. To používají všechny politické strany. Ale ten rozsah ho zaskočil.

"Opravdu jich bylo tolik?"

"Po pravdě řečeno, ještě o trochu víc," řekl Richardson. Pak lapidárně dodal: "Naštěstí úřady vykazují přistěhovanec řádově po dvaceti až padesáti a nikdo přesné součty nedělá."

Po chvíli ticha premiér pravil mírným hlasem:

"Harvey a jeho zástupce si zřejmě myslí, že bychom měli přistěhovalecký zákon dodržovat do puntíku a bez výjimek."

"Kdybyste nebyl první po královně," zasmál se Richardson, "měl bych chuť odpovědět krátkým šťavnatým slovem." James Howden ztuhl. Někdy, pomyslel si, zacházel Richardson poněkud daleko. Bez ohledu na tichý nesouhlas, předseda strany pokračoval. "Každá vláda za minulých padesát let používala imigrační zákon, aby pomohla členům své strany. Proč bychom s tím my měli najednou přestat? Kde je nějaký smysl?"

Ne, uvažoval Howden. Byl by to opravdu nesmysl. Sáhl po telefonu.

"Dobrá," řekl Richardsonovi, "uděláme to jak říkáte. Teď zavolám Harveye Warrendera. Pravděpodobně bude doma." Podepřel si rukou bradu a pátravě se zeptal: "Myslíte si, že bych měl říci ještě něco kromě toho o čem jsme spolu diskutovali?"

Richardson se ušklíbl.

"Měl by jste se mu pokusit navrhnout, aby zůstal oběma nohama na zemi. To je jediné řešení, aby nedostával tak často přes hubu."

"Když tohle Harveyovi řeknu, nejspíš mi ocituje něco z Platona."

"V tom případě byste mu měl odpovědět Menandrem: Čím výš se dostaneš, tím z větší výšky padáš."

Premiér zvedl obočí. Brian Richardson ho vždycky dokázal něčím překvapit. Operátor dostal konečně linku. Ozvalo se krátké zazvonění. Howden chvíli poslouchal a pak sluchátko položil.

"Warrenderovi jsou na svátky na své chatě v Laurentians, a tam telefon nemají."

Richardson se zeptal zkoumavě:

"Vy jste Harveyi Warrenderovi nechal hodně volnosti, že? Mnohem víc, než jiným."

"Tentokrát ale ne," odsekl James Howden. Myšlenky se mu zmítaly a do obvyklého klidu měl daleko. "Já si ho podám hned první den po svátcích. Nebojte se, ta vancouverská bublina splaskne. To vám zaručuju."

Část šestá

Bylo půl osmé, když se Brian Richardson dostavil do bytu Milly Freedemanové. Nesl dva balíčky. V menším

byla jednouncová lahvička Guerlainu, parfému, který měla Milly ráda, ve druhém lahev ginu s obsahem šestadvacetkrát větším. Ten parfém Milly potěšil. Ginem si byla jistá méně, ale donesla láhev do kuchyně, aby namíchala pití. Richardson se usadil v jednom ze dvou hlubokých křesel a pozoroval měkce osvětlený pokoj. Pohodlně si natáhl lýtka přes béžový podnožník - jeden z mála drahocných kusů, které si Milly do bytu pořídila - a uznale řekl:

"Milly, představ si, že většinu věcí, které tu máš, by spousta lidí vyhodila. Jenže tys je dokázala uspořádat tak, že to považuju za malý zázrak."

"Předpokládám, že to měl být kompliment," odpověděla Milly z kuchyně a usmála se. "Jsem ráda, že se ti tu líbí."

"Ovšem, že se mi tu líbí. Komu by se nelíbilo?"

Brian v duchu porovnával tenhle byt se svým, který Eloise zařizovala asi před rokem. Měli tam slonovinově bílé stěny se smetanovými koberci švédský nábytek z ořechového dřeva, na míru šité závěsy ve světlé paví modři. Dlouho na to koukal lhostejně, předpokládaný účinek se nedostavil. Ale připomněl si znovu hořký spor s Eloise, když pak viděl účet. Ve zlosti řekl, že je to jako prezidentské apartmá ve vykřičeném domě. Milly, pomyslel si, by vždycky dokázala byt zútulnit a vnést tam něco osobního..., třeba jen drobný nepořádek, knihy náhodně položené na stole, místo pro odpočinek. Dívka opět odešla do kuchyně. Zamyšleně ji pozoroval.

Před jeho příchodem se převlékla ze šatů, které měla v práci, do oranžových kalhot a jednoduchého černého puloveru, oživeného jen třemi řadami drobných perel. Tenhle efekt, napadlo Richardsona, byl jednoduchý a doslova fyzicky vzrušující. Když se vrátila do obývacího pokoje, přistihl se, že obdivuje její půvab. Jak se účelně a rytmicky pohybuje. Jak pružně se přiblížila. Milly jen zřídka plýtvala gesty.

"Milly," řekl jí, "ty jsi okouzlující dívka."

Přinášela nápoje. Prošla napříč pokojem. Led ve sklenici tiše cinkal. Věděl, jak má pod kalhotami štíhlé nohy a pevné boky. Opět ho upoutal ten přirozený rytmus pohybu... jako dostihová kobylka s dlouhými nohama, pomyslel si absurdně.

"V čem okouzlující?" zeptala se Milly.

Podala mu sklenici. Jejich prsty se při tom lehce dotkly.

"Ve všem," řekl. "Když vyzkoušíš trochu filmových praktik, negliže a ostatní, žádná sexy hvězda tě nepřetrumfne!"

Položil na stolek sklenici, kterou mu podala, vstal, a políbil ji. Ale po chvilce se mu vyvinula a o krok odstoupila.

"Briane," řekla Milly. "Má to takhle cenu?"

Před devíti lety poznala, co znamená láska a poté nezněná lítost, když ji ztratila. Předpokládala, že se do Briana Richardsona nedokáže tak zamilovat, jako do Jamese Howdena, ale i tak k němu cítila vřelost a něhu. A mohlo by to jít dál, to si uvědomovala, pokud by dovolil čas a okolnosti. Ale tušila, že se to nestane. Richardson byl ženatý... Byl praktický. Znamenalo by to ještě jednou konec, rozchod, rozloučení... Richardson se zeptal:

"Co jestli má cenu, Milly?"

Řekla potichu:

"Však ty víš."

"Ano, vím."

Opět uchopil sklenici. Držel drink proti světlu a zkoumal jej, pak sklenku zase položil. Milly cítila, že chce lásku. Jeho tělo po ní toužilo. Ale pak si uvědomila, že potřebuje víc, než jen milování... Musí si najít něco stálého... něco... Opravdu musí? Kdysi, když milovala Jamese Howdena, byla ochotna ustoupit i od toho. Brian Richardson na ni pohlédl.

"Myslím, že bych tě teď mohl zahrnout spoustou slov, Milly. Ale jsme oba dospělí, myslím, že tohle bys asi nechtěla."

"Ne," odpověděla. "Nechci, abys mě přemlouval. Ale také si nechci připadat jako živočich. Musí přece existovat něco víc."

Odpověděl drsně:

"Pro některé lidi nic víc není. Aspoň pro ty, kteří jsou sami k sobě čestní." V další chvíli se divil sám sobě, proč to vlastně řekl: Snad nějaký záchvat pravdomluvnosti? Nebo sebelítost, vzrušení, kterým u jiných opovrhoval? Ale nepředpokládal, co to vyvolá u Milly. Oči se jí zaleskly slzami.

"Milly," řekl. "Promiň."

Sklonila hlavu a on se k ní přiblížil. Vytáhl kapesník a jemně jí otřel oči a tváře.

"Poslyš," zašeptal. "Neměl jsem to říkat."

"Nevadí," odpověděla Milly. "To byla jen ženská reakce, nic víc."

Ach Bože, co se to se mnou děje? Se sebevědomou Millicent Freedemanovou... pláču tu jako holčička. Co mi ten muž chce? Proč ho nemohu brát jen tak mimochodem, jako jsem to dělala dřív? Zvedl k ní ruce.

"Chci tě, Milly. Nevím, jak bych to řekl jinak, chci tě."

;Hlas mu najednou zjemněl. Vzal její hlavu do dlaní a políbil ji. Zaváhala.

"Ne, Briane! Prosím!"

Ale nesnažila se odtáhnout. Když se k ní přitiskl, touha vzrostla. Uvědomila si, teď to chci. Potom zase zůstane sama. Už opět cítila tu ztrátu. Ale teď... teď... zavřela oči, tělo se jí chvělo... teď.

"Oukej," měla náhle chraptivý hlas. Do ticha cvakl vypínač, světlo zhaslo. Ve stejném okamžiku sem dolehl hřmot tryskového letadla, jehož motory hučely nad městem. Zvuk se blížil a pak se vzdaloval, jak letadlo do Vancouveru zatočilo na západ, a rychle stoupalo do tmy. Mezi jeho pasažéry byl i senátor Deveraux.

"Buď jemný, Briane," zašeptala Milly. "Tentokrát... prosím, buď jemný."

Kapitola 6
ALAN MAITLAND

Alan Maitland z Vancouveru spal první vánoční den velmi dlouho, a když se probudil, měl v ústech nepříjemnou pachut' alkoholu. Večírek u jeho kolegy právníka se protáhl. Zvolna se probíral a drbal se ve vlasech, které si přeležel. Vzpomínal, jak jen ve třech ztrestali pár lahví. On, Tom Lewis a jeho žena Lillian. Byla to výjimka, opravdu, protože ani on, ani Tom neměli dost peněz, aby je mohli utrácet za pití, zvláště teď, kdy Lillian byla v jiném stavu a Tom s potížením dodržoval splátky na svůj malý domek, který koupil před šesti měsíci v severní části Vancouveru. Pak si Alan pomyslel: No co, kruci, stalo se.

Vysoukal svou atletickou, šest stop vysokou postavu z postele a naboso odkráčel do koupelny. Když se vrátil, oblékl si flanelové kalhoty a vytahané tričko s universitním emblémem. Uvařil si kávu, opekl topinku a ze sklenice vyškrábal poslední zbytek medu. K jídlu si sedl na okraj postele, která zabírala většinu prostoru ve skromné garsonce na Gilfort Street poblíž English Bay. Postel se dala skrytým zařízením sklopit do zdi, ale Alan to dělal jen občas. Věděl, jak se dá lépe využít čas. Už před časem objevil, že obligátní způsob je nikam nespěchat. Přemýšlel, jestli by si neměl osmažit kus slaniny. Vtom zazvonil telefon. Byl to Tom Lewis.

"Poslouchej, ty spiklenče," řekl Tom: "Jak to, že jsi mi nikdy neřekl o svých přátelích z nejvyšších vrstev?"

"Správný chlap se ne nikdy nevytahuje. Vanderbiltové a já..." Alan spolkl kus napůl rozžvýkaného sendviče. "O jakých přátelích mluvíš?"

"O senátoru Deverauxovi, například. Představ si, senátor Deveraux chce, abys k němu přišel. Do jeho domu, rozumíš? Dnes, co nejdřív."

"Ty ses zbláznil!"

"Zbláznil, můj Bože! Právě jsem telefonoval s G. K. Bryantem od firmy Culliner, Bryant, Mortimer, Lane and Roberts, kteří si jinak říkají my lidé. Většinou se o Deverauxovy právnícké záležitosti starají oni, ale zdá se, že tentokrát senátor Deveraux žádal výslovně tebe."

"Jak je to možné?" Alanova otázka zněla skepticky. "Někdo se určitě spletl, asi došlo k záměně jména."

"Poslyš, mladíku," řekl Tom, "jestli tě příroda obdařila nadprůměrnou dávkou hlouposti, můžeš to nechat plavat. Muž, kterého chtějí, je Alan Maitland z prosperující mladé právnícké firmy Lewis a Maitland. To jsi přece ty, ne? Asi předpokládají, že brzy najdeme pár dobrých klientů."

"Jistě, ale... Nepochopím, jak může člověk jako senátor Deveraux žádat Maitlanda, když může dostat Lewise, který absolvoval školu pár let před Maitlandem, a navíc je podstatně inteligentnější, což dokazuje už tenhle rozhovor, ale..."

"Počkej chvíli," přerušil ho Alan. "Říkal jsi Deveraux?"

"Nejméně šestkrát, ale jak pozoruji, stále to nestačí, abys pochopil..."

"V posledním ročníku školy jsem chodil do třídy s nějakou Sharon Deverauxovou. Několikrát jsme se potkali, šli jsme si zatancovat, ale od té doby jsem ji neviděl. Možná ona..."

"Možná jo, možná ne. Jediné co vím, že senátor Deveraux v tomhle jasném, slunečném ránu čeká na nějakého Alana Maitlanda."

"Půjdu tam," řekl Alan. "Třeba má pro mě pod stromečkem vánoční dárek."

"Tady je adresa," řekl Tom. Když si ji Alan zapsal, pokračoval: "Budu se za tebe modlit. Můžu dokonce zavolat našeho faráře, a požádat ho, aby se za tebe modlil i on. Konečně je za to přece placený."

"Řekni mu, že udělám, co budu moci."

"O tom nepochybuji skoro vykřikl Tom. Good Luck!"

Část druhá

Senátor Deveraux bydlel na South West Marine Drive, což Alana Maitlanda nepřekvapilo. Alan znal Drive velmi dobře ještě z dob svých studií, kdy se ve škole stýkal s potomky tamních obyvatel.

Čtvrť s vynikající pověstí. Vysoko nad dolní částí Vancouveru, s výhledem na jihozápad přes severní rameno řeky Fraser a malebný Lulu Island, ležela tahle oblast, společenská Mekka, s horami nahromaděného bohatství. Pohled téměř ze všech domů Drivu byl úchvatný. Za jasných dnů se dalo dohlédnout až k hranicím USA a dál do státu Washington. Alan věděl, že je to i symbolický pohled. Většina z těch, kdo tu žili, buď své společenské postavení získala na druhé straně, nebo se tam narodili. Dalším symbolem byly velké ozdobně tvarované trámy, zapuštěné v přístavu do dna řeky. Tisíce ještě nezpracovaných klád tudy putovaly k pilám. Obchod s dřevem a jeho zpracování založily slávu provincie Britská Kolumbie, a dodnes ji udržovaly. Alan Maitland zahlédl třpyt hladiny řeky Fraser ve stejném okamžiku, kdy objevil dům senátora Deverauxe. Senátor, uvědomil si Alan, má snad nejhezčí vyhlídku na celém tomhle pobřeží. Byl jiskřivě jasný vzduch, slunce svítilo, a ozařovalo velkou vilu v tudorovském stylu. Živý plot chránil dům před zvědavými zraky kolemjdoucích. Navíc stál dost daleko od silnice. Od brány zahrady ke vchodu vedla široká světlá cesta. Na silnici zaparkovaný nablýskaný Chrysler Imperial. Alan Maitland postavil svůj oprýskaný chevrolet hned za ním. Šel k masivním dveřím, vsazeným do barokního portálu, a zazvonil. Vrátný vzápětí otevřel.

"Dobrý den," řekl Alan. "Já jsem Maitland."

"Pojďte prosím dál, pane."

Vrátný - či sluha - byl bělovlasý muž, který kulhal na jednu nohu. Zavedl Alana krátkou chodbou do prostorné haly. U vchodu se objevila štíhlá drobná žena. Byla to Sharon Deverauxová. Vypadala přesně tak, jak si ji ze školy pamatoval. Ne sice krásná, ale hezká, křehká, s oválnou tváří a jasnými veselými očima. Vlasy si češe jinak, uvědomil si Alan. Měly černou havraní barvu, ale tenkrát je nosila dlouhé, teď byla nakrátko ostříhaná.

"Helou," řekl Alan. "Slyšel jsem, že byste mohli potřebovat právníka."

Sharon rychle odpověděla:

"V tuto chvíli sháníme především instalatéra. Toaleta v dědečkově koupelně teče a teče a nedá se zastavit."

Ještě něco mu jí připomnělo. Dolíček v levé tváři, když se smála, jako právě teď.

"Jsem zvláštní právník," řekl Alan. "S vodou to umím také. Vyřídím nejdřív to, co spěchá a pak se podíváme na ostatní."

Sharon se zase zasmála.

"To jsem ráda, že jsem si vzpomněla právě na tebe."

Vrátný mu odebral kabát a Alan se zvědavě rozhlížel kolem sebe. Ten dům, zvenku i zevnitř, byl výrazem bohatství a životní jistoty. Zastavili se ve velké vstupní hale s renesančním stropem, na zdech desky z leštěného dřeva a s podlahou z drahých dubových parket. V masivním tudorovském krbu, zdobeném uměleckou mříží, jasně plál oheň. Nedaleko krbu stál dlouhý úzký vykládaný stůl, na něm velká váza s červenými a žlutými růžemi. Na pestré orientální předložce v moderním knollovském stylu pohovka a dvojice důstojných yorkshirských křesel. Na druhé straně, na vzdálenějším konci haly, lemovaly okna závěsy s výšivkou barvy krevele.

"Dědeček přijel z Ottawy včera v noci," řekla Sharon a připojila se k němu. "U snídaně povídal, že potřebuje mladého Abé Lincolna. Tak jsem mu nabídla, že si pamatuju někoho, kdo si říkal Alan Maitland a chtěl být právníkem plným ideálů... Mimochodem, ještě jsi o ně nepřišel?"

"Myslím, že ne," odpověděl Alan trochu nejistě. Napadlo ho, že pro tuto dívku možná tehdy znamenal víc, než si dnes pamatoval. "Každopádně, díky, že jsi myslela zrovna na mě."

V domě bylo teplo a jeho tlačil naškrobený límeček bílé košile, který si vybral pod svůj nejlepší tmavošedý oblek.

"Pojďme do pracovny," řekla Sharon. "Děda tam přijde co nevidět."

Následoval ji napříč halou. Otevřela dveře a vpustila dovnitř úzký pruh slunečního světla.

Pokoj, do něhož vešli, byl ještě větší než hala, ale jasnější a méně strohý, ohodnotil ho Alan. Byl zařízen chippendalským a sheratonským nábytkem, světlými perskými koberci, na stěnách damaškové tapety se zlacenými ornamenty a u stropu křišťálové lustry. Bylo tu i několik vzácných olejů - Degas, Cézanne a několik modernějších obrazů od Lawrena Harrise. Jeden roh místnosti zabírala velká vánoční jedlička, naproti ní klavír značky Steinway. Okno s olovenou vitráží, nyní zavřené, vedlo na terasu.

"Dědeček, předpokládám, je senátor Deveraux," pravil Alan klidně.

"Ach ano, vůbec jsem si neuvědomila, že to nemusíš vědět." Sharon ukázala na chippendtské sedátko a usedla naproti němu. "Viš, moji rodiče se rozvedli. Táta teď žije v Evropě, většinu času tráví ve Švýcarsku. Máma se znovu vdala a odjela do Argentiny. Já teď žiju tady."

Nebylo v tom ani za nehet nafoukanosti, ale ani stopa hořkosti.

"Well, well, well! Tak tohle je ten mladý muž."

Od dveří zaburácel zvučný hlas. Stál tam senátor Deveraux, s pečlivě učesanými bílými vlasy. Ranní oblek s kulatými šosy saka měl perfektně nažehlený, v klopě malou červenou růži. Když vstoupil, mnul si spokojeně ruce. Sharon je představila.

"Já se omlouvám, pane Maitlande," řekl zdvořile senátor, "že jsem vás zavolał právě na vánoce. Ale věřím, že vám to nezpůsobilo nepříjemnosti."

"Ne, pane," řekl Alan.

"Dobře. Než přejdeme k naší věci, věřím, že s námi vypijete skleničku sherry."

"Díky."

Na mahagonovém stolku stály sklenice a křišťálová karafa. Když Sharon nalévala sherry, Alan poznamenal:

"Máte nádherný dům pane senátore."

"Moc mě těší, že si to myslíte, chlapče." Starý muž byl asi opravdu v dobré náladě. "Celý život jsem si dopřával radost obklopovat se vybranými věcmi."

"Dědeček má pověst sběratele," řekla Sharon. Podala jim sklenice. "Jediný problém je v tom, že tu proto žijeme jako v muzeu."

"Mladí se starožitnostem vysmívají, nebo nezám o ně jen předstírají." Senátor se na svou vnučku usmál.

"Ale já si s Sharon dělám velké naděje: Tenhle pokoj jsme zařizovali spolu."

"Výsledek je dokonalý," pochválil Alan.

"Věřím, že to myslíte doopravdy." Senátor si ho pozorně prohlížel. "Tady mám pár celkem zajímavých věcíček. Například tohle je krásný exemplář z čínské dynastie Thang." Jeho prsty jemně, až posvátně uchopily skvělou hliněnou sošku jezdce na koni, něžně pastelově vybarvenou. Stála sama, uprostřed taburetu s mramorovou deskou. "Tohle vyrobil neznámý Mistr před šestadvaceti stoletími, Mistr z civilizace, která byla zřejmě osvětenější než naše dnešní."

"Nádherné," vydechl Alan. Uvědomil si: V tomhle jediném pokoji je celé jmění. Připomněl si kontrast mezi vším, co ho obklopovalo tady a mezi bungalovem podobným krabici, s dvěma prostornými místnostmi, kde strávil včerejší večer a noc.

"Ale teď k věci," pronesl senátor suše.

Všichni tři se posadili.

"Ještě jednou se tedy omlouvám za to náhlé zavolání. Avšak tohle je záležitost, která vzbudila můj zájem a sympatie. Myslím si, že se nesmí odkládat."

Předmětem mého zájmu, vysvětloval senátor, je Henri Duval. Zajatec na jedné lodi. Nešťastný mladý muž bez domova a bez vlasti, který stojí před našimi branami, přistěhovalecké úřady ho odmítají vpustit, ale já bych mu přál, aby sem mohl vstoupit."

"Ano, řekl Alan. "Četl jsem to včera večer. Vzpomínám si, že podle názoru tisku nemá velkou naději. Asi se pro něho nedá moc dělat."

Sharon, která pozorně poslouchala, se zeptala:

"Proč ne?"

"Především proto," odpovídal Alan, "že kanadský přistěhovalecký zákon vypočítává téměř taxativně, kdo smí vstoupit a kdo ne."

"Ale podle těch novin," protestovala Sharon, "se vůbec nehledí na to, co si přejí lidé."

"Ano, chlapče, co tedy s tím?" Senátor tázavě pozvedl obočí. "Kde zůstala naše deklarovaná svoboda, když člověk - jakýkoli člověk - nemůže uplatnit svá práva?"

"Nechci, aby došlo k nedorozumění," namítl Alan. "Nehájím stav, jaký je. Imigrační zákon jsme studovali ve škole. Myslím si, že je v něm hodně špatného. Ale já jsem měl na mysli zákony, jež nyní platí. Když je řeč o jejich změnách, pak je to asi více vaše starost, pane senátore."

Senátor Deveraux vzdychl.

"Je to těžké, velmi těžké s vládou, která je stejně nepružná, jako její úřady. Ale řekněte mi, opravdu si myslíte, že se pro toho mladého člověka nedá udělat vůbec nic? Myslím po právní stránce?"

Alan zaváhal.

"Samozřejmě jsem svůj názor jen tak vystřelil. Ale dalo by se to rozebrat."

"Ovšem."

"Dobrá. Pokud si dáme dohromady fakta, jestli je pravda, co noviny přinesly, ten člověk tu nemá vůbec žádná práva. Než by ho vůbec soud vyslechl - pokud by to bylo k něčemu dobré, o čemž pochybuji - nejprve by musel oficiálně v naší zemi přistát. A to je při současné situaci nepravděpodobné." Alan se podíval na Sharon. "Očekávám, že loď odpluje - a Duval s ní. Tak jak přijel."

"Možná, možná," uvažoval senátor a upíral pohled na Cézannovu krajinu na protější zdi. "Ale občas se najdou mezery v zákonech."

"Velmi často," přikývl souhlasně Alan. "Říkám vám, že zatím jen improvizuji."

"Přesně tak, chlapče." Senátor odtrhl oči od malby a opět začal zcela obchodně. "Právě proto bych chtěl, abyste se na tu věc podíval hlouběji. Abyste hledal, jestli nějaké mezery v zákoně existují. Stručně řečeno, chtěl bych, abyste se stal právním poradcem toho nešťastného mladého muže."

"Ale když předpokládáme, že on..."

Senátor Deveraux pozvedl varovně ruku.

"Já vás snažně prosím, vyslechněte mě. Mám v úmyslu zaplatit vaše palmare a všechny výlohy, které vám vzniknou. Na druhé straně žádám jedině. Aby moje účast v celé záležitosti zůstala přísně tajná."

Alan se nejistě rozhlédl po místnosti. Bylo mu jasné, že tenhle okamžik má stejný význam pro něho jako pro ty druhé. Tahle záležitost je sama o sobě jen pouhá nicka. Ale pokud by ji vzal správně do ruky, mohla by mu přinést konexe pro budoucnost.

Získal by další případy. Když sem dnes ráno vstoupil, netušil, co ho může očekávat. Teď to věděl. Myslel si, že z toho bude mít radost. Ale proti všemu očekávání v něm hlodala pochybnost. Obával se, že se pod povrchem skrývá víc, než mu starý pán nastínil. Zachytil na sobě Sharonin pohled. Alan se náhle zeptal:

"Proč, pane senátore?"

"Co proč, můj chlapče?"

"Proč sám chcete zůstat v tajnosti?"

V prvním okamžiku se senátor zdál zaskočen, ale pak rozjasnil tvář.

"V jedné dobré knize je psáno - myslím, že to zní takhle: Když prokazuješ dobro, ať neví pravice, co dělá levice."

Scéna vypadala dramaticky. Ale náhle něco blesklo Alanu Maitlandovi hlavou:

"Je v tom dobro, pane, nebo politika?"

Senátorovo obočí pokleslo.

"Obávám se, že vám nerozumím."

Dobrá pomyslel si Alan, to je ono. Podráždíš osud a ztratíš svého prvního velkého klienta. Největšího, jakého jsi kdy mohl mít. Řekl rozvážně:

"Přistěhovalecký zákon je nyní vrcholná politická otázka. Tenhle zvláštní případ už proběhl novinami, a může pořádně zamíchat karty ve vládě. Neměl jste na mysli právě tohle, pane senátore? Pomocí mladého člověka na lodi získat politický kapitál? Není to právě tenhle důvod, proč jste vyhledal mě? Mladého a nezkušeného zelenáče, místo své osvědčené právnické firmy, podle níž by všichni snadno poznali, že v pozadí jste vy? Je mi líto, pane, ale tohle není způsob, jakým bych chtěl začít právnickou praxí."

Vyjádlil se ostřeji, než měl původně v úmyslu, ale rozhořčení ho vytočilo do vyšších obrátek. Uvažoval, jak asi všechno vysvětlí svému partnerovi Tomu Lewisovi, a jestli by se Tom na jeho místě zachoval stejně. Myslel si, že ne. Tom měl víc rozumu, než aby si nechal uklouznout možnost výdělku. Překvapeně si uvědomil, že senátor Deveraux

se najednou nahlas směje.

"Mladý a zelený. Tak jste to řekl, chlapče." Senátor udělal pauzu, znovu se zasmál, až se mu břicho zatřásl.

"Ano, jste možná mladý, ale určitě ne zelený. Co si myslíš, Sharon?"

"Myslím, že jsi trefil do černého, dědečku."

Alan poznal, že se Sharon na něho dívá s úctou.

"Ovšem, má drahá; jsem přesvědčen, že je to tak. Našla jsi opravdu chytrého mladého muže."

Alan cítil, že se situace začíná měnit, i když si zatím nebyl zcela jistý, jakým směrem. Jediné, co pochopil docela určitě, že senátor Deveraux je muž nejméně dvou tváří.

"Oukej, takže všichni máme karty na stole." Senátorův tón se změnil. Byl nyní méně hloubavý, spíš jako by nabízel remízu. "Předpokládejme, že všechno, co jste řekl, je pravda. Vážně nesmí ten chlapík na lodi dostat právní pomoc? Má mu být odepřena pomocná ruka jen proto, že jsou v tom ještě nějaké další motivy? Pokud byste se topil, můj chlapče, nebylo by vám jedno, zda-li ten, kdo vás zachránil, to udělal - dejme tomu - ze zjištěných důvodů? Protože si myslí, že mu živý budete užitečnější?"

"Máte pravdu," řekl Alan. "To by mi zřejmě bylo jedno."

"Jaký je v tom tedy rozdíl? Pokud v tom vůbec nějaký je?" Senátor Deveraux povstal ze židle. "Dovolte mi, abych se vás na něco zeptal: "Věříte, že nespravedlnost se dá napravit?"

"Ovšem."

"Ovšem." Senátor pomalu přikývl. "Uvažujme tedy o tom chlapíkovi na lodi. Říkají, že nemá žádná zákonná práva. Není Kanadán nebo bona fide přistěhovalec. Není tranzitní pasažér, který se tu zastavil a chystá se zase pryč. V očích zákona vůbec neexistuje! Proto, i kdyby chtěl požádat soud, aby mu umožnil přístup do té či oné země, nemůže tak učinit. Je to správné?"

"Nevyjádl bych to zcela totožně," řekl Alan, "ale v podstatě je to tak."

"Jinými slovy - souhlasíte?"

Alan se trpce usmál.

"Ano."

"A teď předpokládejme, že na té lodi ve vancouverském přístavu stejný muž někoho zavraždí nebo založí požár. Co se stane?"

Alan přikývl. Pochopil smysl otázky.

"Odvedli by ho na pevninu a soudili by ho."

"Přesně tak, můj chlapče. A pokud by ho shledali vinným, byl by potrestán, bez ohledu na to, jestli tu má domovské právo nebo ne. Tak může zákon postihnout Henriho Duvala, ale on se svého práva dovolat nemůže."

To byl úhledně zabalený argument. Alan konstatoval, a nijak ho to nepřekvapilo, že starý muž díky svým diskusérským zkušenostem dokáže všelijaké triky. Ale ať zkušený diskutér nebo ne, příklad, který uvedl, měl smysl. Proč by měl zákon působit jen jedním směrem - proti člověku, a ne pro něho? A i když senátor Deveraux měl politické motivy, nic to neměnilo na podstatě oné skutečnosti: Jednotlivec uprostřed společnosti občas ztrácí základní lidské právo. Tomu chlapci bylo očividně odepřeno. Alan zaváhal. Co může podle zákona udělat pro toho muže na lodi?

Lze najít nějaký zakroucený paragraf nebo ne? A když ne tak proč? Alan Maitland neměl nejmenší iluze, co všechno obnáší zákon. I když byl v praxi nováčkem, dobře věděl, že spravedlnost není automatická, ani nedělitelná. Že už kolikrát triumfovala nespravedlnost nad právem. Věděl, že sociální postavení mohlo mít dost velký vliv na zločin a trest, a že ti zazobaní, kteří mohli na proces vynaložit větší prostředky, měli větší šanci, než nemajetní. Cesty zákona byly klikaté a zdlouhavé. Tak se často porušovala práva nevinných. A ti, kteří rozhodovali, již odmítali hledat spravedlnost i proto, že náklady na procesní den byly vysoké. Na druhé straně justiční stupnice byly magistrátní soudy, přečpané případy. Tam se soudilo jako na běžícím páse, často bez ohledu na práva obviněných.

Dospěl k těmto závěrům stejným způsobem, jako všichni studenti advokacie a mladí právníci, když se postupně seznamovali s jednotlivými případy. Často tím velice trpěl, stejně jako trpěli jeho starší kolegové; jejich idealismus a právní citění ještě nebyly léty otupeny. Ale i se všemi chybami měl zákon velkou moc.

Bylo tu právo. Existovalo. Jeho největší předností byla jeho proměnlivost. Existence zákonů podávala důkaz, že cílem je opravdu rovnost lidských práv. Pokud šlo o jednotlivé nedostatky, reforma by měla být vždy jen otázkou času. Právo se stále vyvíjelo, i když změny obvykle přicházely později, než měly. Dveře soudních síní byly otevřené pro nejvyšší i nejnižší, navíc existovala odvolací instance a pracovní soudy.

Avšak - zdálo se - že nic z toho neplatí pro muže, který se jmenoval Henri Duval.

Alan věděl, že se na něho senátor dívá s očekáváním, Sharonina tvář nedokázala utajit určité obavy.

"Pane senátore," začal Alan, "pokud bych tenhle případ přijal - za předpokladu, že ten muž z lodi si zastoupení přeje - bude mým klientem jen on sám. Je to tak?"

"Dá se to tak říci."

Alan se zasmál.

"Takže - ano."

Senátor zakýval hlavou.

"Začíná se mi to líbit, chlapče. Tak jen dál!"

"I když vy budete v pozadí, pane," pokračoval opatrně Alan, "o právních úkonech, týkajících se mého klienta, bude rozhodovat pouze můj mandant a já, bez zásahu kohokoli dalšího."

Starý pán si Alana pronikavě změřil:

"Nezapomínejte, že kdo platí..."

"Nikoliv, pane. V tomto případě určitě ne. Pokud mám klienta, jde mi o jeho prospěch, ne o to, co je politicky

výhodnější."

Senátorův úsměv se ztratil a jeho hlas zněl nyní velmi chladně.

"Dovolil bych si připomenout, že takovou příležitost by každý mladý právník s radostí chytil za pačesy."

Alan vstal.

"Pak vám doporučuji, pane, abyste si prolistoval seznam advokátů." Otočil se k Sharon: "Je mi líto, jestli jsem vás moc zklamal."

"Ještě okamžik!"

Byl to senátor. Vstal také a stál teď Alanovi tváří v tvář. Zahřímal:

"Chtěl bych vám říct, můj chlapče, že vás považuji za netrpělivého, nestydatého a nevděčného chlapa, a že vaše podmínky přijímám."

Pláclí si a dohoda byla uzavřena. Alan pak zdvořile odmítl pozvání k obědu.

"Radši půjdu na loď hned," řekl. "Jistě není moc času, loď by mohla zatím vyplout."

Sharon ho vyprovodila ke dveřím. Když si navlékal kabát, uvědomil si její blízkost a cítil vůni jejího parfému.

Trochu nešikovně řekl:

"Jsem rád, že jsem tě zase viděl, Sharon."

Usmála se.

"Já také." Ještě jednou se objevil dolíček na její tváři a zase zmizel. "I když nebudeš mít pro dědu nové zprávy, zastav se, půjdeš-li kolem."

"Jedno teď nemohu pochopit," řekl Alan vesele. "Jak to, že jsme se tak dlouho neviděli."

Část třetí

Po dešti z minulé noci zůstaly v přístavu velké louže. Alan Maitland mezi nimi opatrně kličkoval, co chvíli se podíval nahoru na siluety lodních boků, které vystupovaly proti šedému nebi, plnému nízkých, těžkých mraků. Jednoruký hlídač se psem, jediný člověk, který byl vidět v tichém a opuštěném přístavu, mu poradil směr a nyní již mohl zřetelně číst jména lodí uvázaných u mola. Tak rozeznal i Wastervik, druhou loď v řadě.

Tenký proužek kouře, který stoupal odkudsi z paluby, a který prudký vítr okamžitě rozptýlil, byl jedinou známkou života na lodi. Jinak se navzájem mísily různé zvuky, šplíchání vln, narážejících na boky, dole v podpalubí vrzalo dřevo. Vítr svištěl mezi lany a do toho vřiskali dovádíví rackové.

Zvuky přístavu jsou zvuky osamění, pomyslel si Alan a v duchu hádal, v kolika přístavech asi byl už ten muž, za kterým jde, a kde všude tyhle zvuky poslouchal. Také byl zvědav, jaký vlastně je, ten chlapík Henri Duval. Story v novinách ho sice představila moc sympaticky, ale jak často noviny byly daleko od skutečnosti v popisování různých historek. Je možná víc než pravděpodobné, že ten chlap patří k nejhoršímu druhu mořských tuláků, kterého nikdo nechce a všichni dobře vědí proč.

Vstoupil na železný můstek, vedoucí na loď. Za tu chvíli, než došel nahoru, si zamazal ruce rzí. Řetěz, natažený mezi dvěma sloupky, uzavíral cestu na palubu. Visela na něm tabule, popsaná těžkou rukou: NEPOVOLANÝM VSTUP NA LOĎ ZAKÁZÁN S. Jaabeck, kapitán. Alan odepjal řetěz a vstoupil. Sotva udělal pár kroků k ocelovým dveřím, zarazil ho přísný hlas:

"Neviděl jste nápis? Už žádný další novinář!"

Alan se otočil. Muž, který se blížil podél zábradlí, měl okolo třiceti, byl vysoký a urostlý. Na sobě měl hnědý oblek a hustý vous. Jeho přízvuk a výslovnost ukazovaly na Skandinávce.

"Nejsem novinář," řekl Alan.

"Potřebuji mluvit s kapitánem."

"Kapitán nemá čas. Já jsem třetí důstojník."

Vysoký muž těžce zakašlal, a odplivl si do vody.

"Vy jste ale hrozně nasytlý," poznamenal Alan s účastí.

"Ach! To je ta vaše země - mlha a chlad. U nás doma ve Švédsku je také zima, ale vzduch je ostrý jako nůž. Proč sháníte kapitána?"

"Jsem právník," řekl Alan. "Přišel jsem se podívat, jestli mohu nějak pomoci vašemu černému pasažérovi Henrimu Duvalovi."

"Duval! Duval! Najednou chce každý Duvala. Jako by byl tím nejdůležitějším, co tady máme. Ale ani vy mu asi nepomůžete. My jsme - jak se tomu říká - zaseknutý. Zůstane s námi, dokud se loď nepotopí." Vysoký chlápek se škodolibě usklíbl. "Když se kouknete kolem sebe, nebude to zas tak dlouho trvat."

Alan pohlédl na rezavý a opadávající lak. Nasál silný zápach jakoby zkaženého zelí.

"Ano," řekl. "Rozumím, jak to myslíte."

"Oukej," řekl muž. "Možná, když nejste novinář, tak vás kapitán přijme." Obrátil se. "Pojďte! Dovedu mu vás jako vánoční dárek."

V kapitánově kajutě bylo přetopeno k nedýchání. Jejím obyvateli se to nepochybně líbilo, protože obě větrací okénka - jak si Alan všiml - byla pevně přišroubována. Vzduch byl nasycen dýmem silného tabáku. Když Alan vstoupil, kapitán Jaabeck, v košili s krátkým rukávem a staromódních pantoflích, vstal ze své kožené židle. Četl zrovna knihu - nějaký objemný svazek - a odložil ji.

"Jsem rád, že s vámi mohu mluvit," řekl Alan. "Jmenuji se Maitland."

"Já jsem Sigurd Jaabeck," kapitán napřáhl svalnatou a chlupatou ruku. "Můj třetí důstojník říkal, že jste

advokát."

"To je pravda," potvrdil Alan. "Četl jsem o vašem černém pasažérovi a chtěl bych mu pomoci, jestli dovolíte."

"Posad'te se, prosím."

Kapitán mu přistrčil židli a sedl si také. Ve srovnání se zbytkem lodi byla kajuta pohodlná a čistá, dřevo a mosaz se přímo leskly. Tři stěny byly obloženy mahagonem, kůže na židlich zelená, pak tu stál malý jídelní stůl a leštěný psací stůlek se skládací roletou nad deskou. Za závěsem se patrně šlo do ložnice. Alanovy oči zkoumaly místnost a jeho pohled se zastavil na titulu knížky, kterou kapitán prve odložil.

"Je to Dostojevskij," prozradil kapitán Jaabeck. "Zločin a trest."

"Vy to čtete přímo v ruském originále," konstatoval Alan překvapeně.

"Jde mi to pomalu, musím přiznat," řekl kapitán. "Ruština je jazyk, ve kterém moc dobře nečtu." Zvedl z popelníku dýmku, vyklepal starý tabák a naplnil ji znovu. "Dostojevskij věří, že na konci vždycky zvítězí spravedlnost."

"Vy ne?"

"Někdy se nedá tak dlouho čekat. Zvláště, když je člověk mladý."

"Jako Henri Duval?"

Kapitán se zamračil a zakousl se do troubele dýmky.

"Vy věříte, že pro něho můžete něco udělat. On je nikdo. On prostě neexistuje."

"Možná to nepůjde," připustil Alan. "Ale i tak, bych s ním chtěl mluvit. Ve veřejnosti se probudil zájem. Někteří lidé by mu rádi pomohli, kdyby to šlo."

Kapitán Jaabeck se pochybovačně podíval na Alana:

"A vydrží ten váš zájem? Nebo je můj mladý "černoch" jen senzace na pár dnů?"

"Pokud ano," řekl Alan, "tak už termín vypršel, nemyslíte?"

Kapitán se opět odmlčel. Pak se rozhovořil:

"Vy jistě víte, že je moje povinnost snažit se ho zbavit. Takový člověk stojí peníze, musím ho krmit a dneska peněz na moři není nazbyt. Zákazníků ubývá. Zisky jsou malé, říkají rejdaři, a proto musíme šetřit. Už jste si asi všiml, v jakém stavu je naše loď."

"Rozumím vám, kapitáne."

"Ten mladík je se mnou dvacet měsíců. Za takovou dobu už si člověk udělá o tom druhém, řekněme, názor. Možná vznikne mezi lidmi určitý vztah." Jeho slova plynula pomalu a těžkopádně. "Ten chlapec neměl dobrý život, možná ho nikdy mít nebude, ale já myslím, že tohle není moje věc. Přesto bych nerad viděl, jak v něm někdo vzbuzuje naději, kterou by pak krutě zmařil."

"Mohu vám jen znovu opakovat," řekl Alan, "že tady existují lidé, kteří by chtěli, aby ten hoch dostal šanci právě v Kanadě. Třeba to nebude možné, hradbu zákonů neprorazíme, ale když se o to nepokusíme, nedozvíme se, jak je ta zeď pevná."

"To je pravda," přikývl kapitán. "Dobře, pane Maitlande, pošlu pro Duvala a můžete se bavit tady. Chcete s ním zůstat sám?"

"Ne, pane," řekl Alan. "Dal bych přednost, kdybyste byl při tom."

Henri Duval se nervózně zastavil ve dveřích. Jeho oči hleděly na Alana Maitlanda, pak se zabodly do kapitána Jaabecka. Kapitán pozval Duvala dovnitř.

"Nemusíš se bát. Tenhle gentleman, pan Maitland, je právník. Chtěl by ti pomoci."

"Včera jsem o vás četl," podal mu Alan s úsměvem ruku a mladík ji nejistě uchopil. Alan si všiml, že asi byl dokonce ještě mladší, než vypadal na fotografii v novinách. V jeho hluboko zasazených očích seděl strach. Na sobě měl džíný a námořnický svetr.

"To bylo dobré, co napsali, že?" zeptal se bojácně mladík.

"Bylo to velmi dobré," odpověděl Alan.

"Přišel jsem se přesvědčit, kolik je na tom pravdy."

"Všechno to pravda! Já říkat pravdu!"

Jeho výraz byl ublížený, jako by ho právě někdo obžaloval. Alan si pomyslel: musím volit opatrněji svá slova.

"Nepochybuji o tom," řekl na uklidnění. "Chtěl jsem se ujistit, jestli noviny vaše slova správně zaznamenaly."

"Nerozumím."

Duval potřásl hlavou. Jeho výraz se však nezměnil.

"Přejděme to pro tuto chvíli," navrhl Alan. Asi jsem začal špatně, napadlo ho. Zkusil to jinak: "Kapitán vám řekl, že jsem právní zástupce. Když si to budete přát, mohu vás zastupovat a zkusíme vaši věc přednést soudu v naší zemi."

Henri Duval střídal pohledy z Alana na kapitána a zpět.

"Nemám peníze. Nemůžu platit advokát."

"Nebudete platit nic," řekl Alan.

"Takže kdo platí?"

"Někdo jiný."

Kapitán se vmísil do jejich rozhovoru.

"Máte nějaký důvod, proč mu nemůžete říci, kdo to je?"

"Ano," řekl Alan, "ten člověk si nepřaje, aby se uvádělo jeho jméno. Mohu vám říci jen tolik, že ta osoba s vámi cítí a chce vám pomoci."

"Někdy se najdou dobří lidé," připustil kapitán.

Byl očividně spokojen s odpovědí a povzbudivě kývl na Duvala. Alan si vybavil senátora Deverauxe a jeho

motivaci a ozvaly se v něm mírné výčitky svědomí. Potlačil je. Připomenul si podmínky, na nichž trval.

"Když zůstanu, já pracovat," tvrdil Duval. "Vydělat peníze a zaplatit."

"Dobře," řekl Alan. "Myslím, že to můžete udělat, když budete chtít."

"Zaplatit."

Tvář mladého muže zrcadlila jeho vzrušení. V té chvíli jako by se nedůvěra rozplynula.

"Musím vás ovšem varovat," řekl Alan. "Že to třeba také nemusí dobře dopadnout. Rozumíte tomu?"

Duval vypadal náhle zklamaně. Kapitán vysvětloval:

"Pan Maitland udělá, co bude moci. Ale možná ti z přistěhovaleckého úřadu řeknou ne... jako předtím, rozumíš?"

Duval přikývl.

"Rozumím."

"Napadá mi, pane kapitáne, otázka," řekl Alan. "Vzal jste Henriho na přistěhovalecký úřad od té doby, co jste tady a žádal o oficiální přijetí jeho žádosti o vstup do země?"

"Imigrační úředník byl na palubě mé lodi."

"Ne," trval na svém Alan. "Myslím bez ohledu na to, dovedl jste ho do budovy přistěhovaleckého úřadu a žádal o oficiální projednání žádosti?"

"K čemu by to bylo dobré?" kapitán pokrčil rameny. "Vždycky dostanu jedinou odpověď. Kromě toho, v přístavu mám obvykle málo času, spoustu vyřizování s lodí. Jenže dneska jsou ještě vánoce. Proto čtu Dostojevského."

"Jinými slovy," poznamenal Alan mírně, "nevzal jste ho tam a oficiální cestou nic nežádal, protože jste byl příliš zaneprázdněn. Je to tak?"

Snažil se nedat najevo vzrušení, které se ho zmocňovalo, protože se mu v hlavě rodila nadějná myšlenka.

"Je to tak," řekl kapitán Jaabeck. "Ovšem, pokud by to mohlo k něčemu vést..."

"To teď nechme stranou," mávl rukou Alan. Nemohl se soustředit. Ta myšlenka ho dráždila, přitahovala, ale také mohla být na nic. Rozhodně teď potřebuje čas, aby si mohl pozorně přečíst některé paragrafy přistěhovaleckého zákona. Náhle změnil téma.

"Henri," řekl Duvalovi "chtěl bych si teď s vámi zrekapitulovat všechny události vašeho života, jak jen si je můžete vybavit pokud možno co nejpřesněji. Vím, něco z toho bylo v novinách, ale mohly vypadnout důležité podrobnosti a třeba si vzpomenete na něco teď, o čem jste ještě nehovořil. Proč nezačít opět od začátku? Na co si vzpomenete nejdříve?"

"Moje matka," řekl Duval.

"Co si o ní nejvíc pamatujete?"

"Ona ke mně laskavá," řekl Duval jednoduše. "Pak co umřít, už nikdo jako ona - až na téhle lodi."

Kapitán Jaabeck se zvedl a prošel se po místnosti. Pak, zády k Alanovi a Duvalovi, si začal znovu plnit dýmku.

"Povídejte o své matce, Henri," řekl Alan. "Jak vypadala, o čem mluvívala, co jste spolu dělali."

"Moje matka krásná, myslím. Když já malý kluk, ona držela, já poslouchal a ona zpívala." Mladík mluvil pomalu, opatrně, jako by minulost byla něco křehkého, s čím se musí zacházet v rukavičkách, aby to nezmizelo. "Jindy říkat: jednou půjdeme na loď a najdeme nový domov. My dva jít spolu..." mluvil nesouvisle nervózně, ale postupně získal důvěru k těm dvěma a tak pokračoval dál stále rozhodněji. Jeho matka, pokud věděl, pocházela z francouzské rodiny. Proč přerušila spojení se svými rodiči, se mohl jen dohadovat. Možná to bylo kvůli jeho otci, který (jak řekla jeho matka) s ní žil krátce v Džibuti a pak ji opustil a vrátil se na moře. V podstatě to byla stejná story, jakou vyprávěl před dvěma dny Danu Orliffovi. Přesto Alan bedlivě naslouchal, snažil se proud řeči urychlit, kdy bylo třeba, či vložil nebo opakoval otázku, kde chtěl více podrobností. Především pečlivě pozoroval tvář Henriho Duvala.

Výraz jeho obličeje byl přesvědčivý. Hned zářil, hned zrcadlil znepokojení, když si Henri vybavoval konflikty svého minulého života. Byly chvíle, kdy tvář odrážela vztek, v jeho očích se zaleskly slzy, když mladík popisoval matčinu smrt. Kdyby tohle byl svědek u soudu, já bych mu věřil.

+Poslední otázka zněla:

"Proč jste chtěl zůstat právě tady? Proč právě v Kanadě?"

Byl si téměř jist, že přijde podezřelá odpověď. Alan očekával, že si mladík vymyslí cosi o tom, že Kanada je krásná země a že by chtěl žít právě zde.

Henri Duval dlouho přemýšlel. Pak řekl:

"Všichni jinde říct ne. Kanada poslední místo, kde zkouším. Když ne tady, myslím, není domov pro Henri Duvala nikde."

"Dobře," řekl Alan. "Myslím, že je to poctivá odpověď."

Sám cítil hluboké dojetí a to byla reakce, jakou rozhodně neočekával. Přišel s určitou skepsí, byl připraven, bude-li to nutné, vymyslet nějaké právnícké kličky, i když si od toho moc nesliboval. Ale teď chtěl dosáhnout víc. Dostat Henriho Duvala z té lodi, nabídnout mu šanci, aby si vybudoval svůj vlastní život, jaký mu osud zatím upíral.

Ale podaří se to? Byla v přistěhovaleckém zákonu někde nějaká mezera, škvírka, jíž by tenhle muž mohl proklouznout na kanadskou půdu? A když tam byla, pak nesmí ztrácet čas, ale hledět ji co nejrychleji najít. Během poslední části rozhovoru kapitán Jaabeck několikrát odešel a zase se vrátil. Teď už byl zase v kajutě a Alan se ho zeptal:

"Jak dlouho se vaše loď zdrží ve Vancouveru?"

"Měli jsme tu být pět dní. Naneštěstí musíme opravovat motory a tak se to může protáhnout na dva, možná i tři týdny."

Alan přikývl. Dva nebo tři týdny nebyla sice moc dlouhá doba, ale pořád lepší než pět dní.

"Pokud budu zastupovat Duvala," řekl, "musím mít od něho písemnou plnou moc."

"Pak si tedy musíte napsat, co potřebujete," řekl kapitán Jaabeck. "Umí se sice podepsat, ale to je tak všechno."

Alan vytáhl z kapsy zápisník. Chvilí přemýšlel, a pak napsal:

"Já, Henri Duval, v současnosti zadržovaný na motorové lodi Wastervik v přístavu La Pointe Pier, Vancouver, BK, podávám tímto žádost o povolení vstoupit na pevninu ve výše uvedeném přístavu a pověřuji Alana Maitlanda od právnícké firmy Lewis a Maitland, aby mě zastupoval ve všech věcech týkajících se této žádosti."

Kapitán pozorně naslouchal, když Alan nahlas četl tato slova a pak přikývl.

"To je dobré," řekl Duvalovi. "Jestli ti pan Maitland má pomoci, musíš napsat své jméno pod to, co on teď sepsal."

Henri Duval vzal pero, které mu kapitán podal a pomalu a nemotorně podepsal stránku v bloku svou neumělou rukou, dětským písmem. Alan se díval netrpělivě. Myslel teď už na jediné, rychle opustit loď a zahluubit se nad tím nápadem, tou letnou myšlenkou, která mu bleskla hlavou před chvílí. Cítil stoupající vzrušení. Ovšem to, co měl na mysli, byl výstřel za roh. Ale byl to onen druh rány, která se může, ale také nemusí, trefit do černého.

Kapitola 7

CTIHODNÝ HARVEY WARRENDER

Vánoční prázdniny uplynuly tak rychle, jako by snad ani nebyly. Na první vánoční svátek šli Howdenovi na ranní mši a svatě přijímání, a když se vrátili domů, přijímali až do oběda návštěvy, většinou oficiální hosty a pouze pár rodinných přátel.

Odpoledne přijeli Lexingtonovi a premiér strávil s Arthurem Lexingtonem dvě hodiny mezi čtyřma očima. Připravovali se na washingtonské jednání. Později Margareta a James Howdenovi telefonovali transkontinentální linkou se svými dcerami, zeti a vnoučaty v Londýně, kde všichni společně trávili vánoce. Byl to dlouhý hovor, každý mluvil s každým. James Howden, když se při tom díval na hodinky, byl rád, že účet dostane jeho mohovitý zeť, bohatý průmyslník, a nikoli on. Ještě o něco později Howdenovi v klidu ve dvou lehce povečeřeli, premiér pak odešel pracovat na své studii, zatímco Margareta se dívala na film v televizi. Byla to jemná, ale smutná historie "Good by, Mr. Chips" od Jamese Hiltona a Margareta si při ní nostalgicky připomínala, jak spolu se svým mužem viděla ten film v roce 1930. Dnes už jsou představitel hlavní role, Robert Donat, i autor filmu dávno mrtví. Howdenovi teď už do kina nechodili vůbec... V půl dvanácté si dali dobrou noc, Margareta odešla spát, zatímco James Howden pracoval až do jedné.

Šťedří den Milly Freedemanové byl méně rušný, ale také méně zajímavý. Probudila se pozdě, a po určitém vnitřním váhání šla do kostela na mši, ale bez svatého přijímání. Odpoledne si vzala taxi a jela navštívit svou někdejší přítelkyni z Toronta, která se vdala a přestěhovala se do Ottawy. Pozvala Milly na vánoční večeři. Měla malé děti, které se po chvíli začali plést do jejich nudného hovoru o domácnosti, službách a životních nákladech. Jejich štěbetání pak sililo, až se změnilo v nepetržitý tok výskotu, smíchu a drobných sporů.

Stejně jako už několikrát před tím si Milly uvědomila, že se nikdy nezblázní natolik, aby uvěřila řečem o šťastných domovech. To nebylo nic pro ni. Dávala přednost svému vlastnímu pohodlnému apartmá. Měla ráda nezávislost a svou odpovědnou práci, která ji těšila. Pak si pomyslela: Možná už stárnu a jsem čím dál zahořklejší. Ale současně se jí ulevilo, když nadešel čas rozloučení. Manžel její přítelkyně ji odvezl autem domů. Cestou se pokoušel o sblížení, ale Milly jeho návrhy striktně odmítla.

Během dne hodně myslela na Briana Richardsona. Říkala si, co by asi tak dělala, kdyby zatelefonoval. Jenže nezavola a to ji zklamalo. Vlastní podvědomí varovalo Milly před hlubším citovým vztahem. Stále si připomínala, že je ženatý. Považovala za nesmysl, že by mezi nimi mohl vzniknout bližší poměr. Uvědomila si svoji vlastní zranitelnost... Ale představa se nedala snadno zaplašit. Ve snu její důvody ztrácely přesvědčivost. Stále v ní zněla ozvěna slov, která šeptal: "Chci tě, Milly, neznám lepší vyjádření, než: Chci tě..." A nakonec to byla právě tahle myšlenka, která v ní zanechala největší dojem, když si probírala končící den.

Brian Richardson celý den tvrdě pracoval. Opustil Millyn byt brzy ráno a po čtyřhodinovém spánku ho probudilo pípání malého budíčku. Eloise, jak si všiml, nespala doma, což ho nikterak nepřekvapilo. Připravil si snídani a odjel autem do kanceláře strany na Sparks Street, kde strávil většinu dne. Dokončoval podrobnosti hlavní volební kampaně, jak je prodiskutovali s premiérem. Protože byl v domě pouze on a vrátný, neměl ho kdo vyrušovat. Tak práci téměř dokončil a mohl se vrátit do svého, stále ještě prázdného, bytu s dobrým pocitem. Ještě během dne ho samotného překvapilo, že se přistihl při vzpomínce na Milly, na minulou společnou noc. Dvakrát byl v pokušení zatelefonovat jí, ale smysl pro opatrnost mu v tom zabránil. Nakonec, byla to přece jen pomíjivá epizoda, která se nesmí přeceňovat. Večer si chvíli četl a šel brzy spát.

A tak vánoce skončily. Bylo 26. prosince, třicet dva nula nula.

Část druhá

"Pan Warrender by mohl přijít, budete-li si to přát, dnes dopoledne," oznámila Milly Freedemanová. Vklouzla do premiérovy osobní pracovny s podnosem kávy, jakmile odešel jeho asistent. Byl to vážný ambiciózní muž, jmenoval se Elliot Prowse. Ráno přicházel a odcházel, dostával instrukce a referoval, jak je vyřídil. Jamese Howdena přitom

přerušoval telefon, i návštěvníci, pozvaní na tuto dobu. Milly věděla, že většina jich má nějakou souvislost s nadcházejícími washingtonskými rozhovory.

"Co s Warrenderem?"

James Howden vzlhl trochu rozčileně od desek, nad nimiž se skláněl. Měl jich na stole celou hromadu, většina z nich byla označena PŘÍSNĚ TAJNĚ a vztahovala se k mezikontinentální obraně. Vojenské technické záležitosti Jamese Howdena nikdy nadmíru nezajímaly a přesto byl teď nucen soustředit se na tyto otázky, aby si dokázal uspořádat aspoň základní fakta. Přitom ho mrzelo, že měl tak málo času pro sociální záležitosti a otázky rozvoje společnosti, na což kladl v politice hlavní důraz.

Milly nalávala kávu z konvice a přitom s porozuměním odvětila:

"Sháněl jste přece pana Warrendera den před svátky, a on už byl pryč."

Jako obvykle vhodila do kávy čtyři kostky cukru, přilila smetanu a vše opatrně postavila na sací papír, jediné volné místo na zaplněném stole. Pak na podnos přidala ještě misticu s čokoládovými sušenkami.

James Howden odložil desky, vzal si koláček a zakousl se do něj. Souhlasně s plnými ústy řekl:

"Tyhle jsou lepší, než byly minule. Je na nich více čokolády."

Milly se usmála. Kdyby byl Howden méně zaneprázdněn svými starostmi, asi by si všiml, že Milly je dnes v neobyčejně dobré náladě, přímo září a také je atraktivně oblečena v hnědomodré tvídovém kostýmu se světlemodrou halenkou.

"Vzpomínám si, volal jsem mu," řekl po chvíli premiér. "Šlo o problém s nějakým přistěhovalcem ve Vancouveru." S nadějí v hlase dodal: "Snad se to mezitím vyřešilo samo."

"Obávám se, že ne," řekla Milly. "Pan Richardson mi volal dnes ráno, a připomínal to." Podívala se do zápisníčku. "Žádal mě, abych vám řekla, že na Západě je téma stále velmi živé a už i východní noviny o to projevují zájem."

Nepovažovala za nutné dodat, že Richardson ještě jenně připojil: "Jsi krásná, báječná žena, myslím na tebe, a brzy si spolu promluvíme."

James Howden vzdychl.

"Předpokládám, že asi přece jen budu muset Harveye Warrendera přijmout. Někde na něho těch deset minut vyšetříme..."

"Dobře," řekla Milly. "Objednám ho ještě na dnes dopoledne."

Howden uskrával kávu a ptal se:

"Čeká nás toho hodně?"

Milly zavrtěla hlavou:

"Není tam nic, co by nemohlo trochu počkat. Několik naléhavých věcí jsem předala rovnou panu Prowsemu."

"Dobře." Premiér souhlasně přikývl. "Dělejte, co můžete, Milly, příštích pár týdnů bude náročných."

Někdy, dokonce i teď, ho přepadl ve vztahu k Milly podivný nostalgický pocit, i když tělesná touha byla dávno ta tam. Často se divil, jak se to všechno mohlo stát... Poměr mezi nimi, jeho tehdejší hluboký cit. Bylo to jeho samotou, jistě, poslanci v Ottawě vždycky mají pocit prázdnoty a osamění. Jen a jen schůze, když zasedala Sněmovna. A navíc Margareta byla hezky dlouho pryč... Ale všechno mu teď připadalo tak vzdálené, tak neskutečné.

"Je tu ještě něco, nerada vás s tím obtěžuji," zaváhala Milly. "Dopis z banky, upomínka, že jste přečerpal stav svého účtu."

Howden se obratem vrátil do přítomnosti a mrzutě řekl:

"Bál jsem se, že to brzy přijde." Když Margareta začala před třemi dny na toto téma, věděl, že s tím musí něco udělat. Co nejdříve. Byla to jeho vlastní chyba, uvažoval. Věděl přece, že by stačilo prohodit pár slov na správných místech, mezi těmi bohatými, co podporují stranu, zmínit se starším americkým přátelům a dárky a peníze by na sebe nenechaly dlouho čekat. Bez přiložených účtů a cenovek. Nejedna z jeho předchůdců to takhle praktikoval, ale Howden se tomu vždycky bránil. Chtěl si zachovat vlastní hrdost. Jeho život, zdůvodňoval si, začal milodary, když byl sirotek, a Howden se nemohl smířit s myšlenkou, že po celoživotní námaze a navíc v postavení, kam se vypracoval, by měl být závislý na cizím milosrdenství. Vybavil si, jak rychle dovedla Margareta zatočit se skromnými úsporami. "Mohla byste zavolat banku Montreal Trust?" požádal Milly. "Zeptejte se, jestli by pan Maddox ke mě mohl na chvíli přijít."

"Myslela jsem, že s ním budete chtít mluvit, tak jsem se podívala do rozvrhu," odpověděla Milly. "Volno máte jen zítra pozdě odpoledne. Zařídím, aby přišel."

Howden vděčně přikývl. Vždycky byl rád, když mu Milly ušetřila čas. Dopil svou kávu - měl ji rád skoro vařící, hodně sladkou a se smetanou - a Milly mu nalila další šálek. Odsunul si kůži čalouněnou židli, natáhl nohy a chvíli odpočíval. Za celý den si dovolil jen málo takových okamžiků. Za deset minut se zase pustil do práce. Dovedl nasadit takové tempo, že mu podřízení jen těžko stačili. Milly to věděla. Za léta se naučila oddechnout si ve stejné době jako šéf. James Howden měl rád, byla-li u něho. Zeptal se prostě:

"Četla jste ten zápis?"

"Z Výboru obrany?"

Howden si vzal další čokoládový keks a přikývl.

"Ano," řekla Milly. "Četla jsem to."

"Co si o tom myslíte?"

Chvilky uvažovala. Na jeho otázky nedovedla najít zdvořilou odpověď, jakou asi očekával. Jednou si ji Howden dokonce postěžoval: "Polovinu času se snažím zjistit, co si lidé skutečně myslí. Neříkají mi pravdu, ale to, o čem předpokládají, že bych rád slyšel."

"Sama si nejsem jista co by nám Kanadánům asi ještě zbylo?" řekla posléze Milly. "Pokud dojde k té smlouvě o sjednocení, nevěřím, že by se nám někdy vrátila nezávislost."

"Ne," řekl Howden. Taky tomu moc nevěřím."

"No a nezačne tím snad proces, v němž nás USA pohltí? Když to tak půjde dál, staneme se částí Spojených států. A naše nezávislost bude pryč."

Když kladla svou otázku, pomyslela si Milly: Co na tom, i kdyby to byla pravda. Co doopravdy znamenala všechna nezávislost, kromě iluze, o které si lidé jen povídali? Nikdo nebyl opravdu nezávislý. Ani nemohl být, ať už šlo o národy, nebo státy. Byla zvědavá, jak se asi na to dívá Brian Richardson. Ráda by se s ním o tom pobavila právě teď.

"Je možné, že nás spolknou, je to otázka času," řekl pomalu Howden. "Také je možné, že po válce se to může všechno změnit." Odmlčel se, jeho dlouhá tvář byla zachmuřena. "Války mají různé podoby, mění chod dějin. Vyčerpají národy, zničí impéria, a někdy ti, co si myslí, že válku vyhráli, jsou na tom hůř než poražení. Na to přišli Římané a po nich ve své době mnoho dalších, Filištínci, Řekové, Španělé, Francouzi, Britové. Může se to stát Rusku nebo Spojeným státům. Možná oběma. A Kanada z toho vyjde nejsilnější." Pak ještě dodal: "Lidé se často mylí, když předpokládají, že historické změny se většinou neodehrávají za jejich života."

Howdena napadla další myšlenka, i když ji raději nevyslovil. Kanadský ministerský předseda by třeba mohl získat větší vliv ve společné unii, než při naprosté nezávislosti. A pokud by Howden sám byl na takovém místě, autoritu by použil právě pro dobro své vlastní země. Nejdůležitější otázka se určitě teď netýkala kanadské nezávislosti.

"Myslím si, že je důležité přestěhovat ty základny na sever," řekla Milly. "A vím, že máte pravdu, pokud jde o záchranu zemědělských oblastí před radioaktivitou. Ale hlavní problém je, jestli opravdu tak neodvratně směřujeme k válce."

Kdyby byl přesvědčen o tom, že válka se nedá odvrátit a je nutno připravit se na ni, musel by především vytvořit podmínky pro přežití. Rozhodl se, že o tom mluvit nechce. Bylo to téma, které si musí pro veřejnost správně připravit, má-li vsadit na vítězného koně. Ale proč si to nezkusit už teď?

"Vybíráme si, co dál, Milly," řekl opatrně, "a děláme to v době, kdy ještě máme čas. Svým způsobem věříme, že je to jediný směr, kterým se můžeme s čistým svědomím vydat. Jsou tu i tendence nechat vše být, odložit rozhodnutí, sedět se založenýma rukama a věřit, že nepříjemné skutečnosti mezitím zmizí." Potřásl hlavou. "Ale to nejde."

Zkusmo se zeptala:

"Bude těžké přesvědčit lidi?"

Premiér se významně usmál.

"Očekávám, že ano. Bude to vyžadovat přímo hektické úsilí od nás všech."

"V tom případě," řekla Milly "se budu starat o pořádek."

Při těch slovech pocítila znovu sympatie a obdiv k tomuto muži, jehož provázela na cestě k úspěchu a který se teď chystal bojovat za něco ještě většího. Nebyla to stará, nepřekonatelná touha, jakou kdysi zažila, ale něco daleko hlubšího, chtěla ho chránit a zaštitit. Se zadostiučiněním si uvědomila, že ji šéf potřebuje. James Howden řekl klidně:

"Vy jste měla vždycky všechno v pořádku, Milly. To mi moc pomohlo."

Odložil šálek - což znamenalo, že přestávka končí. O čtyřicet pět minut později - Howden zatím zvládl tři jiné schůzky.

Milly uvedla ctihodného Harveye Warrendera.

"Sedněte si, prosím."

Howdenův hlas byl chladný. Ministr pro přistěhovalectví a udělování státního občanství složil svou vysokou postavu do křesla přímo proti stolu. Neklidně se zavrtěl. Jejich důvěrný vztah už dávno vyprchal.

Podívejte se, Jamesi," začal přesto s předstíranou srdečností, "jestli jste mě volal, abyste mi vytkl, že jsem se na tom večírku choval jako blázen, dovozte mi, abych to uznal předem. Udělal jsem to a je mi to zatraceně líto."

"Bohužel," řekl Howden kysele, "na omluvy je poněkud pozdě. A nehledě k tomu, pokud jste se rozhodl chovat se jako městský opilec, recepce u generálního guvernéra je k tomu poslední vhodné místo. Víte, doufám, že druhý den si o tom povídala celá Ottawa."

S nelibostí zjistil, že oblek toho muže přímo volá po žehliče. Warrender se vyhnul premiérovu rozzlobenému pohledu. Sebekriticky rozhodil rukama.

"Já vím, já vím."

"Mohl bych oprávněně požadovat vaši rezignaci."

"Doufám, že to neuděláte, pane premiére. Alespoň doufám."

Harvey Warrender změnil tón. Naklonil se dopředu a v té chvíli se mu objevily na lesknoucím se čele krůpěje potu. Zavinil to příkrým tónem hlasu? Myslí si Howden. Nebyl si tím jist.

"Pokud mohu dodat ještě jednu myšlenku," řekl tiše Warrender, usmívaje se, opět se mu vrátila část obvyklé důvěrnosti. Je to GRAVIA QUAEDAM SUNT REME- DIA PERICULIS, neboli podle Vergilia: Náprava je někdy těžší než vlastní nebezpečí."

"Ale o pár řádek dále je tam verš o hýkání osla," odsekl Howden zlostně. Citáty z klasiků z úst druhého ho rozčilovaly. Premiér nyní cedil sevřenými rty:

"Chtěl jsem vás jenom varovat. Ale doporučuji, abyste mě neprovokoval, mohl bych ještě změnit názor."

Warrender zrudl, pak pokrčil rameny. Tiše zamručel:

"A dál už se mlčí."

"Hlavní důvod, proč jste tady, je ten poslední přistěhovelecký případ ve Vancouveru. Zdá se, že jsme přesně v takové trapné situaci, jakých se musíme rozhodně vyvarovat. Na tom trvám."

"Aha." V očích Harveye Warrendera zasvítíl rostoucí zájem. "Mám o tom podrobné informace, premiére, a

mohu vám to vysvětlit."

"Já nechci, abyste mi něco vysvětloval," pravil James Howden netrpělivě. "To je vaše práce, abyste řídil vlastní ministerstvo. Já mám důležitější starosti." Jeho pohled se vrátil k otevřeným dokumentům o mezikontinentální obraně. Nechtělo se mu pokračovat v rozeprě. "Chci, aby se tento případ vyřešil a zmizel ze stránek novin."

Warrender zvedl obočí.

"Není to protimluv? Jedním dechem mi říkáte, abych se staral o své ministerstvo, a pak hned abych vyřešil případ..."

Howden ho zlostně přerušil.

"Říkám, abyste sledoval vládní politiku. Moji politiku, která by měla předcházet sporným přistěhovaleckým případům. Zvláště teď, když nás v příštím roce čekají volby a" - zaváhal - "jsou tu i jiné problémy. To všechno jsme začali řešit už na večírku." Pak kousavě dodal: "Ale vy si to patrně nepamätujete."

"Já jsem nebyl zase tak opilý!" rozčilil se teď zase Harvey Warrender. "Jen jsem řekl, co si myslím o naší tak zvané přistěhovalecké politice, a to stále platí: Buďto uděláme nové, čestné přistěhovalecké zákony, které umožní udělat to, co my a každá vláda před námi..."

"Umožní co?"

James Howden vyskočil a stanul teď za stolem. Harvey Warrender se na něho klidně díval a tiše řekl, "totiž diskriminační politiku. A proč vlastně ne? Je to přece naše vlastní země, že? Máme kvóty podle zemí, barev, ras, můžeme tedy odmítat negry a orientálce. Tak se to dělalo vždycky, proč bychom to měli měnit? Že chceme Anglosasy, a že tu potřebujeme jisté množství nezaměstnaných, to se ví. Stejně jako máme přísné limity pro Italy a zbytek světa a že hlídáme přesné procento katolíků. Přestaňme s padělatelstvím Vydejme imigrační zákon, který tohle všechno přizná. Přestaňme s pokrytectvím, kdy nastavujeme jednu tvář před Spojenými národy, a druhou máme doma..."

"Zbláznil jste se?" náhle prudce, avšak pološeptem, bez důvěrnosti, vyslovil James Howden svou otázku. Jeho oči sledovaly Warrendera. Ovšem, pomyslel si, tady je klíč k záhadě: K tomu, co řekl na recepci v guvernéřském paláci. Tam Howden předpokládal, že z něho mluví alkohol... pak si připomněl Margaretina slova: "Někdy si myslím, že je Harvey trochu šílený."

Harvey Warrender těžce dýchal, chřípí se mu chvělo:

"Ne," odpověděl. "Nejsem blázen. Jsem jen z toho pokrytectví unaven."

"Čestnost je pěkná," řekl Howden. Jeho vztek již teď polevil. "Ale tenhle způsob čestnosti je politická sebevražda."

"Jak to můžeme tvrdit, když to ještě nikdo nezkusil? Jak víme, že by se lidé nechtěli dozvědět, co již beztak vědí?"

James Howden se odměřeně zeptal:

"Máte jinou alternativu?"

"Takže přistěhovalecký zákon se měnit nebude?"

"Nebude."

"Pak tedy já budu do písmene plnit ten současný," prohlásil Warrender odhodlaně. "Budou jej prosazovat bez výjimek nebo kamufláží a bez zadních vrátek, která mají ukrývat nepříjemné věci před tiskem a veřejným míněním. Možná se tak ukáže, jaký je ten zákon ve skutečnosti."

"V tom případě," řekl James Howden chladně "bych vás požádal o rezignaci."

Oba muži se podívali jeden na druhého.

"Ach," řekl tiše Harvey Warrender. "Ach ne."

Chvilé mlčení.

"Doporučuji, abyste mluvil přímo," řekl James Howden. "Co máte na mysli?"

"Myslím, že to víte..."

Premiérova tvář byla unavená, pohled vyčkávací...

"Žádal jsem o jasné vyjádření."

"No dobře, když tedy chcete."

Teď se zase Harvey Warrender zvedl ze židle. A v přátelském tónu, jako by se bavili o běžné prkotině, řekl:

"O něčem jsme se kdysi dohodli."

"To už je ale spousta let."

"Nemluvili jsme o nějakém časovém omezení."

"Ta dohoda už je splněná."

Harvey Warrender potřásl neústupně hlavou a opakoval:

"Ta dohoda neměla časové omezení."

Zalovil rukou v kapse saka a vytáhl složený papír, který rozložil na premiérově stole.

"Přečtěte si to sám a přesvědčte se."

Howden přímo vystřelil ruku a cítil, jak se mu roztrásla. Kéž by to byl originál, jediný exemplář... Ale byla to fotokopie. Na chvíli se přestal ovládat:

"Vy blázne!"

"Proč?" tvář druhého muže zůstala klidná.

"Vy máte fotokopii..."

"Nikdo neví, co se vlastně kopírovalo. Kromě toho jsem stál celou dobu u té mašiny."

"Fotokopie tohoto typu mají negativy."

"Já mám ten negativ," řekl klidně Warrender. "Mám ho pro případ, že bych potřeboval fotokopii více. Originál

je také v bezpečí." Pokynul hlavou. "Proč si to nepřčtete? Přece se o tom právě bavíme.

Howden sklonil hlavu a pohlédl na slova úmluvy. Byla věčná, bod po bodu, psaná jeho vlastní rukou:

1. H. WARRENDER Odstoupí z vedoucí pozice, bude podporovat J. HOWDENA.
2. WARRENDERŮV SYNOVEC (H.B.) DOSTANE TV LICENCI.
3. WARRENDER SI V HOWDENOVĚ KABINETU VYBERE VLASTNÍ OBOR (KROMĚ MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ NEBO MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ) J.H. NEODSTRANÍ H.W., S VÝJIMKOU INDISKRECE NEBO SKANDÁLU. POKUD NASTANE DRUHÁ MOŽNOST, H.W. PŘEBÍRÁ PLNOU ODPOVĚDNOST, BEZ ZAPLETENÍ J.H. DO AFÉRY.

Pod tím bylo datum - devět let staré - a oba jejich podpisy. Harvey Warrender řekl klidně:

"Vidíte, že mám pravdu, dohoda není časově limitovaná."

"Harveyi," řekl premiér pomalu. "Mám vás snad prosit? Byli jsme tak dlouho přáteli..." Zneklidněl. Všechno mu proběhlo hlavou. Jediná kopie v rukou jediného reportéra by byla jako rozsudek smrti. Pak by nebylo co vysvětlovat, žádné manévry by nepomohly, ani řeči o politickém přežití. Jen odhalení, ostuda... Ruce se mu potily. Druhý muž jen pokyvoval hlavou. Howden se opřel o zeď, a zkusil to znova: "To je divné vymáhání splátky. Svůj podíl jste si vybral. Snad víc než to. Co teď uděláme?"

"Já ti to řeknu!" Warrender se naklonil přes stůl, hlas se proměnil ve zlý, ostrý šepot. "Nech mě na pokoji. Nech mě udělat něco užitečného, co má cenu. Možná, když předěláme ten zákon, a to poctivě, když se vyjádříme k věci jak skutečně je, třeba si i lidé sáhnou do svědomí a přijmou změnu. Možná to současná exekutiva opravdu potřebuje, třeba vše stačí odložit na později. Ale nemůžeme začít, když nebudeme poctiví sami k sobě."

James Howden užasle povzdychl.

"To mi nedává smysl. Asi vám nerozumím."

"Tak dobře, pokusím se to vysvětlit. Mluvíš o tom, že jsem si vybral svůj podíl. Myslíš, že bych se ochotně nevrátil zpátky, nezrušil naši dohodu, kdyby to bylo možné? Řeknu ti, že jsem prožil spoustu nocí, kdy jsem se probudil a až do rána neusnul, a proklínal jsem den, kdy jsem to podepsal."

"Proč, Harveyi? Možná ti pomůže, když se z toho vypořádáš, třeba pomůže cokoli..."

Howden úplně změnil tón. I on začal s tykáním jako kdysi.

"Prodal jsem se, co?" Warrender nyní mluvil vzrušeně. "Prodal jsem se za mísu čočovice. Vůbec to nestálo za to. Tisíckrát jsem si přál, abychom byli znovu v kongresové hale a nechal jsem hlasovat o svých šancích proti tvým - tak jak to tehdy skutečně bylo."

Howden řekl jemně:

"Myslím, že bych stejně vyhrál, Harveyi."

Na chvíli ho přemohl hluboký soucit. Naše staré hříchy se stále připomínají, pomyslel si -- tak či onak, u každého je to jiné, ale záleží to jen na nás.

"Tím si nejsem tolik jist," řekl Warrender pomalu. Zvedl hlavu. "Nikdy mě neopustila myšlenka, Jamesi, že jsem u tohoto stolu mohl teď sedět já místo tebe."

Tak to tedy bylo, došlo Howdenovi. Takhle si všechno představoval. S odstupem měl zřejmě velké oči. Přišli zmařené sny o slávě a velikosti. To byla nesnesitelná kombinace. Varovně se zeptal:

"Jsi vůbec při smyslech? Jedním dechem tady zehraáš na smlouvu, kterou jsme uzavřeli, a současně trváš na jejím dodržení."

"Chci ještě zachránit, co se dá. Pokud se teď nechám vyhodit, definitivně končím. Proto držím v ruce trumfy, které mi zbyly." Harvey Warrender vytáhl kapesník a otřel si silně orosené čelo. Po krátké pauze řekl ještě tišeji:

"Tenkrát jsem si myslel, že by bylo lepší, kdyby nám na to přišli. Oba jsme podvodníci, ty i já. Možná by to byl jediný způsob, který by vyřešil naše problémy rovnou."

"To bylo nebezpečné. Ne," řekl rychle Howden. Jsou lepší způsoby."

Od této chvíle věděl s určitostí - Harveyi Warrenderovi se to v hlavě pořádně pomíchalo. Byl duševně labilní. Musel ho teď vést, podpírat, přemluvit, pokud by bylo třeba, jako malé dítě.

"Já," řekl James Howden. "Zapomeneme na odstoupení."

"A ten přistěhovalecký zákon?"

"Zákon zůstane jaký je," řekl pevně James Howden. "Právě v tomhle musí mít kompromis svoje meze. A navíc chci, aby se něco udělalo s tou situací ve Vancouveru."

"Budu dodržovat zákon," řekl Warrender. "Podívám se na to ještě jednou, to ti slibuji. Ale jednat budu přesně podle zákona."

Howden vzdychl. Musí to tak být. Přikývl na znamení, že schůzka skončila.

Když Warrender odešel, tiše si sedl a uvažoval, jak moc ho tenhle nový problém ohrožuje. Uvědomil si, že by byla chyba, kdyby se snažil jen o svou vlastní bezpečnost. Warrender měl temperament jako rtuť. Teď jeho nestabilita ještě stoupla. Zkusil si představit, jak to měl tenkrát udělat... Lehkovážně sepsal vše na papír, i když ho před tím varovalo jeho právnické vzdělání a zkušenost... Jistě, cítil riziko. Nebezpečí. Ale tížádost někdy člověku zaslepí zrak a donutí ho riskovat až k hazardu. Není sám, jiní to přece dělají také... Když se díval teď po letech zase zpět, připadal mu jeho krok lehkovážný, nepromyšlený. Hnaly ho prostě ambice, ale chyběla mu představivost, co všechno se může přihodit. Nejnebezpečnější asi bylo nechat Harveye Warrendera o samotě, minimálně dnes a zítra. Divoké řeči o změně zákona nebyly bezprostřední problém. Rozhodně se nedalo předpokládat, že by tak rychle našel podporu u solidního sekretáře. Starší úředníci jeho ministerstva také rádi zdržovali věci, s nimiž nesouhlasili. Nová předloha zákona se také

nemohla předložit parlamentu bez projednání v kabinetu, i když v tomto směru by byl nežádoucí otevřený spor mezi Warrenderem a zbytkem vlády.

Takže nakonec mu nezbývalo než nedělat nic, čekat a doufat ve šťastný konec. Což je ovšem stará politická praxe. Brian Richardson určitě nebude rád. Předseda strany očekával rychlé a rozhodné kroky. Ale vysvětlovat teď Richardsonovi, proč se s tím nedá nic dělat, to bylo opravdu nemožné. Na druhé straně, vancouverská aféra zřejmě musí dospět až k bodu varu, má-li Howden Warrendera podržet, dřív než přistěhovalecký úřad udělá cokoli. Škoda. Nešťastný případ, ale byla to přece jen okrajová záležitost. Kritika určitě přijde na program, ale podobným vládou vzdorovala už nejednou a bezpochyby ji bez větších škod přežije i tentokrát. Nejdůležitější bylo, rozvažoval Howden, pojit si především vlastní pozici leaderu. Na tom závisí příliš mnoho jak v přítomnosti, tak v budoucnosti. Udržet moc - to byl jeho závazek vůči ostatním. Nikdo ho nemohl v této chvíli plně nahradit.

+Milly Freedemanová tiše vešla.

"Dáte si oběd?" zeptala se svým lubokým altem. "A vezmete si ho tady?"

Odpověděl.

"Myslím, že teď změním prostředí."

O deset minut později opustil premiér budovu East Blocku, spěšně prošel bránou v Peace Tower a zamířil do parlamentní restaurace.

Byl jasný, chladný den. Čerstvý vzduch měl osvěžující účinek. Po nočním sněžení již byly silnice i chodníky uklizené, slunce a vítr vysušovaly jejich povrch, zatímco kupy sněhu byly shrnuty při krajích. Howden měl dobrou náladu, s radostným pocitem opětoval uctivé pozdravy lidí, které potkával, i salutování uniformovaných strážců parlamentu. Incident s Warrenderem pustil z hlavy, bylo přece tolik důležitějších věcí.

Milly Freedemanová jedla sendvič, který jí přinesli do kanceláře a pila kávu jako obvykle. Poté vešla do pracovny premiéra, vzala si složku se spisy a vyřadila běžné záležitosti, které mohly počkat. Posbírala papíry, které patřily k sobě a uložila je do desek na stole. Jeho povrch byl plný písemností, ale Milly se nesnažila je uklidit. Věděla, že během dne má James Howden rád, když svůj stůl najde tak, jak jej před obědem opustil. Přesto jí pohled padl na list, na první pohled prázdný. Zvědavě jej otočila a poznala, že je to fotokopie jakéhosi rukopisu.

Musela text přečíst dvakrát, než pochopila jeho obsah. Když jí to došlo, celá se roztřásla nad důležitostí toho, co svírala v ruce. Vysvětlil jí rázem spoustu věcí, kterým během těch let nikdy nerozuměla: Stranický sjezd, volby... Howdenovo vítězství... svou vlastní ztrátu...

Ten papír mohl znamenat konec dvou politických kariér, to jí bylo jasné. Proč tady zůstal ležet? Zřejmě se bavili právě o tom... dnes... při schůzce premiéra s Harveyem Warrenderem. Ale proč? K čemu to mohlo jednomu z nich prospět? Ale kde je originál? Jedna myšlenka stíhala druhou. Otázky jí přímo děsily. Přála si, aby ten papír nikdy neobrátila, aby o něm nic nevěděla. A přece... Náhle ji zavalil vztek na Jamese Howdena. Jak jen to mohl udělat? Bylo toho mezi nimi tolik. Mohli prožít své velké štěstí, společnou budoucnost. Jenom by byl nesměl vyhrát ve volbách. Vzrušeně se ptala sama sebe: Proč nehrál ani tuhle hru poctivě?... Proč jí neponechal aspoň malou naději na výhru? Ale uvědomila si, že v tomto souboji byla absolutně bez šancí...

"Pak - stejně náhle jako předtím - rozhořčení pominulo a zase se jí vrátil klid a rozvaha. Milly věděla, že to, co Howden udělal, zřejmě udělat musel. Touha po moci, po vítězství mezi dávnými rivaly, touha po politickém úspěchu... to ho zcela pohltilo. Kromě toho, osobní život, možná i láska... neznamenal pro něho skoro nic. Vždycky to tak bylo. Nikdy neměla šanci... Ale teď musela na věci nahlížet prakticky.

Milly se zastavila a nutila se ke klidu. Naprosto zřetelně viděla, že premiér a možná další členové kabinetu jsou teď ohroženi. Avšak, byl to právě Howden, který všechno způsobil, i jí samé... Měla pocit, že se minulost náhle vrací. A to ještě dnes ráno se ho rozhodla chránit. Vzpomněla si na to docela zřetelně. Ale jak jen by mohla... tuhle informaci využít... informaci, o jaké jistě nemá tušení ani Margareta Howdenová. Ano, v tomhle směru měla k Jamesovi Howdenovi určitě blíž, než jeho vlastní žena. Zřejmě se s tím nedalo nic okamžitě počít. Ale taková příležitost se může naskytnout... Někdy se dá použít vydírání proti vyděrači. Ta myšlenka byla náhodná, vagín... jako výstřel do tmy. Ale kdyby se ukázala příležitost... musí vědět co s tím. Milly pohlédla na hodinky. Dobře znala Howdenovy zvyky. Ještě jí zbývala alespoň půlhodinka, než se vrátí. V celém bloku kanceláří byla teď sama, nikde nikdo.

V náhlém impulsu vzala fotokopii a šla s ní vedle ke kopírce. Pracovala rychle, automaticky, srdce jí divoce bilo, když zaslechla ozvěnu kroků, jak někdo přešel kolem... Kopírka se zahřála, papír jí prošel, druhá kopie teď ležela u výstupu ze stroje. Kvalita byla ubohá. Reprodukce z reprodukce. Ale text byl natolik jasný, že se dal dobře přečíst. Rukopis byl nezaměnitelný. Spěšně složila svou fotokopii a schovala ji na dně kabelky. Vrátila původní předlohu na stůl, lícem dolů, tak jak ji tam našla.

James Howden později odpoledne obrátil list papíru zase lícem navrch a zbledl. Zapomněl, že tam ležel. Pokud by ho tam nechal přes noc... Pohlédl na dveře. Milly. Ne. Bylo nepsaným pravidlem, že stůl přes poledne neuklízela. Odešel s papírem na toaletu u své kanceláře. Roztrhal jej na drobné kousíčky, ty pak spláchl a sledoval je, dokud nezmizely všechny v odpadu.

Část třetí

Harvey Warrender se s úsměvem na tváři pohodlně usadil do měkkého sedadla své limuzíny a pokynul šoférovi, aby ho odvezl zpět do budovy Ministerstva pro přistěhovalectví a přidělování státního občanství na Elgin Street. Vstoupil do hranaté budovy s hnědou omítkou, odkud právě vycházel hlouček úředníků. Šli na oběd - byl právě čas. Vyjel výtahem do pátého patra a přímým vchodem vešel do své pracovny. Tam pohodil kabát, šálu a klobouk

ledabyly přes židli. Zastavil se u psacího stolu, sklonil se nad jeho desku a stiskl tlačítko interkomu. Spojil se se svým zástupcem.

"Pane Hess," řekl Harvey Warrender, "jestli jste volný, přijďte prosím ke mně."

Ozvalo se zdvořilé:

"Prosím."

Pak Harvey čekal. Vždy to trvalo několik minut, než sem zástupce dorazil. Jeho kancelář byla sice na stejném patře, ale poměrně vzdálená. Snad proto, aby šéf administrativy ministra nebyl lidem na očích.

Harvey Warrender zamyšleně pochodoval kanceláří po vysokém měkkém koberci. Stále měl ještě povznesenou náladu ze svého střetnutí s premiérem. Bezpochyby dopadl lépe než čekal, myslel si. Obrátil hrozbu porážky ve vlastní vítězství. Navíc, jejich vzájemné vztahy se nyní jasně a přesně vymezily.

Stále vychutnával pocit pýchy a zadostiučinění. A také radost z moci. Sem patřil: do světa autority, když ne přímo nejvyšší trůn, tak hned na ten druhý. Velmi dobře čalouněný trůn, napadlo ho. Rád se z něj díval na svět okolo sebe. Pracovna ministra pro přistěhovalectví byla nejluxusnější ze všech úřadů v Ottawě. Její návrh a zařízení vyžadovalo velký náklad, místnost nechala vybavit jedna z mála žen, které kdy v Kanadě spravovaly státní ministerstvo. Když úřad převzal, nechal všechno jak bylo. Vysoký šedý koberec, světlounce šedé závěsy, komfortní sadu anglického stylového nábytku. Na návštěvníky to dělalo bezesporu velký dojem. Byl to tak obrovský rozdíl proti té chladné nepřívětivé strohé jizbě, kde sídlil léta předtím. I když občas v duchu litoval, že Jamesi Howdenovi ustoupil, bylo mu jasné, že by jinde jen těžko získal takový komfort, včetně přijatelných finančních podmínek. Vzpomínka na Howdena mu připomněla vlastní slib, že se ještě jednou podívá na tu únavnou vancouverskou aféru s tím, že se bude striktně držet zákona. A svůj slib chtěl dodržet. Byl rozhodnut, že nesmí váhat, ani se dopustit omylu, za který by pak Howden mohl jeho resort kritizovat.

Ozvalo se klepání na dveře a osobní sekretářka uváděla jeho zástupce, Clauda Hesse, úředníka - úspěšného karieristu - který se oblékal jako blahobytný majitel pohřebního ústavu a někdy se tak také choval.

"Dobré ráno, pane ministře," řekl Hess. Jako vždy dovedl vyváženě spojit výraz respektu a familiárnosti, i když někdy dával najevo, že ministři přicházejí a odcházejí, zatímco on si stále držel své významné postavení a zůstal by, i kdyby současný ministr odstoupil.

"Byl jsem u premiéra," řekl Warrender. "Na koberečku."

Zvykl si mluvit s Hessem přátelsky a otevřeně, zvláště když zjistil, že se to vyplatí, protože na oplátku od něho dostával dobré a zasvěcené rady a upozornění. Jejich dobré vztahy vznikly patrně i proto, že Harvey Warrender byl ministrem už druhé období. Zástupcův pohled vyjadřoval účast.

"Tak, tak," řekl samozřejmě měl už díky úřednickým tamtámům podrobnou zprávu o incidentu v sídle guvernéra, ale diskrétně to přecházel.

"Jedna z jeho výtek se týkala té vancouverské záležitosti. Zdá se, že se některým lidem nelíbí, když dodržujeme zákony."

Zástupce ministra vzdychl. Za léta si zvykl na machinace, na ústupky, na otevřená zadní vrátka, kterými se z přistěhovaleckého zákona dalo vyklouznout, vyžadovaly-li to politické zájmy. Ale ministrova další poznámka ho překvapila.

"Řekl jsem premiérovi, že neustoupíme," řekl Warrender. "Buď vysloví souhlas s naším přístupem nebo musíme revidovat zákon a řídit se jím."

Zástupce se vzrušeně zeptal:

"A pan Howden...?"

"Mám volnou ruku," řekl Warrender krátce. "Souhlasil jsem s revizí toho případu, ale dál budeme postupovat jako obvykle."

"To je velmi dobrá zpráva."

Hess položil na stůl šanon, který držel v ruce. Oba muži se pak posadili do křesel, stojících stranou. Nebylo to poprvé, co podřízený zástupce uvažoval o vztahu pana ministra a předsedy vlády, ctihodného Jamese McCalluma Howdena. Zřejmě mezi nimi existovala jakási zvláštní dohoda, protože bylo zřejmé, že Harvey Warrender má nesrovnatelně více volnosti než ostatní členové kabinetu. Byla to okolnost, proti níž ministrův náměstek nikdy neprotestoval. Umožňovalo mu to realizovat některé vlastní představy. Jak Claude Hess sám poznal, veřejnost si někdy myslela, že politika je výlučně věcí zvolených reprezentantů. Ale bylo až překvapující, jak často tyto reprezentanti schvalovali zákony podle toho, co jim elitní sbor vysokých státních úředníků předložil. Hess sevřel zuby horní ret a zamyšleně řekl:

"Doufám, že jste to s revizí přistěhovaleckého zákona nemínil moc vážně, pane ministře. Vždyť je to vcelku dobrý zákon."

"Vy si to musíte myslet," řekl stroze Warrender. "Vždyť je to vlastně vaše dílo."

"Dobrá, určité otcovské zásluhy musím připustit..."

"Já se všemi vašimi myšlenkami o osídlování nesouhlasím," řekl Harvey Warrender. "Víte o tom nebo ne?"

Zástupce ministra se usmál.

"Během našich vzájemných vztahů jsem něco takového občas pozoroval. Avšak, pokud to tak mohu říci, vy jste přece realista."

"Jestli miníte, že nechci Kanadu zaplavit Číňany a černochoy, pak máte pravdu," řekl Warrender a zamračil se. Pokračoval v řeči, ale pomaleji: "Ale současně se někdy musím sám sobě divit. Sedíme si na svých čtyřech miliónech čtverečních mil jedné z nejbohatších zemí světa. Přitom máme dost málo obyvatel. Máme rezervy ve svém rozvoji. Zatímco svět je přecpán lidmi, úpěnlivě hledajícími novými domovy..."

"Nic bychom nevyřešili," řekl Hess trochu popuzeně "pokud bychom otevřeli dveře dokořán všem, co by se tu chtěli usadit."

"Ne. Pro nás by to snad neřešilo nic. Ale co zbytek světa? Co války, ke kterým může dojít, pokud se někde nenajde přetlaková záklopka pro populační explozi?"

"To by byla příliš vysoká cena. Myslím za ony eventuality, které pak nemusí nikdy nastat." Claude Hess si přehodil nohu přes nohu a uhladil si nohavice dokonale ušitých kalhot bez jediného záhybu. "Podle mého názoru, pane ministře - jak samozřejmě víte - kanadský vliv na světové události může být podstatně větší teď, se současným stavem obyvatelstva, než když připustíme, aby nás zaplavily méně přijatelné rasy."

"Jinými slovy," řekl tiše Harvey Warrender, "chcete zachovat privilegia těm, kteří měli štěstí, že se tu narodili." Zástupce se zasmál.

"Jak jsem řekl před chvílí: Jsme oba realisti."

"Dobrá, snad máte pravdu," Harvey Warrender bubnoval prsty na desku stolu. "Jsou některé věci, o nichž zatím nemám docela jasno. Tohle je jedna z nich. Ale jedno vím určitě. Že lidé téhle země jsou za naše přistěhovalecké zákony odpovědní a to by se jim mělo dát jasně najevo. Jenomže nikdy to nemohou pochopit, pokud budeme mít neprůhledné zákony. Právě proto ten zákon musíme zdokonalit, aby byl jasný, bez ohledu na to, zda ho budou číst zepředu nebo zezadu. A takový zákon musí platit, dokud já sedím na téhle židli."

"Bravo," zavolal tlustý zástupce a líbezně se zasmál.

Na chvíli zavládlo ticho. Zatím se oči Harveye Warrendera upřely někam za náměstkovu hlavu. Aniž by se otočil, Hess dobře věděl, kam se ministr dívá. Na portrét mladého muže v uniformě Královského kanadského vojenského letectva, vyvedený v oleji. Byla to malba podle fotografie, pořízená krátce na to, co Warrenderův syn padl v boji. Mnohokrát už v této místnosti Hess pozoroval, jak otcovy oči doslova visí na tomhle obraze. Někdy si o něm i vyprávěli.

Nyní Warrender řekl, jako by četl myšlenky toho druhého:

"Často vzpomínám na svého syna."

Hess rozvážně přikývl. Nebyl to nový gambit v rozhovoru. Hess ho často přešel mlčením. Dnes se rozhodl odpovědět.

"Nikdy jsem neměl syna," řekl. "Jenom dcery. Vycházíme spolu dobře, ale vždycky jsem si myslel, že mezi otcem a synem je úplně jiný vztah."

"To také je," souhlasil Warrender. "Je, a nikdy v člověku neumírá, alespoň v mém případě ne." Pokračoval s pohnutím v hlase. "Velmi často myslím na to, čím můj syn Howard mohl být. Byl to nádherný chlapec, odvážný a dravý. To byla vlastnost, která u něho převládala: odvaha a kuráž, hrdinskou smrtí taky nakonec zemřel. Často jsem si říkal, že bych měl být vlastně na to hrdý."

Zástupce ministra přemýšlel o tom, jestli by i on sám nejvíce vzpomínal na hrdinství svého syna. Ale ministr o tom mluvil tolikrát, s ním jako s jinými, zřejmě si ani neuvědomoval, že se opakuje. Někdy Harvey Warrender popisoval do nejmenších detailů vzdušnou bitvu, v níž zahynul jeho syn, že se dalo těžko rozeznat, co je ještě smutek a kde začíná uctívání chrabrosti.

Kdysi se o tom povídalo po celé Ottawě, i když většinou soucitně. Zármutek umí podivné věci, myslel si Claude Hess. Dokonce někdy vypadá jako parodie na zármutek. Byl rád, když jeho nadřizený zase začal mluvit k věci.

"Dobrá," řekl Warrender. "Vraťme se k té vancouverské záležitosti. Musím mít naprostou jistotu, že po právní stránce je všechno v pořádku. To je důležité."

"Ano, já vím," přikývl Hess a pak uchopil šanon, který přinesl s sebou. "Prošel jsem ty zprávy, pane a jsem si jist, že se nemusíme ničeho bát. Jen jedna věc mě trochu znepokojuje."

"Veřejné mínění?"

"Ne, ale s tím musíte vždycky počítat." Ve skutečnosti veřejné mínění a publicita jsou Hessovi vady. Byl přesvědčen, že politický tlak donutí vládu k ústupku a přistěhovalecký zákon nějaké změny prodělá, jak se to stalo již mnohokrát. Ale nechtěl se o tom dohadovat právě teď. "Měl jsem na mysli, že nemáme ve Vancouveru vedoucího úředníka expozitury. Williamson, vedoucí distriktu, dostal zdravotní dovolenou. Vráti se možná až za pár měsíců, pokud se vrátí vůbec."

"Ano," řekl Warrender. Zapálil si cigaretu, a nabídl svému zástupci, který ji přijal. "Vzpomínám si."

"Za normálních okolností by mě to nevzrušovalo, ale pokud tlak poroste, a to nás asi čeká, rád bych tam měl někoho, na koho se mohu osobně spolehnout. A kdo by také dokázal uklidnit tisk."

"Asi už máte někoho konkrétního na mysli."

"Ano," Hessovi to zapalovalo rychle. Rád se bleskově rozhodoval i ve složitých situacích. Warrender byl občas excentrický, ale Hess věřil na loajalitu. Proto teď chtěl hájit vši silou ministrovu pozici. Zamyšleně řekl: "Mohu tady trochu sám pomoci a uvolnit jednoho ze svých ředitelů odboru. Ten je schopen převzít místo ve Vancouveru. Navenek než se uzdraví Williamson, ale ve skutečnosti, aby vyřešil tenhle zvláštní případ."

"Ano," přikývl souhlasně Warrender. "Kdo myslíte, že by tam měl jet?"

Zástupce ministra vyfoukl cigaretový kouř. Lehce se naklonil.

"Kramer," řekl hez bez váhání. "Když dovolíte, pane, pošlu tam Edgara Kramera."

okopírovala ten papír? Co si s ním mohla počít? Kam se ztratila náhle její oddanost? Prála si, aby skončil kolotoč manévřů a machinací, na němž se musela podílet. Stejně jako před několika dny se rozhodovala, zda opustit politiku, nechat Howdena jeho osudu, a začít něco nového. Ptala se sama sebe, je-li vůbec někde, v jakékoliv profesi, mezi docela jinými lidmi, takové prostředí, v němž by se nikdy neintrikovalo. Když o tom uvažovala, zachvacovalo ji zoufalství. Vyrušilo ji zvonění telefonu.

"Milly," ozval se rázný hlas Briana Richardsons. "Raoul Lemieux - náměstek ministra obchodu a můj přítel - rozjíždí menší párty. Zve nás oba. Co tomu říkáš?"

Millino srdce poskočilo. Impulsivně se zeptala:

"Bude to prima?"

Brian se zasmál.

"Raulovy párty jsou obvykle velmi milé."

"I hlučné?"

"Naposled," řekl Richardson, "jeho sousedé zavolali policii."

"Má tam hudbu? Bude se tancovat?"

"Má horu desek, u Raoula se smí všechno."

"Já půjdu," řekla Milly. "Ano, půjdu ráda."

"Vyzvednu tě za půl hodiny."

Jeho hlas zněl vzrušeně. Ještě jednou mu poděkovala.

"Není třeba. Děkovat můžeš až potom."

Ve sluchátku cvaklo, spojení se přerušilo. Už věděla, jaké šaty si oblékne. Byly z karmínového šifónu, s hlubokým výstřihem. Konečně s pocity uvolnění i nadcházejícího vzrušení, odkopla boty přes celý pokoj.

Kapitola 8
EDGAR KRAMER

Za šestatřicet hodin, které již Edgar S. Kramer trávil ve Vancouveru, dospěl ke dvěma závěrům. Zprv se rozhodl, že si nebude dělat problémy s Úřadem pro přistěhovalectví a udílení státního občanství pro západní pobřeží. Není nic, co by pohodlně nevyřešil. Za druhé si stále více uvědomoval, že se dostává do silnějšího a silnějšího psychického tlaku a ani fyzicky na tom není nejlíp. Ve čtvercové, účelně zařízené kanceláři ve druhém patře budovy úřadu, s vyhlídkou na moře, se Edgar Kramer zamýšlel nad oběma poznatky. Kramer byl sporný muž, těsně před padesátkou, měl šedé oči, vlnité hnědé vlasy, uprostřed rozdělené pěšinkou. Nosil brýle bez obrouček. Uměl logicky myslet, což ho přivedlo od skromných začátků do vládních služeb. Byl pilný, nesmírně čestný a neústupný, nebyl v žádné straně, úřední nařízení plnil přesně a do posledního písmenka. Neměl rád sentimentalitu, neúčelnost a trval na respektování příkazů státní správy. Jeden z jeho kolegů jednou poznamenal, že "Edgar by škrtl penzi i vlastní matce, pokud by na formuláři žádosti chyběla čárka."

Samozřejmě přeháněl, ale zrunko pravdy v tom bylo. Stejně se naopak dalo předpokládat, že Kramer by pomohl i svému úhlavnímu nepříteli, pokud by byl jeho požadavek podle zákona a práva. Byl ženatý, bezdětný. Jeho manželka byla prostá žena, která udržovala jejich domov v úzkostlivém pořádku bez nejmenší fantazie. Když hledali byt, procházela čtvrti, které by odpovídaly svou důstojností postavení jejího manžela. Ve vyšší státní službě se Edgar Kramer stal jedním z mála mužů, vybraných - z větší části pro své schopnosti, ale i pro svou poslušnost - pro vyšší úkoly. V Ministerstvu pro přistěhovalectví a udělování státního občanství byl vyhlášeným hasičem problémů a dalo se předpokládat, že po několika letech to může dotáhnout na náměstka ministra.

Uvědomoval si své přednosti a protože byl citlivý, stoupal Edgar Kramer stále vzhůru. Ale každý jeho krok musel být dostatečně bezpečný. Dočasně jmenování do Vancouveru ho potěšilo, zvláště, když se dozvěděl, že ministr osobně schválil tento výběr a bude se zajímat o výsledky jeho mise. I proto se snažil statečně překonávat zdravotní potíže, které ho pronásledovaly. Stručně řečeno, šlo o urologickou vadu a Edgar Kramer musel chodit močit příliš často a ještě obtížně. Urolog, ke kterému ho poslal rodinný lékař před několika týdny, vyslovil diagnózu.

"Trpíte zánětem prostaty, pane Kramere, a než léčba zabere, bude se nemoc ještě nějaký čas zhoršovat." Specialista popsal syndromy jeho nemoci: přes den časté močení, skoro po kapkách, v noci pak tlak a potřeba si ulevovat, což přerušuje spánek, ubírá nemocnému síly a ten je příští den unavený a nervózní. Ptal se, jak dlouho to může trvat. Urolog soucitně odpověděl: "Obávám se, že musíte počítat s dalšími dvěma nebo třemi roky, než se dostanete do stadia, kdy lze přikročit k operaci. Pak vám uděláme resekci, a ta přinese úlevu."

To byla slabá útěcha. Ještě tísnivější však byl strach, že se jeho nadřazení dovědí, jak ho předčasně postihla nemoc starých mužů. A tak po všem snažení - po letech práce a odříkání, když má konečně vyhlídku na odměnu. Dovedl si představit, co taková informace může způsobit.

Pokusil se aspoň na chvíli zapomenout, sebral několik nalinkovaných listů papíru, rozhozených po stole. Sepsal na ně svým pevným a úhledným rukopisem akce, které od svého příjezdu do Vancouveru podnikl, a ty které plánoval. Vcelku byl okřesek dobře zaběhnutý, úřad ve slušném stavu. Několik případů sice vyžadovalo malé revize, musí ještě upevnit disciplínu. Jednu změnu již dokonce provedl. Stalo se to včera, když v době oběda kontroloval vzorky jídla, roznášené vězňům do cel pro zadržené, pro ty, které chytily na hranicích při neoprávněném přechodu, a které čekala deportace zpět do zámoří. Rozhořčil se, protože jídlo bylo sice chutné, ale nebylo ani dost teplé, ani stejné kvality, jaké se podávalo v jídelně pro personál.

Vůbec nehrálo roli, že někteří ze zadržených si i tak žili lépe, než kdykoli předtím za celý život a za pár týdnů

budou zase někde hladovět. Péče o vězně měla přesná pravidla a Edgar Kramer poslal pro hlavního kuchaře, který - jak se ukázalo byl velký hmotný muž, a převyšoval drobného úředníka o hlavu. Kramer, jehož výška druhých lidí nedokázala ohromit, vydal ostře formulované nařízení a byl si jist, že bude splněno, aby každé jídlo pro vězně bylo kvalitní a podávalo se teplé.

Pak se začal zajímat o kázeň v kancelářích a všiml si pár nepřesností hned ráno, a také našel drobné nedostatky na vzhledu uniform svých úředníků. Sám na své oblečení velmi dbal - jeho tmavý oblek s jemným proužkem byl vždy nažehlen, se složeným bílým kapesníčkem v náprsní kapse. Od svých podřízených požadoval podobný standard. Náhle pocítil, že si musí jít ulevit. Pohled na hodinky mu prozradil, že utekla sotva čtvrt hodina od chvíle, kdy byl naposledy. Rozhodl se, že nepůjde, vydrží. Pokoušel se soustředit. Nešlo to. Rezignovaně vzdychl, vstal a opustil kancelář.

Když se vrátil, v jeho místnosti čekala mladá stenotypistka, kterou si vybral za sekretářku. Kramer byl zvědav, jestli si dívka všimla, kolikrát vychází a zase se vrací, i když používal přímé dveře na chodbu. Ovšem, vždycky se mohl vymluvit, že kontroluje různá místa po budově... Zřejmě ho to co nejdříve čeká... Musí si najít důvod pro ty stále útky.

"Čeká tu na vás nějaký pán, pane Kramere," oznámila dívka. "Je to pan Alan Maitland, říká, že je právník."

"Dobrá," řekl Kramer. Sundal si z nosu své brýle a začal si je čistit. "Uvedte ho prosím."

Alan Maitland sem šel ze své kanceláře na nábřeží půl míle pěšky. Tváře měl červené od ostrého větru. Byl bez klobouku, lehkou čepici si sundal, hned jak vešel. V jedné ruce malý kufík.

"Dobrý den, pane Kramere," řekl Alan. "Jsem rád, že jste mě přijal bez předchozího ohlášení."

"Jsem úředník, který slouží veřejnosti, pane Maitlande," promluvil Kramer a puntičkářsky vyslovoval. Se zdvořilým formálním úsměvem pokynul Alanovi, aby si sedl. Sám zaujal místo za stolem. "Dveře mé kanceláře jsou otevřeny každému. Co pro vás mohu udělat?"

"Zřejmě vám vaše sekretářka řekla," začal Alan, "že jsem advokát."

Kramer přikývl.

"Ano."

Mladý a nezkušený, pomyslel si. Edgar Kramer viděl za své praxe hodně právníků. S některými zkřížil meč v nějakém sporu, ale většina na něho neudělala valný dojem.

"Četl jsem o vašem jmenování před několika dny, a rozhodl jsem se, že počkám, až přijedete."

Alan si uvědomoval, že musí pozorně volit slova, protože si nechtěl toho drobného muže znepřátelit. Jeho dobrá vůle a ochota může být důležitá. Nejprve uvažoval o návštěvě úřadu v záležitosti Henriho Duvala co nejdříve po svátcích. Ale pak, když strávil celý den a noc studiem přistěhovaleckého zákona a četbou precedenčních případů, objevil ve večerníku ze šestadvacátého prosince stručnou zprávu, že ministerstvo jmenovalo nového vedoucího pro vancouverskou oblast. Když věc prohodil se svým partnerem Tomem Lewisem, který už také podnikl několik diskrétních průzkumů, rozhodli se i přes ztrátu několika cenných dnů - počkat na nového šéfa.

"Ano přijel jsem. Teď mi snad řeknete, s čím jste na mne čekal."

Kramer vyladil tvář do pokusu o úsměv. Pokud bude moci prospět tomuhle právníckému novicovi - za předpokladu, že to mládě bude slušně spolupracovat - rozhodl se, že to udělá.

"Přišel jsem z pověření svého klienta," řekl Alan opatrně. "Jmenuje se Henri Duval a zadržují ho na lodi Wastervik. Rád bych vám ukázal plnou moc, že mohu zastupovat jeho zájmy."

Otevřel kufík a vyndal list papíru - strojem psanou kopii žádosti, kterou mladý muž podepsal při jejich prvním rozhovoru - a položil ji na stůl. Kramer pozorně přečetl text, pak list odložil. Když advokát uvedl jméno Henriho Duvala, lehce znervózněl. Nyní se velice obezřetně zeptal:

"Smím vědět, pane Maitlande, jak dlouho znáte svého klienta?"

Byla to neobvyklá otázka. Avšak Alan se přinutil ke klidu. Kramer rozhodně vypadal dost přátelsky.

"Poznal jsem svého klienta před několika dny," odpověděl jasně. "Abych řekl pravdu, poprvé jsem o něm četl v novinách."

"Ach tak."

Edgar Kramer si opřel ruce dlaněmi o stůl. Bylo to jeho obvyklé gesto, když přemýšlel nebo když se snažil získat čas. Samozřejmě znal podrobnosti o Henrim Duvalovi a jeho incidentu. Dostal zprávu hned po příjezdu. Náměstek ministra, Claude Hess, mu řekl o ministrově zájmu, aby se věc řešila s absolutní korektností. Kramer byl spokojený, že dosud se tak postupovalo. Odpovídal také na otázky vancouverských novin, udělali s ním interview hned první den.

"Možná jste neviděl články v novinách, pane."

Alan znovu otevřel kufík a sáhl dovnitř.

"Nemusíte se obtěžovat, prosím."

Kramer se rozhodl, že bude vlídný, ale rozhodný.

"Jeden z nich jsem viděl. Ale my tu nejsme kvůli novinám. Víte - lehce se usmál - já mám přístup k oficiálním spisům, které pokládáme za mnohem důležitější."

"Ve spisech Henri Duvala toho moc být nemůže" namítl Alan. "Pokud jsem si udělal obrázek, nikdo z vašeho úřadu s ním nic nese-psal."

"Máte docela pravdu, pane Maitlande. Moc se toho ani udělat nedalo. Věc je průzračně jasná. Ten člověk na lodi nemá vůbec doklady, a očividně ani žádné solidní občanství. Proto, co se týče našeho ministerstva, ani nemáme možnost ho, třeba jen teoreticky, považovat za přistěhovance."

"Ten člověk na lodi, jak jste ho nazval," řekl Alan, "má dostatek značně neobvyklých důvodů, proč je bez státního občanství. Pokud jste četl zprávy v tisku, jistě o tom víte."

"Vím, že byly určité údaje v tisku." Zase ten lehký úsměv. "Ale kdybyste měl tolik zkušeností jako já, věděl byste, jak velké bývají rozdíly mezi zprávami v novinách a fakty."

"Samozřejmě, že nevěřím všemu, co jsem kdy četl." Alan zjistil, že střídavý úsměv muže naproti, který jako by jej vypínal a zapínal podle lirogramu, ho začíná rozčilovat. "Žádám vás o jediné - a to je opravdu jediný důvod, proč jsem přišel - abyste celou věc blíže prozkoumal."

"A já vám říkám že další šetření nemá smysl."

Tentokrát se z hlasu Edgara Kramera ozval chladný odstup. Uvědomoval si svůj obrat. Snad je to únavou, že ztrácí trpělivost. V noci musel několikrát vstávat a ráno se necítil ani trochu odpočatý. Pak pokračoval:

"Dotyčné individuum nemá v této zemi žádná zákonná práva stejně tak jako je nemá pravděpodobně kdekoli jinde a je nesmyslné, aby je chtěl uplatňovat."

"Ale je to lidská bytost," protestoval Alan. "To neznamena nic?"

"Na světě je mnoho lidských bytostí. Některé jsou méně šťastné, než jiné. Já mám za úkol jednat s těmi, na které se může vztahovat náš přistěhovalcký zákon a to Duval není."

Ten mladý právník určitě nemá zájem spolupracovat, pomyslel si Kramer.

"Já jen prosím" řekl Alan, "o formální přijetí žádosti o přiznání přistěhovalckého statutu pro svého klienta."

"A já," odpověděl pevně Edgar Kramer, "to odmítám."

Oba se na sebe zadívali se začínající zjevnou nevolí. Alan Maitland měl dojem, že stojí před zdí impregnovanou pedantskou samolibostí. Edgar Kramer viděl před sebou neotesané mládí nerespektující autority. Navíc ho opět začínalo obtěžovat nucení. Akutně. Bylo to směšné... znovu tak brzy. Ale všiml si, že občas to způsobilo i vzrušení. Bojoval s tím. Musí nucení ignorovat. Vydržet... nepodléhat...

"Nemůžeme se o tom nějak přijatelně domluvit?" Alan se lekl, jestli to neznělo příliš tvrdě. Náhodných chyb se snažil vyvarovat. Nyní se zeptal a doufal, že přesvědčivě: "Udělal byste mi tu laskavost, a setkal se osobně s tím mužem, pane Kramere? Myslím, že by na vás udělal dobrý dojem."

Kramer potřásl hlavou.

"Nerozhoduje, jestli na mne udělá dojem nebo ne. Jsem povinen zachovávat právo tak, jak je zaneseno v zákonech. Já zákony nedělám a stejně tak z nich neschvaluji výjimky."

"Ale můžete dát doporučení. Návrh."

Ano, myslel Edgar Kramer. To bych mohl. Ale neměl nic takového v úmyslu zvláště v tomhle sentimentálně chápaném případě. A pokud šlo o osobní rozmluvu s nějakým potenciálním přistěhovalcem, jeho momentální postavení mu velí, aby si ho udržoval co nejdál od těla. Pamatoval ovšem dobu, kdy měl mnoho takových pohovorů. Za mořem, po válce, v zemích tehdy zpustošené Evropy. Vybíral vystěhovalce pro Kanadu, a jiné odmítal. Kdosi o něm trefně řekl, že tak se vybírá nejlepší štěně z vrhu. To byly dny, kdy by muži i ženy prodali svou duši - a často to i udělali - jen aby získali přistěhovalcké vízum.

Tenkrát čekala na přistěhovalcké úředníky spousta lákadel. Někteří jim podlehli. Ale on sám nezaváhal nikdy, i když pro tu práci nijak nehoroval. Dával přednost úřednímu postupu - a dělal to perfektně. Proslul jako tvrdý úředník, hájící důsledně zájmy své země. Udílel souhlas pouze nejvyšší kvalitě přistěhovalců. Často byl pyšný, když si na ten čas vzpomněl. Dal povolení ke vstupu jen dobrým lidem - aktivním, silným, zdravým. Nikdy ho neznepokojovalo, že odmítá ty, kteří podle jeho názoru nedosáhli z nějakého důvodu žádoucí úrovně, ale to právě rozčilovalo jiné. Tok jeho myšlenek přerušil advokát:

"Nežádám, abyste mému klientovi přiznal právo přistěhovalce, alespoň prozatím," řekl Alan Maitland. "Vše oč žádám, je pouze první krok: pohovor mimo loď."

Ačkoli se předtím rozhodl, že bude svůj měchýř ignorovat, Edgar Kramer cítil, jak nyní narůstá. Taky se bál, aby neskočil na starý elementární právní trik. Udělat první krok. Proto ostře odpověděl:

"Perfektně vím, pane Maitlande, oč žádáte. Chcete, aby úřad oficiálně vyslechl tohoto muže, oficiálně ho odmítl, a vy byste mohl začít podnikat další právní kroky. Pak, když vyčerpáte všechny odvolací procedury - co možná nejpozději - loď beze vší pochyby odpluje, a váš takzvaný klient zůstane tady. Takhle jste si to promyslel, že?"

"Po pravdě řečeno, bylo to tak," souhlasil Alan.

Ušklíbl se. Tuhle strategii vymysleli s Tomem Lewisem. A teď, když to bylo venku, nemělo cenu zapírat.

"Přesně tak!" vybuchl Kramer. "Vy jste si dovolil přijít s tak laciným právníckým trikem!"

Nebral v úvahu přátelský úsměv, ačkoli ho vnitřní hlas varoval, aby záležitost nepodcenil.

"Jen pro úplnost," řekl Maitland klidně. "Nemohu souhlasit s vaším nařčením, že to bylo laciné nebo šlo o trik. Ale dovoluji mi otázku: Proč jste použil výraz váš takzvaný klient?"

To bylo příliš. Rostoucí fyzické utrpení, následek týdny trvajících akumulovaných únav, vyvolaly břitkou a jedovatou reakci, jakou by si jindy Edgar Kramer - taktičtí a zkušený diplomat - nedovolil pronést. Také si uvědomoval, že proti němu sedí mladý, zářící, zdravím kypící člověk. Kysele se na něho podíval:

"Ta odpověď by vám měla být zřejmá, stejně jako je zřejmé mně, proč jste přijal tuhle absurdní a beznadějnou kauzu. Důvod jediný - abyste získal publicitu a pozornost, jako odrazový můstek sám pro sebe."

Několik dalších vteřin nastalo v malé čtvercové místnosti naprosté ticho. Alan Maitland cítil, jak se mu valí do tváří krev. V příštím okamžiku měl chuť naklonit se přes stůl a udeřit staršího muže. To podezření bylo naprosto falešné. Už totiž s Tomem Lewisem diskutoval, jak zabránit zbytečné publicitě, protože byli přesvědčeni, že nadměrná pozornost tisku by mohla v Duvalově případě nepříznivě ovlivnit právní kroky. To byl jeden z důvodů proč přišel do přistěhovalckého úřadu tiše a klidně. Byl naopak připraven navrhnout, aby se pro tentokrát novinám zpráva neposkytovala. Jeho pohled se setkal s Kramerovým. V očích úředníka seděl hněv, ale současně i prosba.

"Děkuji vám, pane Kramere," řekl pomalu Alan. Vstal, sebral čepici, sevřel kufřík pod paží. "Velmi vám děkuji

za váš námět, který teď hodlám realizovat."

Část druhá

Ještě tři dny po vánocích udržel Vancouver Post příběh Henriho Duvala - muže bez národnosti - na svých stránkách. Druhé dva listy ve městě - konkurenční odpoledník Colonist a usedlejší deník Globe - rovněž, i když v menším rozsahu a mírně skeptickým tónu, protože Post objevil případ první. Ale teď už zájem o historku evidentně upadal.

"Překročili jsme vrchol, Dane. Ale získali jsme zájem, jen zájem. Nikdo se nedal lákat k činu. Takže teď to nechme v klidu, dokud ta loď neodpluje. Pak můžeš napsat ještě nostalgický článek o tom malém chlapíkovi, jak pluje vstříc západu slunce."

Bylo 7:45 ráno ve zpravodajské redakci Postu. Řekl to Charles Woolfendt, vedoucí vydání. Naslouchal Dan Orliffe. Woolfendt rozdělával denní úkoly, mluvil klidně a rozvážně, ale jak někteří tvrdili, v hlavě mu pracoval komputer IBM. Pokynul Danovi, aby přišel k jeho stolu.

"Je to na tobě, Chucku," pokrčil rameny Orliffe. "Ale já bych tomu rád věnoval ještě jeden den."

Woolfendt se zkoumavě díval na reportéra. Respektoval Orliffův odhad, ale byly tu ještě další problémy, kterým musel věnovat místo a čas. Vyvíjela se nová zdejší story, která mohla být hitem pro první stranu odpoledního vydání, ale potřeboval na to více lidí. Žena, která chtěla vystoupit na Mount Seymour, horu nedaleko města, zmizela a přes intenzivní hledání ji zatím nenašli. Všechny troje noviny zblízka sledovaly pátrání a narůstalo podezření, že s tím má cosi společného její manžel. Woolfendt již ráno dostal od šéfa malý trháč s titulkem:

"Spadla Daisy sama nebo jí někdo pomohl?"

Pokud je ještě naživu, musíme se k ní dostat dříve, než její muž. Dan Orliffe, napadlo Woolfendtovi, by byl pravý autor pro tuhle aktualitu z hor.

"Pokud bychom s jistotou věděli, že se kolem toho černého pasažéra děje něco důležitého, nechal bych ti to," řekl Woolfendt "ale obávám se, že ne."

"Já vím," souhlasil Dan. "Potřebuje to nějaký nový pohled, který by vzbudil zájem veřejnosti. Chtěl bych něco najít, ale ručit za to nemohu."

"Když myslíš, tak ti ještě jeden den přidám," řekl Woolfendt. Jinak bych tě rád poslal s pátrači."

"Jak je libo," uvažoval Dan. Věděl, že Woolfendt pro kterého pracoval už dlouho, ho tak zkouší. "Ty jsi šéf. Ale ten první příběh se může možná ještě pěkně rozvinout."

Jak přicházeli další reportéři na denní směnu, místnost ožívala. Zástupce šéfredaktora si sedl do čela stolu a vybíral zprávy, které šly z redakce ke grafikům a do sazby. Již teď tu byl čilý pracovní ruch. Tempo se s přibývajícím časem ještě zrychlovalo, uzávěrka se blížila.

"Já jsem také zklamán," řekl mu vedoucí vydání. "Vážně jsem si myslel, že by se z případu černého pasažéra mohlo vydolovat víc." Vypočítával na prstech, co se všechno podniklo. "Byli jsme za tím mužem osobně, mluvili jsme s námořníky na lodi, máme reakci veřejnosti, přístěhovaleckého úřadu, ale ten ani ťuk. Nic jsme nevynechali. Zkoušeli jsme kontakty v zámoří - taky bez výsledku, telexovali jsme do OSN - že prý se na to podívají, ale bůhví, a teď už skoro musím zavírat vydání. Co máme dál?"

"Doufal jsem," řekl Dan, "že někdo z těch kdo se o něho zajímali, podnikne něco v jeho prospěch."

Přiběhl chlapec z tiskárny s ještě mokrymi obtahy hotových stránek. Woolfendt se odmlčel. Za jeho klenutým čelem to vřelo. Pro a proti. Pak řekl rozhodně: "All right," spustil.

"Dám ti těch tvých čtyřia dvacet hodin. Takže máš celý den, abys našel statečného rytíře na bílém koni."

"Díky, Chucku," zašklebil se Orliffe, otočil se a odcházel. Ještě přes rameno volal: "V těch horách by asi bylo na mne přece jen zima."

Bez konkrétního úmyslu zašel domů, s manželkou Nancy si dali trochu opožděnou snídani a pak odvezl Patty, svou šestiletou dceru do školy. Odtamtud se vrátil do dolní části města, a když zaparkoval poblíž budovy přístěhovaleckého úřadu, bylo skoro deset hodin. Neměl zvláštní důvod, aby sem zajel, s Edgarem Kramerem už interview udělal, a kromě bezbarvého úředního prohlášení neslzl ani kapku smetany. Ale zdálo se mu logické začít právě tady.

"Hledám rytíře na bílém koni," oslovil mladou dívku, která zatím dělala Edgaru Kramerovi sekretářku.

"Šel támhle," ukázala kamsi k vypořádkovaným dveřím šéfovy pracovny.

"Často se dívám," poznamenal Dan, "jak je možné, že některé dnešní dívky jsou tak sexy a přitom tak inteligentní."

"Moje vlastní hormony mají vysoké IQ," odpověděla. "A můj manžel mi jich spoustu přidal."

Dan vzdychl.

"Jestli už jste hotov s tím komickým dialogem," řekla dívka, "musím vyjádřit své hluboké politování. Vy jste reportér a chcete mluvit s panem Kramerem, že? Ale on je teď bohužel zaneprázdněn."

"Nemyslel jsem si, že si mě budete pamatovat."

"Také že nepamatuji," odsekla dívka. "To je tím, že vy na reportéra vypadáte. Jsou obvykle trochu ujetí."

"Ale já ještě tak moc ne," řekl Dan. "Ale přesto, když nebudete nic namítat, počkám tu."

Dívka se usmála. Jak slyším, nebude to už asi dlouho trvat..." kývla hlavou k zavřeným dveřím pracovny Edgara Kramera. Dan zaslechl vysoké, ostré hlasy. Jeho jemný sluch zachytil slovo "Duval". Za pár minut vypadl Alan Maitland, s tvářením jako oheň. Dan Orliffe ho dohonil před hlavním vchodem do budovy.

"Promiňte, pane," řekl. "Mám dojem, že máme jistý společný zájem."
"To je nepravděpodobné," utrl se Alan.
Neměl v úmyslu se zastavovat. Cloumal jím divoký vztek - opožděná reakce na předchozí diplomatický klid.
"To nic. Hlavně tak neletěte."
Šli vedle sebe. Dan kývl hlavou doleva k budově úřadu.
"Já nejsem od nich. Jsem novinář."
Představil se, Alan Maitland se zastavil na chodníku.
"Promiňte." Zhluboka vydechl, pak se zamračil. "Málem jsem už vybuchl. Vy jste byl bohužel zrovna na ráně."
"Vždy k službám," řekl Dan a hned si všiml malého kufříku a kravaty s universitním znakem Britské Kolumbie.
Dneska mám den, kdy zkouším štěstí. "Nejste náhodou právník?"
"Ano. Jsem."
"Zastupujete jistého Henriho Duvala?"
"Ano."
"Můžeme si jít na chvíli někam sednout?"
Alan Maitland zaváhal. Edgar Kramer ho nařkl, že hledá lacinou publicitu. Alanův vzteklý vzdor způsobil, že se mu ta myšlenka zalíbila. Ale právnícký instinkt ho varoval, dávat informace novinám znamená bruslit na tenkém ledě.
"Jen tak mimochodem," řekl klidně Dan Orliffe, "nevypadá to zrovna moc dobře, že?"
Alan se ušklíbl.
"Stejně mimochodem: horší už to být nemůže."
"V tom případě," řekl Orliffe, "máte snad vy nebo Duval co ztratit?"
"Předpokládám, že nic," řekl pomalu Alan.
Byla to pravda, napadlo ho, ztratit už neměl co, a snad se dalo i něco uhradit.
"Dobře," řekl. "Pojďme na kafe."
"Tušil jsem, že se den ještě vyvrbí," řekl záhadně Dan Orliffe.
"Abych nezapomněl, kde jste uvázal svého koně?"
"Koně?" Alan vypadal zaskočen. "Já přišel pěšky."
"Neberte mě vážně," řekl Dan. "Někdy jsem podivín. Pojďme mým autem."
O hodinu později, nad čtvrtým šálkem kávy, Alan Maitland poznamenal:
"Ptáte se na spoustu věcí zatím o mně, ale Duval je jistě důležitější."
Dan Orliffe věštecky potřásl hlavou.
"Dnes ne. Dneska jste moje hlavní téma vy." Podíval se na hodinky. "Ještě jednu otázku, prosím, a pak už musím letět psát."
"Tak do toho."
"Nevykládejte si to ve zlém," řekl Dan. "Ale čím to je, že mezi těmi hlavouny a advokátskými esy v tak velkém městě jako je Vancouver, jste jediný, kdo se odhodlal přijít tomu chlapci na pomoc?"
"Abych řekl pravdu," odpověděl Alan. "to bych sám rád věděl."

Část třetí

Tiskárna Vancouver Postu byla vysoká a hranatá kamenná budova. Kanceláře byly vpředu, tiskárna vzadu ve dvoře. Nad tím se tyčila věž s redakčními místnostmi jako zvednutý prst. Deset minut poté, co se Dan Orliffe rozloučil s Maitlandem, zaparkoval svého forda - kombíka na parkovišti pro zaměstnance přes ulici a spěchal dovnitř. Vstoupil do výtahu, pak do rušné redakční místnosti, sedl si ke stroji a začal psát. Titulek měl hned.

ROZHŇEVANÝ MLADÝ VANCOUVERSKÝ PRÁVNÍK SE CHYSTÁ, PO VZORU DAVIDA, POBÍT GOLIÁŠE.

"Jmenuje se Alan Maitland, je mu 25 let, narodil se ve Vancouveru a vystudoval právnickou fakultu university Britské Kolumbie.

Goliáš je kanadská vláda - vlastně její ministerstvo pro přistěhovalectví. Státní úředníci odmítli vyslyšet prosbu Henriho Duvala, mladičkého "muže bez národnosti", nyní zajatce na palubě nákladní lodi ve vancouverském přístavu, o vstup do země.

Alan Maitland je nyní právním poradcem Henriho Duvala. Poutník bez přátel již téměř ztratil naději, že získá právní pomoc, ale pan Maitland mu dobrovolně nabídl své služby. Nabídka byla s vděčností přijata.

Dan doťukal poslední slovo, napsal "pokračuje" a vykřikl:

"Odnést!"

Vytrhl list z psacího stroje a podal jej poslíčkovi, který začátek článku odnesl redaktorům a do sazby. Automaticky pohlédl na hodinky. Bylo 12:17. Šestnáct minut chybělo do uzávěrky prvního vydání. Tohle byla hlavní denní uzávěrka - dodávka do domu, v nejvyhledávanějším čase. Zahrnovala největší část nákladu. To co teď napsal, budou číst dnes večer v tisících domovech, jejichž obyvatelé žijí v pohodlných bytech, v teple a klidu.

"Čtenáři POSTU si jistě vzpomenou, že náš list byl první, kdo odhalil tragický příběh Henriho Duvala, který - krutým řízením osudu - nemá žádnou národnost. Již téměř před dvěma roky na pokraji zoufalství, vnikl jako slepý pasažér na palubu lodi. Od té doby ho odmítá přijmout země za zemí, nikde mu nedovolí ani vystoupit. V Anglii zavřeli

Duvala do vězení po dobu, kdy loď kotvila v přístavu. V USA ho připoutali na lodi řetězem k posteli, Kanada neudělala jedno, ani druhé. Předpokládá, přesně podle zákona, že ten muž vůbec neexistuje."

"Dávej další stránku, aspoň pár řádek, Dane!"

Byl to Chuck Woolfend, který právě lámal první stranu. Zbývalo pár minut. Opět poslíček doběhl s textem. Zasunul do stroje další papír.

"Je opravdu naděje, že mladý Henri Duval může dostat povolení ke vstupu? Mohou mu pomoci právníci? Zasloužilé chladné hlavy říkají ne. Vláda a ministerstvo pro přistěhovalectví jsou příliš mocné, není si s nimi radno zahrávat. Alan Maitland s tím nesouhlasí. 'Mému klientovi jsou upírána základní lidská práva,' řekl dnes, 'a já chci za něho bojovat.'" Další tři odstavce popsal citacemi Alana Maitlanda o Duvalovi. Byly ostře formulované a mířily k podstatě věci.

"Pokračuj, Dane!" přišel i šéfredaktor, který se teď objevil vedle Woolfendta. Historka o ztracené ženě v horách byla kachna. Ztracenou ženu našli živou, nešlo o trestný čin, manžel byl nevinný. Tragédie si zaslouží tučnější titulky, než happyendy... Dan Orliffe stále psal, formuloval myšlenky, prsty ťukaly o překot do klávesnice.

"Zdali Alan Maitland v tomhle případě uspěje nebo prohraje, je závod s časem. Duvalova loď - Wastervik - je tulák oceánem, který sem už nikdy nemusí připlout - má zvednout kotvy za dva týdny, možná i dříve. Již tak už měla být vlastně na moři, ale zdržela ji oprava."

Další zdůvodnění, další fakta. Doplnil poslední události, shrnul předešlé. Asistent šéfa ho chytil za loket.

"Dane, máš obrázek toho Maitlanda?"

"Nebyl čas," odpověděl, aniž vzlhl. "Ale hrál fotbal za univerzitní team. Zkuste to u sportáků."

"Oukej!"

12:23. Zbývalo deset minut.

"První věc, o kterou usilujeme, je oficiální výslech Henriho Duvala," řekl Maitland Vencouver Postu. 'Prosil jsem o tento akt jako o projev milosrdenství. Ale byl jsem příkře odmítnut'. Podle mého názoru úřad pro přistěhovalectví jedná, jako by Kanada byla policejní stát." Dál - pár údajů o Maitlandovi... Pak - pro zachování fair play - rekapitulace stanoviska imigračního úřadu, jak se vyjádřil Edgar Kramer v rozhovoru den předtím... Zpátky k Maitlandovi, citát v uvozovkách, nakonec jeho protiargumenty. Nad klávesnicí Dan Orliffe jakoby viděl tvář mladého muže, jeho zamračený výraz, když odcházel dnes ráno z kanceláře Edgara Kramera. "Je to působivý mladý muž, tenhle Alan Maitland. Když hovoří, oči se mu lesknou, brada trčí odhodlaně vpřed. Získáte pocit, že patří k těm, které byste měli rádi na své straně. Možná, dnes večer, ve své zamčené kabině na lodi, bude Henri Duval pociťovat totéž."

12:29. Čas je na spadnutí. Ještě pár faktů, jeden citát a musí to odevzdat. Pro další vydání pak článek rozšíří, ale nejvíce záleželo na tom, co si přečte většina lidí právě v prvním.

"Dobře," řekl šéf vydání skupině grafiků při posledních úpravách.

"Začneme sice o tom, že se našla ta ztracená ženská, ale zkrátte to. Orliffovu story dejte nalevo nahoru."

"Sportáci mají výřez z Maitlandovy fotky," hlásil jeden z redaktorů. "Hlava s rameny, na jeden sloupec. Je to tři roky staré, ale jde to. Vypadá dobře. Pošlu to dolů."

"Pro druhé vydání seženete lepší fotku," řekl šéf.

"Pošlete fotografa do Maitlandovy kanceláře. Vyfoťte ho, v pozadí může být nějaká právnícká literatura."

"Už jsem to zařídil," řekl redaktor. Byl mladý, vysoký, plný energie. "A protože jsem předpokládal, že budete chtít kulis s právníckými knihami, už jsem takovou fotku ohjednal."

"Ježíši!" zaúpěl šéf. "Vy ctižádostiví bastardi mě zničíte. Jak mám dávat příkazy, když už vy, ptáci zatracení, na všechno myslíte předem?"

S bručením opustil redakci. Vydání bylo hotové a teď záleželo na tiskárně. O pár minut později, ještě než se první výtisky Postu dostaly na expediční rampu, výtah z reportáže Dana Orliffa zámířil do sítě Canadian Press Agentur, kanadské tiskové služby.

Část čtvrtá

Ještě pozdě ráno neměl Alan Maitland ani tušení, jak rychle se jeho jméno rozletí do světa. Když opustil Dana Orliffa, vrátil se do skromné kanceláře na kraji obchodní pohřební čtvrti, kterou sdílel s Tomem Lewisem. Byla nad blokem obchodů a italskou restaurací, odkud často voněla pizza a špagety. Podobala se dvěma krychlím, odděleným prosklenými panely. V malé čekárně stály dvě židle. Ještě tu byl stolek, kde po tři dny v týdnu sedávala jedna starší vdova, která jim za malou odměnu psala na stroji. Teď tam ťukal Tom Lewis. Jeho malá postava se hrbila nad staříčkou underwoodkou z druhé ruky, kterou levně koupili před dvěma měsíci.

"Píšu si poslední vůli," řekl vesele. "Rozhodl jsem se prodat svůj mozek vědě."

Alan si svlékl kabát a pověsil ho ve své místnosti.

"Nezapomeň přiložit účet, a pamatuj, že mám nárok na polovinu."

"Proč mě rovnou nezažaluješ, abys nevyšel ze cviku?" Tom Lewis vyskočil od psacího stroje. "Jak jsi dopadl?"

"Bídně."

Alan vyličil podstatu svého jednání s imigračním šéfem pro západní pobřeží. Tom zamyšleně sklonil hlavu.

"Ten Kramer asi není žádný blbec, když prohlédl náš zdržovací manévr."

"Myslím, že myšlenka nebyla vůbec původní," uvažoval Alan. "Zřejmě to už zkoušeli jiní před námi."

"V právu," řekl Tom, "nejdou originální nápady. Jenom nekonečné variace na ty staré. Dobrá, ale co teď?"

Existuje plán číslo dvě?"

"Ani bych tomu raději neřikal plán, je to největší výstřel do tmy. To přece víme oba."

"Ale rozjedeš to, ne?"

"Ovšem. Musím." Alan pomalu přikývl. "Když už pro nic jiného, tak aspoň abych trochu podráždil toho samolibého skřítku Mr. Kramera." Pak tiše dodal: "Jak rád bych toho mizeru u soudu knockautoval..."

"To je správná nálada." Tom Lewis se zazubil. "Nic nezpestří život tak dokonale, jako pěkná, přirozená nenávisť." Pokrčil nos a začíchal. "Můj Bože - cítíš tu vůni omáčky a špaget?"

"Ano," řekl Alan. "A jestli se tam půjdeš pokaždé najíst jen z toho důvodu, že máme kancelář tak blízko, za dva roky budeš tlustý jako vepř."

"To je také součást mého plánu, jak se dostat nahoru," oznámil Tom. "Opravdu se chci dopracovat k velkému břichu a trojitě bradě jakou mají advokáti ve filmech. To dělá na klienty patřičný dojem."

Vnější dveře se otevřely, aniž by někdo zaklepal. Nejdřív vešel doutník, hned za ním robustní muž s hranatou bradou, který měl na sobě zmačkaný baloňák a zmačkaný měkký klobouk, posazený hodně dozadu. Přes rameno měl koženou brašnu, v ruce držel fotoaparát.

"Který z vás je Maitland?" procedil zuby přes doutník.

"To jsem já," řekl Alan.

"Potřebuji obrázek, ale spěchá to. Chci stihnout další vydání."

Fotograf rychle sesadil blesk.

"Postavte se zády k té knihovně, Maitlande."

"Dovolte mi otázku," vpadl Tom. "Ale co to má, ksakru, znamenat?"

"No jasně!" řekl Alan. "Zrovna jsem ti o tom chtěl začít povídat. Začal jsem zpívat... a myslím, že tomu můžeme říkat Plán číslo tři."

Část pátá

Kapitán Jaabeck zrovna seděl u oběda, když se v jeho kajutě na Wasterviku objevil Alan Maitland. Stejně jako minule byla kabina útulná a perfektně uklizená. Mahagonové obložení se lesklo, mosazné části také. Malý čtvercový stůl byl odsunut od stěny, na bílém ubruse zářil stříbrný jídelní servis. Kapitán Jaabeck si nabíral z velké otevřené misky jídlo, zřejmě strouhanou čerstvou zeleninu. Když Alan vstoupil, odložil příbor a zdvořile vstal. Dnes měl na sobě hnědý seržový oblek, jen staromódní pantofle s kobercovým vzorem byly stejné.

"Prosím za prominutí," řekl Alan. "Nevěděl jsem, že právě obědváte."

"Prosím, mně to vůbec nevadí, pane Maitlande."

Kapitán Jaabeck pokynul Alanovi, aby si sedl na zeleně potaženou koženou židli. Sám se vrátil ke stolu.

"Pokud jste ještě neobědval..."

"Děkuji, už jsem jedl."

Alan předtím odolal návrhu Toma Lewise na polední špagety. Po cestě si dal v letu sendvič a mléko.

Nakonec to nevedl. Kapitán pokynul směrem k nádobě s jídlem. "Mladému muži jako vy nemůže škodit, když si dá trochu vegetariánské stravy..."

Alan se podíval překvapeně:

"Vy jste vegetarián, kapitáne?"

"Již léta. Někdo si myslí, že je to..." odmlčel se. "Jak se to řekne správně anglicky?"

"Podivínské?" hádal Alan a hned litoval, že zareagoval tak rychle.

Kapitán Jaabeck se usmál.

"Ano, říká se to. Ale pravda je jiná. Nebude vám vadit, když budu pokračovat?"

"V žádném případě, prosím. Dobrou chuť."

Kapitán si rychle nabral několik vidliček směsi. Když polkl, dodal:

"Asi víte, že vegetariánství je starší než křesťanství, pane Maitlande."

"Ne," řekl Alan. "To jsem nevěděl."

Kapitán přikývl.

"O mnoho století. Jeho praví vyznavači tvrdí, že život je posvátný. Proto by všichni živočichové měli mít právo nebát se o něj."

"Sám tomu věříte, kapitáne?"

"Ano, pane Maitlande, věřím." Kapitán si nabral další sousto. Zdálo se, že přemýšlí. "Víte, podstata je velmi jednoduchá. Lidstvo nikdy nebude žít v míru, dokud v sobě nepřekonáme jisté divoštství. To nás vede k tomu, že zabíjíme jiné živočichy, pojídáme je, stejná vlastnost nás vrhá do sporů, válek, a nakonec - nedej Bože - povede k našemu zničení."

"To je zajímavá teorie," řekl Alan. Tenhle norský kapitán ho stále více překvapoval. Začínal chápat, proč Henri Duval právě tady našel více pochopení a laskavosti, než kdekoliv jinde.

"Řekl jste teorie." Kapitán si vybral jednu z datlí, ležících na malém tácku. "Ale bohužel, má jednu chybu - jako každá teorie."

Alan se zvědavě zeptal:

"Jakou?"

"Vědci nyní zjistili, že také rostliny mají své pocity." Kapitán Jaabeck žvýkal datli, kterou si ohleduplně

zasunul do úst, otřel si prsty i rty lněným ubrouskem. "Existuje stroj, pane Maitlande, alespoň jsem to někde četl, který je tak citlivý, že může zachytit smrtelný výkřik broskve, když ji utrhnete a začnete ji loupat. Zřejmě konečný efekt je stejný a vegetariánství ztrácí svou přednost, když jeho vyznavači jsou stejně krutí k bezbranné fazoli, jako řeznický nůž ke krávé nebo vepři."

Kapitán se usmál a Alan zkoumal, jestli si z něho nedělá tak trochu legraci.

"A teď, pane Maitlande, co pro vás můžeme udělat?" zeptal se kapitán věcně.

"Mám ještě jeden nebo dva body, které bych potřeboval projednat," řekl mu Alan. "Chci se vás proto zeptat, jestli by sem mohl přijít můj klient."

"Ovšem." Kapitán Jaabeck přešel kabinou k telefonu, stiskl knoflík a rychle hovořil. Když vyslechl odpověď, oznámil prostě: "Řekli mi, že váš klient právě pomáhá drhnout holdery v podpalubí. Ale za chvíli tu bude."

Za několik minut se ozvalo nesmělé zaklepání a Henri Duval vešel. Měl na sobě promaštěnou pracovní kombinézu, táhl z něho silný zápach oleje. Na tváři měl tmavé mastné skvrny, které zasahovaly až do vlasů. I ty měl mastné a rozčuchané. Stál přede dveřmi, ostýchavě jako kluk. V obou rukou žmolal pletenou vlněnou čepici.

"Dobrý den, Henri," řekl Alan.

Mladík se nejistě usmál. Pohlédl s rozpaky na svůj zamaštěný oděv.

"Nic si z toho nedělej," řekl mu kapitán. "Není třeba se stydět za stopy poctivé práce." Alanovi pak adresoval dodatek: "Myslím si, že chlapi někdy využívají Henriho dobrou povahu a dávají mu práce, jaké sami neradi dělají. Ale on je neodmítá a splní úkol dobře."

Při těch slovech se Duval široce usmál.

"Nejdřív čistím loď," oznámil, "pak Henri Duvala. Oba moc špinaví."

Alan se zasmál. Kapitán pokračoval.

"To, co říkal o mé lodi, je bohužel pravda. Je tu malá posádka a ještě méně peněz na údržbu. Ale pokud jde o našeho mladého přítele, nechci, aby se celou dobu věnoval jen mytí a úklidu. Máte nějaké nové zprávy, pane Maitlande?"

"Ne tak docela," odpověděl Alan. "Kromě toho, že imigrační úřad odmítl oficiálně zaregistrovat Henriho případ."

"Ach" zvolal kapitán Jaabeck a netrpělivě zvedl ruce. "Pak je to tedy tak. Nedá se nic dělat."

Dosud rozjasněné Henriho oči pohasly.

"Neviděl bych to tak jednoznačně," pokračoval Alan. "Ve skutečnosti je zde bod, který s vámi musím prodiskutovat, kapitáne. To je důvod, proč jsem si přál, aby přišel můj klient."

Alan si všiml, jak se oči obou mužů na něho tázavě upíraly. Pečlivě volil slova. Chtěl položit otázku tak, aby na ni dostal zcela jednoznačnou odpověď. Aspoň v to doufal. Správná odpověď kapitána Jaabecka by totiž otevřela cestu k Plánu číslo dvě, jak to napsal Tom Lewis. Ale kapitánova odpověď musí být jeho vlastní reakcí.

"Když jsem tu byl minule," začal Alan, ptal jsem se vás, jestli jste jako velitel lodi vzal Henriho Duvala na přistěhovalecký úřad a požadoval, aby se tam jednalo o jeho žádosti ke vstupu do země. Tenkrát jste řekl, že ne. A jako důvod jste uvedl -" Alan nahlédl do poznámkového bloku - "že jste měl příliš málo času, a že jste to ani nepovažoval za užitečné."

"To je pravda," řekl kapitán. "Pamatuji se, že jsem to takhle řekl."

Když spolu mluvili, Duvalův pohled putoval od jednoho k druhému.

"Chci se vás teď zeptat ještě jednou kapitáne," řekl Alan klidně, "jestli teď nehodláte vzít mého klienta Henriho Duvala na přistěhovalecký úřad a tam požádat o formální přijetí jeho žádosti."

Alan zadržel dech. V případě, že dostane znovu stejnou odpověď, pak by to technicky znamenalo, že Duvala drží na lodi jako zajatce... Na palubě lodi, která kotví v kanadských vodách a spadá tedy pod kanadské zákony. Proto lze předpokládat že - na základě Alanova písemného místopřisežného prohlášení - by soudce vystavil soudní příkaz k přešetření, zda je zadržení oprávněné... a tedy příkaz předvést vězně k soudu. To by byla možná ta skulina v zákonu, ten experiment, o němž se bavili s Tomem. Jestli se uskuteční, záviselo teď na správné odpovědi kapitána, aby prohlášení mohl pravdivě odpřisáhnout. Kapitán se zdál zaskočen.

"Ale vy jste mi sám říkal, že Úřad pro přistěhovalectví určitě řekne ne." Alan neodpovídal. Místo toho se na kapitána jen dlouze zadíval. Měl chuť mu vysvětlit, co od něho vlastně chce. Ale kdyby to udělal, porušil by právníkou etiku. Popravdě řečeno, šlo o velmi jemnou nuanci, ale Alan si uvědomoval, jak je ta formulace důležitá. Mohl jen doufat, že jeho společník pochopí.

"Dobře," zaváhal kapitán. "Možná máte pravdu a za pokus by to třeba stálo. Snad si po tom všem najdu čas a..."

To se nevyvíjelo dobře. To nebyla ta pravá odpověď. Kapitánovo porozumění by ve skutečnosti znemožnilo jediné možné právní řešení... dveře, už na škvírku pootevřené, se zase zavíraly. Alan sevřel rty, z jeho tváře čísel nesouhlas.

"To nebylo ono? Jak jste se to ptal?" v kapitánově hlase se ozvaly rozpaky.

Alan se na něho upřeně díval. Zdůraznil formálnost otázky:

"Pane Jaabecku, moje žádost zůstává stejná. Ale musím vás upozornit, že pokud nevyhovíte, vyhrazuji si v zájmu svého klienta právo pokračovat pak jakýmkoli právním postupem, který uznám za vhodný."

Kapitánovu tvář přelétl lehký úsměv.

"Ano," řekl chápavě. "Už rozumím. Musíte postupovat tak, jak to vyžaduje zákon."

"A odpověď na moji otázku, kapitáne?"

Kapitán Jaabeck potřásl hlavou a pak rozvážně řekl:

"Je mi líto, že vám nemohu vyhovět. Na lodi mám ještě příliš mnoho práce, a tak si nemohu dovolit ztrácet čas v přístavu pro bezcenného černého pasažéra."

Obočí Henriho Duvala se vraštilo soustředěním, ačkoli očividně rozuměl jen malému zlomku toho, oč se tu hrálo. Ale kapitánovu poslední poznámku pochopil ihned a celý poklesl. Cítil se hluboce raněný. Bylo to téměř, pomyslel si Alan, jako kdyby rodiče náhle bez varování vydělili potomka. Znovu pocítil nutkání celou věc chlapci vysvětlit, ale pak si řekl, že i tak zašel příliš daleko. Podal Duvalovi ruku a řekl mu:

"Udělám všechno, co mohu. Zase se na vás přijdu brzy podívat."

"Můžeš se vrátit do podpalubí," řekl kapitán mladíkovi. "A dobře pracuj," dodal.

Nešťastný Duval vyšel ven se sklopenýma očima.

"Vidíte," řekl klidně kapitán Jaabeck. "Také dovedu být krutý." Vyndal dýmku a začal ji znovu plnit.

"Nerozumím sice úplně přesně, co to znamená, pane Maitlande, ale věřím, že jsem to nezkazil."

"Ne, kapitáne," usmál se Alan. "Mám-li být poctivý, tak si myslím, že jste opravdu nic nezkazil."

Část šestá

Na konci přístavního mola parkoval bílý kabriolet MG se staženou střechou. Když Alan Maitland vyšel z Wasterviku, zdvihl si límec kabátu na ochranu před chladným a vlhkým větrem, přicházejícím od moře. Sharon Deverauxová otevřela na své straně dvířka.

"Helou," řekla. "Volala jsem ti do kanceláře a pan Lewis mi řekl, abych jela sem a čekala tu."

"Někdy," odpověděl Alan vesele "má starý Tom šestý smysl."

Sharon se zasmála. Objevil se dolíček. Byla prostovlasá, měla na sobě světlehnědý kabát a rukavice, které s ním ladily.

"Nastup si, přikázala, "odvezu tě kam budeš chtít."

Obešel vůz a vtěsna své dlouhé tělo do malého dvousedadlového auta. Povedlo se to až na druhý pokus.

"To není špatné," řekla Sharon obdivně. "Dědeček už to taky zkoušel, ale nikdy se mu nepodařilo dát dovnitř druhou nohu."

Alan řekl: "Asi jsem nejen mladší, ale také pružnější, než tvůj děda."

Třemi rychlými pohyby Sharon obrátila vůz a rozjela se naplno. Prostor sportovního MG byl stísněný, dotýkali se rameny a Alan cítil stejný parfém, jako když se setkali minule.

"Pokud jde o tvou pružnost, řekla Sharon, "byla jsem trochu na pochybách. Teď vážně: Kam to bude?"

"Zpátky do kanceláře. Ještě musím něco udělat. Sepsat přísahu."

"Proč ne tady! Já slova přísahy také znám."

Ušklíbl se.

"Nebudeme si hrát pohádku o červené Karkulce."

Sklopila hlavu. Měla pěkná, červená ústa, mírně pootevřená. Opět si uvědomil její karkulčí přitažlivost.

"Aha, tak ono jde skutečně o právnícký pojem?"

Opět se zadívala zklamaně na cestu. Ostře vybrala zatačku z jedné ulice do druhé. Odstředivá síla ho přímo hodila na ni. Byl to příjemný dotyk.

"Je to místopřísežné prohlášení," vysvětloval jí.

"Pokud tím neporušíš nějaké archaické pravidlo, můžeš mi říct, jak se případ vyvíjí?" zeptala se Sharon.

"Myslím s tím člověkem na lodi."

"Ještě si nejsem jistý," řekl Alan vážně. "Lidé z ministerstva přistěhovalectví nás odmrštili, ale to jsme předpokládali."

"A co teď?"

"Dneska se něco přihodilo... právě teď. A to se může vyvinout v náš prospěch - i když naděje je jen křehká. Můžeme ten případ dostat k soudu."

"To by pomohlo?"

"Může i nemusí." Sharon vyslovila nahlas otázku, kterou se už hezkou chvíli zabýval sám. "Tenhle druh problémů vyžaduje ve správný čas udělat správný krok. A doufat, že je to on."

"Proč k soudu, když ti to třeba nepomůže?"

Prolétla křížovatkou, s nohou na plynovém pedálu, přestože na semaforu naskočila červená. Z vedlejší ulice zakvílely brzdy.

"Viděl jsi ten autobus? Už jsem myslela, že jsme v sobě."

Vůz udělal ostrý oblouk, nejdřív se vychýlil vlevo, pak vpravo a smekl se kolem zaparkované cisterny s mlékem, jejíž řidič právě nastupoval a jen tak, že uskočil.

"Mluvil jsi o možnosti, dostat věc k soudu."

"Jsou různé způsoby," řekl Alan a jen nasucho polkl. "A také různé soudy. Nemohli bychom jet trochu pomaleji?"

Sharon váhavě snížila rychlost ze čtyřiceti mil na pětaticet.

"Vyprávěj mi o tom soudu."

"Předem nikdy nemůžeš vědět, jaké ti kdo předloží důkazy," řekl Alan. "Někdy se objeví okolnosti, které se předtím nevyskytly. Stejně existuje různý výklad zákonů. A v tomhle případě je ještě další důvod."

"Pokračuj," naléhala Sharon. "Je to vzrušující."

Alan si všiml, že ručička rychloměru se opět vrátila na čtyřicítku.

"Dobrá," začal vysvětlovat. "Ať uděláme cokoliv, nic se nedá zkazit. A čím déle budeme topit pod kotlem, tím větší máme šanci, že vláda své mínění změní a dá Duvalovi povolení k pobytu."

"Nevím, jestli by se to dědečkovi takhle líbilo," řekla Sharon zamyšleně. "Chce z toho vytlouct politický kapitál a pokud by takhle vláda zasáhla, bublina by rychle splaskla."

"Mezi námi," řekl Alan, "nedám moc na to, co zrovna chce tvůj dědeček. Více mě zajímá, co se dá udělat pro Henriho."

Nastala chvíle ticha. Pak Sharon řekla:

"Už podruhé jsi ho nazval křestním jménem. Tobě se tak líbí?"

"Ano, líbí," řekl Alan. Zjistil, že to řekl z přesvědčení. "Je sympatický mladý chlapík, který měl velmi tvrdý život. Nemyslím si, že by se někdy stal prezidentem nebo náhle zbohatl, ale byl bych rád, kdyby dostal šanci. Pokud se to povede, bude to pro něho vůbec poprvé."

Sharon se podívala na Alanův profil a pak zase sledovala silnici.

"Víš co?"

"Ne. Řekni."

"Kdybych se někdy dostala do maléru," řekla, chtěla bych, abys mi pomohl právě ty."

"Právě teď jsme v maléru," poznamenal. "Neměl bych raději řídit já?"

Pneumatiky zakvilely. MG smykem zastavilo.

"Proč?" řekla Sharon nevinně. "Vždyť už jsme tady."

Pizza a špagety vydávaly nezaměnitelnou vůni. V kanceláři seděl Tom Lewis a četl hlavní vydání Vancouver Postu. Když vešli, odhodil list na stůl.

"Právnícká společnost tě samozřejmě vyloučí," oznámil. "S veřejnou degradací, bezpochyby. V Stanley Parku tě vysvěleou z taláru. Pro nekalou vlastní reklamu."

"Ukaž mi to," řekl Alan. Vzal mu noviny z ruky. "Řekl jsem jen to, co jsem si myslel. Byl jsem ovšem v tu chvíli dost nabroušený."

"Na první pohled to z toho čiší," přikývl Tom.

"Můj Bože!" Alan si rozprostřel první stránku, Sharon stála vedle něho. "Nemyslela jsem, že to bude tak velké."

"Taky to šlo v rádiu," informoval ho Tom. "Ale já myslel, že to má být především o Duvalovi..."

"Abych byl upřímný," řekl Tom, "jsem jako jeptiška praskající závistí. Bez nejmenšího přičinění jsi získal senzační případ, stal ses hrdinou dne v tisku, a teď se zdá..."

"Ach zapomněl jsem," přerušil ho Alan. "Tohle je Sharon Deverauxová."

"Já vím," řekl Tom. Vždyť jsem ji za tebou poslal."

Oči Sharon pobaveně zamrkaly.

"Nakonec, pane Lewisi, také vás uvádějí v novinách. Je tu zcela zřetelně napsáno LEWIS a MAITLAND."

"Budu ti navěky vděčný za tu skývu chleba." Tom uchopil kabát. "Oh, zapomněl jsem. Musím jít za svým klientem. Má sklad ryb, a předpokládám i problém s nájemným. Naneštěstí nemá nikoho, kdo by mu poradil, tak jdu mezi ryby. Nechtěli byste k večeři kus tresky?"

"Dneska ne, díky." Alan kývl hlavou. "Chci jít se Sharon na lepší."

"Ano," řekl Tom. "Předpokládal jsem to."

Když pak zůstali sami, řekl Alan:

"Sepiši to prohlášení. Musí být hotové, abych mohl zítra předstoupit před soudce."

"Mohu ti pomoci?" zeptala se Sharon. Usmála se na něho, dolíček na tváři naskočil a zase zmizel. "Také umím psát na stroji."

"Pojď," řekl Alan. Vzal ji za ruku a odvedl do své prosklené buňky.

Kapitola 9
GENERÁL ADRIAN NESBITSON

Kabinet, s výjimkou tří ministrů, kteří byli mimo Ottawu, přijel na Uplands Airport, aby se rozloučil se svým premiérem před jeho odletem na jednání do Washingtonu. To nebylo nic neobvyklého. Již na počátku svého prvního funkčního období dal najevo, že má rád uvítací ceremoniály, stejně jako formální loučení. Ne jeden dva ministři, ale nejlíp celý kabinet měl asistovat a nejen ve zvláštních, důležitých případech, ale při všech jeho oficiálních cestách. Členové kabinetu tuto proceduru familiárně nazývali "vítací taškařice". Příležitostně se ozvaly tiché protesty a jednou se to doneslo samotnému Jamesi Howdenovi. Ale premiér tvrdil, že jde, - jak sdělil Richardsonovi, který mu stížnost donesl - o příležitost, kdy vláda demonstruje solidaritu se svým předsedou, a on s tím také souhlasil. Nikdo nenaznačil, že to má souvislost se vzpomínkou na premiérovo dětství, která mu občas nahlodávala sebevědomí. Před mnoha lety cestoval mladý James Howden ze sirotčince do třistapadesát kilometrů vzdálené školy v Edmontonu, kde měl dělat přijímací zkoušku na Universitu v Albertě. Koupili mu zpáteční lístek na vlak a poslali ho samotného. Nikdo se s ním nepřišel rozloučit. O tři dny později se vracel překypující radostí z úspěchu, o niž se tak zoufale potřeboval s někým rozdělit a přijel na prázdné nádraží, kde ho nečekala živá duše. Nakonec musel jít se svým kartonovým kufříkem tři míle pěšky do domova za městem. Šťastné vzrušení se cestou rozplynulo. Od té doby přímo nenáviděl sólové odjezdy a návraty.

Dnes však o samotě nemohl mluvit ani náhodou. Kromě členů kabinetu přišli na letiště i další hosté, a James Howden je sledoval ze zadního sedadla přepychového Oldsmobilu. Vedle něho seděla Margaretta. Defilovali kolem velitelů armády, námořnictva, letectva, všichni přišli ve slavnostních uniformách, se svými pobočníky, stejně jako primátor Ottawy, velitel Královské kanadské policie a několik špiček vládních institucí. Diskrétně vzadu stál Jeho Excellence Phillip B. Angrove, americký velvyslanec. V oddělené skupině se strkal nezbytný dav reportérů a fotografů, a mezi nimi přihlížel také Brian Richardson a Milly Freedemanová.

"Dobrý Bože!" zašeptala Margaretta. "Jeden by si skoro myslel, že odjíždíme do Číny jako misionáři."

"Já vím," odpověděl. "Je to dost zlé, že ti lidé to snad vážně tak berou."

"Nebud' bláhový," řekla mu jemně Margaretta. Její ruka se lehce dotkla jeho paže. "Všichni vědí, že tohle právě máš rád a není důvod, proč by ti neudělali radost."

Limuzína opsal široký oblouk kolem letištní rampy a tiše zastavila u vládního letadla typu Vangvard, jehož trup se teď leskl v ranním slunci. Posádka Kanadského královského letectva stála v pozoru vedle stroje. Konstábl otevřel dveře auta, objevila se Margaretta a James Howden ji následoval. Vojáci i policisté salutovali a premiér pozvedl svůj nový perleťově šedý klobouk, který mu Margaretta koupila v Montrealu. Mezi přítomnými bylo ve vzduchu cítit napětí, jako by čekali, že pronese pár slov, pomyslel si. Anebo to působil jen ostrý vítr, ženoucí se ranvejemi letiště, že měli ve tvářích takový napjatý výraz? Byl zvědav, jestli se akci zatím podaří utajit - zdali je všechno O.K. nebo už něco proniklo ven? Uvědomoval si, jakou důležitost má dnešní cesta.

Stuart Cawston se širokým úsměvem pokročil vpřed. Usmívající se Stu, jako nejstarší člen kabinetu, bude zastupujícím předsedou vlády po dobu Howdenovy nepřítomnosti.

"Zdravím vás pane i vás, Margareto -" řekl ministr financí. Potom, když si podali ruce, dodal: "Máte tu, jak vidíte, opravdu početnou klaku."

"Kde je velká dechovka?" zeptala se Margaretta neurčitě. "Zdá se, že ta jediná chybí."

"To je zatím tajemství," řekl Cawston, "ale poslali jsme ji letadlem napřed do Washingtonu, převlečenou za US Marine. Takže až uvidíte kapelu marimiků, myslíte si, že jsou to naši hoši." Stiskl premiérovu paži. Jeho tvář zvažněla, když se zeptal: "Máte nějaké další informace? Co potvrdili, co vyvrátili?"

James Howden potřásl hlavou. Nebylo třeba nic vysvětlovat, tu otázku si kladl celý svět od chvíle, kdy Moskva halasně oznámila zničení americké jaderné ponorky - Defianta - ve Východosibiřském moři. Podle ruského tvrzení, které Washington dosud popíral, ponorka narušila sovětské výsostné vody. Incident ještě zvýšil ve světě napětí, které se již několik týdnů stupňovalo.

"Zřejmě ještě nemají důkaz, aspoň teď ne," řekl tiše Howden. Zatímco důvěrně hovořil s Cawstonem, skupinka členů kabinetu čekala opodál. "Zdá se mi, že je to vypočítaná provokace a my bychom se měli vyvarovat pokusů o odvetu. Chci to prosazovat i v Bílém domě, protože ještě potřebujeme čas - co možná nejvíce času." "Souhlasím," řekl tiše Cawston. "Rozhodl jsem se, že zatím nevydáme vlastní stanovisko ani protest," řekl premiér, "a vy takové prohlášení nemůžete vydat bez Arthura nebo mě. Při jednání ve Washingtonu se zřejmě dohodneme na nějakém znění a pak je vyhlásíme odtamtud. Je to jasné?" "Úplně jasné," řekl Cawston.

"Upřímně řečeno, jsem rád, že je to na vás a na Arthurovi a ne na mně."

Vrátili se k čekající skupině a James Howden začal všem podávat ruku. Současně se tři další členové kabinetu, kteří ho měli na této cestě doprovázet - Arthur Lexington, Adrian Nesbison a Styles Bracken, ministr obchodu - zařadili za něho. Adrian Nesbison vypadal podstatně zdravěji, pomyslel si Howden, než když se potkali naposled. Starý válečník měl růžové tváře, byl pečlivě zahalen do šály, na hlavě kožšinový klobouk. V těžkém zimníku vypadal jako na přehlídce v době své slávy. Byl rád, že je tady, protože všechny ceremoniály miloval. Howden si řekl, že s ním během letu musí promluvit, protože na zasedání Výboru obrany k tomu neměl příležitost. Přitom bylo nutné seznámit starého pána se společným postupem. I když se Nesbison neměl přímo zúčastnit hovorů s prezidentem, nesmí se v kanadské delegaci projevit nějaké rozpory.

Na rozdíl od Nesbitsona, Arthur Lexington působil uvolněně. Ministr zahraničních věcí byl zvyklý neustále cestovat po světě. Zdálo se, že ani chlad mu nevadí, měl na sobě měkký plstěný klobouk a lehký svrchník, pod nímž vykukoval obligátní motýlek.

Bracken, ministr obchodu, bohatý muž ze Západu, který se stal členem kabinetu teprve nedávno, doprovázel skupinu jaksi z protokolárního hlediska. Předstíralo se přece, že hlavním tématem washingtonských jednání bude obchod.

Harvey Warrender stál ve skupině vyprovázejících členů kabinetu.

"Úspěšnou cestu." Jeho vystupování bylo uhlazené, korektní, bez nejmenší stopy nedávného střetu. Dodal:

"A vám také, Margareto."

"Děkuji," odpověděl premiér. Jeho tón byl očitelně chladnější než u ostatních. Margaretta nečekaně řekla:

"Harveyi, neřeknete nám na cestu nějaký latinský citát?"

Warrenderovy oči překvapeně zamžikaly.

"Někdy mívám pocit, že váš manžel mé malé citáty zrovna nemiluje."

"To nevadí," řekla Margaretta. "Já si myslím, že jsou docela zábavné."

Ministr pro přistěhovalectví se usmál.

"V tom případě, mohla by být pravda ve slovech: 'VECTATIO, INTERQUE, ET MUTATA REGIO VIGOREM DANT.'"

"Trochu chápu to 'vigorem'," řekl Stuart Cawston.

"Ale co znamená to ostatní, Harveyi?"

"Je to názor Seneky," odpověděl Warrender, "že cestování po moři či po souši a vůbec pohyb z místa na

místo, znásobují sílu."

"Myslím si, že síly mám dost, at cestuji nebo ne," prohlásil James Howden stroze. To intermezzo ho rozladilo. Vzal Margaretu pevně za ruku a oba společně se pak obrátili k americkému velvyslanci, který udělal krok vpřed a smekl klobouk.

"Angry, udělal jste mi radost," řekl Howden.

"Naopak, pane premiére, je to pro mě čest a potěšení."

Velvyslanec se lehce uklonil Margaretě. Phillip Angrove, zasloužilý a protřelý diplomat s přáteli v mnoha zemích světa, vyvolal dojem, že zdvořilosti, které mu ukládá diplomatický protokol, myslí upřímně. A v tomto případě tomu tak i bylo. Máme posuzovat všechno, co je řečeno zdvořile, jen jako povrchní lichotku? pomyslel si Howden. Povšiml si, že velvyslanec se předklání víc než obvykle. Margareta si toho také všimla.

"Doufám, že vás zase neobtěžuje artritida, pane Angrove?"

"Bohužel ano." S přemáháním se bolestně usmál. "Kanadská zima má spoustu předností, paní Howdenová, ale nám lidem s artrózou, komplikuje život."

"Proboha, nebuďte tak zdvořilý k naší zimě!" zvolala Margareta. "Můj manžel i já jsme se tu narodili a přesto ji nemáme rádi."

"To bych neřekl." Velvyslanec mluvil tiše, jeho vrásčitá tvář vypadala zamyšleně. "Často jsem si všiml, paní Howdenová, že Kanadáné mohou svému klimatu za mnohé děkovat: mají pevný charakter a smělost, ale s vřelostí, která je zřídka opouští."

"Pokud je to pravda, pak je to další důvod, proč máme tolik společného." James Howden mu podal ruku.

"Uvidíme se ve Washingtonu, předpokládám."

Velvyslanec souhlasně přikývl.

"Moje letadlo odlétá pár minut po vás."

Potřásl si rukama.

"Bezpečnou cestu a úspěšný návrat."

Když se Howden s Margaretou vydali k letadlu, přiblížila se k nim skupina novinářů. Bylo tam okolo tuctu reportérů, kteří se znali z parlamentní galerie a tiskového střediska, zpravodajové agentur i sebevědomý moderátor televize se svým štábem. Brian Richardson si zvolil místo, odkud mohl slyšet, a kde na něho Howden viděl. Premiér přátelsky kývl, což Richardson opětoval. Ti dva spolu už probrali tiskové aranžmá cesty, a dohodli se, že základní oficiální prohlášení - které však ještě nezveřejní podstatu cesty - bude vydáno po přeletu do Washingtonu. Současně však věděl, že musí něco pronést i tady, pro ottawský tisk.

+Mluvil stručně, vlastně zopakoval pár známých myšlenek o americko-kanadských vztazích. Pak požádal o otázky. Tu první položil televizní moderátor.

"Ozvaly se názory, pane premiére, že při vaší cestě jde o víc než jen o obchodní jednání."

"Ano, to je pravda," souhlasil s předstíranou vážností Howden. "Pokud bude čas, chceme si s panem prezidentem zahrát házenou."

Ve skupině se ozval smích. Zvolil správný tón, navodil dobrou náladu a přitom neurazil tazatele.

"Necháme-li stranou sportování, pane" muž z televize se povinně usmál a ukázal při tom dvě řady bezvadných zubů, "nebudou se hovory při té příležitosti týkat také důležitých vojenských rozhodnutí?"

Takže nakonec unik informace i tady, i když zřejmě jen v obecné rovině. Ani to nepřekvapuje pomyslel si Howden. Vybavil si starou pravdu, že tajemství sdílené třeba jen jediné osobě přestává být tajemstvím. Současně to znamenalo varování, že důležité informace se nemají utajovat příliš dlouho, takže po návratu z Washingtonu musí jednat rychle, pokud si chce udržet kontrolu nad zveřejňováním významných zpráv.

Začal odpovídat, pomalu a pečlivě mluvil a současně si ukládal do paměti, co říká, aby později mohl hovořit stejně.

"Pochopitelně se ve Washingtonu bude projednávat i otázka naší společné obrany, jako je to běžné při takových příležitostech, stejně jako další otázky, zajímaví obě strany. Ale pokud jde o závěry jednání, každé rozhodnutí se bude samozřejmě přijímat až v Ottawě, s plným souhlasem parlamentu, a pokud bude nutné, s jeho ratifikací." Ze skupiny se ozval krátký potlesk.

"Můžete nám říci, pane Howdene," zeptal se televizní moderátor, "zda se bude hovořit o současném incidentu s ponorkou, a pokud ano, jaké bude kanadské stanovisko?"

"Jsem si zcela jist, že se o tom mluvit bude," odpověděl Howden s vážnou tváří.

"Pochopitelně sdílíme se Spojenými státy jejich smutek z tragické ztráty Defiantu a jeho posádky. Ale v této chvíli nemám další komentář."

"V tom případě, pane..." začal opět muž z televize, ale jiný reportér ho netrpělivě přerušil.

"Nebude vám vadit, když se dostane ke slovu také někdo jiný, kamaráde? Noviny přece ještě nebyly zrušeny, pokud vím."

Ze skupiny novinářů se ozval souhlasný šum a James Howden se v duchu zasmál. Viděl, jak se moderátor zamračil a pak kývl na kameramana. Premiér by se vsadil, že tuhle část filmu později vystříhnou. Novinář, který ho přerušil, George Haskins, odhodlaný pán středního věku pracoval pro Free Press z Winnipegu, nyní prohlásil:

"Pane premiére, chtěl bych se vás zeptat na něco, co s Washingtonem nesouvisí. Zajímá mě stanovisko vlády k případu muže bez pasu a státní příslušnosti."

James Howden zneklidněl. S obavou se zeptal:

"Ještě jednou tu otázku, prosím, Georgi."

"Mám na mysli toho mladého muže, Henriho Duvala, pane, toho, kterého náš přistěhovalecký úřad odmítá

přijmout. Můžete mi říci, proč se vláda s tímto stavem smíruje?"

Howden si vyměnil pohled s Brianem Richardsonem a ten hned pokročil dopředu.

"Pánové," řekl Richardson, "teď už opravdu není čas na..."

"Opravdu není, Briane?" zvolal reportér Haskins.

"Přitom je to nejžhavější novinový příběh v celé zemi, nic víc." Někdo jiný dodal: "Co s televizí a tiskem, když už se sotva smíme na něco zeptat?"

James Howden vpadl boдрým hlasem:

"Odpovídám vám přece na každou otázku, když na ni znám odpověď. To jsem přece dělal vždycky, ne?"

Haskins řekl:

"Ano, pane, vy určitě. Ale jsou tu jiní lidé, kteří se tomu snaží zabránit."

Vyzývavě pohlédl na Briana Richardsona, který se stáhl o krok se zamračenou tváří.

"Mám jedinou pochybnost," řekl premiér, "a zřejmě i pan Richardson, zda je to téma přiměřené k vážnosti téhle zvláštní doby."

Doufal, že může zahrát otázku do autu a pokud ne, že se z toho musí vyvléknout jak nejlíp umí. Někdy si říkal, jak je výhodné mít vlastního tiskového mluvčího - jako má prezident Spojených států - na něhož se dá taková věc přehrát. Ale zatím se nedokázal rozhodnout takové místo zřídit. Báł se, aby neztratil kontakt se skutečností.

Tomkins z Torontské hvězdy, mírný Angličan se vzhledem vědce, který byl v hlavním městě velmi uznáván, zdvořile řekl:

"Je to zkrátka tak, pane, že všechny noviny dostávají telegramy od svých čtenářů, v nichž se žádá stanovisko vlády k Duvalovi. A šéfredaktoři chtějí od nás totéž. Zdá se, že se velmi mnoho lidí zajímá, co se s Duvalem stane."

"Přirozeně."

Z téhle pastičky se nevyvléknu. Dokonce ani premiér, pokud je moudrý, nemůže odmítnout takovou přímou výzvu. Ale bylo to k ztaku, že se celá pozornost od jeho cesty do Washingtonu může přenést úplně jinač. Howden horečně, ale pečlivě rozvažoval. Viděl Harveye Warrendera, jak stojí opodál, ale nebral ho na vědomí, když si vybavil jeho hloupost, kvůli níž se tohle všechno mohlo stát. Zachytil Richardsonův pohled. Jeho výraz hovořil jasně:

"Varoval jsem vás. Když neudržíme Warrendera v lajně, můžou nastat maléry." Anebo Richardson myslí, že je v tom ještě něco jiného? Chytrý je na to dost. Ale rozhodně s hrozbou Harveye Warrendera v zádech, která nad ním visela jako Damoklův meč, musel situaci vyřešit sám a co nejdříve. Jedna věc je jistá: incident, zatím sice nepříjemný, se bezpochyby během několika dnů uklidní a bude zapomenut. Všiml si, že televizní kamera opět běží, nakonec možná právě teď je vhodná chvíle vysvětlit oficiální stanovisko dost rozhodně a tak umlčet kritiku.

"Dobře, pánové," prohlásil stroze premiér. "Řeknu vám to." Tužky novinářů čekaly v pohotovosti. Když promluvil, daly se do pohybu. "Byl jsem upozorněn, že v novinách vyšlo mnoho článků o tom člověku, jehož jméno uvedl pan Haskins před malou chvílí. Některé z reportáží, otevřeně řečeno, hýřily touhou po senzaci a měly tendenci ignorovat určitá fakta - fakta, která vláda, vzhledem ke své odpovědnosti přehlížet nemůže."

"Můžete nám říci která?" tentokrát to byl zástupce montrealské Gazette.

"Když budete trpěliví, dostanu se k tomu," Howdenův hlas měl stále ostrý tón. Neměl rád, když ho někdo přerušoval a nebylo na škodu, připomenout těm lidem, že neinterviuují nějakého mladšího ministra. "Chtěl jsem poznamenat, že spousta případů, které projednává Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství, se vůbec nedostane na veřejnost. Projednávání těchto případů - podle formálních a lidských hledisek, samozřejmě na základě zákona - není nic nového ani pro vládu, ani pro úředníky příslušného ministerstva."

Ottawský Journal se zeptal:

"Není tenhle případ trochu jiný, pane premiére? Myslím tím, že ten muž nemá žádnou vlast, a tak dál?"

James Howden řekl střízlivě:

"Když jednáte s lidmi, pane Chase, tak je každý případ jiný. Právě proto, aby tu byly regulérní a jednotné podmínky, máme přistěhovačský zákon, přijatý parlamentem a kanadským lidem. Vláda - také podle zákona operuje v prostoru, který jí tento zákon vymezuje, a v případě, o kterém mluvíme, je přesně řečeno, co má dělat." Odmlčel se, aby si jeho posluchači mohli dělat poznámky a pak pokračoval: "Teď tady, pochopitelně, nemám žádné podrobnosti. Ale dostal jsem ujištění, že se žádost toho mladého muže pozorně zkoumala a imigrační zákon rozhodně neumožňuje, aby ho naše země přijala."

Mladý reportér, jehož Howden ještě neznal, se zeptal:

"Myslíte si, pane, že existují případy, kdy se bere větší ohled na člověka, než na technická pravidla?"

Howden se usmál.

"Pokud mám vaši otázku považovat za řečnickou, odpovídám, že ctíme lidská hlediska, a tato vláda mnohokrát dokázala, že se jimi řídí. Ale pokud se vaše otázka vztahuje více k případu o němž mluvíme, musím opakovat, že i zde se k nim maximálně přihlíželo. Avšak musím vám to znovu připomenout, vládu zavazují zákony a musí tedy podle nich jednat."

Vítr prudce zafoukal a Howden cítil, jak se Margareta, stojící vedle něho, zachvěla zimou. To by stačilo, rozhodl se, příští otázka bude poslední. Položil ji mírný Tomkins, který začal téměř omluvně:

"Vůdce opozice učinil dnes ráno prohlášení, pane." Reportér vytáhl z bloku kus papíru a nahlédl do poznámek. "Mr. Deitz řekl, že by vláda měla vyřešit případ Henri Duvala s lidskostí a nelpět na pedantském výkladu litery zákona. Ministr pro přistěhovalectví a udělování státního občanství má pravomoc, pokud se rozhodne ji využít, vydat nařízení, které by dovolilo tomuto nešťastnému mladíkovi vystoupit na kanadské území jako přistěhovelec."

"Ministr nemá takovou pravomoc," odsekl James Howden. "Tuhle možnost má jen Koruna v osobě generálního guvernéra. Mr. Bonar Deitz to ví právě tak, jako každý jiný."

Chvilku bylo ticho, pak se jeden z reportérů zeptal se zdánlivou nevinností:

"Jenže nedělá generální guvernér přesně to, co vy mu osobně doporučíte, pane, včetně udělené výjimky z přistěhovaleckého zákona, což už se nejednou stalo, jestli si to dobře vybavuji?"

Přes zdánlivou mírnost byl Tomkins jedním z nejbystřejších mozků ottawského tisku a Howden si uvědomil, že mu padá do pasti.

"Vždycky jsem tomu rozuměl tak, že opozice jedná s vládou na základě rozhodnutí své rady," pronesl ostře. Byla to slabá odpověď a on si to uvědomoval. Zachytil pohled Briana Richardsons - díval se nakvašeně - a měl k tomu důvod, pomyslel si Howden. Nejen, že připustil, že se centrum pozornosti přeneslo od důležité washingtonské mise k téhle triviální aféře, ale navíc se nebyl schopen vykrotit z nepříjemné otázky. Rozhodl se napravit ještě co se dá.

"Mrzí mě, jak se dozvídám z poznámky pana Deitze, že se věc o které mluvíme, může stát kamenem úrazu mezi politickými stranami. Jsem přesvědčen, že to není přiměřený důvod." Pro větší efekt se odmlčel, pak pokračoval. "Jak jsem se již dříve ujistil, podle našich současných zákonů není důvod, abychom toho Duvala přijali do Kanady. Podle toho, co vím, stejné stanovisko zaujaly i jiné země. Nemyslím, že by měla Kanada podniknout kroky, které nepodnikly jiné státy. Abych to shrnul, na základě fakt, která jsou mi známa a mám je ověřena, dovoluji si vás znovu ujistit, že případ se podrobně prošetřuje na Ministerstvu pro přistěhovalectví a udělování státního občanství. To vezme v úvahu všechno, než přijme konečné rozhodnutí. A teď, pánové, když dovolíte, končím."

Cosí ho nutilo dodat, že by noviny měly dodržovat ve zprávách smysl pro proporce, ale raději se toho vzdal. Stejný tisk, který dovede kolem sebe sekat, umí být velmi nepříjemný, když je sám kritizován. A tak s úsměvem na líci, v nitru rozezlen na Harveye Warrendera, vzal Margaretu pod paži a odcházel k čekajícímu letadlu. Doprovázel je potlesk a oslavné volání hrstky příznivců.

Část druhá

Zvláštní vládní letadlo, turbovrtulový Vangvard, užívaný pro oficiální služební lety, byl rozdělen na tři části - standardní sekci pro personál, který nastoupil ještě před příjezdem premiéra na letiště. Střední kabinu - pohodlnější - obsadili tři ministři se svým doprovodem. Následovala komfortní čalouněná pracovna, zařízená v pastelových odstínech modré a malá, útulná ložnice.

Nejzadnější oddíl, původně navržený pro královnu a jejího manžela při státních návštěvách, byl nyní rezervován pro premiéra a Margaretu. Stevard, seržant RCAF, jim pomohl do dvou hlubokých měkkých křesel a pak diskrétně zmizel. Čtyři motory RollsRoyce zvýšily otáčky a letadlo se dalo do pohybu směrem k ranveji. Hned jak stevard odešel, řekl James Howden ostře:

"Bylo opravdu nutné povzbuzovat Warrendera v jeho absurdní nadutosti na latinské citáty?"

Margareta odpověděla klidně:

"Třeba to nutně nebylo, ale když to chceš slyšet, zdálo se mi, že jsi byl k němu příliš hrubý a já jsem to chtěla napravit."

"Proboha, Margareto!" Jeho hlas zakolísal: "Já jsem měl vážný důvod být k němu takový."

Jeho žena si opatrně sundala klobouk a položila jej na malý stolek vedle svého sedadla. Ten klobouk byl ze sametu a tylu, koupila si ho v Montrealu. Klidně ho oslovila:

"Laskavě na mě nekřič, Jamie. Ty jsi důvod měl, já ne a už jsem ti přece řekla, že nebudu hromosvodem tvých špatných nálad."

"V tom to vůbec není..."

"Ale ano, je!" Margaretě zčervenaly tváře. Vždycky měla ke zlobě daleko, takže se hádali jen velmi zřídka.

"Když uvážím, jak ses choval před těmi reportéry, řekla bych, že Harvey Warrender není sám, koho lze nařknout z domýšlivosti."

Zlostně se zeptal: "Jak to myslíš?"

"Navztekal ses na Tomkinse, nebyl tak hloupý, aby se nechal zmást tvou pompézní nesmyslnou řečí o čestnosti a lidskosti. Jestli to chceš vědět, já také ne."

Namítl:

"Snad si aspoň tady zasloužím trochu porozumění."

"Ach! Nebud' směšný," vzplála Margareta. "A pro Boha živého přestaň se mnou mluvit, jako bychom byli na politické schůzi. Konec konců, jsem tvoje manželka, nezapomeň na to. Vidím ti do duše a je mi naprosto jasné, co se stalo. Harvey Warrender tě dostal do obtížné situace."

"Do nemožné situace." vpadl.

"Dobrá tak do nemožné. A ty si z nějakého důvodu myslíš, že ho musíš krýt, ale protože to neděláš upřímně a rád, vybijíš si svou zlobu na všech ostatních, včetně mne."

Nebylo to obvyklé, ale při posledních slovech se jí zadrhl hlas. Oba dva teď mlčeli. Zvenku se ozval řev motorů - piloti dali plný plyn, aby mohli odstartovat. Za okénkem se mihla šmouha ranveje, pak se letoun vznesl a stoupal. Chytil Margaretu za ruku.

"Máš docela pravdu, měl jsem špatnou náladu."

Tímhle způsobem končila většina jejich sporů, i těch vážných, jakých v jejich společném životě bylo jen pár. Jako obvykle jeden z nich uznal stanovisko druhého a smířil se s ním. Jamese Howdena by zajímalo, jestli vůbec může existovat manželský pár, který by dokázal společně žít bez nejmenší hádky. Pokud ano, pomyslel si, museli by to být nudní a bezduší lidé. Margareta měla stále hlavu odvrácenou, ale stisk jeho ruky opětovala.

Po chvíli řekl:

"Warrender není důležitý, aspoň pro nás ne. Je bačkora, nic víc. Život jde dál."

"Myslím, že jsem se chovala trochu hloupě. Možná proto, že jsem tě v poslední době moc neviděla."

Margareta vyndala malý čtvercový kapesníček a delikátně si otřela koutky očí. Pomalu pokračovala:

"Někdy strašně žálím na politiku a připadám si úplně bezmocná. Myslím, že bych dala přednost tomu, kdybys měl někde tajnou milenkou. Aspoň bych věděla, jak s ní soupeřit."

"Ty nemusíš s nikým soupeřit," řekl. "Nikdy jsi nemusela."

V tu chvíli mu hlavou proběhl pocit viny, když si připomněl Milly Freedemanovou. Margareta náhle řekla:

"Když je ti ten Warrender na obtíž, proč mu necháváš tohle ministerstvo? Nemůžeš ho dát někam, kde bude neškodný? Třeba na rybářství?"

James Howden vzdychl.

"Naneštěstí Harvey chce být ministrem pro přistěhovalce a stále má dost vlivu na to, aby své přání prosadil."

Byl zvědav, jestli Margareta opravdu jeho druhé poznámce věří, ale nedávala najevo nijaké pochyby.

Vangvard nabral teď jižní kurs, stále stoupal, ale už ne tak strmě. Dopolední slunce jasně zářilo postranními okénky. Vpravo, viditelná z obou sedadel, rozkládala se Ottawa. Působila jako miniaturní stavebnice tři tisíce stop pod nimi. Reka Ottawa byla jako stříbrná nitka mezi zasněženými břehy. Na západě, nedaleko od úžiny Chaudiérských vodopádů, se vznášely bílé zářící mráčky, mířící jako prsty k budovám Nejvyššího soudu a Parlamentu, z té výšky trpasličím a bezvýznamným.

Hlavní město zmizelo z dohledu, před nimi byla rovná otevřená krajina. Za deset minut přeletí St. Lawrence a budou nad státem New York. Řízená raketa, pomyslel si Howden, by pro tuhle vzdálenost nepotřebovala deset minut, ale deset sekund.

Margareta se odvrátila od okna a zeptala se:

"Myslíš, že lidé dole mají ponětí o tom, jak to chodí ve vládě? Ta politická jednání, ústupky, výhody a všechno okolo."

V tu chvíli James Howden užasl. Nestalo se to poprvé, kdy měl pocit, že mu Margareta vidí hluboko do nejtajnějších myšlenek. Pak odpověděl:

"Někteří vědí, ti, kteří mají k vládě blízko. Ale většina lidí asi ne, nebo aspoň o tom nic vědět nechce. Pak jsou ještě další, kteří by tomu nevěřili, ani kdybys jim to dala černé na bílém a třeba jim to i odpřisáhl."

Na to Margareta řekla:

"Proč kritizujeme americké politiky? Že jsou vždycky právě po ruce?"

"Já vím," souhlasil, "je to celkem nelogické, když u nás máme poměrně stejně protekci a úplatků jako Amerika, možná ještě více. Je to asi tím, že jsme ve většině případů diskrétnější a jen čas od času nabídneme jako veřejnou oběť někoho, kdo to s chamtivostí přehnal."

Světelný nápis, který je upozorňoval na bezpečnostní pásy, zhasl. James Howden odepnul ten svůj a sáhl napříč k druhému sedadlu, aby pomohl Margaretě. "Ovšem, drahá," řekl jí, "musíš si uvědomit, že jednou z našich národních předností je smysl pro farizejství. To je něco, co jsme zdělili po Britech. Pamatuješ na Shawa? 'There is nothing so bad or so good, that you will not find an Englishman doing it, but you will never find an Englishman in the wrong.' (Nic není ani tak špatné, ani tak dobré, aby to nemohl dělat Angličan. Ale nemůže se stát, aby to, co dělá Angličan, nebylo správné.) Tohle přesvědčení pomáhá národnímu uvědomění víc než dost."

"Někdy se mi zdá, že mluvíš s radostí o věcech, které jsou špatné," řekla Margareta. Její manžel se odmlčel; uvažoval.

"Já si to vždycky nemyslím. To jenom, když jsme spolu sami, zkouším odložit předsudky." Lehce se usmál. "Teď už není mnoho míst, kde nejsem stále pod dohledem."

"To mě mrzí." V Margaretině hlase zazněla účast. "Neměla jsem to tak říkat."

"Ne! Nechtěl bych, aby jeden z nás měl pocit, že je něco, co bychom tomu druhému neměli říkat, ať už je to cokoli." Letmo si pomyslel na Harveye Warrendera a ujednání s ním. Proč o tom nikdy neřekl Margaretě? Možná by někdy měl. Teď pokračoval: "Naprostá většina toho, co vím o politice, ve mně vyvolává smutek. A bylo tomu tak vždycky. Ale pak začnu přemýšlet o naší smrtelnosti a lidských slabostech. Připomenu si, že moc neměla nikdy čisté svědomí - nikde. Pokud chceš žádat čistotu, musíš zůstat sám. Dokud hledáš něco kladného, chceš něčeho dosáhnout, díváš se na svět poněkud jinak, než když se ti to podaří. Zvolíš-li moc a získáš ji, musíš slevit něco z té čistoty. Není prostě jiná volba." Zamyšleně uvažoval dál. "Je to jako bychom byli v mohutné řece. I kdybys sebevíc chtěla změnit směr, nemůžeš to udělat najednou. Můžeš se jen přizpůsobovat prudkému toku, pokoušet se plavat zvolna doleva nebo doprava."

Poblíž premiéra se ozval melodický signál bílého palubního telefonu. Zvedl sluchátko. Hlas kapitána letadla mu oznámil:

"Tady je Galbraith, pane."

"Ano, kapitáne?"

Galbraith, bývalý velitel perutě, vojenský pilot se spolehlivou pověstí, létal obvykle s vládními delegacemi z Ottawy. S Howdenem letěl již mnohokrát.

"Dosáhli jsme letové výšky dvacet tisíc stop, ve Washingtonu budeme podle odhadu za hodinu a deset minut. Počasí je tam jasné a slunečné, teplota dvaadvacet Celsia."

"To je dobrá zpráva," řekl Howden. "To bude vůně jara." Pověděl zprávu o počasí i Margaretě a zase promluvil do telefonu.

"Počítám, že zítra odpoledne bude na ambasádě oběd, veliteli. Očekávám, že přijedete."

"Děkuji vám, pane."

James Howden odložil sluchátko. Zatím co mluvil, stevard z RCAF se opět objevil. Tentokrát nesl na tácu šálky kávy a sendviče. Také tam byla sklenice hroznové šťávy. Margareta poznamenala:

"Pokud to opravdu máš tak rád, objednáám ti ji i domů."

Počkal, až stevard odejde a pak ztišil hlas.

"Je to odporné. Ale jednou jsem náhodou řekl, že mi šťáva chutná a hned se to rozneslo. Ted' už chápu proč Disraeli nenáviděl petrklíče."

"Ale já jsem si vždycky myslela, že on měl petrklíče rád," řekla Margareta.

"Nebyla to snad jeho nejoblíbenější květina?"

Její manžel soucitně zavrtěl hlavou.

"Disraeli to řekl náhodou při jedné příležitosti ze zdvořilosti královně Viktorii, která mu jich jednou pár darovala. Ale od té doby ho jimi lidé tak zahrnovali, že pouhá zmínka o petrklíči ho mohla připravit o rozum. Z toho vidíš, jak těžko umírají politické legendy."

Se smíchem sebral z podnosu sklenici džusu, otevřel zadní dveře kabiny a vylil obsah do klozetu. Margareta pronesla zamyšleně:

"Víš, někdy si myslím, že jsi dost podobný Disraelimu, ale jsi trochu prudší." Zasmála se. "Rozhodně máš na to nos."

"Ano," přisvědčil, "a tenhle můj starý havraní obličej se stal známkou kvality." Poškrábal se na zahnutém nose, a pak si zavzpomínal: "Často jsem byl překvapen, když o mně lidé říkali, že vypadám jako ostrý hoch. Ale po čase jsem se naučil tvář ovládat. Dokážu nasadit tvrdý výraz - když potřebuji - docela přirozeně."

"To je hezké," řekla Margareta, "když zase na chvíli můžeme být sami sebou. Jak dlouho ještě poletíme do Washingtonu?"

Zamračil se.

"Obávám se, že tam už budeme. Musím ještě mluvit s Nesbitsonem, než přistaneme."

"Opravdu musíš, Jamie?"

Byla to spíš prosba, než otázka. Omluvně řekl:

"Je mi líto, má drahá." Margareta vzdychla.

"Věděla jsem, že je to příliš hezké, než aby to vydrželo. Dobrá půjdu si lehnout, takže tu budeš mít klid."

Vstala, sebrala kabelku a klobouk. Ve dveřích malé ložnice se otočila. "Chceš na něho pouštět hrůzu?"

"Pravděpodobně ne - pokud nebudu muset."

"Doufám, že ne," řekla vážně Margareta. "On je takový smutný starý pán. Vždycky si představuji, že by měl spíš sedět v pojízdném křesle s dekou na kolenou a jiný voják by ho měl tlačit."

Premiér se široce usmál.

"Všichni generálové na penzi by tak měli vypadat. Naneštěstí všichni buď chtějí psát paměti nebo dělat politiku."

Sotva Margareta odešla, zazvonil na stevarda a poslal generálu Nesbitsonovi zdvořilý vzkaz, aby za ním přišel.

Část třetí

"Vypadáte velmi dobře, Adriane," řekl James Howden. Z hloubky měkkého křesla, které Margareta před chvílí opustila, přikývl potěšeně Adrian Nesbitson. Jeho narůžovělé ruce zahřívaly sklenici whisky se sodou.

"Pár posledních dnů se cítím bezvadně, premiére. Zdá se, že jsem se zbavil té prokleté bronchitidy."

"To rád slyším. Myslím, že jste také byl v posledních dnech přetížen. Vlastně - to jsme všichni. Pak jsme netrpěliví, i když jednáme mezi sebou."

Howden si pozorně prohlížel ministra obrany. Starý muž vypadal opravdu zdravěji, úhledněji, přes zvětšující se pleš a nepotlačitelný vzhled válečného vysloužilce. Mohutný bílý, pečlivě zastřižený knír dodával čtvercové tváři vzhled důstojnosti, i když se z ní ztrácel výraz velitelské přísnosti. Snad to půjde podle mého, uvažoval Howden. Ale připomněl si varování Briana Richardsons: "Koukejte se dohodnout rychle, ten starý hoch má rád přímé jednání."

"Ať už jsem netrpělivý nebo ne," navázal Nesbitson, "stále se nemohu smířit s vašimi názory na smlouvu s Unií. Pevně věřím, že můžeme od Američanů dostat co chceme, aniž bychom museli tolik dávat."

James Howden se nutil do klidu, snažil se nebrat na vědomí mohutný příval vzteku a trpkosti, který mu zaplavoval mysl. Věděl, že ztrátou sebekontroly by nic nedosáhl, stejně tak křikem, který málem impulsivně spustil.

"Proboha, člověče, probud' se! Probud' se a vem na vědomí to, co každý vidí: Je zoufale pozdě a není čas na překonané fantazie." Místo toho řekl vyrovnaně:

"Chtěl bych, abyste pro mě něco udělal. Samozřejmě, pokud budete chtít."

Stopa zaváhání. Pak se starý muž zeptal:

"Co to bude?"

"Projděme spolu ještě jednou myšlenku po myšlence, jak se pravděpodobně vyvine situace. Kolik budeme mít k dispozici času, pro co jsme se už rozhodli, uvažme všechny možné alternativy. A pak se zeptejte svého svědomí."

"To už jsem udělal."

Odpověď byla rozhodná.

"A co to zkusit ještě jednou?" Howden nasadil svůj nejpřesvědčivější tón. "Jako osobní laskavost vůči mně." Starý muž dopil svou whisky. To ho zahřálo, položil sklenici.

"Dobrá," připustil. "Nebude mi vadit, když si to projdu znovu. Ale upozorňuji vás - v jednom moje odpověď bude stejná. Musíme si udržet naši národní nezávislost - plnou nezávislost."

"Děkuji," řekl Howden, zazvonil na stevarda, a když se objevil, poručil: "Ještě jednu skotskou se sodou pro generála Nesbitsona, prosím."

Když přinesli nápoj, Nesbitson se napil, odložil sklenku a zkoumal zařízení soukromé kabiny. Řekl s uznáním: "To je ale perfektní výbava, premiére, mohu-li to tak říct."

Jeho hlas měl stále tón starého vojáka. To byl začátek, ve který James Howden doufal.

"Není to špatné," souhlasil. Jeho prsty si pohrávaly se sklenkou čerstvého hroznového džusu, kterou stevard rovněž přinesl. Stála nyní vedle generálovy whisky. "Ale já si toho moc neužiju. Tohle je víc letadlo generálního guvernéra, než moje."

"Opravdu?" zareagoval Nesbitson překvapeně. "Chcete tím říct, že Sheldon Griffiths létá s takovouhle nádherou?"

"Ovšem, kdykoli se mu zachce," Howden mluvil se strojeným chladem. "Nakonec generální guvernér reprezentuje Její Veličenstvo. On má přece právo na zvláštní péči, nemyslíte?"

"Souhlasím," odpověděl starý muž po krátké úvaze.

Opět nezáživně, jen jako by chtěl navázat na původní nit hovoru, řekl:

"Určitě se k vám to doneslo, že Shel Griffiths půjde v létě do penze. Už je ve funkci sedm let a zřejmě by toho rád teď nechal."

"Zaslechl jsem něco takového," řekl Nesbitson.

Premiér vzdychl.

"Je to vždycky problém, když odchází generální guvernér - najít toho nejlepšího muže, který by ho mohl nahradit. musí mít dostatek zkušeností a chuť ještě pomoci. Nesmí se zapomínat, že je to nejvyšší čest, jakou může naše země někomu udělit."

Howden si všiml, že si generál dal pořádný lok skotské.

"Ano," řekl pomalu, "to je určitě nejvyšší čest."

"Ovšem," řekl Howden, "ta práce má své nevýhody. Je tam spousta ceremoniálů, samé čestné stráže, zdravící davy, dělostřelecké salvy a tak dál." Pak ještě dodal: "Na počest generálního guvernéra se střílí jedenadvacet salv, vždyť víte, stejně jako pro královnu."

"Ano," řekl Nesbitson tiše. "Já vím."

"Přirozeně," pokračoval Howden, jako by o své řeči přemýšlel. "Chce to zvláštní druh zkušeností, aby všechno klapalo. Obvykle nejlépe vyhovuje kandidát s vojenskou minulostí."

Rty starého válečníka zůstaly lehce pootevřené. Navlhl si je jazykem.

"Ano," řekl. S tím se dá souhlasit."

"Upřímně řečeno," řekl Howden, "vždycky jsem doufal, že byste ten úřad jednoho dne mohl převzít."

Oči starého muže se rozšířily.

"Já?" Jeho hlas bylo sotva slyšet. "Já?"

"No," řekl Howden, jako by tu myšlenku opouštěl. "Já vím, že to přichází v nevhodnou dobu. Vy určitě nechcete opustit svůj kabinet a já bych vás nerad ztratil."

Nesbitson se začal zvedat z hlubokého křesla, ale pak opět dosedl. Ruka, která držela sklenici se třásla. Polkl naprázdno ve snaze udržet hlas pod kontrolou, a zčásti se mu to i podařilo.

"Skutečně, několikrát jsem už přemýšlel o odchodu z aktivní politiky. Někdy je toho na můj věk trochu moc."

"Opravdu, Adriane?" premiér se pokusil o mírné překvapení. "Vždycky jsem předpokládal, že s námi budete ještě pár let spolupracovat." Změnil tón. "Ovšem, kdybyste to přijal, vyřešilo by to spoustu problémů. Snad vám nebude vadit, když teď prozradím svůj pocit, že po podpisu smlouvy nastanou pro naši zemi těžké časy. Budeme potřebovat při společných akcích prosadit naše národní citění. Já osobně vidím úřad generálního guvernéra - pokud bude svěřen do správných rukou - jako klíč k této kontinuitě."

Na chvíli zaváhal, jestli nezašel příliš daleko. Když mluvil, oči starého muže na něm přímo visely. Bylo těžké odhadnout, co se v něm odehrává. Byl to souhlas nebo nedůvěra nebo dokonce obojí a k tomu vnitřní boj s vlastní ctižádostivostí. Jedno však věděl Howden téměř určitě: I když je Adrian Nesbitson svým způsobem pošetilý, nebyl zase tak hloupý, aby si dal ujít příležitost, jaká se mu nabízela. Možnost získat nejvyšší uznání za svou podporu premiéra. Jedině tak mohl tento starý pán posuzovat šanci, kterou mu premiér nabídl. Na to Howden vsadil. Věděl, že někteří politikové by úřad generálního konzula nikdy nepřijali, byl by to pro ně spíše trest, než odměna. Ale pro starého vojáka, který miluje pompu a obřadnost, to znamenalo vrchol jeho snažení.

James Howden nikdy neúznával cynický výrok, že každý člověk se dá koupit, jen jde o to za jakou cenu. Za svůj život poznal jedince, kteří se koupit nedali. Nezlákalo je bohatství ani moc a dokonce ani pokušení - kterému na rozdíl od nich jini podlehli - možnost konat dobro pro své bližní. Ale všichni, kdo působili v politice, svou cenu měli, i když byla rozličná. Museli ji mít, když chtěli obstát. Někteří tomu říkali "účelnost" jini "kompromis", ale konec konců vycházelo to nastejno. Na místě teď byla jen otázka, zda správně odhadl cenu za podporu od Adriana Nesbitsona. Vnitřní napětí se plně odráželo ve tváři toho muže, rychle měnil výrazy jako sklíčka v dětském kaleidoskopu, kde obraz střídá obraz a v něm se skládají pochybnosti, hrdost, stud, stesk i touha...

Ve vzpomínkách slyšel hřmění děl... salvy německých osmaosmdesátek a vlastní protiútoky... ráno, zalité slunečním jasnem, za zády Antverpy, před sebou Sheld... kanadská divize vyrážela vpřed, kličkovala, hledala úkryty,

zpomalovala, opět kličkovala, stále připravena se stáhnout... To byl ten správný postup bitvy. On velel z džípu, na zadním sedadle měl dudáka a udílel rozkazy řidiči: vpřed! Za zvuků píšťal, které zněly zezadu, stál na předním sedadle, tváří v tvář německým kanónům, držel se rámu okna, jel v čele, velel, povzbuzoval, a váhající, unavené šiky se opět sebraly. Popoháněl opozdilce, připomínal jim přísahu a prchající vojáci se obraceli a následovali ho. Prach, mlha, hřmění motorů ve vysokých otáčkách, pach spáleného oleje a korditu ze střelného prachu, křik a sténání raněných... Divize postupovala, nejdříve pomalu, ale pak se pohyb zrychloval... Obdiv v očích všech mužů, když jel v džípu, hrdý, vzpřímený, cíl, který nemůže minout nepřátelská kulka...

To byla chvíle jeho největší slávy. Bylo to beznadějně, ale oni vítězství vybojovali! Bylo to sebevražedné, ale stal se skutečný zázrak a on to přežil... Nazývali ho "Šílený generál" nebo "Bojující blázen", a pak mu jeden štíhlý, křehký muž, jehož si nesmírně vážil, připjal v Buckinghamském paláci čestnou medaili, řád. Ale nyní přešly roky a vzpomínky odvál čas. Jen málokdo pamatoval chvíle jeho slávy, a ještě méně bylo těch, kteří je brali na vědomí. Už mu nikdo neříkal "Bojující blázen". Pokud mu vůbec nějak říkali, slůvko "bojující" se vytrácelo. Někdy - i když jen občas - se mu zase zastesklo ochutnat pocit slávy.

S určitou váhavostí Adrian Nesbitson řekl:

"Zdá se, že si s tím zákonem o Unii dost věříte, premiére. Vážně si myslíte, že projde?"

"Ano, určitě. Projde, protože musí."

Howden udržel vážnost v hlase i ve tváři.

"Ale je tu opozice," řekl soustředěně starý muž.

"Přirozeně. Ale nakonec, když bude jasné, jak je to nutné, jak moc to potřebujeme, nic s tím nesvede."

Howdenův hlas začal opět přesvědčovat. "Já vím, že v první chvíli jste se chtěl postavit proti tomu plánu, Adriane, a všichni to respektujeme. Pokud cítíte, že tento názor musíte hájit dál, já vaši zásadovost oceňuji. Pak bychom byli nuceni hledat jiné politické řešení, znamenalo by to rozloučit se."

Nesbitson řekl tvrdě:

"Nemyslím si, že by to bylo třeba."

"Také si to nemyslím," pokračoval Howden. "Zvláště když, jako generální guvernér, byste mohl zemi sloužit daleko lépe, než kdy bylo možné z této politické divočiny."

"Dobrá," řekl Nesbitson. Zkoumavě si prohlížel ruce. "Když se na to budeme dívat takhle..."

Je to tak prosté, řekl si Howden. Možnost přidělovat úřady dokáže zázraky. Nahlas pak řekl:

"Pokud byste souhlasil, rád bych to oznámil královně co nejdříve. Jsem si jist, že Její Veličenstvo ta zpráva potěší."

Adrian Nesbitson se důstojně uklonil:

"Jak si přejete, premiére."

Oba vstali a slavnostně si podali ruku.

"Jsem rád, velmi rád," usmál se Howden. Pak formálně dodal: "Vaše jmenování generálním guvernérem bude oznámeno v červnu. Minimálně do té doby budete členem kabinetu a vaše účast ve volební kampani bude pro nás velkým přínosem."

Tím vše zrekapituloval, aby nezůstal ani stín pochybnosti, či nedorozumění, o čem se dohodli. Pro Adriana Nesbitsona pomíne náročná práce ve vládě, odpadnou problémy s kritikou smlouvy o sjednocení. Místo toho bude Nesbitson podporovat premiérovu stranu ve volbách, dnešní vládní stranu, bude dál pomáhat uskutečňovat její politiku, bude patřit k těm, kteří za ni ponesou odpovědnost...

James Howden čekal, zda budou nějaké námitky. Nebyly. Ve stejné chvíli se zvuk motorů změnil. Otáčky poklesly, hluk se ztrácel. Letadlo plynule klesalo a zemi pod nimi nepokrýval sníh. Měla podobu sešíváné látky, na níž se střídala hnědá a zelená. Ozvalo se jemné PINK z telefonu a premiér sejmul sluchátko. Kapitán letadla Calbraith oznamoval klidným hlasem:

"Za deset minut přistaneme ve Washingtonu, pane. Máme absolutní přednost při přistávání, a byl jsem požádán, abych vám sdělil, že pan prezident je na cestě na letiště."

Část čtvrtá

Když se premiérovo letadlo vzneslo, Brian Richardson a Milly Freedemanová jeli zpátky z Uplandského letiště Richardsonovým jaguárem. Šéf strany většinu cesty do Ottawy mlčel, jeho tvář byla zachmuřená, v těle mu pulsovala zlost. Řídil jaguára divoce ačkoli s ním normálně zacházel velmi citlivě. Jako by byl vůz odpovědný za pochybnou tiskovou konferenci na letišti. Ještě více než ostatní si dovedl představit, jak bude působit prázdné a nejisté prohlášení Jamese Howdena k přistěhovalectví a případu Henriho Duvala, až se objeví v tisku. Je to neštěstí, uvažoval nakvašeně Richardson, že vláda - v osobě svého premiéra - zaujala k věci stanovisko, ze kterého bude později velmi těžko couvat.

Jednou nebo dvakrát na něho Milly cestou z letiště pohlédla, ale tušila, co se asi děje v jeho mysli, a proto se zdržela slov. Ale když se blížili k hranicím města, v jedné zvláště ostré zatáčce, kdy jim skoro přestala stačit silnice, chopila se Richardsonova ramene. Slova byla zbytečná.

Předseda strany zpomalil, otočil k ní hlavu a usmál se:

"Sorry, Milly. Jsem jako přetopený kotel."

"Já vím."

Otázky reportérů na letišti Milly také zneklidnily, zvláště, když si vzpomněla na tajemství, které James Howden skrývá.

"Asi by mi pomohl drink," řekl Richardson. "Co kdybychom se zastavili u tebe?"

"Ovšem."

Bylo skoro poledne, a Milly ještě tak hodinu nebo dvě nemusela spěchat s návratem do premiérový kanceláře. Po Dunbarském mostě přešli řeku Rideau a proklouzli po dálničním přivaděči do středu města. Slunce, které od rána svítilo, se schovalo za nízké mraky a den zešedl. S nimi splynuly i kamenné budovy hlavního města. Vítr se proháněl mezi bloky, vířil oblaka prachu, listů a papírů, rozfoukával týden staré hromádky sněhu, sklizené z chodníků. Chodci spěchali, límce zimníků vyhrnuté, drželi si klobouky a snažili se jít blízko zvětrání budov. Ačkoli seděla ve vyhřátém jaguáru, roztrásl Milly pocit nepříjemného chladu. V tuto chvíli se jí zdála zima nekonečná a stýskalo se jí po jaru.

Zaparkovali jaguára u domu, kde Milly měla apartmá a společně vyjeli výtahem. Uvnitř, ačkoli to neměla ve zvyku, se Milly hned pustila do přípravy nápoje. Brian Richardson ji vzal jemně okolo ramen a políbil ji na tvář. Chvilí se díval dívce zblízka do očí, a pak ji náhle pustil. Ten vnitřní pocit, který ho náhle zaplavil, ho současně vylekal. Bylo to, jako by se právě ocitl v jiném světě, lehkém, vzdušném světě snů. Pak řekl cosi vysloveně praktického:

"Nech mě připravit pití, Milly. Za bar přece jen patří muž."

Vzal sklenice a Milly se dívala, jak nalévá gin, krájí plátky citrónu a pár kapek šťávy vymačkává do obou sklenic. Přidal pár kostek ledu, zručně otevřel láhev toniku Schweppes a přesně ji rozdělil do obou sklenic. Šlo mu to jak na drátku a Milly napadlo: jak nádherné je dělat věci společně - třeba i tak obyčejnou věc, jako namíchat gin - s někým, koho máme skutečně rádi. Milly si vzala svou sklenici do křesla, napila se, a položila ji na stolek. Pohodlně se opřela o vysoké opěradlo, sklonila hlavu a dopřávala si luxus polední přestávky. Měla ráda takové okamžiky které - zdálo se jí - ukradla času. Protáhla se, opřela své dlaně o nohy v nylonových punčochách o stoličku a shodila boty. Richardson přecházel po malém útulném pokoji, pevně svíral v ruce sklenici, v níž lehce chrastily kostky ledu. Tvář se mu střídavě mračila i uvolňovala.

"Já tomu nerozumím, Milly. Já to prostě nemohu pochopit. Proč se šéf právě dnes choval jako ještě nikdy? Proč, proboha, kryje toho Warrendera? Přece sám nevěří tomu, co říká! Tak co za tím vězí? Proč? Proč! Proč?"

"Oh, Briane!" řekla Milly, "nemohli bychom na to zapomenout? Aspoň na chvíli?"

"Zapomenout, ztraceně!" Ta slova z něho vyletěla ve vzteku nad ničemnou situací. "Řeknu ti, že jsme pěkní pitomci, když toho bastarda nepustíme z lodi na břeh. Tahle hloupá aféra se může ještě pěkně protáhnout až do voleb. A pak na ni doplatíme!"

Milly byla v pokušení se nesmyslně zeptat: "A vadilo by moc, kdybychom prohráli volby?" Věděla, že by určitě nebylo dobré takhle uvažovat, a ještě nedávno by měla stejný strach, jako teď Richardson. Ale náhle měla politiky po krk. Taktizování, manévrování, počítání bodů, získaných na konkurenci, samolibé víry ve vlastní pravdy. K čemu to, konec konců, vede? Co dnes vypadá jako obrovská krize, se příští týden, nebo nanejvýš příští rok ukáže jako zanedbatelná epizoda. Za deset let nebo za sto, na všechny tyto případy i na lidi kolem nich se definitivně zapomene. A vzpomene-li si někdo náhodou, pak na jednotlivce, ne na politiku, kterou přece nedělali pro ty ostatní, ale sami pro sebe.

"Briane," řekla Milly něžně, ale rozhodně, "pomilujeme se teď ano?"

Brian se zastavil. Bylo ticho.

"Neříkej nic," zašeptala Milly.

Zavřela oči. Bylo to, jako by z ní mluvil někdo jiný, jiný hlas, ozývající se z jejího těla. Muselo to tak být, protože ještě před chvílí nebo před dvěma, by nikdy ta slova nevyřkla. Pomyslela si, že by měla promluvit, popřít onen cizí hlas, odvolat tu výzvu, vrátit se ke své vlastní identitě. Ale pocit ochablosti ji zadržel.

Slyšela cinknutí sklenice, odložené bůhvíkam, tiše se přibližující kroky, sako přistálo na druhém křesle, a Brian stál u ní. Jejich paže se propletly, rty se vášnivě políbily. Jejich těla se spojila.

"Bože, Milly!" vydechl. Jeho hlas se chvěl. "Milly, zbláznil jsem se do tebe, miluji tě!"

Část pátá

V tichu pokoje jemně zapípal bzučák telefonu. Brian Richardson se zvedl a opřel se o loket.

"Oukej," řekl. "Jsem rád, že to nezazvonilo před deseti minutami."

Mluvil, aby vůbec něco řekl, říkal úmyslně banality, jako by se jimi chtěl zaštitit před vlastní nejistotou.

"Já bych to nezvedala," řekla Milly.

Příjemná ochablost pominula. Byla už plná života a očekávání. Teď, ale i minule už to bylo jiné, úplně jiné, než jak si to pamatovala z dřívějších... Brian Richardson ji políbil na čelo. Jaký je to rozdíl, pomyslel si, mezi Milly, jak ji znal svět tam venku a Milly, jakou začínal poznávat teď on. Vypadala nádherně, jako by spala, s rozcuchanými vlasy, vláhá...

"Asi bude lepší, když to vezmu," řekla nakonec Milly.

Zvedla se a šla k telefonu. Byl to úřad předsedy vlády. Jedna ze stenografek, které pracují v přijímací hale a v kanceláři.

"Myslela jsem, že bych vás měla zavolat, slečno Freedemanová. Přišla spousta telegramů. Začalo to hned ráno, do teď jich tu je dvaasedmdesát, všechny adresované panu Howdenovi."

Milly si volnou rukou uhladila vlasy. Zeptala se:

"Jaké telegramy?"

"Všechny se týkají toho muže na lodi, kterého přistěhovalecký úřad nechce pustit do země. Dnes ráno o něm zase psaly noviny. Viděla jste to?"

"Ano," přikývla Milly. "Viděla. Co říkají ty telegramy?"

"Většinou je to různými slovy totéž, slečno Freedemanová. Že ho k nám mají pustit a dát mu šanci. Myslela jsem, že o tom budete chtít vědět."

"Je dobře, že jste zavolala," řekla Milly. "Sepište, odkud ty telegramy přišly, uveďte stručně obsah. Přijdu brzy."

Milly odložila sluchátko. Bude muset uvědomit Elliota Prowse, osobního asistenta. Ted' už bude asi ve Washingtonu. Pak bude na něm, co řekne premiérovi a co ne. Pravděpodobně ho bude informovat. James Howden bral poštu a telegramy velmi vážně, trval na denním a měsíčním vyhodnocování, co obsahovaly a odkud přišly. Tyto přehledy s Richardsonem pečlivě studovali.

"Kdo to byl?" zeptal se Brian Richardson, a Milly mu to řekla. Jako když se přehodí ozubená kolečka v převodovce, přeskočila v jeho mysli výhybka zase k praktickým věcem. Okamžitě byl v obraze. Milly naslouchala. "Někdo to organizuje, jinak by těch telegramů nebylo tolik a všechny najednou. Rozhodně se mi to nelíbí. Konečně nelíbí se mi to hned od začátku." Zamračeně dodal: "Zatraceně, teď bych rád věděl, co dělat dál."

"Asi se nedá dělat nic," odtušila Milly.

Podíval se na ni zkoumavě. Pak se k ní obrátil, jemně ji vzal kolem ramen a řekl:

"Milly, miláčku, je v tom něco, o čem nemám ponětí. Ale myslím si, že ty ano."

Zavrtěla hlavou.

"Poslouchej, Milly," naléhal. "Jsme oba na jedné lodi, ne? Jestli mám něco podniknout, musím vědět oč jde."

Jejich oči se setkaly.

"Můžeš mi věřit, vážně," řekl procítěně. "Zvláště teď."

Měla rozporuplné pocity. Cít k povinnosti. Vždycky chtěla Jamese Howdena chránit, a také ho vždycky chránila... A teď, náhle, se její vztah k Brianovi změnil. Řekl, že ji miluje. Určitě, teď by mezi nimi nemělo být tajemství. Svým způsobem to bude úleva i pro ni...

Svíral jí ramena ještě silněji.

"Milly, musím to vědět."

"Dobře," vyvinula se mu z náruče, z kabelky vzala klíče a odemkla spodní zásuvku malého sekretáře vedle dveří do ložnice. Fotokopie byla v zalepené obálce s pečeti. Milly ji otevřela a papír mu podala. Když začal číst, uvědomila si, že nálada předchozích minut se rozplynula a zmizela jako prach, odváť ranním větrem. Opět šlo všechno jako obvykle: Na prvním místě politika. Když Brian Richardson dočetl, lehce hvízdal. Pak vzhlédl. Měl kamenný výraz. Jeho pohled vyjadřoval, že tomu ani nemůže uvěřit.

"Ježíši" Vydechl. "Ježíši Kriste"

Kapitola 10 PŘÍKAZ "NISI"

Nejvyšší soud provincie Britská Kolumbie zavíral mohutné dubové dveře svého vancouverského rejstříkového oddělení každý den přesně ve čtyři hodiny odpoledne.

Druhý den poté, co Alan Maitland znovu hovořil s kapitánem Jaabeckem a Henri Duvalet na lodi (přibližně ve stejné době washingtonského času se premiér a Margaret Howdenová oblékali ke státní večeři v Bílém domě, tedy přesně za deset minut čtyři vstoupil mladý právník do soudní budovy s aktovkou v ruce. Uvnitř Alan zaváhal, kudy se dát. Šel dlouhou místností s vysokým stropem a se stěnami obloženými svazky spisů, které byly uloženy na předlouhých policích z leštěného dřeva. Napříč místností stál psací stůl. Došel až k němu, otevřel kufřík a vyňal několik papírů. Když byl hotov, uvědomil si, že se mu ruce potí víc než obvykle.

Starší úředník, v té chvíli jediný soudní zaměstnanec, se vztyčil na židli. Byl to malý, drobný mužík, shrbený, jako by tíha zákonů celá ta léta ležela na jeho ramenou. Zdvořile se zeptal:

"Prosím, pane..."

"Maitland," řekl Alan. Podal mu svazek papírů, který si připravil. "Prosil bych toto zaregistrovat, pane, a pak bych si přál hovořit se soudcem komory, který má službu."

Úředník řekl trpělivě:

"Úřední hodiny komory jsou od 10.30 dopoledne a pro dnešek je pořadí stran uzavřeno."

"Kdybyste dovolil," ukázal Alan na svazek dokumentů, "ta věc se týká porušení svobody člověka. Jsem přesvědčen, že se to musí projednat okamžitě."

O tomto postupu neměl nejmenší pochybnosti. V jakémkoli procesu, týkajícím se lidské svobody a porušení lidských práv, zákon nepřipouští prodlení a pokud by to bylo nutné, mohli poslat pro soudce domů třeba i o půlnoci.

Úředník si nasadil brýle bez obrouček a dal se do čtení. Měl stoický výraz, jako by ho nic nemohlo překvapit. Po chvíli zvedl hlavu.

"Prosím za prominutí, pane Maitlande, samozřejmě máte pravdu." Otevřel velkou, v plátně vázanou knihu, do níž se registrovaly nově přijaté případy. "Každý den nedostáváme žádosti s motivem Habeas corpus."

Když vyplnil všechny kolonky v knize, vzal si černý talár, který ležel přes židli, a přehodil si jej přes ramena.

"Pojďte se mnou, prosím."

Vedl Alana velkou halou, dřevem obloženou chodbou, minuli dvoje létací dveře, dále šli do soudní části budovy, kde vedlo široké kamenné schodiště do druhého patra. Budova byla tichá, jejich kroky znásobovala ozvěna. V tuto denní dobu již většina soudů skončila jednání a tak svítila jen některá světla.

Jak šli po schodech, důstojným tempem staršího muže, který krácel před ním, padla na Alana náhle neobvyklá tíseň. Měl chuť otočit se a jako dítě utéci. Dříve, když zvažoval argumenty, které chtěl přednést, zdály se mu solidní, i když některé z nich nebyly právě nejsilnější. Ale nyní se mu struktura jeho kauzy zdála bez vtipu a naivní. Chtěl se snad sám znemožnit před soudcem Nejvyššího soudu tím, že si z něho bude dělat bláznů? A pokud ano, jaké to bude mít následky? Soudci se nedají obtěžovat takovými zvláštními požadavky bez pádných důvodů a není si s nimi co zahrávat.

Cestou uvažoval, zda si vybral správnou denní hodinu. Neměl-li přijít v době, kdy je u soudu živo, tedy ráno nebo dopoledne. Přítomnost jiných lidí mu mohla posílit jistotu. Ale tento čas si vybral schválně, po důkladné úvaze, aby odvrátil pozornost a další publicitu, která by v tuhle chvíli mohla uškodit. Většina novinářů, specializovaných na soudní případy, jak doufal, už odešla domů a on se měl na pozoru, aby komukoli prozradil nápad, který se teď chystal uskutečnit.

"U soudu má dnes službu pan soudce Willis," řekl úředník. "Znáte ho, pane Maitlande?"

"Slyšel jsem jeho jméno," řekl Alan. "Ale nic víc."

Věděl, že soudci se tu pravidelně střídali a také služby v soudní komoře se často měnily, aby každý ze soudců Nejvyššího soudu nesloužil v určitém období častěji než druzí, aby bylo zaručeno, že některý soudce je přítomen v komoře i po pravidelných úředních hodinách. Takhle bylo věci náhody, kdo tam zrovna bude sedět, na jakého soudce narazí. Zdálo se, že úředník chce něco pronést, ale pak jako by si to rozmyslel. Alan ho pobídl:

"Promiňte, chtěl jste snad něco říci?"

"Ano, pane, jen malé doporučení - jestli se neurazíte."

"Prosím, jen do toho," vyzval ho Alan. Přišli na vrchol schodiště a zabočili k tmavé chodbě.

"Tak, pane Maitlande," úředník ztlil hlas. "Jeho lordstvo je velice jemný pán. Velmi si potrpí na dodržování procedury a zvláště nesnáší přerušování. Můžete přednášet své argumenty jak dlouho chcete, dá vám času dost. Ale jakmile začne sám mluvit, nemá rád, aby mu kdokoli skočil do řeči, třeba jen otázkou, dokud neskončí. Pokud by se tak stalo, mohl by se velmi rozčítit."

"Díky," řekl vděčně Alan. "Budu si to pamatovat."

Zastavili se u masivních dveří, označených tabulkou "PRIVATE", úředník dvakrát zaklepal a nastavil ucho, aby lépe slyšel. Zevnitř se ozvalo zvolání:

"Vstupte!"

Úředník otevřel dveře a uvedl Alana. Byla to velká místnost s dřevěným obložením, se silným kobercem a s velkým krbem. Před ním stál ještě zapnutý elektrický radiátor. Mahagonový stůl, pokrytý spisy a knihami, zaujímal střed místnosti. Za ním stál ještě jeden stůl, na němž byly další knihy a papíry. Hnědé sametové závěsy byly staženy k okrajům oken, za nimiž se snášel soumrak, jimiž probleskovala do místnosti světla města a přístavu. Uvnitř svítila jediná stolní lampa, vrhající na stůl ostrý kužel bílého světla. Když právník se soudním úředníkem vstoupili, spatřili postavu, jak si obléká kabát a klobouk a chystá se odejít.

"Mylorde," řekl úředník. "Pan Maitland žádá o prověření, zdali je oprávněně zadržován jeho mandant."

"Vskutku."

Jediné, nevrle pronesené slovo představovalo odpověď. Když úředník a Alan čekali, soudce Stanley Willis si zase pomalu sundal kabát a klobouk a pověsil je na věšák vzadu v místnosti a vstoupil do osvětleného prostoru. Posadil se za stůl a přísně nařídil:

"Přistupte blíže, pane Maitlande."

Jeho lordstvu, odhadoval Alan, mohlo být tak šedesát až dvaasedesát let, měl bílé vlasy, nevysokou postavu, ale s kostnatými rameny a jeho strohý vzpřímený postoj působil, že se zdál vyšší, než ve skutečnosti byl. Měl podlouhlou hranatou tvář s vystupující bradou, husté bílé obočí a ústa jako úzkou rovnou čárku. Oči byly živé a pronikavé, ale nic moc o tom muži neprozrazovaly. Byl zvyklý na autoritu a vážnost.

Ještě nervózní, přestože se snažil o opak, se Maitland přiblížil ke stolu. Úředník zůstal u dveří, jak vyžadoval protokol. Alan vytáhl z kufříku strojem napsané kopie žádosti a zplnomocnění, které vyplnil v registru. Odkášlal si a začal:

"Mylorde, tady je můj spis a moje zdvořilá žádost."

Pan soudce Willis přijal doklady s krátkým přikývnutím, naklonil se ke světlu a začal číst. Druzí dva muži v místnosti stáli bez pohnutí, bylo slyšet jen otáčení stránek. Když soudce dočetl, se stále neutrálním výrazem vzhledl. Stroze jako před tím se zeptal:

"Chtěl byste doplnit žádost ústně?"

"Když Vaše lordstvo dovolí."

Opět přikývnutí.

"Prosím."

"Fakta té věci, mylord, jsou následující."

V pořadí, jaké si Alan předem připravil, popsal situaci Henriho Duvala na palubě Wasterviku, dvojnásobné odmítnutí kapitána vzít ho na břeh k přístěhovaleckému úřadu, a Alanův vlastní závěr - podpořený místopřisežným prohlášením - že Duval je na palubě neoprávněně zadržován, což je porušením základních lidských práv.

Podstata byla v tom, jak Alan dobře věděl, že současné věznění Henriho Duvala na lodi je podle zákona procedurálně chybné, a proto nezákonné. Pokud se to prokáže, soud - v osobě soudce Willise - musí automaticky vydat soudní příkaz pro Habeas corpus, kterým nařídí propuštění černého pasažéra z lodi a zajistí jeho předvedení před soud, který posoudí jeho případ...

Když přednášel své logické argumenty, a na jejich podporu citoval zákonná ustanovení, Alan cítil, že se mu

sebedůvěra částečně vrací. Byl opatrný, omezoval se jen na právní stránku případu, ponechal přitom zcela stranou citový aspekt mladíkova těžkého osudu. Tady platila zásada: Zákony - ne cit. Když mluvil, soudce pozorně naslouchal. Jeho výraz se nezměnil.

Alan přešel na otázky nelegálního zadržování k současnému stavu v případě Henri Duvala. Prohlásil:

"Přistěhovalecký úřad argumentuje, mylord, že je můj klient černý pasažér a podle svého tvrzení bez dokladů, nemá tudíž zákonná práva a proto nemůže - jako jiní, když přijedou do kteréhokoli kanadského přístavu - žádat o přiznání statutu přistěhovalce. Ale já naopak tvrdím, že skutečnost, je-li černým pasažérem a očividně nejisté je místo jeho narození, ho rozhodně nemůže o toto právo připravit. Byl bych rád, kdyby Vaše lordstvo zvážilo takový případ: Rodilý kanadský občan, který vycestoval do ciziny, by tam byl neoprávněně zatčen, držen ve vazbě, byly by mu odňaty doklady, a on viděl jediný možný způsob útěku, totiž vniknout na loď, plující do Kanady. Předpokládalo by se v takovém případě, že jako černý pasažér bez dokladů neexistuje a proto nemá právo před Ministerstvem pro přistěhovalectví a udělování státního občanství uplatnit svůj nárok na vyšetření své věci? Myslím, mylord, že by tato absurdní situace mohla nastat, pokud by se stejnou logikou postupoval tento úřad."

Soudcovo husté obočí se zvedlo.

"Nechcete mi snad namluvit, že váš klient Henri Duval je kanadským občanem?"

Alan zaváhal, pak obezřetně odpověděl.

"Ne, mylord, to jistě nemám v úmyslu. Na druhé straně by třeba imigrační úřad mohl odhalit, že můj mandant je Kanadčan, avšak k takovému závěru nemůže dojít, když ani nezahájí vyšetřování."

Když už máš v případě slabiny a víš o tom, myslel si Alan, chytáš se stěbla pevně jako kleště.

"Tak," řekl soudce Willis, a poprvé mu kmitl tváří náznak úsměvu, "to je dost důvtipný argument, i když trochu hubený. To je všechno, pane Maitlande?"

Instinkt radil Alanovi: "Sestup, dokud jsi na koni." Lehce se uklonil.

"Když dovolíte, mylord, to je podstata mé žádosti."

Soudce Willis seděl ve světle stolní lampy a mlčky přemýšlel. Chvilkový úsměv pominul, jako by si na tvář opět nasadil masku. Prsty pravé ruky bubnoval lehce do stolu. Po chvíli prohlásil:

"Musíme ovšem počítat s tím, jak plyne čas a je otázka kdy odpluje loď."

Alan vpadl:

"Když vaše lordstvo dovolí, pokud jde o tu loď..." Chtěl mu vysvětlit zdržení Wasterviku v přístavu kvůli opravám, ale náhle zmlkl. Při jeho slovech se soudcova tvář zlostně zamračila, oči pod hustým obočím zablýskaly. Alan přes celou místnost pocítil úředníkův vyčítavý pohled. Polkl. "Prosím za prominutí, Vaše lordstvo."

Pan soudce Willis zavadil ledovým pohledem o mladého právníka. Pak pokračoval.

"Chtěl jsem podotknout, že je sice ve hře časový limit, jmenovitě odplutí lodi, ale to nemusí být nijak v rozporu s právními nároky tohoto jedince."

Alanovo srdce náhle poskočilo. Znamenalo to, že soudní příkaz může být vydán?... že by pak měl více času na právníké kroky, až by Wastervik odplul a nechal Henriho Duvala v přístavu?

"Na druhé straně," pokračoval soudcův hlas nezúčastněně, "aby bylo učiněno zadost právu a také aby postup byl spravedlivý vůči loďařské společnosti, která byla do věci bez vlastní viny zatažena, je na místě udělat vše pro to, aby se přijalo konečné rozhodnutí před odplutím lodi."

Takže optimismus byl předčasný. Alan si smutně uvědomil, že nejen Edgar Kramer, ale nyní i tenhle soudce prohlédl jeho úmysly celou záležitost zdržet.

"Nepovažuji nezákonné zadržování za prokázané." Jeho lordstvo si přitáhlo žádost a udělalo na okraji tužkou pár poznámek. "Ale nebyl ani prokázán opak a já jsem ochoten přijmout další důkazní prostředky. Proto vydám příkaz nisi."

Pak to ale nebyla porážka, nýbrž částečné vítězství. Alana zalila vlna úlevy. Dosáhl sice méně, než doufal, ale přinejmenším ze sebe nedělal šaška. Příkaz nisi - podle staré anglické právní dikce - znamenal "pokud ne". Příkaz nisi sám o sobě neosvobodí Henriho Duvala ze zajetí na lodi a nepřivede ho před soud. Ale znamenalo to, že Edgar Kramer a kapitán Jaabeck budou vyzváni, aby přišli k soudu, a vysvětlili svá stanoviska. A pokud jejich argumenty, či důkazy předložené soudu nebudou dost přesvědčivé, bude vydán příkaz k přezkoumání věci Habeas corpus a Duval přitom bude volný.

"Pro úplnost, pane Maitlande, kdy ta loď odpluje?" Oči soudce Willise se upřely na Alana. Chvilí počkal, aby zase nepromluvil předčasně, a když měl jistotu, že jde o přímou otázku, odpověděl.

"Pokud vím, mylord, loď se tu zdrží ještě další dva týdny."

Soudce přikývl.

"To by mělo stačit."

"A výslech v té věci, mylord?"

Soudce Willis si přitáhl stolní kalendář.

"Datum bychom měli stanovit, počítám, asi tak za tři dny. Pokud vám to vyhovuje."

Byla to tradiční zdvořilá konverzace mezi soudcem a právníkem, bez ohledu na to, jak mladý byl advokát. Alan kývl hlavou.

"Ano, mylord."

"Postaráte se zřejmě o návrhy těch papírů?"

"Když Vaše lordstvo dovolí, mám je zde."

Alan otevřel kufík.

"Podle příkazu nisi?"

"Ano, mylorde. Počítal jsem i s touto možností."

Ve chvíli, kdy Alan ta slova vypustil z úst, hned litoval, jak se začátečnický ukvapil. Obvyklý postup vyžadoval, aby se návrh vypracoval až po výroku nisi a předložil se soudci následující den k podpisu. Byla to Alanova myšlenka, připravit konečnou verzi návrhu, aby jej mohl předložit hned, a Tom Lewis navíc doporučil vypracovat také verzi nisi. Nyní, s uplývající sebedůvěrou položil Alan papíry před soudce na stůl. Strojem psané stránky byly sepnuté k sobě.

Výraz soudce Willise se nezměnil ani teď. Jenom kolem očí mu naskočily hlubší vrásky.

"V takovém případě, pane Maitlande, můžeme ušetřit čas. Navrhují, abychom svolali šetření dřívě. Řekněme na pozítří?"

Alan se v duchu proklel za svou hloupost. Místo zdržování, o které usiloval, se mu podařilo věc o den urychlit. Zaváhal, jestli nemá požádat o více času, který by potřeboval na přípravu. Koutkem oka zachytil pohled úředníka, který nepatrně pokývl hlavou. Alan rezignovaně souhlasil:

"Dobře, mylorde. Pozítří."

Soudce Willis přečetl příkaz nisi a pak jej obřadně podepsal. Úředník se neslyšně přiblížil s pijákem a osušil inkoust na listině. Když to Alan sledoval, opakoval si v duchu postup, pro který se předem rozhodl v případě, že se mu podaří dokument získat. Tom Lewis půjde ještě dnes v noci na Wastervik s kopií pro kapitána Jaabecka a vysvětlí mu obsah. Tom byl totiž na tu loď velmi zvědavý a chtěl vidět kapitána i Henriho Duvala osobně.

Pro sebe Alan ponechal radostné poslání. Navštíví imigrační úřad a příkaz nisi předloží panu E. S. Kramerovi osobně na stůl.

Část druhá

Do tmy, která se rozprostřela nad přístavem a městem Vancouver, stále ještě svítila světla kanceláře šéfa úřadovny Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství v budově na nábreží. Edgar S. Kramer, který dodržoval na minuty začátek pracovní doby, nehleděl na její obvyklý konec. Ať už v Ottawě, Vancouveru nebo kdekoli jinde, obvykle zůstal v práci i o hodinu déle než ostatní úředníci, částečně aby se odlišil od zmatku, v němž lidé přechali domů, zčásti i proto, aby se mu nenahromadily spisy na pracovním stole. Zvyk dělat věci pořádně a vyřizovat je včas, byly dva důvody, proč měl Edgar Kramer šanci na dobrou kariéru ve vyšších státních službách. Za léta svého úředního postupu poznal mnoho lidí, kteří ho neměli rádi, a i pár takových, kteří ho vysloveně nesnášeli. Ale ani největší nepřítel ho nemohl nařknout z lenosti nebo nedbalosti. Dobrým příkladem Kramerovy rozhodnosti bylo řešení, které dnes přijal a popsal ve spisu s podivným názvem "Holubí trus". Edgar Kramer nadiktoval koncept a nyní, když pročítal načisto napsané stránky, které zítra rozešle na příslušná místa, souhlasně pokyvoval hlavou nad vlastní vynalézavostí. S tím problémem se setkal včera, když zkoumal návrh ročního rozpočtu přistěhovaleckého úřadu pro Západní pobřeží. Podivil se celé řadě výdajů na údržbu budovy, především částce 750 dolarů, která se pravidelně opakovala každý rok pod názvem "čištění okapových žlabů a odpadních rour."

Edgar Kramer si povolal správce budovy - chlapíka s býčím krkem a hlubokým hlasem, který se líp cítil se smetákem, než za stolem. Ten jasně odpověděl.

"Zatraceně, pane Kramere, určitě je to moc peněz, ale všechno je to kvůli holubím hovním." Popošel k oknu kanceláře a mávl rukou: "Podívejte se na ty potvory!" Venku létaly pod oblohou tisíce holubů, kteří se pářili, hnízdili a dělali svinstvo v nábrežní čtvrti. "Kadí čtyřicet hodin denně, jako by měli permanentní sračku," bručel správce. "A když to na ně přijde, zaletí přímo nad naši střechu. Právě proto musíme čistit okapy a roury šestkrát za rok. Jsou plné holubích hoven. Stojí to prachy, pane Kramer."

"Já rozumím," řekl Kramer. "Udělal se něco se snížením počtu těch holubů, zkusil jich někdo pár zabít?"

"Jednou jsme ty bastardy chtěli střilet," odpověděl hrubě správce budovy, "a zažili jsme pravé peklo. Lidé ze Spolku pro ochranu zvířat a z humanitárních společností byli najednou všude. Říkali, že Vancouver má zákon, podle něhož se to nesmí. Co byste tomu řekl? Zkusili jsme dát na střechu jed. Jako až tam půjdou dělat ty svy..."

Edgar Kramer ostře vpadl:

"To správné slovo je Holubí trus." Správce řekl: "Tam, odkud pocházím, se říká -"

"A navíc," vpadl rázně Kramer, "pokud holuby chrání zákon, pak jej musíme dodržet." Zaváhal. "Musíme najít nějaký jiný způsob."

Vyhodil správce z kanceláře a když osaměl, usilovně o tom problému přemítal. Jedno bylo jisté: těch zbytečných 750 dolarů se musí každoročně ušetřit. Nakonec po několika chybných úvahách a mnoho skicách, které téměř všechny vyhodil do koše, dospěl k řešení, založenému na nápadu, o němž kdysi četl. V podstatě šlo o to natáhnout drátěné struny v šestipalcových mezerách mezi šest palců vysoké kolíky. Podstata spočívala v tom, že holub sice mohl na drát usednout, ale nemohl složit křídla. Proto, když se pták pokusil přistát, drátěné čtverce mu v tom zabránily a tak mu nezbývalo, než letět dál.

Dnes večer nechal Edgar Kramer udělat pokus na menší ploše střechy. Zařízení fungovalo perfektně. Nyní spis, který právě podepsal, nařizoval, aby toto schéma bylo použito na celé střeše úřadu. Ačkoli investice bude stát asi tisíc dolarů, měly by se eliminovat každoroční výdaje 750 dolarů. Ty se ušetří daňovým poplatníkům, i když oni se to vůbec nedozvědí.

Myšlenka Edgara Kramera potěšila, jako ho vždycky těšilo, když si posílil sebevědomí. Měl přitom navíc zadostiučinění: místní zákony se dodržují a i s holuby se zachází spravedlivě podle předpisu.

Byl to pro Edgara Kramera po všech stránkách vydařený den. Nejen kvůli těm holubům, ale také proto, že

nechodil močit tak často jako jindy. Kontroloval to na hodinkách. Brzy uplyne šedesát minut, co byl naposled, a zdá se, že ještě může počkat, i když cítil lehký začínající tlak...

Ozvalo se zaklepání na dveře a vešel Alan Maitland.

"Dobrý večer," řekl chladně, a položil na stůl list papíru. Mladý právník se objevil náhle a nečekaně. Edgar Kramer se nevrle zeptal:

"Co to má znamenat?"

"To je soudní příkaz nisi, pane Kramere," oznámil mu klidně Alan. "Obsah snadno pochopíte."

Kramer otevřel složený list a rychle četl. Tvář se mu stáhla zlostí. Vybuchl.

"Co tím u všech čertů chcete říci?"

Najednou si uvědomil, že mírný tlak v močovém měchýři podstatně zesílil.

Alan chtěl zprvu odpovědět prudce, ale pak si to rozmyslel. Nakonec, zatím vyhrál pouze část, a v příštím kole se může stát, že ztratí všechno. Proto dostatečně zdvořile odpověděl:

"Vy jste mě dost příkře odmítl, když jsem žádal, abyste vyšetřil věc Henriho Duvala, pamatujete?"

Edgar v nitru bojoval se svou zlobou a údivem nad troufalostí tohoto neopeřeného advokáta.

"Samozřejmě, že jsem odmítl," odsekl. "Nevidím jediný rozumný důvod, abych se tím zabýval."

"Musím konstatovat, že nesdílím váš názor," poznamenal jemně Alan. Ukázal na příkaz nisi. "Tady se uvidí, či hledisko - zda moje nebo vaše - přijme zákonný soud."

Tlak v měchýři hrozil přerůst v agónii. Kramer se ze všech sil držel a pak vybuchl:

"Tohle je výlučně záležitost našeho ministerstva. Žádný soud se do toho nemá co míchat!"

Alan zachoval vážnou tvář.

"Pokud bych vám směl poradit," poznamenal klidně, "být vámi, tohle bych před soudci raději neříkal."

Kapitola 11 BÍLÝ DUM

Z okna knihovny Blair House měl James Howden otevřený výhled na Pennsylvania Avenue. Bylo deset dopoledne druhého dne washingtonské mise a schůzka mezi ním, prezidentem, Arthurem Lexingtonem a představitelem štábu USA, měla začít za hodinu. Čerstvý svěží větřík rozvlnil jemné záclony otevřeného okna. Venku se představovalo washingtonské počasí z lepší stránky. Bylo vlhké jarní povětří s teplým a jasným slunečním svitem. Na druhém konci avenue pozoroval premiér pečlivě udržované fasády Bílého domu a třípyt rezidence Executive Mansipn v zářivých paprscích. Howden se otočil k Arthuru Lexingtonovi a zeptal se:

"Jaký to na vás zatím dělá dojem?"

Ministr zahraničních věcí, oblečený do pohodlného tvídového saka místo žaketu, který si chtěl obléci až později, vzhledl od barevné televizní obrazovky, na níž se pokoušel ladit stanice. Pak přístroj vypnul, odmlčel se a uvažoval.

"Mohu-li to vzít na nečisto," řekl Lexington, "nelíbí se mi, že jsme jako na trhu. Ústupek, který máme nabídnout, Spojené státy zoufale potřebují. Navíc jsou si toho všichni velmi dobře vědomi."

Ti dva snídali každý zvlášť - premiér s manželkou ve svém apartmá, Arthur Lexington s ostatními členy delegace dole v hale. Kanaďané byli dnes jedinými hosty v prezidentově prostorném domě pro významné státní návštěvy. Včera se sem vrátili až pozdě večer po oficiálním banketu v Bílém domě. Teď se oba sešli. Howden pomalu přikývl.

"To je i můj dojem."

Premiér si prohlížel podlouhlou, velkolepou knihovnu. Působila jako oáza klidu - se svými velkými, bohatě čalouněnými pohovkami a křesly, uprostřed vévodil velký stůl Chippendal, stěny zarovnané řadami knih. Bylo to asi právě zde, pomyslel si, kde kdysi odpočíval a jednal Lincoln, kde později - během rekonstrukce Bílého domu - trávil svůj volný čas Truman. V této budově spal král Saudské Arábie, střezemý vlastními po zuby ozbrojenými vojáky, tady se připravoval de Gaulle ke svým výpadům, Adenauer k šarmantním vystoupením a Chruščov k vychloubání i hrozbám... a mnozí další. Jestlipak někdy i na něho někdo vzpomene v tomto defilé slavných? A pokud ano, co si o něm pomyslí?

"Svědčí o tom i drobnosti," dodal Lexington. "Například ta recepce, kterou pořádali na vaši počest. Ještě jsem nezažil, aby prezident jel uvítat Kanaďany na letiště. Většinou nás vítaly nižší šarže a jednali tu s námi jako se strýčky z venkova. Premiéry nevyjímaje. Jednou, když byl John Diefenbaker na večeři v Bílém domě, posadili ho do řady mezi presbyteriánské pastory."

Howden kývl.

"Ano, pamatuji se. Přímou zuřil, a vůbec se mu nedivím." James Howden se ponořil do hlubokého křesla.

"Určitě nám včera večer mazali pěkně med kolem pusy," poznamenal. "Řekl bych: Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají..."

Arthur Lexington měřil očima místnost. Jeho kulatá růžolící tvář zářila nad pečlivě uvázaným motýlkem. Občas si Howden myslel, že ministr zahraničních věcí působí dojmem benevolentního učitele, který je zvyklý trpělivě, ale důrazně vychovávat malé neposlušné chlapce. Možná právě proto působil mladším dojmem, i když se na něm roky podepisovaly jako na ostatních.

"Zdrženlivost a Státní Departement, to mi nejde dohromady," řekl Lexington. "Vždycky jsem uvažoval, však víte, že americká diplomacie jedná jen dvěma způsoby - buď znásilňuje nebo se nechá znásilnit. Jen zřídka je něco mezi

tím."

Premiér se zasmál.

"A co teď?" Měl nesmírně rád tyhle chvíle, kdy byl s Lexingtonem sám. Už dlouho byli přátelé, vzájemně si zcela důvěřovali. Jedním z důvodů zřejmě bylo, že mezi nimi nikdy nevznikla konkurence. Zatímco ostatní otevřeně nebo skrytě aspirovali na nejvyšší křeslo, Arthur Lexington, jak Howden velmi dobře věděl, takové ambice neměl. Lexington by byl zřejmě ještě teď někde velvyslancem, šťastně by trávil volný čas svými dvěma koníčky - sbíráním známek a ornitologií - kdyby ho Howden před několika lety nepřesvědčil, později i do vládního kabinetu. Loajálnost a silný smysl pro povinnost ho udržovaly na výši, ale netajil se, jak se těší na den, kdy se bude moci od politiky vrátit k soukromému životu.

Lexington přecházel po dlouhém tmavočerveném koberci, než se rozhodl odpovědět premiérovi na otázku. Konečně se zastavil a řekl:

"Stejně jako vy nemám rád, když mě znásilňují."

"Ale spousta lidí řekne, že jsme tak dopadli."

"Někteří to řeknou, ať už to bude jakkoli. A mezi nimi i slušní lidé nejen ti co hrají na city davu"

"Ano, myslel jsem na to," řekl Howden. "Smlouva o sjednocení nám připraví ztráty v naší vlastní straně."

Obávám se toho, ale přitom jsem přesvědčen, že nemáme na vybranou."

Ministr zahraničních věcí se usadil do protějšího křesla. Přitáhl si podnožník a natáhl si pohodlně údy.

"Přál bych si mít takovou jistotu, premiére." Když na něho Howden ostře pohlédl, Lexington se usmál: "Ne, aby snad nedošlo k nedorozumění, jsem úplně při vás. Vadí mi jenom ten spěch. Problém je, že historie se jaksi zhušťuje, jenže si toho zatím málokdo všiml. Na změny, které dříve trvaly padesát let, stačí dnes pět nebo i méně. A my tomu nemůžeme zabránit. Má to na svědomí rychlost komunikací. Jediné v co doufám, že si dokážeme udržet smysl pro národní jednotu. Ale je mi jasné, že to nebude jednoduché."

Nikdy to nebylo jednoduché," řekl Howden. Pohlédl na hodinky. Budou muset opustit Blair House během půl hodiny, aby stihli malou tiskovou konferenci v Bílém domě než začnou oficiální rozhovory. Ale předpokládal, že ještě zbude čas, aby se s Lexingtonem poradil o problému, který už nějaký čas nosil v hlavě. Zdálo se mu, že teď je vhodná chvíle.

"Pokud se týká naší identity," pravil zadumaně, "je tu něco, co mi navrhla královna, když jsem byl naposled v Londýně."

"Ano?"

"Navrhla - snad mohu spíše říci, že naléhala - abychom obnovili tituly. Podle mého názoru je to zajímavé."

James Howden s očima napůl zavřenýma si vybavoval scénu která se odehrála před čtyřmi a půl měsíci. Bylo mírné zářijové odpoledne v Londýně; on sám v Buckinghamském paláci na zdvořilostní návštěvě. Byl přijat s náležitou úctou a ihned uveden ke královně...

"...dovolíte, ještě trochu čaje?" řekla královna, a on k ní přisunul jemňoučký šálek se zlatým lemováním a nemohl se ubránit myšlence - i když věděl, že je naivní - jak britská královna nalévá ve svém paláci čaj sirotkovi z Medicine Hat.

"A ještě chléb s máslem, pane premiére."

Vzal si pár plátků. Byly tam bílé i tmavé, nakrájené tence jako papír. Džem odmítl, měli tři druhy na zlatých mističkách. Konstatoval, že by člověk musel mít žonglérské schopnosti, kdyby chtěl všechno správně stihnout při anglickém odpoledním čaji.

Byli sami v salónu soukromého apartmá Jejeho Veličenstva ve velkém vzdušném prostoru, s výhledem na královské zahrady, zařízení bylo stylové, alespoň z hlediska severoamerických měřítek, ale ne tak přetíženo zlatem a křišťálem, jako většina ostatních oficiálních místností. Královna byla oblečena v jednoduchých hedvábných šatech v barvě chrpy, v lakovaných střevíčkách, které s nimi ladily a zvýrazňovaly úhledné kotníky. Žádné ženy nemají v krvi tolik elegance, pomyslel si s obdivem Howden, jako Angličanky z vyšších kruhů.

Královna si natřela plátek silnou vrstvou jahodového džemu, a pak poznamenala svým klidným, vysoko modulovaným hlasem:

"Můj manžel a já si často říkáme, že pro dobro Kanady by bylo lépe, kdyby se více odlišovala."

James Howden cítil, že by měl odpovědět. Je dlouhá řada věcí, jimiž se Kanada odlišuje od současných britských zvyklostí. Ale zdálo se mu, že dobře neodhadl správný význam těch slov. Za okamžik se ukázalo, že tomu tak bylo. Královna dodala:

"Mám tím na mysli, aby se více odlišovala od Spojených států."

"Problém je v tom, Madame," odpověděl opatrně Howden, "že je velmi těžké udržet si vlastní tvář, když dvě země žijí tak blízko a tak podobně. Čas od času se pokoušíme zdůraznit své odlišnosti, ale ne vždy s úspěchem."

"Skotsko dokáže prosadit úspěšně svou identitu," poznamenala královna. Zamíchala si čaj s nevinným výrazem. "Možná byste se ..."

"Ano..." usmál se Howden.

Má pravdu, pomyslel si. Skotsko, které ztratilo svou nezávislost před dvěma a půl stoletími si přece stále zachovává více národního charakteru, jaký Kanada nikdy neměla a mít nebude. Královna zamyšleně pokračovala:

"Jedním z důvodů je asi skutečnost, že se Skotsko nikdy nevzdalo své tradice. Zdá se mi a promiňte, že to tak upřímně říkám, že Kanada příliš spěchá, aby se jich zbavila. Pamatuji se, že můj otec o tom velice často mluvil."

Královna se usmála odzbrojujícím způsobem. Často jím otupila ostří svých slov. "Dáte si ještě trochu čaje?"

"Děkuji, již ne."

Howden přisunul svůj šálek na tácku uniformovanému sluhovi, který neslyšně vstoupil s nádobkou horké

vody, aby doplnil čajovou konvici. Premiér si oddechl, když ekvilibristiku s křehkým nádobím zvládl bez chyby.

"Doufám, pane premiére, že se nezlobíte za to, co jsem řekla."

Když sluha odešel, královna si opět naplnila svůj šálek.

"Ani v nejmenším," odpověděl Howden. Nyní byl na řadě jeho úsměv. "Nemůže škodit, když se nám občas připomenou naše chyby, zvláště když někdy ani nevíme, co bychom si s nimi měli počít."

"Je snad jedna věc, kterou by bylo možné udělat," řekla královna rozvážně. "Můj manžel a já často litujeme, že Kanada nemá šlechtické tituly. Byla bych opravdu potěšena, kdybyste je opět zavedli: k Novému roku nebo k narozeninám poctěných."

Howden stiskl rty.

"Šlechtické tituly jsou v Severní Americe delikátní záležitost, Madame."

"V jedné části Severní Ameriky možná ano, ale copak se nebavíme o našem Kanadském Dominiu?" I když to řekla jemně, byla to výtka a Howden se proti své vůli začervenal. "Ve skutečnosti," poznamenala královna s téměř nezřetelným úsměvem, "jsem měla vždycky dojem, že si Britů se šlechtickým titulem ve Spojených státech cení." Touché! Zásah! povzdychl si Howden v duchu. To byla hluboká pravda. Američané přece milují lordy. "Pokud jsem informována, náš systém udělování titulů dobře funguje v Austrálii," pokračovala klidně královna.

"I tady v Británii samozřejmě. Možná u vás v Kanadě by to přispělo k určitému odlišení od Spojených států."

James Howden nerozhodně rozvažoval, jak by to asi měl řešit. On sám, jako premiér nezávislé země Commonwealthu měl tisíckrát větší moc než královna, ale tradice mu velela hrát fiktivní roli povinné oddanosti. Tituly - jako Sir, Lord, Lady - byly v dnešní době nesmyslné. Kanada se jich postupně od roku 1933 zbavila a těch několik šlechtických titulů u nejstarších Kanadánů se obvykle přijímalo se shovívavým úsměvem.

S pocitem rozladění si premiér přál, aby se monarchie koukala omezit ve svých obřadnostech a snažil se vymanit z královských pavoučích sítí. Za královským návrhem vytušil i strach, který vždy v Londýně pozoroval, aby se Kanada příliš nevzdálila od Anglie jako v minulosti ostatní země Commonwealthu a že hodlali použít cokoliv, opravdu cokoliv, proti této odstředivé tendenci. A třeba i hedvábné vlákénko, jestliže mohlo onen proces zpomalit.

"Budu o vašem námětu informovat kabinet, Madame," řekl James Howden. Byla to zdvořilá lež, nic takového ho ani nenapadlo.

"To ponechávám zcela na vás." Královna pokývala vznešeně hlavou a pak dodala: "V této souvislosti bych chtěla říci, že podle tradice u nás dostává premiér, který odchází z úřadu, hraběcí titul. Byli bychom rádi, kdyby se tento zvyk rozšířil i do Kanady."

Nevinný pohled královny se upřel na Howdena. Hraběcí titul. Přes vlastní přesvědčení o nesmyslnosti predikátů mu to rozvířilo fantazii. Byla to téměř nejvyšší hodnost v britské šlechtě. Jen markýzové a vévodové byli výše. Ovšem, nikdy by to nepřijal. A kdyby přece, jaký titul by si měl zvolit? Hrabě z latědicine Hat? Ne, to zní příliš venkovsky, lidé by se mu smáli. Hrabě z Ottawy? Ano, to je ono. To znělo dobře a významně. Královna si vzala lněný ubrousek, delikátně si utřela stopu džemu z pečlivě pěstěného nehtu a vstala. James Howden ji následoval. Soukromý čaj byl u konce, a tak jak je při těchto příležitostech zvykem, královna ho pozorně vyprovázela. Když došli do poloviny salónu, do místnosti rázně vstoupil královnin manžel. Princ vešel úzkými tajnými dveřmi, maskovanými dlouhým zrcadlem ve zlatém rámu.

"Zbýl ještě nějaký čaj?" zeptal se vesele. Pak spatřil Howdena. "Cože? Už nás opouštíte?"

"Dobré odpoledne, Vaše královská výsost."

Howden se uklonil. Věděl, že se nesmí přizpůsobit jeho tónu. Princ byl sice odpovědný za odstranění valné části ceremoniálů kolem trůnu, ale stále si vyžadoval úctu, a jeho oči nespokojeně zablyškly a hlas ochladl, když se mu zdálo, že je jí málo.

"Pokud už opravdu musíte jít, kousek vás vyprovodím," oznámil mu princ. Královna mu nabídla ruku, Howden se nad ní sklonil. Pak těch posledních pár kroků z místnosti ušel pozpátku, aby zůstal ke královně čelem, jak protokol přikazoval.

"Opatrně!" varoval ho princ. "Máte v cestě křeslo!"

A vesele se pokusil vycouvat také. Královna přihlížela s kamennou tvář, Howdenovi se zdálo, že občas cítí, jak bodrost jejího manžela překračuje někdy meze. Venku pod podloubím si oba muži potřásli rukama, a livrejovaný strážný vyprovodil premiéra k jeho autu.

"Takže sbohem," řekl princ klidně. "A ještě než odjedete do Kanady, pokuste se tu zastavit."

O deset minut později, když jeli z Buckinghamského paláce do Kanadského domu, James Howden se usmíval a vybavoval si jednotlivé vzpomínky. Obdivoval princovu odvahu, být tak neformální. Ale jako manžel královny může svou srdečnost vypínat a zapínat podle libosti. Byla to jistá naučená setrvačnost, měnila se podle lidí, s nimiž jednal venku nebo uvnitř. A politici jako on vždycky věděli, že jednoho dne - a není příliš vzdálený - postavení v tomto úzkém kruhu ztratí význam vůbec.

Ovšem, v Anglii se většině penzionovaných ministrů udělovaly šlechtické tituly za dobré služby, které prokázali své zemi. Ale nyní to bylo překonané... Absurdní šaráda. A v Kanadě by to bylo ještě směšnější... Hrabě z Ottawy? Nikdy. Jak by se jeho kolegové pobavili! A teď, upřímně, myslel na to, že by měl důkladně prozkoumat královnin návrh, než se ho úplně vzdá. Královna měla pravdu, když mluvila o potřebě odlišení mezi Kanadou a Spojenými státy. Nakonec by to možná přece jen měl v kabinetu přednést, jak slíbil. Když to bude pro dobro země...

Ale ani to nepřednesl v kabinetu, ani se o tématu nezmínil nikomu jinému, až do této chvíle, kdy začal s Arthurem Lexingtonem. Nyní, i když vypustil královniny poznámky, týkající se jeho osoby, vysvětloval s nádechem humoru, jak se rozmluva odehrála. Nakonec se podíval na hodinky. Zjistil, že zbývá pouhých patnáct minut na to, aby přejeli Pennsylvania Avenue k Bílému domu.

Vstal, ještě jednou přešel k otevřenému oknu knihovny. Přes rameno se zeptal:

"Tak co si myslíte?"

Ministr zahraničních věcí se narovnal, spustil nohy ze stoličky a vstal. Měl pobavený výraz.

"To by nás od Států pořádně odlišilo, ale nevím, jestli tím správným směrem."

"Myslím si totéž," řekl Howden, "ale musím připustit, že královna poznámka o našich odlišnostech od Spojených států má něco do sebe. Víte sám, že v budoucnu bude důležitá každá maličkost, co pomůže Kanadě zachovat si vlastní tvář." Cítil na sobě Lexingtonův zvědavý pohled a dodal: "Pokud s tím nesouhlasíte, na celou věc zapomeneme, ale přihlédnou-li ke královnině prosbě, měli bychom to prodiskutovat společně."

"Předpokládám, že diskuse nemůže škodit," souhlasil Lexington.

Opět začal přecházet pokojem.

"Chtěl bych vás požádat, jestli byste to nemohl přednést v kabinetu sám. Věřím, že od vás by to jistě vyznělo lépe, a já si pak mohu uchovat právo rozhodnout, až dojdeme k nějakému názoru."

Arthur Lexington řekl pochybovačně:

"Chtěl bych si to trochu promyslet, premiére, jestli vám to nevadí."

"Samozřejmě, Arthure, je to přece na vás."

Je zřejmé, uvažoval Howden, že s touto věcí se musí zacházet velmi opatrně, pokud se o ní vůbec má mluvit.

Lexington se zastavil u telefonu, který stál uprostřed leštěného stolu. Napůl se smíchem se zeptal:

"Nezavoláme si ještě pro kávu než odjedeme na schůzku s osudem?"

Část druhá

Pokosený pruh rozděloval trávník Bílého domu na dvě poloviny. Po něm kráčel prezident a zvolal svým mocným a drsným hlasem na skupinu reportérů, kteří měli připraveny kamery.

"Pánové, už jste určitě vyprávěli dost filmu." Pak se otočil k premiérovi po svém boku. "Co myslíte, Jime? Půjdeme dovnitř a začneme pracovat?"

"I když je to škoda, pane prezidente," řekl James Howden. Po chladu ottawské zimy se mu líbilo teplo a sluneční svit. "Ale myslím, že bychom přece jenom měli."

Přikývl na souhlas menšímu širokoramennému muži, s hranatými, kostnatými rysy a ostře vysedlou bradou. Setkání pod širým nebem, které právě oba absolvovali pro reportéry Bílého domu, Howdena velmi potěšilo. V průběhu tiskovky dával prezident zdvořile přednost premiérovi a sám mluvil málo a otázky reportérů přesouval na Howdena, takže právě jeho bude citovat dnešní a zítřejší tisk, televize i rozhlas. A potom, když se procházeli po trávníku a pózovali fotografům a televizním kamerám, prezident Jamese Howdena obratně manévroval co nejbližší k namířeným objektivům. Taková pozornost, pomyslel si Howden - vzácná zkušenost pro Kanadana ve Washingtonu - mohla značně přispět k upevnění jeho vlastní pozice doma.

Cítil, jak se prezidentova masivní ruka s velkými prsty dotkla jeho paže, usměrnila ho a oba teď zamířili ke schodům do Executive Mansion. Tvář druhého muže pod velkou kadeří šedých vlasů které měl jinak nakrátko ostříhané, byla klidná a přátelská.

"Co byste tomu řekl, Jime..." byl to onen lehce středozápadní přízvuk, tak efektně používaný v televizních pořadech "Otázky do ohně" - co byste řekl tomu, kdybychom vynechali toho pana prezidenta?" Hřejivý úsměv.

"Předpokládám, že znáte moje křestní jméno."

Opravdově potěšen Howden odpověděl.

"Bude mi ctí, Tylere."

Hluboko v mysli ho napadla otázka, jestli i tahle malá důvěrnost se může dostat na stránky novin. V Kanadě by to trochu srazilo hřebínek těm kritikům, kteří vždycky reptali, že Howdenova vláda nemá ve Washingtonu dostatečný vliv. Chápal, že většina včerejších a dnešních pozorností pramenila z dobrého postavení Kanady před jednáním. Tuhle pozici chtěl beze zbytku využít... Ale neměl důvod skrývat své potěšení a proto se rozhodl kout železo, dokud je žhavé.

Když přecházeli měkký trávník, James Howden řekl:

"Ještě jsem neměl příležitost osobně vám poblahopřát ke znovuzvolení."

"Díky, Jime!" Ta velká ruka tentokrát objala premiéra pevně kolem ramen. "Ano, byly to nádherné volby. Jsem hrdý, že jsem dostal nejvyšší počet hlasů, jaký kdy prezident Spojených států dosáhl. A ovládli jsme i Kongres, jak víte. To je zase něco jiného. Žádný prezident se nikdy netěšil takové podpoře, jakou mám právě v tuto chvíli v Kongresu i v senátu. Mohu vám důvěrně sdělit, že mi nemohou zamítnout jediný návrh zákona. Ovšem, občas udělám nějaký ústupek. Tu a tam pro dobro věci to nemůže škodit. Ale to není podstatné. Unikátní situace."

"Unikátní pro vás, zřejmě," řekl Howden. Rozhodl se, že ani malá špička nemůže uškodit. "Ovšem v našem parlamentním systému může strana, která je u moci, vždycky prosadit zákony, jaké chce."

"Správně! A nemyslete si, že nebyly doby, kdy jsme vám já i někteří moji předchůdci - záviděli. Je zázrak, že náš ústavní systém vůbec ještě funguje." Prezidentův hlas zněl svěže. "Problém je v tom, že zakladatelé našeho státu byli tak zatraceně úzkostliví, aby se zbavili všeho britského, že s vaničkou málem vylili i dítě."

Při posledních slovech se dostali na široké schody s balustrádou, vedoucí obloukem ke kolonádě South Portico. Prezident kráčel před svým hostem, ale bral to občas po dvou schodech a James Howden, aby nezaostával, se ho držel ze všech sil. Ale na půl cesty se zastavil, těžce dýchal a potil se. Jeho tmavý oblek z česané vlny, ideální pro Ottawu, tady ve Washingtonu, kde svítilo slunce a bylo teplo, byl nepohodlný a těžký. Litoval, že si nevzal jeden ze

svých lehkých obleků. Ale když je doma přehlížel, žádný z nich se mu nezdál dost dobrý pro tuto příležitost. O prezidentovi se říkalo, že je na obleky velmi náročný a převléká se i několikrát denně. Ale americký "otec vlasti" neměl potíže s osobním majetkem, jako kanadský premiér.

Ta myšlenka Howdenovi letmo připomněla, že ještě neřekl Margaretě, v jak vážné situaci nyní byli. Ten člověk z montrealské banky mu to řekl jasně: pokud teď vyčerpá těch pár tisícovek zbývajícího majetku, zůstane mu pro penzi tolik, jako je mzda drobného řemeslníka. K tomu by ovšem nikdy nemělo dojít. Mohl požádat Rockefellerovu nadaci nebo jiné o pomoc - Rockefeller dal Mackenziemu Kingovi sto tisíc dolarů, když odcházel starý premiér do penze - ale myšlenka, že by se měl prosit o americkou almužnu, i když mohl počítat se štědrostí, byla ponižující.

O několik schodů nad ním, se prezident zastavil. Řekl zdvořile:

"Odpusťte mi. Vždycky se zapomenu. Ani si neuvědomuju, že dělám druhým potíže."

"Měl bych být lepší."

Srdce Jamese Howdena prudce bilo, slova přerušoval jeho těžký dech.

"Jen jste potvrdil, že nejste výjimečný jen v politice."

Věděl, jako ostatní, že prezident má celoživotní vášeň pro fyzickou a sportovní zdatnost a že ji žádá i od lidí kteří ho obklopují. Nové zvyky Bílého domu nebraly ohled na staré generály a admirály, které denně vyčerpávala aktivní účast na prezidentských zálibách v házené, tenisu nebo badmintonu. Prezident často s posměchem říkal: "Tahle generace má pupky jako Budha a ramena splihlá jako uši loveckého psa."

Prezident také obnovil zvyk Theodora Roosewelta pořádat pochody přírodou po přímkách, kdy se šlo přes překážky - stromy, stodoly, seníky místo aby je člověk obcházel. Dokonce se snažil o něco podobného přímo ve Washingtonu. Howden si na to vzpomněl a zeptal se:

"Jak dopadla místní varianta vašich cest přes překážky z bodu A do bodu B?"

Druhý muž se vítězně usmál, když už zase kráčeli vedle sebe po schodech, teď však volnějším tempem.

"Nakonec jsem od toho musel upustit, narazil jsem hned na několik problémů. Nemohli jsme šplhat přes budovy, s výjimkou těch úplně nejmenších, a tak jsme jimi začali procházet, jen abychom zachovali tu přímku. Dostali jsme se na některá zvláštní místa, například na toaletu v Pentagonu - dveřmi tam a oknem ven." Při vzpomínce se usmál. "Až jednoho dne jsme se s mým bratrem dostali do kuchyně hotelu kde nebyl východ."

Howden se zasmál.

"Možná to zkusíme i v Ottawě. Máme tam v opozici lidi, které bych rád viděl v takové situaci. Zvláště kdyby v lednici zůstali."

"Naši oponenti jsou tu proto, aby zkoušeli naši odolnost, Jime."

"Věřím," řekl Howden,

"ale někteří ji zkoušejí mnohem tvrději než jiní. Abych nezapomněl, přivezl jsem vám několik mineralogických vzorků pro vaši sbírku. Naši lidé z důlního průzkumu mi řekli, že jsou unikátní."

"Moc děkuji," řekl prezident. "A poděkujte mým jménem také svým lidem."

Ze stínu jižní terasy vešli do chladného nitra Bílého domu, pak prošli halou a chodbou do prezidentovy kanceláře v nejjižnějším křídle budovy. Prezident otevřel jednoduché bíle nalakované dveře a uvedl Howdena dovnitř. Jako obvykle, premiér tu byl už při několika příležitostech, uvědomoval si, jak jednoduše je místnost zařízena. Měla oválný tvar, stěny obložené do výše pasu dřevem a jednoduchý šedý koberec. Účelný nábytek se skládal ze širokého stolu s plochou deskou, který byl umístěn uprostřed, polštářované otáčecí židle vzadu, za nimi velké vlajky se zlatými třásněmi - Hvězdy a pruhy - a prezidentova standarta. Naproti kazetovým oknům od podlahy ke stropu a francouzskými dveřmi na terasu byla pohovka ze satínového damašku, zabírající téměř celou šíři stěny po pravé straně stolu. Nyní na ní seděl Arthur Lexington a admirál Levin Rapoport, druhý malý šlachovitý člověk v úhledném hnědém obleku. Jeho sokolí tvář a nepoměrně velká hlava ostře kontrastovala se zbytkem těla. Oba muži vstali když prezident s premiérem vešli.

"Dobré ráno, Arthure," řekl prezident srdečně, podáváje Lexingtonovi ruku. "Jime, znáte se s Levinem, že?"

"Ano, už jsme se viděli. Jak se vám daří, admirále?"

"Dobré ráno."

Admirál Rapoport krátce kývl a chladně promluvil. Byl už takový. Nemá rád společenské podniky ani zdvořilé tlachání. Admirál - prezidentův zvláštní poradce - se nezúčastnil ani včerejšího státního banketu. Když čtyři muži usedli, filipínský sluha přinesl podnos s nápoji.

Arthur Lexington si vybral skotskou whisky s vodou, prezident suché sherry. Admirál Rapoport zavrtěl odmítavě hlavou a před Jamese Howdena číšník postavil sklenici ledové hroznové šťávy. Zatímco se podávaly nápoje, Howden si chladně měřil admirála. Vzpomínal, co všechno slyšel o tomto muži, který, jak někteří říkali, byl skoro stejně mocný jako sám prezident.

Před čtyřmi roky kapitán Levin Rapoport, důstojník amerického námořnictva, očekával předčasný penzionování. Předčasně proto, že jeho nadřízení admirálové ho dvakrát vynechali při povyšování, i přes jeho brilantní, ve veřejnosti vysoce oceňovanou kariéru v odpalování mezikontinentálních střel z ponorek.

Problém byl v tom, že Levina Rapoportu téměř nikdo osobně nesnášel a až příliš mnoho jeho nadřízených ho dokonce upřímně nenávidělo. Většinou ho ti druzí nemohli vystát proto, že často míval pravdu a za každou cenu ji prosazoval v každém důležitém jednání, týkajícím se námořní obrany. Také proto, že nikdy pak dodatečně neváhal připomenout: "Já jsem vám to říkal." A dobře si pamatoval jména těch, kteří s ním nesouhlasili a dával jim to pořádně najevo.

Ruku v ruce s tím šla jeho osobní domýšlivost (většinou oprávněná, ale tak jako tak nepříjemná), neuvěřitelně špatné způsoby, netrpělivost s každým úředním postupem a otevřené pohrdání lidmi, u nichž kapitán Rapoport

předpokládal nižší inteligenční úroveň, než skutečně měli.

Ale co vyšší velení námořnictva nepředvíдалo, když se rozhodlo penzionovat tohoto protikladného génia, byl ostrý protest z Kongresu i z veřejnosti - a hovořilo se o škodách, které by vznikly, kdyby se Rapoportův mozek nadále aktivně nezapojoval do řešení aktuálních problémů. Jak jeden kongresman jadrně poznamenal:

"Zatraceně, vždyť my toho bastarda potřebujeme."

Poté, pod ostrým nátlakem Senátu a Bílého domu velení námořnictva podlehl a povýšilo kapitána Rapoporta na kontraadmirála, a tak vyloučilo jeho penzionování. Dva roky na to - a o dvě "frčky" výše po další sérii brilantních manévřů, - vytáhl prezident Rapoport (již admirála a teď ještě kousavějšího než před tím) z pravomoci US Navy a jmenoval ho svým zvláštním poradcem. Během několika týdnů svou pílí, ctižádostí, rychlostí a přirozenou autoritou získal více přímých pravomocí, než se kdy podařilo jeho předchůdcům, třeba Harry Hopkinsovi, Shermanu Adamsovi anebo Tedu Sorensonovi. Od té doby nabyl počet jeho známých i utajených úspěchů značných rozměrů.

Jeho vlastní program pomoci rozvojovým zemím, i když trochu opožděně, získával Američanům místo pohrdání respekt. Doma to byla agrární politika, proti níž farmáři tvrdě bojovali; namítali, že nebude fungovat, ale stal se, jak Rapoport od počátku tvrdil, pravý opak. Zavedl nový přístup k výzkumu a tak vznikl na dlouhé období program vědeckého vzdělávání a čistě teoretického vědeckého bádání. V právním oboru byly posíleny některé zákony, omezující moc průmyslových monopolů paktujících se s úplatnými odborovými předáky, což přineslo palácový převrat, při němž Lufto, kdysi hlava odhorového gangu, byl odstaven a později i odsouzen.

Kdosi, jak si Howden vybavil, se v důvěrné chvíli zeptal při hovoru s prezidentem:

"Když je ten Rapoport tak dobrý, proč neseď ve vašem křesle?"

Prezident (říkalo se) se nevině usmál a odpověděl:

"Je to jednoduché. Protože zvolen jsem byl já. Levin by nezískal ani půl tuctu hlasů, i kdyby se ucházel o úřad obecního antouška."

Postupem doby, zatímco prezidenta všichni chválili za dobrý výběr talentů, admirál Rapoport si stačil nadělat ještě více nepřátel, kteří ho nenáviděli jako dříve. James Howden přemítal, jak by tento drsný, primitivní a nepříjemný člověk mohl ovlivnit osud Kanady.

"Než začneme," řekl prezident, "chtěl bych se zeptat: byli jste spokojeni s péčí v Blair House?"

Arthur Lexington s úsměvem odpověděl:

"Zacházeli s námi laskavě."

"To rád slyším." Prezident si pohodlně sedl za velký stůl. "Kdysi jsme tam měli trochu problémy - jako když tam Arabové pálili kadidlo a část domu přitom shořela. Myslím, že asi nehodláte odtrhávat obložení, jako to dělají Rusové, když hledají skryté mikrofony."

"Slibuji, že nebudeme," řekl Howden, "když nám řeknete předem, kde jsou."

Prezident se zasmál hrdelním smíchem.

"Můžete se možná spojit přímo s Kremlem. Nepřekvapilo by mě, kdyby si tam schovali vlastní vysílačku v době, kdy tam bydleli."

"To není špatný nápad," řekl prostě Howden. "V každém případě by to bylo to nejjednodušší spojení."

Všechny ostatní prostředky se s tím nedají srovnávat."

"Ne," souhlasil prezident. "Obávám se, že ne."

Na chvíli umlkli. Pootevřeným oknem sem z ulice zaléhal dopravní ruch a ze hřiště Bílého domu zněl dětský křik. Ty zvuky tu byly slyšet už jen slabě a nezřetelně. Odněkud zblízka, ztlumený několika stěnami, se dal spíše vytušit než slyšet klapot kláves psacího stroje. Howden pochopil, že se atmosféra mění z humorné do smrtelně vážné. Zeptal se:

"Jen pro úplnost, Tylere, stále zastáváte názor, že otevřený konflikt je v relativně krátké době nevyhnutelný?"

"Chtěl bych upřímně a od srdce říci ne," odpověděl prezident. "Ale bohužel musím souhlasit. Je."

"A my ještě nejsme dost připraveni, že?" promluvil Arthur Lexington s vážností ve své cherubínské tváři.

Prezident se naklonil nad desku stolu. Lehký průvan rozechvíval okenní závěsy a dvojici vlajek.

"Ne, pánové," řekl tiše, "nejsme připraveni a nebudeme, dokud Spojené státy a Kanada, hájící svobodu a naději na lepší svět, ke kterému chceme dospět, nespojí své síly ke společné obraně a neproměňme naše hranice v pevnost."

No vida, napadlo Howdena, jak rychle jsme se dostali k věci. Zatímco se na něho upíraly oči ostatních, řekl věcně:

"Věnoval jsem vašemu návrhu smlouvy o sjednocení velkou pozornost, Tylere."

Po prezidentově tváři přelétl náznak úsměvu.

"Ano, Jime, dovedu si to představit."

"Jsou k tomu námitky," řekl Howden.

"Když se začne nějaké opravdu veliké jednání," ozval se klidný hlas z druhé strany stolu, "bylo by překvapující, kdyby se neozvaly."

"Naproti tomu," prohlásil Howden, "Mohu vám říci, že moji kolegové ve vládě a já jsme si vědomi, že návrh nám poskytuje řadu výhod, ale jenom pokud vezmete v úvahu některé naše názory a dáte na ně zvláštní záruky."

"Mluvíte o názorech a zárukách." Byl to admirál Rapoport, který vysunul hlavu dopředu a teď poprvé promluvil. Jeho hlas byl ostrý a skřípavý. "Není pochyb, že vy a vaši vážení kolegové, jste vzali v úvahu, že jakákoli záruka, z kteréhokoli zdroje, bude bezcenná, jestliže nepřežijeme."

"Ano," řekl Arthur Lexington. "To jsme vzali v úvahu."

Prezident rychle vpádl.

"Jedno bychom měli mít stále na zřeteli, Jime - a vy také, Arthure - že. čas pracuje proti nám. To je důvod, pro který musíme jednat rychle, přímo bleskově. Proto také musíme mluvit otevřeně, i když si přitom můžeme třeba načechrat peřička. Chtěl bych ještě jednou zopakovat základní fakta, Jime, to především. Zrekapitulovat, o čem jsme už dříve hovořili telefonem. Musíme mít jistotu, že si navzájem rozumíme. Pak uvidíme, jakým směrem zamíří střelka kompasu."

Premiér hleděl na Lexingtona, který téměř neviditelně přikývl.

"Velmi dobře," řekl Howden. "S tím se dá souhlasit. Můžete začít?"

"Ano, mohu."

Prezident si opřel široká ramena do otáčecí židle, napůl se otočil od ostatních a zadíval se do slunečních paprsků které sem zvenku dopadly. Pak se vrátil do původní polohy a jeho oči se setkaly s Howdenovým pohledem.

"Mluvil jsem o čase," řekl odměřeně prezident. "O čase, kdy se musíme připravit na útok, o němž víme, že neodvratně přijde."

Arthur Lexington se ze svého místa klidně zeptal:

"Jak moc času si myslíte, že zbývá?"

"Nezbývá žádný," odpověděl prezident. "Váháním a logickým zdůvodňováním a plánováním jsme už všechno vyčerpali. A pokud by nějaký čas přece zbýval, je to z Boží milosti." Tiše dodal: "Věříte v Milost Boží, Arthure?"

"No," řekl Lexington, "to je poněkud mlhavá záležitost."

"Ale ona existuje, věřte mi," nad stolem se zvedla velká ruka, prsty vztyčené, jako by chtěla zachránit i nás.

"Já se o to modlím, modlím se alespoň za jediný rok odkladu. Déle to nemůže vydržet."

Howden pronesl:

"Já osobně doufám, že takových tří sta dnů."

Prezident přikývl.

"Pokud je dostaneme, bude to dar od Boha. A ať dostaneme jakýkoliv odklad, zítra to už bude o den méně, za hodinu od této chvíle o šedesát minut méně." Hlas, mluvící středozápadním přízvukem, se zrychlil. "Takže si udělejme obrázek, jak teď vše vidíme tady ve Washingtonu."

Bod po bodu, s mistrovským smyslem pro pořádek a přehlednost, se začaly plnit jednotlivé řádky. Nejprve skutečnosti, o nichž Howden mluvil před vlastním Výborem obrany: Základní ochrana amerických oblastí, produkujících potraviny - klíč k přežití jaderného útoku.

Přestěhování raketových základů z kanadsko-americké hranice. Nezasažitelnost raket letících přes kanadské území, Kanada jako bitevní pole, bezbranná, zničená výbuchy a spadem; její zemědělské oblasti zamořené...

Potom druhá alternativa: raketové základny posunuté na sever, větší americká úderná síla, včasné objevení raket a omezení možného útoku na obě země. Vyloučí se možnost, že zde bude bitevní prostor, zvýší se naděje na přežití. Ale zároveň zoufalá potřeba jednat rychle. Zmocnit Ameriku, aby mohla rychle postupovat...

Smlouva o sjednocení musí být uzavřena. Úplné převzetí kanadské obrany Spojenými státy, společné vedení zahraniční politiky; rozpuštění kanadských ozbrojených sil a jejich okamžité včlenění do nových jednotek pod jedním praporem; zrušení hranic, celní jednoty, pětadvacetiletá platnost, garance naprosté kanadské suverenity v oblastech, nepodléhajících výjimečným opatřením.

Prezident jednoduše prohlásil:

"Tvář v tvář společnému nebezpečí, které nezná hranice a nerespektuje suverenitu nabízíme přátelsky vzájemně výhodnou Smlouvu o sjednocení."

Nastala krátká pauza. Pohled malého, rozložitého muže na druhé straně stolu zkoumavě putoval od jedné tváře ke druhé. Ruka uhladila šedé, ulízané vlasy. Oči pod nimi byly moudré a bdělé, pomyslel si James Howden. Ale za nimi se neomylně skrýval smutek, smutek muže, jemuž se splnilo tak málo z životního snu. Byl to Arthur Lexington, kdo prolomil ticho.

"Ať už jsou motivy jakékoliv, pane prezidente, není to lehká věc, vzdát se vlastní nezávislosti a změnit chod naší země přes noc."

"Neměně," poznamenal prezident, "chod dějin se mění, ať už jej budeme ovlivňovat nebo ne. Hranice nejsou neměnné, Arthure, jako v lidských dějinách nikdy nebyly. Každé hranice, které známe, se časem změní nebo zaniknou - stejně naše vlastní jako kanadské, ať už se do toho procesu pustíme nebo ne. Státy mohou přežít i století nebo dvě, možná i více, ale nakonec nebudou žádné."

"V tom s vámi souhlasím," řekl Lexington s nepatrným úsměvem. Odložil sklenici s nápojem, který držel v ruce. "Ale mají všichni stejný názor?"

"Ne. Všichni určitě ne." Prezident potřásl hlavou. "Vlastenci, aspoň ti kování, myslí jen málokdy tak daleko. Ale ti druzí, pokud se jim to podaří prostě a bez komplikací - vše pochopí, když budou muset."

"Možná se to povede," řekl James Howden. "Ale podle vašeho názoru, Tylere - a já s ním souhlasím - čas teď chybí."

"V tom případě, Jime, bych chtěl slyšet, co navrhuje vy."

Nastal okamžik pravdy. Howden věděl, že teď přijde na řadu přímé a tvrdé jednání. Tohle bude kritický bod pro budoucnost Kanady - pokud má vůbec existovat - který určí její další osud. Ačkoli až dosud byla na obou stranách dobrá vůle, teď nastane složitější dohadování. Je třeba počítat s rozpracováním návrhu expertů obou stran, kteří budou postupně rozebírat jednotlivé body a jejich podrobnosti. Ale to až později. Tu hlavní rámcovou dohodu je třeba uzavřít - jestliže k ní má dojít - tady a teď, mezi prezidentem a Howdenem.

V oválné pracovně byl klid. Už sem nedoléhá dětský křik ani hluk dopravy; možná se otočil vítr. I psací stroj utichl. Arthur Lexington si sedl pohodlněji, admirál Rapoport vedle něho se od začátku ani nepohnul, jako by na místě

ztuhl. Prezidentova židle lehce zavržala když ji posunul. Hleděl přes stůl do premiérovy sokolí tváře a v jeho očích byla otázka. Jsme tu pouze čtyři muži, napadlo Howdena... čtyři normální smrtelníci, z masa a krve, kteří brzy umřou a svět na ně zapomene... Ale to, co dohodneme dnes, ovlivní možná svět na celá příští století.

Chvilí, dokud ještě bylo ticho, se mysl Jamese Howdena zmítala v pochybnostech. Byly to stejné pochyby, jaké ho trápily předtím. Smysl pro dějinnou souvislost se v něm ozval a kladl si otázky: Byla už jeho přítomnost tady, ve své podstatě, zradou vlastní země? Měl se za praktické důvody, které ho přivedly do Washingtonu, spíše stydět, než je považovat za přednost? Před těmito úvahami již v minulých letech stál nejednou. Bylo také celé spektrum obav, které ho sužovaly. Ale nyní ještě vzrostly a ještě více ho tlačily do úzkých. Pak uvažoval, stejně jako předtím, že běh lidských dějin kolikrát ukázal, jak může být národní pýcha, tvrdohlavě prosazovaná, nejhorším nepřítelem lidstva. A obyčejní občané za to vždy platili tvrdou daň svým utrpením. Národy upadaly kvůli honbě za slávou zatímco umírněnost je dokázala civilizovat a zachránit. Kanada, nyní už byl pevně rozhodnut - tomu nesmí podlehnout.

"Jestli mám dát souhlas ke sjednocení," řekl James Howden, "potřebuji mandát svých voličů. To znamená, že musím nejprve vyhrát volby."

"To jsem očekával," řekl prezident. "Bude to brzy?"

"Odhaduji začátek června."

Prezident přikývl. "Nevidím, jak by se to dalo urychlit."

"Předpokládám krátkou kampaň," dodal James Howden. "Ale budeme mít silnou opozici. Proto musím nabídnout něco opravdu zvláštního."

Arthur Lexington se přidal:

"Jsem si jist, pane prezidente, že jako praktický politik sám dobře víte, jak je to nutné."

Prezident se zešířoka usmál.

"Téměř se obávám, abyste za mě nechtěli výkupné. Víím, že vás čeká pekelný boj s opozicí, ale nakonec to není novinka pro žádného z nás, co tu sedíme. Avšak vy vyhrajete, Jímě, to je jisté. A to ostatní, ne, uvidíme."

"Je tu ještě celá řada problémů," řekl Howden.

Prezident se opřel do své kolečkové židle.

"Tak do toho!"

"Po přijetí naší dohody musí být zabezpečen kanadský průmysl a zaměstnanost." Howdenův hlas byl jasný, tón přesvědčivý. Nebyl tu v roli prosebníka, dal si záležet, aby bylo jasné, že nabídka musí být v rovnováze s požadavky. "Americká investice i průmyslová výroba v Kanadě musí nejen pokračovat, měly by se i zvýšit. Nechceme, aby se k nám přestěhovaly General Motors jen proto, že se zruší celní hranice, a spojily se s Detroitem, stejně jako Ford s Dearbornem. Totéž platí i o menším průmyslu."

"Souhlasím," řekl prezident. Hrál si s tužkou na desce stolu. "Slabiny v průmyslové výrobě by ublížily nám všem. Vypracujeme společný plán a určitě v něm dostanete více průmyslu, ne méně."

"A příslušné záruky?"

"Příslušné záruky." Prezident přikývl. "Naše ministerstvo obchodu a váš Obchod a finance mohou vyhlásit takovou daňovou úpravu, která růst zajistí."

Jak admirál Rapoport, tak Arthur Lexington si dělali poznámky. Howden vstal ze židle naproti prezidentovi, došel k oknu a vrátil se.

"Suroviny," poznamenal. "Kanada bude kontrolovat těžební povolení, chceme záruku proti násilnému plundrování. Nechceme se stát pro Američany zlatým dolem, aby u nás těžili a jinde zpracovávali."

Admirál Rapoport řekl ostře:

"V minulosti jste byli ochotni prodávat - pokud byly ceny vysoké."

"To bylo v minulosti," odsekl Howden. "Teď se bavíme o budoucnosti."

Začínal chápat, proč prezidentova asistenta kdekdo nemohl cítit.

"Nevadí," přerušil je prezident. "Musí se vybudovat více zpracovatelských podniků přímo na místě, a to pomůže oběma zemím. Dál!"

"Pokud jde o kontrakty pro Pentagon a nákupy pro zahraniční pomoc," řekl Howden, "Kanada bude žádat nějakou větší výrobu - letadla a rakety, ne jen šroubky a podložky."

Prezident vzdychl.

"Z toho nám naše lobby zamotá hlavu. Ale nějak se s tím vypořádáme."

Další poznámky zaplňovaly papír.

"Chci, aby jeden z ministrů mého kabinetu seděl tady v Bílém domě," řekl Howden. Opět si sedl. "Někdo, kdo vám bude nablízku, by mohl interpretovat vzájemně naše stanoviska."

"Měl jsem v úmyslu vám to nabídnout," odpověděl prezident.

"Co tam máte ještě?"

"Pšenice!" ohlásil premiér. "Vaše exporty a dary spolykaly naše vlastní trhy. A navíc, Kanada vám nemůže konkurovat, když poskytujete farmářům tak vysoké dotace."

Prezident hleděl na admirála Rapoportu, který očividně přemýšlel a pak uvedl:

"Nevměšování vám můžeme garantovat, což tuším, pozvedne kanadský obchod a zajistíme, že kanadské přebytky - až do úrovně loňského roku - budou prodány první."

"Ano?"

Prezident pozvedl obočí a pohlédl na Howdena. Premiér si vzal chvíli času na rozmyšlenou. Pak opatrně řekl:

"Dal bych přednost první části návrhu a druhou nechal pro experty. Pokud by vaše produkce stoupla, zvýší se zřejmě i naše; tomu by měly odpovídat záruky."

Se stopou chladu se prezident zeptal:

"Nezdá se vám, Jime, že je to nátlak?"

"Nemyslím."

Howden na něho zpřímá pohlédl. Neměl v nejmenším úmyslu o tom diskutovat. Nakonec, to hlavní mělo teprve přijít. Po chvíli ticha pak prezident přikývl.

"Oukej, projedná se to."

Pokračovali v dohodě o obchodu, průmyslu, zaměstnanosti, zahraničních vztazích, konzulárních činnostech, obchodu s třetími zeměmi, o domácí ekonomice, o zmocnění kanadských civilních soudů k řešení záležitostí amerických jednotek... ve třech směrech se mluvilo o každém požadavku, který Howden vznesl, následovala záruka, někdy s menší úpravou, v několika případech po diskusi, ale většinou bez námitek. Ve skutečnosti to nepřekvapovalo, myslel si Howden. Očividně předpokládali, že o většině z těchto věcí se tu bude jednat a prezident vstupoval do připraveného scénáře, aby urychlil jednání i rozhodování.

Kdyby byla doba normální - tak jako po většinu času dosud byla - připomenul si Howden - dohody, které zatím vybojoval, by pomohly odstranit problémy v rozvoji Kanady, jaké předchozí vlády nedokázaly vyřešit během celých generací. Ale musel si znovu připomenout, že doba rozhodně normální nebyla a na ně čekala nejistá budoucnost.

Přišel čas oběda. Pojedli narychlo přímo v pracovně, přinesli na podnosech studený rozbíř, salát a kávu. Jako dezert si premiér vzal čokoládovou oplatku, kterou si dal do kapsy, než opustil Blair House. Byla to jedna z těch, které mu poslal den předtím kanadský velvyslanec, který věděl, jako ostatně většina jeho přátel, o premiérově slabosti pro sladkosti. A potom přišla chvíle, na kterou James Howden čekal.

Požádal o mapu Severní Ameriky. Přinesli ji ještě během jídla a zavěsili ji na stěnu naproti prezidentovu stolu. Byla to politická mapa ve velkém měřítku. Kanada byla zobrazena růžově, Spojené státy světle hnědě a Mexiko zeleně. Kanadsko-americká hranice, dlouhá černá linka - probíhala zřetelně napříč středem mapy. Vedle bylo o stěnu opřeno ukazovátko.

Nyní James Howden oslovil přímo prezidenta.

"Jak jste poznamenal před hodinou nebo dvěma, Tylere, státní hranice nejsou neměnné. My v Kanadě - pokud se naše dohoda stane v obou našich zemích zákonem - jsme připraveni přijmout změnu hranice jako samozřejmou nutnost. Otázka zní: vy také?"

Prezident se naklonil nad desku stolu a sražil obočí.

"Asi vám dobře nerozumím, Jime."

Tvář admirála Rapoporty zůstávala bez výrazu.

"Když začne atomové bombardování," řekl premiér pečlivě vybíraje slova, "může se stát cokoli. Můžeme třeba zvítězit a můžeme být i poraženi a naše země bude obsazena. V tom případě by současný plán nepomohl. Možná, že se zakrátko dostaneme do patové situace, kdy bude nepřítel stejně zdecimovaný a bezmocný jako my sami."

Prezident vzdychl.

"Naši tak zvaní experti mě ujišťovali, že se můžeme prakticky zničit během několika dnů. Bůh ví, jak moc nebo jak málo o tom ti lidé vědí, ale plány musíme mít pro všechny případy."

Howden se usmál, když ho napadla letmá myšlenka:

"Já vím, jaké máte mínění o expertech. Můj holič razí teorii, že po nukleární válce zeměkoule pukne odshora dolů a rozpadne se na kusy. Někdy si myslím, jestli bych ho neměl povolát na ministerstvo obrany."

"Jediné, co tomu brání," dodal Arthur Lexington, "je skutečnost, že je to zatraceně dobrý holič."

Prezident se zasmál. Ústa admirála Rapoporty se lehce rozšířila, při troše dobré vůle to mohl být úsměv. Již opět vážně premiér pokračoval:

"Domníváme se, že bychom měli o naší poválečné situaci uvažovat tak, že poraženi nebudeme."

Prezident přikývl.

"Souhlasím."

"V tom případě," řekl Howden, "předpokládám dvě hlavní možné alternativy: Za prvé, že obě naše vlády - kanadská i americká - přestanou fungovat, takže zákony a pořádek nebudou prakticky existovat. V takovém případě, všechno, co tady uděláme nebo dohodneme, ztratí v té chvíli význam. Předpokládám, že žádný z nás čtyř, co tu sedíme, už by o tom ani nemohl podat svědectví."

Jak klidně o tom všem mluvíme, pomyslel si: život a smrt, přežití nebo zničení, svíčka hoří, svíčka zhasíná. A stejně v hloubi srdce nikdy takovou skutečnost nepřijmeme. Vždycky věříme, že něco, někde a nějak oddálí ten neodvolatelný konec. Prezident tiše vstal od stolu. Otočil se zády k ostatním, odhrnul záclonu, takže viděl na trávník Bílého domu. Howden si povsíl, že zašlo slunce a oblohu překryl šedý mrak. Aniž by se otočil, prezident prohodil:

"Mluvil jste o dvou možnostech, Jime."

"Ano," souhlasil Howden.

"Věřím, že druhá je pravděpodobnější."

Prezident spustil závěs a vrátil se od okna zpátky na židli. Jeho výraz, zdálo se aspoň Howdenovi, byl ostražitější, než předtím. Admirál Rapoport naléhal:

"Tak co váš druhý bod?"

Jeho netrpělivý tón napovídal: Tak ven s tím!

"Je tu možnost," řekl Howden rozhodně, "že obě naše vlády sice nějak přežijí, ale Kanada, protože bude blíže nepříteli, utrpí těžké ztráty."

Prezident řekl tiše:

"Jíme, já vám přísahám před Bohem, že uděláme vše, co budeme moci... Předtím i potom."

"Já vím," řekl Howden, "a teď mám právě na mysli to potom. Jestli má mít Kanada ještě nějakou budoucnost, musíte nám k ní dát klíč."

"Klíč?"

"Aljašku," řekl klidně James Howden. "Aljaška je ten klíč."

Uvědomoval si rytmus vlastního dechu, vnímal i náhlé zvuky zvenku: tlumené vzdálené houkačky automobilů, klapot prvních kapek deště, jež nyní dopadaly na sklo, jemné švitoření ptáků. Arthur Lexington, napadlo ho bezděčně, by teď mohl říci, jaký pták to je... Arthur Lexington, ornitolog... Vysoce ctihodný Arthur Edward Lexington, doktor přírodních věd, magistr umění, doktor práv, ministr zahraničních věcí, jehož rozkaz byl uveden v každém kanadském cestovním pase, "Ve jménu Jejího Veličenstva královny... držitel tohoto pasu má právo volně a bez překážek cestovat... budiž mu všude poskytnuta pomoc a ochrana." Arthur Lexington s ledovou tváří hráče pokeru teď dostával do úzkých spolu s ním, Jamesem Howdenem, moc Spojených států! Musíte nám dát Aljašku. Opakoval si v duchu. Aljaška je klíč.

Ticho. Nikdo se ani nepohnul. Admirál Rapoport vedle Lexingtona na pohovce stále stejný. Mlčíci, bez známky srdečnosti, citu. Tvář se podobala zmačkanému pergamenu. Kromobyčejně velká hlava, jen ocelové oči, chladně zírající. Rychle... mluvte k věci... neplývejte časem... jak se opovažujete!

Jak jen mohl... jak si mohl dovolit postavit se - před stolem se dvěma vlajkami - nejmocnějšímu úřadu světa... on sám, vůdce menší a slabší země, navenek klidně, uvnitř ale s napětím vyslovil svůj absurdní a nepřiměřený požadavek.

Vzpomněl si na hovor s Lexingtonem před jedenácti dny, v den před zasedáním vládního výboru obrany: "Američané to nikdy nepřipustí, nikdy," řekl tehdy Lexington. A on mu odpověděl: "Když jim poteče voda do bot, mohli by."

Prezidentovy oči na ně zíraly. Zračilo se v nich neuvěřitelné překvapení. A stále bylo ticho. Po chvíli, která se zdála nekonečná, se prezident otočil ve svém křesle. Řekl vyrovnaně:

"Pokud nejde o nedorozumění, nemohu uvěřit, že to myslíte vážně."

"Nikdy jsem nemluvil vážněji," řekl James Howden. "V celém mém politickém životě." Nyní se sám postavil a promluvil nahlas, ale s průzračnou upřímností: "Jste to vy, Tylere, kdo dnes mluvil o naší společné pevnosti. Vy jste to byl, kdo prohlašoval, že naše politika se musí navzájem prolínat a uvažovat spíš o tom jak, než kdyby. Vy jste připomínal nedostatek času, naléhavý spěch. Dobrá, já vám teď řeknu, a mluvím za kanadskou vládu, že souhlasíme se vším, co navrhuje. Ale řeknu vám i to, že máme-li přežít a to je podmíněno přijetím dohody o sjednocení, musí být Aljaška kanadská."

Prezident promluvil vážně, s trpkostí v hlase:

"Jíme, to je přece nemožné, věřte mi."

"Vy jste blázen!"

To byl vztekem rudý admirál Rapoport, jehož hlas přeskočil.

"Je to možné!" zdůraznil Howden svá slova, jež teď zaplnila místnost. "A já nejsem blázen, jsem uvažující člověk. Mám tolik rozumu, že chci, aby má vlastní země přežila to, co přijde. Jsem natolik silný, abych o to bojoval a to, s pomocí Boží, já budu!"

"Ale ne takhle..."

"Poslouchejte mě!" Howden rychle přikročil k mapě a prudce popadl ukazovátka. Přejel jeho špičkou obloukem od východu k západu po devětačtyřicáté rovnoběžce. "Mezi tímhle místem a tímhle -" opsal druhou čáru podél šedesáté rovnoběžky, "očekávají vaši experti území plné trosek a nukleárního spadu. Pokud budeme mít zvláštní štěstí, tak jen v omezených, řídkěji osídlených oblastech, pokud ne, pak to potká celou zemi. Proto máme jedinou naději, když postavíme všechno znova. Naše budoucnost spočívá v tom zkonsolidovat, co z Kanady zbyde a založit nové národní centrum, centrum nové země, stranou od zničeného území, než se tam budeme moci někdy vrátit, pokud se to vůbec kdy podaří."

Premiér se odmlčel, sledoval reakci druhých. Prezidentovy oči se upřely na mapu. Admirál Rapoport otevřel ústa, jako by chtěl ještě jednou vykřiknout, ale pak je zase zavřel. Arthur Lexington nenápadně pozoroval admirálův profil.

"Nové kanadské území pro případ ústupu," pokračoval Howden, "musí plnit tři hlavní požadavky. Musí být jižně od pásma lesů a subtropické zóny. Pokud by tomu tak nebylo, komunikace a zásobování by bylo nad naše možnosti. Za druhé, tahle oblast musí ležet na západ od naší kombinované severní raketové linie; a za třetí, musí být v místech, kde pravděpodobnost spadu bude nulová nebo jen minimální. Severně od devětačtyřicáté rovnoběžky je jenom jedna taková oblast, která těmto podmínkám vyhovuje - Aljaška."

Prezident se tiše zeptal:

"Jak si můžete být tak jistý s tím spadem?"

Howden opět opřel ukazovátka o stěnu.

"Pokud bych si v této chvíli měl vybrat nejbezpečnější místo na severní polokouli pro případ jaderné války," řekl, "byla by to Aljaška. Je opevněna proti invazi. Vladivostok, nejbližší možný vojenský cíl, leží o tři tisíce mil dál. Radioaktivní spad, ať už ze sovětských nebo z našich raket, je tu nepravděpodobný. Tak jistě, jak jistě to jen může být - Aljaška se zachová."

"Ano," řekl prezident. "Myslím, že s vámi mohu souhlasit, aspoň v tom posledním." Vzdychl. "Ale to ostatní? ...duchaplná myšlenka, musím ve vši účtě připustit, že z velké části dává smysl. Ale musíte uznat, že ani já, ani Kongres nemůžeme jen tak zašantročit jeden ze států Unie."

"V tom případě," odpověděl chladně James Howden, "má moje vláda ještě méně důvodů prodat celou zemi."

Admirál Rapoport zuřivě vyskočil:

"Smlouva o sjednocení není zboží na dobytčím trhu."

"To sotva může být," vpadl ostře Arthur Lexington. "Kanada bude platit vysokou cenu."

"Ne!" admirálův hlas šlehl jako střela. "Jak můžete mluvit o vysoké ceně? Byl by to akt obrovské velkorysosti vůči chamtivé a váhavé zemi, jejíž tradice spočívá v bojácnosti, sezení na dvou židlích a pokrytectví. Mluvíte o obnovení Kanady i - proč s tím vlastně otravujete? Amerika už to pro vás jednou udělala, klidně to udělá znova."

James Howden odsunul židli. Tvář se mu zkroutila vztekem, když prudce vyskočil. Řekl ledově:

"Něco takového přece nemusím poslouchat, Tylere!"

"Ne, Jime," řekl prezident klidně. "Také si to myslím. Kromě toho jsme se dohodli, že budeme mluvit otevřeně. Někdy je lépe, když se takové věci řeknou nahlas."

Howden s odporem vybuchl:

"Mám tomu rozumět tak, že souhlasíte s těmi hanebnými urážkami?"

"Uznávám, Jime, že to, co řekl Levin, se dalo podat taktněji, ale takt není zrovna jeho způsob. Ale jestli chcete, omluvím se vám za výběr těch slov." Hlas se pomalu nesl přes stůl k premiérovi, který ještě stál. "Ale já bych také řekl, že v něčem má pravdu. Kanada vždycky chtěla hodně. Teď dokonce, po všem co nabízíme při uzavření smlouvy, požadujete ještě více."

Arthur Lexington se postavil vedle Howdena. Poodešel k oknu, zase se vrátil a upřel pohled na admirála Rapoportu.

"Možná," řekl "je to tím, že máme právo víc žádat."

"Ne!" To slovo vylétlo z admirála jako vystřelený šíp. "Řekl jsem, že jste chamtivý národ a to jste." Jeho vysoký hlas se ještě zvýšil. "Před třiceti lety jste chtěli americkou životní úroveň. Ale chtěli jste ji přes noc. Rozhodli jste se ignorovat to, co Američanům trvalo století. Století potu a utahování opasků. Takže jste nabídli věnem své surovinové bohatství, abyste získali šátek z rozumu. Nechali jste přijít Američany, aby rozvinuli váš průmysl, převzali všechna rizika a nechali je to řídit. Tak jste si koupili svou životní úroveň. A pak jste se začali posmívat tomu, co máme společného."

"Levine..." mírnil ho prezident.

"Pokrytectví! Už jsem řekl!" Jako by byl hluchý, admirál bouřil dál: "Prodali jste identitu, a pak jste ji začali hledat, a mluvit o odlišnostech Kanadčanů. Ano, kdysi existovalo kanadčanství, ale vy jste změkli a přišli o ně, ani všechny vyšetřovací komise světa je už nikdy nenajdou."

James Howden cítil, jak toho muže nenávidí. Hlas se mu chvěl rozčilením, když oponoval:

"Nemáte právo mluvit o měkkosti. Tady je několik jmen ze dvou světových válek o kterých jste možná slyšel: St. Eloi, Vimy, Dieppe, Sicilie, Ortona, Normandie, Caen, Falaise..."

"Ve všem jsou nějaké výjimky!" odsekl admirál. "Proto připomínám, že zatímco američtí námořníci umírali v Korálovém moři, parlament Kanady tak dlouho debatoval o všeobecné branné povinnosti, až se na ní vůbec neusnesl."

Howden hněvivě řekl:

"V tom hrály roli jiné věci. Quebec, kompromisy..."

"Kompromisy, hra na obě strany, bojácnost... jaký je v tom zatraceně rozdíl, když to jsou vaše národní vlastnosti? A stále se nedokážete rozhodnout, i v den, kdy Spojené státy budou bránit Kanadu svými jadernými zbraněmi. Jste rádi, že je máme, ale jste příliš farizejští, abyste souhlasili s jejich rozmístěním u vás."

Admirál vstal a postavil se proti Howdenovi. Premiér jen stěží přemohl silnou touhu vyrazit, zasypat deštěm ran jeho tvář. Prezident naštěstí sám přerušil nepřátelské ticho.

"Proč se vy dva chlapi nedohodnete o souboji raději zítra za úsvitu na břehu řeky Potomac? Arthur a já budeme sekundanti, a u Smithsonian si můžete půjčit pistole nebo meče."

Lexington se suše zeptal:

"Kterou z těch dvou zbraní byste doporučil?"

"Ach, na Jimově místě bych si vybral pistole," řekl prezident. "Jediná loď, které kdy Levin velel, minula všechno, na co kdy vystřelila."

"Měli jsme špatnou municí," poznamenal admirál. Poprvé přes jeho koženou tvář přelétl náznak úsměvu.

"Nebyl jste tenkrát státním tajemníkem u námořnictva?"

"Já už jsem dělal tolik věcí," řekl prezident, "že si to těžko mohu pamatovat."

Ačkoli napětí povolovalo, Howdena stále svíral pocit nevole. Chtěl se pomstít, aby odrazil všechno, co bylo vyřčeno, zaútočit stejnými prostředky. Obžaloba z chamtivosti a lakoty zněla dost nepřesvědčivě od země, která ztloustla z bohatství, přebytku, blahobytu... Bojácnost byla urážka, kterou jen těžko mohly vyslovit Spojené státy, které praktikovaly sobecký izolacionismus, dokud je hlavně děl a bomby nedonutily tuto politiku opustit... Dokonce i kanadská váhavost byla lepší, než naivní, až nejapná americká diplomacie, plná omylů, se svou slepou vírou, že dolar vyřeší všechny problémy... Amerika se svou nesnesitelnou nafoukaností, že má vždycky pravdu; její neschopnost připustit, že i jiné koncepce, koaliční systémy vlády, mohou mít své výhody; jejich umíněná podpora loutkových zdiskreditovaných vlád v zahraničí... A doma lstivě úskočné řeči o svobodě, vyslovovaná stejnými ústy, která v případě potřeby hlásala něco úplně jiného... a ještě víc, mnohem víc...

Chtěl promluvit... divoce, jízlivě... Ale James Howden se ovládl. Někdy pomyslel si, se státnická moudrost projeví mlčením. Žádný katalog chyb nemůže být jednostranný, a většina z toho, co admirál Rapoport řekl, byla nepřívětivá skutečnost. Navíc, ať byl Rapoport cokoli, nebyl blázen. Premiér měl dokonce pocit, že představení bylo předem narežirované a jeho zapojili do hry. Zkoumal, jestli to dovedné vystoupení nebyl dobře vymyšlený manévr,

kteřý ho měl vyvést z rovnováhy. Možná ano, možná ne, ale tohle šavlování by ničemu nepomohlo. Rozhodl se, že neustoupí od původní myšlenky, s níž přišel.

Nevšímal si ostatních a obrátil se k prezidentovi.

"Musím zde objasnit, Tylere," řekl odměřeně, "že pokud se nedohodneme v otázce Aljašky - nemůžeme dospět ke konečné dohodě mezi našimi vládami."

"Jíme, musíte přece uznat, že takhle jsme v nemožné situaci."

Prezident se zdál klidný, plně se kontroloval, byl neotřesitelný jako předtím. Ale prsty pravé ruky, Howden si toho povšiml, rychle bubnovaly na desku stolu. Pak pokračoval:

"Nemohli bychom se o chvíli vrátit? Mluvme o jiných podmínkách. Možná najdeme další body, které můžeme zahrnout do smlouvy ve prospěch Kanady."

"Ne," Howden rozhodně zavrtěl hlavou. "Za prvé, nezdá se mi, že je náš návrh nemožný, a za druhé, buď budeme mluvit o Aljašce nebo o ničem."

Nyní už měl jistotu - byl to záměr vyvést ho z rovnováhy. Ovšem, i kdyby se podařil, druhá strana z toho nemusela mít zase tak velkou výhodu. Byl by však odkryl své karty a ukázalo by se, kam až je ochoten jít při kompromisu, pokud by ho nutili. Prezident byl vyjednávač všemi mastmi mazaný. Nikdy by takovou nárážku nepřehlédli, kdyby ji vyslovil Howden. Premiér se lehce poškrábal na špičce svého orlího nosu.

"Vysvětlím vám," řekl, "jak si to představujeme. Především se musí na Aljašce uspořádat svobodné volby, které budeme společně kontrolovat. Referendum zda ano či ne."

Prezident řekl:

"Nikdy nevyhrajete."

Ale jeho hluboký hlas zněl o poznání méně přesvědčivě než předtím. Howden měl pocit, zatím jen neurčitý, že se vývoj v jednání přiklání na jeho stranu. Vybavil si slova Arthura Lexingtona z dnešního rána: Když to řeknu bez ubrousku, jsme jako na trhu, kde rozhoduje nabídka a poptávka. Ústupek, který můžeme nabídnout, Spojené státy potřebují, a to naléhavě.

"Upřímně řečeno, myslím si, že vyhrajeme," řekl Howden, "a podle toho povedeme volební kampaň. Na Aljašce vždycky bylo velké prokanadské cítění, které v poslední době ještě zesílilo. A navíc, ať už to víte nebo ne, oni už vyrostli z iluzí. Neudělali jste pro ně tolik, co očekávali, a jsou tam na severu sami. Pokud Aljašku převezmeme, vytvoříme tam druhé sídlo vlády. Uděláme z Juneau nebo možná z Anchorage - další hlavní město Kanady. Zaměříme se na rozvoj Aljašky více, než na ostatní provincie. Aljaška si uvědomí, že už nebude sama."

"Je mi líto," řekl prezident. "To všechno nemohu přijmout."

Howden věděl, že teď nastal okamžik, aby vynesl své eso.

"Možná mi uvěříte víc," přednesl klidně, "když vám povím, že první krok v této věci nepřišel z Kanady, ale ze samotné Aljašky."

Prezident vstal. Chvilu zíral na Howdena a pak přísně řekl:

Vysvětlíte mi to, prosím, blíž."

"Před dvěma měsíci," prohlásil premiér, "za mnou důvěrně přijel jeden člověk ze skupiny prominentů Aljašky. Návrh, který jsem vám tady dnes položil, se shoduje s tím, co oni navrhli tehdy mně."

Prezident vyšel před stůl. Jeho tvář se přiblížila k Howdenově.

"Jména," řekl nevěřicně, "chtěl bych znát ta jména."

Arthur Lexington vylovil jednotlivý list papíru. Předal ho premiérovi a ten pak prezidentovi.

"Tady jsou ta jména."

Když četl, na jeho tváři bylo patrné, že nemůže uvěřit. Nakonec podal list papíru admirálu Rapoportovi.

"Nebudu zastírat..." najednou zazněla jeho slova váhavě. "Nebudu zastírat, že tahle jména pro mne znamenají pořádný šok."

James Howden mlčky vyčkával.

"Předpokládejme," začal zvolna prezident, "čistě teoreticky, že se uspořádá plebiscit, a vy prohrajete."

"Jak už jsem řekl, s tím nepočítáme. Připravíme stejně přitažlivé podmínky, jako jste připravili vy pro smlouvu o sjednocení. A vy sám budete podporovat nás ve volbách o naší a severoamerické jednotě a obraně."

"Opravdu?" zvedl obočí.

"Ano, Tylere," řekl Howden pevně, "bude to součást naší dohody."

"Ale i kdybych na to přistoupil, můžete prohrát," trval na svém prezident. "Výsledkem referenda může být NE."

"Samozřejmě. Pokud by se tak stalo, budeme výsledek respektovat. Kanaďané uznávají právo na sebeurčení."

"V tom případě, co s naší smlouvou?"

"Nemělo by to na ni vliv," řekl James Howden. "S příslibem Aljašky - nebo aspoň plebiscitu - mohu v Kanadě vyhrát volby a tím i mandát pro uzavření smlouvy. Plebiscit přijde až pak. A bez ohledu na jeho výsledek, nemůžeme ustoupit od toho, co již bylo dohodnuto."

"Dobrá..."

Prezident se podíval na admirála Rapoportu, jehož tvář byla jako obvykle nečitelná. Pak, napůl v duchu, napůl nahlas, řekl:

"Asi bych měl svolat ústavní výbor Spojených států... Pokud bych to pak vzal do Kongresu, předpokládám, že by se podmínky mohly minimálně aspoň prodiskutovat..."

Howden klidně poznamenal:

"Mohu vám připomenout, co jste před chvílí řekl ohledně podpory Kongresu?. Mám dojem, že to znělo asi

takhle: Neexistuje zákon, který bych nedokázal prosadit."

Prezident zat' al ruku v pěst:

"Zatraceně, Jíme! Vy umíte využít proti člověku jeho vlastní slova!"

"Měl bych vás varovat, pane prezidentě," řekl Arthur Lexington, "tento gentleman nosí v hlavě miniaturní magnetofon. Občas, když se odněkud vrátíme, přivádí do rozpaků i nás."

"Proboha, na to jsem měl myslet dřív. Jíme, dovolte mi jednu otázku."

"Prosím"

"Proč myslíte, že můžete klást tak přehnané požadavky? Vždyť i vy tu smlouvu potřebujete a vy to víte."

"Ano," řekl James Howden, "myslím, že ji potřebujeme. Ale upřímně řečeno, věřím, že vy ji potřebujete víc. A sám jste to řekl, čas nás tlačí."

V malé místnosti nastalo ticho. Prezident se zhluboka nadechl. Admirál Rapoport pokrčil rameny a otočil se.

"Předpokládejme, čistě předpokládejme," řekl tiše prezident, "že bych s vašimi návrhy souhlasil, pod podmínkou, že získám i souhlas Kongresu. Jak byste si představoval, že to oznámíme?"

"Jako prohlášení ve Sněmovně ode dneška za jedenáct dní."

Opět pauza.

"Pochopte... já jen uvažuji..." ta slova byla zdrženlivá, váhající. "Ale pokud by se tak stalo, byl bych povinen učinit stejné prohlášení na společné schůzi Kongresu. Uvědomte si, že tato naše prohlášení by musela být sladěna na sekundu přesně."

"Ano," řekl Howden. Věděl, že vyhrál. V duchu vychutnával vítězství.

Část třetí

Margareta Howdenová v novém šedomodré kostýmu, s velurovým kloboukem, úhledně posazeným na vlasech se stříbrným přelivem vyprázdnila obsah kabelky na malý stolek před svým sedadlem v soukromé kabině Vangvardu. Roztřídila americké a kanadské bankovky - převážně nižších hodnot - a zadívala se na svého manžela, který studoval titulní list včerejšího vydání deníku Toronto Daily Star. Jejich letadlo odstartovalo před patnácti minutami, po ceremonii na rozloučenou, který uspořádal americký viceprezident i s čestnou přehlídkou jednotky amerického válečného námořnictva. Nyní, v dopoledním slunečním svitu, nad potrhanou vrstvou kumulovitých mraků, klidně letěli na sever, směr Ottawa, domů.

"Víš," pravil Howden a otáčel stránky. "Často jsem se divil, proč nesvěříme našim autorům úvodníků vládu a nenecháme je řídit zem. Ti mají vždycky své řešení. Ale samozřejmě," dodal "kdyby řídili zem, měli bychom pak problém s tím, kdo by psal úvodníky."

"A proč ne ty?" řekla Margareta. Přihodila bankovky k hromádce drobných, které již měla spočítané. "Možná bychom pak měli my dva víc času pro sebe, a já bych nemusela chodit nakupovat, abych nějak vyplnila čas na cestách. Ach, drahý! Obávám se, že jsem byla trochu rozmařilá."

Howden se mimoděk ušklíbl. Složil si noviny do klína a zeptal se:

"Kolik?"

Margareta ještě jednou zkontrolovala peníze, které právě spočítala s připojenými účty. S lítostí odpověděla:

"Skoro dvě stě dolarů."

Chtěl trochu protestovat, ale pak si uvědomil, že se Margaretě nesvěřil se svým finančním problémem. No a co, peníze jsou pryč, jaký by teď mělo smysl rozčilovat se? Kromě toho, diskuse o jejich vlastních financích bylo téma, které vždycky Margaretu uvádělo do rozpaků, navíc by spotřebovalo víc energie, než byl ochoten v tuto chvíli vynaložit. Místo toho řekl:

"Já nemusím vypisovat celní prohlášení, ale ty ano. Takže můžeš beze cla dovézt zboží v hodnotě sto dolarů, ale ten zbytek přihlášíš k proclení."

"Ne, já nechci!" protestovala Margareta. "To je ta nejabsurdnější věc, jakou jsem kdy slyšela. Znáš se s celníky víc než dobře a víš, že se k nám ani nepřiblíží, pokud je nezavoláš. Máš přece své výsady, tak proč jich nevyužít?"

Jaksi instinktivně přikryla malou hromádku zbývajících dolarů dlaní.

"Drahá," řekl trpělivě - o stejném problému se bavili nedávno při jiné příležitosti. "Ty víš, co si o tom myslím. Věřím, že bych se měl chovat jako každý normální občan, jak se to od něho očekává."

Margareta zčervenala a řekla:

"Všechno, co mohu dodat - jsi absolutně dětinský."

"Možná, že ano," trval na svém, "ale přesto bych to chtěl řešit právě tímto způsobem."

Opět pocítil nechuť k obšírnějšímu vysvětlování; zdůrazňovat, že politická moudrost spočívá v čestnosti i pokud jde o malé věci. Dokonce se to týká i drobného pašování, jakého se většina Kanadánů stejně dopouštěla, ať teď nebo jindy, kdykoliv se vracela přes hranice domů. Také dobře znal, jak pro lidi ve veřejném životě bylo snadné, aby je odhalili při takovém malém, docela nevinném prohřešku. Byli tu závistivci, především z rivalských stran, které vždy slídily po sebemenším uklouznutí a pak je široce rozmázly v novinách. Zažil už politiky, vyštvané ze svých úřadů a z veřejného života vůbec; lidi zneuctěné pro nepatrné přestupky, které by se u ostatních obešly jen mírným napomenutím. A pak tu byli jiní, kteří si dlouhé roky plnili kapsy veřejnými penězi, kradli obrovské částky, ale chytili je - obvykle vinou vlastní nepozornosti právě při nějaké drobnosti. Složil noviny a odhodil je na stolek.

"Nebud' rozmrzelá, drahá, že zrovna tentokrát máš platit clo. Brzy už nebude existovat ani clo, ani odbavování

na hranicích."

Již včera večer informoval Margaretu o tom, jak široký dosah bude mít sjednovací smlouva.

"Dobrá," řekla jeho žena. "Určitě mi není líto peněz. Jen mi vždycky připadalo hloupé tohle divadlo. Tolik procedur - otvírat kufry, přihlašovat věci, ukládat je. To vše mezi dvěma zeměmi, které k sobě mají všestranně tak blízko."

Howden se usmál, ale rozhodl se nepoučovat Margaretu o nesmírně výhodných podmínkách nové smlouvy. A byly opravdu výhodné, pomyslel si a opřel se v pohodlném, měkkém křesle. Ještě jednou, stejně jako za minulých čtyřiašest hodin již několikrát, se James Howden vrátil k nepochybnému úspěchu svého jednání ve Washingtonu. Ovšem, - nakonec sice prezident ještě docela nesouhlasil s jeho požadavkem na Aljašku, ale s aljašským plebiscitem ano, o tom byl Howden přesvědčen. Tahle myšlenka, přirozeně potřebovala svůj čas. Musela uzrát.

V první chvíli se celý návrh, jak premiér sám musel připustit, zdál pro Washington urážející a nepřijatelný. Ale když se to vzalo důsledně, šlo o normální a logické rozšíření smlouvy o jednotě, ve kterém i Kanada musela hodně ustoupit. A pokud šlo o referendum na Aljašce, vezme-li se v úvahu podpora, kterou tam už měli, mohla Kanada vytvořit pro ano takové podmínky, že nemohl počítat s odmítnutím. Navíc měl ještě v úmyslu před vlastní volbou vyhlásit všeobecné odškodnění pro aljašské občany, kteří by nechťeli v zemi v novém režimu zůstat, i když doufal, že většina by zůstat chtěla.

Ostatně - až začne platit smlouva o sjednocení - hranice mezi Aljaškou, Kanadou a kontinentální částí Spojených států, budou hraniční závory pouze imaginární. Jediný rozdíl očekával Aljašku jen v tom, že by tam platilo kanadské civilní právo a Kanada by převzala administrativu území. Jeden z hlavních faktorů, o němž s prezidentem nediskutoval, byla možnost (navzdory očekávané devastaci), že se Kanada mohla po válce stát silnějším a významnějším partnerem v tomto spojení. Ale to prakticky mohl prokázat pouze čas. Turbomotorové motory Vangardu hnaly letoun k severu. Když se Howden podíval z okna kabiny, viděl pod sebou stále stejná, ještě zelená pole.

"Kde jsme, Jamie?" zeptala se Margareta. Podíval se na hodinky.

"Teď jsme minuli Maryland, takže budeme nad Pensylvánií. Potom přijde stát New York, a za pár minut jsme doma."

"Doufám, že v Ottawě nesněží," řekla Margareta a odložila účty i peníze. "Chtěla bych si zvykat na zimu postupně."

Rozmrzele si pomyslel: také jsou věci, které bych chtěl dělat postupně. Za ideálních podmínek by to byla pomalá a bezbolestná příprava smlouvy o jednotě. Ale, jako vždy, bylo málo času, a on musel kout železo, dokud bylo žhavé. Naneštěstí teď si veze pár dobrých nabídek. Záležitost s Aljaškou a další podstatné ústupky, které získal, bude moci směle předložit parlamentu a voličům. Přitom čas do voleb je krátký, kampaň musí být důrazná. Byl přesvědčen, že volby může vyhrát a tím získat mandát pro uzavření té smlouvy.

Přes současnou krizi byla vhodná doba: Před deseti nebo pěti lety, kdy všichni hledali tak zvanou kanadskou identitu, všude se vtíral šovinismus, byl by jakýkoli zákon o sjednocení bezpochyby okamžitě odmítnut. Ale nálada se od té doby v národě změnila. Samozřejmě, opozice, vedená Bonarem Deitzem, bude bojovat všemi prostředky. Ale on ji mohl porazit, byl o tom přesvědčen. V těchto dnech se veřejnost dívala na extrémní nacionalismus reálně - jako na nebezpečnou shovívavost.

Nebezpečnou proto, že v této chvíli oddalovala Kanadu od jejího nejmocnějšího přítele v nepřátelském světě. Nyní kulturní, ideové a přátelské svazky, někdy dokonce i láska, prostupovaly obě země, sever i jih, stále více. Nebylo to proto, že by lidé přestali být kritičtí ke Spojeným státům; naopak, Státy mohly být stejně tak zoufalé ze svých přátel a obdivovatelů. Ale přinejmenším v základu, bez ohledu na všechny chyby, tu byl společný cit pro mravnost - jako kontrast k zahnívajícimu, nenávistnému zlu jinde na světě.

Margareta zvedla Star a začetla se do jeho stránek.

"Ach, Jamie, tady jsou horoskopy. Už jsi četl svůj?"

Otočil hlavu a rozmrzele odpověděl:

"Neviděl, a nepřeji si, abys zase začínala s astrologií."

Zkoumal, jestli to není Margaretina pomsta, zda se ho nepokouší dráždit a oplatit mu předešlý výstup. V poslední době byly jejich vztahy trochu napjaté, snad proto, že spolu trávili tak málo času. Kdy se vlastně naposled bavili trochu déle?... ach ano, ten večer po aféře v guvernéřském paláci. Věděl, že by si měl Margarety víc všímat, ale problém byl v tom, že den měl tak málo hodin a přitom se nahromadilo příliš mnoho důležitých věcí, které mohl vyřídit jen on sám. Snad, když teď měl velkou část příprav za sebou, zůstane mu pro ženu více času...

"Jaké jsou to příšerné nesmysly!" Margareta znechuceně odhodila noviny. "Opravdu, ten Star je tak pokrytecký, ať píše o čem chce. A oni tisknou tyhle nesmysly každý den."

"Asi se sami stydí," řekl její manžel. "Ale pomáhá jim to prodávat noviny. Proto to zařazují skoro na konec a doufají, že si toho nevšimne nikdo jiný - než ti, kteří to číst chtějí."

"Poslouchej! Tady je tvoje předpověď na dnešek, Jamie. Střelec." Margareta četla pozorně, držela stránku u okénka na světle. "Důležité a prospěšné vibrace Venuše. Nemějte starost o své dílo, vaše námaha přinese ovoce. Pokračujte a neztrácejte víru a úctu k sobě. Ale dejte si pozor na mraky, které se zvěšují." Opět list odhodila. "Jaké nesmysly! Jaké pomatené nesmysly!"

"Ano," řekl James Howden. "Máš pravdu."

Bylo to divné, ale pomyslel si: proč tam zase mluví o mraku? Co že to bylo před časem, právě před týdnem a půl: mějte se na pozoru před mrakem, který není větší než mužská dlaň. To je přece věta ze Starého Zákona, nebo snad ne? Příběh Eliášův, který viděl, jak z moře vystupuje malý mrak... a potom se ho dotkl anděl, který posvětil krále a později ještě rozdělil vody Jordánu a nakonec odletěl do nebes na ohnivém válečném voze. Ale pro Eliáše ten mrak

znamenal sílu a moc. Ale platí to i pro něho? Nebo jde o varování? Jaké? Náhle se mu připomněla slova staré paní Zeederové - ten soud v Medicin Hat... Já jsem dítě narozené ve znamení Střelce. Avšak uvidíte!

"Jamie!" vytrhla ho Margareta.

"Co se děje?" rychle přehodil v myšlenkách výhybku.

"Nač teď myslíš?"

"Na nic," zalhal. "Úplně jsem vypnul."

O několik minut později Margareta oznámila:

"Velitel perutě Galbraith mě pozval do pilotní kabiny. Ráda se tam podívám."

Její manžel přikývl.

"Budu rád, když tam půjdeš. A omluv mě pro tentokrát." Podíval se napříč kabinou na nástěnné hodiny.

"Zatímco budeš pryč, já si promluví s mladým Prowsem. Celé dva dny má něco na srdci."

Přesto, že měl s sebou tři ministry kabinetu, včetně doyena, kteří nyní seděli v přední kabině, strávil premiér většinu času hlavně s Arthurem Lexingtonem.

"Dobře," řekla Margareta. "Pošlu ho sem."

Elliot Prowse, který vstoupil chvilku poté, co Margareta odešla, byl jedním ze dvou premiérových osobních tajemníků. Mladý hezký muž atletické postavy, nezávislý a bohatý, absolvoval s vyznamenáním McGillovu universitu. Přišel si sem pro politickou praxi, jakou obvykle hledají mladí muži s ambicemi na vyšší postavení. Během několika let může tuhle práci opustit a sám kandidovat do Dolní sněmovny. Mezitím strana dobře využívala jeho vzdělání a schopností a on sám získá nejlepší přehled o vládní administrativě, což bohatě využije třeba v ministerském kabinetu.

James Howden nikdy přesně nevěděl, má-li Prowseho rád nebo ne. Často byl nemístně vážný. Ale nyní u premiéra převážil pocit radosti z washingtonských rozhovorů, a to mu dodalo dobrou a přístupnou náladu. Pokynul tajemníkovi, aby se posadil a zeptal se:

"Myslím, Eliote, že máte něco na srdci."

"Ano, pane." Prowse se opatrně posadil, jeho výraz byl vážný jako vždy. "Pokud si vzpomínáte, chtěl jsem vám už včera říci..."

"Já vím," řekl Howden, "a omlouvám se, že jsem vás přerušil. Ale jednalo se o zvláštních problémech - některé z nich znáte a já jsem nemohl myslet na nic jiného."

Zdalo se mu, že ve tváři mladého muže zachytil stopu netrpělivosti. To byla také jedna věc, kterou se v politice musí naučit. Zvyknout si na řeči, z nichž většina obvykle není důležitá, ale řečnění patří k politice.

"Jak pan Richardson, tak slečna Freedemanová se se mnou spojili," řekl Eliot Prowse, "a šlo o ten imigrační případ ve Vancouveru."

"Pro Boha živého, ne!" vybuchl James Howden. "Už jsem o něm slyšel tolik, že mi to stačí do konce života!"

"Zdá se, že v Ottawě toho slyšeli ještě daleko více."

Prowse se podíval na list papíru, který měl v malém šanonu na klíně. Howden se rozčilil:

"Copak ti lidé nemají nic jiného, čím by se zabývali ve svých zatracených bláznivých hlavách? Nevědí, že jsou mnohem důležitější věci, které se teď odehrávají ve světě?"

Uzavření smlouvy o sjednocení, pomyslel si, vytlačí prkotiny o přistěhovalectví z novinových sloupců. Když se objeví tohle téma, novinám nezbude místo na nic jiného. Ale ještě bylo příliš brzy...

"Na to nemohu odpovědět, pane," Prowse měl ve zvyku brát otázky doslova, ať už byly řečnické nebo ne.

"Ale mám tady počet telegramů a dopisů, které k tomu zatím přišly."

"Tak ukažte," pobídl ho Howden. "Od chvíle, kdy jste opustil Kanadu, až do dnešního rána, přišlo dvě stě čtyřicet telegramů, tři sta třicet dva dopisy - všechny adresované vám. Všechny, kromě dvou telegramů a osmnácti dopisů, jsou ve prospěch toho muže na lodi a kritizují vládu a vás."

"Výborně," odsekl Howden, "aspoň dvacet lidí má zdravý rozum."

"Také došlo k novému vývoji." Elliot Prowse se opět podíval do svých poznámek. "Ten muž na lodi má zřejmě právníka, který předevčírem získal příkaz NISI k zahájení vyšetřování Habeas corpus, protože jde o neoprávněné zadržování člověka. Vyšetřování je nařazeno na dnes odpoledne ve Vancouveru."

"Soud to určitě odmítne," řekl Howden nazlobeně. "To je stará právnícká finta. Sám jsem jí už použil."

"Ano, pane, zdá se mi, že tento názor zastávají v Ottawě také. Ale pan Richardson se obává novinových zpráv. Zdá se, že toho je hodně. Žádal mě, abych vám řekl, že počet těch reportáží se zvětšuje a většina jich se tiskne na první straně. Některé z východních listů poslaly dokonce do Vancouveru své vlastní reportéry, kteří případ sledují. Už vyšlo čtrnáct kritických úvodníků, které vás napadly za výrok před odletem do Washingtonu. Pan Bonar Deitz také vydal prohlášení, ve kterém v mnoha směrech útočí na vládu. Pan Richardson říká, že opozice tvrdě boduje."

"A co jiného by měla dělat?" zeptal se popuzeně premiér. "Chystat nám vlajkoslávu?"

"Opravdu nevím, pane."

Howden rozčileně odsekl:

"Proč, ksakru, musíte odpovídat na každou otázku?"

"Vždycky předpokládám, že čekáte odpověď," řekl Prowse.

Tón mladého muže vyjadřoval zdvořilé překvapení, až se - i přes svou zlobu - Howden usmál.

"To není vaše chyba. To není ničí chyba, s výjimkou..."

Myslel na Harveye Warrendera.

"Je tu ještě jedna věc," říkal Elliot Prowse. "Pan Richardson mě žádal, abych vás varoval, že po přistání bude tisková konference hned na letišti. Řekl, že neví, jak tomu zabránit."

"Nehodlám se bránit," řekl James Howden vztekle. Podíval se přímo na svého tajemníka. "Zdá se, že jste

bystrý mladý muž. Co byste navrhoval?"

"Tak..." zaváhal Prowse.

"Pokračujte!"

"Pokud mohu říci, pane, pane... působí to moc dobře, když se rozčílíte."

Howden se znovu usmál, pak zavrtěl hlavou.

"Dovolte mi, abych vás naopak varoval: nikdy, nikdy se nerozčilujte před novináři."

Ale později, přes své vlastní varování, to udělal. Stalo se to po přistání na ottawském letišti. Jejich letadlo přirolovalo, jako obvykle všechny spoje s významnými státníky, na veřejnou část letiště, na rozdíl od vojenského prostoru, odkud jejich Vangard odlétal. Když Elliot Prowse odešel, zlost Howdena, sedícího ve své soukromé kabině, se zmínila. V duchu se vyhříval na výsluní triumfálního návratu domů, ačkoli pro tuto chvíli je jeho washingtonský úspěch zatím uložen jen v jeho duši.

Margareta se podívala z okna a poznamenala:

"Zdá se, že na vyhlídkové ploše je pořádný dav. Myslíš, že čekají na nás?"

Odepjal si bezpečnostní pás a naklonil se přes Margaretu k okénku. Byla to pravda, několik set lidí, většinou v těžkých svrchnících a se šálami, které je chránily proti chladu, bylo hustě natlačeno až na ochranné zábradlí. Zatím přicházeli další a přidávali se k nim.

"Je to možné," řekl váhavě. "Nakonec, proč by nepřišli přivítat premiéra Kanady, ne?"

Margaretin výraz byl lhostejný.

"Doufám, že to odbydeme rychle," řekla. "Jsem unavená."

"Dobrá, nemělo by to dlouho trvat, ale očekávám, že budu muset říct pár slov."

V duchu si připravoval věty: mimořádně úspěšná jednání (mohl to říci s tím, že nechce předčasně hodnotit, praktické výsledky oznámí během několika příštích týdnů...) snažili jsme se o bližší, srdečné (bude lépe neříkat důvěrné) vztahy mezi našimi zeměmi... jsem rád, že jsem mohl obnovit své dlouholeté přátelství s prezidentem... Něco v tom smyslu, rozhodl se, to bude při takovéto příležitosti vhodné.

Motory se zastavily, otevřely se dveře a k letadlu přijely pojezdové schůdky. Zatímco ostatní na palubě zdvořile čekali, premiér James Howden a jeho žena Margareta vystupovali první. Slunce svítlo jen mírně, po letišti se proháněl ostrý a chladný severní vítr.

Když se zastavili na plošině schůdků, částečně chráněni před větrem, všiml si Howden, že dav, vzdálený ne více než sto yardů, je nezvykle klidný.

Stuart Cawston vystoupil nahoru, aby se s nimi pozdravil. Napřáhl ruku.

"Vítám vás," zazářil. "Zdravím vás opět doma jménem nás všech."

"Můj Bože!" řekla Margareta. "Vždyť jsme byli venku jen tři dny."

"Opravdu se to zdálo delší," ujistil ji Cawston. "Chyběli jste nám tu."

Když ruka usměvavého Stu potřásla Howdenovou rukou, řekl mu:

"Báječný, báječný úspěch. Prokázal jste naší zemi velkou službu."

Když scházeli dolů ze schůdků, Margareta šla o krok před nimi. Howden se potichu zeptal:

"Mluvil jste s Lucienem Perraultem?"

Ministr financí přikývl:

"Přesně podle telefonické instrukce. Řekl jsem to Perraultovi, ale nikomu jinému."

"Výborně!" souhlasil Howden. Blížili se k letištní budově.

"Zítřka svoláme celý kabinet, a mezitím bych chtěl mluvit s vámi, s Perraultem a ještě s jedním nebo dvěma.

Ano, dnes večer. Nejlepší to bude u mne v úřadě."

Margareta zaprotestovala:

"Musí to být opravdu ještě dnes, Jamie? Oba jsme unaveni a já jsem doufala, že bychom mohli strávit klidný večer."

"Ještě přijdou klidné večery, neboj se," odpověděl jí manžel trochu netrpělivě.

"Možná byste se mohla zastavit u nás, Margareto," navrhl Cawston. "Vím, že by Daisy byla potěšena."

"Díky, Stu," zavrtěla hlavou Margareta. "Myslím, že dnes večer ne."

Nyní byli na půli cesty k budově letištního terminálu. Za nimi vystupovali z letadla ostatní. Premiér si ještě jednou uvědomil ten tichý a pozorující dav. Zvědavě poznamenal:

"Jsou nějak nezvykle zticha, ne?"

Cawston se zamračil.

"Řekli mi, že ti lidé nejsou zrovna přátelé." Dodal: "Ale zdá se, že je to ve skutečnosti organizovaná demonstrace. Přijeli sem v autobusech."

A pak, jako by jeho slova znamenala signál, propukla bouře. Nejprve se ozvaly výkřiky, jakoby napjaté a pak náhle uvolněné. Jako zadrnčení struny. Jejich slova se dala rozeznat.

"Starý kozle!"

"Diktátore! Necitelný bastarde!"

"My tě vyženeme!"

"Už nebudeš dlouho premiérem!"

"Počkej v příštích volbách!"

Ve stejné chvíli jim vyskočily nad hlavy transparenty, pečlivě načasované. Dosud je ukrývali, ale teď mohl Howden číst:

MINISTERSTVO PŘÍSTĚHOVALECTVÍ - KANADSKÉ GESTAPO!

ZMĚŇTE ĎÁBELSKÉ PŘÍSTĚHOVALECKÉ ZÁKONY!

KANADA POTŘEBUJE DUVALA, NE HOWDENA!

PUSTTE K NÁM DUVALA, ZASLOUŽÍ SI TO!

ODTUD BY VYHNALI I JEŽÍŠE KRISTA!

PRYČ S NECITELNOU VLÁDOU!

Se sevřenými rty se zeptal Cawstona:

"Vy jste o tom věděli?"

"Brian Richardson mě varoval," řekl nešťastně ministr financí.

"Podle něho je to koupené a placené opozicí. Ale upřímně řečeno, nečekal jsem, že to bude tak zlé."

Premiér viděl televizní kameru, jak švenkuje přes plakáty na hlučící dav. Tahle scéna dnes obletí celou zem. Nezbylo, než pokračovat v cestě do budovy. Zlostné výkřiky ještě zesílily. James Howden vzal Margaretu za ruku a přinutil se k úsměvu.

"Dělej, jako by se nic nedělo," naléhal. "A nepospíchej."

"Já se snažím," řekla Margaret. "Ale jde mi to dost těžko."

Hluk výkřiků zeslábl, když vešli do budovy. Čekala tam skupina reportérů. Opodál stál Brian Richardson. Na premiéra bylo zaostřeno několik televizních kamer.

Když se Howdenovi zastavili, mladý reportér se zeptal:

"Pane premiére, změnil jste svůj názor na Duvalův případ?"

Po Washingtonu... po rozhovorech na nejvyšší úrovni, prezidentově účtě, při vlastním úspěchu... dostat jako první takovouhle otázku, to ho naprosto znechutilo. Zkušenost, moudrost, opatrnost, vše ustoupilo, když premiér našťavaně prohlásil:

"Ne, své stanovisko jsem nezměnil, a ani není pravděpodobné, že to udělám. Co se tady teď odehrává - pokud o tom nevíte - je připravená politická demonstrace, vyvolaná nezodpovědnými živly."

Reportérova tužka se jen míhala, když premiér pokračoval:

"Tito lidé - a není to nutné, abych je jmenoval - používají bezvýznamnou událost, aby odvrátili veřejnost od skutečných úspěchů vlády v podstatně důležitějších oblastech. Navíc, říkám vám, že tisk, tím že dál upozorňuje na okrajovou aféru, v době, kdy naše země stojí před zásadním rozhodnutím, je buď bláznivý, nebo nezodpovědný, možná obojí."

Viděl Briana Richardsona, jak zuřivě kroučí hlavou. Dobrá, pomyslel si Howden, noviny už si mnohokrát upravily věci podle svého a někdy je útok tou nejlepší obranou. Pokračoval, ale již mírněji, jeho vztek slábl.

"Pánové, měli byste si vzpomenout, že jsem na otázky o té záležitosti zdlouhavě a trpělivě odpovídal před třemi dny. Ale jestli jste to zapomněli, rád vám potvrdím, že vláda hodlá postupovat podle práva tak, jak je to zakotveno v přístěhovaleckém zákonu."

Někdo se klidně zeptal:

"Znamená to, že necháte Duvala hnít na lodi?"

Premiér odsekl:

"Ta otázka se mě netýká."

Byla to nešťastná volba slov: chtěl říci, že záležitost není v jeho vlastní kompetenci. Ale umíněnost mu zabránila, aby změnil, co již jednou vyslovil.

Večer šel jeho výrok od pobřeží k pobřeží. Radio a televize ho zopakovaly a ranní úvodníky, s menšími obměnami, měly palcové titulky: Duvalův případ se premiéra netýká! Neodpovědný je tisk a veřejnost.

Kapitola 12

VANCOUVER, 4. LEDNA

Premiérovovo zvláštní letadlo přistálo na ottawském letišti pár minut před druhou odpoledne východního času. Ve stejné chvíli bylo ve Vancouveru - o tři časová pásma a o čtyři provincie západněji - ještě dopoledne a hodiny se teprve blížily k půl jedenácté. A tehdy mělo v soudcově pracovně začít projednávání příkazu NISI, což mohlo ovlivnit budoucnost a svobodu Henriho Duvala.

"Proč v soudcově pracovně?" zeptal se Alana Maitlanda Dan Orliffe na chodbě budovy Nejvyššího soudu. "Proč ne v soudní síni?"

Alan přišel chvíli předtím zvenku. V noci foukal ostrý nárazový vítr, každý se ve městě trásl zimou, nyní v teple budovy kolem něho proudil čilý život: spěchající advokáti s rozevlátými taláry, jiní se svými klienty v poslední domluvě před líčením, soudní úředníci, novinoví reportéři - dnes více než obvykle, protože zájem o Duvalův případ rostl.

"Slyšení pak bude v soudní síni," řekl Alan spěšně. "Podívejte, já teď nemůžu; náš případ začne za pár

minut."

Uvědomoval si připravenou tužku Dana Orliffa a jeho otevřený zápisník. Tolik se toho za posledních pár dní stalo: právě od Orliffova originálního článku, pak znovu včera, kdy noviny přinesly zprávu o jeho žádosti k šetření Habeas corpus. Pak následovala řada rozhovorů a otázek: Opravdu má svůj velký případ? Co očekává, že se stane, Pokud bude příkaz vystaven, co podnikne dál?

Z většiny těch otázek se vykroutil, s omluvou a poukazem na profesionální důvody, a rozhodně, jak jim zdůraznil, se nemohl bavit o případu, který dosud nebyl uzavřen. Byl si také vědom své nevýhody: Soudci hleděli s nepřízní na advokáty, vyhledávající publicitu - a pozornost tisku, jakou nyní přitahoval, ho stavěla do těžké pozice a ubírala mu body. Ale nic už nemohlo zastavit titulky, včera i dnes, ani reportéry z rádia a televize... Ještě včera odpoledne začaly chodit telegramy, telefon vyzváněl skoro bez ustání, ozývali se lidé ze všech stran, z celé země. Většinou lidé, o kterých nikdy neslyšel, i když mezi nimi bylo i pár známých jmen. Všichni mu přáli úspěch, někteří nabízeli i peníze - až ho samotného dojmalo, jak mohlo utrpení jediného nešťastného muže vzbudit takový zájem a soucit.

Nyní, ve chvíli, kdy Alan domluvil s Danem Orliffem, ho obklopili další reportéři. Jeden z těch, kterého si Alan pamatoval od včerejška a který nebyl z Vancouveru, ale z montrealské Gazette, se zeptal:

"Proč vlastně musíte nejdřív do soudcovy pracovny?"

Alan se rozhodl, že bude lépe, když se minutu zdrží a vysvětlí jim to. Tohle nebyli běžní soudnickáři, a tisk mu navíc pomohl, když to potřeboval nejvíc...

"Všechny záležitosti, s výjimkou hlavních líčení," vysvětloval rychle, "se projednávají v soudcově kanceláři a ne v soudní síni. Ale když je potřeba vyslechnout více svědků, často je do věci zapojeno příliš mnoho lidí, takže soudce přemístí jednání do soudní síně, a ta se pak na určitou dobu v tom určitém případě, stává jeho pracovnou."

"Zatraceně!" zazněl zezadu posměšný hlas. "Proč ten formální starý přístup, když je právo oslovské?"

Alan se ušklíbl.

"Kdybych s vámi souhlasil, tak byste mě citoval."

Malý muž vpředu se zeptal:

"Bude tady dneska Duval?"

"Ne," odpověděl Alan. "Je stále na lodi. Bude moci odtamtud jen v případě, že to příkaz umožní a nařídí vyšetřit, jak je to se zadržováním toho člověka. O tom bude právě dnešní jednání."

Tom Lewis procpal svou malou, silnou postavu skupinou novinářů. Vzal Alana za ruku a pobídl ho:

"Tak jdeme, je nejvyšší čas"

Alan se podíval na hodinky, bylo téměř 10:30.

"To je všechno," řekl reportérům. "Teď půjdeme raději dovnitř."

"Zlom vaz, kamaráde!" řekl kdosi z tiskové agentury. "Držíme ti palce."

Když za posledním mužem zapadly dveře, soudní úředník zvolal:

"Klid, prosím!"

Do přední části malé čtvercové soudní síně, doprovázen úředníkem, vstoupil nevysoký, kostnatý soudce Willis. Zaujal své místo, formálně se uklonil porotě - bylo to asi dvacet lidí, s nimiž měl v tomto případě co činit - a aniž by se otočil, lehce dosedl do křesla, které za něho postavil soudní sluha.

Tom Lewis se naklonil k Alanovi vedle sebe a zašeptal:

"Pokud se tenhle chlapík se židlí jednou o sekundu opozdí, bude ten tlust'och v pánu."

V tu chvíli se soudce podíval jejich směrem. Měl ostře vyhraněnou tvář, zvýrazněnou hustým obočím a pronikavými očima, které nahněly před dvěma dny Alanovi vítr. Alan se v duchu ptal, jestli mohl poznámku zaslechnout, ale došel k závěru, že to možné nebylo. Nyní, s krátkým formálním přikývnutím soudce zřízení oznámil že procedura může začít.

Alan se rozhlédl po soudní síni obložené mahagonovým dřevem. Viděl, že novináři obsadili celé dvě přední řady sedadel, po obou stranách středové uličky. Na těžce straně jako Alan byli i jeho kolegové právníci, kteří si většinou pročítali právníké dokumenty a čekali, až je zavolají k jejich kauze. Pak do místnosti vešlo pět mužů. Všechny hlavy se otočily tím směrem.

První byl kapitán Jaabeck v modrém seržovém obleku, s kabátem přes ruku. V tom nehostinném prostředí se pohyboval trochu nejistě. Doprovázel ho starší, dobře oblečený muž, ve kterém Alan poznal kolegu z právníké firmy dole ve městě, která se specializovala na námořní právo. Pravděpodobně tady bude zastupovat lodní společnost. Ti dva si sedli za novináře.

Právník, kterého Alanovi už jednou kdosi představil - se na něho podíval a přátelsky kývl hlavou na pozdrav. Kapitán Jaabeck mu také s lehkým úsměvem pokynul.

Bezprostředně za nimi následovalo trio dalších - Edgar Kramer jako obvykle v dokonalém obleku s jemným proužkem, s pečlivě složeným kapesníčkem v náprsní kapse, druhý byl pevně stavěný muž s krátkým hustým knírem. Ve dveřích dal Kramerovi přednost. Zřejmě asistent z ministerstva, pomyslel si Alan. Za těmito dvěma vešel další mohutný muž distinguované postavy. Z jeho vzhledu a jistých pohybů Alan usoudil, že je to bezpochyby také právník.

Začalo vyřizování žádostí, ležela jich tam celá hromádka. Úředník vyvolával jeden případ po druhém. Hned poté vstal příslušný právník a ve stručnosti vyličil, svůj případ. Soudce obvykle položil jednu nebo dvě zdánlivě náhodné otázky, pak přikývl na znamení, že souhlasí s formálním přijetím žádosti. Tom Lewis šťouchl do Alana.

"Není to tvůj přítel Kramer, ten s tím kyselým ksichtem?" Alan přikývl. Tom natáhl hlavu, aby si prohlédl ostatní. Za okamžik se obrátil zpět a našpulenými rty tichounce hvízdal. Zašeptal: "Viděls, kdo je tam s nimi?"

"Ten módní švihák v šedém obleku?" zašeptal Alan. "Nevím, já ho neznám. Ty ano?"

Tom si zakryl ústa rukou, aby ztlumil hlas.

"Samozřejmě. Nikdo menší, než A. R. Butler, královský rada. Vytáhli na tebe těžké kalibry, kamaráde. Nechceš raději utéct?"

"Abych řekl pravdu," zamumlal Alan, "chtěl bych."

A. R. Butler bylo neuvěřitelně významné jméno. Jeden z nejúspěšnějších advokátů v celém městě. Měl vynikající pověst a obrovské zkušenosti. Jeho křížové výslechy a pledoyery mohly být smrtelné. Normálně se angažoval jen ve velkých případech. To muselo stát přistěhovalecký úřad dost námahy, pomyslel si Alan. A také tučné palmare, aby si zajistili jeho služby. Alan si povšiml, že mezi novináři proběhla vlna vzruchu.

Úředník zvolal:

"V záležitosti Henri Duvala - žádost o Habeas Corpus."

Alan vstal. Rychle řekl:

"Mylorde, mohu vás požádat o odklad pořadí?"

Byla to obvyklá zdvořilost vůči ostatním právníkům. Za ním na seznamu byly žádosti, v nichž nešlo o spor, a tak je bylo možné vyřídit rychle. Pak zůstala jména účastníků, kde se předpokládalo delší projednávání.

Když soudce přikývl, úředník vyvolal další jméno. Alan se opět usadil. Pocítil na rameni dotyk ruky. Byl to A. R. Butler. Starší právník přešel místnost během Alanova vystoupení a posadil se za něho. Přivanula s ním vůně pánské kolínské.

"Dobré ráno," zašeptal. "Jsem také ve vaší kauze --- za přistěhovalecký úřad. Jmenuji se Butler."

Se zdvořilým úsměvem, s jakým starší kolega přijímá nového člena v klubu, mu podal ruku. Alan ji stiskl. Byla měkká a pěstěná.

"Ano," zašeptal. "Já vím."

"Harry Tolland zastupuje Nordic Shipping." Ukázal na právníka, který doprovázel kapitána Jaabecka. "To oni jsou vlastníci té lodě, myslím, že to víte."

"Ne," vydechl Alan. "To jsem nevěděl, moc děkuji."

"V pořádku, příteli, myslel jsem jen, že by vám tahle informace mohla přijít vhod." A. R. Butler znovu položil ruku Alanovi na rameno. "Zvolil jste si zajímavý případ, budeme s tím mít co dělat."

S přátelským pokývnutím se vrátil na druhou stranu místnosti. Alan se podíval tím směrem, aby zdvořilost oplatil a mohl pozdravit Edgara Kramera. Na chvíli se jejich pohledy střetly. Pak se úředník s mrazivým pohledem otočil. S rukou před ústy řekl Tom:

"Otoč se a oťři si rukávem místo, kde se tě ten velký muž dotkl."

Alan se usmál:

"Bylo to od něho přátelské, ne?"

Ale důvěra navenek, to byla póza. Svírala ho rostoucí nervozita a napětí.

"Jedna z předností našeho povolání," bručel Tom.

"Kdekdo se usmívá, než do tebe vrazí nůž."

Začalo druhé čtení. Normálně by byla soudní síň téměř prázdná, ale zatím odešel jen jeden nebo dva právníci, kteří již byli hotovi. Bylo zřejmé, že všichni zůstávají kvůli kauze Henriho Duvala. Vzbudila velký zájem. Rozvodová záležitost, která byla nyní na pořadu, se rozhodla velmi rychle. A teď zavládlo očekávání. Stejně jako předtím, zvolal soudní sluha:

"Ve věci Henriho Duvala."

Alan vstal. Když mluvil, jeho hlas byl napjatý.

"Mylorde..." zaváhal, odkašlal si a umkl.

V soudní síni bylo ticho. Reportéři otočili hlavy. Zkoumavé oči pana soudce se dívaly přímo na něho. Začal znovu.

"Mylorde, jsem zde v zastoupení žadatele Henriho Duvala. Jmenuji se Alan Maitland a můj učený kolega pan Butler" - Alan se podíval přes síň - "zde zastupuje Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství a můj učený kolega pan Tolland" - Alan se podíval do poznámky, kterou si před chvilkou udělal -

"reprezentuje Nordic Shipping Company."

Právník, sedící vedle kapitána Jaabecka také vstal a uklonil se soudci.

"V pořádku," řekl soudce Willis nevrle. "Oč tedy jde?"

Otázka zněla odmítavě a obsahovala jemnou ironii. Bylo nepravděpodobné, že by ctěná osoba soudce Nejvyššího soudu který zaručeně četl noviny - mohla zůstat neinformovaná za uplynulých jedenáct dnů o existenci Henriho Duvala. Ale bylo to připomenutí, že soud chce znát a zabývat se pouze fakty a zákonným způsobem předloženými návrhy. Navíc Alan věděl, že argumenty, které uvedl před dvěma dny, musí teď znovu přesně zopakovat. Stále nervózní, váhavě začal.

"Když Vaše lordstvo dovolí, případ je následující."

Ještě jednou Alan Maitland popsal status Henri Duvala na palubě Wasterviku, doplnil dvojí kapitánovo odmítnutí, aby vzal černého pasažéra na břeh před příslušné úřady. Znovu připomenul, že to je třeba považovat za neoprávněné Duvalovo uvěznění, které porušuje jedno ze základních lidských práv.

Zatímco mluvil, uvědomoval si Alan, jak křehké má důkazy na podporu svého tvrzení. Ale když se mu vrátila sebedůvěra, mluvil plynuleji, než při prvním vystoupení, rostla i jeho buldočí umíněnost. Když mluvil, občas mrkl vpravo, kde seděl královský rada A. R. Butler, pozorně naslouchal, za jedním uchem si přidržoval dlaň a příležitostně si dělal poznámky do bloku. Jenom jednou - jak Alan postřehl periferním pohledem, objevil u zkušeného advokáta nádech

shovívavého úsměvu. Kapitán Jaabeck, jak viděl, napjatě sledoval jeho řeč. Opět si uvědomil, že v této budově musí být opatrný a vyvarovat se citové interpretace případu. Ale přesto si v koutku duše vybavoval tvář mladého muže, poznamenanou směsicí naděje a rezignace. Co asi za hodinu nebo dvě převáží? Naději nebo zklamání?

Zakončil řeč stejným argumentem jako předešlým. I černý pasažér má právo požádat přistěhovalecký úřad o možnost zdůvodnit svou žádost o status přistěhovatele. Pokud bude takové právo upřeno všem přichozím do země, možná dokonce i "bona fide" kanadským občanům, kteří dočasně nemají možnost prokázat svou totožnost - úřad odmítne i takové osobě vstup do vlastní země. Právě tento argument, vyvolal úsměv soudce Willise, když jej slyšel poprvé. Tentokrát se neusmál. Z bělovlasé vzpřímené postavy vanul chlad nezúčastněnosti.

Alan se posadil. Zdálo se mu, že celá jeho desetiminutová řeč byla slabá a časově nepřiměřená.

Nyní povstal sebejistý A. R. Butler, s širokými rameny a s nehranou důstojností - jako římský senátor - pomyslel si Alan a obrátil se k soudci.

"Mylorde," soudní síň zaplavil uhlazený, hluboký hlas. "Poslouchal jsem se zájmem argumenty mého váženého kolegy pana Maitlanda a netajím se obdivem."

Na chvíli se vypočítavě odmlčel, a to stačilo Tomovi Lewisovi, aby zašeptal:

"Ten mizera je schopen říci, že jsi nezkušený zajíc aniž by to slovo vůbec vyslovil."

Alan přikývl. Myslel si totéž.

Hlas pokračoval:

"Poslouchal jsem se zájmem, protože pan Maitland přednesl právní problém s obdivuhodnou schopností udělat železnou kouli z právnícké mýdlové bubliny."

Od každého jiného by se to zdálo kruté až brutální. Od A. R. Butlera, který hovořil vlídně a se srdečným úsměvem slova působila jako lehká důtka s nepatrným náznakem jemné ironie. Vedle Alana se někdo zasmál. A. R. Butler pokračoval:

"Čistá pravda, jak se pokusím objasnit, mylorde, je taková, že klient mého učeného kolegy, pan Duval o jehož potížích všichni víme a pro něž - jak mohu potvrdit - má Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství mimořádné pochopení... tedy čistá pravda je taková, že Duval není zadržován nezákonně, ale zcela legálně, na příkaz k vazbě, vystavený přesně podle přistěhovaleckého zákona Kanady. Navíc doložím Vašemu lordstvu, že kapitán lodi Wastervik jednal plně v souladu se zákonem, když Duvala uvěznil, jak to nazývá můj učený kolega. Ve skutečnosti, pokud by to kapitán lodi odmítl udělat..."

Zkušené, dokonale vypilované fráze dál plynuly z jeho úst. Zatímco Alan občas zaváhal, hledaje správné slovo. A. R. Butler mluvil přesně, s rytmičtou dynamikou. Kde se Alan dostával k pointě pomalu a neohrabaně - někdy se i zdlohavě vracel k vysvětlení - A. R. Butler vždy soustředil pozornost k jedinému bodu, aby pak rychle přešel k dalším. Jeho argumenty byly přesvědčivé. Že zadržování bylo legální, že všechno se děje podle zákona, že kapitán lodi neudělal chybu, stejně jako přistěhovalecký úřad, když Henrimu Duvalovi, jako černému pasažérovi odmítl přiznat jakákoli zákonná práva a on tedy nemůže požadovat mimořádné přijetí u tohoto úřadu. Že Alanův argument o hypotetickém kanadském občanovi, kterému byl odepřen vstup, byl k zasmání prostínky. Což také A. R. Butler samozřejmě bez špatného úmyslu, udělal.

Alan musel uznat, že to bylo brilantní vystoupení.

A. R. Butler uzavřel:

"Mylorde, žádám o zamítnutí této žádosti a zrušení práva NISI."

Pak se obřadně uklonil a zaujal zase své místo.

V soudní síni bylo ticho. Na jevišti vystoupila hvězda a zase odešla. Od své úvodní věty - "Oč tedy jde?" pan soudce Willis nepromluvil. Ačkoliv tu city neměly místo, Alan očekával přinejmenším malé justiční divadlo, ale nic takového se nekonalo. Soudce se zajímal o případ jako by se hovořilo o cihlách a cementu a ne o lidské bytosti. Nyní se soudce pohnul. Zaměnil strnulou pozici v křesle s vysokým opěradlem, naklonil se pro sklenici se studenou vodou, napil se a zadíval se do poznámek.

Novináři začali být netrpěliví. Alan si všiml, že někteří se dívali na hodinky. Asi se blíží uzávěrka, domyslel si. Ačkoli již uplynula jedenáctá, síň zůstávala nezvykle plná. Odešlo jen několik právníků, kteří tu byli s jinými případy. Alan otočil hlavu a všiml si, že několik míst vzadu se naopak ještě zaplnilo. Poprvé Alan zaznamenal i zvuky doléhající sem zvenčí: vítr, který sílil a slábl, vzdálený zvon, z nábřeží zahoukání mosazné lodní sirény - pravděpodobně nějaká loď odplouvala. I Wastervik může brzy vyplout, ať už s Duvallem nebo bez něho. Dobrá, za chvíli bude vědět víc.

V tichu zavržala židle. Byl to Tolland, právník lodní společnosti. Hlasem, který přímo skřípal ve srovnání s lahodným tónem A. R. Butlera, začal:

"Když Vaše lordstvo dovolí..."

Soudce Willis přísně vzhledl od svých poznámek.

"Ne, pane Tollande," řekl. "Není třeba, abych vás obtěžoval."

Právník se uklonil a posadil se.

Takže to bylo jasné. Soudcova slova mohla znamenat jediné. Alanův případ se zbortil a k jeho zhroucení už nebylo třeba dalších argumentů.

"No co," zašeptal Tom. "Alespoň jsme to zkusili."

Alan přikývl. Smířil se s tím, že tak jako tak očekával spíše prohru. Nakonec od začátku věděl, že jeho strategie není nic víc, než pouhý výstřel do tmy. Ale teď, když porážka přišla, pocítil v ústech hořkou pachut'. Přemýšlel o tom, do jaké míry se na ní podepsala jeho vlastní nezkušenost, jeho verbální nešikovnost. Kdyby uměl jistěji vystupovat - tak přesvědčivě, jako například královský rada A. R. Butler - mohl by uspět? Anebo kdyby měl více štěstí a narazil na jiného soudce, citlivějšího, než je tenhle přísný, nabručený člověk za soudcovským stolcem, mohl by čekat jiný

výsledek, než teď? Zdálo se, že ne.

Výrok, který měl nyní pronést, uzrál v mysli soudce Stanleye Willise ještě předtím, než kdokoli z právníků vůbec promluvil, a to nezvratně. Měl očividně slabost pro případ Alana Maitlanda. Vznikla během několika sekund při prvním slyšení před dvěma dny a ocenil zjevnou důvtipnost té myšlenky. Tehdy měl ovšem dostatečné důvody pro vystavení příkazu NISI. Nyní však - k soudcově velké lítosti - tu nebyl důvod, aby vydal příkaz předvedení Duvala pro Habeas corpus. Soudce Willis považoval A. R. Butlera, královského radu, za exhibicionistu a šmíráka.

Rétorika a plynulá řeč, ukázky vlídné laskavosti, byly pouhými triky, které mohly - a také ovlivňovaly - poroty, ale na soudce působily mnohem menším dojmem. Nicméně nemohl objevit trhlinu v právnických znalostech A. R. Butlera, stejně jako argumenty, které uvedl, byly prakticky nenapadnutelné.

Pan soudce Willis musí - a také to za chvíli udělá - žádost o Habeas corpus odmítnout. Moc si ale přál najít nějaký způsob, jak by mohl mladému právníkovi Alanu Maitlandovi a tím i Henrimu Duvalovi pomoci.

Jeho přání mělo dva důvody. Za prvé, jako dychtivý čtenář novin, byl soudce Willis přesvědčen, že by ten černý pasažér bez domova měl dostat šanci opustit loď a žít v Kanadě. Od první reportáže věděl, že přistěhovalecký úřad může přimhouřit oko, jako už to udělal v nesčetných jiných případech, o nichž soudce Willis věděl. Nerozčílovalo ho jen jakým způsobem byl vyřešen případ Duval, ale také, že vláda - prostřednictvím svých úředníků, rozhodujících o přistěhovalectví - zaujala pozici strnulého a neobměkčitelného despoty.

Za druhé, soudci se Alan Maitland líbil. Ta jeho nešikovnost, občasná zadrhnutí, soudci přinejmenším nevadily. Dobrý právník, jak dávno věděl, přece nemusel být hned Démosthénem. Když se Duvalův případ objevil v novinách, soudce Willis předpokládal, že mu některý ze zkušených členů advokátní komory dobrovolně ze soucitu nabídne bezplatnou právní pomoc. Nejdříve ho rozesmutnilo, že se nikdo takový nenašel, a pak, když se objevily první zprávy, že se jediný mladý právník rozhodl vstoupit do arény, tajně se tím potěšil. Nyní, když se díval na Alana Maitlanda, byl na něho přímo hrdý. Jeho vlastní role v tomto případě, byla ovšem zcela náhodná. A přirozeně osobní sympatie nebo zaujatost nemohla jeho soudní výrok ovlivnit. Ale současně - soudce přece mohl rozhodnout tak i tak. Všechno záleží na tom, uvažoval soudce Willis, jak prohnat se ten mladý zástupce Henriho Duvala zachová.

Soudce stručně oznámil, proč uznává argumenty A. R. Butlera.

"Že kapitán zadržuje Duvala, odpovídá příkazu k zadržení, který legálně vyslovil imigrační úřad," prohlásil soudce. "Takže nešlo o nezákonné uvěznění, pro něž by měl být vydán výrok Habeas corpus. Nevrlé dodal: "Žádost se zamítá."

Alan se chystal odejít a skládal si papíry do kufříku, když tentýž hlas mírně řekl:

"Pane Maitlande!"

Alan vstal.

"Ano, mylordě."

Husté obočí se stáhlo ještě hrozivěji. Alan přemýšlel, co se může stát? Soudce zřejmě pronese ostrou výtku. Ostatní, kteří se také zvedali k odchodu, opět zaujali svá místa.

"Uvedl jste," prohlásil soudce, "že váš klient má právo na přijetí k výsledku, týkajícímu se návrhu k imigraci. Logický postup tedy by byl obrátit se na Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství, jehož úředníci" - soudce Willis pohlédl na skupinu, v jejímž středu byl Edgar Kramer - "vám patrně teď sami umožní, oč žádáte."

"Ale mylordě..." začal Alan netrpělivě. Zmlkl zaskočen, rozčilen sám nad sebou. Ani s právníkou rozvleklostí nebyl schopen říci soudci provinční stolice Nejvyššího soudu: "To co teď říkáte, je přece nesmysl. Což jste to neslyšel? Imigrační úřad odmítá Duvala vyslechnout, což byl důvod, kvůli němuž jsme se tady dnes hádali. Vy jste asi neposlouchal, o čem se tu mluvilo? Nebo jste nerozuměl? Anebo jste celou tu dobu spal?" napadlo ho v duchu. Bylo to mimořádně špatné, pomyslel si Alan, dostat se před takového tvrdého bezcitného soudce. Musel být za šaška, v takovém jednání byl vrchol té ostudy.

"Ovšem," poznamenal soudce Willis, "pokud přistěhovalecký úřad bude neústupný, vždycky můžete ještě požádat o Mandamus, příkaz Nejvyššího soudu úřadu, aby vyhověl žádosti, nebo snad ne?"

Alanovi se drala na jazyk ostrá slova. Bylo to k nesnesení. Jako by nestačilo, že prohráli bez... Náhlé poznání jeho vnitřní výlev zastavilo. Vedle sebe viděl Toma Lewise, hleděl naprosto znechuceně. Bylo zřejmé, že si Tom také myslí o absurdním soudcově návrhu své. A teď... Alan zalétl v duchu zpátky... Na polozapomenuté přednášky na universitě... K zaprášeným učebnicím, otevřeným, ale nepoužívaným... Tam někde, teď to věděl, musel být klíč, jen jím pootočit. Kolečka v mozku se mohla zavařit, než zapadla na svá místa. Alan si olízl horké rty. Díval se na soudce a s rozpaky spustil:

"Mohu-li poprosit Vaše lordstvo..."

Oči Willisovy se na něho upřely:

"Ano, pane Maitlande?"

Chvilí předtím Alan slyšel kroky, jak jdou lidé k východu. Nyní se vraceli. Vrzla židle, jak si na ni zase někdo sedl. Ostatní v soudní síni čekali, co bude dál.

A. R. Butler vrhl pohled k Alanovi, pak k soudci. Pak zase zpět. Edgar Kramer byl zjevně v rozpacích. Alan si všiml, že Kramer podivně zneklidněl. Několikrát se zavrtěl na své židli, jako by mu bylo fyzicky zle.

"Bylo by Vaše lordstvo tak laskavo," zeptal se Alan, "a mohlo zopakovat svá poslední slova?"

"Řekl jsem," odpověděl trpělivě soudce Willis, "že pokud bude imigrační úřad neústupný, můžete vždycky požádat o příkaz Mandamus."

Na tváři A. R. Butlera se objevil chápající výraz - a současně výraz vzteku. V Alanově mysli šlehla teď dvě slova jak výstřely ze startérové pistole: Obiter dictum. Obiter dictum: to, co je řečeno mimochodem... soudcův názor,

vysypaný jen tak z rukávu. Přístup k právnické otázce, která se nevztahuje k projednávanému případu... Obiter dictum, slova zcela nezávazná... řečená jen jako příklad, vodítko, aby strana pochopila...

Soudce Willis promluvil bezděčně, jako by ho náhle napadla myšlenka, kterou hned zapomněl. Ale Alan už pochopil, že to nebyla náhoda, jež se mihla myslí toho nevrlého muže. Jak špatně ho odhadl, když ho považoval za necitu, klímajícího za stolem.

"Děkuji vám, mylordě," řekl Alan. "Budu žádat okamžitě o výrok Mandamus."

Příkaz Nejvyššího soudu se v současnosti skoro nepoužíval. Ale mohl se použít, pokud o něj někdo požádal. Mandamus - starodávné: "my prikazujeme!" Závazný úkol, aby veřejný úředník splnil svou povinnost... privilegium anglických králů z doby reformace, a nyní právo soudců, i když je jen velmi zřídka využívají. Takový dokument, prikazující Edgaru Kramerovi z moci soudu ho mohl donutit vykonat, co na něm Alan požadoval: umožnit Duvalův výslech bez prodlení a bez dalších otázek. A svým obiter dictum tou nevinou poznámkou soudce Willis jasně naznačil, že Mandamus, pokud o ně zažádá, by mohl nyní udělit.

"Podívej se na ty hudlaře," zašeptal Tom Lewis. "Teď se opravdu potí."

Na druhé straně soudní síně byli A. R. Butler, Edgar Kramer a právník lodní společnosti, s hlavami dohromady, a vášnivě, i když ztlumenými hlasy, diskutovali. Po chvíli A. R. Butler, s červenou tváří, již ne tak uhlazenou, vstal a obrátil se k soudci. Se stěží vydařenou zdvořilostí řekl:

"Žádám Vaše lordstvo o povolení krátké přestávky, abych se mohl poradit se svým klientem."

"Dobře."

Soudce čekal, díval se nezúčastněně na strop. Ruce měl sepnuté před sebou na stole. Zástupce černého pasažéra nezklamal, byl tak důvtipný a bdělý jak očekával. Alan si sedl.

"Bůh žehnej jeho šedinám!" zamumlal Tom Lewis.

"Pochopils to?" zeptal se Alan Maitland.

"Nejdřív ne," zašeptal Tom. "Teď už jo. Je to dobré!"

Alan přikývl. Uvnitř zářil, ale měl se na pozoru dát to najevo. Soudcova zdánlivě náhodná slova, to věděl, přivedla druhou stranu do úzkých. Imigrační úřad, v osobě Edgara Kramera, si musí okamžitě vybrat jedno ze dvou řešení: buď budou dál odmítat výslech, o který žádal Alan nebo změni stanovisko a připustí jej. Pokud by se rozhodli pro první možnost, Alan by požádal o příkaz Nejvyššího soudu, který by k tomu Kramera donutil. Navíc, tím, že by vydání příkazu a další procedura nějaký čas trvaly, Alan by se mohl postarat, aby byl Henri Duval přemístěn na břeh, jako osoba zapojená v právnickém jednání, a Wastervik by zatím mohl odplout.

Na druhé straně - jak Edgar Kramer rozčileně zdůraznil při jejich prvním setkání - kdyby úřad přijetí žádosti umožnil, oficiálně by tím uznal, že Henri Duval existuje. A tak by se otevřela cesta k dalším právnickým krokům, včetně možnosti odvolat se. V tom

byla šance, že se procedury protáhnou, Wastervik odpluje a zanechá Henriho Duvala v Kanadě jako "předmět doličný".

A. R. Butler už opět stál. Nálada se mu částečně vrátila. Ale Edgar Kramer se nazlobeně mračil.

"Mylorde, chtěl bych oznámit, že Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství přihlédlo k přání Vašeho lordstva a rozhodlo se vyhovět zvláštní žádosti v kauze klienta mého kolegy pana Duvala. Chtěl bych zdůraznit, že tak učinilo přesto, že je k tomu žádný zákon nezavazuje."

Soudce Willis se předklonil a ostře řekl:

"Nevyslovil jsem žádné přání."

"Když Vaše lordstvo dovolí..."

"Nevyslovil jsem žádné přání," opakoval rozhodně soudce. "Pokud se úřad rozhodl vyslechnout Duvala, je to jeho vlastní rozhodnutí. Z tohoto místa soud na nic takového nenáležal. Je to jasné a srozumitelné, pane Butlere?"

Zdálo se, že A. R. Butler polkl nasucho.

"Ano, mylordě, jasné."

Soudce se obrátil k Alanovi a přísně se zeptal:

"Jste spokojen, pane Maitlande?"

Alan vstal.

"Ano, mylordě," odpověděl. "Naprostě spokojen."

A. R. Butler a Edgar Kramer spolu rychle konsultovali. Zdálo se, že Kramer cosi důrazně pronesl. Právník několikrát přikývl a nakonec se zasmál. Opět se obrátil na soudce.

"Je tu ještě jeden bod, mylordě."

"Ano?"

R. A. Butler se podíval úkosem na Alana a zeptal se:

"Mohl by si pan Maitland najít čas pro další konzultaci ještě dnes odpoledne?"

Soudce Willis se zamračil. To bylo plýtvání časem. Soukromé schůzky mezi jednotlivými stranami nebyly věcí soudu.

Alan trochu rozpačitě přikývl a odpověděl Butlerovi:

"Ano."

Teď získal co potřeboval, nechtěl klást ve spolupráci překážky. Aniž by si všiml soudcovy reakce, A. R. Butler řekl lichotivě:

"Jsem rád, že nám pan Maitland v tomto bodě vyhověl, protože vzhledem ke zvláštním okolnostem i my máme zájem vyřídit vše co nejrychleji. Proto expozitura Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství navrhuje, aby se přijetí konalo ještě dnes, v čase, který bude panu Maitlandovi a jeho klientovi vyhovovat."

Alan pochopil, že skočil expertovi na špek. Kdyby nebyl před chvílí tak ukvapeně souhlasil, mohl se vymluvit na nedostatek času, na jiné případy... Skóre, pokud by to bral sportovně, teď bylo vyrovnané.

Prísny pohled soudce Willise se zase upřel na něho.

"Mohli bychom to tedy uzavít. Souhlasíte, pane Maitlande?"

Alan zaváhal, podíval se na Toma Lewise, který jen pokrčil rameny. Oba měli na mysli stejnou věc: Alanovi bylo jasné, že Edgar Kramer znovu prohlédl jejich zdravotní taktiku a udělal protitah. Jediná zbraň, kterou měli, byla teď otupená. Nyní, když se výsledek uskuteční dnes odpoledne, zřejmě ani další právní kroky, které mohou případně následovat, nebudou trvat tak dlouho, aby se podařilo udržet Henriho Duvala na pevnině, než Wastervik odpluje. Vítězství, které se před chvílí zdálo na dosah ruky, se nyní zase vzdalovalo.

Alan odevzdaně řekl:

"Ano, mylord - souhlasím."

Když se A. R. Butler mírně usmál, reportéři se začali tlačit u dveří. Jen jeden člověk je dokázal předběhnout - Edgar Kramer, s tvář stáženou, tělem napjatým, jak spěchal ze soudní síně.

Část druhá

Když Alan Maitland opustil soudní síň, obklopil ho pultucet reportérů, kteří se vrátili od telefonů, sotva nadiktovali do redakcí své články.

"Pane Maitlande, jaké máte nyní šance?"

"Kdy budeme moci vidět Duvala?..."

"Hej, Maitlande! - co je s tím předvedením..."

"Jo a vo co tam bude?..."

"Vysvětlete nám tu fintu s příkazem Nejvyššího soudu..."

"Dopadlo to špatně?"

"Ne," odrazil je Alan. "Nedopadlo."

Ke skupině se připojili další novináři a částečně zablokovali již tak dost rušnou chodbu.

"Tak tedy co..."

"Podívejte se," protestoval Alan, "nemohu mluvit o případu, který není uzavřen. To všichni dobře víte."

"Vysvětli to mému vydavateli, kamaráde..."

"Proboha živého, pustí nám něco!"

"Tak dobře," řekl Alan.

Jeho odpověď přinesla okamžité uklidnění. Skupina se semkla, že lidé k jiným jednacím sáním nemohli ani projít.

"Situace je prostě taková, že imigrační úřad dal souhlas ke zvláštnímu přijetí mého klienta."

Někteří z procházejících se na Alana zvědavě dívali.

"Kdo takové jednání řídí?"

"Obvykle vysoký úředník ministerstva pro přistěhovalectví."

"Mladý Duval bude přítomen?"

"Ovšem," řekl Alan. "Musí odpovídat na otázky."

"A co vy?"

"Já tam budu také."

"Kde bude ten výsledek?"

"V budově imigračního úřadu."

"Můžeme dovnitř?"

"Ne. Je to úřední výsledek a tam nemá přístup veřejnost ani tisk."

"Bude vydáno prohlášení?"

"Na to se musíte zeptat pana Kramera."

Někdo zabručel:

"Ten tvrdošijný pes!"

"K čemu bude dobré přijetí, když se vám nepodaří dostat Duvala do země hned teď?"

"Správné vedení výslechu může přinést nová, důležitá fakta."

Alanovi bylo jasné, že je to jen chybná naděje. Jediná opravdová šance pro mladého černého pasažéra byla v právnických kličkách při protahování případu. To však bylo nyní zmařeno.

"Jaký máte pocit z dnešního dopoledne?"

"Je mi líto. O tom nemohu mluvit."

Tom Lewis se náhle vynořil u Alana.

"Ahoj," pozdravil ho Alan. "Kam jsi zmizel?"

Jeho společník tiše odpověděl:

"Byl jsem zvědavý na Kramera, šel jsem za ním. Tak co, domluvil jsi schůzku se svým kámošem Butlerem?"

"Mluvil jsem s ním. Dohodli jsme to na čtvrtou."

Jeden reportér se zeptal:

"O co jde?"

"To slyšení se uskuteční ve čtyři hodiny. A nyní, jestli dovolíte, pánové, mám ještě spoustu práce."

Vymanil se ze skupiny a spolu s Tomem Lewisem odcházeli. Když byli z doslechu novinářů, Alan se zeptal:

"Tak co je s tím Kramerem?"

"Nic zvláštního. Pospíchal jenom na záchod. Když už jsem tam byl, postavil jsem se k vedlejší mušli. Vypadalo to, že minutu nebo dvě měl bolesti. Řekl bych, že ten zmetek má problémy s prostatou."

To vysvětlovalo neklid Edgara Kramera v soudní síni, jeho vyslovený stres těsně před koncem. Byl to bezvýznamný fakt a Alan jej ihned pustil z hlavy. Pak se dostali na velké kamenné schodiště, vedoucí do hlavní haly o patro níž.

Za nimi se ozval tichý hlas:

"Pane Maitlande, mohl byste mi zodpovědět ještě jednu otázku?"

"Už jsem vysvětlil..." začal Alan, ale náhle se zarazil.

"Chtěla jsem jenom vědět," řekla Sharon Deverauxová s nevinnými hlubokými očima, "kam půjdete na oběd?"

Když ji Alan spatřil, zaradoval se.

"Kde se tu bereš?"

"Určitě tu nevymetala saze," odpověděl za ni Tom a díval se zálibně na sametový klobouček s tylovým okrajem. "To by nebyla tak čistá."

"Byla jsem u soudu," usmála se Sharon. "Vklouzla jsem dozadu. Nerozuměla jsem sice všemu, ale myslím, že Alan byl báječný, ne?"

"Ano, jistě," přitakal neochotně Tom Lewis. "Ovšem. Soudce mu sice zobal z ruky, ale i tak byl Alan báječný."

"Myslela jsem, že by právníci neměli mít tak dlouhé vedení," řekla Sharon. "Stále čekám odpověď na svou otázku ohledně oběda."

"Neplánoval jsem nic konkrétního," řekl Alan, pak se jeho tvář rozjasnila. "Přímou u naší kanceláře bychom ti mohli nabídnout pizzu. Mají tam ohromný výběr."

Scházeli společně ze schodů, Sharon šla mezi nimi.

"Anebo špagety se smetanou," navrhl Tom. "S nádherně pálivou masovou omáčkou - přesně ten typ, co zkroutí oba koutky úst, až po bradě tečou potůčky."

Sharon se zasmála.

"Někdy bych ráda. Ale co jsem vám opravdu přišla říci, že dědeček se nechává ptát, jestli byste nechtěli poobědvat s ním. Hrozně rád by slyšel přímo od Alana, jak to jde."

Návrh jít se Sharon kamkoli byl lákavý. Ale současně Alan s pochybami pohlédl na hodinky.

"To nezabere moc času," ujistila ho Sharon. "Dědánek má pronajaté apartmá v Georgii. Má je pro případy, když uvízne dole ve městě, a právě teď tam je."

"Je to možné," zeptal se Tom zvědavě, "že ten pokoj drží stále?"

"Ano," přikývla Sharon. "Já vím, je to šílená extravagance, říkám mu to pořád. Někdy se tam celé týdny ani neukáže."

"To mi vůbec nevadí," řekl Tom lehce. "Je mi jen líto, že mě něco takového taky nenapadlo. Právě předevčírem mě dole ve městě chytil déšť a musel jsem se schovat jen v obchodním domě."

Sharon se znovu zasmála. Na konci schodů se zastavili. Tom Lewis se podíval do tváří těch dvou: Sharon, veselá, bezstarostná; Alan, v té chvíli vážný, zamyšlený, duchem stále ještě v soudní síni, kde se konalo dopolední přeličení. A teď, přes všechny vnější rozdíly bylo patrné, jak se k sobě hodí. Uvažoval, že určitě mají na různé věci stejné názory. Byl zvědav, jestli si to také uvědomují. Tom si vzpomněl na svou těhotnou ženu, nostalgicky vzdychl a vybavil si nádherné, bezstarostné časy, dokud byl ještě svobodný.

"Půjdu rád," řekl Alan a myslel to vážně. Vzal Sharon za ruku. "Ale jestli ti to nebude vadit, tak si pospíšíme. Dopoledne musím být u toho stání." Rozhodl se, že je právě tak trocha času, aby ze zdvořilosti vyličil senátoru Deverauxovi pozadí a poslední vývoj událostí.

Sharon se zeptala:

"Půjdete také s námi, pane Lewisi, ano?"

Tom zavrtěl hlavou:

"Vřelé díky, ale to není můj čaj. K hotelu vás ovšem doprovodím."

Senátorova vnučka s Tomem a Alanem opustili prostornou halu Nejvyššího soudu postranním vchodem do Hornby Street. Chlad úzké uličky ostře kontrastoval s příjemným teplem ve vyhřáté budově. Prudký náraz větru je na chvíli téměř zastavil. Přesto, že si Sharon pevněji přitáhla svůj plášť, hřála ji hlavně Alanova blízkost.

"Ten vítr jde od moře," řekl Tom. Před nimi byl chodník přerušen, museli sejít dolů a proplétat se mezi auty severozápadně od Hornby, vstříc Západní Georgii. "Dnes je určitě nejstudenější den z celé zimy."

Sharon si jednou rukou přidržovala svůj módní, ale nepraktický klobouk. Řekla Alanovi:

"Vždycky, když si vzpomenu na moře, musím myslet na toho člověka. Jak je hrozné, když se nikdy nedostane na břeh. Je ta loď opravdu tak strašná, jak píšou noviny?"

Stručně odpověděl:

"Ještě horší, pokud je to vůbec možné."

"Vadilo by ti hodně - myslím opravdu vadilo - kdybys nevyhrál?"

S důrazem, který ho samotného překvapil, Alan odpověděl:

"Jasně, že by mi to vadilo! Musel bych se ptát k jaké prohnité a páchnoucí zemi to patří, když se může obrátit zády k takovému člověku, který nemá kam jít, ačkoli je dobrý, mladý, a mohl by tu být přínosem..."

Tom Lewis se klidně zeptal:

"Jsi si jistý, že by byl přínosem?"

"Ano," překvapeně řekl Alan. "Ty ne?"

"Ne," řekl Tom. "Myslím, že ne."

"Proč?" zeptala se Sharon.

Vešli na West Wirginia Street, čekali u semaforu, pak na zelenou přešli.

"Řekněte mi, proč si to myslíte?" naléhala znovu Sharon.

"Já nevím," řekl Tom.

Zastavili se u vchodu do hotelu Georgia, kde byli trochu chráněni před větrem. Vlhký vzduch byl předzvěstí blížícího se deště.

"Já nevím," opakoval Tom. "To není nic určitého. Jen jakýsi instinkt, řekl bych."

Alan se příkře zeptal:

"Z čeho pramení ten pocit?"

"Když jsem kapitánovi Jaabeckovi doručoval příkaz NISI, mluvil jsem chvíli s Duvalet. Požádal jsem, jestli ho mohu vidět, pamatuješ?"

"Ano," přikývl Alan.

"Dobrá. Mluvil jsem s ním, chtěl jsem se na něho dívat se sympatií. Ale měl jsem takový divný pocit, Jako by byl ten člověk něčím nalomený. Třeba to není ani jeho vlastní vinou, možná, že to způsobily podmínky, v nichž zatím žil."

"Proč by byl nalomený?" zeptal se Alan.

"Řekl jsem ti, že se to nedá lehce popsat. Ale měl jsem pocit, že když ho dostaneme na břeh, a uděláme z něho přistěhovalce, zlomí ho to docela."

Sharon řekla: "Není to trochu vágní?"

Měla dojem, že brání Alanovu věc.

"Ano," odpověděl Tom. "To je důvod, proč jsem o tom dosud nemluvil."

"Myslím si, že se mýlíš," řekl Alan stručně. "Ale i kdyby ne, nezmění to právní stránku věci. Na jeho práva a na to všechno kolem to nemůže mít vliv."

"Já vím," řekl Tom Lewis. "To si říkám také." Pevněji si zapnul límec a chystal se odejít. "Rozhodně ti přeju dnes odpoledne hodně štěstí."

Část třetí

Těžké dvojité dveře ve dvanáctém patře hotelu byly otevřené, když Alan se Sharon přicházeli po vínovém koberci od výtahu chodbou. Celou cestu, od chvíle, kdy je Tom Lewis opustil dole na ulici, si vzrušeně uvědomoval, jak si nyní byli blízcí. Přitom ten pocit stále trval. Vešli do apartmá, kde Alan spatřil staršího uniformovaného číšníka, jak tlačí vozík plný jídel - očividně studený polední bufet - k bílé prostřenému stolu uprostřed pokoje.

Senátor Deveraux seděl na čalouněné židli zády ke dveřím a díval se středním oknem obývacího pokoje na přístav. Když slyšel, že Sharon s Alanem vešli, obrátil k nim hlavu, ale nezvedl se.

"Dobře, má drahá Sharon, díky za úspěšné vystopování našeho hrdiny."

Senátor podal Alanovi ruku.

"Dovolte mi poblahopřát, můj chlapče, k významnému úspěchu."

Alan stiskl nabídnutou ruku. V tu chvíli byl skoro zděšen, když viděl, oč sešleji vypadal senátor ve srovnání s minulou schůzkou. Tvář starého muže byla bledá, dřívější svěžest zmizela i hlas měl nesrovnatelně slabší.

"Tohle přece ještě není žádný úspěch," řekl rozladěně Alan. "Obávám se, že to zatím nestojí za řeč."

"Nesmysl, můj chlapče! Skromnost vám samozřejmě sluší. Před chvílí jsem však v rádiu na vás poslouchal spoustu chvály."

"Co říkali?" zeptala se Sharon.

"Popisovali to jako jasné vítězství lidskosti nad monstrózní tyranii současné vlády."

Alan se nedůvěřivě zeptal:

"Opravdu použili toho slova?"

Senátor máchl rukou.

"Možná jsem to trochu zparafrázoval, ale v tomhle duchu to bylo. A Alana Maitlanda, mladého odhodlaného právníka, vyzbrojeného zákony, popisovali jako Davida, který obrátil na útěk Goliáše."

"Jestliže tohle opravdu někdo řekl, tak musí mít moc bujnou fantazii a měl by si to přehrát ještě jednou."

Starší číšník se postavil vedle něho. Alan si svlékl kabát a podal mu jej. Muž pověsil kabát na věšák a diskrétně zmizel. Sharon se ztratila v jiných dveřích. Alan ji sledoval pohledem a pak se obrátil k židli u okna a posadil se proti senátorovi.

"Získali jsme určitou dočasnou výhodu, to je pravda. Ale svou hloupostí jsem jí hned kus dokázal ztratit."

Popsal co se stalo v soudcově kanceláři, a jak ho nakonec A. R. Butler doběhl.

Senátor Deveraux moudře přikývl.

"I tak si myslím, že vaše snaha přinese výborný výsledek."

"Přesně tak," pronesla Sharon, právě se vracela z vedlejšího pokoje. Odložila oblek, ve kterém byla venku a měla teď na sobě měkké vlněné šaty. "Alan byl prostě velkolepý."

Alan se rezignovaně usmál. Zdálo se, že by protestoval zbytečně.

"Ale stejně," řekl, "ještě jsme velmi daleko od toho, abychom Henriho Duvala dostali jako legálního přistěhovalce na břeh."

Starý muž hned neodpověděl, jeho pohled se opět upíral na nábreží a k přístavnímu ruchu v docích. Alan otočil hlavu a také viděl Burrad Inlet, zpěněný bouřlivým větrem, severní nábreží, bičované příbojem. Přístav zrovna opouštěla loď. Loď, naložená obilím, s hlubokým ponorem, zřejmě značně přetížená, podle znaků na zádi byla asi japonská. Před ní jela fera vancouverského přístavu a brázdila bílé vody First Narrows - první úžiny, kde se stočila pravobokem ke skladům C.P.R. Kolem dokola připlouvaly a odplouvaly další lodě: s lidmi, s náklady, se zbožím, křížem krážem, jako osnova a útek rušného námořního přístavu.

Po chvíli mlčení senátor řekl:

"Dobrá, ovšem. Nakonec třeba nemusíme dojít až do finále a dostat našeho člověka na břeh. Ale je možné vyhrát pár bitev, i když prohrajeme válku. Ale nikdy nepodceňujte důležitost bitev, můj chlapče, zvláště pak v politice."

"Myslím, že v tomhle už máme oba jasno, pane senátore," odporoval Alan. "Mě politika nezajímá, jen dělám pro svého klienta všechno co mohu."

"Ovšem! Ovšem!" V hlasu starého pána se poprvé objevilo vzrušení. "A já si myslím, že si neodpustíte jedinou příležitost, abyste to nezdůraznil. Někdy, mohu-li to tak říci, není nic nudnějšího, než mladické pokrytectví."

Alan se nad tou výtkou začervenal.

"Ale odpusťte starému veteránovi," řekl senátor, "když vyjádří potěšení nad tím, jak určité kruhy podráždila vaše důvtipná akce."

"Myslím, že to nemůže škodit."

Alan se snažil zlehčit význam svých slov. Měl nepříjemný pocit, že by jinak vypadal jako venkovan. Vedle něho zazvonil telefon. Číšník, který je v pokoji obsluhoval, se neslyšně objevil a zvedl sluchátko. Pak familiárně pokročil. Alanovi připadalo, že je důvěrně seznámen se soukromými zvyky v tomto apartmá a senátorovi už asi nejednou posloužil. Senátor řekl Sharon a Alanovi:

"Proč si vy dva něco nezakousnete? Máte to přímo před sebou. Myslím, že tam najdete něco, co vám zachutná."

"Prima," řekla Sharon. "A ty si nevezmeš nic, dědečku?"

Senátor zavrtěl hlavou.

"Možná později má drahá, teď ne."

Číšník odložil sluchátko na stůl a přistoupil ještě blíž.

"Máte tu hovor z Ottawy, pane senátore," oznámil. "Na lince je Bonar Deitz. Vezmete si to tady?"

"Ne, šel bych raději do ložnice."

Starý muž se narovnal v křesle a pak, jako by nemohl překonat námahu, sklesl zpět.

"Pomoz mi, drahá, zdá se, že jsem dneska příliš těžký."

Sharon k němu přistoupila.

"Dědečku, neměl bys to přehánět!"

"Nesmysl!"

Senátor se konečně zvedl, opřel se o Sharoninu ruku. Pak vykročil.

"Mohu, pane?"

Alan mu nabídl svou paži.

"Ne, děkuji, můj chlapče. Ještě nejsem úplný invalida. Jde jen o to překonat přitažlivost, a k tomu potřebuji drobet postrčit. Ostatní už jsem vždycky zvládl sám a doufám, že vždycky zvládnou."

S těmito slovy vstoupil do dveří, odkud před chvílí přišla Sharon. Hned je za sebou zavřel.

"Je v pořádku?" zeptal se Alan pochybovačně.

"Nevím."

Sharonin pohled byl přilepený na dveře. Pak se otočila

"Z dědečka si nic nedělej," zašeptala Sharon. "To je tak výborně!"

Alanovi slova připadala bezobsažná, bez nějaké souvislosti s ním a jeho případem. A k Alanovi a dodala:

"I kdyby mu něco bylo, stejně si nedá pomoci. Proč jsou někteří muži tak umínění?"

"Já přece nejsem."

"Moc ne!" zasmála se Sharon. "Na tebe to přichází ve vlnách. Ale teď se věnujme obědu."

Byly tam Vichyssoise, mísa s krevetami, krocaní křídla na curry, jazyk v aspiku. Číšník k nim přispěchal.

"Děkuji," řekla Sharon.

"Obsloužíme se sami."

"V pořádku, slečno Deverauxová."

Uctivě se uklonil, zavřel za sebou dvojité dveře a nechal je o samotě. Alan naplnil dva šálky Vichyssoise a jeden podal Sharon. Ještě ve stoje si usrkli.

Alanovo srdce prudce bilo.

"Když tohle všechno skončí," zeptal se pomalu, "setkáme se ještě někdy?"

"Doufám," usmála se Sharon.

"Jinak bych se musela pořád motat kolem soudu."

Cítil opět tu jemnou vůni parfému, které si všiml již minule při první schůzce v senátorově domě na Drive. V jejích očích se zrcadlila radost, snad ještě něco jiného.

Alan odložil svůj šálek. Rozhodně řekl:

"Podej mi svůj."

Sharon protestovala:

"Ale já jsem ještě neskončila."

"To nevadí."

Položil koflík na stůl. Vzal Sharon za ruku a přitáhl ji k sobě. Jejich tváře se dotkly. Objal ji a jejich rty se jemně spojily. Měl blažený pocit, jako by se vznášel vzduchem. Po chvilce - trochu stydlivě - ji pohladil po vlasech a zašeptal: "Tohle jsem chtěl už od toho vánočního rána."

"Já také," řekla šťastná Sharon.

"Tak proč ti to trvalo tak dlouho?"

Opět se políbili. Od vedle vycházel hlas senátora Deveraux. Trochu tlumený, jakoby z nějakého cizího, neskutečného světa.

"... tak teď je čas zasáhnout, Bonare... samozřejmě, že povedeš Sněmovnu... Howden je v defenzívě... výborně, chlapče,

"Vždycky, když telefonuje s Ottawou."

"Neříkej nic," řekl Alan.

"Ztrácíme čas..."

Za deset minut hlas zmlkl, konec hovoru. Po chvíli senátor Deveraux vyšel, krácel velmi pomalu. Opatrně se usadil na pohovku, která stála naproti jídelnímu stolu. Pokud si všiml, že oběd zůstal téměř nedotčen, přešel to bez poznámky.

Když se trochu vydýchal, senátor oznámil:

"Mám pár senzačních zpráv."

Alan se snažil vrátit opět na zem a chtěl, aby jeho hlas zněl pokud možno normálně. Zeptal se:

"Dala vláda povolení? Může tu Duval zůstat?"

"To není ono," zavrtěl hlavou starý muž.

"Ve skutečnosti, kdyby to udělala, mohlo by to narušit naši současnou strategii."

"Jak to?"

Alan už byl opět oběma nohama na zemi. Rozčilovalo ho, že zřejmě byla opět na prvním místě politika.

"Pojď, dědečku," řekla Sharon. "Povídej!"

"Zítřka v Ottawě," ohlásil senátor důležitě, "bude parlamentní opozice pořádat debatu Sněmovny na podporu vašeho mladého přítele, Henriho Duvala."

"Myslíte, že to přinese něco dobrého?" zeptal se Alan.

Senátor prudce odpovéděl:

"Rozhodně to nemůže uškodit. Nebo snad ano? Stále to udrží jméno vašeho klienta na prvních stránkách novin."

"Ano," připustil Alan. Zamyšleně přikývl. "Určitě nám to svým způsobem pomůže."

"Určitě, můj chlapče. Takže dnes odpoledne při tom výsledku si pamatujte, že vám pomáhají i jiní, aby se dílo dařilo."

"Děkuji vám, senátore, budu na to myslet."

Alan se podíval na hodinky a zjistil, že už má nejvyšší čas jít. Až příliš si uvědomoval, že je Sharon nablízku a tak raději šel do předsíně, kam mu číšník pověsil kabát.

"Pokud jde o dnešní odpoledne," řekl spiklenecky senátor Deveraux, "měl bych malou radu."

Alan si oblékl kabát, otočil se zpět a zeptal se:

"Ano, pane?"

V očích starého muže bleskla jiskřička škodolibé radosti.

"Asi by bylo na místě," to řekl, "aby jste si před tím sezením setřel rtěnku z tváře."

Část čtvrtá

Za pět minut čtyři úředníci Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství zdvořile uvedl Alana Maitlanda do zasedací místnosti v budově na nábreží, kde se mělo konat zvláštní slyšení ve věci Henriho Duvala.

Byla to účelně zařízená místnost, všiml si Alan. Asi patnáct stop široká a dvakrát tak dlouhá, obložená jednoduchými překližkovými panely, které nahoře přecházely v desky ze skleněného křišťálu. Tak byly obloženy všechny čtyři stěny. Uprostřed stál jednoduchý, leskle natřený kancelářský stůl, u něj vcelku úhledně srovnáno pět dřevěných židlí. Na stole před každou židlí ležel blok papíru a ořezaná tužka. Uprostřed stolu byly v řadě vyrovnány čtyři popelníky. Na jedné straně stál podnos se sklenicemi a džbánem studené vody. Nic jiného tam nebylo.

Před Alanem přišli již tři lidé. Byla tu rudovlasá stenografka, která seděla u stolu, měla otevřený blok a pozorně si prohlížela své dlouhé nalakované nehty. Dále tu byl A. R. Butler, opřený s důstojnou ležérností o roh stolu. Vedle něho stál rozložitý muž s hustým knírem pod nosem, ráno doprovázel Edgara Kramera k soudu.

A. R. Butler upozoroval Alana první.

"Vítám vás. A blahopřeji vám!" Starší právník mu podal ruku, se širokým a přátelským úsměvem. "Jak se dá soudit podle novinových titulků z odpoledne, jste hrdinou dne. Předpokládám, že jste to viděl."

Alan rozčileně kývl.

"Bohužel, viděl."

Koupil si výtisk prvního vydání Postu a Colonist hned jak se rozloučil se Sharon a se senátorem. Oba listy přinesly reportáž od soudu. na první straně, jako hlavní senzaci. Alanovy fotografie si nezapadly s portréty státníků nebo filmových hvězd. Dan Orliffe v Postu použil věty jako "chytrý právník boduje", "úspěšný Maitlandův tah," a "taktické vítězství." Colonist, který se zatím nad Henrim Duvallem tak nerozohňoval, byl méně oslavný, avšak z faktů nic nezamlčel.

"Dobrá," řekl A. R. Butler v dobré náladě, "kde bychom byli my právníci bez novin. I když jsou tam nepřesnosti, je to jediná reklama kterou nám povolují. Ale to jen tak. Vy znáte pana Tamkynhila?"

"Ne," řekl Alan. "Myslím, že ne."

"George Tamkynhil," představil se muž s knírem.

Potřásli si rukama.

"Zastupuji zde ministerstvo, pane Maitlande. Já povedu ten výslech."

"Pan Tamkynhil má v takových případech velké zkušenosti," řekl A. R. Butler.

"Uvidíte, že je mimořádně spravedlivý."

"Děkuji vám."

Počkám a uvidím, rozhodl se Alan. Ale přinejmenším byl rád, že jednání nepovede Edgar Kramer.

Ozvalo se lehké zaklepaní a otevřely se dveře. Dva uniformovaní muži z úřadu pro přistěhovalectví uvedli Henri Duvala.

Když Alan viděl mladého černého pasažéra naposledy, byl Duval špinavý a potřísněný černou vazelinou, vlasy měl mastné jak pracoval v podpalubí Wasterviku. Dnes byl naproti tomu vymydlený, čerstvě oholený, dlouhé černé vlasy měl načesané. Byl jednoduše oblečený jako předtím - vybledlé džíny, tmavomodrá námořnická blůza a staré látkové boty, pravděpodobně vyhozené některým z členů lodní posádky. Ale jako obvykle jeho tvář s chlapeckými rysy a pozorné oči zrcadlily inteligentní, ale stále vystrašený výraz.

Na Tamkynhilův pokyn se oba muži v uniformách vzdálili. Henri Duval se zastavil u dveří. Rychle si prohlédl tváře přítomných. Naposled se jeho pohled zastavil na Alanovi a tehdy se Duval poprvé usmál na přivítanou.

"Jak se máte, Henri?"

Alan k němu přistoupil a zůstal stát nablízku. Podal mu ruku.

"Já dobře, opravdu dobře." Henri Duval přikývl, pak se zadíval Alanovi do očí a s nadějí v hlase se zeptal: "Já teď mohu pracovat v Kanadě zůstat?"

"Ne, Henri," podal mu ruku Alan. "Obávám se, že ještě ne. Ale tihle pánové jsou tu proto, aby vám kladli otázky. To je zvláštní výslech."

Mladý muž se rozhlédl okolo sebe. Se stopou nervozity se zeptal:

"Vy tu zůstanete se mnou?"

"Ano, zůstanu."

"Pane Maitlande," přerušil je Tamkynhil.

"Ano."

"Pokud byste chtěl s tím mladým mužem strávit pár minut o samotě," nabídl imigrační důstojník zdvořile, "ochotně se vzdálíme."

"Děkuji vám," odpověděl Alan. "Zřejmě to nebude nutné. Ale pokud bych mohl několika slovy vysvětlit..."

"Jak si přejete."

"Henri, tohle je pan Tamkynhil z kanadského Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství a tohle je pan A. R. Butler, právník." Když Alan mluvil, Duval otáčel hlavu z jednoho muže na druhého. Jmenovaný vždycky lehce pokývl. "Budou se vás ptát na různé věci a vy musíte všechny čestně zodpovědět. Pokud byste čemukoliv nerozuměl, musíte to říct a já se vám to pokusím vysvětlit. Ale nic nesmíte zamlčet. Je vám to jasné?"

Mladík odhodlaně přikývl.

"Říkat pravdu. Celý čas pravdu."

A. R. Butler promluvil k Alanovi.

"Mimochodem, já se nebudu ptát na nic. Jsem tu, stručně řečeno, jen abych se díval." Mírně se usmál.

"Můžeme říci, že mám úlohu pozorovatele - zda je zákon vykládán správně."

"Pokud jde o tohle, jsem na tom stejně," zdůraznil Alan.

George Tamkynhil usedl na židli v čele stolu.

"Dobrá, pánové," oznámil pevným hlasem, "pokud jste připraveni, můžeme začít."

Alan Maitland a Henri Duval se posadili na jednu stranu stolu, naproti nim A. R. Butler a stenografka.

Tamkynhil otevřel desky, které ležely před ním, vyndal list, který ležel navrchu a podal jeho kopii stenografce. Sám začal pozorně a zřetelně číst:

"Toto je výslech konaný na základě přistěhovaleckého zákona v budově expozitury kanadského Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství ve Vancouveru, 4. ledna. Vedu jej já, George Tamkynhil, specialista pro výslechy, řádně jmenovaný ministrem pro přistěhovalectví a udělování státního občanství podle článku 1, paragrafu 2 imigračního zákona."

Když četl zbytek oficiálního textu hlas měl monotónní a věčný. Úzkostlivě dodržuje řád, pomyslel si Alan. Jen s malou nadějí očekával výsledek tohoto slyšení, bylo to příliš nepravděpodobné, kdyby imigrační úřad změnil své stanovisko na základě procedury, kterou sám řídil, zvláště když se v podstatě nemohla objevit nová fakta. A navíc, protože to bylo na jeho žádost, musely se dodržet všechny zákonné formality. Dokonce ani teď si nebyl jistý, zdali vůbec něco získal tím zdánlivým úspěchem. Navíc v právu lze často udělat jen jediný krok ve správnou chvíli a doufat,

že se něco změní, aby se mohl udělat krok další.

Úvodní část jednání skončila, Tamkynhil se zeptal Henriho Duvala:

"Rozumíte, proč se tenhle zvláštní výslech koná?"

Mladý muž snaživě přikývl.

"Ano, ano, rozumět."

Tamkynhil se podíval do poznámek a pokračoval:

"Pokud si to přejete, můžete se na vlastní náklady nechat zastupovat u tohoto stání svým advokátem. Je zde přítomný pan Maitland vašim právním zástupcem?"

Opět přikývnutí:

"Ano."

"Jste ochoten přísahat na bibli?"

"Ano."

Tímto starým důvěrným rituálem Duval potvrdil, že bude mluvit pravdu. Stenografka napsala obyčejným písmem: Henri Duval řádně přísahal. Její nehty se přitom leskly.

Nyní Tamkynhil odložil papíry a zamyšleně se prohrábl knírem. Alan věděl, že od teď budou otázky nepřipravené.

Tamkynhil se zeptal:

"Jaké je vaše správné jméno?"

"Jmenuji se Henri Duval."

"Používal jste někdy jiné jméno?"

"Nikdy. Tohle jméno jaké mi dát můj otec. Nikdy jeho neviděl. Řekla mi matka."

"Kde jste se narodil?"

Bylo to opakování otázek, na něž Duval již nejednou odpovídal - nejprve Danovi Orliffovi, pak Alanu Maitlandovi. Právě dnes tomu bylo dvanáct dní.

Postupně, s důrazem na to, aby kladl vždy jen jednu jednoduchou otázku, výslech pokračoval. Tamkynhil, uvědomil si Alan v duchu, byl opravdu schopný vyšetřovatel. Jeho otázky byly prosté, přímé a vyslovované s klidem. Jak jen mohl, zachovával chronologii. Když se vinou jazykového problému mohlo zdát, že došlo k nedorozumění, trpělivě se vracel zpátky, aby vše vyjasnil. Nebyl žádný náznak spěchu, zastrašování či použití triky a podrazy.

Tamkynhil po celou dobu nezvýšil hlas. Každou otázku a každou odpověď přesně zaznamenala stenografka. Zápis tohoto výslechu, pomyslel si Alan, bude zřejmě důkazem pečlivosti a poctivosti celého jednání a zřejmě bude obtížné podat později jakoukoli námitku proti nesprávnému postupu nebo omylu. A. R. Butler si to určitě myslel také, každou chvíli souhlasně přikývl.

Příběh, který se tu bod po bodu odvíjel, už Alan nejednou slyšel: Jak se Henri Duval narodil na neznámé lodi, návrat do Džibuti, rané dětství, čas chudoby a putování, ale přinejmenším alespoň s mateřskou láskou... pak její smrt, když mu bylo šest let. Poté zničující samota: Doba, kdy žil jako zvíře, hledající potravu v partách v domorodé čtvrti, kde se dalo. Staříček Somálec, který mu poskytl přístřeší. Pak ještě znovu tulácký život, ale tentokrát na vlastní pěst. Z Etiopie do Britského Somálska... opět Etiopie... cesta s karavanou velbloudů, jídlo jen za práci, překračování hranic v houfu jiných dětí...

Pak, když už nebyl dítě, odmítnutí ve Francouzském Somálsku, které považoval za svůj domov... Zdrcující poznání, že nepatří nikam, oficiálně neexistuje, že nemá žádný dokument... Ústup do Massawy, krádeže na cestě, odhalení při jedné z nich na trhu, náhlý útěk, strach... pronásledování... a ta italská loď.

Vztek italského kapitána, loďmistovy krutosti a strádání, a nakonec opět útěk... přístav v Bejrútu; gardisté; opět strach z vězení a stín přecházející v zoufalství - opět černým pasažérem na jiné lodi.

Objevení na Wasterviku, kapitán Jaabeck, první laskavost, pokusy o vylovení, odmítání; Wastervik se pro něho stává vězením... Dlouhé dva roky beznaděje, odmítání... všude přibouchnuté dveře; Evropa, Střední Východ, Anglie a Spojené státy s celou svou vyhlašovanou svobodou... Kanada jako poslední naděje... Když to Alan sledoval znovu, divil se: může to kdokoli vyslechnout a zůstat klidný? Pozoroval Tamkynhilovu tvář. Ujišťoval se, že v ní vidí sympatie. Dvakrát v průběhu výslechu imigrační důstojník zaváhal, zapochyboval, probíral se knírem. Bylo toto zaváhání známkou soucitu?

A. R. Butler také zvážněl. Soustředěně hleděl na své ruce, položené na stole. Ale zda vnitřní sympatie mohla přinést pro chlapce něco užitečného, to byla zcela jiná otázka.

Uplynuly již skoro dvě hodiny. Výslech se blížil ke konci. Tamkynhil se zeptal:

"Pokud by vám bylo dovoleno zůstat v Kanadě, co byste dělal?"

I přes dlouhý rozhovor mladík čile zareagoval:

"Já nejdřív chodit do škola, pak práce." Ještě dodal: "Já pracovat dobře."

"Máte nějaké peníze?"

Henri Duval hrdě řekl:

"Mám sedm dolar, třicet cent."

Alan věděl, že to jsou ty peníze, které vybrali řidiči autobusu při své štedrovečerní sbírce.

"Máte nějaký osobní majetek?"

Ještě jednou rychlá odpověď:

"Ano, pane. Hodně: tyhle šaty, rádio, hodiny. Lidé mi poslali. A ovoce. Dali mi všechno. Moc jim děkuji, těm dobré lidi."

Ve vzniklém tichu stenografka otočila stránku. Konečně Tamkynhil řekl:

"Nabídl vám někdo práci?"

Alan se vmísil do hovoru:

"Pokud na to mohu odpovědět..."

"Ano, pane Maitlande."

Alan se prohrábl v papírech ve svém kufříku a vylovil dva.

"Za poslední dva dny přišla pěkná řádka dopisů."

Na tvář pana A. R. Butlera se na chvíli zase vrátil úsměv.

"Ano," řekl. "Myslím, že určitě."

"Jsou tu dvě zcela specifické nabídky," vysvětloval Alan. "Jedna je z veterinární Frendiy Company; ta druhá z Colonimhin Towing, která by vzala Duvala jako dělníka na palubu."

"Děkuji vám."

Tamkynhil si přečetl dopisy, které mu Alan podal. Pak je přisunul ke stenografce.

"Zapište, prosím, ta jména."

Když mu dopisy vrátil, zeptal se imigrační úředník:

"Pane Maitlande, přejete si křížový výslech pana Duvala?"

"Ne," řekl Alan.

Teď se mohlo stát cokoli. Zákon byl dodržen, jak jen si mohl přát.

Tamkynhil se dotkl svého kníru, pak potřásl hlavou. Otevřel ústa, jako by chtěl promluvit, ale pak zůstal zticha. Místo toho ještě něco studoval v deskách a vyndal nějaký formulář. Zatímco ostatní čekali, vyplnil perem několik kolonek. Tak, pomyslel si Alan, teď to přijde. Tamkynhil se podíval přímo na mladého černého pasažéra:

"Pane Henri Duvala," řekl, a pak sklonil oči k formuláři. Pomalu četl: "Na základě skutečností zjištěných v tomto výsledku jsem došel k rozhodnutí, že nesmíte vstoupit do Kanady, nebo v ní po právu zůstat, a to z toho důvodu, protože bylo prokázáno, že patříte mezi členy té nežádoucí skupiny osob, popsané v paragrafu (1.) odstavce 5 imigračního zákona, dále že nesplňujete podmínky článku 1, 3, a článku 18 ustanovení o přistěhovalectví."

Tamkynhil se odmlčel a stále se díval na Henriho Duvala. Pak četl rozhodnutí dál:

"Tímto příkazuji, abyste byl zadržen a deportován na místo, odkud jste do Kanady přišel, nebo do země, jejíž jste národnosti nebo občanem, nebo do takové země, kterou může stanovit ministr..."

Zadržen a deportován... Alan Maitland si pomyslel: mícháme barbarství do zdvořilosti a říkáme tomu civilizace. My jsme jako Pontský Pilát. Svým soudem popíráme, že jsme křesťanskou zemí. Dovolujeme vstup stovkám tuberkulózních přistěhovalců a stavíme na obdiv vlastní farizejství a přitom ignorujeme milióny dalších, poznamenaných válkou, na níž Kanada zbohatla. Odmítáme vydávat víza, svou selekci přistěhovalectví odsuzujeme rodiny a děti k bídě a někdy i k smrti a pak zavíráme oči a zacpáváme si nos před tím zápachem. Srážíme a ničíme lidskou bytost a sami zdůvodňujeme svůj stud. A ať to děláme jakkoli, ať je jaké chce naše pokrytectví, máme na to zákon nebo nařízení...

Alan odstrčil svou židli a vstal. Chtěl co nejdřív vypadnout z téhle místnosti; nadechnout se chladného a svěžího vzduchu venku. Čistý, čerstvý vzduch...

Henri Duval vzhlédl, mladou tvář měl zachmuřenou. Vyslovil jedinou otázku.

"Ne?"

"Ne, Henri," pomalu zavrtěl Alan hlavou. Pak položil ruku na rameno mladého muže v námořnické blůze.

"Je mi líto... Mám obavy, že jste zaklepal na nesprávné dveře."

Kapitola 13

DOLNÍ SNĚMOVNA

"Takže kabinet už o tom ví," oslovil Brian Richardson Howdena. "Jak to přijali?"

Představitel strany si protřel rukou oči, aby zahnal únavu. Od premiérova návratu z Washingtonu předcházejícího dne, strávil Richardson většinu času v pracovně, odešel odtamtud před deseti minutami, aby za ním mohl dorazit taxíkem na Parliament Hill.

S rukama hluboko v kapsách saka se James Howden díval z okna své soukromé kanceláře v centrálním bloku budovy. To odpoledne stále někdo přicházel a odcházel. Za několik posledních minut tu prošel jeden velvyslanec a tři senátoři, kteří vypadali jako biblická trojice vznešených mudrců z Východu. Dlouho se nezdrželi. Pak tam byl kněz v černém hábitu, s orlím nosem, šourající se jako přízrak, dva oficiální kurýři s přepravními kabelami s královským monogramem, pyšní na vlastní moc, hrstka reportérů z místních novin, poslanci, vracející se z oběda nebo procházky, jako když se členové vrací do svého klubu. A nezbytní turisté, z nichž několik stálo vedle hlídky Kanadské jízdní policie a nechávalo se s ní s fotografovat.

Co to všechno znamená?, myslel si Howden. Co to všechno nakonec přinese? Svět okolo něho se zdál tak stálý, ta dlouhá procesí lidí a událostí; sousoší; mnohapatrové historické budovy; náš systém vlády; naše osvícenost; anebo cokoli, co za ni pokládáme. A najednou ten pocit pomíjivosti; a my sami jsme jen nejkřehčí, nejnicotnější částička. Prostě o něco bojujeme, snažíme se, získáváme to, děláme: vše, co je v našich silách i když z hlediska věčnosti to stejně nic nezmění? Hlas představitele jeho strany ho vrátil do reality.

"Jak to přijali?" opakoval Brian Richardson. "Kabinet se sešel dnes brzy ráno."

Howden se otočil a zeptal se:

"Co jak přijali?"

James Howden uvažoval, než odpověděl. Sešel se s Richardsonem ve své osobní pracovně v budově parlamentu - v místnosti 307/8, která byla menší a intimnější, než jeho premiérská kancelář ve východním křídle, ale z Dolní sněmovny sem vedlo jediné patro výtahem.

"Divili se, proč se ptáte. Pokud jde o sjednocovací smlouvu, většina kabinetu ji přijala více než dobře. Ovšem dají se očekávat drobné, možná i větší neshody - až to budeme projednávat znovu."

Brian Richardson řekl suše:

"To je přece dobré, ne?"

"Předpokládám, že ano," přikývl Howden a vydal se na pochod místností. "Ale co bude dál - kdo ví? Často se ovšem velké věci přijímají snadněji než malé."

"To je tím, že většina lidí má malý mozek."

"Nemusí to být pravidlo." Byly chvíle, kdy Howdena Richardsonův cynismus zraňoval. "Vy jste byl jeden z těch, kdo tvrdili, že se sjednocení blížíme moc pomalu. A navíc podmínky, které jsem teď pro Kanadu dohodl, jsou mimořádně výhodné." Premiér se odmlčel, poškrábal se na nose a pak zamyšleně pokračoval: "Nejvíce mě dnes ráno v kabinetu překvapilo, že mnoho přítomných chtělo daleko víc mluvit o té zatracené přistěhovalecké aféře."

"Copak to nechce každý? Předpokládám, že jste četl dnešní noviny?" Premiér přikývl, pak si sedl a nabídl Richardsonovi židli. "Zdá se, že ten advokát z Vancouveru, ten Maitland nám pořád dělá problémy. Co o něm víme?"

"Prověřoval jsem to. Zdá se, že je to skutečně jen mladý chlapík, bez politických konexí, aspoň pokud je známo."

"Možná, že je ještě nemá. Ale případy tohoto druhu jsou snadnou cestou, jak je získat. Myslíte, že by se dal Maitland koupit, třeba kdybychom mu nabídli křeslo v doplňovacích volbách, aby trochu zmínil svůj tlak?"

Šéf strany zavrtěl hlavou.

"Je to příliš riskantní. Konzultoval jsem na několika místech takovou možnost. Dostal jsem radu, abychom se do toho nepouštěli. Pokud bychom takovou nabídku udělali, Maitland by ji použil proti nám. On je ten typ."

Za mých mladých let, pomyslel si Howden, jsem byl také "takový typ". Pak řekl:

"Dobře. Co mi tedy navrhuje?"

Richardson zaváhal. Celé tři dny a tři noci, od chvíle, kdy mu Milly Freedemanová ukázala tu osudnou fotokopii ujednání mezi premiérem a Harveyem Warrenderem, o tom přemýšlel. Brian Richardson byl přesvědčen, že proti Harveyi Warrenderovi musí existovat nějaká protizbraň. Vždycky se na každého něco našlo; dokonce i vyděrači mají svá tajemství, která si raději nechají pro sebe, ale ten problém byl vždycky stejný: jak z nich takové tajemství dostat. V politice bylo mnoho osobností - ať už uvnitř strany nebo mimo ni - jejichž tajemství Richardson znal, ať už mu byla svěřena nebo je odhalil náhodou za dlouhá léta sám. Štíhlá hnědá knížečka, zamčená v trezoru v jeho kanceláři, je obsahovala snad všechna - zapsaná tajnou šifrou, kterou dokázal přechýst jen on sám.

Ale pod heslem "Warrender" v tajné hnědé knize nebylo nic kromě malé poznámky, zanesené sem před několika dny. A přece... nějak se ta protizbraň najít musí. A pokud ji někdo může najít, je to on sám. To Richardson věděl.

Za ty tři dny a tři noci si už paměť obrátil naruby... zkoušel si vzpomenout na minulé události, vybavit si slova, řečená mimochodem, incidenty, zákulisní drby... žonglovat s tvářemi, místy, výroky... Byl to proces, který se mu vždycky dříve osvědčil, ale tentokrát ne a ne. Kromě toho v posledních čtyřadvaceti hodinách měl zřetelný pocit, že už je řešení blízko. Něco se mu stále ozývalo v mysli. Jen tak nepostřehnutelně, stačilo zavadit. Nějaká tvář, vzpomínka, pouhé slovo to mohlo vydolovat. Ale zatím to nešlo. Otázka zněla: Jak dlouho to ještě může trvat? Měl chuť svěřit Howdenovi, že zná jeho devět let starou dohodu, všechno si s ním zcela upřímně vyříkat. Mohlo by to vyčistit vzduch, snad i připravit půdu, jak vzdorovat Harveyi Warrenderovi, nebo třeba jen uvolnit to, co měl dosud zablokováno v mysli. Ale pokud by to udělal, musel by do toho namočit Milly, která teď v předpokojí střežila jejich samotu. Ale Milly do toho nesmí zatáhnout, ani teď, ani nikdy později. Premiér se zeptal:

"Nějaký jiný návrh?"

"Existuje úplně jednoduchý lék, šéfe, který jsem doporučoval už dříve."

Howden ostře vyjel:

"Jestli jde o to pustit toho mladíka do Kanady jako přistěhovance, tak to teď absolutně nepadá v úvahu. Zaujali jsme jednu stanovisko a musíme se jej držet. Ustoupit by znamenalo přiznat vlastní slabost."

"Pokud Maitland prosadí svou, soud může otřást naši pozici."

"Ne! Pokud se věc řádně projedná, tak ne. Musím promluvit s Warrenderem o tom jeho úředníkovi, který tam za to odpovídá."

"Jmenuje se Kramer," řekl Richardson. "Je dočasně pověřen vedením expozitury."

"Asi ho bude muset odvolat. Zkušený muž by přece nikdy nedopustil, aby došlo k tomu slyšení. Podle novin jim je nabídl úplně dobrovolně, když už byl příkaz k Habeas corpus zamítnut." Howden ještě vztekle dodal: "Kvůli téhle pitomosti se na celý případ zase soustředila pozornost."

"Možná byste měl počkat, až pojedete do Vancouveru. Pak mu můžete dát kapky osobně. Díval jste se na program cesty?"

"Ano," Howden vstal ze židle a zamířil ke svému stolu s hromádkou papírů. Usadil se do křesla a uchopil otevřený pořadač. "Když pomínu spěch, s nímž se to připravovalo," řekl spokojeně, "je to dobrý program."

Howden ještě jednou přelétl pohledem list. Za předpokladu, že smlouvu o sjednocení v Dolní sněmovně oznámí za deset dní, měl k dispozici pět dní na bouřlivou cestu po celé Kanadě, kde by řečnil a řečnil. Tak si to naplánovali. Začne pozitíí v Torontu na spojeném setkání Canadian a Empire Club a skončí poslední pátý den v Quebecu a Montrealu. Mezitím bude Fort William, Winipeg, Edmonton, Vancouver, Calgary a Regina. Suše

poznámenal:

"Vidím, že jste připojil obvyklou dávku čestných doktorátů."

"Vždycky jsem myslel, že je sbíráte," řekl Richardson.

"Myslím, že se to tak dá nazvat. Ukládám si je v příměří v čísle 24, společně s indiánskými členkami. Oboje jsou asi tak stejně užitečné."

Richardson se ušklíbl:

"Proboha, tohle nikdy nesmíte říkat na veřejnosti. Ztratili bychom jak hlasy intelektuálů, tak Indiánů." Pak dodal: "Říkáte, že kabinet propíral Duvalův případ, stejně jako smlouvu o sjednocení. Došlo k nějakým závěrům?"

"Ne. Jen kdyby si vynutila opozice debatu ve Sněmovně dnes odpoledne. Za vládu promluví Harvey Warrender a já budu intervenovat jen pokud to bude nutné."

Richardson řekl s úsměvem:

"Doufám, že mírněji než včera."

Premiér zrudl a zlostně odpovídal:

"Takový druh poznámek si vyprošuji. Co jsem řekl včera na letišti byl omyl, to připouštím. Ale každý může udělat někdy chybu. I vy ji občas uděláte."

"Já vím. A myslím, že jsem právě udělal další. Omlouvám se," poznámenal Richardson.

Částečně uklidněn, Howden řekl:

"Možná, že Harvey Warrender vše dokáže zvládnout sám."

Ve skutečnosti, pomyslel si Howden, kdyby Harvey mluvil tak dobře a přesvědčivě jako dnes v kabinetu, mohl by pro vládu získat kousek ztracené půdy. Dnes ráno Harvey obhajoval akci přistěhovaleckého úřadu proti ostrému útoku jiných ministrů a zdůvodnil, že je správná a logická. Nevystupoval nijak výstředně, důvody si racionálně utřídl, ale potíž s Harveyem byla vždycky v tom, že si nikdo nemohl být jistý, kdy změní názor. Premiér opět vstal, zadíval se z okna a obrátil se k Richardsonovi zády. Dole teď bylo mnohem méně lidí, povšiml si. Předpokládal, že většina jich je už uvnitř Centrálního bloku, kde začne za pár minut zasedat Sněmovna.

"Připouštětí pravidla Dolní sněmovny takovou debatu?" zeptal se Richardson.

"Obvyklý postup to není," připustil Howden, aniž by se otočil. "Ale na dnešní odpoledne připadá zasedání pro interpelace a opozice může tedy napadnout cokoli jí bude libo. Slyšel jsem šuškat, že Bonar Deitz zřejmě přijde s přistěhovalectvím."

Richardson vzdychl. To si dovedl představit: rozhlasové a televizní zpravodajství dnes večer a novinové titulky zítra ráno.

Kdosi lehce zaklepal na dveře. Otevřely se a vešla Milly. Howden se otočil a zahleděl se na ni.

"Už je skoro půl," oznámila Milly. "Jestli půjdete na společnou modlitbu..."

Usmála se na Richardsona a souhlasně kývla. Cestou dovnitř jí totiž podal složený papírek se slibným textem: "Čekej mě dnes večer v sedm. Důležité."

"Ano," řekl premiér. "Už jdu."

Zvony na Peace Tower nad nimi začaly vyzvánět stejnou melodií, jako londýnský Big Ben.

Část druhá

Zvučný, distinguovaný hlas předsedy Sněmovny už téměř končil společnou modlitbu, když James Howden vystoupil do vládní lóže. Jako vždycky, pomyslel si premiér, se tu předvádělo působivé divadlo. Nejbližším východem ze sálu do patra Sněmovny mohl slyšet důvěrně známá každodenní slova... požehnej jim, prosíme Bože... zvláště pak generálnímu guvernérovi, senátu a Sněmovně... ať rozhodují s čistou duší, ve tvém duchu... ať mír a štěstí, pravda a spravedlnost, víra a naděje se v nás uchová na věky věkův...

Jak nádherně sentimentální, pomyslel si Howden, když denně tato modlitba doléhá ve francouzštině a angličtině k zřejmě dvojjazyčnému Bohu. Škoda, že za několik minut zapomenou všichni tato slova a začnou jen politické tahanice. Zevnitř vycházel proud hlasitých "amen". Nejhlasitější byl sněmovní zřízenec, což byla patrně jeho zvláštní výsada.

Nyní vcházeli i ministři a další členové, Sněmovna se plnila jako obvykle, když začínalo denní zasedání. Vedle premiéra se v lóži posadili největší přívrženci jeho strany. Howden stál, krátce se bavil se členy kabinetu, odpovídal na pozdrav tým, kteří se mu uctivě ukláněli, když procházeli kolem něho.

Počkal, až se galerie zaplní a pak teprve vstoupil sám. Jako vždycky, když se objevil, ozval se šum v sále a všechny hlavy se k němu otočily. Jako by nevnímal tuto pozornost, šel zvolna k dvojité lavici, vyhrazené pro vládu a posadil se v první řadě vpravo, vedle Stuarta Cawstona. Ten již seděl na svém místě. James Howden než usedl, uklonil se předsedovi Sněmovny, který měl v čele severní části vysoké oválné síně vyvýšené křeslo, podobné trůnu. O chvíli později kývl na pozdrav Bonaru Deitzovi, vedoucímu opozice, jehož křeslo bylo proti střední uličce. Rutinní ceremonie interpelací na členy vlády začala.

Poslanec z New Foundlandu se rozhořčoval nad velkým počtem mrtvých tresek, které vyplavil oceán na Atlantickém pobřeží. Co proti tomu vláda hodlá dělat? Ministr rybolovu na místě odpovídal. Usměvavý Stu Cawston naklonil hlavu k premiérovi a zamumlal:

"Slyšel jsem, že se Deitz chystá na přistěhovalectví. Doufám, že ten balón dokáže Harvey odpálkovat."

James Howden přikývl. Pak se ohlédl do druhé vládní lavice, kde seděl Harvey Warrender, zřejmě klidný, snad jen občasný tik svalů ve tváři byl výjimkou.

Když dotazy pokračovaly bylo zřejmé, že přistěhovalectví a případ Henriho Duvala, normálně téma, jakým byla opozice ochotna vládu přímo bombardovat kdykoliv k tomu měla příležitost - bylo zatím opomíjeno. Zřejmě odklad, že Bonar Deitz a jeho společníci plánovali rozvinout diskusi až po zahřívacím kole.

Galerie s novináři byla zaplněna k prasknutí, všiml si Howden s povzděchem. Přední řady sedadel byly zcela obsazeny a další zpravodajové se tísnili za nimi.

Čas interpelací končil a usměvavý Stu vedle premiéra vstal. Formálně naznačil, že Sněmovna přejde k normálnímu programu. Předseda - mluvčí - Sněmovny si přitáhl stříhový talár dvorního rady kolem korpulentní postavy a kývl. Najednou byl vůdce opozice na nohou.

"Pane předsedo," spustil ctihodný Bonar Deitz skřípavým hlasem, pak se odmlčel. Jeho vychrtlá tvář vědce se tázavě otočila k předsedajícímu. Ten pokynul. Vypadal jako unuděný chroust na své židli pod vyřezávanými dubovými nebesy. Na chvilku Deitz ztichl a pohlédl vzhůru - jak mívával pravidelně ve zvyku - k intarzovanému stropu padesát stop nad sebou. James Howden si na opačné straně sněmovny pomyslel, že to vypadá, jako by jeho hlavní protivník na tom stropě s irskou malbou a jemnými štukami se zlatými listy, hledal slova, která by odpovídala velikosti této chvíle.

"Smutná bilance téhle vlády," začal Bonar Deitz, "se nedá ničím lépe doložit, než přistěhovačskou politikou, která ovlivňuje svou byrokratickou administrativou řešení těchto otázek. Chtěl bych připomenout, pane předsedo, že vláda a její Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství stojí oběma nohama v devatenáctém století, v onom dějinném úseku, který se netrápil lidskostí a už vůbec netušil, kam dospěje moderní svět."

To byl fádni úvod, pomyslel si Howden bez ohledu na to, co Bonar Deitz dále vyčte z vyzdobeného stropu. Nic velkolepého. Většinu těch slov, ať už v té či oné formě, použila v Dolní sněmovně některá z předchozích generací opozice. Tahle myšlenka ho přiměla, aby napsal malou poznámku a poslal ji Harveyi Warrenderovi.

"Citujte případy, kdy opozice, když byla ještě u moci, používala stejné procedury, jako nyní my. Pokud nemáte podrobnosti, přikažte svým lidem, ať je ihned opatří."

Složil papírek, podal jej poslíčkovi a ukázal na ministra přistěhovalectví.

O chvilku později se Harvey Warrender otočil k premiérovi. přikývl a pozvedl objemný šanon, ležící mezi několika jinými papíry, které měl před sebou na stole. Dobrá, pomyslel si Howden. Bylo to přesně tak, jak to být mělo. Dobrý asistent s tím musel počítat. a připravit ministra na podobnou situaci.

Bonar Deitz pokračoval:

"Dokazuje to bezpříkladná nedůvěra, s níž vláda přistupuje k tragickému případu, kde lidský přístup, stejně jako základní lidská práva jsou bezohledně pošlapána."

Když Deitz přerušil svou řeč, poslanci opozice bouchali do desek stolů. Na vládní straně vykřikl někdo ze zadní řady:

"Přál bych si pošlapat vás!"

Vůdce opozice na pár sekund zaváhal. Bouřlivý neklid Dolní sněmovny nikdy nedělal Bonaru Deitzovi dobře. Již od svého prvního zvolení do parlamentu před mnoha léty mu připadala sněmovna - jako sportovní aréna, kde se soupeřící týmy snažily jeden proti druhému urvat body - a to při každé příležitosti. Pravidla v tomto zápase se zdála dětinsky jednoduchá, pokud nějaký návrh byl výhodný pro naši vlastní stranu, bylo to pochopitelně dobré, pokud něco navrhoval někdo jiný, bylo to automaticky špatné. Jen zřídka kdy se našlo něco mezi tím pochybovat o správnosti stanoviska své strany, ať šlo o cokoliv a zkoumat, - třeba jen o jediném případě, - zda soupeři nejsou zrovna moudřejší a nemají-li pravdu, bylo považováno za nepřístojnou neloajálnost. Deitze, člověka vědecky a intelektuálně zaměřeného, také šokovalo, když odhalil, že stranická loajálnost spočívala vlastně ve tlučení do desky stolu na podporu členů své vlastní strany a v grimasách a výkřicích, vysílaných přes sál Sněmovny ve stylu pubertáckých školáků, jenže ty grimasy a výkřiky často zůstávaly hluboko i pod úrovní školáků. Po čase - ještě dávno předtím, než se dostal do čela opoziční strany - se Bonar Deitz naučil dělat obojí, i když mnohdy s pocitem hlubokého sebezapření.

+Ten křikloun se ozval ještě jednou:

"Přál bych si, abychom vás mohli pošlapat."

Nejprve vůbec neměl v úmyslu zabývat se tou hloupou a hrubou poznámkou. Ale jeho vlastní příznivci, jak věděl, očekávali tvrdou odplatu. Proto tím směrem odsekl:

"To přání ctihodného člena Sněmovny chápu. Protože vláda, kterou podporuje, pošlapává mnoho věcí a už dost dlouho." Namířil ukazováček na vládní lavice. "Ale přijde čas, kdy se vědomí této země nenechá dál pošlapávat."

To nebylo moc dobré, připustil v duchu Bonar Deitz. Napadlo ho, že premiér, který byl mistr výstižných replik, by pravděpodobně reagoval lépe. Ale přinejmenším jeho snaha o protiútok vyvolala nadšený rachot desek z části tribuny za ním. V odpověď jim z druhé strany přicházely výkřiky a posměšky:

"O, O, O" a "Jste vzhůru?"

"Klid, prosím, klid."

To promluvil předsedající. Vstal a nasadil si svůj třírohý klobouk. Po chvilce hluk utichl.

"Připomenul jsem vědomí této země," prohlásil Bonar Deitz. "Dovolte mi, abych prozradil, co toto vědomí říká mně: Že jsme jedna z nejbohatších zemí světa a přitom máme relativně nejméně obyvatel. A nyní nám vláda tvrdí, alespoň ministr imigrace, že už tu není místo pro jedinou nešťastnou lidskou bytost..."

V malé komůrce svého mozku si vůdce opozice uvědomil jak velmi neopatrně zacházel se slovy. Bylo nebezpečné nechat se unést citem. Věta se objeví ve stenografickém záznamu, z něhož se dá později použít. Každá strana, která přišla k moci, brzy zjistila, že politický tlak na omezení imigrace je příliš velký, než aby se dal pomínout. Jednoho dne, napadlo Deitze, bude možná svých dnešních neuvážených slov litovat. Avšak v určitých okamžicích - a tohle byl jeden z nich - ho děsily a znechucovaly politické kompromisy, nekonečné velkohubé projevy. Právě dnes měl chut říct, v co opravdu věří a nést za to následky! Všiml si, že na novinářské galerii je ticho. Deníkáři měli hlavy

skloněné nad bloky.

Bonar Deitz se zastával Henriho Duvala, bezvýznamného muže, kterého sám nikdy neviděl. Pokračoval ve svém projevu. Na druhé straně středové uličky poslouchal James Howden jen na půl ucha. Několik posledních minut sledoval hodiny na jižní straně sálu pod dámskou galerií s příkrými stupni. Dnes byla zaplněna asi ze tři čtvrtin. Bylo mu jasné, že nejméně třetina reportérů bude muset za chvíli utíkat, aby stihla dodat své články pro druhé odpolední vydání. S blížící se uzavěrkou tohle nebezpečí vzrůstalo. Howden pozorně naslouchal a čekal na svou příležitost.

"Čas od času je třeba," deklamoval Bonar Deitz, "aby lidskost zvítězila nad zatvrdělým lpěním na líteře zákona."

Premiér vstal:

"Pane předsedo, dovolí vůdce opozice jedinou otázku?"

Bonar Deitz zaváhal. Ale vážně míněnou žádost mohl jen stěží odmítnout. Stručně řekl:

"Ano."

"Navrhuje snad pan vůdce opozice," ptal se Howden zkušeným řečnickým tónem, "aby vláda začala ignorovat zákony, zákony této země přijaté parlamentem..."

Z opoziční strany ho přerušily výkřiky:

"Jen otázku!"

"Chtěl jsi jednu otázku!"

A z druhé strany, od jeho příznivců zazněly výkřiky:

"Klid!"

"Ticho!"

"Nechte ho, ať se ptá!"

"Čeho se bojíte?"

Bonar Deitz, který si předtím sedl, náhle zase vstal.

"Přicházím k podstatě své otázky," prohlásil premiér hlasitě, aby překřičel ostatní. "Jde prostě o tohle," odmlčel se, počkal, až se hluk trochu utiší a pak pokračoval: "Protože je jasné, že tento nešťastný mladý muž, Henri Duval, nemůže podle našich zákonů vstoupit do Kanady, žádám vůdce opozice o souhlas, abychom přednesli případ ve Spojených národech. A mohu prohlásit, že vláda hodlá tuto záležitost všemi prostředky podporovat."

V sále se okamžitý šum změnil v řev. Znovu zazněly výkřiky, nárážky, vzájemná obviňování se nesla křížem krážem Sněmovnou. Předsedající stál, ale jeho hlas nebylo slyšet. Bonar Deitz se obrátil k premiérovi a s rudým obličejem a planoucíma očima křičel:

"Tohle je podraz!"

A byl.

Z novinářské galerie spěchali reportéři k východu. To přerušení, pak návrh - bylo to perfektně načasované... James Howden mohl předvídat titulky většiny novinových zpráv, které teď telefonují reportéři a písarky je vytvářejí na psacích strojích.

"Případ Henriho Duvala, muže bez vlasti, bude předložen Spojeným národům, sdělil dnes premiér Dolní sněmovně."

+Agentury Canadian Press a British United Press již vyslaly zprávu dálnopisem na všechny strany.

"Duvalův případ jde do OSN - vysvětluje premiér."

Dálnopisy jen sviští a redaktoři už v časové tísní - kteří budou ve starém případě horečně hledat nového sólokapra, použijí ta slova do palcových titulků. Pokud jde o útok opozice - řeč Bonara Deitze tam bude sice také, ale až jako druhořadá záležitost.

Premiér jako v transu poslal Arthurovi Lexingtonovi jednořádkový vzkaz:

"Napište příslušný dopis." Pokud by později dostal přímou otázku, musí být schopen dokázat, že žádost OSN ministerstvo zahraničních věcí řádně odeslalo.

Bonar Deitz dokončil přerušenu řeč. Ale cítil, že pozornost posluchačů poklesla, jako když z přetopeného kotle uteče pára. I James Howden si toho všiml a předpokládal, že také Deitzovi to bylo jasné. Kdysi, už velmi dávno, měl premiér Bonara Deitze rád a respektoval ho, i když patřil k jiné straně, což je rozdělovalo. Cítil, že vůdce opozice je silná osobnost a má pevný charakter. Všechny jeho akce byly čestné. Vyvolávalo to jeho upřímný obdiv. Ale časem se Howdenův přístup změnil, už se na Bonara Deitze díval z více či méně tolerantním pohrdáním. K té změně došlo hlavně po prvních vystoupeních Bonara Deitze jako vůdce opozice.

Mnohokrát - a James Howden si to uvědomoval - Bonar Deitz nevyužil zranitelnosti Jamese Howdena v případech, které se samy nabízely. Taková jednání často prozradila Deitzovu značnou umírněnost, Howdenovi se zdálo, že pro něho není nebezpečný. Vůdce přece musí vést a kdykoliv se protivníkovou slabostí nabídne šance, musí se tvrdě a nekompromisně využít.

Partijní politika není šlehačkový dýchánek a cestu k moci neodmyslitelně dláždí ztracené naděje a trosky smělých plánů těch druhých. Bonaru Deitzovi nemilosrdnost chyběla. Měl jiné kvality: Intelekt, učenost, vnímavost a předvídavost, trpělivost, i osobní šarm. Ale všechny tyto dobré vlastnosti mu nestačily, nebo to aspoň tak vypadalo, aby mohl soupeřit se ctihodným Jamesem McCallumem Howdenem. Proto bylo téměř nemožné představit si Bonara Deitze v roli premiéra, jak drží vládu na uzdě, jak dominuje Dolní sněmovně, manévruje, blafuje, rychle reaguje, jako to před malou chvílí udělal on sám, aby získal taktické výhody v parlamentní debatě.

A co ve Washingtonu? Mohl by současný vůdce opozice čelit prezidentovi Spojených států a jeho příšernému poradci, obhájit své stanovisko a přijet z Washingtonu s takovými výsledky jako Howden? Deitz by byl pravděpodobně příliš rozumný, nikdy by nevystupoval tak ostře jako James Howden a nakonec by více ztratil a méně

získal. A stejná situace by se opakovala i v tom, co mělo přijít během několika příštích týdnů.

Ta myšlenka mu připomněla, že za pouhých deset dnů opět bude stát v téhle sněmovně a oznamovat návrh dohody o sjednocení. Pak přijde čas velkých událostí, dalekosáhlých, doslova historických rozhodnutí a slávy. A pokud jde o malichernosti, jako je ten černý pasažér, přistěhovalectví a jim podobné, ty budou zapomenuty nebo prostě ignorovány.

Cítil se podveden, byl rozněván, že se téhle debatě přikládá vůbec nějaký význam, když jde ve skutečnosti o směšnou a triviální záležitost ve srovnání s tím, co on sám tu přednese již velmi brzy.

Nyní, po projevu trvajícím téměř hodinu, Bonar Deitz skončil.

"Pane předsedající, ještě není tak pozdě," prohlásil vůdce opozice. "Ještě není pozdě pro vládu, aby v duchu lidskosti a velkodušnosti nemohla dovolit mladému muži jménem Henri Duval najít v Kanadě domov, který postrádá. Ještě není tak pozdě, aby tenhle nešťastník nemohl opustit své tragické vězení, změnit svůj osud, k němuž ho krutě odsoudila surová náhoda, ve chvíli, kdy se narodil. Pro Henriho Duvala ještě není tak pozdě, chceme-li mu pomoci - aby se stal platným a šťastným členem naší společnosti. Prosím vládu o soucit. Žádám, aby naše prosba nebyla opomenuta."

Pak ještě podal návrh na formulaci usnesení: "a proto Sněmovna vyslovuje své politování, že tato vláda odmítá uznat uvedené důvody a snaží se zbavit břemene odpovědnosti a splnit svůj úkol v otázce přistěhovalectví..."

V té chvíli zazněla bouře desek stolků na opoziční straně, přímo hřměly.

Harvey Warrender okamžitě vstal.

"Pane předsedající," začal ministr pro přistěhovalectví a udělování státního občanství, svým hlubokým a zvučným hlasem.

"Jako obvykle vůdce opozice smíchal fakta s fantazií, zcela jasné skutečnosti s přehnanou sentimentalitou, a podařilo se mu vyobrazit obvyklou zákonnou proceduru imigračního úřadu jako sadistické spiknutí vůči celému lidstvu."

Okamžitě zazněly zlověstné výkřiky "Odvolat!" a na druhé straně pozdravné volání a tlučení deskami.

Harvey Warrender nebral reakci na vědomí a pokračoval:

"Pokud by se vláda provinila porušením zákona, zasloužili bychom si odsouzení od této Sněmovny. Nebo kdyby mé ministerstvo zanedbalo své zákonem uložené povinnosti, nebralo v úvahu rozhodnutí, přijaté parlamentem, sklonil bych hlavu a přijal zasloužené odsouzení a trest. Ale protože jsme neudělali ani jedno, ani druhé, rovněž tak já nemohu ani jedno ani druhé přijmout."

James Howden se přistihl, že si přeje, aby Harvey Warrender poněkud zmírnil svůj agresivní tón. Někdy předcházely ve sněmovně chvíle, které si žádaly přímou, útočnou taktiku, až na hranici bodu varu. Ale dnes to nebyl ten případ. Teď by byly spíše na místě rozumné a zdrženlivé argumenty. Kromě toho premiér nepříjemně cítil ve Warrenderově hlase stopu skryté hysterie. Když pokračoval, byla tam stále.

"Co znamená toto obvinění z bezcitnosti a neporozumění, jaké nám podvrhl vůdce opozice? Jednoduše to, že vláda odmítla neporušit zákon, že Ministerstvo pro přistěhovalectví a udělování státního občanství splnilo své povinnosti přesně a v souladu s přistěhovaleckým zákonem Kanady, a to naprosto čestně a poctivě."

Dobrá, tomu se už nedalo nic vytknout. Bylo to přesně to, co tu mělo zaznít. Jen by měl Harvey poněkud přibrzdit své osobní rozhořčení.

"Vůdce opozice mluvil o muži jménem Henri Duval. Pomiňme na chvíli otázku, zdali má naše země přijmout bříme, které nikdo jiný nechce, zda máme otevřít své brány tomuhle lidskému odpadu, který chce u nás vyvrhnout moře..."

Z celého sálu se ozývaly hlasité protesty, které hlučností překonaly vše, co tu dnes bylo. Harvey zašel příliš daleko, uvědomil si Howden. Dokonce i na místech vlády bylo vidět šokované tváře; jen několik málo skalních straníků s nevelkým elánem protestovalo proti spílání opozice.

Bonar Deitz vyskočil z křesla.

"Pane předsedající, z titulu své funkce protestuji..." za ním se ozvaly další vzrušené výkřiky.

Uprostřed rostoucího hluku Harvey Warrender se rozhodl pokračovat.

"Říkám: ponechme stranou zbytečnou sentimentalitu a držme se pouze zákonů. Právu bylo učiněno zadost..."

Jeho slova však zanikla v přívalu nových hněvivých výkřiků. Jeden hlas nakonec překřičel ostatní.

"Pane předsedající, může ministr přistěhovalectví blíže definovat, co znamená lidský odpad?"

James Howden sice nesnadno, ale přece jen rozpoznal odkud pochází tahle otázka. Byla od Arnolda Geaney, jednoho z členů opozice v zadních řadách, který měl volební obvod v jedné z nejchudších čtvrtí Montrealu. U Arnolda Geaney stály za povšimnutí dvě věci. Byl mrzák jen pět stop vysoký, s tělem částečně ochrnutým a zkrouteným, tvář měl tak mimořádně ošklivou a nepravděpodobnou, až se zdálo, že se proti němu spikla sama příroda a vytvořila lidskou zrůdu. A navíc přes svůj neuvěřitelný handicap udělal pozoruhodnou parlamentní kariéru jako obhájce ušlápnutých a beznadějně ztracených případů. Howdenovi se ten muž vůbec nelíbil, pokládal ho za exhibicionistu, který bezostyšně těží ze své deformace. Ale současně si byl velmi dobře vědom, že lidé často sympatizují s mrzákem a proto se důrazně varoval pouštět se s Arnoldem Geaneyem do sporu. Geaney se tázal znovu:

"Může ministr definovat slova lidský odpad?"

Svaly v tváři Harveye Warrendera se stáhly ještě jednou. James Howden z ní vyčetl, co by mohl v nekontrolovaném vzteku ministr odpovědět: Nikdo nemůže lépe vědět, co jsem měl přesně na mysli, než ctihodný pan poslanec. Howdenovi bylo jasné, že takové odpovědi musí za každou cenu zabránit. Premiér vstal a do výkřiků z jedné i z druhé strany prohlásil:

"Ctihodný pan poslanec za Montreal East přikládá určitým slovům význam - tím jsem si dokonale jist - jaký

můj kolega neměl na mysli."

"Tak ať to řekne sám!"

Geaney se nemotorně zdvihl na berlich a vychrlil svá slova přes prostřední uličku. Okolo něho se ozývaly povzbuzující výkřiky:

"Odvolat Warrendera! Odvolat!"

Lidé na galeriích se nakláněli, aby jim nic neuniklo.

"Klid! Klid!" ozval se mluvčí, ale jeho hlas zanikl v hluku bouřící Sněmovny.

"Nic neodvolám!" vykřikl divoce Harvey Warrender, jeho tváře jen hořely, silný krk mu ještě více naběhl.

"Nic, rozumíte?"

Opět bouře neklidu. Opět předsedající žádal o klid a pořádek. To byla v parlamentu vzácná situace, uvědomoval si Howden. Jen nějaké velmi vážné hlasování nebo skutečné porušení lidských práv dokázalo Sněmovnu nadzvednout tak, jak se to právě stalo.

"Žádám, aby byl ministr přinucen odpovědět!" zněl stále vytrvalý a pronikavý hlas Arnolda Geaneye.

"Klid! Otázka, která byla Sněmovně předložena..." předsedající měl co dělat, aby se sám slyšel. Na straně vlády premiér a Harvey Warrender zaujali svá místa na znamení úcty k mluvčímu parlamentu. Na galeriích výkřiky postupně umlkaly. Jen Arnold Geaney, opřený o své berle, stále vzdoroval autoritě předsedy.

"Pane předsedající, ministr pro přistěhovalectví mluvil v této sněmovně o lidském odpadu. Já žádám..."

"Klid! Prosím pana poslance, aby se posadil."

"Mám právo se ptát!"

"Jestli pan poslanec ihned nezaujme své místo, budu nucen mu udělit důtku."

Bylo to téměř jako by si Geaney říkal o trest. Jednací řád Sněmovny byl v tomto ohledu jasný. Když vstal a mluvil předsedající, všichni ostatní museli mlčet. Při porušení tohoto ustanovení byly k dispozici různé druhy trestu. Pokud by Geaney pokračoval ve svém jednání, některému z nich by se určitě nevyhnul.

"Dávám ctihodnému panu poslanci ještě poslední příležitost," varoval předsedající mrzutě, "než mu udělím důtku."

Arnold Geaney řekl vzdorně:

"Pane předsedo, zastávám se tu lidské bytosti, vzdálené tři tisíce mil odtud, o které tahle vláda mluví jako o lidském odpadu..."

Byl to dokonale jednoduchý plán, napadlo náhle Howdenovi. Mrzák Geaney se snažil převzít na sebe část mučednictví černého pasažéra Duvala. Byl to dovedný i když cynický politický manévř, kterému Howden musel zabránit. Premiér vstal a zvolal.

"Pane předsedo, věřím, že se vše dá vyřešit..."

Byl rozhodnut, že jménem vlády odvolá útočná slova, ať už si Warrender pomyslí cokoliv... Příliš pozdě.

Předsedající nevzal premiéra na vědomí a pevně prohlásil:

"Mám nepříjemnou povinnost udělit důtku ctihodnému panu poslanci pro Montreal East."

James Howden si zlostně uvědomil, že ztratil svůj tah a zase si sedl. Formality následovaly rychle. Důtka udělená předsedou Sněmovny poslanci bylo opatření používané jen vzácně, ale pokud k tomu došlo, disciplína všech ostatních poslanců se automaticky a nezvratně zlepšila. Autorita mluvčího Sněmovny se musí za všech okolností udržet. Byla to autorita samotného parlamentu, autorita národa, získaná za staletí bojů... Premiér podal Stuartovi Cawstonovi, místopředsedovi Sněmovny poznámku, obsahující dvě slova: nejnižší trest. Ministr financí přikývl.

Po krátké domluvě s ministrem pošt, sedícím vedle, Cawston povstal a oznámil:

"Ve smyslu vašeho rozhodnutí o důtce, pane předsedo, nemám jinou možnost, než je vykonat. Po dohodě s přisedícím ministrem pošt, panem Goldem, navrhuje: "Ctihodný poslanec pro obvod Montreal East je vyloučen ze zbývajících zasedání dnešní schůze."

Premiér si všiml ke své malé radosti, že galerie tisku je opět přeplněna. Dnešní večerní televizní a rozhlasové zprávy, stejně jako titulky pro ranní vydání, se již zpracovávaly.

Jmenovité hlasování o Cawstonově návrhu zabralo dvacet minut. Poměr byl 131 pro, 55 proti. Předseda parlamentu pak oficiálně oznámil: "Vyhlašuji návrh za schválený." Ve Sněmovně nastalo ticho.

Arnold Geaney opatrně vstal, opíraje se o berle. Rozvážnými, neohrabanými kroky míjel středovou uličku lavic, kde seděla opozice. Jamesu Howdenovi, který znal Geaneye ze Sněmovny už řadu let se zdálo, že ten muž ještě nikdy nešel tak pomalu. Když došel k předsedajícímu, otočil se k němu čelem. S neobratným pathosem se invalida uklonil. Zdálo se, že přepadne dopředu. Pak vyrovnal rovnováhu, otočil se a pomalu přešel celý sál sněmovny, na konci se otočil a znovu se uklonil. Když zmizel ve venkovních dveřích, kde se ho ujal seržant a podal mu paži na pomoc, ozvalo se dobře slyšitelné vydechnutí. Předsedající pak klidně řekl:

"Ministr pro přistěhovalectví a udělování státního občanství má slovo."

Harvey Warrender - o stupeň umírněnější než před tím pokračoval tam, kde prve přestal. Ale James Howden věděl, že cokoli se stane teď, ztratí tou předehrou význam. Arnold Geaney byl poprávu vykázan, stejně jen na pár hodin, pro zřejmé porušení jednacího řádu Sněmovny. Ale tisk z toho určitě udělá záležitost a stejně tak to přijme i veřejnost. Lidé neznali, nebo se příliš nezajímali o parlamentní pravidla. Všichni uvidí jen dva životem pronásledované muže - mrzáka a osamělého vězně na lodi. Dvě oběti bezohledné, despotické vlády. Poprvé Howdenovi napadlo, jak dlouho si ještě vláda může dovolit ztrácet popularitu, jak tomu bylo od chvíle, kdy přijel Henri Duval.

Na papírku od Briana Richardsona bylo napsáno: "Čekej mě v sedm." Ale pět minut před sedmou Milly Freedemanová ještě zdaleka nebyla připravena. Vystupovala teprve z vany a doufala, že se Brian opozdí. Milly si často kladla otázku, jak je možné, že ona, která řídila život kanceláře - i Jamese Howdena - se strojovou přesností, to téměř nikdy nezvládla ve svém soukromí. Na Parliament Hill byla přesná na vteřinu; doma jen zřídka. Chod úřadu ministerského předsedy byl modelem vzorného pořádku, včetně úhledně srovnaných tácků na kávu, včetně uklizených registratur, z nichž v okamžiku Milly uměla vyhledat pět let starý rukou psaný dopis od jakéhokoli podivína, jehož jméno si dávno nikdo nepamatoval. Ale teď, jako obvykle, se přehrabovala v neuklizených zásuvkách v koupelně, a hledala čistou podprsenku, kterou ne a ne najít.

Předpokládala - když se vůbec obtěžovala na to myslet - že její vlastní domácí nepořádek po úředních hodinách je vnitřní protest, vzpoura, aby vymanila svůj soukromý život z pracovních návyků. Vždycky byla taková, někdy až příliš. Nikdy nesnášela, aby jí někdo plánoval život, i když to dělал z dobré vůle.

Jednou, když ještě žila na koleji v Torontu, její otec ji přesvědčoval, aby se přihlásila do právnické praxe. "Budeš mít úspěch, Milly," předvídal. "Jsi bystrá a čiperná a dovedeš prohlédnout věci a vidět je v souvislostech. Když budeš chtít, dokážeš si takové muže jako jsem já omotat kolem prstu." Potom si řikala: Kdybych na tu myšlenku přišla sama, možná bych se pro tuhle cestu rozhodla. Ale ona vzdorovala představě dokonce i vůči svému otci, kterého milovala - že by za ni měl rozhodnout někdo jiný, než ona sama. Ovšem, tahle zásada si protiřečila. Nikdy nemůžeš žít docela nezávisle, stejně jako nemůžeš úplně oddělit svou práci od soukromého života. Jinak, pomyslela si Milly, když konečně našla podprsenku a oblékla si ji, by nikdy nemohla zažít milostný příběh s Jamesem Howdenem a dnes večer by sem nepřišel Brian Richardson.

+Ale má opravdu přijít? Má Brianovi dovolit, aby ji navštívil? Nebylo by bývalo lepší, říci mu rázně hned na začátku, že nemá narušovat její soukromý život? Ten, který si tak pečlivě střežila ode dne, kdy pochopila, že nemůže spojit svou budoucnost s Jamesem Howdenem?

Oblékla si kalhotky a opět se začala trápit otázkou. Samostatný osobní život, rozhodně šťastný, stál za to. Neriskovala s Brianem Richardsonem, že ztratí spokojenost tak dlouho budovanou a naopak nezíská nic? Stálo to čas, mnoho času od chvíle, kdy skončila s Jamesem Howdenem, aby se dala do pořádku a našla nový životní styl v samotě, kterou si zvolila. Ale protože měla hluboce zakořeněný zvyk řešit své osobní problémy bez cizí pomoci (Milly si to alespoň představovala) opravdu se dostala až k bodu, kdy se jí život zdál šťastný, vyvážený a úspěšný.

Celkem upřímně už Milly nezáviděla - jako kdysi - svým vdaným přítelkyním jejich manžela-ochránce, kouřícího dýmku a dovádivé děti. Občas docházela k závěru, že čím víc jich viděla, tím nudnější a jednotvárnější jí připadal jejich život ve srovnání s její vlastní nezávislostí a svobodou. A ještě šlo o tohle: neposuzuje své pocity k Brianovi jako vpád do svého soukromí? Milly otevřela šatník v ložnici a přemýšlela, co si vezme na sebe. Tak na Štědrý večer jí Brian řekl, že vypadá sexy v kalhotách...

Vybrala si jasně zelené volné kalhoty, pak prohlédla přihrádky a objevila bílý svetr s hlubokým výstřihem. Nohy si nechala naboso a vklouzla do úzkých bílých sandálů. Když si nanasla lehký makeup, jaký měla vždycky, bylo deset minut po sedmé. Vjela si rukama do vlasů, ale pak se rozhodla, že si je raději vykartáčuje a rychle odešla do koupelny. Podívala se do zrcadla a řekla si: Nemám žádný, absolutně žádný důvod k znepokojení. Ano, mohu se zamilovat do Briana, třeba jsem se už zamilovala. Ale Brian není volný. Takže jaképak další otázky. Ale přece je tu jedna, blesklo jí hlavou. Co bude potom? Až on odejde? Až zase zůstaneš sama? Milly na chvíli zaváhala. Připomněla si, jaké to bylo před devíti lety. Ty prázdné dny, zničující noci, celé týdny trápení... Řekla nahlas: "Tohle nechci prožít znovu." A v duchu: Nakonec, možná všechno skončí už dneska večer. Stále vzpomínala, když se ozval bzučák dolních dveří.

Brian ji políbil, ještě než si sundal těžký zimník. Na tváři měl lehké strniště a páchl po tabáku. Milly ztrácela jistotu předsevzetí. Mizelo jako pára. Já toho muže chci, pomyslela si, chci ho, ať se děje cokoli. Pak si připomněla, že před malou chvílí uvažovala možná, že to skončím už dneska večer.

"Milly, miláčku," řekl klidně. "Vypadáš hrozně."

Uvolnila se. Podívala se na něho vesele. Pak vážně řekla:

"Briane, jsi unavený."

"Já vím," přikývl. "A musím se oholit. Jdu rovnou ze Sněmovny."

Aniž ji to zase tak moc zajímalo, zeptala se:

"Jaké to bylo?"

"Ty jsi nic neslyšela?" Zavrtěla hlavou. "Odešla jsem z úřadu brzy. Rádio jsem neposlouchala. Měla jsem?"

"Ne," řekl. "Stejně o tom uslyšíš až moc."

"Debatu dopadla špatně?"

Mrzutě přikývl.

Byl jsem na galerii. Byl bych chtěl být někde jinde. Zítra v novinách nás roztrhají na cucky."

Dejme si něco k pití," řekla Milly. "Zdá se, že to potřebuješ." Namíchala martini, víc ginu než vermutu. Přinesla nápoje z kuchyně a řekla téměř vesele: "To ti pomůže. Obvykle to aspoň pomáhá."

Žádný konec dnes večer, pomyslela si. Možná za týden, za měsíc. Ale dnes rozhodně ne. Brian Richardson vypil svou sklenici a odložil ji. Bez úvodu, zmateným hlasem jí oznámil:

"Milly, chci, aby sis mě vzala." Bylo ticho. Jen pár sekund, ale zdálo se jako celé hodiny. Pak dodal, tentokrát tiše: "Milly, slyšela jsi mě?"

"Před minutou," řekla Milly, "mohla bych přísahat, že ses mě ptal, jestli si tě chci vzít."

Mluvila jakoby nepřítomně, skoro šeptem. Cítila se lehce, doslova bláznivě.

"Nedělej si legraci," zamračil se Richardson. "Myslím to vážně."

"Briane, miláčku," její hlas byl jemný, "nedělám si legraci. Opravdu ne."

Odložil sklenici a přišel k ní. Když se opět políbili, dlouze a vášnivě, položila mu tvář na rameno. Stále byl cítit tabákem.

"Drž mě," zašeptala. "Drž mě."

"Když si to projdeš," řekl jí do vlasů, "mohla bys mi třeba odpovědět."

Ženský instinkt ji nutil, aby vykřikla ANO. Ta chvíle a nálada přímo nahrávaly k rychlému rozhodnutí. Nebyla to právě nabídka, na niž tak dlouho čekala? Neřikala si sama, právě před několika minutami, že by si vzala Briana za jakoukoli cenu. A teď neočekávaně se jí nabízí nejlepší podmínky svatba, trvalý vztah... Všechno bylo tak jednoduché. Stačí zamumlat "ano", a bude to hotové; nebude cesta zpátky.

Ta nenávratnost ji zamrazila. Byla to realita, už ne snění. Přepadl ji pocit nejistoty. Jakýsi vnitřní hlas tiše varoval: Počkej!

"Myslím, že nejsem tak velká výhra," šeptal jí do vlasů, rukou ji laskal jemně po krku. "Jsem tak trochu obnošený, a taky se musím teprve rozvést, ale s tím nebudou žádné problémy. Eloise a já si v tomto směru vzájemně rozumíme." Chvilí bylo ticho, pak pomalu pokračoval: "Myslím, že tě miluji, Milly. Opravdu."

Zvedla hlavu, oči měla zalité slzami. Políbila ho.

"Briane, miláčku, já vím, a myslím, že tě také miluji. Ale chci mít jistotu. Prosím, dej mi trochu času."

Na tváři se mu objevil mrzutý výraz.

"Dobrá," řekl. "Cestou sem jsem si to připravoval. Myslím, že se to nepovedlo."

Možná, pomyslel si, jsem přišel příliš pozdě. Nebo jsem dělal všechno úplně špatně. Anebo je to odplata za ten způsob, jakým to začalo. Možná si brání svoje soukromí. A já je teď chci narušit, a stojím přitom venku, jako šibal, který jen nakukuje dovnitř. Ale přinejmenším, uvědomil si, skoncoval se svou nerozhodností. Pár posledních probdělých nocí ho přivedlo k poznání, že Milly je na žebříčku nevyš. Bez ní by to vypadalo opět jen na prázdnotu...

"Prosím, Briane," Milly teď byla klidnější, vracela se jí jistota a sebekontrola. Řekla vážně: "Je to pro mne lichotka i pocta, miláčku, a myslím, že odpovím ano. Ale chci mít jistotu - pro dobro nás obou. Prosím, drahý, dej mi trochu času."

+Chraptivě se zeptal:

"Kolik?"

Oba společně si sedli na dlouhou pohovku, s hlavami těsně u sebe, pevně se drželi za ruce.

"Čestně, miláčku, já nevím. Doufám, že nebudeš trvat na nějakém přesném datu. Nesnesla bych nějaké ultimatum. Ale slibuji ti, že ti to řeknu co nejdříve."

Napadlo ji: Co je to se mnou? Mám snad strach ze života? Proč váhat, proč to nevyřešit rovnou? Ale pořád tu byl ten varovný hlas: Počkej.

Brian spustil paže a ona se k němu přitulila. Znovu se vášnivě líbali. Cítila, jak mu podléhá, srdce jí divoce bilo. Po chvíli jí něžně přejel rukama po těle.

Později večer vešel Brian Richardson do obývacího pokoje a přinesl pro oba kávu. Zatím v kuchynce ještě krájela salám na sendviče. Všimla si, že nádobí od snídaně je ještě ve dřezu, neumyté. Opravdu, pomyslela si, snad bych vážně měla některé ze svých zvyků z úřadu zavést i doma.

Richardson zamířil k Millinu přenosnému televizoru. Stál na nízkém stolku, proti jednomu z velkých křesel. Zapnul jej a zavolal:

"Já nevím, jestli to bude k vydržení, ale teď bychom se měli dívat i na to nejhorší."

Když Milly přinesla podnos s chlebičky a sedla si k němu, právě začínaly večerní zprávy národní stanice Canadian Broadcasting Corporation. Tak jako obvykle v posledních dnech, první zprávy se týkaly zhoršující se mezinárodní situace. Nepokoje, podporované Sověty, vzplanuly opět v Laosu. Na americkou protestní notu Kreml odpověděl bojovně. V sovětských satelitních státech Východní Evropy se podle zpráv shromažďovaly značné vojenské síly. Na znovuobnovené ose Moskva - Peking si státníci vyměňovali srdečnosti.

"Blíží se to," zabručel Richardson. "Den za dnem víc."

Další v pořadí byl příběh Henriho Duvala. Pěkně upravený hlasatel četl:

"Dolní sněmovna v Ottawě byla dnes ve varu kvůli Henri Duvalovi, muži bez vlasti, který nyní čeká ve Vancouveru na deportaci. Vrchol střetnutí mezi vládou a opozicí nastal, když Arnold Geaney, poslanec za východní Montreal, byl vykázan na celý zbytek jednání ze Sněmovny."

Za hlasatelem se na vestavěné obrazovce ukázala tvář Henriho Duvala, kterou vystřídal obrázek invalidního poslance. Jak se Richardson - stejně jako James Howden - obával, ten incident s vykázaním a věta Harveye Warrendera o "lidském odpadu" byly hlavním tématem zpráv. A vůbec nešlo o to, jak pravdivě byla reportáž pojata. Černý pasažér a poslanec o berlich se divákům museli jevit jako oběti tvrdé, bezohledné vlády.

"Korespondent CBC Norman Deeping," řekl hlasatel, "popisuje scénu ve Sněmovně..."

Richardson sáhl po vypínači.

"To už je i na mě moc. Nevadí ti, když to zavřu?"

"Ne," zavrtila Milly hlavou. Dnes večer, i když jí bylo jasné vše, co právě viděla, její zájem se upínal jinam. Ta pro ni nejdůležitější otázka zůstávala stále nerozhodnuta... Brian Richardson ukázal na ztemnělou obrazovku.

"Proklatě, víš, kolik se na to dívá lidí? Celá síť, od pobřeží k pobřeží. Přidej si k tomu všechno ostatní - rádio, místní televize, zítřejší noviny..."

Bezmocně pokrčil rameny.

"Já vím," řekla Milly. Pokoušela se odvrátit myšlenky od osobních záležitostí. "Chtěla bych ti nějak pomoci."

Richardson se zvedl a začal přecházet po pokoji.
"To už jsi udělala, Milly. Přinejmenším jsi našla..." nechal větu nedokončenou.
Oba dva, věděla Milly, si vzpomněli na tu fotokopii; tu osudnou tajnou dohodu mezi Jamesem Howdenem a Harveyem Warrenderem. Opatrně se zeptala:
"Udělal jsi s tím..."
Zavrtěl hlavou.
"Zatraceně! Nic... nic..."
"Viš," řekla pomalu Milly, "vždycky jsem si myslela, že je na Harveyovi Warrenderovi něco divného. Ten způsob jak mluví, a jedná, jako by byl stále nervózní. A pak ta věc, jak ze svého syna dělá idol, všude vykládá, jak ho zabili ve válce..."
Přestala mluvit. Udivila ji náhlá změna ve výrazu Briana Richardsons. Jeho oči zíraly na její tvář, ústa měl lehce pootevřená.
"Briane"
Zašeptal:
"Milly, miláčku, řekni to ještě jednou."
Neochotně opakovala:
"Pan Warrender - říkala jsem, je nějaký divný kvůli svému synovi. Chápu, že jeho dům je něco jako svatostánek. Lidé o tom hodně vyprávěli."
"Jo," přikývl Richardson. Pokoušel se skrýt své vzrušení. "No dobrá, myslím, že na tom nic není."
Pokoušel se vymyslet způsob, jak by se od ní co nejrychleji dostal. Potřeboval k telefonu - ale ne u Milly. Byly určité věci... věci, které možná bude muset udělat... a nechtěl, aby se to Milly dozvěděla.
O dvacet minut později telefonoval z obchodu s celonočním provozem.
"Je mi zatraceně jedno, že je pozdě," řekl šéf strany do mluvítko. "Říkám ti, přijď do města hned teď, budu tě čekat v salónu u Jaspera."

Část čtvrtá

Bledý mladý muž s brýlemi ze želvoviny, kterého tak drsně vytáhli z postele, se nervózně díval na nehty svých sepjatých rukou. S náznakem úzkosti řekl:
"Opravdu nevím, jestli to budu moci udělat."
"Proč ne?" naléhal Richardson. "Jsi přece na ministerstvu obrany. Stačí, když se zeptáš."
"Tak jednoduché to zase není," řekl mladý muž. "Kromě toho, takové informace jsou utajované."
"Krucí!" zaklel Richardson. "Něco tak starého, o co se už nikdo nestará?"
"Například vy se staráte," řekl mladý muž zamyšleně. "Ale to je jen polovina toho, z čeho mě jímá strach."
"Dám ti své slovo," řekl Richardson, "že cokoli z toho, co mi dáš, použiju takovým způsobem, aby se to náhodou neobrátilo proti tobě."
"Ale i tak nebude snadné to najít. Staré archivy jsou pohřbené někde vzadu v budově, v suterénech... Může to trvat dny nebo týdny."
"To je tvůj problém," řekl tvrdě Richardson. "Jenže já nemohu čekat týdny." Kývl na číšníka. "Ještě jednou totéž, pane vrchní."
"Ne, děkuji," bránil se mladý muž. "Mám tak akorát dost."
"Dělej jak myslíš," Richardson pokynul číšníkovi. "Tak jen jednu. To bude všechno."
Když číšník odešel, mladík řekl:
"Je mi líto, ale mám strach, že to budu muset odmítnout."
"Mně je to také líto," řekl Richardson, "protože tvoje jméno už bylo na seznamu docela nahoře." Odmlčel se.
"Viš, kterého seznamu, ne?"
"Ano," řekl mladý muž. "Vím."
"Ve své pracovní náplni," řekl Richardson, "mám dost co dělat s výběrem kandidátů pro parlament. Spousta lidí mi říká, že umím vyhledávat nové muže, kteří jsou pak oficiálně zvoleni."
"Ano," vydechl mladík. "Slyšel jsem o tom."
"Ovšem, konečné slovo má místní sdružení. Ale ti lidé většinou schválí to, co jim doporučí premiér. Anebo co navrhnou premiérovi, aby doporučil." Mladý muž neřikal nic. Špičkou jazyka si nervózně přejížděl rty. Brian Richardson ztlumil hlas: "Dohodneme se. Ty pro mne opatříš tu věc, a já napíšu tvé jméno až úplně nahoru v takovém obvodu, kde budeš mít jistotu, že tě zvolí."
Mladíkova tvář změnila barvu, když se zeptal:
"A když neudělám, co chcete?"
"V takovém případě," řekl Richardson stejným tónem, "mohu ti zaručit, že tak dlouho, dokud budu ve straně, se nikdy nedostaneš do Sněmovny. Ani nikdy nebudeš kandidovat na jakékoli významné místo. Zůstaneš asistentem, dokud neshniješ, a ani všechny peníze tvého táty na tom nic nezmění."
Mladý muž řekl hoře:
"Žádáte mě, abych začal svou politickou kariéru podlostí."
"Naopak. Ve skutečnosti ti dávám výhodu," řekl Richardson. "Odhaluji ti některé postupy, na něž jiní lidé nepřijdou celá léta."

Vrátil se číšník a Richardson se zeptal svého společníka:
"Víš určitě, že si nedáš ještě jednu sklenici?"
Mladík dopil první.
"Dobrá," přikývl. "Dám si."
Když číšník odešel, Richardson se zeptal.
"Za předpokladu, že mám pravdu, za jak dlouho mi to můžeš dát?"
Mlčení.
"Nic si z toho nedělej!" Brian Richardson se natáhl a položil mu ruku na koleno. "Za dva roky zapomeneš, že se něco takového vůbec stalo."
"Ano," řekl nešťastně mladý muž. "To je právě to, čeho se bojím."

Kapitola 14 ZATČENÝ A VYHOŠTĚNÝ

Na stole v kanceláři Alana Maitlanda ležel příkaz k deportaci Henriho Duvala a přímo mu bil do očí.
+...tímto nařizuji, abyste byl zadržen a deportován na místo, odkud jste do Kanady přišel nebo do země, jejíž máte národnost nebo občanství, nebo do země vašeho narození, nebo do takové země, kterou určí vláda...
Od chvíle, kdy byla řečena na závěr zvláštního slyšení před pěti dny, se ta slova vryla Alanovi Maitlandovi do mozku. Mohl příkaz citovat ve dne v noci se zavřenýma očima. A on si ho opravdu přefíkal často, hledaje v oficiální frazeologii nějakou nepatrnou škvírku, slabost, do níž by se dalo zavrtat a najít právnickou kličku, jak z toho ven. Ale nic takového nenašel.
Četl statuty a staré právnické případy, soudní výroky, nejprve po tuctech a pak po stovkách, potýkal se s jejich starobylým jazykem dlouho do noci, až ho pálily oči a tělo bolelo z nedostatku spánku. Přes den mu po většinu času pomáhal Tom Lewis, který s ním chodil do knihovny Nejvyššího soudu, kde společně zkoumali indexy, prohlíželi výtahy z knih, pátrali po soudních zprávách ve starých, jen zřídka kdy otvíraných svazcích právnické literatury.
"Ani nepotřebuji jít na oběd," řekl Tom druhý den. "Mám žaludek plný prachu."
Pátrali po právním precedentu, který by opravňoval námitku, že postup imigračního úřadu v případě Henri Duvala byl chybný a proto nezákonný. Tom to postavil takto:
"My prostě potřebujeme najít něco, co můžeme hodit soudci pod nohy a říci mu: "Hele, Jacku, ti vandráci nás nemohou vytočit, tady máš důvod."
A později, když v obavách balancoval na vršku žebříku u stropu knihovny, prohlásil:
"Právnicka nedělá právníkem to, co ví, ale musí vědět, kde to hledat. Jenže my jsme ještě to správné místo zatím nenašli."
To místo nenašli ani v dalších dnech a hledání se tak blížilo ke konci.
"Víc jsme nemohli udělat," připustil konečně Alan. "Myslím, že to musíme vzdát."
Byly dvě hodiny odpoledne. Úterý, 9. ledna. Měli odejít už před hodinou.
Jejich pátrání v knihovnách bylo přerušeno jen jednou - včera dopoledne - když vedení imigračního úřadu rozhodovalo o odvolání Henriho Duvala proti výnosu zvláštního slyšení. Ale byla to bezvýznamná, formální záležitost, její výsledek se dal předpokládat, když předsedal Edgar Kramer a sekundovali mu dva další úředníci ministerstva pro přistěhovalectví. Tohle byla právě ta část procedury, kterou chtěl původně Alan Maitland všemi způsoby protahovat, ale vinou vlastní horlivosti u soudu se teď všechno odehrávalo příliš rychle. I když Alan věděl, že plýtvá energií, předložil důvody odvolání stejně řádně a pravomocně jako předtím soudci a komisi. Vedení úřadu včetně Kramera - který byl po celou dobu úzkostlivě zdvořilý - pozorně naslouchalo a pak pánové slavnostně vyhlásili, že rozhodnutí dřívějšího verdiktu platí. Na to řekl Alan Tomu Lewisovi:
"Bylo to něco jako spor s královnou z Alenky v Říši divů. Jenom trochu větší nuda."
Alan se zhoupl v křesle v malé stísněné kanceláři, zaháněl pocit únavy a litoval, že případ téměř končí. Zdálo se, že už opravdu není možné nic víc udělat. Wastervik byl opraven a nyní nakládal nové kargo. Měl odplout za čtyři dny. Někdy předtím, snad zítra, bude muset zajít na loď a podat konečnou zprávu Henrimu Duvalovi. Ale věděl, že to nebude nic neočekávaného, mladý černý pasažér už poznal tolik lidské lhostejnosti a zoufalství, že nové zklamání ho nemohlo zase tolik překvapit.
Alan zvedl své šest stop dlouhé tělo, prohrábl se nakrátko ostříhanými vlasy a vyšel ze zaskleného prostoru své buňky do skrovné oficiální části kanceláře. Byla prázdná. Tom Lewis byl ve městě, zabýval se nějakou nemovitostí, ten případ dostal zcela náhodou před dvěma dny; a jejich obstarožně vyhlížející písařka, vyčerpaná napětím minulých dní, šla domů na oběd a jak řekla, "hodit si šlofika aspoň na hodinku, a jestli vám mohu poradit, pane Maitlande, udělejte to také."
Možná to byla moudrá rada, pomyslel si Alan. Měl totiž chuť jít domů, do těsného bytu v Gilford Street, spustit skládací postel a na všechno zapomenout, včetně černých pasažérů, imigrace a obecného znechucení nad lidstvem. S výjimkou Sharon. To bylo ono: konečně mohl soustředit myšlenky jenom na Sharon. Zajímalo ho, kde byla zrovna v téhle chvíli, co dělala od jejich poslední schůzky před dvěma dny - bylo to pár ukradených minut u kávy mezi studiem v právnické knihovně - a na co asi myslela, jak zrovna vypadala, zdali se smála nebo jí bylo smutno...
Rozhodl se jí zatelefonovat. Byl teď pánem svého času; pro Henriho Duvala už nemohl více udělat. Zvedl sluchátko přímé linky a vytočil číslo Deverauxovy rezidence. Majordomus rychle zareagoval:
"Ano, slečna Deverauxová je doma, může pan Maitland chvilku počkat?" Za minutu nebo dvě slyšel, jak se k

telefonu přibližují kroky.

"Alane!" Sharonin hlas byl vzrušený. "Ty jsi něco našel!"

"Moc bych si to přál," řekl. "Mám obavy, že to musíme vzdát."

"Ach ne!"

V jejím hlase byla opravdová lítost. Vysvětlil jí, že se hledání nesetkalo s úspěchem, pokračovat by bylo marné.

"Ale přesto," řekla Sharon, "nevěřím, že je konec. Budeš přemýšlet a přemýšlet, až najdeš něco jako už jednou."

Její důvěra ho potěšila, ale sám věřit nemohl.

"Měl jsem nápad," řekl, "že bych si vymodeloval Edgara Kramera a píchal do něj špendlíky. To je jediná věc, kterou jsme dosud nezkusili."

Sharon se zasmála.

"Chodila jsem do sochařských kursů."

"Takže to můžeme zkusit dnes večer," navrhoval rozjařeně. "Začneme večerí a třeba se pak k té hlíně taky dostaneme."

"Ach, Alane, je mi líto, ale nemohu."

Vzrušeně se zeptal:

"Proč ne?"

Sharon na okamžik zaváhala:

"Mám jinou schůzku."

Dobrá, pomyslel si, zeptal ses, dostals přímou odpověď. Byl ovšem zvědav, s kým ta schůzka mohla být, jestli o ní Sharon věděla už dlouho, kam asi jdou. Žárlil, ale pak si řekl, že je to nesmysl. Nakonec, Sharon má svůj společenský život, jistě dost bohatý. A měla ho už dlouho předtím, než se objevil na scéně. Polibek v hotelu přece není závazek.

"Je mi líto, Alane, opravdu. Ale je to něco, co nemohu zrušit."

"To bych ani nechtěl." S nucenou bodrostí jí popřál: "Bav se dobře, zavolám ti, kdyby bylo něco nového."

Sharon řekla nejistě:

"Sbohem."

Když položil sluchátko, kancelář se ještě zmenšila a všechno na něho padalo. Bez cíle vykročil z místnosti, a říkal si, že ji raději neměl volat.

Pohledem zavadil o hromádku otevřených telegramů, které ležely na stolku pro písáku. Nikdy v životě nedostal tolik telegramů, jako za minulých pár dnů. Sebral jeden, který ležel navrchu a četl:

BLAHOPŘEJI KE SKVĚLÉMU BOJI. KAŽDÝ OBČAN S DOBRÝM SRDCEM VÁM MUSÍ DRŽET PALCE. K. R. BROWNE

Kdo asi byl K. R. Browne, myslel si. Muž nebo žena? Bohatý nebo chudý? A jaký to byl člověk? Opravdu mu ležely na srdci nespravedlnost a útlak... nebo jenom upadl do sentimentální nálady? Položil list na stůl a vybíral si další.

BUH VÁM ŽEHNEJ ZA TO CO JSTE UDĚLAL PRO JEDNOHO Z TĚCH MÝCH BRATŘÍ, PRO MNE JAKO MATKU ČTYŘ SYNU, MODLÍM SE ZA VÁS A TOHO UBOHÉHO CHLAPCE. BERTHA MCLESH

A třetí, delší než ostatní, upoutal jeho pozornost:

DVACET OSM ČLENŮ KIWANIS CLUBU ZE STAPLETONU A DISTRICTU MANITOBA VÁM TÍMTO VZDÁVÁ HOLD A PŘEJE VÁM ÚSPĚCH VE VAŠÍ SNAZE O HUMANISMUS. STOP. JSME NA VÁS PYŠNÍ JAKO NA KRAJANA KANAĎANA STOP. VYBRALI JSME DO KLOBOUKU ŠEK NÁSLEDUJE STOP PROSÍM POUŽIJTE PENÍZE ZPŮSOBEM, JAKÝ UZNÁTE ZA VHODNÝ GEORGE EARNDT, SEKRETÁŘ

Ten šek, vzpomněl si Alan, došel dnes ráno. Poslal ho, spolu s ostatními do BC trust Company, která nabídla své administrativní služby Henrimu Duvalovi. Až do dneška tam přišlo něco okolo jedenácti set dolarů.

Děkuji vám, K. R. Browne, paní Mc Leishová a stapletonští kiwanisté, myslel si Alan. A díky vám všem ostatním. Sice se mi toho nepodařilo udělat moc, ale přesto vám děkuji.

Na podlaze v rohu byly dva velké balíky novin, všiml si Alan. Další stoh jich ležel na křesle. Větší díl z nich byl odjinud - z Toronta, Montrealu, Winnipegu, Reginy, Ottawy a dalších měst. Byl tam i jeden až z takové dálky, jako je Halifax v Novém Skotsku. Někteří z reportérů s sebou vždycky nosili hrst výtisků, kde jak říkali, byly články o něm. A z kanceláře naproti přes chodbu přidali pár kusů New York Times, pravděpodobně ze stejného důvodu. Alan zatím neměl čas je číst, stihl jen prolístovat pár titulků. Co nevidět je bude muset číst pozorněji. Napadlo ho, že si zřídí na výstřížky knihu; zřejmě, už nikdy nebude takhle na prvních stránkách. Přemýšlel o titulu pro sborník výstřížků. Možná něco jako: Testament Ztraceného Případu.

"Nech toho Maitlande," řekl si nahlas. "Vždyť ty se lituješ, a víc sebe než Duvala."

S posledním slovem se ozvalo krátké zaklepání na dveře. Otevřel. Objevila se hlava, se širokými, červenými líci, tvář Dana Orliffa. Reportér protáhl dveřmi i své mohutné farmářské tělo a rozhlédl se okolo sebe. Zeptal se:

"Jste tu sám?"

Alan přikývl.

"Zdálo se mi, že slyším někoho mluvit."
"Mluvil jsem sám se sebou," ušklíbl se Alan. "Tak daleko jsem to dotáhl."
"Potřebujete pomoc," řekl Dan Orliffe. "Co byste řekl, kdybych zprostředkoval rozmluvu s někým ještě zajímavějším."
"S kým, například?"
Orliffe bez váhání odpověděl:
"Myslel jsem, že bychom mohli začít s premiérem. Má prý být ve Vancouveru pozítří."
"Se samotným Howdenem?"
"S nikým menším."
"Ano, jistě." Alan padl do písáčky židle, opřel se zády o opěradlo a pozvedl nohy na stůl k ošumělému stroji. "Já vám řeknu, co bych mohl udělat: Nastěhovat se do stanu a jemu nabídnout, aby bydlel v mém apartmá."
"Podívejte" namítl Dan. "Já nežertuji. To je skutečnost. Setkání se dá zařídit a mohlo by z něho něco vzejít."
Váhavě se zeptal: "Asi už toho není moc, co byste pro Duvala mohl dosáhnout u soudu, že?"
Alan zavrtěl hlavou.
"Jsme na konci."
"Dobrá, co tedy ještě můžeme ztratit?"
"Myslím, že nic. Ale k čemu tohle bude dobré?"
"Můžete ho požádat o milost, nebo snad ne?" naléhal Dan. "Také mu přednést, co bylo kolem. Od toho přece právníci jsou, ne?"
"Jenže k tomu je potřeba mít aspoň pár solidních argumentů," zamračil se Alan. "Dovedu si představit, jak by to asi mohlo vypadat: já klečím na kolenou a premiér si utírá slzy. Alane, chlapče můj, celou dobu jsem byl nesmírně zlý. Teď, se už jenom tuhle podepíšeš, my na celou věc zapomeneme a splníme ti, co si jen budeš přát."
"Dobrá," připustil Dan. "Taková hračka to asi nebude. Ale ani to, co už jste udělal, nebyla procházka kvetoucím parkem. Proč se tedy vzdávat?"
"Z prostého důvodu," odpověděl Alan klidně. "Protože občas přijde chvíle, kdy si musíte připustit, že jste na dně."
"To jste mě zklamal," řekl Dan.
Natáhl si ve stísněném prostoru nohy.
"Je mi líto. Sám jsem chtěl, aby se mi povedlo víc." Nastalo ticho. Pak se Alan zvědavě ozval: "Nakonec, proč vlastně přijíždí premiér do Vancouveru?"
"Podniká velkou cestu po celé zemi. Přišlo to velmi náhle a je kolem toho spousta spekulací." Reportér jen pokrčil rameny. "Ale to není můj byznys. Mě napadlo dát vás dva dohromady."
"Nepřijme mě," prohlásil Alan.
"Pokud bychom se ho zeptali, nemohl by to jen tak odmítnout." Dan Orliffe se podíval na hromadu novin, ležících na křesle. "Nebude vám vadit, když to dám pryč?"
"Jak je libo."
Dan shodil noviny na podlahu, obrátil židli a posadil se na ni tak, že se opíral lokty o její opěradlo. Zahleděl se na Alana.
"Podívejte, kamaráde," začal vážně, "jestli jste si toho ještě sám nevšiml, tak mi dovolu, abych vám to vyložil: Pro deset miliónů lidí, možná víc, pro každého, kdo čte noviny, dívá se na televizi nebo poslouchá rádio, jste pan Někdo. Rytíř, který bojuje za pravdu."
"Opravdu?" podivil se Alan. "Rytíř, který bojuje za pravdu. Ta je z nějaké knihy, ne?"
"Myslím že jo."
"Pamatuji se, že jsem něco takového četl," řekl Alan zamyšleně. "Myslím, že to bylo v nedělní škole."
"Už přece dávno nechodíme do nedělní školy," řekl reportér. "Ale třeba vám to cosi dalo."
"Pokračujte," řekl Alan. "Mluvil jste o deseti miliónech lidí."
"Ti si z vás udělali národního hrdinu," trval na svém Orliffe. "Jste něco jako idol. Upřímně řečeno, taková věc se mi ještě v novinách nestala."
"V tom je spousta sentimentu," řekl Alan. "Až tohle všechno skončí, zapomenou na mne za pár dní."
"To je možné," připustil Dan. "Ale zatím jste pro veřejnost osobnost, která se musí respektovat. A to platí i pro premiéra."
Alan se zasmál, jako by ho ten nápad rozveselil.
"Kdybych chtěl požádat premiéra o přijetí, co bych měl udělat?"
"To už nechte na nás, Vancouver Post to zařídí," odpověděl Dan Orliffe. "Howden nás nemá rád, ale současně nás nemůže přehlížet. Kromě toho bych chtěl na zítra ráno připravit exkluzivní článek. Řekněme, že jste požádal o schůzku a čekáte na odpověď."
"A je to tady," Alan vyskočil ze židle a postavil se vedle psacího stroje. "Čekal jsem, že v tom bude někde háček."
Dan Orliffe se zatvářil zkoumavě a zvažněl.
"Všechno má nějaký háček, ale my dva si navzájem pomáháme. A tímto i Duvalovi. Kromě toho, při takové publicitě si Howden nebude moci dovolit odmítnout."
"Já nevím, já opravdu nevím." Alan si protahoval unavené tělo. K čemu by to bylo dobré? Říkal si. Co by mohl získat dalším útokem? Pak si najednou vybavil tvář Henriho Duvala, a vedle něho s pedantským úsměvem triumfujícího Edgara Kramera. Náhle Alan rozjasnil tvář a hlasitě zvolal: A co, k čertu! Roztočme to!"

Kapitola 15
ŠÉF STRANY

Mladý muž s brýlemi se želvovinovou obrubou řekl "pár dní". Ve skutečnosti, i s víkendem, to zabralo čtyři.

Ted' seděl na židli před pracovním stolem Briana Richardsona, v jeho kanceláři na sekretariátu strany ve Sparks Street. V Richardsonově spartánsky zařízené kanceláři bylo jako vždycky nesnesitelné vedro. Radiátory ústředního topení po obou stěnách běžely naplno a bublalo to v nich jako v pekelných kotlích. Ačkoli teprve začínalo odpoledne, žaluzie byly staženy a ošumělé závěsy zabráňovaly slunečním paprskům vstup do okna staré budovy. Naneštěstí bránily v přístupu i čerstvému vzduchu.

Venku bylo pět stupňů pod nulou. Příval arktického povětří už v neděli zahalil Ottawu a celé Ontario. Teploměr na stěně kanceláře ukazoval sedmdesát osm stupňů Fahrenheita. Po čele mladého muže stékaly praménky potu. Richardson se uvelebil na otáčecí židli s koženým potahem.

"Nuže?" zeptal se.

"Mám, co jste chtěl." řekl klidně mladý muž.

Položil doprostřed stolu velkou obálku s plátěnou výztuhou. Bylo na ní natištěno: Ministerstvo národní obrany.

"Dobrá práce," Briana Richardsona se zmocňovalo vzrušení. Vyplatí se ten výstřel do tmy? Pamatoval si teď už přesně tu náhodnou poznámku, tu letmou narážku, nic víc - pronesenou kdysi dávno na jedné koktail-party. Slova muže, jehož jméno nikdy nepoznal. Určitě je to už nějakých patnáct let, možná i dvacet... Dávno před tím, než se začal angažovat ve straně... to ještě James Howden a Harvey Warrender pro něho nebyli nic víc než jména v novinách. Lidé, místa, souvislosti - za dlouhý čas se mu všechno pomíchalo. To tehdejší tvrzení taky vůbec nemuselo být pravdivé. Všechno mohlo být jinak.

"Můžeš si na chvilku odpočinout," navrhl Richardson. "Zakuř si, jestli chceš."

Mladý muž vyndal tenké zlaté cigaretové pouzdro, poklepal na oba dva konce cigarety a zapálil ji plamínkem, který vytryskl z jednoho konce pouzdra. Náhle se zarazil, znovu otevřel pouzdro a nabídl i předsedovi strany.

"Ne, děkuji." Richardson již sahal po plechovce s tabákem, kterou měl ve spodní zásuvce stolu. Nacpal si dýmku a zapálil ji, ještě než otevřel obálku. Z ní pak vyndal tenké zelené desky. Když se dýmka rozhořela a začala dobře táhnout, pustil se do čtení.

Četl asi patnáct minut. Již po deseti minutách věděl, že má to, co potřeboval. Domněnka byla správná, riskovat se vyplatilo. Zavřel desky a řekl mladému muži v brýlích:

"Chtěl bych si to tu nechat asi čtyřadvacet hodin."

Beze slov, s pevně sevřenými rty, druhý přikývl. Richardson položil ruku na zelené desky.

"Předpokládám, že víš co je uvnitř?"

"Ano, četl jsem to."

Na tvářích mladého muže vyskočily dvě červené skvrny. "A chtěl bych vám říct, že jestli cokoli z toho použijete kdykoli a kdekoli, bude to špinavost, jakou jsem od vás nečekal, i když o vás nemám iluze."

Obvykle červené Richardsonovy tváře ještě více zrudly. Oči byly ocelově tvrdé. Ale pak z něho očividně vztek vyprchal. Řekl klidně:

"Líbí se mi tvá povaha. Ale musím tě upozornit, že v politice se čas od času objeví něco tak významného, že stojí za to ponořit se do bahna, i když bahno nesnášíš."

Nedostal odpověď.

"Nyní," řekl Richardson, "je čas mluvit o tobě."

Sáhl do přihrádky se spisy, prolistoval nějaké papíry a vybral dva listy spojené sponkou. Když je přečetl, zeptal se:

"Víš kde je Fallingbrook?"

"Ano, v severozápadním Ontariu."

Richardson přikývl.

"Najdi si o něm všechny dostupné materiály, o oblasti, místních lidech - s těmi ti pomohu - o ekonomice, historii, prostě o všem. Ten kraj reprezentuje Hal Tedesco dvacet let. Při příštích volbách jde do penze, i když se to ještě oficiálně neřeklo. Fallingbrook je dobré a bezpečné místo a premiér tam doporučí za kandidáta naší strany tebe."

"Je vidět, že opravdu neztrácíte čas," uznal mladý muž zdráhavě.

Richardson řekl chraptivě:

"Uzavřeli jsme dohodu. Ty jsi svou část splnil a teď držím slovo já." Pohlédl na svazek na svém stole a dodal. "Vrátím ti to zítra."

Mladý muž zaváhal. Nejistě poznamenal:

"Opravdu nevím, co bych řekl."

"Tak neříkej nic," doporučil Richardson. Poprvé během toho rozhovoru se usmál. "To je polovina všech problémů v politice: příliš mnoho lidí říká příliš mnoho slov."

O půl hodiny později, když ten spis četl znova, tentokrát pozorněji, zvedl jeden ze dvou telefonů. Byla to přímá linka a on vytočil číslo vlády a žádal ministerstvo přistěhovalectví. Po dalších dvou přepojeních a dvou sekretářkách se dostal k ministrovi. Hlas Harveye Warrendera burácel do telefonu:

"Co pro vás mohu udělat?"

"Chtěl bych s vámi mluvit, pane ministře."
S většinou členů kabinetu si Brian Richardson tykal a říkali si křestními jmény. Warrender byl jednou z mála výjimek.
"Teď mám hodinu volno," řekl Harvey Warrender, "jestli máte cestu kolem."
Richardson zaváhal.
"Raději bych to nechal na později, jestli vám to nevadí. Chci mluvit o něčem zcela osobním. Opravdu, co byste řekl tomu, kdybych vás navštívil dnes večer u vás doma? Řekněme v osm."
Ministr trval na svém.
"V mé kanceláři je pro soukromí spousta místa."
Šéf strany trpělivě odpověděl:
"Přesto bych raději přišel k vám."
Bylo zřejmé, že Harvey Warrender nemá rád, když mu někdo odporuje.
"Nejsem na záhady. Oč jde?"
"Jak jsem řekl, je to opravdu osobní. Myslím, že večer budete souhlasit, že to nebudeme řešit po telefonu."
"Podívejte, jestli jde o toho prokletého Duvala..."
Richardson ho přerušil.
"Ne, nejde o něho."
Alespoň ne přímo, pomyslel si. Jenom nepřímo v onom začarovaném kruhu, který ten černý pasažér - bez vlastní viny - začal.
"Tak tedy dobrá," uzavřel ministr pro přistěhovalce nazlobeně. "Když to musí být, přijďte ke mně domů. Čekám vás v osm večer."
Ve sluchátku to cvaklo. Richardson také zavěsil.

Část druhá

Rezidence ctihodného Harveye Warrendera, to byl působivý dvoupatrový dům v Rockcliffe Village, kdysi známé pod prozaičtějším názvem McKayovo křoví, a nyní čtvrť elegantních a exkluzivních sídel elity hlavního města distriktu.
Warrenderův dům, který Richardson našel po několika minutách jízdy, stál na rozlehlém a zčásti zalesněném pozemku, který sousedil s příjezdovou cestou, stáječící se do půlkruhu. Samotný dům, s přední stěnou obloženou mozaikou, měl bílé dvojité dveře, po jejichž stranách stály dva bílé pilíře. Na západní a východní straně, jak Richardson věděl, s ním sousedily rezidence francouzského velvyslance a jednoho ze soudců Nejvyššího soudu, přímo naproti bydlel Bonar Deitz, vůdce opozice.
Zaparkoval jaguara v oblouku příjezdové cesty, prošel mezi pilíři a stiskl knoflík zvonku, ozářený mihotavou doutnavkou. Nitrem domu se lehce nesla ozvěna. Ministr pro přistěhovalce a udělování státního občanství přišel sám ke dveřím, otevřel jedno křídlo a vyhlédl ven. Měl na sobě sako smokingu a červené kožené trepky.
"Oh," řekl, "to jste vy? Dobrá, pojďte dál."
Ten tón a způsob byl nevlidný, řeč také trochu vážla. Richardson předpokládal, že to způsobila pořádná dávka whisky. Warrender ještě držel sklenici v ruce, a zřejmě měl již několik dávek v sobě. Pomyslel si, že to není právě situace, která by mohla pomoci tomu, co chtěl udělat. Navíc musel počítat s tím, že u některých lidí se reakce na alkohol nedala předpokládat.
Šéf strany vešel a krácel po vysokém perském koberci, který ležel uprostřed prostorné haly s dubovou podlahou. Harvey Warrender pokynul k židli ve stylu "Queen Anne" s rovným opěradlem.
"Odložte si kabát," přikázal, a pak aniž by čekal, šel dál halou k otevřeným dveřím. Richardson shodil z ramen těžký zimník a následoval ho. Warrender kývl k pokoji za dveřmi a Brian vešel jako první do čtvercové prostorné pracovny. Tři z těch stěn byly od podlahy ke stropu vyplněny knihami, z nichž mnohé, jak si Richardson povšiml, měly drahé ruční vazby. Masivní kamenný krb vévodil čtvrté stěně, obložené mahagonovým dřevem. Ještě nedávno hořel v krbu oheň, ale teď už tam jen doutnalo několik ohořelých větví. K jedné straně byl přistaven stůl z tmavého leštěného mahagonu, kolem něj stála v řadě kožená křesla.
Ale hlavní dominantou byl obraz nad krbem. Do obložení byl vklíněn silnější obdélník a v tomto obdélníku, osvětleném obratně ukrytými lampami, byla malba mladého muže v uniformě vojenského letectva. Byla to větší verze podobizny v kanceláři Harveye Warrendera. Základnu obdélníku tvořil práh, na němž si Richardson všiml tří předmětů - zmenšeného modelu bombardéru Mosquito z druhé světové války, v plastikovém kapesním pouzdře složené mapy a mezi nimi uprostřed čepice důstojníka letectva. Její látka a štítek byly vybledlé a bez lesku. Poněkud otřesen si Richardson připomněl Millina slova: je to něco jako domácí svatyně. Harvey Warrender přistoupil blíž.
"Díváte se na mého syna Howarda," řekl. Ta poznámka byla řečena mírněji, než všechno před tím. Doprovázel ji závan dechu, silně nasyceného whisky.
"Ano," řekl Richardson. "Myslel jsem si, že je to on."
Měl pocit, že prochází rituálem, který se vnučuje návštěvníkům. Chtěl to mít co nejrychleji za sebou. Ale Harvey Warrender se nedal jen tak odradit.
"Patrně se zeptáte na ty věci, umístěné pod obrazem," řekl. "Ty patřily Howardovi. Poslali mi je zpátky. Všechno co měl, když padl v boji. Mám jich celou skříň a měním je vždy za několik dnů. Zítra sundám to malé letadlo a dám místo něj kapesní kompas. Příští týden vyměním mapu za Howardovu brašnu. Tu čepici tam nechávám ze všeho

nejdéle. Někdy mám pocit, že vešel do tohoto pokoje a jen si ji odložil."

Co na to říct? uvažoval Richardson. Kolik jiných asi muselo protrpět stejnou proceduru. Určitě mnoho, pokud pověsti nelhaly.

"Byl to báječný chlapec," řekl Warrender, stále rozplizle. "Charakterní skrz naskrz. A zemřel jako hrdina. Předpokládám, že jste o tom slyšel."

"Ano," začal Richardson, ale pak zmlkl. Věděl, že cokoli by řekl, stejně nemohlo zastavit příval slov.

"Byl to jeden nálet nad Francií," prohlásil ministr přistěhovalectví. Jeho hlas zjhl, i když tuhle historiku vykládal již mnohokrát. "Letěla skupina Mosquitů, dvousedadlových bombardérů, tady vidíte jeho model. Howard ani neměl letět. Stanovený počet letů už měl za sebou, ale přihlásil se dobrovolně. Velel té peruti."

"Podívejte se," přerušil ho Richardson, "nemyslíte, že bychom měli..."

Chtěl ten výjev ukončit, a to hned, okamžitě... Warrender asi jeho pokus vůbec nevnímal. Hřímál dál:

"Díky Howardovi měl nálet úspěch. Nepřátelé bránili cíl tvrdě, ale oni je tam přitloukli... To oni říkali přitloukli..."

S pocitem bezmocnosti předseda strany trpně poslouchal.

"Pak, na cestě zpátky, byl Howardův stroj zasažen a on sám smrtelně raněn. Ale letěl dál... s pochroumaným letadlem... bojoval o každou míli na cestě domů, chtěl zachránit svého navigátora... ačkoli sám umíral..."

Warrenderův hlas se zlomil, zdálo se že přidušeným vzlykem. Možná to měl na svědomí alkohol. Ach Bože, myslel si Richardson, proboha, ať už skončí. Ale ještě to pokračovalo:

"Dovedl stroj domů... a přistál, navigátor byl zachráněn... a Howard zemřel." Nyní dostal hlas hádavý tón.

"Měl být vyznamenán in memoriam Vítězným křížem. Nebo aspoň Křížem letectva za zásluhy. Někdy dokonce i teď si říkám, že bych za tím měl jít... už kvůli Howardovi."

"Ne!" Předseda strany zvýšil hlas, chtěl si vynutit pozornost. "Nechte minulost spát. Nechte to tak."

Ministr uchopil sklenici a vypil ji do dna. Kývl na Richardsona:

"Jestli chcete drink, namíchejte si sám."

"Díky," Brian Richardson se otočil ke stolku, kde byl podnos se sklenicemi, nádoba na led a lahve. Potřebuji to, pomyslel si. Nalil si pořádně žitné, doplnil led, přidal zázvor a důkladně vše zamíchal. Když se otočil, zjistil, že se na něho Harvey Warrender pozorně dívá.

"Nikdy jsem vás neměl rád," řekl ministr přistěhovalectví. "Hned od začátku."

Brian Richardson pokrčil rameny.

"Nejste asi jediný."

"Vy jste byl vždycky Howdenův člověk, ne můj," trval na svém Warrender. "Když James chtěl, abyste byl v čele strany, byl jsem proti tomu. Myslím, že vám to řekl, když se vás pokoušel poštvat proti mně."

"Ne, nikdy mi to neřekl," zavrtěl Richardson hlavou. "A už vůbec nemyslím, že by mě chtěl proti vám štvát. Pro to přece nemá žádný důvod."

Warrender se náhle zeptal:

"Co vy jste dělal za války?"

"Ó, já byl ve válce jen krátce. Nic zvláštního."

Nepovažoval za nutné uvést tři roky v poušti - v Severní Africe, pak v Itálii, kde se dostal do těch nejprudších bitev. Bývalý seržant Richardson o tom nyní mluvil jen zřídka, dokonce i před blízkými přáteli. Vzpomínky na válku, přehlídky bojových úspěchů ho nudily.

"S vámi je to těžké. Měli jste lístky do lože. Seděli jste na měkkém a ani jste se tam neohřáli a vraceli jste se..." oči Harveye Warrendera sklouzly zpátky k portrétu... "ale mnozí ne."

"Pane ministře," řekl předseda strany. "Nemohli bychom se posadit? Rád bych vám něco řekl."

Chtěl to mít za sebou a zmizet z tohoto domu. Poprvé zapochyboval o duševním zdraví Harveye Warrendera.

"Tak do toho." Ministr ukázal na dvě křesla, stojící proti sobě. Richardson do jednoho usedl, zatímco Warrender přešel ke stolku a naléval si další whisky. "Dobrá." Pokynul, když se vrátil a posadil se. "Začněte."

Richardson se rozhodl, že bude nejlepší jít rovnou k věci. Řekl klidně:

"Vím o dohodě, kterou jste uzavřel kdysi s premiérem. Vůdcovství, televizní licence a všechno kolem."

Nastalo napjaté ticho. Oči Harveye Warrendera se zúžily, pak vybuchl:

"Howden vám to řekl? Hraje to na dvě strany."

"Ne," zavrtěl hlavou Richardson a udělal odmítavé gesto.

"Šéf mi neřekl nic a navíc ani neví, že já o tom vím. Pokud by to věděl, myslím, že by ho to šokovalo."

"Vy prohaný zkurvysynu!" Warrender vyskočil, ale nejistě se zakymácel.

"Můžete si o mně myslet, co se vám líbí," řekl klidně Richardson. "Ale proč bych měl lhát? Každopádně vůbec nehraje roli odkud to vím. Podstatné je, že to vím."

"Dobrá," bouřil Warrender. "Tak vy jste mě přišel vydírat. Dobrá, když to chcete vědět, mně nevadí, že znáte tu dohodu. Místo, abych se nechal jejím odhalením ohrozit, budu se smát naposled. Přetrumfnu vás. Zavolám reportéry a řeknu jim to sám. Hned teď, v tomto domě!"

"Posadte se, prosím," žádal Brian Richardson. "A nemohl byste ztišit hlas? Mohlo by to rušit vaši paní."

"Ona je pryč," řekl stručně Warrender. "V celém domě nikdo není."

Ale přesto si sedl do křesla.

"Nepřišel jsem vám vyhrožovat," řekl předseda strany. "Přišel jsem s prosbou."

Pomyslel si, že se nejdříve pokusí jít přímo, i když bylo málo pravděpodobné, že uspěje. Ale tamtu alternativu použije až ve chvíli, kdy všechno ostatní selže.

"S prosbou?" Warrender užasl. "Co to má znamenat?"

"Prosím vás, abyste s tím papírem nešel proti šéfovi. Abyste ukončil tu starou záležitost, dejte mi ten papír!"

"Ach ano," sarkasticky odpověděl Warrender. "Mohl jsem si to myslet že budete chtít právě tohle."

Richardson se snažil o přesvědčivost.

"Nemůže z toho vzejít nic dobrého. Copak to nevidíte?"

"Vidím jen důvod, proč to děláte. Vy se pokoušíte zachránit sám sebe. Když odhalím Jamese Howdena, tím skončí. A když půjde on, tak vy také!"

"Asi by to tak bylo," řekl unaveně Richardson. "Ale věřte mi nebo ne, moc jsem se o to nestaral."

Byla to pravda. Tuhle možnost si připustil aspoň v duchu až na posledním místě. Ptal se sám sebe: proč to vlastně dělám? Bylo to z osobní sympatie k Jamesi Howdenovi? Částečně ano,- ale pravda byla daleko složitější. Nebylo to proto, že Howden - i se všemi svými chybami - byl dobrý premiér Kanady? I když měl své slabosti, touhu po moci, což nedával své zemi mnohem, mnohem víc? Zasluhoval si lepší osud - a s ním i Kanada - než urážky a ostudu. Snad, pomyslel si Brian Richardson, to co nyní dělá, byla určitá forma vlastenectví, i když dost pokřivená.

"Ne," řekl Harvey Warrender. "Moje odpověď je jednoznačně a neodvolatelně NE!"

Tak, nakonec přece jen tu zbraň musí použít. Nastalo ticho. Ti dva se dívali jeden na druhého.

"Kdybych vám řekl," začal pomalu předseda strany, "že mám určitou informaci, která by vás mohla přinutit změnit své rozhodnutí. Nerad bych o tom diskutoval, i když to zůstane jenom mezi námi dvěma... změníte svůj názor? Změníte ho dokud je čas?"

Ministr přistěhovalectví sebejistě prohlásil:

"Neexistuje nic na zemi nebo na nebi, co by mohlo změnit můj názor."

"Myslím si, že je," namítl tiše Brian Richardson. "Znám pravdu o vašem synovi."

Zdalo se, že mrtvé ticho v pokoji nikdy neskončí. Po delší době, s bledou tváří, Harvey Warrender zašeptal:

"Co o tom víte?"

"Proboha," žádal Richardson, "cožpak nestačí, že o tom vím? Nenutte mě, abych vám to vykládal."

Ministr dál sípavě šeptal:

"Řekněte mi, co o tom víte."

Nedalo se nic dělat, musel to vyslovit, chmurná tragická pravda musela ven.

"Tak dobře," řekl tiše Richardson. "Ale je mi líto, že jste na tom trval." Podíval se Warrenderovi přímo do očí.

"Váš syn Howard nikdy nebyl hrdina. Válečný soud ho odsoudil za zbabělost před nepřítelem, za dezerci a zradu své eskadry. Zavínil smrt navigátora vlastního letadla. Válečný soud ho shledal vinným ve všech bodech obžaloby. Když očekával rozsudek, váš syn se oběsil."

Tvář Harveye Warrendera zbělela jako křída. S vnitřním odporem Richardson pokračoval:

"Ano, šlo o nálet na Francii. Ale váš syn nevelel letce, ale jen vlastnímu letadlu a navigátorovi. A neletěl dobrovolně. Byla to jeho úplně první akce." Richardson měl suché rty. Olízl si je a pokračoval:

"Eskadra letěla v obranné formaci. Poblíž cíle se dostala do těžké protiletadlové palby. Ostatní letadla se přesto dostala k cíli a shodila bomby, některá byla sestřelena. Váš syn - přes naléhání navigátora - porušil formaci a vracel se zpátky. Nechal své kamarády na holičkách."

Warrenderova ruka se třásla, když pokládal na stůl sklenici s whisky.

"Na zpáteční cestě," pokračoval Richardson, "aeroplán zasáhla střepina granátu. Navigátor byl těžce raněn, ale vašemu synovi se nestalo nic. Přesto opustil pilotní křeslo a odmítl letět dál. Navigátor, ačkoliv byl zraněn, ani neměl speciální pilotní výcvik, převzal řízení a pokusil se dovést letoun zpátky na základnu."

Kdyby zavřel oči, pomyslel si, mohl tu scénu přímo popisovat: malý, přecpaný a hlučný kokpit, zakrvácený od navigátorova zranění, vynechávající motory, zející díra, kudy vletla dovnitř střepina granátu, nesnesitelný profukující vítr, venku výbuchy dalších granátů. A k tomu - všude kolem strach, jako zlý, páchnoucí oblak. A v rohu kabiny se třásla vzlykající zlomená postava...

Ty ubohý bastarde, říkal si Richardson. Ty ubohý, zatracený bastarde. Nevydržel jsi to vše. Překročil jsi hranici, tenkou jako vlas, kolem níž jsme brousili všichni. Tys udělal, co často chtěli mnozí z nás, Bůh to ví. Máme ale teď právo hodit kamenem? Po Warrenderově tváři proudem stékaly slzy. Vstal a řekl zničeně

"Už nechci nic slyšet."

Richardson umkl. Zbývalo toho už jen málo: tvrdé přistání v Anglii, nejlepší jaké navigátor dokázal zvládnout. Ty dva vytáhli z vraku, Howard Warrender jako zázrakem skoro nezraněn, navigátor umírající. Potom doktoři zjistili, že mohl zůstat naživu, nebýt velké ztráty krve, způsobené námahou při zpátečním letu... Válečný soud - rozsudek - vinen... sebevražda... A nakonec vše přišlo do archivu, kauza uzavřena.

Harvey Warrender to věděl. Věděl všechno a dokonce si vymyslel tu falešnou, bláznivou legendu o hrdinské smrti.

"Co chcete?" zeptal se zlomeně. "Co ode mne chcete?"

Richardson mu přímo řekl:

"Ten papír o dohodě mezi vámi a šéfem."

Ještě krátce vyšlehla jiskra odporu:

"A co když se nevzdám?"

"Já jsem doufal," řekl Richardson, "že vás tahle možnost ani nenapadne."

"Ale napadla a tak se ptám?" Šéf strany hluboce vzdychl. "V tom případě udělám rekapitulaci toho válečného soudu a najmu kopírku. Kopie budou rozeslány, samozřejmě anonymně, v obyčejných obálkách, každému, kdo v Ottawě něco znamená - poslancům, ministrům, tisku, státním úředníkům, ředitelům vašeho vlastního ministerstva..."

"Svině!" vykřikl Warrender. "Prohnilá, zlá svině!"

Richardson pokrčil rameny.

"Já to neudělám, když mě k tomu nedonutíte."

"Lidé to pochopí," řekl Harvey Warrender. Do tváře se mu vracela barva. "Já vám říkám, že to pochopí a budou s ním sympatizovat. Howard byl mladý, ještě chlapec..."

"Oni s ním sympatizovali vždycky," řekl Richardson. "dokonce i teď by jim bylo líto vašeho syna. Ale ne vás. To bylo dřív, ale teď v žádném případě." Kývl k portrétu v iluminovaném rámu, k absurdním a nesmyslným relikviím pod ním. "Oni si pamatují tuhle šarádu, a vy budete v Ottawě každému pro smích."

V myšlenkách kalkuloval, zda by to byla pravda. Určitě by byla spousta zvědavých, vyskytly by se různé spekulace, ale výsměch? V lidech se někdy objeví až nečekaná hloubka porozumění a soucitu. Mnozí by se snad jen pozastavovali nad tím, jaký zkrat v mysli Harveye Warrendera ho vedl k tomu podvodu. Obrátily se jeho sny o vlastní slávě k synovi? Nezasáhlo jeho mysl hořké zklamání, tragédie smrti? Richardson sám cítil jen bolestnou lítost. Ale Warrender uvěřil, že by se stal terčem posměchu.

Svaly ve tváři mu horečně pracovaly. Náhle přiskočil ke krbu a uchopil pohrabáč, který měl na stojanu. Zuřivě uhodil do portrétu, mlátil do něj, trhal ho, dokud nezůstal jen rám a několik útržků plátna. Jediným úderem roztrhl model letadélka, pak strhl mapu a čepici a obojí hodil do krbu. Otočil se a zadýchaně řekl:

"Tak už jste spokojen?"

Richardson také vstal. Řekl tiše:

"Je mi líto, co jste udělal. To nebylo třeba."

Opět slzy. Ministr emigrace došel ke křeslu. Jakoby bezděčně uchopil sklenici whisky, kterou před tím odložil.

"Tak dobrá," zachraptěl, "vydám vám tu dohodu."

"A také všechny kopie, a samozřejmě ujištění, že neexistují žádné další." Warrender přikývl.

"Kdy?"

"Zabere to tak dva nebo tři dny. Musím zajet do Toronta. Ten papír tam mám v bezpečnostní schránce."

"Velmi dobře," řekl Richardson. "Až to budete mít, chci, abyste to dal přímo šéfovi. A není třeba, aby se dozvěděl, co se tady dnes večer stalo. To je součást naší dohody, rozumíte?"

Opět přikývnutí. Jejich dohoda byla otázkou důvěry. Ale Richardson si byl téměř jist, že ji Warrender neporuší.

Harvey Warrender zvedl hlavu a v jeho očích seděla nenávist. Zajímavé, pomyslel si Richardson, jak se mění nálady tohoto muže z krajnosti do krajnosti.

"Byly doby" řekl pomalu Warrender, "kdy jsem vás mohl klidně zničit." A s náznakem nedůtklivosti připojil výhrůžku: "Jsem stále ještě členem kabinetu, na to nezapomeňte."

Richardson neurčitě pokrčil rameny.

"Možná. Ale upřímně řečeno, nemyslím si, že jím zůstanete dlouho." U dveří zavolal přes rameno:

"Nevstávejte, dostanu se ven sám."

Část třetí

Když jel zpátky, shrnul svou reakci: stud, znechucení, přívál deprese. Více než kdy jindy potřeboval teď Brian Richardson milou, lidskou společnost. Jak se blížil k centru, zastavil se u telefonní budky a vytočil Millino telefonní číslo. Potichu se modlil: Prosím, buď doma, dnes večer tě potřebuji. Prosím, prosím. Telefon však vyzváněl nadarmo. Nakonec zavěsil. Neměl kam jít, než do svého vlastního bytu. Dokonce se přistihl, jak si přeje, právě dnes, aby Eloise byla doma. Nebyla.

Procházel prázdnými osamělými místnostmi, pak si vzal sklenku, nenačatou láhev režné a začal se metodicky opíjet. O dvě hodiny později, krátce po jedné ráno, Eloise Richardsonová, chladná, krásná, v elegantních šatech, vstoupila do bytu. Vešla do obývacího pokoje se stěnami v barvě slonové kosti a se švédským nábytkem z ořechového dřeva a našla tam svého muže nataženého na krémovém koberci. Opile chrápal. Vedle něho ležela prázdná láhev a převržená sklenice.

Eloise ohrnula znechuceně nos, odešla do vlastní ložnice, a jako obvykle, zamkla za sebou dveře.

Kapitola 16 Soudce Willis

V pracovním pokoji svého apartmá v hotelu ve Vancouveru podal Howden asistentovi Elliotu Prowsemu dolarovou bankovku.

"Zajděte dolů do haly," instruoval ho, a přineste mi šest čokoládových tyčinek."

Pokud se někdy rozhodne psát paměti, pomyslel si, určitě zdůrazní, že být premiérem má také svou výhodu - můžete kdykoliv někoho poslat, aby vám koupil cukrovinky. Určitě to povzbudí každé jen trochu ctižádostivé dítě.

Když mladý muž - jako obvykle, se smrtelně vážnou tváří odešel, James Howden zavřel dveře do chodby a utlumil tak hluk telefonů a ťukajících psacích strojů, vedle stále pilně pracoval štáb dobrovolníků z řad přívrženců strany. Usadil se do jednoduché židle a hodnotil v duchu průběh dosavadní cesty, plné bouřlivých projevů. Bezpochyby to byl brilantní úspěch.

V celém svém politickém životě James Howden nevystoupil na řečnickém žebříčku tak vysoko, nemluvil před tolika posluchači a s takovým účinkem. Autoři projevů - které najímal Brian Richardson - jeden byl z Montrealu, druhý redaktor Time a Life z New Yorku - odvedli svou práci dobře. Ale ještě lépe dopadl Howden s vlastními improvizacemi, kdy opustil připravené listy a hovořil přesvědčivě s upřímným citem. Tím si získal většinu posluchačů. V zásadě mluvil - ať už z přípravných textů nebo bez nich - o dědictví Severní Ameriky a tlaku nepřátelské ideologie. Prohlásil, že čas, kdy je třeba skoncovat s malichernými půtkami, čas, který je třeba věnovat těmto důležitým problémům, kdy se rozhoduje o svobodě lidstva, právě nadešel. Lidé reagovali, jako by chtěli slyšet právě tahle slova, jako by zrovna hledali tuto vůdčí osobnost...

Jak bylo plánováno, premiér se nezmínil o sjednocovací smlouvě. Podle ústavy musí nejprve projít parlamentem. Ale už kultivoval půdu, aby si lidé zvykli na pocit, že země musí být připravena na bližší propojení se Spojenými státy. James Howden to vycítil. Jeho politický instinkt pro situace většící změny se mýlil jen zřídka.

V Torontu, po skončení mítinku, posluchači stáli ještě dlouhé minuty a provolávali slávu. Ve Fort Williamu, Winnipegu, Regina, Calgary a v Edmontonu byl přijat stejně srdečně.

Nyní, před poslední zastávkou, než se vrátí na východ, dorazil do Vancouveru, kde má dnes večer v Divadle královny Alžběty předstoupit před tři tisíce lidí. Tisková kampaň kolem jeho cesty byla velmi dobře připravena. V novinách stejně jako v televizi a v rozhlasu byly jeho projevy středem zájmu a pozornosti. Měl mimořádné štěstí, že se během jeho turné nevyskytly v podstatě převratné události, které by mu mohly konkurovat. Tak až dosud nic - jako třeba velké neštěstí, záhadná vražda nebo vzplanutí nějaké lokální války - mu nekonkurovalo na prvních stránkách deníků. Samozřejmě pár menších mrzutostí přišlo. Ten incident s kandidátem imigrace Henri Duvalet stále noviny rozebíraly a stejně tak kritizovaly vládu za její odmítavé stanovisko. Byli tu také demonstranti, jejichž plakáty podporovaly Duvala na každé zastávce. Vyskytly se i nějaké otázky k tomuto tématu, pokud byla na programu veřejná diskuse. Ale cítil, že rozruch utichá, slábne - protože nic nemizí tak rychle, jako nadšení pro ztracenou věc. Prál si, aby si mladý Prowse pospíšil.

O chvílku později, s kapsami nacpanými čokoládou, se asistent objevil ve dveřích.

"Dáte si také jednu?" zeptal se premiér. Strhl obal a začal jíst.

"Ne, děkuji, pane," odpověděl asistent. "Abych řekl pravdu, o sladkosti moc nestojím."

Když nechceš, nech tak, pomyslel si Howden, Nahlas se pak zeptal:

"Mluvil jste s tím člověkem z ministerstva pro přistěhovalectví?"

"Ano. Byl tu dnes dopoledne. Jmenuje se Kramer."

"Co říká o Duvalově případu?"

"Ujistil mě, že ti, kteří podporují toho muže, nemají už s čím přijít. Zdá se, že případ je prakticky vyřízen."

Jedině Elliot Prowse, pomyslel si Howden mohl použít v normálním hovoru výraz "je prakticky vyřízen".

"Dobrá," řekl, "doufám, že v tomto případě má pravdu. Ale říkám vám otevřeně, budu šťastný, až odtud ten člověk zmizí. Jak to vypadá s odplutím lodi?"

"Pozítří večer."

Ve stejný den, řekl si Howden, kdy se chystá oznámit návrh smlouvy o sjednocení.

"Pan Kramer si přál setkat se s vámi," řekl asistent. "Zdalo se, že vám chce vysvětlit některé podrobnosti případu. Ale řekl jsem mu, že je to nemožné."

Howden souhlasně přikývl. Spousta státních úředníků už chtěla Howdenovi referovat o své činnosti, zvláště, když něco nezvládli. Kramer určitě nebyl výjimka.

"Můžete mu říct, že máte ode mne vzkaz," hledal slova James Howden. Neuškodí, rozhodl se, když dá tomu muži malou lekci. "Řekněte mu, že jsem naprosto nespokojen s jeho jednáním v soudcově pracovně. Neměl nabízet ten zvláštní výsledek. To jenom znovu otevřelo celou záležitost, která už byla téměř smetena ze stolu."

"Myslím, že zrovna tohle chtěl vysvětlovat..."

"Informujte ho, že v budoucnosti od něho očekávám lepší práci." dodal Howden pevně.

Z jeho tónu bylo zřejmé, že se o tom nechce dál bavit. Asistent zaváhal, pak omluvně řekl:

"Je tu ještě další věc, také se týká Duvala. Právník toho muže, pan Maitland požádal, abyste ho přijal. Jestli si vzpomínáte, souhlasil jste s..."

"Proboha!" V náhlém přívalu vzteku premiér uhodil pěstí do stolu. "Cožpak to nikdy neskončí?"

"Říkal jsem si to také, pane."

Někdy před rokem nebo dvěma, kdy byl Eliot Prowse nováček, jeden takový výbuch hněvu Jamese Howdena ho vyvedl z míry na několik dní. Postupem doby se naučil brát to s větším klidem.

Premiér se zlostně zeptal:

"Není to zatracený nápad těch novin, co se do toho pořád míchají?"

"Ano, Vancouver Post. Oni navrhovali..."

"Já vím, co navrhovali, to je pro ně typické." Bouřil dál. "Noviny se už nezabývají reportážemi o věcech. Vyrábějí si události samy."

"Ale vy jste souhlasil..."

"Já to zatraceně dobře vím! Proč mi stále opakuje, co už vím?"

Se ztuhlou tváří Prowse odpověděl:

"Protože jsem si nebyl jistý, jestli jste to nezapomněl."

Občas si Howden říkal, je-li jeho tajemník opravdu takový suchar, jak vypadá. Ta žádost se k němu dostala včera v Calgary, poté, co Vancouver Post přinesl článek, že mladý právník žádá o rozhovor s premiérem, až přijede na západní pobřeží. Tisková služba článek převzala a vysílala ho i rádio.

Po telefonické diskusi s Brianem Richardsonem se shodli na tom, že souhlas je jediná odpověď, jakou mohl dát. Nyní byl tedy Maitland zde.

"Tak dobrá," přikázal James Howden. "Pošli ho dovnitř."

Alan Maitland čekal v předpokojí v hotelu tři čtvrti hodiny a s průběhem každých několika minut jeho nervozita i nejistota vzrůstaly. Nyní, když ho uvedli do vnitřního pokoje, divil se, co tam vlastně dělá.

"Dobrý den," řekl premiér rázně. "Přál jste si se mnou mluvit."

Oba se na sebe ostražitě zadívali. Zájem překonával nervozitu. Alan spatřil vysokou postavu, lehce shrbenou, jak sedí v pohodlném, čalouněném křesle. Její rysy - přísná sokolí tvář, přemýšlivé oči a dlouhý zahnutý nos - důvěrně znal ze stránek novin a z televizní obrazovky. Zblízka ta tvář vypadala starší, vrásčitější, než ji zobrazovaly portréty. Zpozoroval na ní i stín únavy, což ho překvapilo.

"Děkuji, že jste mě přijal, pane premiére," řekl Alan. "Chtěl jsem se osobně přimluvit za Henriho Duvala."

Mladý právník byl mladší, než obvykle právníci bývají. Anebo je to tím, že ti právníci, které znal, působili vždycky starším dojmem. Zaváhal, jestli on sám, před čtyřiceti lety vypadal tak mladistvě a silně, jako tenhle urostlý, atleticky stavěný muž, který teď před ním trochu nejistě stál.

"Dobrá, posadte se."

Premiér ukázal na protější židli, Alan si sedl.

"Musíte být stručný, pane Maitlande. Nemám více času než pár minut."

"Očekával jsem to, pane." Alan se snažil, aby jeho tón zněl uctivě. "Takže jsem myslel, že mohu fakta případu přejít. Dovedu si představit, že jste většinu z nich slyšel."

"Slyšel!" Howden stěží odolal náhlému záchvatu hysterického smíchu. "Dobré nebe! Mám dojem, že celé týdny neposlouchám nic jiného!"

Alan se usmál, byl to milý, chlapecký úsměv, povšiml si Howden, který se jen tak mihl. Pak okamžitě zvažněl a začal:

"Je mnoho věcí, pane, o nichž fakta mlčí: podmínky na lodi; člověk zavřený do díry horší než chlívěk pro dobytek; lidská bytost bez svobody, bez naděje..."

"Neuniklo vám, pane Maitlande," přerušil ho premiér, "že to není kanadská loď, že tyhle podmínky už trvají hezky dlouho a že se nijak nevztahují k této zemi?"

"Koho se tedy týkají? Pane, teď se zase zeptám já vás."

V Alanových očích zablýsklo, jeho počáteční nervozita zmizela. "Opravdu se nemáme zajímat o lidskou bytost, když nepatří do našeho krásného vyhrazeného klubu?"

James Howden trpělivě odpovídal:

"Mluvíte o krásném vyhrazeném klubu. Jste si vědom, že kanadská statistika - pokud jde o přistěhovalectví - je jedna z nejlepších na celém světě?"

Alan Maitland poposedl v křesle.

"V tom ovšem opravdu nemáme mnoho konkurentů, že?"

"Zásah," pomyslel si Howden. Nahlas ostře odpověděl: "To je vedlejší. Podstatné je, že máme své zákony a předpisy, které tyhle záležitosti upravují a ty musíme respektovat, když mají mít nějaký význam."

"Některé z těch zákonů jsou přímo despotické," řekl Alan, "zejména ty, které se týkají lidských práv."

"Máte-li takový názor, pak můžete podat námitku u kteréhokoli soudu."

"Váš šéf imigrace ve Vancouveru si to nemyslí. Řekl mi, že žádný soud nemá právo do toho zasahovat."

"Niměně," trval na svém premiér, "vy jste u soudu byl a svůj případ jste prohrál."

Alan neochotně připustil:

"Ano, prohrál jsem. A proto jsem tady se svou prosbou." Ten úsměv se mu mihl na rtech znovu. "Pokud to bude nutné, třeba si před vámi i kleknu."

"Ne," Howden se při odpovědi usmál. "To si nepřejí."

"Chtěl bych vám vyprávět o Henri Duvalovi, pane." Pokud opravdu nemá čas, řekl si Alan, tak aspoň tu trochu musíš využít. "On je dobrý chlapík, statný, pracovitý; jsem přesvědčen, že by z něho byl dobrý občan. Pravda, nemluví dobře anglicky, nemá žádné vzdělání..."

"Pane Maitlande," přerušil ho rozhodně premiér, "důvod, proč toho muže nemůžeme přijmout je docela jednoduchý. Svět je plný lidí, kterým bychom na první pohled měli pomoci. Ale musí to mít nějaký systém, plán. Z tohoto důvodu máme přistěhovačský zákon..."

Kromě toho, pomyslel si umíněně, nepřipustí další absurdní a neúměrný veřejný rozruch a nátlak. Zneuctění na letišti v Ottawě ještě nedokázal strávit. A i když ignoroval hrozbu Harveye Warrendera, souhlas by byl v této chvíli slabostí a výsměchem stanovisku, které už zaujal. Jako premiér oznámil své rozhodnutí a to se nesmí brát na lehkou váhu.

Alan Maitland namítl:

"Henri Duval je ve Vancouveru, pane premiére. Ne v Maďarsku nebo v Etiopii nebo v Číně. Je tady a teď." Se stopou hořkosti dodal: "V zemi, která se chlubí tím, že tu i ti nejubožejší dostávají šanci."

Utlačování, ponižování. James Howden si vzpomněl na své dětství, když byl sirotek, kdy také dostal svou šanci od jednoho muže svého Alana Maitlanda. Jak už je to dávno. Ale on se přinejmenším narodil tady, v Kanadě. Zdálo se mu že rozhovor už trvá dost dlouho.

"Imigrační zákon je zákon této země, pane Maitlande. Nelze neuznat, že má své chyby nebo chybičky, ale takhle jej přijali kanadští lidé. Je mi líto, že podle toho zákona musí být konečná odpověď NE."

Závěr, vzájemně si vyměnili obvyklé zdvořilosti. James Howden vstal a potřásl Alanovi rukou.

"Dovolte, abych vám popřál hodně úspěchů ve vaší profesi," poznamenal. "Možná jednou vstoupíte i na politickou dráhu a já mám pocit, že budete mít úspěch."

Alan klidně odpovídal:

"Zřejmě ne, pane. V politice je příliš mnoho věcí, které se mi nelíbí."

Když Alan Maitland odešel, vybral si premiér druhou čokoládu a zamyšleně ji snědl. Po chvíli poslal pro svého asistenta a požádal ho, aby rychle přinesl návrh večerního projevu.

Část druhá

Dan Orliffe čekal na Alana v hale hotelu Vancouver. S očekáváním se zeptal:

"Změnilo se něco?"

Alan zavrtěl hlavou.

"Tak," řekl Orliffe vesele, "ale pořád ještě máte svůj případ na očích veřejnosti a to něco znamená."

Alan se nazlobeně zeptal:

"Opravdu? Tak mi tedy řekněte, co zmůže veřejnost, když vláda nehne prstem?"

"Copak jste ještě nikdy neslyšel, že veřejnost může změnit vládu? V tom to je."

"Ale to je velkolepé!" řekl Alan. "Počkáme do voleb a pak pošleme Henrimu pohlednici s posledními novinkami. Jestli se vůbec dozvíme, kde je."

"Pojďte," řekl mu Dan. "Zavezu vás do vaší kanceláře. Cestou mi můžete povídat, co říkal Howden."

Tom Lewis pracoval ve své malé krychliče, když Alan vstoupil. Dan Orliffe hned odjel, ani nešel dál. Pravděpodobně spěchal do redakce Postu. Ještě jednou - tentokrát Tomovi - vyprávěl Alan, jaké to bylo.

"Řekl bych to takhle," pravil Tom, "dokud jsi do kosti zakousnutý, tak ji nepustíš."

Alan přikývl. Váhal, jestli nemá zavolat Sharon. Zřejmě však k tomu nebyly důvody. Od posledního telefonického rozhovoru před dvěma dny spolu nemluvili.

"Mimochodem," poznamenal Tom. "Přišel ti balíček, přivezl ho nějaký šofér. To je všechno co vím. Máš ho ve své kanceláři."

Alan šel zvědavě dovnitř. Na stole uprostřed desky byl hranatý zalepený balíček. Když strhl vnější obal, objevila se krabice. Otevřel víko. Pod vrstvou hedvábného papíru našel figurku vymodelovanou z hlíny. Busta - hlava s rameny. Pod tím na papírku poznámka:

"Chtěla jsem, aby se to podobalo Kramerovi, ale vyšlo to takhle. Takže prosím, jen ne špendlíky - nikdy! S láskou Sharon."

Zvedl figurku. S údivem musel uznat, že to byla jeho docela zdařilá podobizna.

Část třetí

Ani ne čtvrt míle od apartmá premiéra ve vancouverském hotelu, pan soudce Stanley Willis neklidně přecházel již hodinu po své pracovně v budově Nejvyššího soudu Britské Kolumbie. Soudce Willis se tvářil vážně, navenek byl jako obvykle klidný, ale zmítal jím těžký vnitřní boj. Postavení soupeřů bylo jasné. Na jedné straně jeho osobnost soudce, na druhé jeho svědomí a uprostřed cíl - Henri Duval. Edgar Kramer řekl premiérovi asistentovi:

"Lidé, kteří podporují toho muže už nemají nic, s čím by mohli přijít."

Alan Maitland po celotýdenním hledání pracovního precedentu došel ke stejnému závěru.

Soudce Willis však znal skulinu v zákoně, která mohla oba usvědčit z omylu. Kdyby se správně použila, Henri Duval musel být propuštěn z ločního vězení, alespoň dočasně a možná na vůbec. Klíč k řešení situace byl ukryt v těžkém objemném svazku Protokoly a výroky Nejvyššího soudu Britské Kolumbie svazek 34 - 1921, který ležel na soudcově stole. Byl otevřen na stránce s titulem Král versus Alamed Singh.

Papír, na kterém byla vytištěna tato slova - a ta co následovala - byl žlutý a písmena vybledlá, ale znění výroku - ratio decidenti - bylo právně tak závazné, jako by byl rozsudek vynesena včera. Kanadský soudce tenkrát rozhodl: Ahmed Singh v roce 1... a proto i Henri Duval dnes... nesmí být deportován na jakoukoliv loď. Každý jedinec (dávno zemřelý soudce tak stanovil v roce 1... musí být deportován do země, odkud přišel a nikam jinam.

Ale Wastervik neměl namířeno do Libanonu... do země, odkud sem Henri Duval přijel... kde se dostal na loď. Nákladní loď Wastervik brázдила světové moře jako tulák. Příští zastávkou měl být přístav Belfast, kam povede další cesta, to se ještě vůbec neví... Příkaz k deportaci Henriho Duvala byl tudíž nezákonný a proto neplatný. Potvrzoval to totiž případ Král versus Ahmed Singh.

Soudce Stanley Willis zjistil data o Wasterviku stejně diskrétně, jako sledoval i všechna ostatní fakta případu. Dozvěděl se o hledání Alana Maitlanda a Toma Lewise, jak se pídí po precedentu, který by mohl zabránit deportaci Henriho Duvala. Dozvěděl se také, že to po čase vzdali, což ho nepřekvapilo. Neměl v nejmenším úmyslu kritizovat ty dva mladé muže, že se nedostali k případu Král versus Ahmed Singh. Ten případ byl v Canadian Abdrigements špatně zrekapitulován a zaindexován, což se bohužel občas stává. Soudce sám by o něm také nevěděl, kdyby se před lety neprobíral starými spisy a nenarazil na něj pouhopouhou náhodou a stejnou náhodou mu utkvěl v paměti. Vybavil si to a ověřil.

A s tím, co teď věděl, blesklo soudci Willisovi hlavou, kdyby byl advokátem Henriho Duvala, žádal by ihned nový příkaz Habeas corpus. A jako soudce, pokud by mu taková žádost byla předložena, by okamžitě takový příkaz

vystavil. Jeho výnos by osvobodil bez prodlení Henriho Duvala z vězení na Wasterviku.

Ale on byl soudce nikoliv advokát. A každý člověk nemohl dělat oboje najednou. úlohou soudce bylo podle zákona rozhodovat případy, které mu byly předloženy. Ani v nejmenším nebyl oprávněn vstupovat přímo do právnických případů nebo vyvolávat akce, které by zvýhodňovaly jednu nebo druhou stranu. Jen příležitostně mohl soudce sporné strany pobídnout a upozornit je na kroky, které by měly následovat, aby podle jeho názoru pomohly spravedlnosti.

Sám to tak udělal s výsledkem po vydání příkazu NISI u Henriho Duvala. Ale kromě takových drobností bylo vyloučeno, aby se zapojil do procesu. Navíc by se tím popřela nestranná soudcovská role v soudním sporu.

Soudce Willis ještě jednou přešel po koberci od okna ke stolu. Dnes byla jeho široká kostnatá ramena shrbenější, jako by na ně doléhala tíže rozhodování a odpovědnosti. Jeho dlouhá hranatá tvář se vraštila přemýšlením. Byl zachmuřený a ustaraný. Kdybych nebyl co jsem, pomyslel si soudce Willis, šlo by to jednoduše: Zvedl bych tenhle telefon a zavolal Alanu Maitlandovi. Až by zvedl sluchátko, jednoduše bych řekl: Podívejte se do BC. Reports, svazek 34, 1921, strana 191, Rex versus Ahmed Singh. Nic víc by nebylo třeba. On je přece chytrý mladý muž a ještě dnes bych tu měl jeho novou žádost o Habeas corpus.

To by Henriho zachránilo před odplutím na Wasterviku. Dělán si tím starosti, pomyslel si. I Alan Maitland je má. A Duval také. Ale protože jsem co jsem, já nemohu... ať už přímo nebo nepřímo... tuhle věc udělat.

A přece... byla tu inarticulate major premise. Byla to věta, kterou si pamatoval ještě ze svých studentských let. Stále se o ní ještě učilo, i když v přítomnosti soudců se o ní téměř nehovořilo. Nevyslovitelný předpoklad...

"Inarticulate major premise" byl liraktický poznatek, že žádný soudce, i přes své nejlepší úmysly, nemůže být absolutně nestranný. I soudce je jen člověk. Proto nemůže ve všech případech dodržovat absolutně stejná měřítka. Ať už vědomě či ne, každou myšlenku a každé jednání ovlivňovaly události, které se kolem něho odehrávaly a jeho vlastní životní zkušenosti. Soudce Willis uznal tuto pravdu. Věděl, že sám má vlastní major premise". Mohl to shrnout jediným slovem:

"Belsen." Bylo to v roce 1945.

Právníkou kariéru Stanleye Willise, tak jako mnoha jiných mladíků, přerušila světová válka. Jako důstojník dělostřelectva sloužil s kanadskými jednotkami v Evropě. A nedlouho před jejím koncem major Stanley Willis, nositel válečného kříže, spojovací důstojník s druhou britskou armádou, doprovázel třiašedesátý protitankový pluk při osvobozování nacistického koncentračního tábora v Bergen-Belsenu.

Zůstal v Belsenu měsíc, a co tam viděl, byla nejstrašnější zkušenost jeho života, která ho pronásledovala ještě léta po návratu domů. A dokonce i dnes se mu ty hrůzy třiceti dnů občas vracely v horečnatých živých snech. A Stanley Willis, citlivý muž s klidnou tváří vědce, opustil tehdy Belsen s utkvělou představou: že v letech, která mu ještě zbývají, pokud to bude v jeho silách, se osobně pokusí zmírnit utrpení zbídačených a opuštěných lidských bytostí. Nikdy nebude váhat.

Jako soudce to neměl jednoduché. Stávaly se případy, kdy byl povinen vynést rozsudek proti svému vnitřnímu přesvědčení. Přitom mu třeba instinkt napovídal, že hlavní vinu nesla společnost, nikoli jedinec, který se provinil. Ale občas nějaký nešťastný ubožák, který se už vzdal naděje, vyvázl s mírným rozsudkem. Kvůli těm stínům minulosti... kvůli inarticulate major premise která bleskla hlavou soudce Willise.

Ted' právě tak. Tisnivý osud Henriho Duvala dojímal soudce Willise stejně jako při prvním slyšení před soudem. Byl uvězněný člověk. Člověk, který by měl mít právo na svobodu. A mezi tím, z jedné i druhé strany se naléhavě hlásila soudcova sebeúcta, profesionální čest, na niž byl pyšný. Pýcha předchází pád, řekl si. A zamířil k telefonu.

Nemohl Alanu Maitlandovi zavolat rovnou. Měl přece smysl pro diskrétnost. Ale byla tu jiná možnost. Mohl o tom promluvit se svým bývalým partnerem z advokátní kanceláře, s váženým starším radou, který byl bystrý a určitě porozumí, oč tu jde. Zprostředkovat důvěrně informaci a to hned, aniž by uvedl její pramen. Jeho dřívější partner měl ovšem také vyhraněný názor na právníkou etiku...

Soudce Willis vzdychl. Není to nejlepší vzorec, podle kterého chce počítat, ale třeba se tak dá dojít ke správnému výsledku. Na druhém konci se ozval hlas. Soudce se představil:

"Tady je Stanley Willis."

Hluboký hlas v telefonu řekl vlídně:

"To je radostné překvapení, Vaše lordstvo."

Soudce ho rychle přerušil:

"Vůbec nemluvím úředně, Bene."

Ve sluchátku se ozvalo zachechtání.

"Jak se máš, Stane? Už jsme se dlouho neviděli."

Ten druhý byl opravdu potěšen.

"Já vím. Musíme se zase jednou sejít."

Ale pochyboval, jestli se to podaří. Soudce, má-li správně vykonávat svůj úřad, musí jít svou vlastní cestou i za cenu určité osamělosti.

"Oukej, Stane, co pro tebe mám udělat? Chceš na někoho podat žalobu?"

"Ne," řekl soudce Willis. V nezávazném tlachání nikdy nebyl doma. "Myslím, že jsem s tebou chtěl prohodit pár slov o Duvalově případu."

"Ach ano, ta aféra s černým pasažérem. Četl jsem tvoje rozhodnutí. Myslím, že jsi nemohl jednat jinak."

"Ne," připustil soudce. "Nešlo to prostě. Nakonec, ten Maitland je přesto šikovný mladý právník."

"Souhlasím," řekl hlas.

"Myslím, že dělá naší profesi čest a získává si důvěru."

"Slyšel jsem, že se zoufale snažil najít precedens."

"Taky jsem to slyšel," řekl hluboký hlas, v němž byl chápavý úsměv. "Maitland a jeho partner prý převrátilí právníckou knihovnu vzhůru nohama. Ale neměli štěstí."

"Já jsem se jen divil," řekl pomalu soudce Willis, "proč nesáhli po případu Král versus Ahmed Singh, v BC Reports; svazek 34, z roku 1921, strana 191. Řekl bych, že s tím by ten příkaz pro Habeas corpus dostali bez dalších komplikací."

Na druhém konci drátu bylo ticho. Soudce si dovedl představit zdvižené obočí, počáteční pocit nesouhlasu. Pak, daleko chladněji než předtím, hluboký hlas řekl:

"Bude lepší, když mi ta čísla zopakuješ, nestačil jsem si to všechno zapamatovat."

Když uvedl ty údaje znovu a krátce na to zavěsil, soudce Willis si pomyslel: Za všechno se musí platit. Necítil se nejlíp. Ale věděl, že se ta informace dostane tam, kam má.

Než se vrátil k hromadě spisů na svém stole, pohlédl na hodiny. O čtyři a půl hodiny později, když už na město začala padat tma, postarší šedivý soudní zřízenec ohlásil ve dveřích:

"Mylorde, pan Maitland přišel se žádostí o Habeas corpus."

část čtvrtá

Pod jasnými reflektory nakládal Wastervik v přístavu dřevo. Sebevědomě, naplněn radostí, vyběhl Alan Maitland po rezavých schůdcích na špinavou otlučenou horní palubu.

Zápach hnojiva zmizel. Jeho poslední stopy odvál svěží vítr, který foukal od moře. Čistá vůně poražených jedlí a cedrů prostupovala celou loď. Noc byla chladná, ale na jasném nebi probleskovaly hvězdy. Třetí důstojník, kterého tu Alan potkal na Štědrý den ráno, k němu vyšel z podpalubí.

"Chci mluvit s kapitánem Jaabeckem," křikl mu Alan vstříc. "Pokud je ve své kabině, cestu už znám."

Vysoký, šlachovitý lodní důstojník přišel blíž.

"To jste vy? Takže si cestu najdete," řekl. "A i kdybyste nevěděl kudy kam, dnes večer máte takovou náladu, že byste našel cestu kamkoliv."

"Ano," souhlasil Alan. "Řekl bych, že ano."

Bezděčně se dotkl kapsy, aby se ujistil, že v ní vzácný papír ještě má. Když vcházel do nitra lodi, otočil hlavu a zavolal:

"Co vaše nachlazení?"

"Už je to lepší," odpověděl třetí důstojník. "A hned jak vyplujeme, ztratí se rýma úplně." Dodal: "Už jen osmačtyřicet hodin ani o chlup víc."

Čtyřicet osm hodin. To je tak blízko, pomyslel si Alan. Zdálo se, že vše stihl včas. Odpoledne byl ve svém bytě na Gilfort Street, kam mu zavolal Tom Lewis: Podívej se na Král versus Ahmed Singh. Rozhodl se, že nesmí vynechat ani tu nejmenší naději, ale moc si od toho nesliboval, když odcházel do právnícké knihovny. Tam mu srdce radostí poskočilo, když našel příslušný svazek a četl rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1921. Pak už jen horečně psal koncept čistopisu. Zkontroloval vše, srovnal přílohy, přísední prohlášení, přesně tak, jak to vyžadoval zákon. At šlo o případ významný, či obyčejný, tlama té byrokratické příšery se musí vždycky nacpat papírem...

Pak rychle k Justičnímu paláci, aby se dostal k registru Nejvyššího soudu ještě před zavřením. A stihl to, i když těsně. O pár minut později se objevil před soudcem Willisem, který měl tentokrát, stejně jako poprvé, pohotovostní službu.

Soudce, zamračený a odměřený jako vždycky, ho pozorně vyslechl a po několika doplňujících otázkách, vystavil příkaz pro Habeas corpus. Tentokrát absolutní, nikoli jen podmíněný. Byla to vzácná, i když svým způsobem dramatická chvíle. Originál příkazu a jednu kopii měl nyní Alan v kapse. "Alžběta, z Boží milosti královna Spojeného království, Kanady a dalších dominií a teritorií, ochránkyně pravé cti... příkazuje, abyste okamžitě po obdržení tohoto našeho příkazu dopravili Henriho Duvala... Ovšem, musí ještě přijít soudní líčení. To bylo stanoveno na pozítří. Ale výsledek byl nezvratný, Wastervik odpluje, jenže Henri Duval už nebude na jeho palubě..."

Někdy zítra, připomněl si Alan, musí zatelefonovat tomu právníkovi, který mu dal tip na kauzu Ahmeda Singha. Tom Lewis si napsal jeho jméno. To bylo vysvobození, obrat v případě. Došel ke kapitánovým dveřím a zaklepal. Hlas zevnitř zvolal:

"Vstupte!"

Kapitán Jaabeck, v krátkých rukávech, zahalen do hustého tabákového kouře ve světle stolní lampy právě zapisoval účty do kolonky hlavní knihy. Odložil pero, vstal, a zdvořile, jako vždy, ukázal návštěvníkovi na jedno ze zelených kožených křesel. Alan lehce zakašlal, jak mu tabákový kouř podráždil plíce a začal:

"Promiňte, že ruším..."

"To nic. Tady je stejně pořád co dělat." Kapitán udělal krok a opět zavřel knihu. Unaveně dodal:

"Archeologové v budoucnu, kteří budou odkrývat náš svět, to nikdy nepochopí. Nechali jsme jim toho na čtení příliš mnoho..."

"Samá slova," řekl Alan. "Tak jsem jich sebou pár přinesl."

S úsměvem vytáhl z kapsy příkaz pro Habeas corpus a podal jej kapitánovi Jaabeckovi. Kapitán pomalu četl, jeho rty se pohybovaly, občas se zastavující nad právníckými obraty. Nakonec se nevěřícně zeptal:

"Takže - přece jste vyhrál?"

"Ano," řekl Alan šťastně. "Tento list znamená, že Henri Duval smí opustit loď."

"Neodpluje s námi."

"A teď tuhle chvíli, V tuto chvíli, pane kapitáne," odpověděl Alan rozhodně, "bych chtěl, aby si sbalil svoje věci a šel se mnou. Soudní příkaz ho svěřuje do mé péče." Dodal: "Jestli máte nějaké pochybnosti můžeme zavolat mounties..."

"Ne, ne! To nebude třeba." Kapitán Jaabeck odložil příkaz. Chápavě se usmál. "Nerozumím sice pane Maitlande, jak se vám to podařilo, ale musím vám blahopřát. Přišlo to tak náhle, ale je to tu."

"Já vím," řekl Alan. "Mně to také vyrazilo dech."

Za deset minut se pak v kapitánově kabině s rozzářenými očima a se šťastným úsměvem objevil Henri Duval. Měl na sobě námořnický nepromokavý plášť, o několik čísel větší, než potřeboval, v ruce nesl lepenkový kufřík převázaný provázkem. Jedna z prvních věcí, které bude muset ráno udělat, umiňoval si právník, bude vyzvednout něco ze sebraných peněz a koupit mu nové šaty, aby Duval lépe vypadal před soudem.

"Pan Maitland tě vezme s sebou, Henri," oznámil kapitán.

Mladý muž přikývl, jeho tvář hořela vzrušením a očekáváním.

"Já už hotov."

"Na loď se nevrátíš," řekl klidně kapitán. "Teď ti řeknu sbohem."

Mladou tvář na chvíli opustilo vzrušení. Vypadalo to, jako by mu kapitán řekl něco, co Henri Duval nepředpokládal. Nejistě zašeptal:

"Tohle dobrá loď."

"Spousta věcí vypadá tak, jak si je vytvoříme."

Kapitán napřáhl ruku.

"Přeju ti, abys byl šťastný, Henri. Dobře pracuj, modli se a dělej, co ti pan Maitland uloží."

Mladý muž přikývl s nepochopitelným smutkem. Byla to zvláštní scéna, pomyslel si Alan: skoro jako když se loučí otec se synem. Cítil, jak se ti dva ani nechtějí rozejít.

"Bude lépe, když půjdeme."

Alan si vzal originál dokumentu a kopii nechal kapitánovi. Potřásl si rukama. Alan řekl:

"Bylo mi potěšením, kapitáne Jaabecku. Doufám, že se ještě někdy uvidíme."

"Pokud budu mít nějaké černé pasažéry, pane Maitlande" usmál se kapitán, "svěřím je zase do vaší přátelské péče."

Zpráva se rychle roznesla po celé lodi. Když se Alan a Henri Duval objevili, posádka přerušila nakládání a shromáždila se kolem můstku. Bylo slyšet spoustu dojatých hlasů. Stubby Gates vykročil dopředu.

"Tak sbohem, kamaráde," řekl "a mnoho štěstí. Tady máš něco ode mne a od chlapů."

Alan viděl, jak si malá rolička peněz vyměnila majitele. Když scházeli dolů po železném můstku, celá posádka je provázela pozdravy a voláním.

"Zůstaňte kde jste!"

Ten příkaz se ozval ze tmy přístavu. Když se Alan zarazil, oslnilo ho světlo celé záplavy fotoblesků.

"Hej!" zvolal "Co to má znamenat?"

"Zájem tisku," řekl Dan Orliffe. "Co jiného?"

Orliffe a další reportéři se tlačili kolem.

"Proklouzl jste nám, Maitlande," křičel někdo vesele, "ale my jsme vás vystopovali!"

Jiný hlas zvolal:

"Pěkná práce!"

"Podívejte se," protestoval Maitland. "Dnes večer vám nemohu říci absolutně nic. Možná vydáme nějaké prohlášení zítra dopoledne."

"A co takhle pár slov od Henriho?"

"Necháte Duvala mluvit?"

"Ne," řekl Alan pevně. "Teď rozhodně ne."

Dan Orliffe se potichu zeptal:

"Jak jste se sem dostal?"

"Taxíkem," odpověděl Alan.

"Mám auto tuhle v přístavu. Odvezu vás kam budete chtít."

"Dobrá," souhlasil Alan. "Tak pojďme."

Ozvaly se protesty ostatních reportérů, kteří se sáпали po Danově autu, když ti tři lezli dovnitř kombíku. Záblesky flešů neustávaly. Henri Duval se široce usmíval.

Když byli dost daleko od přístavu, Dan se zeptal:

"Kam ho chcete odvézt?"

Bylo toho tolik najednou, tolik změn, které potřebovaly promyslet.

"Privádíte mě do rozpaků," řekl Alan, "vůbec jsem na to nemyslel."

Jeho vlastní byt, pomyslel si Alan, je příliš malý. Ale Tom a Lilian by snad snesli pár dní skládací lůžko navíc...

"Myslel jsem si to," řekl Dan. "Naše noviny rezervovaly apartmá v hotelu Vancouver. Všechno je zařízeno, účet zaplatíme."

Alan řekl pochybovačně:

"Myslím, že je to výborné, ale představoval jsem si něco menšího..."

"K čertu!" vykřikl Dan a přidal plyn, aby stihl projet křižovakkou aspoň na žlutou.

"Nechme Henriho, ať si trochu užije!"

Za pár minut na to dodal:

"Ještě k tomu hotelu. Zapomněl jsem vám říct, že premiérovo apartmá je hned naproti přes chodbu." Hlučně se zachechtal. "To určitě udělá Howdenovi radost."

Kapitola 17

MARGARETA HOWDENOVÁ

"Můj Bože!" vydechla Margareta Howdenová. "Ještě nikdy jsem neviděla tak obrovský titulek."

Na stole v Howdenově obývacím pokoji ležel otevřený výtisk Vancouver Postu. Na první straně stálo:

HENRI VYSTUPUJE NA PEVNINU!

Zbytek strany byl zcela zaplněn velkými obrázky Henriho Duvala a Alana Maitlanda a tučně byly vysazeny nejnovější zprávy o těch dvou.

"Tomu typu písma říkají Second Coming of Christ type," informoval Margaretu šéf strany. "Používá se jen při zvláště mimořádných událostech." Kysele pak dodal: "Například, kdyby padla vláda."

James Howden, který přecházel po pokoji vyštěkl: "Ten humor si nechte na jindy, jestli to dokázete."

"Potřebujete něco pro zlepšení nálady," usmál se Brian Richardson.

Bylo pozdní odpoledne, venku se stmívalo a padal sníh, ještě v noci, hned po projevu ve Vancouveru, se premiér vrátil do východní části země. V poledne promluvil v Quebec City, za necelou hodinu měl odjet z Ottawy do Montrealu na večerní shromáždění. Zítra odpoledne ve čtyři hodiny přednese v Dolní sněmovně návrh smlouvy o sjednocení. Vypětí několika posledních dní bylo nepředstavitelné.

Ty vancouverské noviny, jen několik hodin staré, došly letadlem. Zařídil to Brian Richardson. Osobně je vyzvedl na letišti v Ottawě a přivezl je přímo do premiérova domu na Sussex Drive 24. Zájem, jaký o příběh noviny projevíly, byl typický i pro ostatní listy. O tom již premiéra informovali.

James Howden přestal pochodovat po místnosti a sarkasticky se zeptal:

"Doufám, že tam někde referují i o mém projevu."

Byl to jeho nejlepší projev z celého turné. Za normálních okolností by byl ve středu pozornosti všech dnešních novin.

"Tady je to," oznámila Margareta, když obracela stránky. "Je to na třetí straně." Zdálo se, že se zatvářila pobaveně. "Ach, drahý, je to poněkud malé."

"Jsem rád, že jsi našla něco zábavného," poznamenal ledově její manžel. "Já osobně na tom nic veselého nevidím."

"Promiň, Jamie," řekla Margareta. Pokoušela se nasadit zkroušený tón, ale moc se jí to nedařilo. "Opravdu, ať to promýšlím jak chci, nejde mi do hlavy, že vy všichni, celá mocná vláda, a pak ten jediný človíček..."

Brian Richardson klidně poznamenal:

"Souhlasím s vámi, paní Howdenová. Dostali jsme od toho mladého šikovného advokáta pořádně na frak."

"Jednou provždycky," prohlásil James Howden zlostně. "Nezajímá mě, kdo komu nařezal."

"Jamie, prosím tě, nekřič," napomínala ho Margareta.

"Mě to zajímá," řekl Richardson. "Bude to mít význam ve chvíli, kdy se začnou počítat hlasy voličů."

"To je příliš mnoho otázek," trval na svém premiér. "Snad bychom se měli omezit na fakta."

"Dobrá," řekl Richardson smířlivě. "Zkusme to tedy." Z vnitřní kapsy saka vyndal složený papír. "Průzkum veřejného mínění Gallupova ústavu dnes ráno ukazuje, že popularita vlády za poslední dva týdny klesla o sedm procent. A na otázku "preferovali byste změnu vlády?" šedesát dva procent odpovědělo ano, třicet jedna ne a sedm procent se nedokázalo rozhodnout."

"Sedni si přece, Jamie," vyzvala ho Margareta. "A vy také, Briane. Nechám poslat pro čaj a vypijeme si ho v klidu."

Howden se složil do židle u krbu.

"Zapálíš to, ano?"

Ukázal na krb, kde již bylo připraveno dřevo. Richardson přičinlivě sám vytáhl z krabičky zápalku, zakryl ji v dlaních, aby se rozhořela, a pak ji hodil dolů. Plameny ve chvíli vzplanuly.

Margareta něco říkala do domácího telefonu, který stál na druhém konci pokoje.

Howden klidně poznamenal:

"Zatím jsem si nevšiml, že by to bylo tak zlé."

"Je to ještě horší, přímo odporné. Pošta se stále jen valí a těch telegramů - všechny jsou proti nám."

Richardson napodobil tón premiéra a zeptal se jako on před chvílí: "Co byste řekl možnosti posunout o pár dní zítřejší vyhlášení smlouvy?"

"To absolutně nepadá v úvahu."

"Já vás varuji, ještě nejsme na volby připraveni."

"Musíme být," prohlásil Howden. "Musíme využít všechny šance."

"A co když prohrajeme?"

"Smlouva o sjednocení je základ pro příští přežití Kanady. Když to lidem vysvětlíme, pochopí to."

"Opravdu?" zeptal se tiše Richardson. "A nebo ještě stále vidí před sebou Duvala?"

Howden se už chystal k pádné odpovědi, ale spolkl ji. Ta otázka, pomyslel si, byla nakonec odpodstatněná. Předpoklad by mohl být i pravdivý. Ztracená prestiž vlády kvůli incidentu s Duvaletm mohla zavinit porážku při hlasování o sjednocovací smlouvě. Viděl to teď tak. Pochopil ony souvislosti, které mu předtím nebyly jasné. A přece uvažoval, pokud by k tomu došlo, jaká by to byla ironie osudu, jak by to bylo zvláštní, že taková maličkost jako jeden černý pasažér z lodi by dokázal ovlivnit další vývoj národů. Bylo to opravdu tak zvláštní? Nebo nové? Nebo dokonce ironické? Možná, že v průběhu staletí to byly také jen takové lidské osudy, které nakonec otřásly světem, tvořily historii, hnaly lidstvo kupředu k nedosažitelnému osvícení. Možná je to způsob, jak nás odzbrojit, ten věčný boj s osudem, bitva o místo nahoře... přemýšlel premiér. Ale praktické otázky byly naléhavější. Richardsonovi vysvětlil:

"Máme dobrý důvod nic neposunovat. Potřebujeme pro smlouvu každý den, který můžeme získat navíc. Záleží na tom naše obrana a celá budoucnost. Kromě toho: začneme vše oddalovat, určitě se to někde provalí, malá indiskrétnost, nebo únik informací a budeme na tom hůř než teď."

Šéf strany přikývl.

"Čekal jsem, že to řeknete, ale chtěl jsem se o tom ujistit."

"Poslala jsem pro čaj," oznámila Margareta. "Zůstanete s námi, Briane, nebo snad ne?"

"Děkuji vám, paní Howdenová."

Brian Richardson měl Margaretu vždycky rád. Trochu záviděl Howdenovi šťastné manželství, jeho pohodlí a jistotu, kterou mu dodávala.

"Předpokládám, že nám to přece jen neuškodí," řekl zamyšleně premiér, "když úřad pro přistěhovalectví - třeba opožděně - dovolí Duvalovi vstoupit do země."

Richardson důrazně přikývl hlavou.

"Ani v nejmenším. Kromě toho, on už v zemi je. Ať se u zítřejšího soudního líčení stane cokoli, jestli tomu dobře rozumím, už nemůže být deportován zpátky na loď."

Drobné dřevo v krbu prohořelo a nyní vzplanula i silná březová polena. Horko sálalo do místnosti, už tak dost vyhřáté. Richardson uvažoval: možná jeho vlastní, poněkud trapná schůzka s Harveyem Warrenderem, znamenala chybný krok. Určitě přišla příliš pozdě na to, aby pomohla v tomto zvláštním případě. Ale minimálně to odvrátilo stín, vznášející se nad Jamesem Howdenem pro budoucnost. Pokud lze ještě o nějaké budoucnosti uvažovat. Dívka přinesla čaj i šálky a zmizela. Margareta Howdenová nalévala. Brian Richardson přijal nápoj v jemném šálečku Royal Doultori, zákusek odmítl.

Margareta nadhodila:

"Myslíš, že opravdu musíš jet dnes večer do Montrealu, Jamie?"

Její muž si přejel rukou obličej; bylo vidět, že je unaven.

"Přál bych si, abych nemusel. Kdykoli jindy bych tam poslal někoho jiného. Ale tentokrát je to něco, co musím udělat sám."

Předseda strany se díval k oknům, jejichž závěsy ještě nebyly zataženy. Venku už byla úplná tma, stále padal sníh.

"Než jsem přišel, prověřoval jsem předpověď počasí," řekl. "S vaším letem nebudou problémy. V Montrealu je jasno a klid, bezvětrí. Navíc vás bude na letišti očekávat helikoptéra, která vás vezme do města." James Howden přikývl.

Na dveře někdo zlehka zaklepal a vešla Milly Freedemanová. Richardson překvapeně vzhlédl. Nevěděl, že je tu s nimi v domě. Ale nebylo to neobvyklé, věděl, jak často pomáhala Howdenovi v premiérově pracovně o patro výš.

"Promiňte," řekla Milly. Usmála se na Richardsona a na Margaretu a obrátila se k Howdenovi. "Na lince je Bílý dům, chtějí vědět, budete-li moci mluvit s prezidentem."

"Přijdu hned," řekl premiér a vstal.

Brian Richardson položil svůj šálek.

"Myslím, že půjdu také. Děkuji vám za čaj, paní Howdenová."

Zdvořile se zastavil u Margaretiny židle, pak se zlehka dotkl Milliny ruky. Když oba muži odcházeli z pokoje, ozval se ještě Richardson.

"Přijedu na letiště až budete odlétat, šéfe."

"Nechodte pryč, Milly," řekla Margareta. "Zůstaňte a vezměte si také čaj."

"Děkuji vám."

Milly si vzala židli, kterou opustil Richardson. Margareta uchopila stříbrnou konvici a nádobu s horkou vodou.

"Tohle je bouřlivá domácnost. Nic tu nevydrží v klidu déle než pár minut."

Milly tiše řekla:

"Kromě vás."

"Já nemám na vybranou, má drahá." Margareta nalila Milly čaj a dolila i sobě. "Všechno jde kolem mne. Někdy si říkám, že bych se snad neměla rozčilovat kvůli tolika důležitým věcem." Zamyšleně dodala: "A přitom si myslím, že musím. Opravdu."

"Nevím proč," řekla Milly. "Všechno se stále opakuje, když se na to podíváte zblízka."

"Také jsem si to vždycky myslela," usmála se Margareta. Posunula cukr a smetanu tak, aby na ně Milly dosáhla. "Ale překvapuje mě, že to slyším právě od vás. Vždycky jsem byla přesvědčena, že jste Jamieho nadšený dobrý duch."

Milly náhle řekla, až ji to samotnou překvapilo:

"Nadšení zeslábne, i duch se unaví."

Margareta se zasmála.

"My obě jsme dnes k němu hrozně neloajální, že? Ale musím říci, že občas je to úleva."

Nastalo ticho, jen hořící polena praskala ve velkém, temném obývacím pokoji. Margareta odložila svůj šálek a tlumeně řekla:

"Litovala jste někdy, že se to vše tak vyvinulo? Myslím mezi vámi a Jamiem?"

Milly nemohla chvíli popadnout dech. Ticho v místnosti náhle nabylo na významu. Tak Margareta to tedy věděla! Věděla to celé ty roky a nikdy nic neřekla. Milly o tom často přemýšlela, někdy měla mírné podezření. Nyní získala jistotu a zjistila, že jí to přineslo úlevu. Odpověděla přímo a bez vytáček:

"Nikdy jsem si tím nebyla jistá. A teď už na to moc nemyslím."

"Ne," řekla Margareta, "nakonec vždycky všechno přebolí. Ale v určité chvíli si člověk myslí, že se ta rána nikdy nezahojí. Je to však zase jen otázka času."

Milly zaváhala. Hledala správná slova pro to, co měla na mysli. Nakonec odhodlaně vydechla:

"Muselo vám to asi moc vadit."

"Ano," přikývla pomalu Margareta. "Pamatuji se, že tenkrát jsem se cítila šíleně zraněná. Jako každá žena. Ale každý se přes ty věci dostane, dříve nebo později. To jinak nejde, vážně."

Milly tiše dodala:

"Zajímalo by mě, jestli bych dokázala být tak chápající." Po chvíli skoro vyhrkla: "Brian Richardson si mě chce vzít."

"A vy?"

"Ještě jsem se nerozhodla." Milly nešťastně pohodila hlavou. "Asi ho miluji, vím to. Ale když o tom déle přemýšlím, už si zase nejsem tak jistá."

"Ráda bych vám pomohla." V Margaretině hlase byla něha a porozumění. "Poznala jsem to, už je to dávno, ale člověk nemůže žít život za někoho jiného. Každý se musí rozhodnout sám, i když třeba zvolí špatně."

Ano, pomyslela si Milly, a upadla znovu do rozpaků. Jak dlouho ještě může odkládat své rozhodnutí?

Část druhá

James Howden pečlivě zavřel dvojité dveře své pracovny, než zvedl sluchátko speciálního červeného telefonu - duplikát přístroje, jaký měl na stole v kanceláři ve východním křídle budovy.

"Premiér u telefonu," oznámil. Odpověděl operátorův hlas. "Pan prezident čeká, pane. Okamžik, prosím."

Ozvalo se klapnutí a pak silný drsný hlas:

"Jíme, jste to vy?"

Howden se usmál, když slyšel ten důvěrně známý středo západní přízvuk.

"Ano, Tylere," řekl. "Howden u telefonu."

"Jak se máte, Jíme?"

Připustil:

"Jsem nějak unaven. Stihl jsem toho za poslední dva dny poněkud mnoho."

"Já vím. Váš velvyslanec byl u mne, ukázal mi program vaší cesty." Z prezidentova hlasu čísel zájem.

"Nevyčerpávejte se tolik Jíme. My všichni vás potřebujeme."

"Co nevidět ta honička přejde," usmál se Howden. "Ale jsem rád, když slyším, že mě někdo potřebuje."

Doufám, že voliči budou uvažovat stejně."

Hlas v telefonu zvažněl.

"Myslíte, že se to prosadí, Jíme? Myslíte si, že to opravdu projde?"

"Ano," odpověděl se stejnou vážností. "Nebude to jednoduché, ale jistě to zvládnu. Za předpokladu, že všechny podmínky, na kterých jsme se dohodli, splníte." Významně dodal: "Všechny podmínky."

"Právě kvůli tomu volám," hlas se na chvíli odmlčel. "Mimochodem, jaké máte tam nahoře počasí?"

"Právě sněží."

"To jsem si myslel." Prezident se zasmál. "Jste si jistý, že chcete sněhu ještě víc? Například tu Aljašku?"

"Tu chceme," potvrdil Howden. "My víme, jak zacházet se sněhem a ledem, my tu s ním žijeme."

Raději si rozmyslel dodat, co nadšeně poznamenal v kabinetu ministr hornictví a přírodních zdrojů před dvěma dny: "Aljaška je jako konzerva, v níž jsou jen dva otvory a víko je dosud pevné. Když je odklopíme, dostaneme se k velkým prostorám, jež můžeme rozvinout - pro zemědělství, bydlení, průmysl. Časem, až se naučíme překonávat vliv počasí, můžeme jít ještě dále..." Bylo těžké myslet jenom v podmínkách hrozící války.

"Dobrá," řekl prezident. "Rozhodli jsme se, že necháme ten plebiscit proběhnout. Bude to ještě tvrdý boj - naši lidé nemají rádi, když z vlajky mizí hvězdy, které už tam jednou byly. Ale stejně jako vy věřím, že i já svou cestu prosadím."

"To jsem rád," řekl James Howden. "Velmi rád."

"Dostal jste koncept našeho společného prohlášení?"

"Ano," potvrdil Howden. "Angry přiletěl na Západ, abychom se mohli setkat. Navrhuji pár změn a nechal jsem ho s Arthurem Lexingtonem vypracovat podrobnosti. Takže zítra dopoledne musíme mít prohlášení s Aljaškou v textu. Pak, až dojde na naše samotné projevy, zdůrazním význam sebeurčení pro Aljašku. Předpokládám, že vy uděláte

totéž."

"Ano."

Premiér suše dodal:

"Pro Aljašku i pro Kanadu. Pak tedy zítra ve čtyři hodiny odpoledne."

Prezident se zasmál:

"Myslím, že bychom si měli seřadit hodinky."

"Ve čtyři hodiny," řekl Howden. Měl pocit, že něco končí, jako by se zavíraly dveře. Prezidentův hlas zazněl ze sluchátka:

"Jime!"

"Ano Tylere?"

"Mezi námi, mezinárodní situace se nijak nelepší, víte to?"

"Dokonce bych řekl, že se horší," pravil Howden.

"Pamatujete se, co jsem řekl, modlím se, abychom získali rok, než se začne bojovat. Je to asi stále to nejlepší, več můžeme doufat."

"Ano," řekl Howden. "Pamatuji se."

Pak nastala chvilka ticha, v níž bylo slyšet těžké oddychování. Jako by i ten druhý potlačoval vzrušení. Po chvíli hlas klidně pokračoval:

"Děláme dobrou věc, Jime. Tu nejlepší.. pro naše děti a jejich děti, které teprve přijdou na svět..."

Opět chvilka ticha. V přístroji klaplo a spojení se ukončilo. Když položil sluchátko červeného telefonu, James Howden zůstal zamyšleně stát v tiché, knihami obložené pracovně. Ze stěny na něho shlížel portrét Sira Johna MacDonalda, zakladatele Konfederace, státníka, bonvivána a proslulého pijáka.

Tohle byl okamžik triumfu, radoval se Howden. Před chvílí prezident žertoval o aljašském plebiscitu, ale musela to pro něho být hořká pilulka. Nebýt Howdenovy neústupnosti při vzájemném jednání nikdy by k tomu nedošlo. Nyní spolu s ostatními výhodnými podmínkami to bylo pro Kanadu velké červené jablko jako náhrada za ztrátu části kanadské suverenity.

Na dveře pracovny někdo krátce zaklepal.

"Ano," zvolal premiér.

Byl to stevard Yarow. Tichošlápek, dlouholetý majordomus, oznámil:

"Je tu pan Cawston, pane. Řekl mi, že to velmi spěchá."

Za Yarowem spatřil premiér ministra financí, jak stoupá po schodišti, na sobě těžký svrchník a šálu, v ruce klobouk typu homburg. Zavolal:

"Pojď dál, Stu."

Když vstupoval do pracovny, zavrtěl hlavou, sotva Yarow nabízel, že mu vezme kabát.

"Jdu jenom na pár minut, nechám si to tu."

Svlékl kabát, přehodil jej přes židli, klobouk a šálu nechal na opěradle. Když se otočil, automaticky se usmál, prohrábl si rukou vlasy, a pak, když se za sluhou zavřely dveře, tvář mu zvážněla.

"Mám špatné zprávy," oznámil mrzutě. "Tak špatné, jak jen mohou být."

Howden čekal.

Cawston těžce řekl: "Kabinet se rozpadá - přímo napůl."

Howden nechal slova doznít, aniž odpověděl.

"Nerozumím tomu," řekl po chvíli, "měl jsem dojem -"

"To já také," potvrdil Cawston. "Myslel jsem, že jste nás všechny přesvědčil." Nešťastně při tom rozhodil rukama. "Kromě jednoho nebo dvou, kteří možná rezignují, až se návrh vyhlásí."

Howden přikývl. Od jeho návratu z Washingtonu se konaly dvě kompletní schůzky kabinetu o sjednocovací smlouvě. Ta první se podobala jako vejce vejci svým průběhem zasedání Výboru obrany na Štědrý den. Ta druhá významně oceňovala výhody, které se Kanadě nabízely. Samozřejmě, bylo tam několik odpůrců, to se dalo očekávat, ale byli v zanedbatelné menšině. Předvídal také neodvratnost jedné nebo dvou rezignací, které by samozřejmě musel přijmout a tím odstranit případné rozbroje. Ale větší vládní krizi nečekal...

"A teď chci znát podrobnosti."

"Je jich proti nám devět."

"Devět!"

Takže Cawston nepřeháněl, když říkal přímo napůl. Tohle už byla víc než třetina celého kabinetu.

"Určitě by jich nebylo tolik, tím jsem si jist," řekl omluvně Stu, kdyby neměli svého vůdce..."

"Vůdce!" zvolal Howden. "Jakého vůdce?"

"To vás určitě překvapí." Cawston zaváhal, jako by předvídal premiérův hněv. "Vůdce revolty je Adrian Nesbitson."

James Howden zbledl a nevěřícně zíral. Zůstal jako opařený. Jako by to předpokládal, Cawston pokračoval:

"Ne, to není omyl, je to skutečně Adrian Nesbitson. Začal s tím před dvěma dny. Přesvědčuje ty ostatní."

"Ten starý blázen! Ten starý zbytečný blázen!"

"Ne," Cawston pevně zavrtěl hlavou. "Takhle ne. S ním se nedá skoncovat tak lehce."

"Ale my jsme se dohodli! Měli jsme spolu ujednání. Ta dohoda v letadle zněla jasně. Funkce generálního guvernéra pro letitého ministra obrany na oplátku za jeho podporu sjednocovací smlouvy."

Cawston rozhodně prohlásil:

"At jste měli jakoukoli dohodu, je s ní zřejmě amen."

Oba muži stáli mlčky. Premiér se zlostně zeptal:
"Kdo jsou ti ostatní?"
"Borden Tayne, George Yorkhis, Aaron Gold, Rita Buchanan..." Smiling Stu rychle vypočítával zbývající jména. "Ovšem Adrian je v jejich čele. On drží rebely pohromadě."
"Lucien Perrault je stále s námi?"
Rychle ho napadlo: co Quebec, podpora francouzské části Kanady bude důležitá. Cawston přikývl. Bylo to jako zlý sen, pomyslel si Howden, noční přízrak, který ho mávnutím kouzelné hůlky připravil o zdravý rozum. Za chvíli by se z něj měl probudit.
Ozvalo se zaklepání a vstoupil Yarrow. Ohlásil:
"Váš vůz je připraven, pane. Je čas jet na letiště."
Cawston ještě spěšně dodal:
"Adrian se úplně změnil. Je skoro jako..." hledal vhodnou metaforu. "...jako kdyby mumie dostala transfúzi a probudila se znovu k životu. Mluvil se mnou a mohu říct -"
"Neříkejte mi nic. To už zašlo příliš daleko. Já si s ním promluví sám."
James Howden horečně kalkuloval. Čas letěl, do zítřka odpoledne, konkrétně do čtyř, zbývalo jen pár hodin.
"Adrian ví, že se spolu musíte setkat," řekl Cawston. "Chystá se na velkou debatu."
"Kde?"
"Celá skupina je v kanceláři Arthura Lexingtona. Přišel jsem právě odtamtud. Arthur s nimi diskutuje, ale bojím se, že to k ničemu nevede."
Steward diskrétně zakašlal. Program dnešního večera, pomyslel si Howden, byl výjimečně nabitý. Představil si čekající auto, Vanguard pro vládní osobnosti na Uplandském letišti, jak zahřívá motory, helikoptéra, stojící v Montrealu; sál, naplněný nedočkavými posluchači... Řekl rozhodně:
"Nesbitson se mnou musí do Montrealu. Když ihned odjede na letiště, poletíme spolu v letadle."
Cawston rychle přikývl.
"Postarám se o to."
Když Howden odcházel, již telefonoval.

Část třetí

Premiérův Oldsmobile mířil přímo k čekajícímu letadlu. Navigační světla Vanguardu rytmicky blikala do tmy. Letoun obklopoval pozemní personál ve vatovaných bundách s kapucemi. Startovací vozík s bateriemi byl připraven k zapojení do letadla. Řidič otevřel dveře auta a premiér vystoupil. Na schůdkách čekal Brian Richardson, límeč kabátu vysoko vyhrnutý proti větru a poletujícímu sněhu. Bez úvodu oznámil:
"Ten stařík právě přijel. Už je ve vaší kabině, rozvalený v křesle, sklenici skotské se sodou v ruce."
Howden se zastavil. Zeptal se:
"Stu vám říkal?" Richardson přikývl.
"Pokusím se s ním promluvit," řekl Howden mrzutě. "Nevím, co bych mohl udělat víc."
"Máte v úmyslu ho vyhodit z letadla?" Richardson se ušklíbl. "Řekněme v takových pěti tisících stopách?" Navzdory své depresi se Howden usmál.
"Pak bychom měli hned dva mučedníky: jednoho ve Vancouveru a druhého tady."
Vystoupil po schůdkách k letadlu a zavolal přes rameno:
"Kromě toho, ode dneška mohou být zprávy už jen lepší."
"Dobré pořízení, šéfe!" zavolal Richardson.
Ale jeho slova odnesl vítr. Ve stísněné pracovně vládních představitelů na palubě Vanguardu, jejíž luxusní zařízení bylo příjemně osvětleno, seděl generál Nesbitson, rozvalen v jednom ze čtyř sklopných křesel, jak řekl Richardson. Ministr obrany měl v ruce drink, který odložil, když premiér vstoupil.
Zvenčí se ozvalo hučení. Turbínové motory naskočily. Za Howdenem se vynořil seržant, šéfsteward. Premiér zavrtěl hlavou.
"Všechno si nechte v kuchyňce," přikázal příkře. "Nic teď nepotřebuji a nechci, abychom byli rušeni."
Zatáhl závěs, který tvořil zdvojenou přepážku mezi prostory v letadle a usedl do protějšího křesla proti starému pánovi. Všiml si, že jedno z bodových světél na čtení bylo rozsvíceno. Svítlo Nesbitsonovi na zpocenou hlavu a růžové lice, jako lampa při výslechu vězně. Dobrá, pomyslel si Howden, snad sám osud vytvořil takovou situaci.
"Tohle je jen krátký let," řekl kategoricky, "a máme velmi málo času. Myslím, že mi dlužíte vysvětlení."
Vanguard začal rolovat. Jak se dalo odhadnout, už zrychloval. Zatím došlo jen k malému zpoždění. Ale dnes v noci, Howden to věděl, budou mít ve vzdušném prostoru absolutní přednost. Starý voják se při premiérově tónu na chvíli zarděl. Pak řekl s překvapivou rozhodností:
"Myslím si, že vysvětlení je jasné, premiére. Hodlám rezignovat na protest proti tomu, co připravujete, a stejně tak ti ostatní."
James Howden se chladně zeptal:
"Nezapomněl jste snad něco? Na naši dohodu? Také v letadle, před deseti dny?"
Nesbitson neuhnul pohledem.
"Myslím, že bychom se měli stydět oba."

"Mluvte jenom za sebe," vybuchl Howden, "mě do toho nemíchejte. Já se snažím zachránit tuto zem, Vy a vaši spojenci ji chcete zničit."

"Když zachraňujete Kanadu, proč se jí chcete vzdát?"

Za těmito slovy se skrývala jakási nová síla. Howden si připomněl, jak mu Cawston říkal: Z Adriana je jiný člověk. I navenek vypadal méně shrbený, zdálo se, že má lepší postavu než předtím.

"Pokud mluvíte o sjednocovací smlouvě, získáme daleko víc, než vydáme."

Starý muž hořce odpověděl:

"Když rozpustíme vlastní ozbrojené síly, dáme Yankiům Kanadu na pospas a bez omezení jim svěříme svou zahraniční politiku - tomu vy říkáte vítězství?!"

Letadlo se na chvilku jako by zastavilo, pak se motory rozeřvaly naplno, aby stroj získal potřebnou rychlost pro vzlet. Krajka světla na rozjezdové dráze splýnula v jedinou stuhu, pak se ztratila. Byli ve vzduchu, o chvilku později, s klapnutím se zasunul podvozek. Premiér kalkuloval: mají před sebou dvacet minut letu, možná méně. Pořád to vycházelo na stejno: Moc málo času.

Prohlásil:

"Tady se chystá válka, a vy se díváte jen jedním směrem."

"Dívám se na to jako na celek," trval na svém Nesbitson. "A řeknu vám, ať už válka přijde nebo ne, vaše smlouva bude začátkem našeho konce. Američané se nikdy nezastaví na částečném spojení. Budou chtít všechno a nakonec nás spolknou. Ztratíme britskou vlajku, královnu, své tradice..."

"Ne," odporoval Howden. "Všechny tyhle věci si zachováme."

Starý muž zachřel:

"Jak bychom mohli? Když budou hranice otevřené a Američané, včetně negrů a Portorikánců kteří se pohnou k nám? Naše identita zmizí, protože jih bude víc a lidé se o to přestanou starat. A navíc, přijdou i rasové problémy, jaké jsme nikdy nepoznali. Budeme mít z Toronta nové Chicago, z Montrealu New Orleans. Máme přece přistěhovalecký zákon který tak urputně sám bráníte. Proč máme všechno, co má pro nás význam, poslat k čertu?"

"Vždyť tam přece nic neposíláme!" řekl Howden ostře. "Jenom přistupujeme k základnímu vyrovnání. Ovšem, že přijdou problémy, to mohu zaručit. Ale všechny dohromady nebudou tak velké, jako kdybychom zůstali bezmocní a osamocení."

"Já tomu nevěřím."

"Pokud jde o obranu," trval na svém premiér, tak smlouva o sjednocení nám umožní přežít. A ekonomicky získá Kanada netušené možnosti. Uvažoval jste vůbec o aljašském plebiscitu který vyhrajeme, o Aljašce jako o kanadské provincii?" Nesbitson jen zabručel:

"Uvažoval jsem o tom, že za každou zradu se platí třicet stříbrných."

Jamese Howdena zalila vlna vzteku. Silou vůle ji ovládl a prohlásil:

"Přesto, že to tvrdíte, my se přece suverenity nevzdáváme..."

"Ne?" Jeho tón jako by zakolísal. "K čemu je suverenita, když nebudeme mít moc, která by ji hájila?"

Howden zlostně prohlásil:

"Takovou sílu nemáme ani teď, a nikdy jsme ji neměli, nanejvýš jsme se dokázali bránit v malých potyčkách. Spojené státy mají moc. Tím, že s nimi spojíme svou vojenskou sílu a otevřeme hranice, posílíme postavení Ameriky a tím také své vlastní."

"Je mi líto, premiére," řekl důsledně generál Nesbitson. "Nikdy nemohu souhlasit. To co navrhuje, znamená zřícení naší historie, všeho, za čím Kanada až dosud stála..."

"To se mýlíte! Já se snažím zachovat tohle všechno pro budoucnost." Howden se naklonil dopředu, mluvil důrazně a přímo ke generálovi. "Snažím se zachránit věci, o které nám především jde, dokud ještě není příliš pozdě: svobodu, mravnost, spravedlnost a dodržování zákonů. O nic jiného v podstatě neběží." Zaprosil: "Cožpak to nechápete?"

"Jediné co chápou," řekl starý muž umíněně, "že se to celé musí dělat úplně jinak."

To nemnělo smysl, uvědomil si Howden. Přesto po chvíli spustil znovu:

"Aspoň mi odpovězte jak byste bránil osamělou Kanadu proti útoku řízených raket?"

Nesbitson vzrušeně začal:

"Zpočátku bych nechal rozmístit naše konvenční síly..."

"To nemá cenu," řekl Howden a kysele dodal: "Jenom mě překvapuje, že za tu dobu, co jste ministrem obrany, jste nenechal obnovit kavalérii."

Howden se rozhodl, že hned ráno promluví s ostatními vzdorujícími ministry. Některé z nich, tím si byl jist, přesvědčí asi rychle. Ale najdou se v kabinetu, v parlamentu i jinde zatvrzelci, kteří budou stejní jako Adrian Nesbitson. Ti za ním půjdou okouzleni jeho i svými sny... Dokud je nezahálí mrak radioaktivního prachu...

Byl zvyklý bojovat od samého začátku. Bude to tvrdý boj. Kdyby se mu podařilo přemluvit Nesbitsona a přesvědčit ho, aby změnil své šíleně absurdní názory, bylo by to lehčí.

Zatraceně nešťastná shoda okolností, že se tenhle vývoj sešel s imigrační aférou ministra pro přistěhovalectví a udělování státního občanství.

Dvacet minut uplynulo. Zvuk motorů se měnil a letadlo začalo klesat. Dole byla tlumená světla, před nimi na obloze záře, kterou vydával odlesk třpytícího se města Montrealu.

Adrian Nesbitson si vzal sklenici, kterou odložil při premiérově příchodu. Led se již skoro rozpustil, ale i tak vypil naráz celý zbytek.

"Premiére," řekl, "osobně je mi zatraceně líto, že mezi námi došlo k téhle roztržce."

Howden neurčitě přikývl:

"Chápete, doufám, že vás asi těžko mohu doporučit jako generálního guvernéra."

Starý muž se začervenál.

"Myslím, že to jsem už vysvětlil."

"Ano," řekl Howden brskně. "To tedy ano. Myslím, že jste mi vysvětlil vlastně všechno."

Pustil Nesbítsona z hlavy a věnoval se tomu, co musí udělat do zítřejšího odpoledne.

Kapitola 18
HENRI DUVAL

V bytě Alana Maitlanda na Gilford Street zazvonil krátce po půl osmé ráno telefon. Alan, ještě rozespalý a jen v pyžamových kalhotách - kabátek nikdy nepoužíval a měl jich doma ještě v originálním balení celou sbírku - si připravoval snídani na přenosném dvouhořákovém vařiči. Vytáhl ze zásuvky šňůru topinkovače, který měl ve zvyku proměnit chleba na uhlík, pokud ho nechal bez dozoru a po druhém zvonění zvedl sluchátko.

"Dobré ráno," řekl jasně Sharonin hlas. "Co děláš?"

"Vařím si vajíčko." Alan zatáhl za šňůru telefonu a zkontroloval hodiny na kuchyňském stole. "Už se vaří tři minuty. Ještě jedna zbývá."

"Přidej šest minut," poradila mu vesele Sharon, "uvař je natvrdo a můžeš si je sníst zítra. Dědeček tě zve, abys posnídal s námi."

Alan rychle odpověděl:

"Myslím, že by to šlo." Pak se opravil: "Totiž chtěl jsem říci - děkuji."

"To je dobré."

"Ví tvůj dědeček ví, předpokládám, že Duvalovo líčení je dnes dopoledne?"

"Myslím, že právě o tom chce mluvit," řekla Sharon.

"Jak dlouho ti to sem může trvat?"

"Budu tam za půl hodiny."

Zatímco se oblékal, snědl pro všechny případy to vajíčko. Kulhavý domovník mu otevřel, zavedl Alana do prostorné jídelny ve vile na West Marine Drive. Byla rozlehlá, její stěny byly stejně obložené jako ve vstupní hale. Alan si všiml, že na těžkém dubovém stole je prostřeno pro tři, se stříbrnými příbory a nádobím a běloskvoucími ubrousky. Na pomocném stolku stálo několik uzavřených nádob, pravděpodobně s jídlem, připraveným k snídani. Sluha oznámil:

"Senátor a slečna Deverauxová přijdou za chvíli, pane."

"Děkuji," řekl Alan.

Zatímco čekal, přešel podél celé místnosti až k oknu s damaškovými závěsy a spatřil řeku Fraser sto stop pod sebou. Když se zadíval dolů, viděl obrovské svazky kmenů lesknoucích se v ranním přisvitu. Zdroj bohatství tohoto domu, i mnoha jiných, napadlo ho.

"Dobré jitro, můj chlapče."

Byl to senátor Deveraux. Stanul ve dveřích a za ním Sharon. Alan se otočil. Stejně jako posledně mu připadal senátorův hlas slabý. Dnes se těžce opíral o hůl, Sharon ho držela za ruku. Mile se na Alana usmála. Cítil, jak se mu zrychlil dech, když ji zase spatřil.

"Dobré jitro, pane," řekl Alan. Přisunul židli a spolu se Sharon do ní senátora usadili. "Doufám, že se máte dobře."

"Děkuji, mám se výborně," momentálně se hlasu vrátila obvyklá barva. "Mým jediným problémem je čas od času můj vlastní věk."

Sledoval Alana a Sharon, jak si k němu usedají ke stolu. "Nakonec i vy mladí to jednou poznáte."

Majordomus opět přišel a začal servírovat snídani ze zahřátých nádob na vyhřívané talíře. Nabízel florentinská vejce a vejce míchaná. Alan si vybral ta první.

Sharon řekla zúčastněně:

"Můžeme ti i jedno uvařit, když budeš chtít."

"Ne. Děkuji." Alan hleděl na pořádnou porci, která se před ním objevila. "Dělám si tak doma vejce proto, že umím perfektně uvařit vodu."

"Myslím, že to umíte dokonale. A zřejmě i vařit z vody," poznamenal senátor. Pak pomalu dodal: "Zjistil jsem, že vaše vaření má nečekané výsledky."

Majordomus odešel, dveře se za ním tiše zavřely. Sharon oznámila:

"Dneska půjdu k soudu. Doufám, že ti to nevádí."

"Skoro bych byl raději, kdybys mi to neříkala," usmál se Alan přes stůl. "Ještě by mě mohla posednout domýšlivost."

Senátor Deveraux se náhle zeptal:

"Řekněte mi, můj chlapče, prosperuje vaše právníká kancelář?"

"Upřímně řečeno, ne," smutně se pousmál Alan. "Začali jsme teprve nedávno a většina našich úspor se rozplynula. Pak se to začalo trochu vyrovnávat. Ale tento měsíc, obávám se, je to zase horší."

Sharon se zarazila, jako by se octla v rozpacích.

"Ale ta publicita rozhodně pomůže. Copak vám nepřivedla klienty?"

"Nejprve jsem myslel, že ano," odpověděl Alan upřímně. "Ale teď mám dojem, že se lidé drží stranou. Mluvili jsme o tom s Tomem právě včera večer." Vysvětlil senátorovi: "Tom Lewis je můj partner."

"Ano, já vím," potvrdil starý pán. "Nechal jsem si zjistit pár maličkostí o vás obou."

"Já myslím," přešel to Alan, "že problém je v tom: konzervativní klienti, například obchodníci, se nestarají o to, zda jejich advokáti zastupují nějaký veřejný zájem, a ti druzí, kteří potřebují menší právnícké rady, se bojí, že když jsme tak důležití, jsme asi i moc drazí."

Senátor přikývl.

"Perfektní odhad, to se musí nechat."

"Jestli to je opravdu tak," řekla Sharon, "je to hrozně nespravedlivé."

"Pokud dobře rozumím," poznamenal senátor Deveraux, "váš Tom Lewis se specializuje na hospodářské právo."

Alan překvapeně odpověděl:

"Přesně tak, Tom se mu vždycky věnoval nejraději."

Byl zvědav, kam asi tahle konverzace směřuje.

"Zdá se mi, že by vám mohlo prospět, kdybychom dnes ráno vyřešili dvě věci. Za prvé je to otázka zálohy na vaši konečnou odměnu za prokázané služby. Myslíte, že bychom se mohli dohodnout na dvou tisících dolarech?"

Alan spolkl vrchovatou lžici florentských vajec, která měl právě v ústech. Doslova omámen odpověděl:

"Abych pravdu řekl, pane, ani jsem nepředpokládal, že mi nabídnete tolik."

"Dovolte mi radu." Senátor Deveraux dojedl miniporci, kterou dostal na talíř. Nyní odsunul příbor a naklonil se přes stůl. "Nikdy neprodávejte pod cenu, vydělávají nejvíce odvážní, kteří se nestydí nasadit vysokou cenu. Buďte proto odvážný, můj chlapče. Dotáhnete to opravdu daleko."

"Kromě toho," řekla Sharon, "dědeček si ten honorář může odečíst z daní."

+Alan se ušklíbl.

"Děkuji vám, pane. Když to berete takhle, budu se vaší rady držet."

"A pak je tu ještě jedna věc." Senátor vyndal z kapsy cigáro a hbitě mu uřízl špičku. Zapálil si a pokračoval. "Culliner, Bryant a spol. teď mají na starosti většinu mých právních záležitostí v obchodních věcech. V poslední době však objem prací narůstá a já jsem stejně uvažoval o rozdělení. Věřím, že by vás a pana Lewise mohlo zajímat, kdybych vám nabídl právní zastoupení Akciové společnosti Deverauxovo lesní hospodářství. Je to pořádná starost a tak byste si mohli vytvořit solidní základ pro další právníckou praxi." Pak dodal: "Později bychom se mohli domluvit o paušální odměně."

"Nevím, co na to říct," odpověděl Alan. "Zdá se, že mám dnes ráno opravdu velké štěstí."

Měl pocit, že musí jásat nahlas, že musí honem k telefonu a podělit se o mimořádně příznivou zprávu s Tomem. Sharon se usmála.

"Doufal jsem, že vás to potěší, můj chlapče. Ale ještě je tu jedna věc, o které bych s vámi rád mluvil. Ale možná, že se k tomu dostaneme," obrátil se na Sharon, "byla bys tak hodná a připravila šek na dva tisíce dolarů? Já ho podepíšu." Chvilku uvažoval a pak dodal: "Myslím z účtu na Consolidated Fund."

Když máš peníze, pomyslel si Alan pobaveně, musí to být docela příjemný problém rozhodovat, z kterého konta je čerpat.

"Dobrá," řekla Sharon vesele. Vstala a svůj šálek s kávou si vzala s sebou. Když se za ní zavřely dveře, podíval se senátor na svého hosta přes stůl.

"Jestli se mohu zeptat," otázal se přímo, "jaký máte vztah k Sharon?"

"Ještě jsme o tom nemluvili," odpověděl Alan rychle. "Ale co nejdřív se jí zeptám, jestli by si mě chtěla vzít."

Senátor přikývl. Uhasil cigáro.

"Myslel jsem si, že to tak nějak bude. Předpokládám, že jste si uvědomil, že Sharon bude bohatá - brzy bude moci rozhodovat o svém značném majetku."

"Myslel jsem si to," řekl Alan.

"Věříte, že ten rozdíl mezi vámi nebude překážet šťastnému manželství?"

"Ne, na tom nic špatného nevidím," potvrdil Alan. "Chci tvrdě pracovat a vybudovat si svou vlastní kariéru. Když se máme rádi, bylo by hloupé nechat se odradit takovou překážkou."

Senátor Deveraux vzdychl.

"Jste pozoruhodně sebevědomý i ohleduplný mladý muž." Sepjal ruce, jimiž se opíral o stůl a podíval se na ně. Pomalu řekl: "Vždycky jsem si přál, aby můj vlastní syn, Sharonin otec - byl jako vy. Naneštěstí, on se stal odborníkem na rychlé motorové čluny, na ženy stejného typu a na nic víc."

K tomu nebylo co dodat, pomyslel si Alan. Vůbec nic. A tak seděl bez jediného slova. Po delší době senátor zvedl oči.

"Co je mezi vámi a Sharon zůstane dál jen mezi vámi. Sharon se rozhodne podle vlastní vůle stejně jako to dělala dřív. Ale já vám slibuji, pokud to bude k dobru vás obou, že vám stát v cestě nebudu."

"Děkuji, pane," řekl Alan.

Pocítil až opojnou vděčnost. Tolik štěstí v jednu chvíli. Zeptá se Sharon co nejdříve, možná už dnes.

"Jako vrchol toho, o čem jsme se tu bavili," řekl starý pán, bych měl malou žádost."

Alan odpověděl:

"Jestli to zvládnu, jsem připraven, pane."

"Řekněte mi: věříte, že dnes svůj případ před soudem vyhrajete?" Alan překvapeně odpověděl: "Ano, určitě"

na to mám."

"Je možné, že byste spor třeba prohrál?"

"Taková možnost je vždycky," připustil Alan. "Přistěhovalecký úřad nikomu nic nedá zadarmo, a já budu muset vzdorovat jejich argumentům. Ale jsem teď v lepší, mnohem lepší pozici, než předtím."

"Předpokládáme, čistě teoreticky, že byste byl trochu laxní. Mohl byste ten případ... aniž by to bylo zřetelné... úmyslně prohrát...?"

Alan zrudl. "Ano, ale -"

"Chci, abyste to prohrál," řekl tiše senátor Deveraux. "Chci, abyste prohrál a Henriho Duvala deportovali. To je ta moje poslední žádost."

Trvalo celou dlouhou minutu, než si to Alan vůbec dokázal představit. Nevěřicně, stísněným hlasem protestoval:

"Víte vůbec, o co mě žádáte?"

"Ano, můj chlapče," odpověděl senátor opatrně. "Myslím, že vím. Žádám mnoho, je mi jasné, co pro vás ten případ znamená. Ale apeluji na vás, vězte mi, že mám dobré a opodstatněné důvody pro svou žádost."

"Řekněte mi je," naléhal Alan. "Mluvte."

"Rozumíte," zdůraznil pomalu senátor, "to, o čem se tu bavíme, je jenom mezi námi, pouze v tomto pokoji. Jestli budete souhlasit a já doufám, že ano, nikdo, dokonce ani Sharon, se nesmí dozvědět, na čem jsme se dohodli."

"Řekněte mi ty důvody," opakoval tiše Alan.

"Jsou dva," odpověděl senátor. "Ten méně důležitý uvedu jako první. Váš černý pasažér nám politicky lépe poslouží, když bude vykázán, přes všechnu tu snahu, kterou jsme pro něho vynaložili. Velikost některých lidí je v jejich mučednictví. On je jedním z nich."

Alan řekl klidně: "Jak tomu rozumím, jde vám o to, aby Howdenova strana vypadala horší - protože to oni ho vykážou - a vaše vlastní strana lepší, protože se ho snažila zachránit. Nebo to přinejmenším předstírala."

Senátor pokrčil rameny.

"To říkáte vy, můj chlapče. Já zůstanu u vlastní formulace."

"A ten druhý důvod?"

"Mám starý nos a spolehlivý čich," řekl senátor Deveraux, "na politické maléry. Teď je přímo cítím."

"Maléry?"

"Je možné, že se brzy vymění ve vládě otěže. Hvězda Jamese Howdena pohasíná, naše vlastní vychází."

"Vaše," připomněl mu Alan.

"Ne moje."

"Upřímně řečeno, doufal jsem, že by se brzy mohla stát i vaší. Ale v současné době řekněme, že strana, jejímž čestným předsedou mám čest být, není zrovna na výsluní."

"Řekl jste maléry," trval na svém Alan. "Jaký druh malérů?"

Senátor se podíval Alanovi přímo do očí.

"Váš klient, pokud mu bude dovoleno zůstat - může způsobit svým sponzorům řadu nepříjemností. Takoví lidé nejsou stálí. Mluví ze mě dlouholetá zkušenost, že by se vydal špatnou cestou, taková záležitost by naší straně přinesla spoustu problémů - pořádně pichlavý trn - jaký jsme teď připravili vládě my."

"Proč si myslíte tak určitě," zeptal se Alan, "že, jak jste řekl se vydá špatnou cestou?"

Senátor Deveraux řekl pevně:

"Protože je neodvratné... že se to stane. S jeho minulostí v naší severoamerické společnosti..."

"Já nesouhlasím," řekl horečně Alan. "nesouhlasím, mám totiž právě opačný názor."

"Váš partner z kanceláře, pan Lewis, by byl se mnou za jedno," řekl senátor tiše. "Pochopil jsem to tak, že ten člověk je jaksi nalomený a že když ho dostanete trvale na břeh, může ho to, abych citoval vašeho partnera - zlomit docela."

Alan si hořce pomyslel: tak Sharon dědečkovi reprodukovala doslova vše, co si řekli toho dne, kdy jednali u soudce. Napadlo ho, jestli si vůbec uvědomila, že to takhle starý pán může použít proti němu. Možná ano. Přistihl se, že začíná pochybovat o všech lidech okolo sebe, o motivech jejich jednání.

"Škoda," řekl smutně, "že jste na to nepomyslel než jsme s tím případem začali."

"Dávám vám slovo, můj chlapče, že kdybych věděl, kam to povede, nikdy bych do toho nešel." V hlase starého muže zazněla opravdovost. Pokračoval:

"Musím přiznat, že jsem vás podcenil. Nikdy se mi ani nesnilo, že se věc dostane tak pozoruhodně daleko."

Musím odejít, pomyslel si Alan. Změnit polohu, prostor, protáhnout tělo, proběhnout se. Snad mi pohyb svalů pomůže překonat zmatek myslí. Odsunul židli od stolu se snídání, vstal a zamířil k oknu, kde stál před chvílí. Díval se dolů. Opět viděl řeku. Slunce už rozptýlilo opar. Jeho paprsky se odrážely od mírně se houpajících kmenů, zrcadlení světla rytmicky vytvářelo duhu.

"Někdy se musíme rozhodnout tak, že nás to bolí," začal senátor, "ale teprve později poznáme, že to bylo nejlepší a nejmoudřejší rozhodnutí."

Alan se prudce otočil a řekl: "Chtěl bych mít úplně jasno, když dovolíte."

Senátor Deveraux se také odsunul od stolu, ale zůstal sedět na své židli. Přikývl.

"Jistě."

"Pokud odmítnu, co ode mne žádáte, co bude s tím, o čem jsme mluvili předtím - právní zastoupení firmy Deveraux Forestry..."

Senátor vypadal, jako by ho něco bodlo.

"Raději bych to takhle nestavěl, můj chlapče."

"Ale já ano," řekl Alan na rovinu.

Čekal odpověď.

"Předpokládám... za jistých okolností... bych byl nucen to přehodnotit."

"Děkuji vám," řekl Alan. "Opravdu jsem chtěl jenom mít jasno."

S trpkostí si pomyslel: ukázali mi zemi zaslíbenou, a teď... Na okamžik podlehl slabosti, zmocnilo se ho pokušení.

Senátor řekl: "nikdo, dokonce ani Sharon... se to nikdy nesmí dovědět."

Může se to snadno zařadit. Opomenutí, chyba v argumentaci, ústupek soupeřící straně. Z profesionálního hlediska ho za to mohou kritizovat, ale je přece ještě mladý, nezkušenost mu může být omluvou. Na takové věci se brzy zapomene.

Pak takové myšlenky zahnal, jako by se ani nikdy neobjevily. Jeho slova byla jasná a důrazná.

"Senátore Deverauxi," prohlásil. "Ráno jsem se rozhodl, že půjdu k soudu ten spor vyhrát. Chtěl bych, abyste věděl, že stále hodlám vyhrát. Ale teď je mé rozhodnutí desetkrát silnější."

Na to nebyla odpověď. Jen zvednuté oči, tvář unavená, jako by z ní vyprchalo dosavadní odhodlání. "A ještě jedna věc." Alanův hlas byl ostrý jako břitva. "Chtěl bych zdůraznit že už se vám necítím nijak vázán. Mým klientem je Henri Duval a nikdo jiný."

Otevřely se dveře, objevila se Sharon, v ruce držela proužek papíru. Nejistě se zeptala:

"Něco není v pořádku?"

Alan ukázal na šek.

"Už ho nebudete potřebovat. Doporučuji vrátit peníze zase na konto konsolidačního fondu."

"Proč, Alane? Proč?"

Sharoniny rty byly pootevřené, její tvář zbledla. Náhle, aniž si to dovedl zdůvodnit, se mu zachtělo zraňovat.

"Tvůj dokonalý dědeček mi udělal určitý návrh," odpověděl hrubě. "Doporučuji, aby ses ho na to zeptala."

Nakonec, v tomhle případě jedeš s nimi."

Nezdvořile se otočil a nezastavil se, dokud nedošel ke svému chevroletu na příjezdové cestě. Nasedl a rychle zamířil k městu.

Část druhá

Alan Maitland prudce zaklepal na dveře apartmá Henri Duvala v hotelu Vancouver. Když se částečně otevřely dveře, objevila se za nimi rozložitá postava Dana Orliffa. Reportér otevřel dveře dokořán a zeptal se:

"Co vás zdrželo?"

"Měl jsem ještě něco jiného," odpověděl Alan stručně.

Vstoupil a rozhlédl se po prostorném pohodlném pokoji. Kromě Orliffa v něm nikdo nebyl.

"Je čas, abychom šli. Je Henri hotový?"

"Skoro," přisvědčil reportér. "Zrovna se obléká."

Kývl hlavou k zavřeným dveřím ložnice.

"Chtěl bych, aby si vzal ten tmavý oblek," řekl Alan. "U soudu bude vypadat líp."

Den předtím koupili pro Duvala dva nové obleky, boty, a další drobnosti. Použili k tomu malý fond, který se nashromáždil z příspěvků občanů. Ty obleky byly z konfekce, narychlo na něho upravené, ale padly mu dobře. Přinesli je včera pozdě odpoledne. Dan Orliffe zavrtěl hlavou.

"Ten tmavý si vzít nemůže. On ho někomu daroval."

Alan řekl udiveně:

"Co chcete říct tím někomu daroval?"

"Přesně to, co říkám. Byl tady číšník z patra, přibližně stejně velký jako Henri. A tak mu Henri ten oblek dal. Tak jak to říkám. A pár nových košil a jedny boty navrch."

"Jestli je to vtip," odsekl Alan, "tak se moc nepovedl."

"Poslouchejte, kamaráde," zvýšil hlas Orliffe, "jestli vás něco štve, neházejte to na mě. A mezi námi, já to taky nepokládám za srandu."

Alan se zasmál.

"Promiňte. Myslím, že jsem trochu přetažený."

"Stalo se to krátce předtím, než jsem přišel," vysvětloval Orliffe. "Zřejmě na Henriho udělal dojem a už to bylo. Telefonoval jsem dolů, abych se pokusil ten oblek získat zpátky, ale číšník už měl po službě. Zrovna odešel."

"Co na to Henri?"

"Když jsem se ho ptal, jen pokrčil rameny a říkal, že ještě bude mít spoustu obleků a rozdá ještě mnoho věcí."

"Z toho ho budeme muset brzy vyvést," řekl mrzutě Alan.

Přešel ke dveřím ložnice a otevřel je. Uvnitř se Henri Duval, ve světle hnědém obleku, bílé košili, pečlivě uvázané kravatě a v naleštěných botách prohlížel zálibně ve vysokém zrcadle. Celý rozzářený se otočil k Alanovi.

"Vypadám krásně, ne?"

Nebylo možné nechápat tu nakažlivou, chlapeckou radost. Alan se usmál. Henri měl také ostříhané vlasy, byl pečlivě upraven a učešán. Včera měl rušný den: lékařská prohlídka, interview pro tisk a televizi, nákupy, úpravy obleků.

"Určitě vypadáte dobře." Alan se snažil mluvit klidně. "Ale to neznamená, že můžete rozdávat nové obleky,

které jsme koupili speciálně pro vás."

Henri se zatvářil rozmrzele.

"Ten muž co já dát, můj přítel."

"Jak dalece mohu soudit," řekl ze zadu Dan Orliffe, "viděli se poprvé. Henri asi získává přátele zatraceně rychle."

Alan ho poučil.

"Nesmíte rozdávat nové věci. Ani přátelům."

Mladý muž sešpulil rty jako dítě. Alan vzdychl. S adaptací Henriho Duvala v novém prostředí budou určité problémy, pomyslel si. Nahlas oznámil:

"Půjdem. K soudu musíme přijít včas." Když vycházeli, Alan se zastavil. Rozhlédl se po pokoji a řekl

Duvalovi: "Jestli u soudu vyhraje, dnes odpoledne najdeme pokoj, kde budete bydlet."

Mladík vypadal rozpačitě.

"Proč ne tady? To místo dobré."

Alan řekl nabroušeně:

"O tom nepochybuj. Ale nestává se často, abychom měli takový zdroj peněz."

Henri Duval radostně vyhrkl:

"Mý noviny platí."

"Ale jen do dneška," zavrtěl hlavou Dan Orliffe. Můj šéf už láteřil nad výší nákladů. Ano, a ještě jedna věc," řekl potichu Alanovi: "Henri se rozhodl, že od teď mu musíme za každý jeho snímek platit. Řekl mi to dnes ráno."

Alan cítil, že se mu vrací dřívější podrážděnost.

"On těmhle věcem nerozumí. Doufám, že to nenapišete v novinách."

"Já ne," řekl klidně Dan. "Ale ostatní určitě, jestli se to k nim dostane. Radím vám, abyste si s ním co nejdříve vážně promluvil."

Henri Duval se na oba rozzářeně díval.

Část třetí

Před soudní síní, kde se mělo konat dopolední líčení, byly davy lidí. Místa pro veřejnost již byla plně obsazena, uvaděči zdvořile, ale důrazně odmítali další příchod. Alan strkal Henriho Duvala před sebou do středního vchodu, a na otázky, které za ním vykřikovali reportéři, neodpovídal. Pak se zastavil a navlékl si černý talár s naškrobeným bílým límcem. Dnes jde o hlavní líčení se vším, co k němu patří. Když vstoupil, uvědomil si rozlohu soudní síně, s tmavým dubovým nábytkem, bohatým tmavěrudým kobercem a zlatými závěsy na vysokých obloukových oknech. To vše působilo zcela mimořádně. Dovnitř se draly paprsky dopoledního slunce. U jednoho z dlouhých stolů pro zástupce již seděli na židlích s vysokým rovným opěradlem Edgar Kramer, A. R. Butler a právník loďářské společnosti Tolland a dívali se na vyvýšený soudcovský stolec s nebesy.

Alan s Henri Duvalem zamířili k druhému stolu. Na pravé straně měl vyhrazené místo tisk. Bylo tam obsazeno. Dan Orliffe, jako poslední příchod, se vmísil mezi ostatní. Soudní zřízenec a soudní zapisovatel seděli pod soudcovským stolem. Ze zaplněných sedadel pro diváky se ozýval monotonní šum hovoru. Alan se rozhlédl kolem a spatřil, jak se oba advokáti k němu otočili. Usmáli se, kývli hlavou, Alan jejich pozdravy opětoval. Stejně jako před několika dny. Edgar Kramer měl chladné oči a odvracel pohled. O chvíli později se přihnul Tom Lewis, také v taláru a dopadl na židli vedle Alana. Rozhlédl se a neuctivě poznamenal:

"Trochu mi to připomíná naši kancelář, jenže je poněkud větší." Kývl na Duvala: "Dobrý den, Henri."

Alan zaváhal, jestli má prozradit, že už je nikdo neplatí za práci, kterou tu dělají, že v prudkém záchvatu hrdosti odmítl honorář, na který měli řádný nárok, když se senátorem Deverauxem došlo k hádce. Možná to bude znamenat konec jejich partnerství, minimálně jim nastanou tvrdé časy. Myslel na Sharon. Teď měl jistotu, že vůbec netušila co mu její dědeček ráno navrhoval, že proto ji poslal z pokoje. Pokud by byla zůstala, určitě by protestovala jako on. Ale místo, aby jí uvěřil a zůstal u ní, on pochyboval. Náhle, rozzloben sám na sebe, si vybavil slova, která vychrlil na Sharon: "Také v tom případě jedeš."

Zoufale si přál, aby je mohl vzít zpátky. Předpokládal, že už ho nikdy nebude chtít vidět. Napadlo ho: Sharon říkala, že dnes dopoledne půjde k soudu. Rozhlédl se okolo a prohlížel místa pro veřejnost. Jak se obával, nebyla tam.

"Klid prosím."

To byl soudní úředník. Úředníci, zástupci i diváci povstali, když vstoupil soudce Willis a zaujal své místo za stolicí. Když se usadil, úředník oznámil:

"Nejvyšší soud, 13. ledna, ve věci Henri Duvala."

Alan Maitland vstal. Pospíšil si s formalitami, pak začal:

"Mylorde, již celá staletí, každý jedinec, který podléhá jurisdikci Koruny - ať už je v zemi trvale nebo dočasně - má právo hledat ochranu před nespravedlností u nohou trůnu. To vyjadřuje v podstatě tato žádost o Habeas corpus, to je i dnešní prosba mého klienta."

Alan věděl, že v podstatě bude dnešní líčení po právní stránce formální, s důrazem na těžko srozumitelné citace zákonů, které přednese on a A. R. Butler. Ale předem se rozhodl zdůraznit každou uncii humanity jak jen může. Nyní pokračoval:

"Dovoluji si zaměřit pozornost soudu na příkaz k deportaci, vydaný přistěhovaleckým úřadem." Alan citoval slova, která měl pevně vryta v paměti: "abyste byl zadržen a deportován na místo, odkud jste do Kanady přišel nebo

do země, jejíž jste národností nebo občanem nebo do takové země, kterou může stanovit ministr..." Jedinec, argumentoval, nemůže být deportován na čtyři místa současně, proto musí existovat rozhodnutí, která z těch čtyř možností se má použít. "Kdo má toto rozhodnutí provést?" zeptal se Alan řečnický a sám si na svoji otázku odpověděl: "Zřejmě úřad, který k deportaci vydal příkaz. Ale ten takové rozhodnutí nevydal, nařídil pouze, aby můj klient, Henri Duval byl uvězněn na lodi. Tímto rozhodnutím - nebo spíš nerozhodností," pokračoval Alan, "nemohl kapitán lodi pravomocně vybrat jedinou ze čtyř možností." Alan důrazně prohlásil: "To by bylo stejné, jako by Vaše lordstvo shledalo obviněného vinným ze zločinu, a vyhlásilo: Odsuzuji toho muže buď ke třem letům žaláře, nebo k dvanácti ranám veslem, nebo k šesti měsícům v místním vězení. Který trest to bude nechávám na rozhodnutí někoho mimo tuto soudní síň."

Alan se odmlčel, napil se studené vody ze sklenice, kterou mu nalil Tom Lewis. Na soudcově tváři se objevil náznak úsměvu. Vznešený, s netečnou tváří A. R. Butler na druhém konci síně si psal tužkou poznámku.

Nyní - jako nejsilnější pilíř svého případu - načrtl historii kauzy Král versus Ahmed Singh, kterou podrobně vyčetl ze svazku soudních zpráv, který si přinesl k soudu. Nejvýznamnější části měl založeny. V případě z roku 1921, kanadský soudce rozhodl: odmítnutý přistěhovalec, Ahmed Singh, nesměl být deportován pouze na palubu lodi.

"Je to stejná situace," trval na svém Alan, "jako teď u Henriho Duvala. Podle tohoto výroku," prohlásil Alan, "jsou tedy tyto dvě situace identické. Proto podle znění Habeas corpus navrhuji, zrušení dřívějšího výroku a osvobození svého klienta."

A. R. Butler se zavrtěl a udělal si další poznámku, co nevidět dostane příležitost všechno vyvrátit a přednést svůj návrh. Zatím Alan plynule pokračoval. Řekl přece senátorovi Deverauxovi: "Půjdu k soudu ten spor vyhrát."

Edgar Kramer na židli vedle A. R. Butlera byl nešťastný z protahujícího se jednání. Edgar Kramer znal některé základní právní zásady ze své praxe. Ty znalosti spolu s instinktem mu řekly, že pro jeho úřad se líčení nevyvíjí dobře. Měl ještě další tušení: pokud rozsudek vyzní v jejich neprospěch, bude se hledat viník v jejich úřadu. A tím viníkem nebude nikdo jiný, než on sám. Byl si toho vědom od chvíle, kdy mu před dvěma dny tlumočili stručnou a řezavou zprávičku: "premiér... mimořádně nespokojen s jeho jednáním v soudcově pracovně... neměl nabízet zvláštní výslech... v budoucnosti očekávám od něho lepší práci."

Zdálo se, že ten asistent, který zprávu telefonoval, to dělal s mimořádným uspokojením. Edgar Kramer pocítil příliv velké, hořké nespravedlnosti. Dokonce mu byla upřena základní práva na sebeobranu, chtěl přece premiérovi vysvětlit, že zvláštní slyšení na něm vynutil tento soudce, a že v tísnivém postavení před dvěma dny zvolil menší zlo. To bylo přece správné, jinak to nemohl udělat. Od chvíle, kdy přijel do Vancouveru, dělal všechno správně. Pokyny, které dostal v Ottawě před odjezdem, byly jasné.

Náměstek ministra mu osobně řekl: Pokud ten černý pasažér Duval nesplní všechny předpoklady nutné pro povolení ke vstupu, za žádných okolností se nesmí přijmout. Navíc Edgar Kramer byl zplnomocněn podniknout jakékoli zákonné kroky, aby mu v příchodu zabránil. A ještě něčím ho ujistil: politické tlaky nebo veřejné mínění se nesmějí míchat do výkonu práva. To bylo ujištění, jak mu bylo řečeno, přímo od ministra, pana Warrendera.

Edgar Kramer tyto pokyny úzkostlivě dodržoval. Kdykoliv předtím, po dobu celé své kariéry všechny pokyny důsledně plnil. Navzdory tomu, co se teď tady dělo, i v tomhle případě ctil právo a dodržoval přistěhovalecký zákon, tak jak jej přijal parlament. Vždycky přesně vykonával své povinnosti, byl loajální ke svým nadřízeným, a nikdy na nic nezapomněl. Určitě to nebylo jeho vinou, že ten mladý nadšený právník a potřeštěný soudce obrátili jeho snažení vníveč. Jeho nadřízení, předpokládal, to pochopí.

A teď... premiérova nespokojenost převracela všechno naruby. Pokárání ministerského předsedy mohlo státního úředníka srazit na kolena; udělat z něho poznamenaného muže, zarazit mu postup. A i když se změnila vláda, takový posudek se nad člověkem vznášel dál. V jeho vlastním případě, ovšem, výtky zase nebyla tak velká, a možná ji premiér už pustil z hlavy. Avšak současně Edgar Kramer začínal tušit, že jeho šťastná hvězda, v porovnání se stavem před týdnem, značně pohasla.

Teď se musí vyvarovat chybného kroku. Pokud by se k premiérovi doneslo jeho jméno ještě jednou...

Soudní síň plynula slova. Soudce občas vpadl několika otázkami, týkajícími se různých podrobností, a nyní A. R. Butler a Alan Maitland zdvořile diskutovali o přesném výkladu zákona.

"Můj učený kolega říká, návrh je v přesném souladu se zněním článku. Namítám, že přidání interpunkce může být pro výklad důležité. Takže nejde o přesné znění článku 36..."

Edgar Kramer nenáviděl Maitlanda pro jeho sverepou odhodlanost. Navíc se opět ozval ten tlak. Chtělo se mu močit. Vzrušení, vztek, to všechno dnes zvláště ovlivnilo jeho zdravotní stav. Očekával s úzkostí, že průběhem líčení to bude horší a horší, s postupujícím časem byla bolest stále nesnesitelnější. Pokoušel se na to zapomenout... ale nemohl prostě myslet na cokoli jiného...

Obrátil pohled k Henrimu Duvalovi; černý pasažér se usmíval, zdálo se, že nic nechápe, jeho oči brázdily soudní síň. Mnohaletý instinkt, který v těchto případech Kramer měl, zkušenosti, vše napovídalo, že z tohoto muže se nikdy nestane vítaný přistěhovalec. Jeho minulost i výchova mluvily proti němu. I kdyby dostal jakoukoliv pomoc, takový muž se přece nemohl adaptovat, naučit se žít v zemi, které nikdy neporozumí. Znal chování lidí tohoto typu. Měl na ně jednoduchý vzorec: Krátkodobé nadšení, pak nečinnost, nezaměstnanost, zoufalé hledání práce s rychlým výdělkem. Slabost, rozklad osobnosti, potíže... V tom vzorci vždy směřoval diagram dolů. Ve spisech úřadu měli takových případů spoustu. Tvrdá realita, kterou pohled idealistů nebral v úvahu.

"Jistě, mylord, otázka oprávněnosti žádosti o Habeas corpus zpochybňuje platnost zajištění..."

Otázka, přímo nutnost jít na malou, blížící se fyzické bolesti se nedala zaplašit. Edgar Kramer se nešťastně zavrtěl na své židli. Ale odejít přece nemohl. Cokoli, ať se stane cokoli, jen aby na sebe neupoutal pozornost. Zavřel oči, modlil se, aby byla přestávka.

Není to žádná legrace, uvažoval Alan Maitland. Královský rada A. R. Butler tvrdě bojoval. Zkoumal a převracel každý argument. citoval precedenty, které mohly vyvrátit Alanův příklad Král versus Ahmed Singh. Také soudce mu připadal výjimečně všetečný. Každou chvíli se ptal na podrobnosti, jako by z vlastního rozmaru Alana zkoušel z právní vědy. V této chvíli A. R. Butler hájil postup přistěhovaleckého úřadu.

"Osobní svoboda jednotlivce tu nebyla porušena," prohlášoval. "Duval, v případě, že by byl zadržován, měl svá práva, a ta nyní prošla."

Vystoupení tohoto zkušeného advokáta bylo působivé, jako ostatně vždycky, pomyslel si Alan. Jeho hluboký klidný hlas pokračoval:

"Je třeba vzít v úvahu, mylorde, že přijmout do země takového člověka, za popsanych okolností, povede neodvratně k nezadržitelnému přílivu dalších přistěhovačů do Kanady. To však nebudou přistěhovanci, jaké přijímáme dosud. Tihle se budou dožadovat vstupu do naší země jen proto, že si nepamatují, kde se narodili, že nebudou mít cestovní doklady nebo se dokáží vyjadřovat pouze jednoslabičnými slovy."

Alan okamžitě vstal:

"Mylorde, namítám proti výroky učeného pana kolegy. Otázka, jak člověk mluví..."

Soudce Willis mu naznačil, aby si sedl.

"Pane Butlere," řekl pak soudce mírně. "Nepředpokládám, že vy nebo já si pamatujeme chvíle, kdy a kde jsme se narodili."

"Tento můj bod, mylorde,..."

"Navíc," řekl soudce pevně, "vybavuji si, že některé z našich zdejších nejváženějších místních rodin pocházejí z předků, kteří také vystoupili z lodí bez jakýchkoli cestovních dokladů. Napadá mě hned několik jmen."

"Když Vaše lordstvo dovolí, pokud jde o jednoslabičnou mluvu, setkávám se s ní i v této zemi - například, když navštívím provincii Quebec." Soudce shovívavě pokýval hlavou. "Pokračujte, prosím, pane Butlere."

Advokátova tvář na okamžik zrudla. Ale pak mluvil dál:

"Argument, který jsem uvedl - rozhodně ne s takovým záměrem - jak si Vaše lordstvo vyložilo - chtěl jsem jen zdůraznit, že si kanadští občané zaslouží, aby je imigrační zákon chránil..."

Navenek je pronášel se stále stejnou lehkostí a sebevědomím. Ale Alan si všiml, že nyní to byl A. R. Butler, který se snažil zachytit i nejmenšího stěbla. Chvilí poté, co líčení začalo, se Alana Maitlanda zmocnil pocit marnosti. Měl obavy, že navzdory všemu ještě může prohrát, že i v tomhle posledním stání může být Henri odsouzen k návratu na Wastervik, který má odplout dnes v noci, že senátor Deveraux se může radovat, jak mu jeho intriky vyšly. Ne, nesmí si myslet, že prohrál schválně. Opět se mu vracela sebedůvěra.

Zatímco čekal, až bude uzavřen další příděl argumentů soupeřovy strany, vzpomněl si na Henriho Duvala. Ačkoli byl Alan přesvědčen, že mladý černý pasažér může být dobrým přistěhovalcem, ta událost dnes ráno v hotelu jeho důvěru narušila. Bezděčně si vzpomněl na pochybnost Toma Lewise. "Má někde trhlinu, je jako nalomený... zřejmě ne vlastní vinou, snad je to jeho minulostí."

Nemusí to tak být, pomyslel si Alan odhodlaně; každý, ať už má zázemí a minulost jakoukoli, potřebuje určitý čas na to, aby se přizpůsobil novému prostředí. Navíc šlo o princip, který prosazoval nade vše: Osobní svoboda, volnost jednotlivce. Když se podíval do soudní síně, zjistil, že Edgar Kramer se na něho kouká. Dobrá, ukáže tedy tomu pedantskému úředníkovi, že zákonné procedury zmohou více než pouhý administrativní byrokratický postup.

Pádmost argumentů, předkládaných soudou, se vyostřila. A. R. Butler si zase na chvíli sedl, a Alan znovu začal se starou písničkou: způsob odvolání, které následovalo po zvláštním slyšení. A. R. Butler se pokoušel o námitku, ale soudce rozhodl, že poznámka je k věci a má se projednat. Pak celkem nahodile dodal:

"Pokud páni zástupci souhlasí, myslím, že můžeme udělat malou přestávku."

Alan se chystal vyslovit zdvořilý souhlas se soudcovým návrhem, ale najednou zahlédl výraz obrovské úlevy ve tváři Edgara Kramera. Všiml si předtím, že několik posledních minut se státní úředník vrtí nějak neklidně na své židli s vysokým opěradlem. Náhlá vzpomínka, jako by o ni instinktivně zavadil, ho přinutila k zaváhání.

"S dovolením Vaše lordstvo, než bude líčení přerušeno, rád bych ještě shrnul tuto část předběžných argumentů."

Soudce Willis přikývl. Alan tedy nadále promlouval k soudu. Zrekapituloval odvolací řízení, kritizoval složení odvolací komise, jejíž tři členové včetně Edgara Kramera - byli členy přistěhovaleckého úřadu, kolegové George Tamkynhila, muže, který řídil zvláštní slyšení a výslech Henriho Duvala. Položil řečnickou otázku:

"Dalo se vůbec předpokládat, že takovéto složení odvolacího orgánu by mohla anulovat závěry svých blízkých kolegů ze stejného ministerstva? Navíc mohla taková skupina vůbec zvrátit rozhodnutí, jež vyhlásil ve Sněmovně sám ministr pro přistěhovalectví a udělování státního občanství?"

A. R. Butler okamžitě reagoval.

"Můj kolega úmyslně interpretuje nesprávně. Ta komise je odvolací, ne revizní komisí."

Soudce se naklonil dopředu. Soudci byli vždy citliví na úřednické manýry... To Alan věděl. Nyní, s očima na Edgaru Kramerovi, si uvědomil, proč to chce protáhnout. Byl to náhlý impuls škodolibosti, kterou si zatím nepřipouštěl. Navíc to ani nebylo nutné, věděl, že případ je napůl vyhrán. Nebylo to ještě jisté, ale na dobré cestě. Vyčkával.

Poslední výměnou názorů Edgar Kramer téměř neslyšel pro mučivé bolesti. Čekal, v duchu prosil, ať už to skončí, modlil se, aby byla přestávka, kterou soudce přece slíbil.

Soudce Willis kysele poznamenal:

"Jestli tomu dobře rozumím, tak odvolací řízení není tedy nic jiného, než pouhý otisk razítka. Proč to vůbec v celém světě nazývají odvolání?" Soudce upřel svůj pohled na Edgara Kramera a přísně pokračoval. "Musím sdělit reprezentantovi Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství, že soud má vážné pochybnosti..."

Ale Edgar Kramer už dál neposlouchal. Ta fyzická bolest... ten tlak, který již dříve sílil, byl teď přímo nesnesitelně mučivý. Tělesně i duševně nemohl vnímat nic jiného. Náhle s úzkostí odsunul svou židli a spěchal ze soudní síně.

"Stůjte!" byl to soudcův hlas, velící a příkazující. Nevěnoval tomu pozornost. Ještě v chodbě, stále ve spěchu, by byl mohl slyšet soudce Willise, jak důrazně říká A. R. Butlerovi:

"...tohoto úředníka... neúčta... při jakékoli další příležitosti... vykázán ze soudní síně..." A potom náhle: "Líčení se přerušuje na patnáct minut."

Mohl také předpokládat, že se už rozlétají příští novinové články. Ať telefonicky nebo byly ještě v blocích přítomných novinářů:

"Edgar Kramer, úředník vancouverské pobočky Ministerstva pro přistěhovalectví a udělování státního občanství byl dnes nařčen z pohrdání soudem během líčení Nejvyššího soudu Britské Kolumbie v případě Henriho Duvala. Kramer, ve chvíli, kdy ho kriticky oslovil soudce Willis, odešel ze soudní síně a ignoroval soudcovy příkazy..."

Určitě se to objeví všude. A bude to číst celá veřejnost, kolegové, podřízení, nadřízení, ministr, premiér...

Tohle nikomu nemůže vysvětlit. Uvědomil si, že tím jeho kariéra skončila. Přijdou disciplinární tresty; potom sice zůstane státním úředníkem, ale bez šancí na postup. Bude mít odpovědnost, ale jeho respekt bude ten tam. Stalo se to už mnohým. Možná se to v jeho případě vysvětlí zdravotními důvody, možná přijde předčasná penze...

Naklonil se dopředu, opřel si čelo o studenou vykachličkovanou zeď, a snažil se potlačit proud hořkých a zlostných slz, které se mu draly z očí.

Část čtvrtá

Tom Lewis se zeptal:

"Co přijde teď?"

"Jestli to chceš vědět," řekl Alan Maitland, "zrovna jsem o tom přemýšlel."

Stáli na schodech budovy Nejvyššího soudu. Bylo krátce po poledni. Teplo. Slunce svítilo až neobyčejně jasně na toto roční období. Před patnácti minutami byl vyřčen rozsudek. Henri Duval, jak rozhodl soudce Willis, nesměl být deportován zpátky na loď. Proto Duval nemohl s Wastervikem dnes v noci odplout. Po tomto výroku se soudní síní nesl hlasitý potlesk, který soudce mlčky přešel.

Alan řekl zamyšleně:

"Henri ještě není plnoprávný přistěhovelec. V nejhorším případě ho mohou poslat do Libanonu, kde tajně vnikl na loď. Ale nemyslím si, že by na tom vláda trvala."

"Já také ne," souhlasil Tom. "Tak jako tak, zdá se, jemu je to úplně fuk."

Dívali se na druhou stranu schodiště, kde stál Henri Duval v houfu reportérů, fotografů a obdivovatelů. V té skupině bylo i několik žen. Bývalý černý pasažér pózoval pro snímky, široce se usmíval, vypínal hrud'

"Kdo je ten podivný chlapík ve velbloudím plášti?" zeptal se Tom.

Díval se na blahobytně vyhlízejícího muže s obličejem jako od neštovic a s napomádovanými vlasy. Jednou rukou objímal ramena Henriho Duvala a dostával se tak spolu s ním do záběrů reportéru.

"Řekl bych, že je to nějaký agent z nočních klubů. Říkal před chvílí něco takového. Prý by chtěl Henriho získat do nějaké show. Já jsem proti, ale Henrimu se ta myšlenka líbí," řekl Alan pomalu. "Vůbec nevím, co bych s tím měl dělat."

"Říkal jsi Duvalovi, že jsme pro něho dostali hodně nabídek, kde by mohl pracovat? Ta z remorkéru vypadá moc dobře."

Alan přikývl.

"Řekl, že prvních pár dnů nechce nic začínat. Práce prý zatím počká."

Tom zvedl obočí.

"Trochu brzy na takovou nezávislost, ne?"

Alan stručně odpověděl:

"Ano."

Už dřív si uvědomil, že má určitou odpovědnost za svého chráněnce. A ta by se mohla stát nečekaným břemenem.

Tom poznamenal:

"Předpokládám, že víš, proč Kramer vyletěl ze soudní síně tak zvláštním způsobem?"

Alan pomalu přikývl.

"Vzpomněl jsem si, cos mi tenkrát říkal."

Tom řekl klidně:

"Ale přivítal jsi to, že?"

"Netušil jsem, co se může stát," připustil Alan. "Ale viděl jsem, že už málem praskal." Pak rozmrzele dodal:

"Neměl jsem mu to dělat."

"Dovedu si představit, že Kramer by ti to udělal taky," řekl Tom. "Dostals ho, tak dobrý. Potom jsem mluvil s A. R. Butlerem. Mimo chodem, Butler není špatný chlapík, když ho poznáš trochu blíže. Říkal mi, že Kramer je dobrý úředník, pracovitý, poctivý. Mohu citovat svého ctěného přítele doslova: Jestli vezmeme v úvahu, jak platíme státní úředníky, pak takoví Kramerové představují více, než si zasloužíme."

Alan mlčel. Tom Lewis pokračoval.

"Podle Butlera Kramer již dostal jednu důtku za svůj výkon - od nikoho menšího, než od premiéra. Myslím, že to, co udělal dneska, si zaslouží další, takže si můžeš snadno spočítat, žeš ho prakticky odrovnal."

Alan řekl potichu:

"Je mi z celé té věci trapně."

Tom přikývl.

"Tak jsme aspoň dva."

Dan Orliffe se oddělil ze skupinky okolo Henriho Duvala a zamířil k nim. Pod paží měl složené noviny.

"Půjďme teď do Henriho pokoje," oznámil. "Někdo tu má láhev a zdá se, že je nejvyšší čas to oslavit. Jdete s námi?"

"Ne, díky," řekl Alan.

Tom také zavrtěl hlavou.

"Oukej," již skoro na odchodu podal reportér Alanovi noviny. "To je polední vydání. O vás je tam prozatím jen něco, v odpoledních toho bude víc."

Tom s Alanem se dívali, jak se skupina okolo Henriho Duvala dává do pohybu. V jejím středu byl muž ve velbloudím kabátě. Jedna z žen držela Henriho podpaží. Bývalý vězeň, tulák oceánů, zářil štěstím, radoval se z té pozornosti, ani se neohlédl.

"Pro tentokrát ho nechám být," řekl Alan. "Zajdu za ním ještě dnes. Nemohu ho takhle opustit, nechat ho, aby se ztratil."

Tom se jízlivě usmál:

"Hodně štěstí."

"Zřejmě bude v pořádku," namítal Alan. "Třeba se ještě vybarví dobře. Nikdy nemůžeš soudit ukvapeně, nikdy."

"Ne," řekl Tom. "To máš pravdu."

"Ale i kdyby se dobře nechoval," přesvědčoval Alan sám sebe, "ten právní princip je důležitější než člověk, o něhož tu šlo..."

"Jo."

Tom sešel s Alanem dolů ze schodů.

"Myslím, že je to vždycky tak."

Když seděli nad porcí kouřících špaget v italské restauraci naproti své kanceláři, Alan začal o jejich honoráři. Překvapilo ho, že se Tom tváří, jako že se ho to vůbec netýká.

"Pravděpodobně bych se zachoval stejně," řekl. "Neboj se, však to přežijeme."

Alan pocítil záchvat vděčnosti a upřímnosti. Aby zakryl své vzrušení, otevřel noviny, které mu dal Dan Orliffe. Na první stránce byla reportáž o Duvalově soudním líčení, ale bylo zřejmé, že ji psal ještě před příhodou Edgara Kramera.

Tisková kancelář z Ottawa Canadian Press prozrazovala, že

"premiér chystá na dnes odpoledne ve Sněmovně důležité prohlášení." Jeho téma nebylo oznámeno, ale spekulace to spojovaly se zhoršující se mezinárodní situací. Sloupec s nejnovějšími aktualitami obsahoval kromě výsledků závodů a sportovních utkání malý článek v černém rámečku:

Senátor Richard Deveraux zemřel náhle dnes ráno, podle našich informací, na srdeční záchvat ve svém domě ve Vancouveru. Bylo mu čtyřiasedmdesát let.

Část pátá

Dveře do domu byly otevřené. Alan vešel dovnitř. Našel Sharon v pracovně, byla tam sama.

"Ach, Alane!"

Přistoupila k němu. Oči měla červené od slz. Řekl něžně:

"Přišel jsem, hned jak jsem se to dozvěděl." Vzal ji za ruce a odvedl ji k pohovce. Usedli vedle sebe.

"Neříkej nic" zašeptal jí, "pokud sama nechceš."

Po chvíli Sharon vysvětlovala.

"Stalo se to... asi hodinu po tom, co jsi odešel."

Začal provinile:

"Snad to nebylo, protože..."

"Ne," její hlas byl tichý, ale rozhodný. "On už měl dvakrát předtím infarkt. Už více než rok jsme věděli, že ten další..."

"Možná to nezní upřímně, ale chtěl bych říct, je mi to líto."

"Měla jsem ho ráda, Alane. Pečoval o mne už od doby, kdy jsem byla dítě. Byl laskavý a štedrý." Sharonin hlas selhal, pak pokračovala: "Ach, co já vím o politice, tam asi bylo ošklivých věcí víc než dost. Často se mi zdálo, jako by se s tím ani nemohl vyrovnat."

"Všichni jsou takoví," uklidňoval ji Alan. Aspoň si myslím, že je to cesta, po níž jdeme."

Myslel na sebe a na Edgara Kramera. Sharon pozvedla oči. Řekla napjatě:

"Neposlouchala jsem rozhlas, vůbec nic nevím. Vyhrál jsi svůj případ?"

+Pomalu přikývl.

"Ano, vyhráli jsme."

Ale v duchu kalkuloval, co vlastně získal a co ztratil.

"Po tom, co jsi ráno odešel," řekla opatrně Sharon, "mi dědeček řekl, co se tu stalo. Bylo mu jasné, že tě o to neměl žádat. Chtěl tě zavolat, chtěl ti to sám říct."

Účastně povzdechl.

"Teď už na tom nezáleží."

Pokud by mohl vrátit čas, byl by dnes ráno ohleduplnější.

"On chtěl, abys to věděl." Její oči byly plné slz, hlas měla nejistý. "Říkal mi... že tys ten nejlepší mladý muž... jakého kdy poznal... a ať neváhám a vezmu si tě..."

Hlas se jí utopil ve vzlycích. Pak si padli do náručí.

Kapitola 19

SMLOUVA O SJEDNOCENÍ

Bylo patnáct hodin a dvacet minut. Zbývalo čtyřicet minut. Přesně ve čtyři, synchronizované v Ottawě a ve Washingtonu měla být zveřejněna smlouva o sjednocení.

Napětí v Dolní sněmovně vzrůstalo. Dnes ráno premiér ohlásil, že učiní důležité prohlášení celostátního významu. Nebyly uvedeny žádné podrobnosti, ale spekulace okolo Parlament Hillu přímo kvetly. Ve Sněmovně se chystalo zasedání podle obvyklého řádu, ale potlačovaná zvědavost byla obrovská. Galerie pro veřejnost byly zcela zaplněné, a dlouhé řady těch, kteří přišli později, postávaly venku v halách. Na diplomatických místech již sedělo několik velvyslanců. V přílehlých prostorách pro manželky poslanců vládl čilý ruch, dámy si vybíraly nejlepší místa.

V celém areálu Sněmovny, na chodbách, v salónech a v místnosti pro tiskové konference zaznívaly vzrušené debaty. Zprávy o roztržce v kabinetu se rychle šířily, ale pokud James Howden věděl, k úniku konkrétních informací zatím patrně nedošlo. Chvilí před tím, než premiér vstoupil do chodby a kráčel do své lóže v Dolní sněmovně, konverzace v hloučcích jeho příznivců se ztišila.

Usadil se, rozhlédl se po okolí a pak otevřel desky, které si přinesl s sebou. Zamkl uši na deset západů, aby ho nic nerušilo a četl si ještě jednou společné prohlášení a úvodní slova svého projevu, který měl následovat. Na této řeči pracoval celé dny, piloval ji v přestávkách mezi jednáními a dokončil ji dnes časně ráno po návratu z Montrealu.

Spal jen chvilku, ale vzrušení a vědomí jak vážná je situace, ho udržovaly v bdělém stavu. Ta řeč, kterou na dnešek chystal pro Dolní sněmovnu - na rozdíl od agitačních projevů, pronášených v minulých dnech byla zcela jeho. Kromě Milly Freedemanové, která ji přepsala načisto na stroji, ji nikdo jiný ani neviděl, ani nekonzultoval. Bylo mu jasné, že to, co napsal, a co se chystá přednést, mu šlo přímo ze srdce.

To, co navrhoval, mělo změnit chod dějin. Pro Kanadu to znamenalo přinejmenším na čas omezení národní svrchovanosti. Ale konečný výsledek sliboval, že zisk ze spojení vyváží drobné ztráty. Byl o tom přesvědčen. Když se díval na fakta, dodávalo mu to odvahy. Možná o to větší, že šlo o vzpuru proti minulým časům. Ale budou to ostatní lidé chápat také tak?

Někteří určitě. Mnozí mu důvěřují stejně jako dřív. Další by mohl přesvědčit, jiné zastrašit. Velká část národa už si zvykla na americké myšlení, takovým musela smlouva o sjednocení připadat logická a správná. Ale byla tu ještě opozice. Od ní se dal čekat neúprosný odpor. Vlastně již začal.

Časně ráno mluvil s osmi ministry kabinetu, kteří podporovali Adriana Nesbitsona. Hovořil s každým zvlášť. Přesvědčivou argumentací získal opět podporu tří, ale pět jich zatvrzele odmítalo změnit názor. Společně s generálem Nesbitsonem chtěli rezignovat a hlasovat proti smlouvě o sjednocení jako nezávislá opoziční skupina. Nepochybně by je následovalo i několik poslanců, kteří v Dolní sněmovně vždycky samostatnou izolovanou skupinu tvořili. Byla to vážná situace, i když ji popravdě mohl docela dobře očekávat. Pevně věřil, že to přežije, že získá důvěru, i když si byl na druhé straně vědom, že popularita vlády za poslední týdny klesla. Nebýt toho incidentu s černým pasažérem...

Rezolutně, aby zaplašil vnitřní neklid a probouzející se zlost, přepnul James Howden myšlenky jinam. Povšiml si, že Harvey Warrender ještě do Sněmovny nedorazil. Stejně tak tu neviděl Bonara Deitze, vůdce opozice. Čísí ruka se dotkla jeho ramene. Otočil se a spatřil černé kučery a naježený knírek Luciena Perraulta. Hbitě, jako ostatně dělal většinou všechno, se francouzský Kanaďan uklonil a zapadl vedle premiéra do prázdného křesla Stuarta Cawstona, který právě na chvíli opustil lóži. Perrault se k němu naklonil a zašeptal:

"Slyšel jsem, že máme před sebou těžký boj. Je to pravda?"

"Obávám se, že ano," zabručel Howden. Pak mírněji dodal: "Ani nemohu vyslovit, jak moc pro mne vaše podpora znamená."

Perrault po francouzsku pokrčil rameny a s očima plnými humoru řekl:

"Takže držíme pohromadě. A pokud bychom společně padli, bude to rána jako z kanonu."

Po chvíli se s úsměvem zvedl, vrátil se na své místo.

Poslíček položil na premiérův stůl obálku. Howden ji roztrhl a četl rukopis Milly Freedemanové:

"Prezident je připraven odjet z Bílého domu do Kapitolu."

Milly už několik minut monitorovala linku. Horkou linku přímo z Washingtonu. Byla zřízena kvůli synchronizaci i výměně posledních zpráv, aby se rychle odstranilo případné nedorozumění. Zatím k němu, naštěstí, nedošlo.

Na druhé straně Sněmovny zaujal své místo vůdce opozice. Bonar Deitz vypadal blešší než obvykle. Zdá se, že je také přepracován, pomyslel si Howden. Sklonil se k desce svého stolu a kývl na poslíčka. Zatímco chlapec čekal, Deitz cosi napsal na papír, pak jej přeložil. K Howdenovu překvapení byl vzkaz určen jemu. Četl:

"Je nutné, abychom prohovořili závažnou osobní záležitost mezi vámi a Harveyem Warrenderem. Prosím, navštivte mne ihned v místnosti číslo 16B.D."

Howden poplašeně a udiveně vzhledl. Ale vůdce opozice už byl na cestě.

Část druhá

Ve stejnou chvíli, kdy Bonar Deitz vstoupil do Sněmovny, Brian Richardson vešel do předpokojí premiérový kanceláře, kde čekala Milly Freedemanová. Šéf strany se tvářil zamračeně. V ruce držel list papíru, utržený z dálnopisu. Bez úvodu řekl Milly:

"Ať je šéf kdekoli, potřebuji ho velmi rychle."

Milly ukázala na telefon, jehož sluchátko držela. Zašeptala jediné slovo:

"Washington."

Její oči vzhledly k hodinám na zdi.

"Už je nejvyšší čas," řekl stručně Richardson. "Jestli je ve Sněmovně, zavolej ho."

Položil ji dálnopis na stůl.

"To je z Vancouveru. Musí se to vyřídit ze všeho nejdřív."

Milly přelétla list očima, pak položila sluchátko stranou a letmo napsala poznámku. Složila ji společně s dálnopisem a zalepila vše do obálky. Stiskla knoflík bzučáku. Téměř současně zaklepal poslíček a vstoupil. Milly mu nařídila:

"Rychle to doruč a vrať se zpátky."

Když chlapec odešel, opět zvedla telefon a poslouchala. Po chvíli zakryla dlaní mikrofon a zeptala se:

"Ta věc se u soudu vyvinula moc špatně, co?"

Richardson vztekle odpověděl:

"Nedovedu si představit lepší způsob, jak udělat z vlády blbce, bídily a krut'asy. Vlastně všechno dohromady."

"Dá se ještě něco podniknout?"

"Při troše štěstí - pokud bude premiér souhlasit s mým návrhem, můžeme zachránit tak dvě procenta voličů, z těch co jsme ztratili." Šéf strany doslova padl do židle. Mrzutě dodal: "V této situaci, myslím, že i ta dvě procenta za to stojí."

Milly poslouchala hlas v telefonu.

"Ano, mám to poznamenané."

Volnou rukou něco napsala na další lístek a opět přikryla mluvítko dlaní. Pošeptala Richardsonovi:

"Prezident opustil Bílý dům a jede do Kapitolu."

Jedovatě odpověděl:

"Třikrát hurá! Doufám, že zná cestu."

Milly poznamenala čas: 15,30.

Brian Richardson vstal a přiblížil se k ní.

"Milly," řekl. "K čertu s tím vším! Vezměme se." Odmíchl se a dodal: "Požádal jsem o rozvod. Eloise souhlasí."

"Ach, Briane!" Oči jí náhle zvlhly. "Vybral sis ten nejvypjatější okamžik."

Stále zakrývala rukou mluvítko telefonu.

"Ne, nikdy se nemá ztrácet čas," řekl tvrdě. "Berme všechno, co můžeme."

"Přála bych si mít tu jistotu jako ty," řekla mu. "Moc jsem o tom přemýšlela."

"Podívej se," naléhal. "Možná přijde válka, každý to aspoň říká. Může se stát cokoliv. Sebereme vše, co zbývá a užijme si."

"Kdyby to bylo tak jednoduché" vzdychla Milly.

"Tak to tak berme," řekl vzdorně Brian.

Nešťastně odpověděla:

"Briane, miláčku, já nevím. Čestně, že opravdu teď nevím."

A nebo snad ano? ptala se sama sebe. Co vlastně chci víc! Nezávislost nebo manželství, Nejlepší obojí současně. Nechci se vzdát jednoho ani druhého, i když vím, že to přece nejde. Možná, že té nezávislosti si už užila dost. Trochu nešikovně řekl:

"Milly, miluji tě. Myslím, že už jsem ti pověděl, ale stejně se nic nezměnilo..."

Chtěl toho vyjádřit daleko víc, mnohem procitěněji, jenže v takových situacích jen těžko hledal slova. Milly zaprosila:

"Nemohli bychom žít ještě alespoň nějaký čas jako dosud?"

Ještě nějaký čas. Takhle to bylo vždycky a takhle to zřejmě už zůstane. Aspoň nějaký čas. A dříve nebo později jeden z nich pozná, že ten čas nastal. Čas všechno skončit.

"Myslím, že ano," souhlasil. Měl pocit, že ztrácí něco, co vlastně nikdy neměl.

Část třetí

V místnosti číslo 16 - ve velkém luxusním útočišti sousedícím s kanceláří předsedy Sněmovny. Sálek využívaly

všechny strany. A zde se premiér setkal tváří v tvář s Bonarem Deitzem. Kromě nich v místnosti nebyl nikdo jiný. Deitz řekl klidně:

"Děkuji vám, že jste přišel."

Howden přikývl. Obavy, které cítil předtím, ho neopouštěly. Nejistě se zeptal:

"Co mi chcete sdělit o Harveyi Warrenderovi?"

Místo odpovědi se Bonar Deitz srdečně zeptal:

"Víte, že jsme v Rockliffe sousedé?"

"Ano," Howden věděl, že Warrenderovi a Deitzovi měli pozemky naproti sobě.

"Dnes ráno mě k nim Harveyova žena zavolala, pokračoval vůdce opozice.

"Harveyova žena a já jsme celkem dobří přátelé."

Howden řekl netrpělivě:

"Pokračujte."

Ten druhý zaváhal. Zamračil se a dodal:

"Harvey se zamkl ve své pracovně. Nechtěl jít ven. Když jsme na něj volali, vyhrožoval, že se zabije."

Howden se v šoku zeptal:

"A...?"

"Ne," zavrtěl hlavou Deitz.

"Lidé, kteří vyhrožují, to většinou neudělají, aspoň experti to tvrdí."

"Takže co...?"

"Konečně jsme se dostali dovnitř. Společně se sluhou jsme vyrazili dveře."

Výprávě zoufale pomalu. Howden naléhal:

"A dál?"

"Bylo to jako přízrak. Harvey byl zuřivostí bez sebe. Zkusili jsme ho uklidnit. Byl šílený, s pěnou u úst..."

Jako by mluvili o něčem abstraktním. Howden řekl:

"Domníval jsem se, že takhle se o tom píše jenom v knihách."

"Ne. Věřte mi, nepřeháním." Deitz si sundal brýle bez rámečku a protřel si rukama oči. "Doufám, že už nikdy nic takového neuvidím."

Znělo to úplně neskutečně. Howden se zeptal:

"Co se stalo pak?"

Díval se na křehkou postavu toho druhého, postavu, kterou jednou jeden krutý karikaturista nakreslil jako zkroutenou fazoli.

"Ach Bože!" Deitz zavřel oči, pak je zase otevřel. S námahou se soustředil na pokračování. "Naštěstí měl jejich sluha sílu. Držel Harveye. Pak jsme ho přivázali k židli. Celou tu dobu... bojoval, zuřil... Bylo to k neuvěření, tragédie a groteska."

"Nemohu to pochopit," řekl Howden. Zpozoroval, jak se mu třesou ruce. "Ani tomu nemohu uvěřit."

"Uvěřil byste," řekl zlostně Bonar Deitz, "jen kdybyste Harveye viděl."

"Kde je teď?"

"V nemocnici Eastniew. Tam ho nejdřív uklidnili. Myslím, že tomu tak říkají. Když se to stalo, Harveyova žena hned věděla, kam má zavolat."

Premiér řekl prudce:

"Jak to mohla vědět?"

"Očividně to pro ni nebylo překvapení," odpověděl Deitz. "Harvey se léčil u psychiatra - už delší dobu. Věděl jste o tom?"

Howden se zděsil:

"Neměl jsem o tom ani tušení."

"To zřejmě neměl nikdo. Jeho žena mi to pak řekla, a také že už to měli v rodě - z Harveyovy strany. Myslím, že to zjistila až poté, co se vzali. Měl také podobné problémy, dokud ještě přednášel na univerzitě, ale pak se z toho dostal. Zatušovalo se to."

"Můj Bože!" vydechl Howden. "Můj Bože!"

Oba muži stáli. Howden s pocitem slabosti sklouzl na židli. Deitz se posadil vedle něho. Vůdce opozice řekl tiše:

"Je to zvláštní, jak málo víme jeden o druhém, dokud se něco takového nestane."

Myšlenky Jamese Howdena byly jako ve varu. Těžko se rozhodoval, na co se má zaměřit dříve. On a Harvey Warrender sice nikdy nebyli blízkými přáteli, ale dlouhá léta spolupracovali jako kolegové... Zeptal se:

"Jak to přijala Harveyova žena?"

Bonar Deitz si čistil brýle kapesníkem. Nyní je odložil. Odpověděl:

"Teď, když je po všem, zdá se až překvapivě klidná. Svým způsobem se zdálo, že se jí ulevilo. Dovedu si představit, že žít v takovém domě nebylo jednoduché."

"Ne," odpověděl pomalu.

"To tedy určitě ne."

Výcházet s Harveyem Warrenderem nebylo nikdy snadné. Vzpomněl si na Margaretina slova: "Někdy jsem si myslela, že Harvey je trochu blázen." Tenkrát s ní souhlasil, ale nikdy by si nepomyslel...

Bonar Deitz zdrženlivě poznamenal:

"Lze si představit, že Harvey bude nepochybně prohlášen za nepřítel. S těmito věcmi se obvykle

nespěchá, ale v jeho případě půjde zřejmě o pouhou formalitu. Zbaví ho svéprávnosti."

Howden souhlasně přikývl. Ze zvyku si přejel prstem po nose. Deitz pokračoval.

"Považuji za nutné, abychom vám to ve Sněmovně usnadnili. Řeknu svým lidem, aby o tom příliš nemluvili.

Noviny požádáme o zdrženlivost."

Snad, pomyslel si Howden, v některých "tabu" zachovávaly noviny přece jen odstup. Něco ho napadlo.

Navlhl si rty jazykem.

"Když Harvey... zuřil... říkal něco zvláštního?"

Vůdce opozice zavrtěl hlavou.

"Většinou to nedávalo smysl. Zkomolená slova, nějaké kousky vět z latiny. Nebylo možné se v tom vyznat."

"A... nic jiného..."

"Jestli máte na mysli tohle," řekl klidně Bonar Deitz, "možná byste si to měl vzít hned teď." Z vnitřní kapsy saka vyndal obálku. "Psal to Harvey Warrender."

Když Howden vzal obálku a otevíral ji, ruce se mu třáslly. Byly tam dva papíry. Jeden byl prostý list vytržený z bloku. Rukopis na něm prozrazoval stejně neklidnou ruku, jako by to dotyčný psal ve stresu, rezignace Harveye Warrendera na funkci ve vládě. Druhý byl vybledlý program sjezdu, na jehož rubu stála osudná dohoda, stará devět let.

Bonar Deitz pozoroval jeho tvář.

"Ta obálka ležela otevřená na Harveyově stole" řekl. "Rozhodl jsem se ji zalepit. Připadalo mi to příhodnější."

Howden pomalu zvedl oči. Svaly v jeho tváři se stáhly. Tělem mu probíhalo chvění, úzkost, kterou nedokázal ovládnout. Zašeptal:

"Vy jste viděl co tam bylo?"

Bonar Deitz odpověděl:

"Raději bych řekl ne, ale nebyla by to pravda." Zaváhal, než pokračoval. "Ano, podíval jsem se. Není to nic, na co bych mohl být pyšný, ale zvědavost byla silnější než já."

Obavy, ledové obavy sevřely Howdenovo srdce. Pak je vystřídala rezignace. Tak, nakonec ho zničí tenhle cár papíru. Zahubí ho vlastní ctižádostivost, neopatrnost... chvilkový špatný odhad kdysi dávno. To, že mu dal originál dokumentu, byl jen trik, Bonar Deitz si jistě udělal fotokopii a použije ji.

Publikuje, jako kompromitující důkaz úplatky, nekryté šeky, tajné dohody... Tisk to vytroubí, oponenti se budou předhánět v proslovec. Tohle nemůže politicky přežít. Se zvláštním nadhledem přemýšlel, co se teď stane.

"Co s tím uděláte?"

"Nic."

Někde vzadu se otevřely dveře a zase zaklaply. Za nimi se ozvaly kroky. Bonar Deitz přikázal.

"Pan premiér a já chceme být o

samotě!"

Kroky se zase vzdalovaly.

"Nic?" zeptal se Howden. V jeho hlase byla nedůvěra. "Vůbec nic?"

Vůdce opozice pozorně volil slova:

"Dnes dopoledne jsem o tom dlouho přemýšlel. Předpokládám, že bych měl ten důkaz, který Harvey zanechal, využít. Pokud se někdo z mých vlastních lidí dozví, že jsem jej zadržel, nikdy mi to neodpustí."

Ano, pomyslel si Howden, bylo spousta těch, kteří by ho s radostí zničili, a bylo by jim úplně jedno, jakými prostředky. V jeho mysli zableskla jiskřička naděje. Odloží se zatím rozsudek za Deitzových podmínek? Deitz podotkl tiše:

"Nějak si prostě nedovedu představit, že bych to udělal. Nejsem z těch, kteří rádi víří bahno, člověk se přitom snadno zašpiní sám."

Ale já bych ti to udělal, pomyslel si Howden. Bez váhání bych ti to udělal.

"Mohl bych to zveřejnit, kdybych byl v tísní. Víte, já vás ale mohu porazit i jinak."

Po krátké odmlce pokračoval Deitz s klidnou sebedůvěrou:

"Parlament a naše země nikdy nepřijmou vaši smlouvu o sjednocení. Budete poražen a vyhraju já."

"Jak to víte?"

"Vím to už několik dnů." Poprvé se ten druhý usmál. "Váš přítel v Bílém domě má také své oponenty. Něco z toho se dostalo ven. Dva senátoři a jeden kongresman za mnou přiletěli na návštěvu, oni reprezentují ty, kterým se nelíbí koncepce smlouvy a její podmínky. Ta schůzka, mohu říci, byla opravdu upřímná."

Howden řekl vážně:

"Jestli se nespojíme, znamená to pro Kanadu národní sebevraždu - sebezničení, konec."

"Mně se zdá, že o národní sebevraždu by šlo v případě, kdybychom to udělali," odpověděl klidně Deitz.

"Přežili jsme předchozí války. Dávám přednost jít do boje znovu jako nezávislý národ a vzít na sebe všechna z toho plynoucí rizika."

"Myslím, že změníte svůj názor," řekl Howden. "Když to ještě znovu promyslíte."

"Už se stalo. Naše politika je daná." Vůdce opozice se usmál. "Určitě mi odpustíte, když si své argumenty nechám na debatu do Sněmovny a pro volby." Dodal: "Vyhlásíte přece volby, že?"

"Ano," řekl Howden.

Deitz přikývl.

"Předpokládal jsem to."

Jako by se domluvili, oba najednou vstali. Howden řekl trochu rozpačitě:

"Myslím, že bych vám měl za tohle poděkovat."

Pohlédl na obálku, kterou svíral v ruce.

"Raději ne. Mohlo by nás to oba uvést do rozpaků." Bonar Deitz mu podal ruku. "Co nevidět se setkáme v bitvě, očekávám, že už velmi brzy. Tam teprve začnou padat tvrdá slova. Vždycky je to tak. Chtěl bych mít pocit, že to nebude osobní."

James Howden přijal nabízenou ruku.

"Ne," řekl. "Určitě to nebude osobní."

Pomyslel si, že přes svou tělesnou křehkost vyjde z této místnosti Bonar Deitz pevnější a větší.

Část čtvrtá

Čas se nedá zastavit. Premiér pospíchal do své parlamentní kanceláře a v ruce svíral svazek papírů. Šel s pevným odhodláním vstříc tomu, co přijde. Čekali na něho čtyři lidé. Richardson a Milly, Margareta Howdenová, která se právě dostavila, a Elliot Prowse. Asistent starostlivě sledoval hodinky.

"Už je čas, já vím," odbyl je Howden, "ale ještě chvíli."

Zeptal se Margarety:

"Počkala bys na mě uvnitř, drahá?"

Když zašla do vnitřní části kanceláře, vyňal z papírů dálnopis, který mu poslal Richardson. Byla to zpráva o rozsudku z Vancouveru o osvobození Henriho Duvala a o soudcově napomenutí Edgara Kramera. Přečetl si jej před malou chvilí, když se vracel do svého patra ve sněmovně.

"Je to špatné," řekl Richardson, "ale něco můžeme zachránit..."

"Já to vím," přerušil ho Howden. "To jsem měl v úmyslu."

Uvědomil si, že teď může jednat svobodně, což předtím nešlo. Přes tragédii, která postihla Warrendera, jeho osobní hrozba už pominula. Warrenderova rezignace i když je napsána tak jak je, platí a je v jeho rukou. Uložil ještě Richardsonovi:

"Vydejte ještě teď odpoledne prohlášení pro tisk, že Henrimu Duvalovi bylo uděleno dočasné přistěhovalecké vízum. Můžete mne citovat, že proti rozhodnutí vancouverského soudu se nikdo nebude odvolávat a že se nebude opakovat snaha o deportaci. A také, že na moje osobní doporučení, bude kabinet zkoumat, jak by mohl Duval co nejdříve dostat trvalý přistěhovalecký status. Můžete ještě dodat něco v tom smyslu, že vláda jako vždy respektuje rozhodnutí soudů a ctí práva jednotlivce. Je to jasné?"

Richardson souhlasil:

"To víte, že je to jasné. Takhle na to jdeme správně."

"A ještě něco." Rychle chrlikl slova, jejichž tón byl velitelský: "V tomhle mě přímo necitujte, ale je třeba oznámit, že ten muž Kramer - byl uvolněn ze své funkce a bude volán k odpovědnosti. A navíc, kdyby se do toho dala zamontovat myšlenka, že Kramer vládu nepřesně informoval o celé Duvalově záležitosti od začátku až do konce, bylo by to ještě lepší."

"Dobře," neměl námitek Richardson. "Opravdu velmi dobře."

Premiér nařídil svému asistentovi:

"A dohlédněte na to, ať je vše v pořádku. Zavolejte náměstka ministra a sdělte mu tyhle moje instrukce. Můžete ještě dodat, že si nepřejí, aby Kramer zastával nadále jakékoliv odpovědné místo."

"Ano, pane," řekl Prowse.

"Sdělte státnímu tajemníkovi, že Mr. Warrender se necítí dobře a že snad už zítra jmenuji zastupujícího ministra. A tohle mi připomeňte."

"Ano, pane," Prowse si vše bleskově poznamenal.

Premiér zmlkl, aby se mohl nadechnout.

"A ještě tohle," přerušila je Milly. Stále držela telefonní sluchátko a druhou rukou mu podávala telegram, který před chvílí doručili. Od kanadského vysokého komisaře z Londýna. Začínal:

"Její Veličenstvo vděčně přijalo pozvání..."

Královna se tedy chystala přijet. To pomůže, uvědomil si Howden, to moc pomůže. Rychle počítal a pak řekl:

"Tohle oznámím ve Sněmovně až zítra, den po zveřejnění smlouvy o sjednocení, bude to vypadat jako projev královnina souhlasu. A během zítřka, kdy zprávy o smlouvě do Londýna dorazí, Buckinghamský palác nebude mít dost času, aby změnil své stanovisko..."

"Tady jsou rezignace ministrů," řekla Milly vážně. "Těch šest, které jste očekával."

Na první pohled rozeznal podpis Adriana Nesbitsona. Byl až nahoře.

"Vezmu je s sebou do Sněmovny a oznámím to tam."

Myslel si: Zdržování by nepřineslo nic dobrého. K téhle situaci se musí postavit čelem a to hned. Informoval Milly:

"Je tu ještě jedna rezignace, ale tu zatím nechte u sebe." Z papírů, jež držel v ruce, vybral dopis Harveye Warrendera a pak sdělil: "Několik dnů to zadržíme."

Neměl důvod stavět na oči veřejnosti další rozkol. Navíc Warrenderova rezignace přece nesouvisela s projednávanou smlouvou. Mohli počkat tak týden, a pak oznámit, že odchází ze zdravotních důvodů. Konec konců - je to přece pravda, pomyslel si. Dostal ještě jeden nápad. Otočil se k Brianu Richardsonovi.

"Získal jsem důvěrné informace, prověřte je, prosím. V posledních dnech navštívila vůdce opozice neoficiální

delegace ze Spojených států - dva senátoři a jeden kongresman. Zastupovali prý ještě další. Chci jména, data a také místa, kde se setkali, kdo u toho byl. A vůbec všechno ostatní, co se vám podaří získat."

Šéf strany přikývl.

"Zkusím to. Nemělo by to být tak těžké."

Mohl tu informaci použít v rozpravě, rozhodl se James Howden, jako zbraň proti Bonaru Deitzovi. O jeho vlastní schůzce s prezidentem psal tisk. Deitzovu setkání mohl dát punc bezvýznamnosti nebo naznačit konspirativní charakter. Lidé to nemají rádi. A odhalení - navíc od premiéra samotného - bude trefa do černého. Zaplašil slabou výčitku svědomí. Bonar Deitz si mohl dovolit luxus velkorysosti. Premiér, vůdce bojující o svůj další politický život, nikoli. Elliot Prowse řekl nervózně:

"Čas, pane..."

Howden přikývl. Vstoupil do vnitřní části kanceláře a zavřel za sebou dveře.

Margareta stála u okna. S úsměvem se otočila. Před chvílí, když jí nedovolil zůstat s nimi, cítila se ostrčená, i když věděla, že věci, které tam budou řešit, jsou jen jejich záležitostí a nikoho jiného. Svým způsobem, pomyslela si, to byl vzorec jejího života. Určené hranice, které na rozdíl od Milly Freedemanové, nikdy nesměla překročit. Ale snad to bylo její vlastní vinou, jevila pro politiku málo nadšení. A navíc doba, kdy proti tomu protestovala, už minula. Řekla potichu:

"Přišla jsem ti popřát štěstí, Jamie."

Přišel k ní a políbil ji na tvář.

"Děkuji ti, má drahá. Opravdu dnes všichni štěstí moc potřebujeme."

Zeptala se:

"Je to opravdu tak špatné?"

"Už brzy budou volby," odpověděl. "Abych byl upřímný, může se snadno stát, že naše strana prohraje."

"Vím, že si to nepřeješ," řekla mu, "ale ať se stane cokoli, přinejmenším jsme tu my dva."

Pomalu přikývl.

"Někdy si říkám, že to jediné mě drží nad vodou."

Dodal ještě:

"Ale třeba už nám to dlouho nevydrží. Rusové do toho možná půjdou." Uvědomoval si, jak minuty běží.

"Kdyby se mělo stát, že prohrají," řekl, "víš, že máme velmi málo peněz."

Margareta smutně řekla:

"Ano, vím."

"Nabídnou nám dary - třeba i hodně peněz. Rozhodl jsem se, že je odmítnu."

Zajímalo ho, bude-li tomu Margareta rozumět. Rozumět tomu, že nedlouho před koncem svého života - po té dlouhé cestě, od malého sirotka až k nejvyššímu úřadu v zemi se nemůže vrátit a být zase odkázán na milosrdenství jiných.

Margareta vzhledla a vzala ho za ruku.

"To nevádí, Jamie," její hlas byl vzrušený. "Ačkoliv si myslím, že je to ostuda, když rodina premiéra zůstane chudá a ty jsi přitom dal všechno a pracoval celá léta nesobecky. Snad to někdy někdo změní. Ale nás už se to týkat nebude."

Cítil k ní vděčnost a lásku. Jak daleko, říkal si, může sahat opravdová čest? Řekl:

"Je ještě něco jiného, co jsem ti měl říct už před léty."

Vytáhl starý sjezdový program popsanou stranou nahoru, který mu přinesl Bonar Deitz. Margareta to psaní pozorně přečetla.

"Ať to znamená cokoli," řekla, "myslím, že bys to měl spálit. Teď hned."

Zeptal se zvědavě.

"Tobě to nevádí?"

"Ano," odpověděla. "Vadí mi na tom jediné. Aspoň mně jsi měl věřit." Když váhal, pokračovala: "Jestli ti to zlepši náladu, osobně si nemyslím, že by to mohlo něco změnit, kromě tvého vztahu k Warrenderovi. Vždycky jsem cítila, že chceš být to, co jsi, a jednat tak, jak sám chceš." Vrátila mu papír a pak tiše dodala: "Každý dělá dobré i špatné. Spal to, Jamie, jednou provždy se toho zbav."

Přešel ke krbu, zapálil sirku a díval se, jak se papír rozhořívá. Držel jej za růžek, dokud se mu plameny nedotkly ruky. Pak jej pustil do krbu, hleděl, jak se mění v uhelnatý troud.

Margareta se probírala v kabelce. Vytáhla nějaký novinový výstřižek a řekla mu:

"Tohle jsem našla v dnešních ranních novinách. Schovala jsem to pro tebe."

Vzal čtvereček papíru a četl:

"Pro ty, kteří jsou narozeni ve znamení Střelce: Dnes je den zisku. Šťěstěna se obrací..."

"Své štěstí si děláme sami," řekl. "Já například v den, kdy jsem si tě vzal."

Část pátá

Arthur Lexington čekal ve vládní lóži. Do čtvrté zbývaly tři minuty. Ministr zahraničních věcí řekl:

"Stihl jste jen tak tak..."

James Howden přikývl.

"Ještě jsem musel udělat spoustu věcí."

"Mám špatnou zprávu," řekl rychle Lexington. "Ihned po vašem projevu má Nesbitson a těch pět v plánu přejít k opozici."

To bylo ultimatum jako bomba. Vládní krize, roztržka v kabinetu se šesti rezignacemi, to bylo samo o sobě dost smutné. A jestli těchto šest ministrů chtělo přejít na druhou stranu, což byla naprostá zrada vlády i vládnoucí strany - mělo to přichut' totální katastrofy. Čas od času, snad za jednu generaci, mohl ve chvíli nejvyššího dramatu jednotlivý poslanec přejít k protivníkovi. Ale čtvrtina kabinetu...

Howden si pomyslel: nic nemůže vyvolat takový odpor proti smlouvě o sjednocení i proti němu samotnému.

"Nabídlí nám," řekl Lexington, "že by celou akci zdrželi, pokud byste to oznámení posunul, dokud se znovu nesejdeme."

Howden na okamžik zaváhal. Je to sice za sekundu dvanáct, ale ještě by stihl mluvit s Washingtonem. Milly drží horkou linku... Pak si však vybavil prezidentova slova: "Čas nám chybí. Váháme a logickým zdůvodňováním jsme už všechno vyčerpali. A pokud nějaký prostor přece zbyl, je to z Boží milosti... Modlím se za to, aby nám daroval aspoň rok... Pro naše děti, pro jejich děti, co přijdou..." Řekl rozhodně:

"Žádný posun nepadá v úvahu."

"Také si myslím," souhlasil Lexington klidně. Dodal: "Měli bychom jít dovnitř."

Dolní sněmovna byla zcela zaplněna - v přízemí nezůstalo jediné prázdné sedadlo, plné byly všechny galerie. Veřejnost, tisk, diplomaté, úctyhodní návštěvníci, všichni tu byli napěchováni jako sardinky v krabíčce. Když premiér a Arthur Lexington o krok za ním vešli dovnitř, Sněmovnou proběhla vlna neklidu. V zadní lavici na vládní straně, zrovna mluvil nějaký poslanec. Teď ztichl a zvedl oči k hodinám. Sledoval čas. Stranický příkaz byl jasný: Skončit řeč krátce před šestnáctou. Rychle, v několika vteřinách dospěl k závěru.

Již podruhé toto odpoledne se James Howden uklonil předsedajícímu Sněmovny a zaujal své místo. Byl si vědom, že na něm visí stovky párů očí. Zakrátko, až se rozběhnou dálnopisy a telefony reportérů s nejnovějšími zprávami, budou se na něho upírat oči Severní Ameriky, dokonce celého světa.

Přimo nad sebou, na galerii pro diplomaty, spatřil sovětského velvyslance. Seděl strnule, bez úsměvu, kousek dál britský vysoký komisař, americký velvyslanec Philip Angrow, velvyslanec Francie, Spolkové republiky Německo, Itálie, Indie, Japonska, Izraele... a desítky dalších. Jejich zprávy půjdou dnes v noci - telegramy i kurýry - do všech významných měst světa.

Z galerie se ozval šum, když Margareta přišla ke svému sedadlu. Pohlédla dolů na manžela a když se jejich pohledy setkaly, usmála se. Na druhé straně středové uličky seděl Bonar Deitz, pozorný, vyčkávající. Nedaleko od Deitze shrbený invalida Arnold Geaney. Světlé oči mu blýskaly. Napravo od Howdena na vládní straně Adrian Nesbitson hleděl před sebe bez pohnutí, ve tvářích měl však zdravou barvu, a rozložitá ramena vzpřímena jako nikdy.

Poslíček uctivě položil před premiéra na stůl obálku. Poslala ji Milly Freedemanová a bylo tam psáno: Společné zasedání Kongresu bylo zahájeno, prezident vešel do Kapitolu. Na Pennsylvania Avenue ho zdržely nadšené davy lidí; ale jeho řeč začne včas. Zdržely nadšené davy... James Howden pocítil osten závesti. Prezidentova moc byla pevná, ještě vzrůstala, jeho vlastní se chvěla. A teď...

Nic však do poslední chvíle nebylo ztraceno. Třeba je mu souzeno padnout, přesto bude bojovat až do posledního dechu. Šest ministrů kabinetu přece nepředstavuje národ. A on svou věc chystá především pro lidi, stejně jako všechno, co dělal předtím. Možná, nakonec, se mu podaří vše překonat a vyhraje. Znovu ho zaplavil pocit síly a sebedůvěry. Deset sekund zbývalo do čtvrté.

Dolní sněmovna ztichla. Občas se zde pronášely jen stereotypní řeči: nudné, rozvláčné, s malichernými narážkami. Ale když bylo zapotřebí, Sněmovna se stávala scénou velkých představení. Třeba právě teď. Přicházely chvíle které si historie zapamatuje, ať už dějiny této země budou pokračovat nebo ne. Svým způsobem jsme zrcadlem samotného života, pomyslel si Howden. Naše slabosti a naše malosti a nad nimi se tyčí výšiny, kterých mohou ještě lidé dosáhnout. Svoboda byla na nejvyšším vrcholu, ať byla dosažena jakýmkoliv prostředky a v jakémkoli měřítku. Aby se k ní došlo, vyžadovalo to často nemalé oběti, protože konečný výsledek za to stojí. Najde ta nejlepší slova, jimiž narýsuje tuto cestu.

Nedaleko na Peace Tower odezněly čtyři čtvrtě. Majestátní Bourdon Bell oznámil čtvrtou hodinu. Předsedající uvedl:

"Ministerský předseda."

Rozvážně, i když nevěděl, co přinese budoucnost, vstal, aby oslovil Sněmovnu.

KONEC